શાહનામું

[illegible]

[illegible]

[illegible]

બનામે ઈઝદ

મહાન શાએર ફિર્દોસી તુસીનું

શાહનામું

ગુજરાતી હુરૂફે તમામ બયતો તથા તેનો તરજુમો.

બસી રન્જ બોરૂદમ દરીન્ સાલે સી
અજમ ઝેન્દહ્ કરૂદમ બદીન્ પારૂસી
તો ઈન્રા દોરૂઘો ફસાનહ્ મદાન્
બયકુસાન્ રવેશ દરૂ ઝમાનહ્ મદાન્
બદીન્ નામહ્ બરૂ ઉમ્રહા બોગ્ઝરદ્
બખાનદ્ હરાન્ કસ્ કે દારદ્ ખરદ્

(ફિરદોસી)

" તીસ વરસ તલક રંજ ખેંચીઓ મોટો
મુવો મુલક ઇરાનનો કીધો જીવતો
તું નો જાંણતો એહને જુઠી કાંહાંનીઓ
કે એકજ રીતનો નહી હતો આ જમાંનો
ગુજરશે વરસ પર વરસ બેશુમાર
પણ વાંચશે આ કેતાબ ઇનસાન અકલદાર "

(મનસુખ)

વૉલ્યુમ ૧૦ મું.

બનાવનાર

માહીયાર નવરોજી કુટાર.
ફરામર્ઝ નવરોજી કુટાર.

મુંબઈ.

શાહનામા પ્રેસ.

સને ૧૨૯૭ યઝદજરદી.

સને ૧૯૨૮ ઈસવી.

Registered under the Government of India's Act XXV of 1867.
આ પુસ્તક સને ૧૮૬૭ ના ૨૫ મા ઍક્ટ પ્રમાણે રજીસ્ટર કરેલું છે.

આ પુસ્તક "ધી શાહનામા પ્રેસ" મુંબઈ કોટ ફ્રીયર રોડ કારવાર સ્ટ્રીટ
માણેકજી રૂસ્તમજી કંટ્રાકટર બીલ્ડીંગ નંબર ૫૦–૬૨ માં એર્વદ
ફરામર્ઝ નવરોજી કુટારે પોતાને માટે છાપી
ત્યાંથીજ પ્રગટ કીધું છે.

THE SHAHNAMAH OF FIRDAUSI.

ITS FULL TEXT & ITS TRANSLATION (in Gujarati)

BY

MAHIAR NAVROJI KUTAR

AND

FARAMARZ NAVROJI KUTAR

" Bináhá-i-ábád gardad kharáb
Zi bárán o az tábish-i-áftáb
Pai afgandam az nazm-i-kákh-i-baland
Keh az bád o bárán niyábad gazand. "

(FIRDAUSI.)

" The homes that are the dwellings of to-day
Will sink 'neath shower and sunshine to decay
But storm and rain shall never mar what I
Have built—the palace of my poetry. "

(WARNER.)

VOL. X.

Bombay.

SHAHNAMAH PRESS.

1918

" No other great poet ever imposed such strict limitations on himself or so sternly adhered to them as did Firdausi. He put himself at the mercy of his authorities and where they fail him, as they do sometimes in this portion of the Shahnama, he makes no attempt TO INVENT INCIDENTS, but leaves a blank and passes on. This is a proceeding for which the poet should be praised rather than blamed. "

(WARNER.)

હિન્દ સરઝમીનમાં પહેલવહેલો દસ્તૂરીનો પાયો નાખનાર

અશો દસ્તૂર મેહરજી રાણાની પુરાતમ ગાદીના ૧૪ માં જાયનેશીન

અને તે ગાદીને પોતાની બાહોશી અને લાયકાતથી દીપાવનાર,

નવસારીના સઘળી કઉમોનો સ્વીકારાયલો વડો,

ત્યાંનાં શું આલા કે અદના લોકોમાં માન અને મોહુબ્બત પામેલો

અને સરકાર દરબારમાં અતિ ચઢિયાતો માન મરતબો ધરાવનાર નર

મર્હૂમ દસ્તૂર દારાબજી માહીયારજી દસ્તૂર મેહરજી રાણા,

કે જેવણ સાહેબે

ભગરસાથ અન્જુમનની નહીં ભૂલી શકાય તેવી મહાન સેવા બજાવી

તન, મન અને ધનથી મેહનત લઈ

અન્જુમનના સઘળા આગળા હકોનું રક્ષણ કર્યું

અને ખરાં દિલથી અન્જુમનની પોશ્તપનાહી કરી,

તેવા નેક દસ્તૂરનાં પવિત્ર રૂહને

અમો એજ અન્જુમનના કમતરીન બેરાદરો

આ દશમાં વૉલ્યુમની સેવા

પુરતાં માન અને મગરૂરી સાથ

અર્પણ કર્યે છિયે.

સાંકળિયું.

FOREWORD

(By SOHRAB JAMSHEDJI BULSARA, M. A.)

I.—HISTORY OF THE TRANSLATIONS OF THE SHAH NAMA

THE EARLIEST ATTEMPTS

THE Shah Nama is one of the greatest books of the world, and so it has a secure place among the world's great classics. But while its charms have captivated the whole of the orient for a considerable period, the peoples of Europe knew very little about it till quite recent times. It was the Englishman Jones who in 1774 introduced it to Europe by including in his Latin work on Asiatic poetry translations of some of its passages. After him, other Englishmen have given us versions of some of its portions in the English language. And among these Atkinson's work is perhaps the most popularly known.

There have been similar attempts at partial translations in German and Russian. But the first enterprise to give a full rendering of the whole work was undertaken by Jules Mohl before 1838, and was completed after his death by M. Barbier de Meynard under the patronage of the French Government. Another complete translation was published in Italian verse by Signor Pizzi between 1886 and 1888. And the third and the last has been that of two Englishmen, the Warner brothers, in English verse. Their first volume appeared in 1905 and the work of publication is likely to be finished off soon. This last gives a very creditable result, and will lead the English reading world to appreciate the genius of the great Persian poet in a far greater way than before.

Strange as it may appear, till the commencement of the nineteenth century, the Parsees of India seem to have made no attempt to translate the Shah Nama into their vernacular. This might be due to the reason that Persian being the state language in the Mogul Empire, their learned men were masters in that tongue and often gave recitals with translation from that monumental work, and thus kept the people fairly acquainted with the subjects of the great Epic. Besides it often happened that industrious scholars of those early days undertook and finished works of great labour and learning, which

were never known to the outside world and were consigned to perpetual oblivion by destruction in course of time.

An earlier attempt might therefore have met such a fate ; but the first known complete translation into the Gujerati language is said to have been successfully completed in 1803 by Dastur Framji Sohrabji Meherji Rana, a learned prelate of the Zarathushtrian Church. That work has remained in manuscript form, and is now in the possession of Ervad Manekji Rustamji Unvala, a learned Parsee Priest of Bombay. Since then portions have been translated into that language with more or less success ; and among these the works of the Parsee poet Mansookh and of Dr. J. J. Modi are fairly known among our people. Mansookh had intended to give a complete translation in Gujerati verse, but was compelled to give it up for want of patronage after he had published a few thin volumes.

HOW THIS TRANSLATION IS PREPARED

The first complete translation into Gujerati has recently been published in four volumes by Dastur Minocheher D. J. Jamaspasana, a High Priest of Bombay, who has thus made a very laudable use of his time devoted to study and learned pursuits. These four volumes appeared between 1911 and 1915, and seem to have stimulated other similar publications. Because since 1914 Ervads Kutar brothers have been engaged on publishing their great translation which this volume completes ; whereas another gentleman, Mr. N. R. Master, hopes to publish a complete translation in Gujerati verse, having already issued to the public some portions of this.

Ervads Mahyar and Framroze Naoroji Kutar are two learned brothers who during their various occupations as ministers of the Zoroastrian Church, have found time for an undertaking which reflects great credit on them both. This industrious and learned pursuit of theirs has placed in our hands ten precious volumes of traditional and historic treasures of inestimable value. They belong to a branch of learned priests, and derive their descent from Dastur Darab Pahlan, an illustrious prelate of the early eighteenth century. Both are deep students of Persian, the knowledge of which they have developed to a great degree of perfection.

The plan they have followed in the preparation of this translation is peculiar. The beautiful Persian verse of the original has a bewitching charm for all Parsees, and they are passionately fond of hearing it recited even if they did not understand a single word of it. For their benefit as well as for the advantage of every Parsee who understood Persian, they have given a Gujerati transliteration of the entire text along with the translation. Each

page is divided into two columns: one giving the transliterated text, the other the translation. The translation is as literal as possible and verse by verse, the rendering of each verse having been placed exactly opposite it in the neighbouring column.

The advantages of such a plan are obvious, and hence it will prove of great utility and convenience to students. In the transliteration the translators have found great scope for the display of learning in Persian. They have not only given us a carefully prepared text, but have often pointed out what appear to them as errors in all copies of the text. These are always worth considering, and may get firmly recognised with the conviction time might bring to students. For the thoroughness of the good result in this effort, they have not only consulted the texts of Macan and Mohl and several other printed copies, but have also investigated nine different MS. copies, seven of which belong to Ervad Manekji Rustamji Unvala who is quite rich in the possession of Iranian MSS., and two to Ervad Rustamji Bezonji Ranji, both priests of the Zarathushtrian Church in Bombay. Necessarily therefore their edition of the text will command respect from all students of the original.

To enhance the value of their work Ervads Kutar brothers have not only given occasional foot-notes of great utility, but have also prefixed to each of the nine preceding volumes learned dissertations throwing much light on the subjects of the Shah Nama and many an other correlated matter. Of course the views they propound may not in every case be subscribed to by others ; still one would confess seeing in them a conscientious and learned effort to solve difficulties or to throw light on matters. The reader is sure to find them of considerable interest and value, and will perceive them to be greatly suggestive even where he sees reason to differ from them.

THE TRANSLATORS' DISSERTATIONS

Their first dissertation partially relates to several subjects occurring in the first volume. While showing that Firdawsi never allowed poetic fancy to subvert facts of history, they try to explain several circumstances which modern people find hard to believe. Among these are the abnormal ages attributed to some monarchs and heroes, the wonderful object variously known as the *Jám é Jehán Numá*, etc., the references to giants and demons, and a few other subjects. They too find it hard to believe that men could even exceptionally ever attain to an age of from five hundred to a thousand years. And accordingly they offer an ingenious solution of the difficulty by construing the Persian term *sad* as signifying a generation and not a century. If this could

be conceded, it would remove much of the difficulty and people's credulity would be much less taxed. But we are afraid there are grave objections to such interpretation of the term, the chief being that no sense approaching this meaning has ever been attributed to that term or its Pahalvi or Avestan forms. We shall discuss some of this problem later on.

It is proved by geology beyond any doubt now, that there had prevailed an age of monsters in this world. But proofs of there having existed any regular race of human giants have not yet been forthcoming, though indeed it is conceivable that if the human race is as ancient as that age of monsters, it must have possessed bodies capable of surviving its terrible surroundings. Ervads Kutar brothers are inclined to believe in the existence of such a race even in historic times. We shall offer a few remarks on this subject also hereafter.

Various theories have been propounded regarding what is severally known as the *Jám é Jehán Numá*, the *Jám-é-Jamshid*, etc. Ervads Kutar brothers are inclined to think that it was a primitive telescope or some similar object for observing the heavenly bodies. This need not appear quite far-fetched and absurd to one who remembers that magnifying glasses have been known to have existed in Chaldea thousands of years ago. But the difficulty exists in the fact that the Jám could be utilized on a certain day only and could also show circumstances in far distant parts of the terrestrial world. The observation by which Kai Khusro, for instance, discovered where Bizan was missing, was thus made. This rather reminds us of the process of crystal gazing in which certain people believe and which consists in a similar operation, though even then a certain day of the year is not necessary for such an observation. "Jám" however might have signified various objects such as observatory, some form of primitive telescope, and some gazing crystal. It has even been suggested by some that it was probably a sort of heliograph. We however think this is a subject on which some further labour remains to be spent for discovering its true nature; and that while doing so our translators' suggestion might be given due consideration.

The first dissertation is followed by an account of the Bástán Náma and its vicissitudes and the history of Firdawsi and of the Sháh Náma. This whole makes a very interesting reading and includes Ervads Kutar brothers' admiring reflections on the poet's genius. We shall have occasion to discuss this in the last portion of this introduction.

The second dissertation relates to the conquests of Kai Kaus and an estimate of his character. In the third the translators discuss why Rustam's

name is not found in the Avesta, and offer a solution by suggesting that the name Rustam might be a surviving title of the great hero, whereas his real name probably was Vohvasti Snaoya which is mentioned in Fravardin Yasht, 96. No doubt the personage so named is assigned a grand function at the Resurrection even as the hero Kersasp is; but one would think this also is a subject which requires a still further treatment, although, we are afraid, the result in the present state of knowledge will never be convincing.

The fourth dissertation contains an intelligent and interesting comparison of the present great war with the great wars of the past between Iran and Turan, and attempts to prove that the strategy in modern warfare does not much differ from that employed in ancient times. In the fifth the translators seem to be holding the same view as Tabari when they say that the Achæmenian monarchs were simply the vicegerents of the great Iranian emperors who ruled from Balkh. They however correct themselves in the eighth dissertation while discussing the confusion between the Kayanian and the Achæmenian houses. They also think that the Huáfrits were a subordinate royal dynasty, and not one of the missing imperial houses.

The sixth dissertation treats of the profoundly interesting themes of the life and age of Zarathushtra. On a subject such as this differences will always exist among scholars until some definite evidential matter arises. After reviewing various considerations including Egyptian, Babylonian, Indian, and geological research, the translators come to the conclusion that the mission of Zarathushtra cannot be placed later than 5000 years B. C. We only marvel at people being staggered at hearing such conclusions notwithstanding that they are aware of the immensely hoary ages of the civilizations of Egypt, Accad, or Mycenæ. Iran which recollects memories of the earliest stages of the human life, could not be less ancient ; and one can easily see that the age of Zarathushtra is associated with quite an early stage of Iranian history, if one does not allow oneself to be biassed by errors of later ages.

At the close of this dissertation the translators attempt to explain two of the miracles of Zarathushtra, the *Burzin Mihir Atash* and the *Sarv è Keshmar*. They think the Atash was no fire but a rare red jewel which emitted rays of wonderfully soft brilliance, whereas the Sarv was indeed a wonderful tree, but not the cypress, as the leaves of this could not admit of having that miraculous writing on them. One might however think that this would be a very literal way of understanding these mysteries, which could hardly satisfy an intelligent critic. Now all religions concede that true saints must have a halo of light encircling their heads. And

similarly Zarathushtra is said to have had a halo of glory encircling his entire person and having its rays extending in all directions in extraordinary brilliance. If this is allowed as possible one may easily understand Zarathushtra having a further miraculous power of concentrating this glory in the palm of his right hand and emitting it thence in the form of a glorious little flame. One has however to remember that the flame is said to have been enthroned in a great temple sanctuary. How that could be would be more difficult to explain, unless one's faith is sufficiently strong to believe that the concentration would be so intense and powerful that the glory could be even separated from the holy person of Zarathushtra.

As regards the Sarv there appears to us little doubt in conceiving that the entire idea is allegorical, *Keshmar* being really *Késhmar*, which ought to signify "True Religious Concept." It would then mean that Zarathushtra planted in the world the Tree of True Religion which was so clear and easy in the nature of its truth as to appeal to mankind at once and to grow with amazing rapidity and to a very wide extent.

In the seventh dissertation the translators make a praiseworthy attempt to refute the charge of incest against Bahman. It must be admitted that incest was a sacred institution with some tribes in the world, and that one such as this might also have existed in Iran as it once did in the Mazdakites in a wide and open form. But they rightly refuse to admit that such an institution was ever entertained favourably by the Iranian instinct. They think that much of the false charges might be due to the confusion of the Iranian term "*Dukht*," signifying "Maid" as well as "Daughter," and that other errors resulted from this primary one. On this subject enough has been said elsewhere to detain us any longer in this place.

In the eighth dissertation the translators attempt to prove that the Kayanian and Achæmenian dynasties are distinct in their entirety, and that it is erroneous to suppose that even the last of the Kayanian sovereigns really belonged to the great house of Achæmenes. They even believe that the last two monarchs of the Kayanian house could not be the same as Darius and Alexander of Achæmenian history. They propound the bold and intelligent theory that the Kayanian Sikander was not Alexander but was the Karisák of the Dinkard who was to appear 300 years after Zarathushtra and to give a crushing blow to his religion, and whose name is corrupted into Sikander by the ignorance of the historians who have mixed up with his name some of the facts belonging to Alexander's history. This is a theory which deserves our closest attention ; still one hesitates to believe that the last three names attached to the Kayanian house are not really Achæmenian. This indeed is a subject which too

requires a very careful and elaborate inquiry to understand it clearly and well.

Ervads Kutar brothers give an ingenious explanation to meet the assertion that the omission of the title "*Kavi*" from the names of monarchs who are represented in the Shah Nama as having succeeded Vishtaspa, evidently shows that they did not belong to the Kayanian house. Because, in their reply to that opinion they have to say that the omission is obvious as "*Kavi*" indicated religious dignity which belonged to the monarch till Zarathushtra came, but was transferred to the Zarathushtrotema after the advent of Zarathushtra. This is a clever idea indeed, but, besides that the ecclesiastical association of "*Kavi*" remains to be proved, its value at the most is of circumstantial evidence, and will only stand with the assumption that all the names taken as Kayanian in the Shah Nama really belonged to that house. In the end they give some lucid proofs and arguments to show that the persistent statement of oriental historians that Alexander was really a Persian prince born of a Macedonian princess, is based on various solid grounds.

Their ninth and last dissertation gives a summary account of the history of the Parthians, besides some discussions on Naoshirvan and his reign. This is aptly done because Firdawsi has little to say about the Arsacide beyond a vague mention of some of the names of that illustrious house.

Before closing this review of the translators' dissertations, we have to note one thing more. It is true that Dakiki had been entrusted the work of composing the National Epic in a poetic form. Still there are not a few who doubt the story that those verses in the Shah Nama which relate to Zoroaster belong to him. Indeed they are slightly weak, they would say, but they have not much to distinguish them from the verse of Firdawsi himself, and in all probability it was only a pious subterfuge which ascribed them to Dakiki, and that this was quite obvious as the fanaticism of the public which he had mainly to address could hardly brook his saying anything to the glory of the ancient faith even in that muffled form; and he would be saved from such an odium by ascribing that entire portion to a deceased poet. Ervads Kutar brothers however belong to the class who accept that the thousand verses ascribed to Dakiki really belonged to him.

This review will give the reader some idea of the wide and varied scope the translators have given to reflection on the themes of ancient Persian history. We could not but give the merest, summary of what they have to say on those various subjects, and can best recommend the reader to consult the original for further enlightenment on any of those.

II.—THE AGES COVERED BY THE GREAT EPIC

THE HISTORICAL VALUE OF FIRDAWSI'S THEMES

There was a time when people thought that the Shah Nama was the creation of a great poet's fancy weaving round some ancient names glorious but fictitious romances. Knowledge of the Avesta and of Pahlavi writings has however entirely dissipated that erroneous idea. Any real student of the great Epic has now to admit that Firdawsi has done little beyond recasting in a sublime poetical form, matter handed down to him by the ancients. And beyond attempting to represent with lucidity and clearness those grand themes in the dulcet notes of the magnificent music of the language, he has done nothing else as would twist or torture what he had to represent in such form. How faithfully he has done this can well be seen by a close comparison of the themes of such Pahlavi works as the Kár Náma, the Ayátgár é Zarírán, the Mátígán é Chatrang, etc., with corresponding passages in the Shah Nama. It often seems as if he has done very little beyond versifying a literal translation of the original Pahlavi. That he has not permitted his poetic genius to twist the facts of history to the smallest degree is further evidenced by the fact that the romantic element does not permeate the work evenly but far preponderates in the earlier portion which truly relates to life of real romance. The most beautiful passages from a literary point of view belong to those earlier portions ; and that much of such beautiful form belonged to the original can at once be seen by one who is closely acquainted with the Pahlavi Ayátgár é Zarírán.

THE ERRORS IN THE ANCIENT CHRONICLES

It may therefore be conceded to the eternal glory of Firdawsi that the errors of ommision and commission found in the Shah Nama do not originate with him but belong to his predecessors whose works he has faithfully assimilated and reproduced in as coherent and lucid a form as the material found by him enabled him to do. Indeed the persistent uniformity of themes and details in the Avestan and Pahlavi works along with the themes and details in the Shah Nama and other Persian works of history, confirms in us the belief that they formed portions of chronicles from the earliest ages, faithfully handed down through generations to the admiring descendents of the heroes and monarchs whose glories they perpetuate. But for all this one has to admit that in these chronicles there have been a little confusion and error at some stages.

And this must naturally be due to the difficulty of preserving the ancient annals intact amidst sweeping revolutions which plunged the country and people of Iran in a state of confusion and calamity at various times in the history of the world. At every stage of an attempt to reduce to a coherent form the scattered annals of the past some error was sure to enter, and it should be the earnest duty of every future historian to detect such errors and to correct them by means of research in the entire field of universal history, with a dispassionate balancing of facts and events.

THE AGE OF THE CAVE DWELLERS AND OF THE MONSTERS

It is a wonderful fact that the grand theme of the Shah Nama opens with the Age of the Cave Dwellers and of the Monsters, because Gayomart is represented as ruling in that age. This would place Gayomart far beyond the age in which the chronology of the Shah Nama actually places him. As a matter of fact he is associated with the earliest stage of human life on earth and represents in the description of an individual life the immensely epitomised history of the human species through the earliest stage of its existence. The name "Gaya Marrtan" is attributed to the first man according to the Avesta and the Pahlavi writings. We however think it never belonged to an individual but simply represented, as it ought really to signify, "Human Life" in its general aspect. And the Shah Nama simply records the interesting fact that the earliest of human life was associated with the monsters which had almost been extinct much before historic times, and that it was passed in caves during that entire period.

If indeed the Age of the Cave Dwellers marks that stage in human life which preceded man's assuming erect posture, the memories recorded in the Shah Nama would stretch far into the immemorial past! It is not certain whether the human species was of a uniform nature at the earliest stage of its existence; but the great divergence in the nature of the different types of the human race which inhabit the globe at present, would point to a clear demarkation of the comparatively civilized man and the absolute savage from most early times. The Shah Nama assumes such a separation in the time of Siámak when the human race is represented to have thus branched off into two great sections, the Iranians identifying their hoary ancestors with the comparatively civilized section. And the great struggle between the two is said to have already commenced at this stage, the hero prince Siámak leading the champions of primitive civilization, and suffering destruction in the struggle at the hands of the savage horde.

It is correctly noted in the Shah Nama that fruit was the food of man at the first stage, and the earliest covering he used for the body was formed of the leaves of trees. If we assume that the instincts of primitive man were similar to those of the ape, this would be quite very easy to see.

THE METAL AGE AND THE AGE OF THE HUNTERS

There must be a considerable gap between this stage and the next, as the discovery and use of metal are assigned to the latter, and must have taken vast periods of time to develope. This stage is associated with Hushang, or the "Growth of the Intellect" in man. It need not require any great effort of persuasion to convince that the time spanning the Age of the Cave Dwellers when man lived on fruit and covered the body with leaves, with that age when he discovered and used metal must have been considerable, and that the latter could not possibly be limited to the period covering one human life alone.

It is evident enough that the age of hunting must have much preceded the discovery of metal, because man is known to have used flint and stone weapons before he began to use metal, and must have handled and swung clubs and sticks of wood even before those. It is true, in the earliest stage the savage man must have employed his teeth and nails with much the same ferocity and effect as wild beasts would, and both for the purposes of offence and defence. But if our assumption of his instincts is correct he need not be taken to have pursued hunting for the purposes of obtaining food till at a much later stage. As however the Shah Nama notes that man began to cover his body with skins as early as the days of Hushang and that he could tame animals then sufficiently well to have begun to use them for the purposes of money exchange, man must evidently have begun to hunt in the Age of Hushang. Still this seems to have made great progress only in the next Age of Tahmuras.

The use of metal would assume the discovery of Fire, and hence it is remarkable that this too is attributed to Hushang, which circumstances of that age render quite believable.

There must have elapsed a much further period before the close of this Age if, as the Shah Nama does, we are also to associate with it the primitive cultivation of land and the introduction of the simplest handicrafts.

THE AGE OF THE SUBDUGATION OF THE SAVAGE

In the next Age the great Epic places a huge struggle between the powers of primitive civilization and the savage hordes, in which the former

triumph. This was the Age of Tahmuras or Tahmurap, or the "Great Conquest." But the Epic slips into an incoherence when it associates with this great event the discovery of the Art of Writing as existing among the savages and borrowed from them by their conquerors!

In the same age is said to have progressed further the taming of animals and the tending of flocks. It must have taken men immense periods of time to know to cut wool from sheep and to spin it into yarn, and to weave wearing stuffs from it, which all is said to have been achieved in this Age. And it seems that during that whole long time civilization was making steady progress leading on to the glorious regime of Jamshid.

THE AGE OF THE GLORIOUS REGIME

All that was best in human progress in the pre-Glacial period is assigned to the Age of Jamshid or the "Glorious Regime." Weaving of tissues was extended to hemp, silk and gold thread; house-building became a settled art; men discovered the art of sailing and boat-building; working in metal had made so great a progress that coats of mail could now be made and worn; precious metals and gems were discovered and put to use; perfumes and and medicines were distilled; a useful and scientific calendar was instituted; observation of the heavenly bodies was reduced to a science; mankind were divided into the four classes of priests, warriors, husbandmen, and workers in other avocations; and the True Word of God almost descended on humanity!

One ought to think that a thousand years would never be enough to achieve all this immense progress. But if such a progress was really attained it had a baneful effect in turning men's minds away from truth and God, and a terrible blow came and destroyed much that was really precious. It is not clear whether Zahhák or Azhi Daháka had anything to do directly with the great Glacial Deluge which destroyed much the greater portion of life and civilization. But the association of Gandréw or the "Spirit of Lull" with Zahhák probably would support such a view.

THE AGE OF RETARDING DESTRUCTION

Zahhák or Azhi Daháka signifies "Retarding Destruction," and seems to represent the struggling periods during which life and humanity had hard times to strive against the universal calamity which probably drove mankind to cruel necessities of self preservation and to the use of animal food which Zahhák is said to have first introduced into the world. Even now people living in the ice regions find nothing but animal meat to eat. As we have already

said just above, Gandréw or the "Spirit of Lull" was a necessary associate of a terrible struggle of life against destruction. The story that Satan's kiss brought forth two snakes on Zahhák's shoulders probably represents simply the cruel necessity of the oppressive times leading men to the destruction of their fellows in the supreme struggle to survive.

THE PARTING OF THE RACES, AND THE COMMENCEMENT OF THE HISTORY OF THE ARYANS

The hardships of the great Deluge appear to have been gradually overcome till mankind emerged from it inspired by Faridun or Thraetaona or the "Three Forces" instinct in primitive man. The oppressive hand of nature appears to have intensified them in three distinct groups of the human race, latterly denominated as the Aryans, the Turanians, and the Semites, who, not agreeing one with another, naturally broke up and occupied different territories of the terrestrial globe.

With this grand dissolution followed the struggle of the nations one with another; and one ought to think that true history of the Aryan and other races commences from here. Hence Minocheher was in all probability a historical personage and not merely a personification of an Age as all the circumstances have compelled us to construe in the preceding cases. Still we must not suppose that he ruled over the Aryans immediately after the breaking up of the nations; because while the Aryans had mainly a quarrel with the Turanians from his time forwards, we see as early as the Age of Kaus who is represented to have followed Minocheher after a short interval, different branches of the human race inhabiting the distant regions of the world and forming distinct and well settled nations. Thus besides subduing Turan and China, Kaus in this grand campaigns is said to have overrun the regions now known as Egypt, Barbary, Arabia, Syria, Mazanderan, Caucasia, Transoxiana, etc. It is evident that peoples assuming settled life in these widely scattered regions must have taken ages to do so after the Great Deluge.

A FEW GENERAL REFLECTIONS

Now if the way of construing early Iranian history be conceded to be as above understood, the difficulties relating to the extraordinary lengths of the early regimes must at once vanish. But similar difficulties do not entirely disappear in matters relating to Minocheher's and succeeding reigns. Zal and Rustam's lives overlapped ten reigns some of which were considerably long. Zal says at the close of Kai Khusro's reign that he had already lived over a thousand years; and he survived Kai Khusro through three more reigns. We can do nothing more than observing this fact here, because all sorts of views

are held to render this fact comprehensible, without being quite convincing; and it would be useless to add one to those.

The Shah Nama often speaks of Giants, Monsters, and Divs, in connection with the earliest epochs. We have already observed that an Age of Monsters did once prevail in this world; and it may easily be understood that the state of the savage tribes must then have been even worse than what may be found in modern times. The simple fancy of the primitive people might easily translate the worst of those into Divs with abnormal forms of the body and with magic powers. Indeed some savages even in early historical times might have attained to abnormal size of the body, extraordinarily tortuous and disfigured form, most debased spirit and intellect, and cannibalistic habits. To this may be due the prevalence of giant stories among all nations.

References to Dragons and other Monsters are frequent in the early epochs. As an Age of Monsters once did prevail on this globe, and as some of them might have survived into the earliest historical times, one need not condemn such references as all records of the creations of primitive fancy. Should we admit this fact, we must also associate such most frequent references with a very hoary past.

As for further facts of Iranian history which claim our special attention we have already offered a few brief remarks while reviewing the translators' interesting dissertations. And we may add just one more, with which the translators also agree, that in his references to different countries of the world Firdawsi seldom mentions their ancient names, and rather uses those applied to them in his own day. Thus there could be no country called Rum in the days of Kai Kaus and still that monarch is said to have had dealings with the country of that name. He probably meant Mycenæ, or Troy, or some such ancient land, but made history more intelligible to his readers by using names current in his own day. This must be remembered by all those who would charge Firdawsi of incongruity.

We may also repeat that between the Median and Achæmenian empires and the reign of the successor of Kai Vishtaspa, the contemporary of Zarathushtra, there is a huge gap of not only centuries but presumably of several thousand years. It was only during these that history directly continued up to modern times was made in antiquity. Hence it is that in the history of no other ancient people excepting the Hindus we find any clue to the history of the Peshdadian and Kayanian times. This is a theme which might detain us

in this place very much longer, but the necessity of treating it here has been greatly obviated by the translators having already dealt with it in their treatment of the Age of Zarathushtra.

Again, it is a fact too clear to be pointed out that Firdawsi's themes do not form exhaustive chronicles even of those periods of Iranian history which he has to deal with. It is probable that almost the whole of the Median, Achæmenian, and Parthian histories were lost in later Sasanian times if not even earlier, and that much of Sasanian history itself also had been lost then. Even the Bástán Náma that Firdawsi had seen could not be the whole work which was compiled under Chosroe Parviz or under Yazdagard Shahariar, as, for instance, excepting a few indirect hints, there is no mention of the brilliant campaigns of the former monarch into the Roman Empire and his magnificent victories there. Their memory must have been quite too fresh even under Yazdagard to have rendered oblivion of their smallest portion possible then; nor had the historians of Yazdagard any reason to omit them thus. To what all this was due remains to be discovered and requires an exhaustive treatise to discuss. But it is evident that Firdawsi had fully availed himself of the material that was made accessible to him.

III.—AN ESTIMATE OF FIRDAWSI'S GENIUS

THE SUPERB MUSIC OF HIS VERSE

To form a correct estimate of Firdawsi's genius one must thoroughly understand the Persian tongue. His music and power are of the highest order in the entire domains of poetry, and the sublimity of his verse is almost divine. Its mere accents have thrown appreciative nations into raptures. None could be better judges of this than the great Persian poets themselves. And these, including 'Unsari, Sa'di, Nízámi, Anwari, and others, have unanimously called him the Apostle, Master, and Emperor of the most Sweet Muse. 'Unsari, the most luminous of the court poets of Sultan Mahmud, had the appreciative nobleness of mind to acknowledge the genius of Firdawsi in these glowing terms :—

" Sukhan garché ámad za charkh é buland.
" Tó báz-ash barán burdi, Ay Hushamand !
" Tó dádi darin 'arsah dád é Sukhan,
" Ké bádi setúdah ba-har Anjuman,
" Namúdah hunar 'unsárat bishumár,
" Bo-mánad chú nám-at Sukhan yádagár.
" Tó Sháhán Shah é mulk é Nazm é Dari,
" Bobandad ba pish-at kamar 'Unsari."

"Though Muse descended from Sublime Heaven, thou hast raised it again there O Enlightened One!

"And in this world thou hast done it a justice so profound, that all the nations shall applaud thee from now evermore.

"In thy talents appears a genius without bounds, and both thy Name and thy Verse shall hence be everlasting in Fame.

"Thou art the Emperor of the realm of the Sweet Dari Muse, so 'Unsari would gladly stand ready there, and serve."

This reminds one of Jonson's eulogy on Shakespeare; and it speaks highly both of the worth of the Great Poet as of the generosity of the admirer who acknowledged it so well. The sweet charm of his verse is untranslatable, and the peculiar Persian idiom not less difficult to render. None can therefore be fair to the poet's genius, who attempts to estimate it merely from translations.

HIS VERSATILE POWERS

The genius of Firdawsi is versatile, and his range of vision universal. His verse is immortalizing the life of a great people through millenniums of time, and naturally therefore he has repeatedly to speak of the various phases of human existence: of peace and of war, of love and of hatred, of virtue and of vice, of wisdom and of folly, of trade and of art, of science and of learning, of woman and of man, of parent and of child, of friend and of foe, of ruler and of ruled, and of every other relation of life. In all this he has depicted such a masterly comprehension of the variety of subjects that one would seldom hesitate in pronouncing him to be not only a great poet, but also one equally versed in philosophy, morality, history, economy, and the sciences of administration and diplomacy. And above everything else he is a patriot of the highest order.

The peculiarity of a great genius which forms lucid vision of facts and places before us a clear picture of those, belongs to him in a very marked degree. In representing the story of individuals and of nations he has ever realized in a faithful and correct way their individual standpoint and reproduced it before us with the fidelity of real life. Just think, for instace, of the great struggle of the Iranians with the Turanians. Has he not done fullest justice to the patriotism of the Turanians in their stubborn resistance to the powers of Iran, and to their valour in the hour of danger and of need? Has he not

drawn a magnificent picture of that noble hero Piran who is almost always placed in a hard predicament when he has to discharge his duty as a patriot and to show his humanity to the foe and the rival at the same time ? Has he not drawn a splendid vision of the life of the great Afrasiab, and shown in him a hasty, ambitious, and stern, but not quite a bad soul ? And his mighty pen has done equal justice to the heroes of Rum as to the wise princes of India.

HIS MAGNIFICENT CHARACTER SKETCHES

Nothing can excel his character sketches. What picture could be so sublime as of the entire career of the saintly Prince Siavax ? How consistenly good and noble he is shown to be ! A most pious soul which shudders at the merest thought of sin, a noble heart that is ready to pardon his worst enemies, a self-sacrificing hero who would never break a word or forget a good, are all combined in that divine prince ! Just think again of the noble hero Rustam. He is quite a superman, and yet how wonderfully self-controlled ! How glorious is his conduct under trials ; how wise his counsels ; how loyal his ways ! Who indeed is not touched as one sees more of the generous and innocent life of the hero Sohrab? How touching is his anxiety to discover his beloved father! How gloriously instinct is represented to work in him and to move him to some of the noblest sentiments and acts which have shed lustre on the annals of humanity ! Just think again of the superb Jamshid, the imperial Kai Kaus, and the godly Kai Khusro! Recall then the manly Ardeshir, the just Naoshirvan the wise Parviz, and the good Yazdagard ! What characters could be drawn better ! What pictures could be more complete !

HIS POWER OF DESCRIPTION

In graphic description few could equal Firdawsi. Just visualize that account of the court of Faridun as the messenger of Salm and Túr saw it. What picture could be so magnificent as of Faridun himself ! " a prince draped in majesty and justice, tall and stately like the cypress, bright as the sun, his face red as the rose, hair white as camphor, lips smiling, look commanding respect, and tongue sweet and gentle" ! What vision could be so awfully sweet as of the noble princess Tehminâ, " chaste like the moon, bright as the sun, daintily dressed, tall and stately, with cheeks lily white and flushed like rose petals ; her hair recalling the amber of Heaven, lips nectarine like sugar, tongue sweet as syrup, teeth white as pearls, gums red as ruby, and lips as tender tinged as coral ; her soul all wisdom and her body life most pure "! And what scene could be so splendid as Kai Khusro's court in the royal park, in which golden thrones were placed under rose bowers, silk carpets spread

through the whole park, and trees of gold and silver with leaves, petals and fruit of emerald and cornelian overshadowing the thrones, and musk perfuming the air through perforated oranges and quinces of gold, and the princes and grandees of Iran seated on those thrones in imperial splendour !

Recall again the brilliant panorama of the Imperial Camp of Iran spread before the admiring and curious gaze of the hero Sohrab,–one camp-enclosure of richest silks, with tent pavilions of soft leopard skins, numerous lions and a hundred elephants tied at the entrance in martial array, a turquoise throne inside and a magnificent standard of purple cloth with the emblem of the luminous sun on it and a golden crescent on the staff head flying aloft;–another of rich green cloth with a jewelled throne of priceless value under a magnificent pavilion, a stalwart hero seated on it, with the grandees of Iran about him, a horse which roared like the ocean tide just beside him, numerous elephants with splendid trappings forming a magnificent appendage, and a beautiful standard with the emblem of the dragon on the flag cloth and a lion's head on the staff end. waving over there;–another of splendid white cloth with sparkling pavilions of gold brocade, an ivory throne within, a noble youth seated on it, a thousand champions in rich martial apparel standing outside and commandants of the lancers' battalions attending on him;–and thus the panorama moves before our eyes slowly and magnificently till the end !

What picture of a paradisial land would surpass his description of the beauties of Mazenderan: "a land of green fields and smiling vales, her orchards spread with carpets of rose, her hilltops covered with tulips and hyacinth; her air salubrious and soil picturesque with magnificent growths; her climate mild and soft, a perpetual spring prevailing there; her gardens resounding with the rich notes of the nightingale, her dales lively with the leaps of the antelope, both ever in glee in the land of the perennial green, everlasting blossoms, and of undying sweetness of smells; rose water flowing in her streams, and their banks smiling eternally;–a land indeed of gold and of silk, of jewels and of merchandise, and peopled with fairies of enchanting grace, bedecked with crowns and with golden belts!"?

Recall also the magnificent picture of Iran's prosperity under Naoshirvan: " Iran had become then a glorious paradise; her soil became of amber and her structures of gold. The whole world flocked to that land of fame, and found health in her air and peace in her homes. There dew fell in rose drops and made people safe from every ill. Her seasons became steady and her peasants became rich. Her fields were full of verdure and her

meadows rich with flocks. Blossoms grew in splendour in her vales and in her plains, on her mansions and on her terrace tops. Her people became learned and her traders mighty rich. And her courts were ornamented by great lords and philosophers, by scientists and holy men !"

LOVE SCENES

Then just think of those brilliant love scenes which he portrays with almost a divine softness of touch. The best of these are in the earliest portions ; and among these the love story of Zâl and Rudába' is a jewel of perfection. The whole plot is a masterly conception, and the events are marshalled with consummate art. The nuptial scenes of Oberon and Titania could not be better conceived or placed among better surroundings. The story of the love of Rustam and Tehminâ is in no degree inferior and that of Bezan and Manijeh would come up very much to the same perfection. Equally divine but portrayed with less elaboration are the loves of Siâvax and Ferangis, of Gushtâsp and Ketâyún, of Ardeshir and Gúlnár of Behrâm and Sepinûd, of Chosroe and Shirin etc.

HEAVENLY GOODNESS AND PATHOS

Examples of sublime virtue could not be wanting in the story of a great people. And Firdawsi has represented these with a power and reality most appealing to men's hearts. The goodness of Erach is heavenly in the extreme, and of Siávax almost divine. And he has found characters of sublime nobility even among the Turanians : his portraits of Agreras, Piran and Paramudeh are quite elevating and full of the most touching incidents.

In the expression of Pathos the poet has done marvels. The reader's heart is wrenched when he reads the story of Erach and of Siávax, of Sohrab and of Tehmina', of Pirán and of Gudarz, of Zál and of Dárá, of Parviz and Shirin, and of Rustam Hormaz and of Yazdagard. Of these the world's literature has hardly anything so sublime as the sad tales of the saintly Siâvax and the noble-minded Sohrab. A most virtuous prince, devilishly oppressed by a step-mother, cruelly doubted by the father, patiently enduring the most appalling hardships, and standing ever firm as a rock in virtue, trusting all in innocence, declining all resistence and falling a martyr in the cause of goodness, must make a character too heavenly and sublime to be portrayed by any but the most masterly genius, and in a form of etherial reality. So again Sohrab's is the career of a noble youth, guileless in the extreme, the darling of his mother, the worshipper of his father's shadow, mercilessly taken in the firm

grip of a cruel fate and cut through his precious heart by the hand of the same dear father whose face he was dying to see and whom his instinct made him love with a touching precision. When again this saddest of tales is closed with the heart-rending laments of his precious mother, identifying herself completely with the flown spirit of her beloved son and drowning herself in a frenzy of grief which snatches her away from this melancholy world, the whole circumstance is described with such superhuman power that we live again in that mournful tale with a sense of wonderful reality and grief.

HEROISM

A patriotic spirit pervades the entire Shah Nama. And Firdawsi's pen seldom runs so gloriously as when he describes the feats of the heroes who fought and fell for the glory of the fatherland. In this none is shown so nobly as the great hero Rustam. It was seldom that he found an equal in fight: almost always he found the field of battle as easy as the ground of play. He smote heroes as deftly as he might hit away the polo ball, and against his assaults mighty warriors fell like new mown hay. In the hour of danger he was in the forefront of battles; and in councils of war and of state his wisdom was as superb as his might was great. Never did he stain his noble arms with a thirst for blood, and whenever peace could be got honorably he was the first to support it. His loyalty was exemplary and his steadfastness undying. He would give away Iran's crown to whomsoever he thought most fit; but would never yield to the temptation to wear it himself and grasp the sceptre of Empire for the glory of his own name and the lustre of his race. And what heroes could fight so splendidly as the valiant Karan in the campaigns of Afrasiab, or Giv when he turned at bay on his pursuers, or Behram of Gudarz when he found himself entrapped, or the young hero Sohrab, or the prince Zarir and his son Bastur, or the great Sháhpur, or the heroic Behram é Gór, or the lion-hearted Chúbin, or the patriot Rustam Hormaz!

PHILOSOPHIC REFLECTIONS

His moral reflections are too many and too constant to be specially picked and shown. At every stage they appear with a reiterating faith in God and the futility of human effort which would subvert fairness and justice to win a fame or a morsel. Perhaps it was through his convinced conscience which saw the fact realized in the world-stirring events of history, rather than through any creed, that he appears confirmed in fate governing the destiny of nations and to a certain extent of individuals. And his constant lesson to men is to live a life of honesty and to submit to what Heaven assigns.

His philosophic meditations are accute and comprehensive. And there is enough in the introductory portions and in that splendid dialogue between Naoshirvan and Buzorg Mihir to show to what depths his genius could penetrate old matter and reproduce it with equal profundity. That beautiful dialogue is a perfect casket of gems, and is permeated with the spirit of the extra distilled wisdom.

With equal comprehension has he grasped the great problems of statecraft that had been solved by a Jamshid the Magnificent, or by a wise Ardeshir or a Just Naoshirvan. It should be a pleasure to the student to read and unfold them and to see how the great minds of the past had striven to establish peace and justice in the world in order that all disaster might be obviated, and to reflect in what came the inevitable fall.

In the end one has to observe that it is true Firdawsi worked on ready material which probably had the essentials of all the beauties and merits that are described above. But still then it was a supreme art and mark of the highest genius to grasp them in the mind's fullest vision and to lay them out again in such brilliant and glowing pictures before us. Not to grant this in Firdawsi would necessitate a denial of such merits even in a Shakespeare or a Dante or a Goethe who too drew freely from the storehouse and treasures of the past.

Bombay, 15th April, 1918.

દીબાચો.

સરે નામહ્ અઝ્ નામે યઝ્દાન્ નેહૂસ્ત
કે આગાઝો અન્જામ્ અઝ્ નામે ઊસ્ત

પાક યઝદાન કે જે સાહેબ બન્ને જેહાનનો પયદાનો કરનારો છે, જેનાં પાક નામથી હરેક બાબતની શુરૂઆત કરવી ભલી છે, કારણકે સઘળાં કામોની શુરૂઆત અને શેવટ તે સાહેબનાં નામની મદદથીજ કરવામાં આવે છે અને તે રહમી કિરતારની ગયબી મદદથીજ આ ઇરાન દેશની તવારીખની, મહાન શાએર ફિર્દોસી તૂસીની ચમત્કારિક કલમથી લખાયલી નામીચી કેતાબ જે "શાહનામહ" ને નામે પ્રખ્યાત થઈ ચૂકી છે, તેનાં ગુજરાતી લીપી સાથના વાંચન અને તેના તર્જુમાનું દશમું યાને છેલ્લું પુસ્તક અમો સમ્પૂર્ણ કરવાને સ્મર્થ થયા છિયે અને તે સમ્પૂર્ણ કરવા માટે અમો તે પાક પર્વર્દેગારના હઝારો હઝાર શુક્ર કર્યે છિયે. તે સાહેબના વધુ શુક્ર એટલા માટે કર્યે છિયે, કે આવા ખરાબ વખતમાં કે જ્યારે લગભગ આખી સૂધરેલી દુન્યા લડાઈમાં ગુંતાઈ ગયલી છે અને દરેક ચીઝની મૂસીબતોનો કાંઈ શુમારજ નથી, તેવા મુશ્કેલીના વખતમાં અમારૂં આ કામ તે બારેતાલાએ આસાનીથી પાર પાડયું.

અમો કમતરીન એરાદદરોની લામ્બા વખતની એજ ખાહેશ હતી, કે શાહનામાના ગુજરાતી વાંચન અને તેના ગુજરાતી તર્જુમા સાથનું એક સમ્પૂર્ણ પુસ્તક બાહેર પાડવું. જો કે આ કામ અમારી શક્તિની બાહેર હતું, છતાં એવું એક પુસ્તક બાહેર પડેલું જોવાને આતુર ગ્રહસ્થોની દિલસોઝી ભરી મદદ સાથ ખોદાતાલાની મેહરબાનીથી પાર પડયું.

શેવટે આ પુસ્તકને પહેલેથી તે છેલ્લે સૂધી આસરો આપનારા મેહરબાન વાંચક વર્ગનો, મુંબઈની પાર્સી પંચાયતના મેહરબાન ત્રસ્ટી સાહેબોનો અને મુંબઈની નામદાર સરકારનો ઉપકાર ઝાહેર કર્યે છિયે. આ પુસ્તકનાં પહેલાં વૉલ્યુમમાં જેમ શમ્સુલ ઓલ્મા એર્વદ ડા૦ જીવનજી જમશેદજી મોદી સી. આઈ. ઈ. એ કીમતી દીબાચો લખ્યો હતો, તેમ આ છેલ્લાં વૉલ્યુમમાં આપણી તરફના જાણીતા અવસ્તા પહલવીના અભ્યાસી અને તવારીખદાન મી૦ સોહરાબજી જમશેદજી બલસારા એમ. એ. એ પણ એક વિદ્વત્તા ભર્યો દીબાચો લખ્યો છે, જે માટે તેવણ ભાઈના અમો ઘણા આભારી થયા છિયે. આ પુસ્તકની શુરૂઆતમાં આ કામમાં મદદ આપનારા ગ્રહસ્થોનો જે ઉપકાર માન્યો છે, તેમાં અમારા એક શર્માલ મિત્ર અને જાણીતા વિદ્વાન મી૦ મેહરજીભાઈ નશરવાનજી કુકા એમ. એ. નું નામ ઝાહેર કરતાં અમોને ઘણી ખુશી ઉપજે છે. એવણ ભાઇએ પોતાની ઓહોળી રોકાણો છતાં અમારાં કામમાં ઘણી દિલસોઝીથી જે મદદ આપી છે, તે માટે એવણનું અહસાન ઝાહેર કર્યે છિયે.

આ શાહનામાનું પુસ્તક દરેક રીતે સહી અને શુદ્ધ બન્ને એવા હેતુથી આ વૉલ્યુમોમાં રહી ગયલી ખામીઓ, છાપાની ભૂલો તેમજ ફાર્સી વાંચનમાં અને ગુજરાતી તર્જુમામાં અમોએ પાછળથી કરવા ધારેલા સૂધારા વધારાનો એક સમ્પૂર્ણ કોઠો બીજા ભાગ ઉપર આપ્યે છિયે, કે જે દરેક દાનેશમંદ અભ્યાસીને ઘણો ઉપયોગી થઈ પડશે.

અમો તરફના શેવટના બે બોલ.

બનામે ખોદાવન્દે અફ્લાક રવાન્
બરૂ આરન્દએ ખાહેશે બન્દગાન્
ખોદાવન્દે ગીતીઓ ગર્દાન્ સેપેહરૂ
ખોદાવન્દે રખ્શન્દગાન્ માહો મેહરૂ
ખોદાવન્દે નુસ્રત દેહો દસ્તગીરૂ
કે ઊ બોરૂમ બખ્શાસ્તો પૂઝેશ પઝીરૂ
કે મેહરૂશ હમહ્ કારૂ ગર્દદ દુરોસ્ત
સઝદ બરૂ સરે કારૂ નામશ નુખોસ્ત
અબી હુકમે ઊ નીસ્ત કસરા તવાન્
કે સાઝદ બમચમૂન કલમરા રવાન્
બહરૂ મુશ્કેલી મેહરે નામશ સઝાસ્ત
કે ઊ મેહરૂબાનસ્તો મુશ્કેલ કુશાસ્ત
ન એહદશફ કસરાસ્ત બરૂ કુદરતશ
ન બરૂ સૂરતે ઊ ન બરૂ મુદ્દરતશ
કે ઊ બી સુતૂન્ આસમાન્ આફરીદ
બહાનેશ મુઝયયેન્ રવાન્ આફરીદ
ખોદાઈ કે ઊરા સેતાયેશ સઝદ
હમીદૂન્ સેપાસો નેયાયેશ સઝદ
ખોદાઈ કે રાઝશ નદાનદ કસી
અગરૂ દાનેશો અક્લ દારદ બસી
ખોદાઈ કે બખ્શદ બઆસી ખતા
હરીફ ઊ નદારદ ઝે મુજરેમ અતા
ખોદાઈ કે રહમશ બુવદ બરૂ હમહ્
અબરૂ શાહો દર્વીશો જુમ્લહ્ રમહ્
બહરૂ કસ રસાનદ બએકામે ખીશ
ચુનાન્ ચૂન્ સઝદ રૂઝીઅશ કમ્મો બીશ
બતઊફીકે આન્ પાકૂ પર્વર્દેગારૂ
જહાનદારો બખ્શન્દહો કેર્દેગારૂ
સરન્જામ કર્દીમ ઈન્ નામહરા
નેહાદીમ મા બરૂ તરફૂ ખામહરા
બરીન્ નામહ બોર્દીમ બેસ્યારૂ રન્જ
ન મકસૂદે મા બૂદ પાદાશો ગન્જ
હમહ ખાહેશે મા બજોઝ નામ નીસ્ત
બગીતી બેહ અઝ નામ ફર્જામ નીસ્ત
બસી સખ્ત બુદ ગરૂચે ઈન્ કારે મા
વલીકેન ચુ યઝદાન્ બેબુદ યારે મા
બઆખેરૂ રસાનદીમ દુશવારૂ કારૂ
શુદીમ અઝ હમહ રન્જહા રસ્તગારૂ
કુનૂન ચારૂ સાલસ્ત કન્દરૂ જેહાન્
બહરૂસૂય બરૂપાસ્ત જન્ગે ગેરાન્
અઝીન્ જન્ગે ખૂનખારૂ દરૂ ચારૂ સાલ
બગીતી રસીદહસ્ત રન્જો મલાલ
ઝે હરૂદૂ તરફૂ લશ્કરે બીશુમારૂ
કુનદ રસ્તખીઝ અન્દરીન્ કારૂઝારૂ
ચે પીરો ચે બર્નાં હઝારાન્ હઝારૂ
સવારાને નામીઓ ખન્જરૂ ગુઝારૂ
બેહૂશન્દ દરૂ રઝમ શાન કમ્મો બીશ
બરાએ નેગહબાનીએ મુલ્કે ખીશ

અકલ અને જાનના પયદા કરનાર તેમજ બંદાઓની મુરાદ હાસેલ કરનાર સાહેબનાં નામથી અમો આ લખ્યે છિયે.

જે દુન્યાનો અને ફરતાં આસ્માનનો સાહેબ છે—જે રોશની આપનારા આફતાબ અને માહતાબનો સાહેબ છે.

જે ફતેહનો આપનાર અને દસ્તગીરીનો કરનારો સાહેબ છે—જે ગુનાહ માફ કરનારો અને માફીનો કબૂલ કરનારો છે

તે સાહેબની યાદથીજ સર્વ કામો પાર પડે છે-દરેક કામની શરૂઆત ઉપર પહેલાં તેજ સાહેબનું નામ લેવું સઝાવાર છે.

તે સાહેબના હોકમ વગર કોઇને તાકત નથી-કે પોતાની મતલબને અનુસરતી રીતે કલમ ચલાવે.

દરેક મુશ્કેલીના વખતમાં તેજ સાહેબનાં નામની યાદ કરવી લાયક છે-કારણકે તે સાહેબ માયાળુ અને મુશ્કેલી દૂર કરનારો છે.

તેની કુદરત ઉપર, તેની સૂરત ઉપર અને તેની અપૂર્વતા ઉપર કોઇને વિચાર શક્તિ પહોંચી શકતી નથી.

તે કે જેણે વગર ટેકાએ આસ્માન ઉભો કર્યો છે—અને ડહાપણથી સણગારેલો આત્મા પયદા કર્યો છે.

તે ખોદા, કે જેની સેતાયેશ કરવી લાઝેમ છે-તેમજ તેના શુકો સેપાસ કરવા અને નિયાયેશ કરવી લાયક છે.

તે ખોદા, કે જેનો ભેદ ભરમ કોઇ જાણતુ નથી—પછી માણસ દાનાઈ અને અકલ ગમે એટલી કાં નહીં ધરાવતો હોય?

તે ખોદા, કે જે ગુનેહગારોનો ગુનાહ માફ કરે છે—અને ગુનેહગાર ઉપરથી બક્ષેશ કરવાની બખીલાઇ કરતો નથી

તે ખોદા, કે જેની રેહમ પાદશાહ, ફકીર અને પોતાની સઘળી રૈયત ઉપર એકસરખી હોય છે.

તે સાહેબ સઘળાને પોતાની ઉદારતાથી જેને જેવી ઘટતી હોય તેવી વધતી ઓછી રોઝી પહોંચાડયો જાય છે.

તેવી સિફતવાળા જેહાનની સંભાળ રાખનાર, બક્ષેશ કરનાર અને પર્વરેશીના કરનાર ખોદાતાલાની મદદથી,

અમોએ આ નામુ પુરૂં કર્યું—અને અમારી કલમ ઊંચી મૂકી.

અમોએ આ નામા ઉપર પુષ્કળ મેહનત લીધી છે—અમારી મતલબ કાંઇ પણ બદલો મેળવવાની કે પૈસા કમાવાની હતીજ નહીં.

અમારી સઘળી ખાહેશ ફકટ નામના મેળવવાનીજ છે—આ દુન્યામાં નામ રહી જાય તે કરતાં વધારે સારૂં શેવટ બીજું કાંઈજ નથી.

જો કે આ અમારૂં કામ બહુજ મુશ્કેલ હતું-તોપણ જ્યારે ખોદાતાલાજ અમારો મદદગાર હતો,

ત્યારે તે મુશ્કેલ કામ અમોએ પાર પાડયું-અને સઘળી મેહનતમાંથી છુટા થયા.

હાલ ચાર વર્ષ થયાં આ દુન્યામાં-દરેક તરફથી ભારી લડાઈ ઉભી થઇ છે.

આ ખૂનખાર લડાઈથી ચાર વર્ષમાં—દુન્યામાં સઘળે રન્જ અને ગમગીની પહોંચી છે.

બન્ને તરફથી બેશુમાર લશ્કરો આ લડાઇમાં રસ્તાખેઝ ગુઝારે છે.

શું ઉમરે પુગેલા કે શું નવજવાન લાખોલાખ-સવારો અને તલવાર મારનારા બહાદુરો,

પોતાના દેશના બચાવને ખાતેર-આ લડાઇમાં કમ ઝેયાદા કોશેશ કરે છે.

ખોદાયે જહાન્ તા જહાન્ આફ્રીદ
નેયામદ્ ચુનીન્ કારૂઝારી પદીદ
ચુનીન્ રઝમો ચન્દીન્ ખેદાલો કેતાલ્
ચુનીન્ ખારીએ જાનો માલો મનાલ્
ન દરૂએશ કસી આઝ નેયાગાન્ શનીદ
વયા દર તવારીખે પીશીનહ દીદ
દરીન્ નામહ હમ હસ્ત જન્ગે ગેરાન્
કે કર્દસ્ત ફેર્દોસી આન્રા બેયાન્
ચુ પયકારે શાહાને ઈરાનો તૂર
ચુ જન્ગે દેલીરાનો મર્દાને ઝૂર
ચુ રઝમે સવારાને ઝાબુલ ઝમીન્
બરૂઝે વધા ચૂન નહન્ગાને કીન્
વલીકૂ આન્ હમહ જન્ગહા ગશ્ત ખાર
બનઝદીકે આન્ જાન્ સેતાન્ કારઝાર
કુનૂન્ આય ખોદાવન્દે જાન્ આફ્રીન્
બમા બર બેબખ્શાયો કુન્ દૂર કીન્
બઆરામો રાહત જહાન્રા સેપાર
હમહ કેશ્વરો બૂમ આબાદ દાર
દોઆહાએ મા બન્દગાન્ દર પઝીર
હમહ બીનવારા બેશવ દસ્તગીર
કુનૂન્ બાઝ ગર્દીમ અઝીન્ દાસ્તાન
સુએ બી બહા નામએ બાસ્તાન્
બફેર્દોસી આઝ મા હઝાર આફ્રીન્
કે આવર્દ દર સેલ્ક દુરર ઈન્ ચુનીન્
ગોહરહાએ દાનેશ બસી સોફ્તહ અસ્ત
કે ચૂન ઊ બગીતી ન કસ સોફ્તહ અસ્ત
તવારીખે શાહાને ઈરાન્ નેવેશ્ત
ચે ખુશ દાસ્તાને દેલીરાન્ નેવેશ્ત
હમઝ તાજદારાનો ગોર્દાને કીન્
હમઝ તખ્તો તાજો કોલાહો નેગીન્
ઝે ગર્દન ફરાઝાનો દાનેશવરાન્
ઝે દસ્તૂરો મૂબેદ ગુઝીદહ સરાન્
ઝે પન્દો ઝે હેકમત ઝે એલ્મો હોનર
ઝે મયદાને જન્ગો ઝે ગોર્ઝો સેપર
ઝે ગોર્દાને ઝાબુલ દેલીરાને ચીન્
હમઝ શહરૂયારાને તૂરાન્ ઝમીન્
હમહ યક બયક અન્દરીન્ યાદ કર્દ
બસી ઝેક્રે શાહાને બા દાદ કર્દ
હમીન્ યાદગારીશ અન્દર જહાન્
બેમાનદ તરો તાઝહ તા જાવેદાન્
સેતાયદ વરા હરકે દારદ ખરદ
બરાન્ પાક મર્દ આફ્રીન્ ગુસ્તરદ
દેરીગા કે કદરશ દર અયયામે ઊ
નકર્દન્દો શુદ તન્ગ ફર્જામે ઊ
કે ઉમ્મીદે ઊ બુદ હમહ સરબસર
ઝે મહમૂદ સુલ્તાને પીરૂઝગર
કે બખ્શદ બપાદાશે આન્ રન્જહા
ઝે સીમો ઝે ઝરો ગોહર ગન્જહા
વલીકેન્ ઝે કેર્દારે બદ ગવહરાન્
બેશુદ ના મુરાદ ઈન્ શહે શાએરાન્

દુન્યાના સાહેબે જ્યારથી આ જેહાન પયદા કીધી-ત્યારથી આવી એક પણ લડાઇ ઝાહેર આવી નથી.

તેમજ આવી જંગ, આવી કાપાકાપી-આવી જાનમાલની ખુવારી,

કદીબી કોઇએ પોતાના વડવાઓથી સાંભળી નથી-અથવા તો આગળી તવારીખોમાં જોઇ પણ નથી.

ખુદ આ નામામાં પણ ભારી લડાઇઓ નોધાયલી છે-કે જેનું બેયાન ફિર્દોસીએ કર્યું છે.

જેવું કે ઇરાન અને તુરાન દેશના પાદશાહોની લડાઇનું બેયાન-જેવું કે દિલાવર લોકો અને ઝોરાવર મર્દોની લડાઇનું બેયાન.

જેવું કે ઝબુલ ઝમીનના સવારો, કે જેઓ લડાઇને વખતે કીના ભરેલાં મગરમચ્છ જેવા હતા, તેઓની લડાઇનું બેયાન. .

પણ તે સઘળી લડાઇઓ, આ હાલની જીવલેન લડાઇ આગળ તુચ્છ થઈ પડી છે.

હવે તો એ જાનના પયદા કરનારા ખોદાતાલા!-તું અમો ઉપર મેહરબાની કર અને આ કીનો દૂર કર.

અને આ જેહાનને આરામ અને રાહતમાં સોંપ-સઘળા દેશો અને સઘળી જગ્યા પાછી આબાદ કર.

અમો તારા બંદાઓની દોઆ તું કબૂલ કર-અને સઘળા ગરીબોનો તું દસ્તગીર થા.

હવે અમો આ દાસ્તાન ઉપરથી પાછા ફરીને અમૂલ્ય બાસ્તાન નામા તરફ આવ્યે છિયે.

શાએર ફિર્દોસી કે જેણે આવાં કીમતી મોતીઓ દોરામાં પોયાં, તેની ઉપર અમારા તરફથી હઝાર આફ્રીન હોજો!

તેણે પુષ્કળ દાનાઇ સાથનાં ગોહરો વિંધ્યાં છે-કે જેની મિસાલના સખુનો જેહાનમાં કોઇએ પણ કહેલા નથી.

તેણે ઇરાનના પાદશાહોની તવારીખ લખી છે-તેણે બહાદુર લોકોની કેવી સરસ દાસ્તાનો લખી છે?

તેમજ તાજદાર પાદશાહો અને લડાયક પેહલવાનો માટે-તેમજ તખ્ત, તાજ, કોલાહ અને નગીના માટે,

ગર્દનફરાઝ લોકો અને દાનેશમંદો માટે· વઝીરો, મોબેદો અને નામીચા સરદારો માટે,

નસીહત, હિકમત, એલ્મ અને હોનર માટે-લડાઈનાં મયદાનો, ભારે ગોર્ઝો અને ઢાલો માટે,

ઝાબુલી પેહલવાનો અને ચીનના દિલાવરો માટે-તેમજ તુરાન દેશના પાદશાહો માટે,

સઘળું એક પછી એક આ નામામાં બેયાન કર્યું-અને ઇન્સાફી પાદશાહોની ઘણીક તવારીખો લખી.

આ તેની યાદગારી દુન્યામાં-જાવેદાન સૂધી તાઝી રહેશે.

જે કોઇ શખ્સ કે ડહાપણ ધરાવતો હશે તેજ તેની વખાણ ગાશે-અને તે પાક મર્દ ઉપર આફ્રીન કરશે.

અફસોસ! કે તેના વખતમાં તેની કદર-કોઇએ પિછાની નહીં અને તેનું શેવટ બહુ તંગ આવ્યું.

કારણકે તેની સઘળી ઉમેદ ફતેહમંદ પાદશાહ મહમૂદ ઉપરજ હતી.

કે તે પાદશાહ તેની આવી મેહનતના બદલામાં પોતાના ખઝાનામાંથી તેને સોનું, રૂપું અને ગોહરો બક્ષેશ આપશે.

પણ બદ જુન્યાદોનાં કરતુકથી-આ શાએરોના પાદશાહને નામુરાદ થવું પડયું.

બેબાયદ ફુનૂન તાઝહ્ યાદશ ફુનીમ
બફેર્દઉસ દર્ ફહ્ શાદશ ફુનીમ
કે ચૂનૂ ઊ સખુનવર્ નબુદ દર્ જહાન
મેયાને ખુમોગાનો દાનેશવરાન
ચુ અકલો ખેરદ મર્ વરા બન્દહ્ બુદ
અઝૂ નામે શાહાને મા ઝન્દહ્ શુદ
બવસ્ફશ નદારીમ મા દસ્તગાહ્
કે સીતશ રસીદહ્સ્ત બાલાએ માહ્
હઝારાન્ દોરૂદો હઝારાન્ દોઆ
બરાન્ રૂહે પાકો અનુશહ્ ઝે મા
હમ અયદુન્ બર્ આમૂઝગારાને મા
કઝીશાન્ શુદહ્ રઉશાન્ ઇન્ જાને મા
ઝે ઉસ્તાદ એલ્મો હોનર્ યાફ્તીમ
ફઝાન્ જામએ તર્જુમહ્ બાફ્તીમ
નદાદન્દી અર્ શાન્ બમા અકલો રાય
ફુજા દાશ્તીમ અન્દરીન્ કાર્ પાય
ખોદાયા દો ઉસ્તાદે મારા તો દાર્
બજેન્નત ખુશો ખુર્રમો બા વકાર્
કે આન્ હર્દો બૂદન્દ દસ્તૂરે દીન્
અબા દાનેશો રાયો ખુલ્કે બેહીન્
યકીરા ઝે શાન્ નામ દારાબ્ બૂદ
દેગર્ ઈરચ્ ઊ પૂરે સોહ્રાબ્ બૂદ

હઝાર્ આફ્રીનો દોઆઓ સલામ
ઝે મા બર્ દો ઉસ્તાદે જેન્નત મુકામ
અદાએ તશક્કુર્ બેબાયદ ફુનૂન
બયારાન્ કે બૂદન્દ મારા સુતૂન
બનુસ્રત રસાન્ મેહ્રબાનાને મા
અઝીઝાન્ હમહ્ ચૂન્ દેલો જાને મા
કે બૂદન્દ બા મા દરીન્ નામહ્ યાર્
પેશૂતન્ દેગર્ મેહ્રો હમ માહ્યાર્
ચુ ખુસ્રવ ચુ દારાબે રૌસ્તમ હમાન્
કે બસ રન્જ બોર્દહ્ બદીન કાર્ માન્
બદીશાન્ કે ઇન્ નામહ્ ખાનન્દ શાન્
કે અહ્લે દેલો કદર્ દાન્ અન્દ શાન્
દેગર્ પીશ્કારાને ઈન્ અન્જુમન્
બ બેહ્બૂદીએ કઉમે મા ગામ ઝન્
કઝીશાન્ નવાઝેશ રસદ બર્ બસી
ચે બીવહ્ ચે અઅરજ ચે મુફ્લેસ કસી
નેક્નામ સર્કારે મુમ્બઈ હમાન્
કે બા અદ્લો દાદસ્તો હમ મેહ્રબાન્
કે દર્ અદ્લ ગુસ્તર્ પનાહે વઇમ
બઆરામો અઝ કસ નદારીમ બીમ
ખોદાયા તો પાયન્દહ્ દાર્ ઈન્ અમલ
કે દર્ ઝેલ્લશ આસૂદહ્ માન્દહ્ મેલલ
હમહ્ મેહ્રબાનાને મઝ્કૂરરા
દોઆગૂયો મેન્નત ગુઝાર્ ઈમ મા
કઝ અન્દાદે ઈન્ નીકૂબખ્તાન્ હમહ્
શુદ આસાન્ બસી કારે સખ્ત આન્ હમહ્

હાલ એવી રીતનો વખત આવ્યો છે, કે આપણે તેની યાદ પાછી તાઝી કર્યે-અને તેમ કરીને બેહેસ્તમાં તેનાં રૂહને ખુશહાલ કર્યે.

કારણકે તેના જેવો શાએર દુન્યામાં બુઝોર્ગો અને મોટાઓ વચ્ચે કોઈ બીજો થયો હતો નહીં.

અકલ અને ડહાપણ તેનાં તાબેદાર હોવાથી આપણા પાદશાહોનાં નામ તેનાથી પાછાં જીવતાં થયાં.

તેની તારીફ ગાવાની શક્તિ અમો ધરાવતાં નથી-કારણકે તેની વખાણનો પોકાર માહતાબ ઉપર જઇ પુગેલો છે,

માટે અમો તરફથી તેનાં પાક અને અમર્ં આત્મા ઉપર હઝારો હઝાર દોરૂદ અને દોઆ હોજો!

એવીજ રીતે અમો અમારા ઉસ્તાદો ઉપર દોઆ કર્યે છિયે-કે જેઓથી આ અમારા જાન પ્રકાશિત બન્યા.

ઉસ્તાદથીજ અમોએ એલ્મ હોનર હાસેલ કર્યો-કે જેથી અમોએ આ તરજુમાનું કાપડ વણ્યું (યાને તરજુમો કીધો).

અગરજો તેઓએ અમોને એલ્મ અને દાનાઈ નહીં શીખવી હતે-તો અમો આ કામ કેમ નીભાવી શકતે?

ઓ ખોદા! તું અમારા બન્ને ઉસ્તાદોને બેહેશ્તમાં ખુશખુશહાલ અને આબરૂ સાથ રાખજે.

કે જે બન્ને સાહેબો દાનાઇ, અકલ અને ભલી ખસ્લત સાથના દીનના દસ્તૂરો હતા.

તેઓમાંથી એકનું નામ દારાબ હતું (દસ્તૂર દારાબજી ખુરશીદજી દારાબ પાલન)-બીજાનું નામ એરચ કે જે સોહરાબનો બેટો હતો (દસ્તૂર એરચજી સોહરાબજી મેહરજીરાણા).

આ બન્ને બેહેશ્ત મુકામ ઉસ્તાદ સાહેબો ઉપર અમો તરફથી-હઝારો દોઆ સલામ હોજો!

હવે તે મિત્રો, કે જેઓ આ કામમાં અમારા સ્થંભ મિસાલ હતા, તેઓનો ઉપકાર માનવાની ફર્ઝ અમોએ બજાવવી જોઇએ.

આ અમારાં કામને ફતેહમંદ બનાવનાર અમારાં દિલ અને જાન માફકના વહાલા મેહરબાનોને,

કે જેઓ આ નામામાં અમારી સાથ મદદગાર હતા-જેવા કે પેશૂતન તેમજ મેહરજીભાઈ અને માહીયાર પણ હતા.

જેવા કે ખુસ્રવ અને રૂસ્તમનો બેટો દારાબ પણ હતો-કે જેઓએ આ અમારાં કામમાં ઘણીક મેહનત કરી છે.

તેમજ આ નામાના વાંચનારા સાહેબો-કે જેઓ મોટાં દિલના અને કદરશેનાસી કરનારા છે તેઓને,

તેમજ આપણી અંજુમનના ત્રસ્ટી સાહેબો-કે જેઓ આપણી કઉમનાં ભલાં કામોમાં મેહનત કરનારા છે,

કે જેઓથી ઘણાઓ ઉપર, શું વિધ્વાઓ કે શું લૂલાલંગડા કે શું લાચારબેચાર માણસોને નવાઝેશ પહોંચે છે.

તેમજ મુંબઇની નેકનામ સરકાર-કે જે અદલ ઈન્સાફી અને માયાળુ પણ છે.

કે જેના ઈન્સાફી આસરા હેઠળ આપણે આરામ સાથ રહે છિયે અને કોઈથી ધાસ્તી ખાતા નથી.

ઓ ખોદાતાલા! તું એ સરકારનો રાજ્ય અમલ કે જેના સાયામાં અનેક ધર્મવાળાઓ સુખેથી રહેલા છે, તે રાજ્યને કાયમ રાખ.

આ સઘળા ઉપર જણાવેલા મેહરબાનોના-અમો દોઆ ગુઝારનારા અને ઉપકાર માનનારા છિયે.

કે એ સઘળા નેકબખ્તોની મદદથી-આ મુશ્કેલ કામ સઘળું આસાનીથી પાર પડયું.

દરૂ આઉવલ્ બેબૂદીમ દરૂ પીચો તાબ્
ઝે દુશ્વારીએ કારૂ દરૂ એઝતેરાબ્
કે કારી ચુનીન્ કચ બરૂ આયદ ઝે મા
મગરૂ લુત્ફે યઝદાન્ શવદ આશ્ના
કે ફુતહુસ્ત ઉમરો ન કસરા ખબરૂ
કે કચ બાયદશ કરૂદ ઝીનજા ગુઝરૂ
હરાન્ કસ કે બરૂ ઈન્ સરાએ સેપન્જ
કુનદ તકૂયહ બીનદ અઝૂ ઝૂદ રન્જ
નેયાબીદહ કામ ઊ શવદ ઝીરે ખાક
વરા પન્જએ મરૂગ્ સાઝદ હલાક
મશવ ઘાફેલ અઝ કારે ગર્દાન્ સેપેહરૂ
કે જાવીદ કસરા નદારદ બમેહરૂ
ગહી બખ્શદત નઅમતો ગન્જ બીશ
ગહી દરૂદ અઝૂ બીનીઓ રન્જ બીશ
મકુન્ ખાબે ઘફલત દરીન્ દહરે દુન્
કે બી રહ્મ સાઝદ તોરા સરૂ નેગૂન્
મશવ ઘરૂરહ બરૂ ઝેન્દગાનીએ ખીશ
અબરૂ સહતો ઝૂરે જવાનીએ ખીશ
તોરા પર્વરાનદ બશાદીઓ નાઝ
બતાજો કોલાહત કુનદ સરૂફરાઝ
હમાન્ ગહ બખારી બખાક અફ્ગનદ
અબા સરૂઝનેશ દરૂ મઘાક અફ્ગનદ
નદારદ કસીરા જહાન્ પાયદારૂ
કશાવરૂઝ બાશદ વયા શહરૂયારૂ
ચુ રૂએ ગુઝરૂ કર્દન્ આમદ બપીશ
હમાન્ ગહ રવી ઝૂદ બી કામે ખીશ
મકુન્ તકૂયહ બરૂ આલમે પુરૂ જફા
કે અઝ વય નબીની તો હરૂગેઝ વફા
ગહી શહદ નૂશી અઝૂ ગાહ ઝહરૂ
ગહી ઝુલ્મ બીની ગહી લુત્ફો મહરૂ
ગહી દરૂ ઘમસ્તી ગહી શાદમાન્
ગહી સાહેબે ઝરૂ ગહી પાસ્બાન્
ગહી દુરૂરૂ યાબી ઝે દર્યાએ ફન્
ગહી બરૂ કનારહ શવી મુર્દહ તન્
ગહી સરૂફરાઝો ગહી મુસ્તમન્દ
ગહી બાસ્માનો ગહી સરૂ બબન્દ
અગરૂ બીની એમરૂઝ લુત્ફો ખશી
તને ખીશ ફર્દા બગેલ દરૂ કશી
મશવ ઘુન્દ બરૂ માલો ગન્જે બસી
કે નાગહ બદામે અજલ દરૂ રસી
ચુ પયકે અજલ શુદ તાલબ્ગારે તૂ
નબાશદ કસી હામીઓ યારે તૂ
અગરૂચેહ ઝમાને પુરૂ આશૂબ્ ગશ્ત
ગેરાનીઓ સખ્તી ઝે હદ દરૂ ગુઝશ્ત
હઝારાન્ સેપાસ અઝ ખોદાવન્દગારૂ
કે મારા બઆખેરૂ રસાનીદ કારૂ
મુતર્જેમ કે ઇન્ નામહ અઝ દસ્ત શાન્
પઝીરોફ્ત પૂશાકે ગુર્જરૂ ઝબાન્
ફરામરૂઝરા દાન્ અબા માહયારૂ
કે હસ્તન્દ શાખે દેરખ્તે કુતારૂ

પહેલવહેલાં અમો ગભરાટમાં હતા-આ મુશ્કેલ કામ માટે બેકરારીમાં હતા,

કે આવું એક મહાભારત કામ અમારાથી કેમ પાર પડશે?-સિવાય કે પાક યઝદાનની મેહરબાની અમારી આશ્ના થાય

કારણકે હાલ ટુંકી ઉમરનો ઝમાનો છે. કોઇને ખબર નથી-કે આ જગ્યાએથી તેને ક્યારે ચાલી જવુ પડશે?

જે કોઈ શખ્સ કે આ ત્રણ પાંચ દિવસની મુસાફેરખાનારૂપી દુન્યા ઉપર-વિશ્વાસ કરે છે, તે તેનાથી જલ્દીથીજ દુઃખ જોય છે.

કાંઈ પણ પોતાનું ધારેલું કામ પાર પાડયા વગર ખાક થાય છે-તેને મોતનો પંજો હલાક કરે છે.

તું ફરતાં આસ્માનનાં કામથી ગાફેલ ના રહે-કારણકે તે કોઇને પણ હમેશે મેહરબાનીમાં રાખતોજ નથી.

કોઈ વખત તે તને નઅમત અને પુષ્કળ ખઝાનો બક્ષેશ આપશે-તો કોઈ વખત તું તેનાથી દુઃખ અને ઘણીક રંજ જોશે.

આ કમીની દુન્યા ઉપર તું નચિન્તે ના ઊંઘા-કારણકે તે તને વગર દયાએ ઊંધે મસ્તક નાખશે.

તું પોતાની ઝિંદગાની ઉપર, તનદરોસ્તી ઉપર અને તારી જવાનીનાં ઝોર ઉપર મુસ્તાક ના રહે.

તે તને ખુશહાલી અને નાઝનખરાંમાં પર્વરેશ કરશે અને તાજો કોલાહથી તને સરફરાઝ કરશે,

તો તુરતજ તે તને ખુવારીથી ખાકમાં નાખશે-અને ધિક્કાર સાથ ખાડામાં હોમાવશે.

આ જેહાન કોઇને પણ કાયમ રાખતીજ નથી-પછી તે એક ખેડુત હોય કે રાજા હોય.

જ્યારે આ દુન્યામાંથી ચાલી જવાનો વખત નઝદીક આવ્યો-ત્યારે તેજ વખત તને તારી મરજી વિરૂદ્ધ ચાલીજ જવું પડશે.

આ ઝુલ્માત ભરી દુન્યા ઉપર ભરોસો ના કર-કારણકે તેનાથી તું કદીબી વફાદારી જોશે નહીં.

ઘડીકમાં તેનાથી તું મધ ચાખશે તો ઘડીકમાં ઝેહર પીશે-ઘડીકમાં ઝુલ્મ જોશે તો ઘડીકમાં માયા મેહરબાની જોશે.

કભી તું ગમગીનીમાં તો કભી તું ખુશહાલ રહેશે-કભી તું ઝરદાર બનશે તો કભી નોકર બનશે

હુનરના દર્યામાંથી તું કભી મોતી મેળવશે તો કભી તું કિનારા ઉપર મૂએલાં શરીરનો થઇને પડશે.

કભી તું સરફરાઝ બનશે તો કભી તું હાજતમંદ થશે-કભી તારૂં માથું આસ્માન સાથે લાગશે તો કભી તારૂં સર બંધમાં પડશે.

આજે તું તેનાથી મેહરબાની અને ખુશહાલી જોશે-તો આવતી કાલે તું પોતાનાં શરીરને કાદવમાં નાખશે.

તું તારા ઘણાક માલ ખઝાના ઉપર મગરૂર ના બન-કારણકે અચિન્તો તું મોતના ફાંદામાં જઈ પડશે.

જો અજલનો કાસેદ તારો તલબગાર બન્યો-તો તારો બચાવ કરનાર કે મદદગાર કોઇજ થશે નહીં.

જો કે આ ઝમાનો સંતાપ ભરેલો બન્યો છે-મોઘવારી અને સખ્તી હદ બાહેર થયલી છે,

તો પણ અમો તે સાહેબના હઝારો હઝાર શુકો સેપાસ કર્યે છિયે-કે તેણે અમારૂં કામ સરન્જામ પહોંચાડયું.

જેઓના હાથથી આ નામાએ ગુજરાતી ભાષાનો લેબાસ સજ્યો તે તારજુમો કરનારા તરીકે,

તું માહીયારની સાથે ફરામર્ઝને જાણ-કે જેઓ કુતાર ખાન્દાનનાં ઝાડની ડાળીઓ છે.

હમીન્ દૂ બેરાદરૂ અબા યકૂદેલી
બેકર્દન્દ તદબીરે હરૂ મુશ્કેલી
મુઆવેન્ શુ બૂદન્દ બા યકૂદેગરૂ
હમીન્ કારે મુશ્કેલ્ બેથામદ બસરૂ
પેદરૂ શાન્ નેકૂરાય નવરૂચ બૂદ
ઝે દીન્ માહેરો પાકો દેલસૂઝ બૂદ
કુનૂન બાશદશ દરૂ ગરોસ્માન્ મકાન્
ઝે મા બરૂ રવાનશ દોઆ હરૂ ઝમાન્
વરા બુદ પેદરૂ નીકુનામી રતન્
બઆઇનો દીન્ કામેલ્ આન્ પાકુ તન્
પેદરૂ બુદ બેનૂચેહ્રે જેન્નત નેશીન્
રતન્ બૂદ બાબશ અબા દાદો દીન્
કે બૂદશ નેકૂ રાય માનેકૂ પેદરૂ
બદસ્તૂરૂ પાલન્ ફરીદૂન પેસરૂ
મરૂ આન્ પાકુ દસ્તૂરૂ ફર્ઝાનહ્ બૂદ
દેલે આલમી ઝૂ બશુકાનહ્ બૂદ
બુઝોર્ગો બેરદમન્દો આગાહે દીન્
કે બાદા મુકામશ બેહેશ્તે બરીન્
બસા કસ ઝે દસ્તૂરો મૂબેદ નેકૂ
બેરદ યાફ્તો એલ્મે દીની અઝૂ
બુદ આન્ પાકુ દસ્તૂરે બા હૂશો હન્ગ્
ઝે અઉલાદે દસ્તૂરૂ નેર્યોસંગ્
હઝારાન્ દોરૂદો હઝારૂ આફરીન્
ઝે મા બાદ બરૂ પાલને પાકુ દીન્
બહારોશ્ કરારશ બેદારૂ અય ખોદાય
ખુશો ખુરૂરમો પાયગાહશ ફેઝાય
અઝાન્ રૂચ મારા તફખુરૂ સઝદ
કે તા પાલન્ ઈન્ સેલ્સેલહ્ મીરસદ
મરૂરા નુખોસ્તીન્ હમાન્ પૂરૂ બૂદ
કે દસ્તૂરૂ દારાબ્ મશહૂરૂ બૂદ
શુદહ્ ફાશ નામશ બહેન્દો અજમ
કે ફાઝેલ્ ચૂન ઊ દરૂ જહાન્ બૂદ કમ
હમ ઊ અઝ પેદરૂ એલ્મ આમૂખ્તહ્
બસી ગન્જે દાનાઈ અન્દૂખ્તહ્
બપાયસ્ત યાદે ઊ અન્દરૂ જહાન્
ઝે અર્કામે આન્ પાકુ રઉશન્ રવાન્
ફરીઝાત નામહ્ રકમ ચન્દ બાબ્
ખોલાસાતે દીનસ્ત દીગરૂ કેતાબ્
મોનાજાતહા હમ અઝૂ યાદગારૂ
કે મૂમેન બેખાનદ હમાન્ બારૂ બારૂ
દેગરૂ હમ નેવેશ્તહ્ કેતાબાને દીન્
ઝે મા બાદ બરૂ વય હઝારૂ આફરીન્
બનવસારી અન્દરૂ અયા પુરૂ હોનરૂ
બુદહ્ મસ્કને મા પેદરૂ બરૂ પેદરૂ
બદીનદારીએ અહુલો આબો હવા
સેતાયેશ બઈન્ કસ્બહ્ બાશદ સઝા
હમ ઈનજા વતન બુદ બબસ નામવરૂ
ચે નીકાનો પાકાન્ ચે અહુલે હોનરૂ
ચે દાનેશ વરાનો સખા પીશગાન્
ચે આલી વકારાને ફખરે ઝમાન્

એજ બન્ને ભાઇઓએ એકદિલી સાથ-દરેક મુશ્કેલીઓનો એલાજ કર્યો.

જ્યારે તે બન્ને ભાઇઓ એક બીજા સાથ મદદગાર થયલા હતા-ત્યારેજ આ મુશ્કેલ કામ પુરૂં થયું.

તેઓનો બાપ નેક અકલનો નવરોઝ હતો-જે દીન-ધર્મનો માહિતગાર, પાક અને દિલસોઝીવાળો હતો.

હાલ તેનું મકાન ગરોસ્માનમાં થયલું છે-તેના રવાન ઉપર અમો બન્ને ભાઇઓ તરફથી દર વખત દોઆ હોજો!

તેનો બાપ નેકનામવાળો રતન હતો-જે પાક તનનો દીનઆઇનનાં કામમાં ખબરદાર હતો.

તેનો બાપ બેહસ્તનશીન મિનોચેહર હતો-અને તેનો બાપ દાદ અને દીન સાથનો રતન હતો.

કે જેનો બાપ નેક વિચારનો માણેક હતો-જે દસ્તુર પાલન ફરીદૂનનો બેટો હતો.

તે પાક દસ્તુર ડહાપણવાળો હતો-તેનાથી લોકોનાં દિલ ખુશહાલ હતાં.

જે બુઝોર્ગ, દાનેશમંદ અને દીનથી ખબરદાર હતો-કે તેનો મુકામ બુલંદ બેહેસ્ત હોજો!

નેક દસ્તૂરો અને મોબેદોમાંથી ઘણાકોએ-તેનાથી ડહાપણ અને દીનનો એલ્મ હાસેલ કર્યો હતો

તે હોશ અને અકલવાળો દસ્તૂર-દસ્તૂર નેર્યોસંગ ધવલની બુન્યાદથી હતો.

તે પાક દીનના દસ્તૂર પાલન ઉપર અમો તરફથી-હઝારો હઝાર દોઆ આફરીન હોજો!

ઓ ખોદા! તું બેહેસ્તમાં તેને ખુશખુશહાલ રાખ અને તેનો મરતબો વધાર!

એટલા માટે અમોને મગરૂરી ઘટારત છે-કે અમારો સેલ્સેલો દસ્તૂર પાલન સુધી પહોંચે છે.

તેજ દસ્તૂરનો એક વડો બેટો હતો-કે જે પ્રખ્યાત દસ્તૂર દારાબ હતો.

જેનું નામ હિંદુસ્તાનમાં તેમજ ઈરાનમાં મશહૂર થયલું હતું-કે તેના જેવા ફાઝેલ દુન્યામાં થોડાજ હતા.

તે પણ પોતાના બાપથી એલ્મ શીખ્યો હતો-અને ઘણોક દાનાઇનો ખઝાનો એકઠો કર્યો હતો.

તે રોશન રવાનના પાક શખ્સનાં લખાણથી-દુન્યામાં તેની યાદગારી રહેલી છે.

કેટલાક બાબ સાથનું લખેલું "ફરીઝીયાત નામુ"-અને બીજી કેતાબ "ખોલાસએ દીન" છે.

કેટલીક મોનાજાતો કે જેને ધર્મી માણસો વારમ્વાર પઢે છે. તે પણ તેનાથી યાદગાર છે.

બીજી કેટલીક દીનની કેતાબો પણ તેણે લખેલી છે-તેની ઉપર અમારી તરફથી હઝારો દોઆ હોજો!

ઓ કીર્ત્તિ ભરેલા શખ્સ! બાપ દાદાથી અમારૂં વતન નવસારીમાં થયલું છે.

લોકોની દીનદારી માટે અને આબો હવા માટે-એ કસ્બો વખણાયલો છે.

ઘણાક નામીચા નરોનું વતન પણ એજ જગ્યાએ હતું-શું નેક અને પાક લોકો કે શું હુનરવાલા લોકો,

શું દાનેશમંદ લોકો કે શું સખાવતે બહાદુર લોકો-કે શું પોતાના ઝમાનાને કીર્ત્તિવંત બનાવનારા મોટા દરજ્જાના માણસો.

ચુ દસ્તૂરૂ મહ્યારૂ શાના નેકૂ
કે દરૂ હેન્દ દસ્તૂરે અઉવલ બુદ ઊ
બદહલી શુદહ નામે ઊ આશકારૂ
વરા બુદ બરે શાહ અકબરૂ વકારૂ
આબરૂ રૂહે આન્ પાકુ દસ્તૂરે દીન્
દોરૂદો દોઆઓ હઝારૂ આફરીન્
ચુ દસ્તૂરૂ દારાબ્ પાલન્ દેગરૂ
કે દસ્તૂરે કાબેલ બુદ આન્ નામવરૂ
ચુ દસ્તૂરૂ જામાસ્પે નીકૂ નેહાદ
કે બા એલ્મો દાનેશ બુદ આન્ પાકુઝાદ
ચુ ખુરૂશીદે તહમૂરૂ આન્ નામવરૂ
કઝ્ અન્જુમન્ શાદ બુદ સરૂબસરૂ
ચુ જમશીદ સરૂ શાહે જૂદો કરમ
કે દરૂ પાર્સીઆન્ ચૂન ઊ બૂદહ કમ
ચુ પૂરે જહાનગીરૂ કાઊસ સરૂ
કે દાદ અઝ્ પયે એલ્મ બેસ્યારૂ ઝરૂ
ચુ ઝરૂદારૂ જમશીદે નૂશીરવાન્
કે હરૂ જાય નામશ બુવદ બરૂ ઝબાન્
ચુ દારાબે નવરૂઝે પાકીઝહ નામ્
કે નામશ ગેરામીસ્ત બરૂ ખાસો આમ્
બહરૂ ગૂશએ હેન્દો હમ એન્ગલન્દ
શુદહ સીતો અ:વાઝએ ઊ બલન્દ
બુદ અઉવલ કસ અઝ્ હેન્દ આન્ નામવરૂ
કે શુદ મજલેસી પારલીમેન્ત દરૂ
અઝીન્સાન્ બસી નામદારાન્ બુદહ
બનવ્સારી અન્દરૂ વતન્ શાન્ બુદહ
અઝીન્જા કુનૂન બાઝ્ ગર્દદ સોખન્
સુએ મીવએ ઝહમતે મા દો તન્
ચુ બીની દરીન્ નામહ સહ્વો ખતા
અઝાન્ દરૂ ગુઝરૂ તૂ બરાહે અતા
કે કય મરૂદ બી અયબો ખામી બુવદ
અગરૂ ચન્દ બા અકૂલો નામી બુવદ
નેગહ કુન્ બરીન્ કારે રન્જે દરાઝ
વઝાન્ પસ તો ઇન્ બન્દગાન્રા નવાઝ
ઝે ખાનન્દગાન્ જોઝ્ દોઆએ નેકૂ
ન દીગરૂ બેદારીમ હીચ આરૂઝૂ
અગરૂ મા બેખૂહીમ તામેઅ બસૂદ
નગશ્તી સરન્જામ ઇન્ નામહ ઝૂદ
વલી સીમો ઝરૂ ખારૂ પેન્દાશ્તીમ
ઝે નામો ઝે શોહરત ધરઝ્ દાશ્તીમ
બઆખેરૂ રસીદીમ બરૂ કામે ખીશ
અગરૂચેહ બસી સખ્તી આમદ બપીશ
હઝારો દોસદ બૂદ હશ્તાદો સેહ
સનહ યઝદગેર્દી અયા ફ્રુઝ્બેહ
બખોરૂદાદ રૂઝો મહે ફર્વરદીન્
બફરૂખોન્દહ ફાલે ગહે બેહતરીન્
કે અઝ્ નામે યઝદાન્ બદાન્ તાખ્તીમ
હમીન્ નામહરા પાયહ અન્દાખ્તીમ
ચુ શુદ મેહરૂબાન્ પાકુ પર્વર્દેગારૂ
બસરૂ શુદ મરીન નામએ શાહવારૂ

જેવા કે નેક દસ્તૂર મેહરજીરાણા-કે જે હિંદુસ્તાનમાં પહેલો દસ્તૂર તેજ હતો.

દિલ્હી શેહરમાં તેનું નામ આશકારા થયલું હતું-અને પાદશાહ અકબરની નઝદીક તેને ઘણીક આબરૂ હતી.

તે પરહેઝગાર દીનના-દસ્તૂર ઉપર સો ઘણી દોરૂદ, દોઆ અને આફ્રીન હોજો!

જેવા કે દસ્તૂર દારાબ પાલન-કે જે નામવર એક કાબેલ દસ્તૂર હતો.

જેવા કે નેક બુન્યાદનો દસ્તૂર જામાસ્પ આશા-કે જે પાકઝાદ એલ્મ અને દાનાઈ સાથનો હતો.

જેવા કે દેશાઇ તેહમૂરનો બેટો પેલો નામવર ખુરશીદ-કે જેનાથી અન્જુમન સઘળી ખુશહાલ હતી.

જેવા કે બક્ષેશ અને સખાવતના શાહ સર જમશીદ-કે જેના જેવા પાર્સી કોમમાં જવલેજ હતા.

જેવા કે જેહાંગીરનો બેટો સર કાઉસ-કે જેણે વિદ્યા એલ્મ માટે પુષ્કળ ઝર ખરચ્યો છે.

જેવા કે નોશીરવાન તાતાનો બેટો ઝરદાર જમશીદ-કે જેનું નામ દરેક જગ્યાએ સઘળાંની ઝબાન ઉપર રમી રહેલું છે.

જેવા કે પાકીઝેહ નામવાળો નવરોઝનો બેટો 'દાદા-કે જેનું નામ ખાસ અને આમ લોકોને ઘણું વહાલું થઈ પડયું છે.

હિંદુસ્તાન તેમજ ઇંગલંડનાં દરેક ખૂણામાં-તેની બુલંદ નામના અને કીર્ત્તિ પહોંચેલી છે.

તે નામવર હિંદ ભૂમીનો સઉથી પહેલવહેલો શખ્સ હતો-કે જે પાર્લામેન્ટમાં સભાસદ બન્યો.

એવા એવા તો ઘણાક નામદારો થઈ ગયા છે-કે જેઓનું વતન નવસારીમાં થયલું હતું.

હવે અહીંથી પાછા અમો બન્ને જણની મેહનતના મેવા (આ નામા)ની બાબત ઉપર આવીએ.

જો તું આ નામામાં કાંઇક ખામી કે ભૂલ જોય-તો મેહરબાનીની રાહે માફ કરજે.

કારણકે અયબ અને ખામી વગરનો કયો મર્દ છે-પછી તે ગમે એટલો બાહોશ અને વખણાયલો કાં ન હોય.

તું આ અમારાં લામ્બી મેહનતનાં કામ ઉપર નઝર નાખ-અને ત્યાર બાદ તું અમો બંદાઓ ઉપર નવાઝેશ કર.

આ નામાના વાંચનારા સાહેબોથી અમો ભલી દોઆ સિવાય બીજા કશાની પણ આશા રાખતા નથી.

અગરજો અમોએ એ કામથી કાંઈક નફો હાસેલ કરવાની લાલચ કીધી હતે-તો આ નામુ જલ્દીથી પુરૂં થતેજ નહીં.

પણ અમોએ નામ અને કીર્ત્તિ મેળવવાની ખાહેશ રાખી પૈસાને તુચ્છ ગણ્યા.

જો કે અમારી સામે ઘણીક મુશ્કેલીઓ આવી-તો પણ અમોએ અમારી ધારણા મૂજબ આ કામ સંપૂર્ણ કર્યું.

ઓ નેકબખ્ત શખ્સ! યઝદગેર્દી સને ૧૨૮૩ તે હતો,

તેના ફરવરદીન મહિનાના ખોરદાદ રોઝે-આ સઉથી સરસ હિંગામના શુભ સગન સાથે,

ખોદાતાલાનાં નામથી અમો આ કામમાં મશગૂલ થયા-અને આ નામાનો પાયો નાખ્યો.

અને પાક પર્વરદેગાર મેહરબાન થયો-તેથી આ પાદશાહી નામુ પુરૂં થયું,

બરૂઝે બેહે પાક મારાસ્પન્દ
બમાહે અમરૂદાદ અમ્શાસ્પન્દ
કે હસ્તાદો હસ્તો દોવીસ્તો હઝારૂ
સનહ્ યઝદગેર્દીસ્ત અય હુશયારૂ
મરીન્ નામહ્ રા દર શહુરે મુમ્બઈ તમામ
બેકર્દીમો દર ખેદમતે ખાસો આમ
નેહાદીમ તા હર કે ખાનદ વરા
બે સર તા બબુન્ બુઝ્ઝહ્ દાનદ વરા
રસાનદ બમા ખાકસારાન્ દોઆ
કુનદ કદરૂદાનીએ ઇન્ કારે મા
બઆખેરૂ બગૂઈમ ખાનન્દહુરા
મરીન્ નામએ ખૂબ્ દાનન્દહુરા
કે બાદા દોઆ અઝ જહાન્ આફરીન્
બરૂ આન્ કસ કે બરૂ મા કુનદ આફરીન્

અમરદાદ અમશાસ્પંદ મહિનાના-પાક મારાસ્પંદને સારે રોઝે.

ઓ બાહોશ મર્દ! તેનો યઝદગેર્દી સને ૧૨૮૭ છે

આ નામુ અમોએ મુંબઈ શેહરમાં તમામ-કરીને ખાસોઆમની હુઝૂરમાં,

મેલ્યું, કે જે કોઇ શખ્સ તેને વાંચે-અને પહેલેથી છલ્લે સુધી તેને સઘળું સમજે,

તે અમો કમતરીનો ઉપર દોઆ કરે-અને આ અમારાં કામની કદરદીનાસી કરે.

શેવટે અમો આ નામાના વાંચનારને અને તેને સારી રીતે સમજનારને માટે કહિયે છિયે,

કે જે કોઈ શખ્સ અમો બાઇઓ ઉપર દોઆ કરે, તેની ઉપર ખોદાતાલા તરફથી દોઆ હોજો!

મુંબઈ રોઝ ૧ લો માહ ૮ મો ૧૨૮૭ યઝદગેર્દી.

માહીયાર નવરોજી કુટાર.
ફરામર્ઝ નવરોજી કુટાર.

શુદ્ધિ પત્રક.

વૉલ્યુમ ૧ લું.

સફે	બયત	અશુદ્ધ	શુદ્ધ	સફે	બયત	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૩	૨૪	ઉત્તમ બક્ષેશ છે.	ઉત્તમ બક્ષેશ છે-ઈન્સાફની રાહે તું ડહાપણનીજ સેતાયેશ કર.				
૩	૩૪	ખોરહૂશ	ખેરહૂશ	૫	૬૬	અઝ	અઝૂ
૬	૭૪	ફેકત	ફેત્રત	૯	૧૧૨	અવાઝે	આવાઝે
૧૨	૧૧૬	ચફી પૂસ્ત	બચફૂ પૂસ્ત	૧૩	(હેકા)	બેન	બેને
૧૩	(હેકા)	મોહમ્મદ બિન મન્સૂરની તારીફ.	મન્સૂર બિન મોહમ્મદની તારીફ.				
૧૪	૧૮૮	કઝૂજી	કબૂજી	૧૫	૨૦૭	નેસસ્તહુ	નેશસ્તહુ
૧૫	૨૨૪	ગુઝસ્તન	ગુઝશતન	૧૬	૨૩૮	નાસેરૂદ્દીન	નાસેરોદ્દીન
૧૮	૨૫૭	નઝદીકે	નઝદીકે	૧૯	૨૭૧	હમી ગોફત	હમી ગોફૂત
૧૯	૨૭૧	ચકસરૂ	ચકૂસરૂ	૨૧	૩૦૧	જોઝ	જોઝ
૨૨	૩૨૩	ગોફૂન	ગોફૂત	૨૩	૩૫૦	હદયહુ	હદૂયહુ
૨૪	૩૬૩	જોઝ	જોઝ	૨૬	૩૮૫	ચકૂસરૂ	ચકૂસરૂ
૨૭	૩૯૭	બરતાખતી	બરૂતાખતી	૨૮	(હેકા)	શાલ	સાલ
૩૦	૪૫૬	દશ્તવર્ઝાંને	દસ્તવર્ઝાંને	૩૧	૪૬૩	અઝ	ચઝ
૩૧	૪૬૫	ગઝન્દ	ગઝન્દ				
૩૧	૪૭૪	(અને પોતાની).........તેણે જોઈ નહીં.	તેની અકલ આગળ કોઇ પણ હોનર છાનો રહ્યો નહીં.				
૩૧	૪૮૧	ફૂઝરા	ફૂઝરા				
૩૧	૪૮૨	તનની મેહનતથી.........(ખાલી કર્યું).	તેમનું તન રન્જથી અને દિલ કીનાથી આસુદા રહ્યાં.				
૩૨	૪૯૧	બર્દાતહુ	બર્દાશ્ત	૩૨	૪૯૩	નેહાહુદ	નેહાદહુ
૩૨	૪૯૬	નદીદન્દ	નદીદન્દ	૩૩	૫૦૩	આરાસ્તમ	આરાસ્તમ
૩૩	૫૧૨	બરૂ ગશ્ત	બરૂ ગાશ્ત	૩૩	૫૧૭	હમી	હમી કાસ્ત
૩૩	૫૧૮	બેદાને તો	બેદાનેસ્તો	૩૩	૫૨૧	શોકૂહે	શોકૂહે
૩૪	૫૩૪	બરીન	બઝીન	૩૪	૫૩૭	આમદશ	આમદશ
૩૫	૫૪૨	બરગૂયો	બરૂગૂયો	૩૫	૫૫૦	ગેફૂતએ	ગોફૂતએ
૩૬	૫૬૮	બરના	બરૂના	૩૭	૫૯૪	મેહતરે	મેહુતરે
૩૭	૬૦૯	હેહુદ	હેહદ	૩૮	૬૨૫	સરશાન	સરૂશાન
૩૯	૬૩૪	પુરઝ	પુરઝ	૩૯	૬૪૧	બેરફતો	બેરફૂતો
૩૯	૬૪૮	આન	આન	૪૦	૬૫૩	ચકાયકૂ ચુ	ચકાયકૂ ચે
૪૦	૬૫૩	નખાહદ	ચુ ખાહદ				
૪૦	૬૫૪	હમહુ શાદ બારશીઓ શાદી બદૂય હમહુ રાઝે હેલ બરૂ કુશીદી બદૂય	બદૂ શાદ બારશીઓ નાઝી બદૂય ઝે હેલ બરૂ ગોશાઈ તો રાઝી બદૂય				
૪૦	૬૫૩	જ્યારે તું.........(એટલે મારી સાથ બદી કરશે નહીં).	જ્યારે તે (દુન્યા) બુરાઇનો ચેહરો પણ દેખાડવાની છે ત્યારે ઉતાવળો બની શું કામ કહે છે કે તારી ઉપર બધી માયાજ દેખાડી છે?				
૪૦	૬૫૪	તું સઘળો...........ખોલ્યો છે.	તેનાથી (દુન્યાથી) તું ખુશી થાય છે અને તેના ઉપર લાડ કરે છે અને તારાં દિલનો ભરમ તેને કહી દે છે.				
૪૧	૬૬૭	આળસુ (થતાં)	ફરેબ	૪૩	૭૧૪	ખાનહુ ખીશ	ખાને ખીશ
૪૨	(નોટ)	આ કુર્દ લોકો હાલ અમેરિકામાં ગાર્ડયન મૌન્ટન્સ નઝદીક રહે છે.	આ કુર્દિસ્તાનનો મુલક એશ્યાટિક તર્કીમાં અને થોડે ભાગે પશ્ચિમાં આવેલો છે. આર્મીન્યાની દક્ષિણેથી શુરૂ થાય છે, તે મેસોપોટેમ્યા સુધી, અને ફૂરાત નદીના મૂળથી પૂર્વે ઈરાનમાં ઉરૂમ્યાના પ્રાંત સુધી.				
૪૩	૭૧૬	માછલીની......(પાદશાહી) તારીજ છે.	માછલીની* પીઠ સુધીની (પાદશાહી) તારીજ છે. *(નોટ) માછલી તે જાનવર છે કે જેની ઉપર અસલી એતેકાદ પ્રમાણે એક ગાય ઉભી છે તેનાં શિંગડાં ઉપર પૃથ્વિને મૂકેલી છે.				

૪૪	૭૪૦	ખુકો	ખુશ્કો
૪૫	૭૫૭	જુવદ	જુવદ્
૪૫	૭૬૬	જહુહાકૂ	ઝહુહાકૂ
૪૬	૭૭૮	બહુરૂ	બહરૂ
૪૮	૮૧૬	ખાનહુ	ખાને
૪૮	૮૩૫	તેનો નેગહબાન અદબથી તે પાદશાહી ગાય આગળ બેઠેલો હતો.	તેનો નેગેહબાન તેની સામે બગલમાં હાથ રાખીને શાહના જેવા દબદબાથી બેઠો હતો.
૪૯	૮૪૪	આઝ્માયેશ	ઝાઝ્માયેશ
૪૯	૮૪૫	જાુદૂપરસ્ત	જાદૂપરસ્ત
૫૦	૮૮૦	તું મારો હાલ જો અને તે છોકરો મને આપી દે-કારણકે હર વખત મારૂં જીગર બળે છે.	જો, તું મને બાકી રહેલા એક છોકરાને આપી દે-કારણકે દર પળે મારૂં જીગર બળે છે.
૫૨	૮૯૮	ઝીહાન્ ખેદીવ્	ગયહાન્ ખેદીવ્
૫૩	૯૩૪	ઉમીદ્	ઉમ્મીદ્
૫૫	૯૬૫	તાઝેયાને નવન્દ્	તાઝેયાની નવન્દ્
૫૫	૯૬૫	તેઓ અરબી ચાબુક સવારોની જગ્યા આગળ આવી પહોંચ્યા.	તેઓ દોડતા અરબી ઘોડા ઉપર સવાર થઇને એવી જગા ઉપર આવી પહોંચ્યા-કે
૫૫	૯૭૪	ખાનહુ નેહાદ અઝ્ બરશ	ખાન્ અઝ્ દરે મેહ્તરશ
૫૫	૯૮૨	ચૂનહ	ગૂનહુ
૫૫	૯૮૨	મથું.	માથું.
૫૫	૯૮૫	બીશ	પીશ
૫૬	૯૯૫	બગોકૂતહુ	બગોકૂતે
૫૬	૧૦૦૪	ખેયાલ્	જબાલ્
૫૬	૧૦૦૪	અને જેમ ભૂત.........આવતાં હતાં.	પાણીમાંથી તેમનાં તન અને ચાલ એવાં દેખાતાં હતાં-કે જેમ અંધારી રાતે પહાડોનાં શિખરો.
૫૭	૧૦૧૮	ગોઝ	ગોરૂઝ્
૫૭	૧૦૩૧	પર્વ દએ	પર્વરૂદએ
૬૧	૧૧૧૧	ગુનહુ	ગૂનહુ
૬૧	૧૧૧૪	હુરૂગેઝ્	હરૂગેઝ્
૬૩	૧૧૫૯	બેહ્રૂગ્રુદ્	બેહ્રૂમૂદ્
૬૪	૧૧૯૫	બસ્ખતી	બસખ્તી
૬૫	૧૨૦૯	શાલ્	સાલ્
૬૬	(નોટ)	થએતઓન	થએતઓન
૬૭	૧૨૨૨	ફૂઝ	ફૂઝ્
૬૯	૧૨૮૨	યાફત	યાકૂત
૬૯	૧૨૮૬	પયગામ	પયધામ
૭૦	૧૨૯૭	ખુદી	ખુવી
૭૦	૧૨૮૮	હું સમનના.........લાવ્યો છું.	હું ઇરાનનો એક અદના શખ્સ છું અને પમરતી ચંપેલીનાં ફૂલ જેવી ખુશ ખબર યમનના શાહને માટે લાવ્યો છું.
૭૦	(નોટ)	ફરૂજન્દ્	ફરૂઝન્દ્
૭૧	૧૩૩૧	બાકીસ્ત	બાઝીસ્ત
૭૧	૧૩૩૩	હરૂ ચુનાન્	હરૂએ તાન્
૭૧	૧૩૩૩	(તમાને)	તમોને
૭૨	૧૩૪૩	સખુનરા	સુખુનહા
૭૩	૧૩૭૩	ખુરૂમ્મ	ખુરૂરમ
૭૪	૧૩૮૩	હમ	હમ્
૭૪	૧૩૮૮	ખુરૂશીદ	ખુરૂશીદ્
૭૪	૧૩૯૯	બયારાસ્ત	બેયારાસ્ત
૭૫	૧૪૧૨	ઝાન ગૂનહુ	ઝાન્ ચૂનહુ
૭૭	૧૪૫૩	માલે	માલો
૭૮	૧૪૮૫	ચુનાન્ ચૂન્ બેબાયદ્ સઝાવારે મથ્થ્ઝ	ચુનાન્ ચૂન્ અઝ્દ અઝ્ ખોદાવન્દે મથ્થ્ઝ
૭૯	૧૫૦૫	કર્ક રાશી તે ચંદ્રનો માલેક ગણાય.	જેનો માલેક ચંદ્ર ગણાય.
૮૦	૧૫૧૨	ઈરાન ઝમીન તથા દશ્તે ગોદનિનો.	અ-બરત અને ઇરાન ઝમીનનો હિસ્સો.
૮૦	૧૫૧૯	તમામ તૂરાનના લોકોએ......તરીકે ગણ્યો.	તમામ તૂરાનના લોકો તેને તૂરાનશાહ કરી કહેવા લાગ્યા.
૮૦	૧૫૨૧	દશ્તે નેઝાવરાન (નેઝા......મયદાન).	અરબેસ્તાનનો મુલક.
૮૦		એ સફા ઉપર નોટ છે.	એ નોટ કાઢી નાખવી.
૮૧	૧૫૩૦	જે	ઝે
૮૧	૧૫૩૭	રઉશન્ દીલો	રઉશન્ દેલો
૮૧	૧૫૪૪	દશ્તેયલાન (પેહલવાનોનું મયદાન).	અરબેસ્તાન
૮૨	૧૫૬૬	ફરીદૂઝ	ફરીદૂન્
૮૪	૧૫૯૩	નઝહે	નઝ્હે
૮૫	૧૬૧૭	ચમાનદ્	ખમાનદ્
૮૫	૧૬૧૭	ચમાનન્દહુ	ખમાનન્દહુ
૮૫	૧૬૧૭	તેજ ઝમાનો............રહેશે નહીં.	તેજ ઝમાનો તમોને વાંકો વાળશે-અને તે વાંકો વાળનારો ઝમાનો પણ પાયદાર રહેશે નહીં.
૮૬	૧૬૪૧	શાહુન્શાહુ	શાહન્શાહુ
૮૬	૧૬૪૮	આઝોરદહ	આઝોરૂદહુ
૮૮	૧૬૯૮	ઈરૂજ	ઈરજ
૯૦	૧૭૨૩	બેયાલૂદ્	બપાલૂદ્
૯૦	૧૭૨૪	બેહું	બેહુ
૯૦	૧૭૩૦	ઝીરે ગેન્જ	ઝીરૂ ગન્જ
૯૧	૧૭૪૮	નેયાઝદ્ત	નેયાયદ્ત
૯૧	૧૭૫૨	તુરાઈ	તૂરાઈ
૯૧	૧૭૫૪	સેપાહુ	સેયાહુ
૯૧	૧૭૬૦	શાહુન્શાહી	શાહન્શાહી
૯૧	૧૭૬૫	પુરજ	પુરઝ
૯૨	૧૭૭૩	ફીરૂજહુ	ફીરૂઝહુ

૯૩ ૧૯૧૧ ધમ. ધર્મ.
૯૪ ૧૯૧૮ તાજદારાન્ બહીન્શાન્ — તાજદારાન્ બહીન્સાન્
૯૪ ૧૯૩૬ અમહૃશ આમહૃશ — ૯૪ ૧૯૩૯ પાદશાઈ પાદશાહી
૯૭ ૧૯૯૫ ઈશાન્ આન્ શાન્ — ૯૮ ૧૯૧૧ પૂરૂ પુરૂ
૧૦૦ ૧૯૬૭ બહુરહૂ બહર હૂ — ૧૦૧ ૧૦૭૮ હી ચી અન્હ હીરૂ ચીન્ અન્હરૂ
૧૦૨ ૧૯૯૮ ખેફૂશીદને ખોફૂશીદને — ૧૦૨ ૨૦૦૯ પચરાયહુ પુરૂ માયહુ
૧૦૪ (હેકા) અણે અને — ૧૦૫ ૨૦૬૭ નારવાનનાં નારવનનાં
૧૦૬ ૨૦૯૫ આફતાબ અને......હાથ બતાવીશ, — ખોરશેદ અને માહના પયદા કરનારના પ્રતાપથી હું તેને મારૂં એવું બળ દેખાડીશ,
૧૦૬ ૨૦૯૬ કે તેની આંખના......લશ્કરને દેખાડીશ. — કે આંખના પળકારામાં તેનું શરીર વગરનું સર તેનાં લશ્કરને દેખાડીશ.
૧૦૬ ૨૦૯૮ મને અને — ૧૦૭ (હેકા) માર્યા જવું માર્યું જવું
૧૦૭ ૨૧૧૯ એશમ એશ્મ — ૧૦૭ ૨૧૨૨ મોહુરે મોહુરહુ
૧૧૦ ૨૧૯૬ બેખુશીહ સરૂ બેખુરૂરી સરે
૧૧૦ ૨૧૯૬ તેં બીન ગુનેહગારોનાં સર કાપ્યાં છે. — તું નિર્દોષોનાં સર કાપે છે.
૧૧૦ ૨૧૯૬ બરૂ કાસ્ત બરૂ કાશ્ત — ૧૧૩ ૨૨૭૧ દેશ્ દેશ્
૧૧૪ ૨૨૯૦ હેલ દેલ — ૧૧૬ ૨૩૧૬ નય સૂહમશ નપ્સૂહમશ
૧૧૬ ૨૩૩૨ ફુસૂરહહુ ફુસુરૂહહુ — ૧૧૬ ૨૩૩૨ ખાહુદ ખાહદ
૧૧૭ ૨૩૫૩ ગુરાઝાન્ ગુરીઝાન્ — ૧૧૭ ૨૩૫૪ દમાનો દમાન્ દનાનો દમાન્
૧૧૭ ૨૩૫૪ દોડતું અને ખુશહાલ થતું ચાલવા માંડયું. — દોડતું અને હુમલો કરતું ચાલ્યું.
૧૧૮ ૨૩૬૬ બરૂ બરૂ બરૂ સરો
૧૧૮ ૨૩૬૬ તલવાર તેની ગર્દન — તલવાર તેનાં માથા અને ગર્દન
૧૧૮ ૨૩૭૧ પુરૂ ખેરૂદ પુરૂ ખેરદ — ૧૧૮ ૧૩૮૧ ચીરૂહુ ચીરહુ
૧૨૧ ૨૪૩૭ રૂઝે ચન્દાન્ ગુઝશ્ત — રૂઝો ચન્દીન્ બેગશ્ત
૧૨૧ ૨૪૩૭ મારા કેટલાક દિવસ......ફરી ગયું છે. — મારો વખત હવે પુરો થયો છે મારી ઉપર આસ્માને એટલા તો ચકાવા લીધા છે કે એક ફરતાં ચકને પણ હઠાવી મેલ્યું છે (ચકર પણ એટલા ચકરાવા લીએ નહીં).
૧૨૨ ૨૪૫૨ બરૂગશ્ત બરૂગશ્તો — ૧૨૭ ૨૫૪૬ બપરૂહહુ બપરૂહહુ
૧૨૭ ૨૫૫૦ બનેશ મનેશ — ૧૨૭ (નોટ) લખીનારાઓ લખનારાઓ
૧૨૮ ૨૫૭૩ ખોફૂશીદની — ઝમાની ખોફૂશીદની
૧૨૮ ૨૫૭૯ બેઝહ બેઝહ — ૧૨૮ ૨૫૮૧ બચ્ચાઓ બચ્ચાંઓ
૧૨૮ (નોટ) સન્મુખ મન્સુખ — ૧૨૯ ૨૫૯૧ ચૂન્ ખૂન્
૧૩૦ ૨૬૧૪ કે યઝ્દાન્ બયઝ્દાન્ — ૧૩૦ ૨૬૨૨ મરૂદ મરૂદે
૧૩૧ ૨૬૨૪ પણ કસ્તુરી જેવો થયલા છે. — પણ બેદ મુશ્ક જેવા થયા છે.
૧૩૧ ૨૬૨૫ તો ઈન્સાફ અને ધયર......તું કમી કરે છે. — તું ધયર ઇન્સાફથી તે બખ્શેશને કમી કરે છે.
૧૩૧ ૨૬૨૬ રૂશ્ રૂચ — ૧૩૨ ૨૬૫૭ નઝદે નઝદે
૧૩૨ ૨૬૫૮ નઝદીકે નઝ્દીકે — ૧૩૩ ૨૬૬૬ તાઝ તાજ
૧૩૩ ૨૬૬૯ બુદન્ બૂદન્ — ૧૩૪ ૨૬૯૪ તેભજ તેમજ
૧૩૪ ૨૬૯૭ જન્ગે ઝન્ગે
૧૩૫ ૨૭૦૬ ત્યારે તે ઉપર પાદશાહી.........માં ખોલીને — ત્યારે તેને જે ખુશાહાલી હાંસલ થઈ તેને માટે તેની (સામની) ઉપર કયાની રીતે દોઆ કરે.
૧૩૫ ૨૭૨૨ આમૂદો અમૂદો — ૧૩૬ ૨૭૫૦ પહરેલા પેહેરેલા
૧૩૭ ૨૭૬૯ તબફૂહાએ તબફૂહાઓ — ૧૩૭ ૨૭૭૩ મોહર ઉપર મોહર સાથનું
૧૩૮ ૨૭૯૨ બઅન્દાઝહુ બરૂ અન્દાઝહુ
૧૩૮ ૨૭૯૨ તેઓને માફકસરનો — તેઓની લાયકાત પ્રમાણે
૧૩૯ ૨૮૧૪ હૂ ઝે માદરૂ નઝાદ — ગરૂ ઝે માદરૂ બેઝાદ
૧૩૯ ૨૮૧૪ કોઈ ગુનાહ...........લાયક છે. — માને પેટથી કોઈ ગુનાહ સાથે જન્મતો હોય તો હુંબી તેમ છું (પણ તેમ તો કોઇ જન્મતુંજ નથી માટે હું બેગુનાહ જન્મ્યો છું) અને તેથી જો હું ઈન્સાફને માટે પોકાર કરૂં તો તે લાયક છે.

૧૪૨	૨૮૭૮	પરૂદઈ	પરૂદએ
૧૪૨	૨૮૮૦	ગર્દન	ખભાં
૧૪૨	૨૮૮૨	મોઝહૂ	મૌઝહૂ
૧૪૨	૨૮૯૨	પણ ધોઇ નાખ્યો છે.	લઇ લીધો છે.
૧૪૩	૨૯૧૧	ઝબાન્‌શ સેતૂદન્‌શ	ઝબાન્ બરૂ સેતૂદન્‌શ
૧૪૩	૨૯૧૧	અને જો કે......બોલ્યું નહીં.	તેનો ધર્મ અને રાહ રસ્મ તેઓનાં જેવાં ન હતાં-તેથી તેમની ઝબાન તેની તારીફના સખુનો બોલી શકી નહીં.
૧૪૪	૨૯૧૮	ચર્મે	ચર્મેશ
૧૪૬	૨૯૭૩	પુરૂઝ	પુરઝ
૧૪૬	૨૯૬૮	આર્ઝમ	આઝરૂમ
૧૪૭	૨૯૯૩	આખી.........થશે!	અકલનું વધવું તને હાસલ થશે!
૧૪૭	૨૯૯૭	અહીં સુધી કે......પગ આગળ નમાવ્યો.	કોઈ તરેહથી તે શાહઝાદાને તું જેવા માહતાબની આગળ લાવ્યો-અને તને માન મરતબો આપ્યો.
૧૪૯	૩૦૩૭	બાબે બાબે ઝાહેર	બાબે ઝાહેર
૧૪૯	૩૦૪૬	તો ધણીને......ઠેરવશે."	તો બાપની કરોડમાંથી મર્દીનું તત્વ કાઢી નાખ્યું હોય એમ ગણાશે."
૧૫૦	૩૦૬૯	નમાજ	નમાઝ
૧૫૦	૩૦૮૦	કચહૂ	ચકહૂ
૧૫૨	૩૧૦૭	કેમઝૂઝ	કેમઝૂમ
૧૫૨	૩૧૨૦	સવ	સર્વે
૧૫૩	૩૧૩૨	બેચારાસ્તન્દ	બેચારાસ્તીદ
૧૫૩	૩૧૩૨	બેગોકૂતન્દો.........ખાસ્તન્દ	બેગોકૂતીદો.........ખાસ્તીદ
૧૫૬	૩૨૦૮	નઝન્દ	નેઝન્દ
૧૫૭	૩૨૩૪	શુ	શે
૧૫૮	૩૨૬૬	પાહદશાસ્ત	પાહ્દશાસ્ત
૧૫૯	૩૨૬૯	કાગઝમાં પેહલાં......આફરીન કીધી.	કાગઝની શુરૂઆતમાં જે દાદારે આફરી (તારીફ)ના સખુનો પયદા કીધા છે તે દાદારની સેતાયેશ કીધી.
૧૫૯	૩૨૭૭	બમદા	બમર્દી
૧૬૫	૩૪૨૫	નન્ગ્	તન્ગ્
૧૬૮	૩૪૯૧	મગર્દાન	મગર્દાન્
૧૭૦	૩૫૧૮	રેખો	રેખે
૧૭૦	૩૫૧૮	પછી તેણી......પાસે આવી.	પછી હસતા હોઠે, કાળી રાત જેવાં કાળાં ઝુલ્ફાં નીચેથી દેખાતા આફતાબ જેવા પ્રકાશતા ઊઘાડા ચેહરા સાથ પોતાની છોકરી આગળ આવી.
૧૭૦	૩૫૨૮	બપુર ગઉરાન	બપુર ગઉહરાન્
૧૭૧	૩૫૫૫	લડાઇ માટે......મેળવ્યું.	લડાઇમાંથી શું પરિણામ સાથે પરવાયો?
૧૭૨	૩૫૭૫	ચાકૂતહુ	બાકૂતહુ
૧૭૩	૩૫૯૭	ગોર્ઝ	ગોરૂઝ
૧૭૪	૩૬૦૭	મારા કચડી નાખનારા	મારા માથું ભાંજનારા
૧૭૪	૩૬૧૬	જસ્તમશ	જોસ્તમશ
૧૭૭	૩૬૭૧	વીઝએ	દીઝએ
૧૭૭	૩૬૭૨	હિમ્મ	હિમ્મત
૧૭૯	૩૭૧૦	(અને બાબદ	અને દરેક બાબત
૧૭૯	૩૭૨૬	થ્વીને	પૃથ્વીને
૧૭૯	૩૭૩૦	કે નકૂસે	કે તકૂફશ
૧૭૯	૩૭૩૦	તેના શ્વાસ લેવાથી	તેનાં મોઢાંમાંની ગર્મ બોખારથી
૧૮૧	૩૭૬૨	ગામડાંઓની	કાંટા જેવાં ઘાસની
૧૮૧	૩૭૬૪	આર્વદમી	આવર્દમી
૧૮૧	૩૭૭૧	સસ્ત	શસ્ત
૧૮૧	૩૭૭૧	ઘડપણ મારાં......નાખી દે છે.	મારી કમંદે પોતાના હાથમાંથી ફાંસો નાખી દીધો છે.
૧૮૨	૩૭૮૧	બરૂ દારૂ આમુલ	બરૂ દારે આમુલ
૧૮૨	૩૭૮૧	આમુલને ફાંસેએ ચઢાવે.	મને આમુલ શેહરની શૂળીએ તું ચઢાવે.
૧૮૪	૩૮૩૪	જહૂરૂ	ઝહૂરૂ
૧૮૫	૩૮૬૨	હદયએ	હદયહશ
૧૮૭	૩૯૧૦	અયદશ	આયદશ
૧૮૯	૩૯૫૪	કુશાન્દ	કુશાદન્દ
૧૯૦	૩૯૭૫	ઝીચહુ	ઝીચે
૧૯૦	૪૦૧૨	ગુઝ્જારન્દ	ગુઝારન્દ

વૉલ્યુમ ૨ જું.

સફે	બયત	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૨	૩૩	હરૂ બામ	હરો બામ
૫	૮૪	તે રાતે	તે રાતો
૫	૯૯	વાન્ગહી	આન્ગહી
૭	૧૨૬	બેશકહાનહૂત	બેશગફાનહૂત
૭	૧૪૧	જાગૃત થઇ	જાગૃત થઇ
૯	૧૯૧	કે આ નેકનામ (રૂસ્તમ)......ઉછર્યો છે?	કે આ નેકનામ (યાને સામ) ખુશહાલીથી કેવી રીતે ખીલ્યો?"
૧૦	૨૦૧	ચાકૂતહૂ	બાકૂતહૂ
૨૨	૪૭૪	ગરૂદમ	કરૂદમ
૩૨	૬૯૧	હુન્આમે	હુન્આમે
૩૩	૭૦૪	અમ્રીરસના બોલવાથી.........ભરેલું થયું.	અમ્રીરસના બોલવાથી પરાંગના છોકરાના મોઢાં ઉપર (ગુસ્સાથી) ભવાં ચઢયાં.
૩૫	૭૫૭	જયાર	જ્યારે
૩૫	૭૬૯	શાન્	સાન્
૩૭	૮૧૦	બદફૂહુ	બાવે ફૂહુ
૩૭	૮૧૦	લઇ ગ્રાદકોહને રસ્તે	લઇ પહાડની કઢણુને રસ્તે
૩૯	૮૫૫	નવજવાન્	ના જવાન્
૪૦	૮૬૬	ચુનાન્ ચૂન્.........ઈશાન્ પસન્દ	ચુનાન્ ચૂન્ સઝદ સાઝે ઈશાન્ કુનન્દ
૪૦	૮૭૦	ઝે દરૂગહુ બીફ્ન.........ખીરહુ ખીરૂ	ઝે દરૂગાહુ રફૂતન્દ દેહુ ખીરહુ ખીરૂ
૪૦	૮૭૦	ઇરાનના દેલાવર.........બાહેર આવ્યા.	ઇરાનના સવારો અને બહાદુર પેહલવાનો–નોઝરની દરબારમાંથી અકળાયલા અને ગૂચવાયલા મન સાથે બાહેર નીકળ્યા.
૪૭	૧૦૨૨	આબ્રૂ	કબ્રૂ
૪૭	૧૦૨૨	બખ્તક	બખ્તર
૪૭	૧૦૨૯	બેસ્પોહો	બેસ્પોહોં
૫૧	૧૧૦૬	કુનૂન તાઝહુ સાઝીદ હીરીનહુરા	બેસાઝીદ નવ કીને હીરીનહુરા
૬૪	૧૩૬૬	અને (ગોયા) ઝબરદસ્ત પહાડ હતો.	અને કુહે બીસેતુન નામના પહાડ જેવો તે દેખાતો હતો.
૬૫	૧૩૯૧	બરૂ	બેરવ
૬૫	૧૩૯૯	તા ઝેન્દહુ આહુ	તાઝન્દહુ આહુ
૬૫	૧૩૯૯	તે જીવતું હરણુજ હતું.	તે દોડતું હરણુજ હતું.
૬૭	૧૪૩૯	સેપહુ ખુદ	સેપહુખુદ
૭૪	૧૫૮૫	હુપહુ	સેપહુ
૭૪	૧૫૯૧	ઝે ઝાન્	ઝે જાન્
૭૬	૧૬૨૦	કરવામાં નર અઝદહા......પડે છે અને	કરવામાં કુંફાડા મારતા નર અઝદહા જેવો છે અને
૮૫	૧૮૨૫	એને	અને
૮૭	૧૮૮૨	નેયાઝ	બનાઝ
૮૮	૧૮૯૪	બીખે તુન્દી	બીખ તુન્દી
૯૦	૧૯૩૭	મરા બોરૂદ લશ્કરૂ બમાઝન્દરાન્	મરા રફૂત બાયદ બમાઝન્દરાન્
૯૦	૧૯૩૭	મારે માઝન્દરાનમાં લશ્કર લઇ જવું જોઇયે–	મને માઝંદરાન જવું જોઇયે–
૯૨	૧૯૮૮	ગુર્ગીને	ગુર્ગીનો
૯૬	૨૦૭૩	જો કાઉસ પાદશાહ......ગણકારતે નહીં.	જે બાબદમાં કાઉસની સત્તા ચાલી શકે નહીં તેવી બાબતમાં હું તેને ગણકારતો નથી.
૯૭	૨૧૧૫	ગુલ	ગેલ
૯૭	૨૧૧૫	જે ચીનાઈ.........છે.	ભોંય ઉપર ચીની દેબાનો સણગાર છે.
૧૦૨	૨૨૧૭	ચમીઓ	ચમીમો
૧૦૫	૨૨૯૬	નર્મી અતે	નર્મી અને
૧૦૬	૨૩૧૪	રહાઈ	રહાની
૧૦૮	૨૩૪૯	કરૂકે	કરદ
૧૧૨	૨૪૫૭	સેપહુ	સેપરૂ
૧૧૪	૨૪૮૭	ખાનીમશ અઝ મૂયહુગરૂ	ખાનીમશો મૂયહુગરૂ
૧૧૪	૨૪૯૯	એને બોલ્યો	અને બોલ્યો.
૧૧૫	૨૫૧૧	હવે સમજ કે અત્રેથી......ફાસલા છે.	હવે હાંથી તે કયકાઉસ છે ત્યાં સુધી–સો ફર્સંગનો સીધો રસ્તો કાપવાનો છે.
૧૧૫	૨૫૧૨	બેયામદ	બેયાયદ
૧૧૬	૨૫૪૪	રદહુ	ઝદહુ
૧૧૬	૨૫૪૪	પેહલું ઝાડ.........(છે).	પેહલું ઝાડ જેની ટોંચ વાદળને લાગેલી છે–જ્યાં તંબુઓ મારેલા છે અને તંબુઓની રસીઓ ખેંચેલી છે,
૧૧૮	૨૫૯૩	આન્દરૂ	આન્દરૂન્
૧૨૦	૨૬૪૦	ન બીનન્દ	બેબીનન્દ
૧૨૧	૨૬૫૫	માહે હુરૂ	માહો હુરૂ
૧૨૩	૨૭૦૭	મકાફાત	મુકાફાતે

૧૨૪ ૨૭૩૮ કારણકે ત્યાંના લોકો......સુધી રહ્યો હતો. જેઓના પગ ગોયા ચામડાંનાજ હતા (હાડકાં હતાજ નહી) તેઓને કાંઈ વર્ષો સુધી આ નામ આપવામાં આવ્યું હતું.

૧૨૬ ૨૭૭૩ તુચ્છકાર, તેની મગરૂબી જોઈ, તુચ્છકાર અને તેની મગરૂરીનો ઠરાવ સાંભળ્યો,

૧૨૯ ૨૮૩૪ આપણ માઝંદરાનને......વેહેંચી નાખ્યે. માઝંદરાન ઉપર તે ખંડણી આપણે કબુલ કર્યે અને તેનાં નાણા ગરીબ તેમજ તવન્ગર ફાલે પડતાં ખરપાઈ કરશે.

૧૩૨ ૨૯૧૬ ગેશાયેન્દઓ ગોરૂઝ ફુખન્દહુ જૂદ ગેશાયન્દએ ગોર્ઝી ગૂયન્દહુ જૂદ

૧૩૨ ૨૯૨૩ સર્ તા સર્ તાન્

૧૩૩ ૨૯૩૮ જેણે કે તને જણ્યો, પાળી......હવે રડશે. જેણીએ તને જન્મ આપ્યો પછી તે તારી દોસ્ત કહેવાએ કે તારી દુશ્મન કહેવાય પણ હવે તેણી તારી ઉપર રડશે.

૧૩૪ ૨૯૭૭ અઝ્ દર્ અઝદર્

૧૩૪ ૨૯૭૭. જ્યારે તેની કમન્દ.........ખેંચી લીતી. જ્યારે તેની કમંદનો ફાંસો લડવૈયાનાં બદનને બરાબર ધરતો કે પછી જેમ અઝદહા પોતાના દમમા ખેંચી લે તે પ્રમાણે તેઓને ખેંચી લેતો હતો.

૧૩૭ ૩૦૩૭ મૈયાને મૈયાનહુ ૧૩૯ ૩૦૭૭ તારો એક તારા એક

૧૩૯ ૩૦૮૮ દરેક જગાએથી......જગામાં બેસાડયા. દરેક ખાતાંમાંથી બખ્શીઓને (પગાર માસ્તરોને) બોલાવી તેઓને પગાર આપવાના ઓરડામાં બેસાડયા.

૧૪૩ ૩૧૭૩ કે "તે શાહન્શાહ થઈ બેઠો છે," કે પાદશાહીમાં તેનો એક ભાગ્યો પયદા થયો છે.

૧૪૪ ૩૨૦૨ ગૂદર્ઝ અને કશ્વાદ હતા– કશ્વાદનો બેટો ગૂદર્ઝ હતો–

૧૪૬ ૩૨૪૨ સેપહુ સેપહુ ૧૪૮ ૩૨૯૦ જલીલ્ જુલપલ્

૧૪૮ ૩૨૯૦ ખીલ્ ખીલ્ ખયલ્ ખયલ્

૧૫૦ ૩૩૪૧ ત્યારે હામાવરાન.........પડી. ત્યારે હામાવરાનમાં ભેગી મસલહત કરવામાં આવી.

૧૫૭ ૩૪૯૩ ગરૂદૂન્ ચરાઘ્ ગરૂદૂન્ ચુ રાઘ્

૧૫૭ ૩૪૯૩ અને આસ્માન ચેરાગ......ચમકવા લાગ્યું– અને આસ્માન લીલોતરી ભરેલાં મયદાન જેવું દેખાવા લાગ્યું–

૧૫૮ ૩૫૧૩ થઇ પડયો. થઈ પડયો (યાને સુરજનું ગ્રહણ લાગ્યું).

૧૫૯ ૩૫૩૦ તે શામના પાદશાહની......કમંદ નાખી. તેણે શામના પાદશાહની પૂઠ પકડી અને બાજૂ ઉપરથી કાઢીને તેની તરફ ચામડાંની કમદ ફેંકી.

૧૫૯ ૩૫૪૧ કુહે રાસ્ત કુહ્ રાસ્ત

૧૫૯ ૩૫૪૧ ઝમીન ઉપર મુવેલાંઓના......ઢગલા થયા– મૂવેલાંઓ (ના ઢગલા)થી કરીને ઝમીન પહાડની સાથે સરખી સપાટીની થઇ.

૧૬૦ ૩૫૬૧ જલીલે જુલપલે ૧૬૨ ૩૬૦૩ પશી પશી

૧૬૩ ૩૬૪૦ પહાડની ગર્દન પહાડની શિખર ૧૭૧ ૩૮૧૮ સેલેયાન્ સાલેયાન્

૧૭૩ ૩૮૬૪ બખૂ બખય

૧૭૩ ૩૮૬૪ જગે જગ કુતરાં અને......ચાલતા હતા– જગે જગે શિકારી કુતરા સસલાંની સાથે બાઝી પડતા હતા–

૧૭૬ ૩૯૨૬ અક્રાસિયાબે નદી......વિચાર કીધો, અક્રાસિયાબ નદી ઓળંગી અની તરફ આવવાનો વિચાર કર્યા કરે છે,

૧૭૬ ૩૯૨૭ તો એમજ......બેઠો છે. તે જો હવડાં અહીં આવી લાગે-તો એમજ જાણ કે ઝમાનોજ તેનાથી ફરી બેઠો છે.

૧૮૦ ૪૦૧૭ ખુરૂશીદ્ કફૂ ખુરૂશીદ્ તફૂ

૧૮૦ ૪૦૧૭ જાણે કે તેણે સૂરજને ધરણ લગાડયું. ગોયા તેણે સૂર્યમાંથી ગરમી લીધી હતી.

૧૮૪ ૪૧૧૨ ઝીનશ તૂરી કફન્ ઝીને તૂઝી કફન્

૧૮૪ ૪૧૧૨ તેણે પોતાના ઝીન ઉપરજ તુરાની કફન પેહેર્યું. તેણે વૂઝી ઝીન ઉપર બેરતાજ ગોયા (મોતનું) કફન પેહેર્યું.

૧૮૬ ૪૧૫૩ અનુ અને

૧૮૭ ૪૧૮૭ ચુ શીરી કે......જૂય ચુ શીરે દેમૂઆગાહે નખ્ચીર્ જૂય

૧૮૭ ૪૧૮૭ જેમ એક સિંહ......તરફ કર્યું. ગામ શેહરનો રસ્તો જાણનારો સિંહ જેમ શિકાર શોધતો તે તરફ જાય-તેમ તે તુરાનના મુલક તરફ ચાલ્યો.

૧૮૮ ૪૧૯૭ સાત આઠ પંદરેક

૧૯૦ ૪૨૫૧ સેતારો (The Dog star) ફરતાં સેતારો ફરતાં

૧૯૧ ૪૨૬૪ હેઝબરો હેઝબ્રો

૧૯૧ ૪૨૭૭ બેરદૂરા ઝે બહુરત હવા હશ્તહુ અમ બેરદૂરા ઝે બહુરે હવા કશ્તહુ અમ

૧૯૧	૪૨૭૭	તેનું પહેલું કારણ......કુરબાન કીધી છે.	એક તો એ કે તારી ઉપર એવી તો ફિદા થઈ ગયલી છું કે તારા પ્યારને વાસ્તે મેં મારી અકલને પણ મારી (ગુમાવી) નાખી છે.
૧૯૬	૪૩૭૮	કુહે	કુહો
૧૯૬	૪૩૭૮	તે એક બુલંદ પહાડ જેવો વછેરો છે-	તે એક વછેરો પહાડના જેવો અને ખીણ કૂદાવી જનારો છે.
૨૦૦	૪૪૮૦	હરૂઅ	હેરૂએ
૨૦૧	૪૫૦૩	તેણીને દડીની પખે......ઊંચકી લીધી.	જેમ ચગાન દડાને હવામાં ઉપાડી લે છે, તેમ તેણીને ઝીન ઉપરથી ઊંચકી લીધી.
૨૦૧	૪૫૦૬	પસન્દહુ	બસન્દહુ
૨૦૧	૪૫૦૬	તેણીને તેની સાથ લડાઇ ગમી નહીં-	તેણી સોહરાબને લડાઈમાં પુરી પડે તેવી નહીં હતી-
૨૦૨	૪૫૨૪	એ બધું છૂપું રાખ્યે એટલુંજ	ખાનગી રીતે સલાહ કર્યે તેજ
૨૦૩	૪૫૪૬	ખૂબસૂરતત	ખૂબસૂરત
૨૦૪	૪૫૫૮	ચિત્તાઓના પેટમાં જઇને છૂપારો.	ચિત્તા વાઘોથી બચાવી છૂપાવવાં જોઇએ.
૨૦૬	૪૬૨૪	રૂયો અન્	રૂયો આન્
૨૦૭	૪૬૪૧	કુનદ	શવદ
૨૦૭	૪૬૬૮	બદૂ ચલાવે છે	આફત લાવે છે.
૨૦૮	૪૬૭૪	જૂદર્જે	જૂદર્જે
૨૧૧	૪૭૩૧	અન્દકી	કુદકી
૨૧૧	૪૭૪૪	મબાદૂત	નબાયદૂત
૨૧૧	૪૭૪૪	રસીદ	રસી
૨૧૫	૪૮૨૮	ગર્દન લપર	ગર્દન ઉપર
૨૧૫	૪૮૩૦	દરે	દર અઝ
૨૨૦	૪૯૫૦	અરૂફરાઝ	સરૂફરાઝ
૨૨૦	૪૯૬૦	ઓર્ગાન્	બુઓર્ગાન્
૨૨૧	૪૯૮૧	કરૂદ માદરૂશરા	કરૂદ પસ માદરશ
૨૨૭	૫૧૧૫	મર્દ	મર્દ
૨૨૭	૫૧૧૬	બેમાનદ હમી	બેઆનમ્ હમી
૨૨૮	૫૧૩૫	મેહુરો	મોહુરો
૨૩૦	૫૧૭૮	આઝ	અઝ
૨૩૨	૫૨૪૩	રોસ્તાસ	રોસ્તમ
૨૩૪	૫૨૭૯	થઇને દૂર થયા	થઇને ઢીલા પડી ગયા
૨૩૪	૫૨૯૦	સેહુરાબે	સોહુરાબે
૨૩૫	૫૨૯૮	ખાકૂતાનો	ખકૂતાનો
૨૩૫	૫૩૧૪	હુમઝૂરે	હમઝૂરે
૨૩૬	૫૩૨૮	આ તરફ તમો સઘળા......ઠીકજ થયું.	આ મારી લડાઇ તમોને જોવા લાયક હતી પણ તમારામાંથી કોઇ પણ જોવા આવ્યું નહીં એટચે નકામું.
૨૩૮	૫૩૯૨	શેવટે બોદ	શેવટે બોદા
૨૩૮	૫૩૯૪	ક્રે મર્દી	ક્રે મોર્દન્
૨૩૮	૫૩૯૪	પણ-બહાદુર હોવાના......રહ્યા નથી.	-જેઓને પણ દુન્યામાં મોતથી બચવાનું હતું નહીં.
૨૩૯	૫૪૧૧	બેરે	સરે
૨૪૦	૫૪૧૮	પુગતો નથી."	પુગતો નથી તથા તેના ગુણ ધરાવતો નથી."
૨૪૧	૫૪૫૫	કુશાદ એઝ	કુશાદ અઝ
૨૪૧	૫૪૬૩	નબૂદ	બેબૂદ
૨૪૧	૫૪૬૩	અને એ બાબદનો......કીધો નહીં.	આ સખુનોએ તેની ઉપર અસર કરી.
૨૪૫	૫૫૪૧	મારી બાઝ ઉપર	મારી બાઝૂ ઉપર
૨૪૫	૫૫૫૭	બેફરૂસૂદ	બેફરૂમૂદ
૨૪૬	૫૫૭૮	રફતમ્	રફૂતસ
૨૪૮	૫૬૧૬	બેશ	બીશ
૨૪૮	૫૬૨૨	સરે......સરે	સરી......સરી
૨૫૨	૫૭૦૧	દુન્યા દરેક જણ......છલકપટ કરે છે.	દુન્યા (એટલે ઝમાનો) પોતે દરેક માણસનાં વૃત્તાંત જેવી છે અને આ જાતની તરેહવાર ઘણીક રમત દેખાડતી આવી છે.
૨૫૨	૫૭૦૨	કોઈ ગમે એટલો......મળવુંજ પડશે.	(માણસની ઝિંદગીનો) ઝમાનો એક ખેયાલ અથવા સ્વપના જેવો છે અને કોઈવાર તે લમ્બાએ છે પણ શેવટે પાછું માણસને માટીમાંજ જવું પડે છે.
૨૫૨	૫૭૧૦	મૂએલાંનાં રૂહ ઉપર શાન્તિ પાંથર-	આ બનેલા બનાવ ઉપર તારાં દિલ અને જાનને શાંત કર.
૨૫૨	૫૭૧૨	હમહ	હમાન્
૨૫૨	૫૭૧૪	નદાનદ	નમાનદ
૨૫૪	૫૭૭૦	ક્રે સુઝમે	શુ સુઝમે
૨૫૭	૫૮૨૯	લાગામે	લગામે

વૉલ્યુમ ૩ જું.

સફે	બયત	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૨	૨૬	**બા તૂસો ગીવ**	**બા તૂસ ગીવ**
૨	૨૬	ગેવ અને તૂસ સાથે સાથે આગળ જતા હતા-	ગેવ તૂસની સાથ આગળ ચાલવા લાગ્યો-
૪	૬૩	**બદાનેશતરૂ**	**બદાનેશ બરૂ**
૪	૬૩	તું અચ્છી રીતે જાણ	તું સમજમાં લે-
૫	૭૯	અને ફરતા......લાગ્યો.	તેને માટે ફરતાં આસ્માનના વિભાગ પડાવ્યા, યાને જન્મ કુંડળી બનવાવી.
૬	૧૧૦	ગોલાબ	શરાબ
૯	૧૭૧	અને શેવટે......આવ્યો.	છેલ્લી બનેલી વાત ઉપરથી તેની ઉત્પતિને વિષે તેણે તર્ક બાંધી.
૯	૧૭૪	જે જગોએથી કે બુલંદ......કીમતી કરે છે.	જેબી જગાએથી બુલંદ આફતાબ-ઉગે છે તે જગાની ખાકને કીમતી કરે છે.
૧૦	૧૮૭	**કે દૂદહ**	**ઝદૂદહ**
૧૦	૨૦૨	**દુરૂરો**	**દુરૂરે**
૧૪	૨૭૯	**ચાકાચકુ**	**ચકાચકુ**
૧૫	૩૨૧	તેં કાળી	મેં કાળી
૧૬	૩૩૩	**બે ચીદ**	**બેપીચદ**
૧૯	૪૦૯	અને છુટકારાનો વખત પણ નઝદીકજ હતો.	અને (ગર્ભના) ભારને લીધે કષ્ટીથી દહાડા પસાર કરતી હતી.
૨૧	૪૪૩	**બશ્ચહા**	**ઝીચહા**
૨૩	૪૯૯	**ઝેશત્ કેદરૂ**	**ઝેશત અન્દીશહ**
૨૪	૫૨૬	**ગેનાહ**	**ગુનાહ**
૨૫	૫૪૦	**મગરૂ તરૂ શુદી**	**મગરૂ બરૂ શુદી**
૨૫	૫૪૦	**બીબરૂ શુદી**	**નચ તરૂ શુદી**
૨૫	૫૪૦	અગર અગ્નિના......પાણી લાગતે નહીં.	અગર અહીં પાણી હતે તો તેની ઝમીન બની જતે-અને તેનાં તન ઉપરના કપડાં ભીંજાતે નહીં.
૨૬	૫૫૦	**બરૂ દરૂ**	**દરૂ બરૂ**
૨૮	૬૦૧	**અક્રાસેયાબ્**	**કક્રાસેયાબ્**
૩૧	૬૭૨	એમ કરતાં......સોંપી.	તેઓમાંથી ઘણુંક પેદલ લશ્કર પોતાની સાથે લઇ ચાલ્યો-અને તે ઝન્ગએ શાવરાનને સોંપ્યું.
૩૪	૭૩૨	તેઓમાંથી......જતો,	તેઓમાંથી જેને ઉંઘ આવતી અને દલેરોની લડાઈથી અધીરો બનતો,
૩૪	૭૩૩	અને આસાયશ......આવતો."	તો તે સૂતો અને આસૂદો થઇને ઉઠતો-અને નવેસરથી પાછો લડાઇને માટે તૈયાર થતો."
૪૦	૮૬૮	**અક્રાસેયાબ્**	**કક્રાસેયાબ્**
૪૩	૯૫૦	**સેપહ**	**સેયહ**
૪૪	૯૭૪	**બુદ**	**બદ**
૪૪	૯૭૪	અને અકલને પુગેલો નથી.	અને બૂરાઇનો એને અનુભવ નથી.
૪૫	૯૮૮	**ચીરહદસ્ત**	**ચીરૂ દસ્ત**
૪૫	૧૦૦૪	**નખાહદ**	**બેખાહદ**
૪૫	૧૦૦૫	**નગશતન્દ**	**નગશ્તીમ**
૪૯	૧૦૭૪	**અન્જોમન્**	**ઝન્જોમન્**
૫૧	૧૧૨૧	**જાનો**	**જાને**
૫૧	૧૧૪૨	**હમી રન્જે મન્**	**બદેલ રન્જે મન્**
૫૬	૧૨૪૨	**દહો**	**દર્હો**
૫૬	૧૨૪૬	કે કેદારે	ઝે કેદારે
૫૭	૧૨૭૧	મિલાલ	મિસાલ
૫૯	૧૩૩૩	તે પોતાના મનથી	એથી ઉલટુંજ છે
૬૨	૧૩૮૫	અને તેનાજ......નહીં આવી.	સિયાયક્ષ વગર તેને ઊંઘ પણ આવતી હતી નહીં.
૬૩	૧૪૧૭	**નામદાન્**	**નામદારૂ**
૬૪	૧૪૪૦	**ખીશ**	**બીશ**
૬૫	૧૪૫૬	કયાની કમંદ	કયાની કમાન
૬૮	૧૫૨૮	**ખાનહ**	**ખાને**
૬૮	૧૫૨૮	તારાં ઘર સાથે	તારાં કુટુંબ સાથે
૭૦	૧૫૫૮	**અરૂવન્દે**	**અવરન્દે**
૭૨	૧૬૦૬	અને મારો નબીરો......દુઃખ દેશે.	મને મારા નબીરાના સંબંધમાં જે ઘણી અજબ જેવી હોનારતો બનવાની છે તે એક અનુભવી માણસે દેખાડી હતી (આગાહી કીધી હતી).
૭૮	૧૭૬૨	**નયાબદ**	**નેયાયદ**
૮૦	૧૮૦૬	હજુબી......કરૂં છું.	હવે હું એના અંદરના ભાગ ઉપર ધ્યાન પુગાડું છું.
૮૧	૧૮૩૨	**બજૂયાબ્**	**બજૂય આબ્**
૮૩	૧૮૬૩	**નઝેહે**	**નશ્હે**
૮૫	૧૯૦૯	બાવલાળી	બાલવાળી
૮૫	૧૯૨૧	ગુલશેહરને બેહેસ્ત......ભરેલું જોયું	ગુલશેહરને કહ્યું કે "જેણે ખુશી ભરેલું બેહેસ્ત જોયું.
૯૦	૨૦૨૫	ઢાલ અન	ઢાલ અને
૯૦	૨૦૩૦	**બેમાન્દ**	**બેખાન્દ**

૯૧ ૨૦૪૬ પચમાનો પચમાને ૯૫ ૨૧૫૭ ધમી ખુદ ધમી ખુદ
૯૬ ૨૧૬૩ બેચેના ભરેલી વાતો ચાલુ રહી- બેચેની ભરેલા અને વાત કરતા તેઓ ગયા-
૯૮ ૨૨૦૮ આયહસ્તત આમહસ્તત
૯૮ ૨૨૧૦ તોરા બીરહુ ગશ્તસ્ત......આબ્ તોરા તીરહુ ગશ્તસ્ત બરૂ બીરહુ આબ્
૧૦૦ ૨૨૬૫ સિયાવક્ષે આંખોમાંથી......જોવા માંડયું. સિયાવક્ષે તેની તરફ કે જે આંખોમાંથી આંસુ વરસાવતો હતો તે ઉપર અજાયબીથી જોયું.
૧૦૦ ૨૨૬૯ પબી તેણે પછી તેણે ૧૦૧ (હેડીંગ) અફ્રાસિયાબ અફ્રાસિયાબ
૧૦૩ ૨૩૩૩ (ગાલ) (સ્તન) ૧૦૫ ૨૩૮૨ કે પરૂ પશુશાઈ કે પરૂૅ પશાહુ
૧૦૬ ૨૪૧૫ ન સરૂ કે સરૂ ૧૦૮ ૨૪૫૨ બાબદ બબાદ
૧૧૧ ૨૫૧૯ કારણ બધાની સલાહ......બગડી જાય છે. કાંઇબી કામ ઉઠાવ્યું હોય તેમાં જરાવારબી અટકયા તો કામ બગડે.
૧૧૨ ૨૫૪૬ ખરાબીનો ઝુંડો ના બનાવ. બદનામ ના કર.
૧૧૩ ૨૫૭૯ અન્દાખ્તન્ અન્દાખ્તન્દ ૧૧૩ ૨૫૭૯ બરૂસાખ્તન્ બરૂસાખ્તન્દ
૧૧૪ ૨૫૯૪ બગાહે મરા બગાહે ચરા ૧૧૬ ૨૬૩૪ દુઃખજ દુઃખ
૧૨૦ ૨૭૩૯ એ પસ્તાવાથીજ તેને......શાન્તિ મળે- ઉતાવળ (હુલ્લડાઈ) કરવાનું વ્યાજ તેને પરેશમાનીને રૂપે મળ્યું-
૧૨૦ ૨૭૪૨ તેખ્મએ તોખ્મએ ૧૨૨ ૨૭૭૩ બેયામદ નેયામદ
૧૨૪ ૨૮૧૧ જ્યારે ખરો ભેદ તો માતાનો પ્યારજ છે. તેજ ભેદ મેહરબાન માદરના બાબમાંબી સમજવો (યાને માદરના કરતાંબી પાળનાર આલે છે).
૧૨૯ ૨૯૩૪ કે શોખરા ન શોખરા ૧૩૦ ૨૯૪૯ સરા અન્જોમન્ સરે અન્જોમન્
૧૩૧ ૨૯૮૮ શાખ બેબીનમ્ શાખ્ખે બી નમ્ ૧૩૭ ૩૧૧૧ ચાહે પસ્ત ચાહે પસ્ત
૧૩૭ ૩૧૧૧ ડોકી પડેલી હતી ડોકી નીચે (લટકતી હતી).
૧૩૯ ૩૧૫૮ નેહાની નેહાલી
૧૩૯ ૩૧૫૮ બખ્તર અને પેહેરનથી......છુપાવી દેઓ." બખ્તરને તમારી ઓઢણી બનાવો."
૧૪૩ ૩૨૪૬ કઝ ઈશાન્ કઝ ઈન્ સાન્
૧૪૪ ૩૨૬૯ કે "આજે આ વાત બની છે. કે "આજે આ કામમાંથી રંગ અને સોડમ ઉડી ગયા છે યાને મામલો બગડયો છે.
૧૪૫ ૩૨૯૮ મારે પહેલાં હોમાનની......તોડવી જોઇયે. પણ તે સારૂં પહેલે તે ગોઈ મારનારથી તેવી છાતી અને બાઝૂ જોઇયે (યાને તે નબલા શખ્સથી તેવી અસર થાય નહીં).
૧૪૬ ૩૩૨૬ ફેરેતાદહુ ફેરેસ્તાદહુ
૧૫૦ ૩૪૦૬ અહીં સૂધી કે બધું ઉભું થઈ ગયું. વુરાનનો સઘળો મુલક અને ઝમીન માતમ કરવા લાગ્યાં.
૧૫૧ ૩૪૨૫ નેગીગો નેગીનો ૧૫૨ ૩૪૪૬ શાખે શાખ્
૧૫૨ ૩૪૫૦ સેપહુ સેપરૂ ૧૫૩ ૩૪૬૮ કજા નવ કુઝા નવ
૧૫૩ ૩૪૭૬ ગુસ્તરૂદ ગુસ્તર્દહુ
૧૫૩ ૩૪૭૬ ઇન્સાફી......ચાહે છે. તેની ઉપર ઇન્સાફની રાહે મેહર પાંથરેલી રાખે."
૧૫૪ ૩૫૦૧ ચુનીદ ચુનીન્ ૧૫૬ ૩૫૫૦ નયાયદ નશાયદ
૧૫૭ ૩૫૮૨ બન્દો બન્દે
૧૫૯ ૩૬૧૮ તારૂં અત્રે આવવું......ઉમદા બક્ષેશ છે. ડહાપણ સાથે ઈન્સાફ જેમ છાજે તેમ તારૂં આવવું છાજતું છે.
૧૫૯ ૩૬૩૦ કયખુસ્રવ કે અય કયખુસ્રવ અય
૧૬૦ ૩૬૪૬ રઉશન્ બમેહુરે રઉશન્ બચેહુરે ૧૬૧ ૩૬૬૫ તન્હા તન્રા
૧૬૨ ૩૬૯૪ જનાહે જુનાઘે ૧૬૩ ૩૭૧૨ અસ્ત અસ્પે
૧૬૩ ૩૭૧૩ અન્દીશએ અન્દીશહુ અય ૧૭૧ ૩૮૯૪ રોસ્તત્ રોસ્તમ્
૧૭૨ ૩૯૩૧ હમહુ હમે ૧૭૪ ૩૯૭૨ બખ્શન્દએ બખ્શીદઈ
૧૭૫ ૩૯૯૯ પાળાયો પળાયો ૧૭૫ ૪૦૦૦ વગરૂ અગરૂ
૧૭૫ ૪૦૦૦ કે "જો તું લશ્કરની......નચિન્ત રહેજે. કે અગરજો કોઈ લશ્કરની હેબત દિલમાં હતે તો મુઝાએકા હતો નહીં (પણ હાં તો એક માણસને હાથે હાર ખમવી પડી તેની નામોસી છે).
૧૭૭ ૪૦૩૨ બરૂ આયદ બેહુ આયદ ૧૭૭ ૪૦૩૩ હનાના હમાના
૧૭૮ ૪૦૬૭ તને નાકાંવેરો જોઇયે છે, તો નદીમાંથીજ લે. તને આ નદી ઉપર નાકાંવેરો જોઇયે છે?
૧૭૯ ૪૦૭૯ બેરદ.........બેસ્પરદ બરન્દ.........બેસ્પરન્દ
૧૭૯ ૪૦૮૬ સેપાહુ સેયાહુ ૧૭૯ ૪૦૯૯ બારેતરૂ બારેતારૂ

૧૮૧	૪૧૨૧	શારો	શાહ
૧૮૧	૪૧૨૧	ત્યારે ઘણાંક ખુશી......દિલગીર પણ થયા.	ત્યારે લોકો જેઓ એટલો વખત વેર દિલગીર હતાં તે હવે ખુશી થયાં.
૧૮૩	૪૧૭૯	બેઉ જણા શીખુ	બેઉ જણા ખુશી
૧૮૪	૪૧૯૭	મને તુરાનમાં શોધી કાઢયો.	તુરાનમાં મારે માટે શોધ કીધી.
૧૮૪	૪૧૯૮	તે છતાં......તેને પડી છે.	અને વળી એટલી મેહનત એ નહીં લેતે તો તુરાન ઝમીનમાં મારી નઝદીક કોણ આવતે?
૧૮૪	૪૨૦૪	બાયન્ગ્	બાજન્ગ્
૧૮૪	૪૨૦૪	જાણે ઝમીનને	જાણે લડાઇમાં ઝમીનને
૧૮૫	૪૨૨૩	ફરંગીસ માટે સોનેરી......તૈયાર કીધાં.	ફરંગીસનો સોનેરી બાગ (યાને તેણીનો ચેહરો અને માથું વગેરે) સાંકળી અને એરીંગથી સણગારાયો.
૧૮૫	૪૨૩૨.	થોડોક શરાબ	થોડોક વખત સુધી શરાબ
૧૮૬	૪૨૪૧.	દાશ્ત	દાશ્તો
૧૮૬	૪૨૪૧	અને સિંહ જેવા વિચાર હતા.	અને સિંહ માફક હમ્લો હતો.
૧૮૮	૪૨૭૯	બરગુસ્તુવાન્ વઝ	બરગુસ્તુવાન્વરૂ
૧૯૧	૪૩૫૯	ફર્ઝેન્દ	ફર્ઝેન્દે
૧૯૨	૪૩૬૬	અને રાત ટુંકી થઈ,	આસ્માને રાતને નીચે પાડી (યાને દિવસ ઉગ્યો),
૧૯૨	૪૩૭૧	પીળી	જાંબુરી
૧૯૨	૪૩૭૬	બપીશી	બબીશી
૧૯૫	૪૪૪૯	ચ્ઝદી	ઈઝદી
૧૯૬	૪૪૭૬	ચઝદી	ઈઝદી
૨૦૨	૪૫૯૦	બાદો	બાદહુ
૨૦૫	૪૬૭૪	મકાફાતે ઇન્ બદ	મુકાફાત્ બાયદ
૨૦૭	૪૭૦૭	ઊરા સેપોરૂદ	ઊરા શુમોરૂદ
૨૦૭	૪૭૦.૭	અને તેઓની સરદારી પણ	તેને તેઓના નેગહબાન તરીકે ગણ્યો.
૨૧૧	૪૮૧૮	કે જેણે	તથા દરેક જણ કે જેણે
૨૧૧	૪૮૧૯	તેમજ	જેવા કે
૨૧૩	૪૮૭૨	કોરો ફુંકયો	ઘંટ વગાડયો
૨૧૫	૪૯૦૮	તે મુબારક બુન્યાદનો	તે હોમાયની બુન્યાદનો
૨૧૬	૪૯૪૫	દરૂ તવાના	વરૂ તવાના
૨૧૭	૪૯૫૫	સફેદ	લાલ
૨૧૮	૪૯૯૦	રૂઝે રામેશ	રૂઝ રામેશ
૨૨૦	૫૦૪૩	ખુડુત	ખેડુત
૨૨૧	૫૦૭૦	આઝીન્ બસ	આઝીન્ પસ
૨૨૩	૫૧૦૬	ઉપરથી રસી નીચે નાખી ઉતરી પડયો-	ઉપરથી ઝુલ્તો દરવાઝો નીચે ઉતાર્યો-
૨૨૫	૫૧૪૪	હમાન્	મમાન્
૨૨૫	૫૧૪૪	શું વાજબી કીનો કોઇ પારકાઓ લેશે?	આવો વાજબી કીનો કોઇ પારકાઓ ઉપર ના છોડ.
૨૩૧	૫૩૦૯	ખારૂ	ચારૂ
૨૩૨	૫૩૨૧	સેપોર્દી	સેપર્દી
૨૩૪	૫૩૭૫	જેથી તુસનું......માંડશે.	દય મહિનામાં (શિયાળામાં) જેમ પાતરાં કરમાઇ જાય તેમ તુસનું દિલ કરમાઇ જશે.
૨૪૦	૫૫૦૦	ઝોરાવર તોખમનો	પોહોળાં પેટનો
૨૪૪	૫૫૯૯	બઝ્ તખ્તે	બર્ તખ્તે
૨૪૪	૫૬૦૦	ઘાલીહુ	ઘાલેયહુ
૨૪૭	૫૬૬૪	બદીકો	બહેકો
૨૫૬	૫૮૬૬	જો કે હાલ આપણ......પકડી પાડશે.	અગર ત્યાંથી દુર જતાં બીઝન આપણને પકડી પાડશે તો આપણા બદખાહ દુશ્મનની મુરાદ મજબનું કામ થશે (હાલ વધારે બદતર થશે).
૨૫૮	૫૯૧૭	માટે આપણે બાવર્દ......ઘસી જઇયે.	બાવર્દ શેહર આગળથી નગારાંના આવાઝ આવે છે.
૨૫૮	૫૯૧૮	કારણકે તેણે તે રસ્તા	તેણે તે રસ્તા
૨૬૧	૫૯૯૧	આર્દીદશ	કાર્દીદશ
૨૬૩	૬૦૨૬	ગોદર્દાનાન્	ગોદર્દાન્

વૉલ્યુમ ૪ થું.

સફે	બયત	અશુદ્ધ	શુદ્ધ	સફે	બયત	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૨	૧૬	અન્દરૂખુરો	અન્દરૂખુરે	૩	૫૫	તૂરાન્ સેપહ્ર	તૂરાન્ ઝમીન્
૩	૫૫	મુલકમાંથી લશ્કર ઉઠાવી જાઓ.	મુલકમાંથી પસાર થઇ જાઓ.				
૬	૧૯૧	માત્ર માર્યો ગયલો......ગણિયે તો ચાલે.	તાજદાર પેહલવાન રીવનીઝ સિવાય તેઓમાંનો એકબી ગણત્રીમાં આવી શકે એવી લાયકાત ધરાવતો હતો નહીં.				
૧૨	૨૬૭	ચારએ	બારએ	૧૪	૩૧૬	બા મેહુરે	બા મેહ્રૂ
૨૩	૫૩૧	બેજુરૂબહ્	નજુરૂબહ્				
૨૩	૫૩૧	માટે તમો સઘળાની......તત્પર છો?"	તમે તો મોજમઝાહ કરવા પડયા છો અને કીનો લેવા થકી તમારૂં દિલ હરકેરાતું નથી."				
૨૭	૬૦૪	આવા બતંગ હાલતના......લશ્કર તૈયાર છે.	લડવૈયાઓનું એક લશ્કર તૈયાર કર, કારણકે એ સિવાય કીનાનાં કામ માટે, તારીફ લાયક બીજું કશું નથી.				
૩૦	(હેકા)	બજન્ગે	જન્ગે	૩૧	૬૮૧	બારૂ	બરૂ
૩૬	૮૧૭	બેપરૂહીઝ	બપરૂહીઝે	૩૮	૮૫૧	દય	દી
૩૯	૮૮૭	દસ્ત	દસ્તે				
૩૯	૮૮૭	તેણે એક.........બાંધી લીધો-	તેણે જાદુગર બાઝૂરનો એક હાથ બાંધ્યો-				
૪૧	૯૨૬	પણ મર્યો	માર્યો	૪૭	૧૦૭૨	મર્દોને મર્દોના	મર્દાને મર્દોના
૪૮	૧૦૯૭	રફત	રફૂત				
૪૯	૧૧૧૮	અને તે સઘળાઓને......સિંહની માફક,	તેઓએ મસ્ત સિંહ જેવા ઇરાનના સવારોને સઘળા ઘેરી લીધા.				
૪૯	૧૧૨૪	ઇરાની લશ્કર......બંધાવા દેઓ,	તૂરાની લશ્કરે મોટેથી (ઇરાની લશ્કરને કહ્યું કે "હવે નાચારીએ હાથ બંધાવાને તાબે થાઓ.				
૪૯	૧૧૨૫	તેના કરતાં......લડવા દેઓ)."	અગરજો તમો ગોર્ઝ અને ભાલાને તમારૂં કામ સોંપશો (યાને લડશો)-તો તમારા સરદારોનાં માથાં ઉપર ખૂનનું તાજ પેહેરાવશો."				
૫૧	૧૧૬૦	દૂરે રાખે	દૂર રાખે	૫૬	૧૨૮૧	બહુરૂ	બહરૂ
૫૬	૧૨૯૨	સિવાઈ	સિવાય				
૫૮	૧૩૧૬	ફરીઓઝ તૂરાની......ગણાવા લાગ્યો.	ફરીબોર્ઝ તેણીનો માટી બન્યો-				
૫૯	૧૩૫૨	બેહુ અઝ	બેહુ અરૂ	૫૯	૧૩૬૦	ખુરેશ	ખુરે
૫૯	૧૩૬૦	અને ખોરાક......રહી ગયા છે.	અને આપણા જાનવરોનો ખોરાક તો બધો પશ્ચિમે રહી ગયો છે.				
૬૦	૧૩૬૪	બશ્મીરૂ	બશામ્શીરૂ	૬૦	૧૩૭૯	બેશત	બેશમ
૬૨	૧૪૧૪	કુનૂન તા કુનમ	કુનમ તા કુનૂન	૬૩	(હેકા)	બલશ્કરે	લશ્કરે
૬૪	૧૪૫૯	શમવ	શવમ	૬૬	૧૫૨૯	ગર્મો તીમારે	ગરૂમ તીમારે
૬૭	૧૫૩૪	તો અલબતે......રહેવા પામશે.	તો પાદશાહ પોતે જ્યાં સુધી જીવે ત્યાં સુધી લશ્કરનો સરદાર તો છેજ.				
૬૭	૧૫૩૫	પણ મને......મરી ગયો.	કોઇ એમ તો નહીં કહી શકે કે એક નામ કાઢયા વગરનો પેહલવાન મરી ગયો-મગર (એટલું કરજો કે મારાં હાડકાં રઝળતાં નહીં રાખતાં) મને ઝમીનમાં દાટજો.				
૬૯	૧૫૯૭	બૂરા દહાડાને......રાખવી જોઇયે?	બૂરા દહાડા માટેની ખોટી બીહક, ગમ અને દર્દ આટલાં બધાં શું કામ રાખવાં જોઇયે?				
૬૯	૧૬૦૦	આ આમ	આરમ	૭૩	૧૬૯૧	નહારન્દ બા	નહારન્દ પા
૭૫	૧૭૩૫	બરૂદ	કરૂદ				
૭૫	૧૭૩૫	નીચે નદીમાં આવતું	નીચે આવતું				
૭૯	૧૮૧૯	તીઘે	તીઘ				
૭૯	૧૮૧૯	સઘળી હવા......ગયલી છે.	હવા ઉપર બધું ભરતકામ તલવારનુંજ છે.				
૭૯	૧૮૨૬	કેર્મે	ગરૂમ				
૭૯	૧૮૨૬	અને જુઓ......કીડા છિયે-	સઘળું તિક્ષ્ણ દર્દ અને વેઠ અને રંજજ છે-				
૮૧	૧૮૫૬	બેગોફૂતમ	બેગશ્તમ	૯૫	૨૧૮૬	રઝમ શીરૂ	રઝમ સીરૂ
૯૬	૨૨૨૪	તીરૂ ઊ	કહુદે ઊ				

૯૬ ૨૨૨૪ તો તેની જગ્યા......પડશે. — તો તેનાં શરીરમાંથી તેના આત્માની જગ્યા ખાલી પડે."

૯૮ ૨૨૬૨ તારૂકશ — તારકશ ૧૦૪ ૨૩૯૫ દારમ — દાદમ

૧૦૭ ૨૪૮૦ બોર્ઝદો — બોર્ઝન્દો ૧૦૮ ૨૪૯૧ પુરૂ — બરૂ

૧૦૯ ૨૫૧૯ પસન્દસ્ત — બસન્દસ્ત

૧૦૯ ૨૫૧૯ ત્યારે તે સવેળાં......કરતાં નથી. — ત્યારે તેની સાથ લડવાને કાબેલ હોતા નથી.

૧૧૨ ૨૨૮૨ હમે — દમે ૧૧૩ ૨૬૨૨ નેયરાદ — નયારદ

૧૨૦ ૨૭૭૦ નીશૂએ — નીજ્ઞએ ૧૨૫ ૨૮૮૧ ખકાન્ — ખાકાન્

૧૨૧ ૨૮૦૨ પસન્દહુ — બસન્દહુ ૧૨૫ ૨૮૯૮ હદયહે — હદૂયહે

૧૨૯ ૨૯૯૪ સાહેબોની — સાહેબની ૧૩૦ ૩૦૧૬ દમી — દમે

૧૩૦ ૩૦૧૭ મા કે — કે મા ૧૩૧ ૩૦૩૫ બાય — બાયદ

૧૩૧ ૩૦૩૬ કુજા......દશ્તે — કુજા બૂદ દશ્તે ૧૩૩ ૩૦૭૬ સેનાસ — શેનાસ

૧૩૩ ૩૦૭૯ ગશ્તહુ — ગશ્તે ૧૩૩ ૩૦૮૩ આન્ — સાન

૧૩૩ ૩૦૮૮ આરામ — આરમ ૧૩૫ ૩૧૨૮ ત્યારે રસ્તમ — ત્યારે રૂસ્તમ

૧૩૫ ૩૧૩૮ આ દગાખોર સિંધી— — આ દગાખોર હરામઝાદો—

૧૩૫ ૩૧૩૯ તુનું — તેનું ૧૪૨ ૩૨૮૧ કાફરે — કાફરે

૧૪૪ ૩૩૪૧ તેહમંદી — ફતેહમંદી ૧૪૪ ૩૩૪૫ ચન્ગે સીરૂ — ચન્ગે શીરૂ

૧૪૬ ૩૩૯૧ દરાજ્ — દરાઝ્ ૩૪૮ ૩૪૩૦ પીચીદ — પીચદ

૧૫૪ ૩૫૭૬ બેલઝાદ — બેલઝીંદ ૧૫૬ ૩૬૨૨ ગુનીન્ — શુનીન્

૧૫૭ ૩૬૫૮ બઝીન્ — બઝીરૂ

૧૬૦ ૩૭૦૫ ફક્ટ એક જવાન......તેના ખૂનને માટે— — એક જવાનનાં ખૂનને માટે કે જે ખૂન અટકાવી શકાય તેવું હતું—

૧૬૦ ૩૭૦૬ તારા ત્યાં શું હાલ......અત્રે રહ્યું નથી— — જ્યારે તારી સાથે અહીં કોઇ રહ્યું નથી ત્યારે તું શા માટે થોભ્યો છે?—

૧૬૦ ૩૭૧૨ ગન્જી — ગુન્જી

૧૬૦ ૩૭૧૨ જ્યારે તુંજ દુન્યાનો......મોજૂદ છે—ત્યારે — અગરજો ઝમીનની સપાટી ઉપર તું સમાવા ચાહતો હોય (રહેવા માગતો હોય)-તો

૧૬૩ ૩૭૯૫ આબા — આયા

૧૬૩ ૩૭૯૫ ઘણું બોલનારો ફીલ્સુફી......હું નહીં જઇશ. — ઓ ઘણું બોલનારા ફીલ્સુફ!—તું જે રસ્તે ચાલવા કહેશે તે તે રસ્તે હું નથી ચાલનાર.

૧૬૬ ૩૮૫૯ આસપાસ પેલા શિકાર માટે નઝર રાખી. — આસપાસ શિકાર કર્યા કીધો—

૧૭૨ ૪૦૦૬ માનન્દ — માનન્દે ૧૭૬ ૪૦૮૦ બેબુગ્માઝ — બબેગ્માઝ

૧૭૮ ૪૧૧૪ તે ભુંડોના નાનાં જંગલ — તે ભુંડોએ ઝાડપાન ખાઈ નાખેલાં જંગલ.

૧૭૮ ૪૧૧૭ બરૂઆમીતન્દ — બરૂઆમીખ્તન્દ ૧૮૧ ૪૧૮૪ નવદરૂ — નવદરૂ

૧૮૨ ૪૨૧૩ અશરન્ — અશરત ૧૮૨ ૪૨૧૮ બસી ચન્દ — બસીચન્દ

૧૮૪ ૪૨૭૪ બીઝનના કાન અને......જવાબથી ભર્યા. — બીઝનનું દિલ અને કાન જવાબ લાવનાર તરફ હતા.

૧૮૬ ૪૩૦૩ ગુનીન્ — ચુનીન્ ૧૮૭ ૪૩૩૭ ઘલઘલો — ઘુલઘુલો

૧૮૮ ૪૩૫૮ બરમ — ગરમ ૧૮૯ ૪૩૮૩ જાુગત — જાગૃત

૧૯૦ ૪૩૯૯ આવરૂદ ચશ્મ — આવરૂદ ખશ્મ ૧૯૦ ૪૪૦૨ પસન્દહુ.....દરૂદ — બસન્દહુ......કરૂદ

૧૯૦ ૪૪૧૮ દેરીચા — દેરીઘા ૧૯૫ ૪૫૧૫ ઝરૂકૂ — ઝરૂકે

૧૯૫ ૪૫૧૫ તું અહીંથા......ઊંડાણમાં — તું હાથી લઇ જા અને અકવાન દેવવાળો તે પત્થર-કે જે મોટા દર્યાનાં ઊંડાણમાંથી લઇને,

૧૯૫ ૪૫૧૬ નાખ્યો છે— — નાખવામાં આવ્યો છે— ૧૯૫ ૪૫૨૪ જવારશ — ઝવારશ

૧૯૫ ૪૫૨૪ બહારની ઓસમ — બહારની મોસમ ૧૯૬ ૪૫૫૨ લકૂઝો — લકૂજો

૧૯૭ ૪૫૬૧ ઘમ — ગુમ ૧૯૭ ૪૫૬૩ ચે બાયદ — ચે પાયદ

૧૯૭ ૪૫૬૩ કાંઈ થોભ્યો — શા માટે થોભ્યો ૧૯૭ ૪૫૬૪ પૂરે — બૂરે

૧૯૭ ૪૫૭૨ ગીવે તેને પૂછયું ત્યારે તેણે કહ્યું — (ગુર્ગીને) કહીને પૂછયું

૧૯૭ ૪૫૭૪ હું હવે જીવવાનો......ઉપર ન આવી પડે. — હવે અગરજો વધારે માઠો બનાવ (બેઝનના બાબમાં) બને તો હું જીવવા માંગતો નથી.

૧૯૯ ૪૬૧૨ બૂરો — બૂહો

૧૯૯ ૪૬૧૯ ત્યારે પોતાની બારીક......ખરાબી થઇ છે. — ત્યારે સમજી ગયો કે આ કાંઇ ગુર્ગીનની મોહકાણ છે.

૨૦૦	(હેડા)	ફેરેસ્તાદનશ	ફેરેસ્તાદનશ
૨૦૧	૪૬૫૬	તો શહ	તો શવ
૨૦૧	૪૬૬૬	બરૂ સાખ્ત	બહ સાખ્ત
૨૦૬	૪૭૫૧	દેહે શાહે	દેહે શાહે
૨૦૯	૪૮૨૬	ફરામઝ	ફરામર્ઝે
૨૦૯	૪૮૩૩	ઝે પસ	ઝે બસ
૨૦૯	૪૮૩૩	પેહલવાન ઉપરની દોઆ	પેહલવાન ઉપરની ઘણીક દોઆ
૨૧૪	૪૯૪૪	નબાયદૂત	નેયાયદૂત
૨૧૬	૪૯૭૪	પયગામ	પયઘામ
૨૧૭	૫૦૦૩	બરતહુ	બસ્તહુ
૨૧૯	૫૦૫૫	પાદહાહનો	પાદશાહનો
૨૨૦	૫૦૭૯	કર્વાન્	કારૂવાન્
૨૨૦	૫૦૮૨	આઝારૂ	બાઝારૂ
૨૨૧	૫૦૯૨	કારૂગરૂ	ચારહુગરૂ
૨૨૩	૫૧૪૮	જ્યારે બીઝન ખાવા......મામલામાંથી-	જ્યારે આ દાવરી મેલીને ખાવા ઉપર હાથ લમ્બાવ્યો-ત્યારે
૨૨૬	૫૨૧૦	મોર્ઘાન્	શુ મોર્ઘાન્
૨૨૬	૫૨૨૪	કે "હવે તમોને મર્દાનગી દેખાડવી જોઇયે.	કે "હવે શેતાબીથી ચાલી જવું જોઇયે.
૨૨૮	૫૨૬૧	ગૂનાહુ	ગુનાહુ
૨૨૮	૫૨૬૯	બેણુરૂમ	બેણુરૂશ્મ
૨૩૦	૫૩૧૨	તેણે તેણીના	તેણે પોતાના
૨૩૦	૫૩૧૩	રૂસ્તમે તેણીને......રહે છે).	રૂસ્તમ (પોતાના બાપ ઝાલ અને રૂદાબેહનો) કિસ્સો તેણીની આગળ કહી સંભળાવા લાગ્યો-કે "એ કિસ્સો એવો તો છે, કે કદાપી કસ્તુરીની સુગંધ ઉડી જાય, પણ તે કિસ્સાની સુગંધ કદી જાય નહીં.
૨૩૧	૫૩૨૮	જેથી દર્યા સિવાય......સપાટી રહી નહીં.	કે જેથી ઝમીનની સપાટી દર્યા સિવાય બીજાં કશાને મળતી આવતી નહીં હતી.
૨૩૧	૫૩૩૧	ચન્ગ્રા	જન્ગ્રા
૨૩૨	૫૩૩૬	ગોરૂઝ્એ	ગોર્ઝએ
૨૩૨	૫૩૪૫	પછાડી પહાડ	પછાડી બીસેતૂન પહાડ
૨૩૪	૫૩૮૬	તહમ્તન્	તહમ્મતન્
૨૩૪	૫૪૦૪	જનાન્	ઝનાન્
૨૩૫	૫૪૨૭	બખુસ્રવ સનાએ બરહુમન્ ગેરેફૂત	ચુનાન્ કશ ઝે શાહો પેદરૂ પન્દ રફૂત
૨૩૫	૫૪૨૭	પછી તેહમ્તને......દોઆ કરવા લાગ્યો.	જે પ્રમાણે શાહ તરફથી અને પોતાના બાપ તરફથી તેને સલાહ મળી હતી-તેમ રૂસ્તમે શિતાબ બીઝનનો હાથ પકડી
૨૩૫	૫૪૨૮	બીઝનને લાવીને	લાવીને
૨૩૫	૫૪૨૯	શાહુરૂયાન્	શાહુરૂયારૂ
૨૩૬	૫૪૩૨	કસ	કશ
૨૩૬	૫૪૩૪	ફર	ફરરૌખ
૩૩૭	૫૪૬૯	ગમથી બહુ	ગમથી બહુ
૩૩૮	૫૪૯૬	ભારબોજવાળા......વગરનું હોય,	એક ડહાપણવાળા અને મોભાવાળા માણસને ઘટે છે કે તેની માયાપુંજી આ દુન્યામાં કોઇને દુઃખ નહીં દેવું એ નિયમે હોય.
૨૪૦	૫૫૪૩	પન્જ	પન્જહુ

વૉલ્યુમ ૫ મું.

સફે	બયત	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૨	૧૮	માન્દમ	ખાન્દમ
૩	૪૭	બદામન્ બરૂ અઝ......જઉશનસ્ત	બદામન્ બરાઝ આસ્તીન્ દુશ્મનસ્ત
૩	૪૭	અને દામનથી......થયલા છે.	(દુશ્મની એટલે હદ સુધી છે કે ગોયા) દામનનોબી છુપો દુશ્મન આસ્તીન છે.
૪	૬૫	બરૂખાસ્તન્દ	બરૂ ખાસ્તન્દ
૪	૬૯	રઝ્મૂ	રઝ્મ
૫	૯૦	ખુરૂશીદ બખ્ત	ખુરૂશીદે બખ્ત
૫	૯૦	તેને પોતાની કર્મ......આવ્યો.	અને પોતાનાં નસીબના અંધારા સૂર્ય સાથ છેડાવા લાગ્યો.
૬	૧૩૨	ખાહદ કે નબીનદ	નખાહદ કે બીનદ
૮	૧૬૪	ફૂએ	બમય ફૂએ
૮	૧૭૩	રફ્તહ	રફૂતહુ
૮	૧૭૪	જેઓનો......ભરાઈ ગયું હતું-	તેઓનાં (મુર્દા)થીજ સઘળું લડાઈનું મયદાન વાવાયલું બન્યું હતું.
૯	૧૯૭	હોય છે-તેઓ......ઉતાવળ કરતા હોય છે.	હોય-અને બહાદુરો સાથે લડવાની ઉતાવળ કરતા હોય,

૯	૧૯૮	તારી સામે લડવા......લશ્કરીઓને મોકલશે-	તેઓને તારી સામે લડવા માટે તે લશ્કરમાંથી મોકલશે-
૧૧	૨૩૩	ન્ગ્	બજન્ગ્
૧૨	૨૫૮	રસ્તન્	હેસ્તન્
૧૪	૩૧૮	બેગ્રદેહ	બિગરેદી
૧૭	૩૮૮	દાસ્તાત	દાસ્તાન્
૧૮	૪૦૨	બેરાની	બરૂ આની
૧૯	૪૩૨	બીઝન્	બીઝન્
૨૧	૪૫૦	આહુનીન્	આહનીન્
૨૩	૫૩૪	અતે	અને
૨૪	૫૫૪	બૂદ	બૂદ
૨૯	૬૭૦	કુશાઝ	ફેરાઝ
૩૫	૭૯૭	કુજો	કુજા
૩૬	૮૩૯	દાદ	દાદો
૩૮	૮૮૯	ફાંનામાંથી છુટવા માટે	ફાંના લેવા શું રસ્તો લેવો તે માટે
૪૧	૯૪૨	બદ ગઉહરી	બદ ગઉહરે
૪૨	૯૬૯	સરૂ	વરૂ
૪૩	૯૯૬	નવીસન્દએ નામહુરા ખાન્દ શાહુ	નવીસન્દહુરા ખારેત સાલારે શાહુ
૪૩	૧૦૦૯.	તખ્તે	બખ્તે
૪૩	૧૦૦૯ ·	કારણકે ફતેહમંદ......ચાલ બક્ષેશ કરે છે?	ફતેહમંદ નસીબ અને આફતાબ કોણને ફળે છે?
૪૪	૧૦૩૦	નવદરો	નવદરો
૪૬	૧૦૬૮	તા તીઘે	બા તીઘે
૪૭	૧૦૮૯	ફનબૂહીશ ચર્દિરસ	નબૂદીશ ફર્યાદરૂસ
૫૦	૧૧૭૬	નવસો જણાઓ	નવસો જણાઓનાં-
૫૨	૧૨૧૩	એક જૂઠો માણુસ છે.	જૂઠું છે.
૫૨	૧૨૨૨	ગશ્ત ખાબ્	કુશ્ત ખાબ્
૫૨	૧૨૨૨	માર્યા ગયલાઓને......જેવું છે-	માર્યા ગયલાઓ માટે વાત કર્યાથી ઊંઘ નાસી જાય છે-
૫૩	૧૨૩૩	આ ફરતું આસ્માન......સાહેબ જાણે.	બીજી જાતનો આસ્માની બનાવ બની જાય.
૫૩	૧૨૪૦	જન્ની	જન્ગી
૫૩	૧૨૫૧	કીસ્ત	નીસ્ત
૫૪	૧૨૫૩	તું ફરતાં......નેગાહ કર.	તું ફરતાં આસ્માનનાં આ કામ ઉપર નેગાહ કર અને ખાસ તેની ઉપર કે જેને આસ્માને ખુદ પોતાનામાથી ગોયા હિસ્સો આપ્યો છે.
૫૪	૧૨૫૪	બીદરૂ	બીદારૂ
૫૫	૧૨૮૩	ફશીરૂદવદદ	ફરૂશીદવરૂદ
૫૭	૧૩૩૩	બીશ	ખીશ
૬૧	૧૪૧૭	ઝે જઉશન્	સરાન્રા
૬૧	૧૪૧૭	દિલ ઉપરનાં......ગયું હતું.	સરદારોનાં સર લોઢાંની ટોપીથી ઘસાઇ ગયાં હતાં-
૬૧	૧૪૨૪	હરીફનું	બિત્રનુંબી
૬૨	૧૪૪૧	શેરેશ્ત	સેરેશ્ત
૬૪	૧૪૮૬	બરૂઆઝીમ	બરૂઆરીમ
૬૫	૧૫૧૮	બરૂ નો	બરૂ તો
૬૬	૧૫૪૪	આપણુ કામ લઈ જવાનું છે.	આપણે જોખમ ખેડવાનો છે.
૬૮	૧૫૯૩	બરીદન્	બુરીદન્
૭૦	૧૬૩૮	કેદુમાન્દહુ	ફેરૂમાન્દહુ
૭૧	૧૬૪૫	બઆર્વદગાહ	બઆવરૂદગાહુ
૭૩	૧૭૦૦	બખ્ટ્ટ	બખ્તર
૭૫	૧૭૨૨	એવી રીતે કે......ધકેલી દીધો.	ઘણો જોશ કરીને આગળ ધસ્યો.
૭૬	૧૭૫૦	બેશકસ્તો	બેશકસ્ત
૭૬	૧૭૫૧	આવરૂદ	આવરૂદહુ
૭૮	૧૭૮૨	ગોયા ઝમીન ચીરીને	ઘણો જોશ કરીને
૭૯	૧૭૯૫	તુરાનીઆનો એવો હાલ થયો.	તુરાનીઓનો,
૭૯	૧૭૯૬	એવું બન્યું કે પીરાને	એવો હાલ થયો, કે પીરાને
૭૯	૧૮૦૩	પીરાને	પીરાન્
૮૬	૧૯૮૯	તલાયાઓએ પણ......ઘોડા ડપતાવ્યા.	તલાયાઓ ઉસ્તવારીથી સામે થયા.
૯૨	૨૧૦૪	બી હાશાન્	બી હુશાન્
૯૩	૨૧૪૬	ગૂન્	ચૂન્
૯૫	૨૧૮૦	પાગે	પણ
૯૫	૨૧૮૧	પથી	પછી
૯૮	૨૨૪૬	બેયાલૂદ	બેપાલૂદ
૯૮	૨૨૫૪	ફેરૂહેશ્ત	ફેરૂહેશ્તહુ
૯૯	૨૨૯૪ ·	મા	માન્
૧૦૦	૨૨૯૪	હું બે હાથે......માગું છું-	હું તેની તરફ હાથ લંબાવું છું કારણકે તે સાહેબ મદદગાર હોય તો બસ છે.
૧૦૨	૨૩૩૧	આબે	આબો
૧૦૩	૨૩૫૫	બયત પછી આ નીચે આપેલાં ત્રણ બયત ક્રમેરીને વાંચવાં.	

ચુ અઝ જન્ગે પીરાન્ શુદી બી નેયાઝ — જ્યારે તું પીરાનની લડાઈથી ધરાયો છે-તો હવે કયખુસરની
ચકી રઝમે કયખુસ્રવ અકૂનૂન બેસાઝ — લડાઈની તૈયારી કર.
પસ અઝ કીનહુ અન્દરૂ સુખુનહાએ નગ્ઝ — લડાઇથી પરવાર્યા પછી હવે નેક વિચાર સાથના સારા
કુશારાય અકૂનૂન ખપાકીઝહુ મગ્ઝ — સખુનો બોલવામાં રોકાઈ જા,

કે ચૂન ખાસ્ત ફીનહુ કે અફ્રાસિયાબ્ — કે મુરાદમંદ પાદશાહ કયખુસરૂએ પુષ્કળ સખ્તી ખેંચીને
બરન્જે ફરાવાન્ સાહે ચૂદ્દયાબ્ — અફ્રાસિયાબ પાસેથી કેવી રીતે ફીનો લીધો?

૧૦૩ ૨૩૬૪ હુઝી — હઝી
૧૦૩ ૨૩૬૭ નબૂદસ્ત — નબૂદસ્ત,
૧૧૧ ૨૫૫૨ લલી — વલી
૧૧૬ ૨૬૭૨ બાઝએ — બાઝુએ
૧૨૩ ૨૮૪૨ પેદ્દરૂ — પેદરૂ
૧૨૭ ૨૯૨૭ તો સહવારના......અને મારી — સહવારનું ઝઝકલું થવા સુધી તે મારો મેહમાન છે–અને સૂર્યોદય થયો કે તે મારી
૧૨૯ ૨૯૬૪ પણ તેં તો......બાંધ્યો છે. — લડવા માટે તારી કમર ઉપર કમરબંદ કોણે બાંધ્યો?
૧૩૨ ૩૦૪૩ કે જેથી......વિચાર કરે. — તરકીબવાળાઓ આવી રીતની યુક્તિને પોતાની માયાપુંજી ગણે છે.
૧૩૪ ૩૪૯૨ એવું બન્યું કે — એવીજ હાલત ચાલુ રહી જ્યાં સુધી કે
૧૩૫ ૩૧૦૮ જહુનો — જહૂનો
૧૩૫ ૩૧૦૯ દરૂ — દરો
૧૩૬ ૩૧૩૭ તે ઉપરથી......પડવા લાગ્યાં. — બે સફની વચ્ચે તલવાર ખેંચો–ઝીનના મોગરા તરફ માથાં ખેંચેલાં રાખો.”
૧૩૬ ૩૧૫૦ ખાકૂ રાહુ — ખાકે રાહુ
૧૩૭ ૩૧૬૦ ગીતી હુરે — હુરે ગીતી
૧૩૯ ૩૨૦૬ કે ચૂન મન......અઝ રૂહે આબ્ — ચુનીન્ ગોફત બા લશ્કરૂ અફ્રાસેયાબ્
કે ચૂન મન ગુઝરૂ યાબમ અઝ રૂહે આબ્
૧૪૪ ૩૩૨૧ સુ બગન્ન્ — સૂ બગન્ગ્
૧૪૬ ૩૩૮૪ તહમ્મન્ — તહમ્તન્
૧૪૮ ૩૪૨૧ સાવરાને — સવારાને
૧૪૮ ૩૪૨૧ લડાક — લડામક
૧૫૨ ૩૫૨૧ દેશને દસા ઈન્સાફથી — દેશને ઈન્સાફથી
૧૫૪ ૩૫૬૫ નશાયદ — નસાયદ
૧૫૫ ૩૫૮૯ શનીદીમ — શનીદમ
૧૫૯ ૩૬૫૬ બેશુદ — બેશુદ
૧૬૦ ૩૬૯૫ બા હૂરો — બા હૂરૂ
૧૬૦ ૩૬૯૫ તીરના વરસવાથી......લડવા લાગ્યા. — જાણે આફતાબ અને માહતાબ એકમેક સાથે લડવા લાગ્યા– તીરના વરસાદથી અને લશ્કરની ઉડતી ધૂળથી,
૧૬૦ ૩૭૦૦ કે આયદ — કે આરદ
૧૬૨ ૩૭૩૩ કાશ્તહુ — કશ્તહુ
૧૬૨ ૩૭૪૧ કોશ્તનો મરૂગ્ ખારૂ — ગશ્તનો મર્ગે ખારૂ
૧૬૨ ૩૭૪૧ કે અતિ......વખત આવ્યો.” — કે મારો રખડપતીનો અને ખુવારી ભર્યાં મોતનો વખત આવી લાગ્યો છે.”
૧૬૫ ૩૮૧૩ બે યાબી ગુનાહ — બે બા બીગુનાહ
૧૬૫ ૩૮૧૩ –ગુનાહ સિવાય બીજું શું મળશે? — –તેમજ નિર્દોષ માણસો સાથ ફોકટની લડાઈ કરવામાં ઉતાવળ કરશો નહીં.
૧૬૫ ૩૮૨૨ દુશ્મનદ — દુશ્મન્દ
૧૬૭ ૩૮૬૫ હતો હતો — હતો
૧૬૯ ૩૯૦૨ સુએ ઊ કુજા — સુએ કુહહા
૧૬૯ ૩૯૦૨ ત્યારે જ્યાં......તેણે સફ ખેંચી. — ત્યારે પહાડો તરફ જઈ સફ ખેંચી.
૧૭૦ ૩૯૧૧ ગાહે — ગાહ
૧૭૦ ૩૯૧૧ થઈ ગયો — થતો હતો
૧૭૧ ૩૯૩૮ ચુનીન્ — ગુઝીન્
૧૭૫ ૪૯૩૦ બન્ગ્ — સન્ગ્
૧૭૬ ૪૦૫૪ બયત પછી આ નીચે આપેલું બયત ઉમેરીને વાંચવું.
ઝે શબ્ગીરૂ તા માહુ બરૂ ચર્ખે સાજ — બામદાદથી તે જ્યાં સુધી માહતાબે સાગના રંગના આકાશમાં
બસરૂ બરૂ નેહાદ આન્ હેલ્ અફ્રૂઝ તાજ — પોતાનાં સર ઉપર ખુશહાલી આપનારૂ તાજ મેલ્યું ત્યાં સુધી,
૧૮૦ ૪૧૬૩ ઝમીનરા બેબૂસીદ — બરા દીદ કાઊસ
૧૮૩ ૪૨૩૨ બયન્ગ્ — બગન્ગ્
૧૮૪ ૪૨૪૮ નાચારૂ — નાચારે
૧૯૧ ૪૩૯૨ બરૂદ — બરદ
૧૯૩ ૪૪૫૫ આમદ ઈશાન્ — આમદી શાન્
૧૯૩ ૪૪૫૫ પાદશાહે......આપ્યો–પણ કોઇને — જ્યારે તેઓ માટે ખઝાનામાંથી સરપાવ લાવવામાં આવતો–ત્યારે પછી કોઇને
૧૯૮ ૪૫૫૧ બેબસ્તન્દ — બેબસ્તન્દ
૨૦૦ ૪૬૦૩ કે બસ — કે બુસ
૨૦૨ ૪૬૫૮ કે ઝારા સરા નામવરૂ — કે શાહા રદા નામવરૂ
૨૦૨ ૪૬૫૮ કે “એ સરદાર!......તું રડ — કે “એ શાહ! એ સરદાર! એ નામવર મહાન પુરૂષ!– એ બુઝર્ગ! એ નામીચા મોટી પદવીના શખ્સ!
૨૦૪ ૪૭૦૩ હુથ — હુથ
૨૦૮ ૪૭૯૩ નવદ — નવદર
૨૦૯ ૪૮૧૫ ગર્દેહુ — ગર્દેહુ
૨૧૦ ૪૮૩૭ બે બાયદ — બે આયદ
૨૧૧ ૪૮૬૪ શુદન્દી — શુદન્દી
૨૧૩ ૪૯૧૧ રૂકચારૂ — રૂકગારૂ

૨૧૪ ૪૯૨૬ ગુગ્જરૂમ ગુગ્જરમ ૨૧૬ ૪૯૬૮ નેવેશ્તન્ક નેવેશ્તશ
૨૧૬ ૪૯૭૧ બશાઝ્બીરૂ બશાઝ્ગીરૂ ૨૧૬ ૪૯૭૨ આરપો અસપો
૨૨૮ ૫૨૪૭ તારો તીરો ૨૨૯ ૫૨૬૪ ખુપીચીદ્દ ખેપીચીદ્દ
૨૩૨ ૫૩૪૨ વગરૂ દેગરૂ
૨૩૨ ૫૩૪૨ –અને વળી......પ્રકાશતો હોય, તેનો સેતારો પણ તેઝીથી પ્રકાશતો હોય છે.
૨૩૪ ૫૩૭૫ નેશાશ્ત નેશાસ્ત ૨૩૬ ૫૪૨૪ શુ ફર્માન્ શે ફર્માન્
૨૩૮ ૫૪૪૭ ગસ્ત પસ્ત
૨૪૩ ૫૫૪૬ અને ઝમીનની સપાટી......નીકળી ગયું, ઝમીન ઉપર હિંગળાનું ઢાંકણુ નહીં રહ્યું.
૨૪૪ ૫૫૭૪ મેહુતરૂ બેહુતરૂ ૨૪૬ ૫૬૨૫ પાદશાહોની પાદશાહોથી
૨૪૬ ૫૬૨૮ ખાસ્તન્ કાસ્તન્ ૨૪૬ ૫૬૩૪ શામ શામેં
૨૪૬ ૫૬૩૬ જવાન્ જબાન્ ૨૪૭ ૫૬૫૦ કે "જો, કે "જા,

વૉલ્યુમ ૬ ઠું.

સફે બયત અશુદ્ધ શુદ્ધ સફે બયત અશુદ્ધ શુદ્ધ
૩ ૪૧ ગુસ્સ્ત ગુસેસ્ત ૫ ૬૭ કામે કામ
૫ ૭૪ ગકી ચકી ૧૨ ૨૩૦ પેસરૂ બસરૂ
૧૨ ૨૩૦ તેના છોકરા ઉપરથી તેના ઉપર ૧૩ ૨૩૮ મારારેત કચસરૂ મારાસેત કચ સરૂ
૧૬ ૩૦૮ ખેપ્રાદાનો બેપ્રાદાનો ૧૬ ૩૧૨ ગુ શુ
૧૭ ૩૨૨ આબાદ ફ્રુમ આબાદ બુમ ૧૯ ૩૯૭ દચ દી
૧૯ ૩૯૭ ઝાને જાને ૨૦ ૪૦૧ હમામ હુમામ
૨૭ ૫૮૧ હેલ આશય હેલાશય
૨૭ ૫૮૧ અહિંયાંજ......મોટું કર. ચેરાગ મૂક અને નદીને આકર્ષક બનાવ.
૨૯ ૬૧૦ બરન્દ પરન્દ ૩૧ ૬૫૮ તોકૂતી ગોકૂતી
૩૧ ૬૬૩ ઝરૂ આબ્ ઝરૂરૂ આબ્ ૩૩ ૬૯૬ તીરૂ ઊ તીરે ઊ
૩૩ ૬૯૬ તેણે ચોગાન......તીર ઉચકી. તેણે ચોગાન નાખી દીધી અને કમાન ઉંચકી તેની કમાનના ચિલ્લા અને ફેંકેલા તીરોથી માથાં ઉપર હાથ ધર્યા (યાને અજાયબીથી વાખવ.ખી કરવા લાગ્યા).
૩૫ ૭૪૨ કેશવરૂ ચુ હસ્ત કેશવરૂત પસ્ત
૩૭ ૮૦૮ પછી જ્યારે......થયું– જ્યારે રૂમીઓ તેની પુઠે એવાંજ પરાક્રમો કરવા લાગ્યા–
૩૮ ૮૧૬ અન્દીશએ ઝીન્ અન્દીશહુ અઝ ઈન્
૩૮ ૮૨૯ પુરૂ સરશ સરશ પુરૂ ૪૦ ૮૬૧ બદૂ દીદ્દ બદૂ દાદ્દ
૪૦ ૮૬૬ બાદી બારી ૪૦ (હેઠા) ઝદીરૂ ઝરીરૂ
૪૧ ૮૮૫ બહુશમો બહુશમે ૪૧ ૮૮૯ શૂરો શૂરે
૪૧ ૮૮૯ દુન્યા......ભરાઇ ગઈ. દુન્યા ઘંટના અને ઢોલના ઘોઘાટથી ભરાઈ ગઈ.
૪૧ ૯૦૧ તેમજ......તારીફ કીધી. તેના ઝળકાટથી રૂમીઓ ડંગ થઇ ગયા
૪૪ ૯૬૮ કુશોદ્દ કુશાદ્દ ૪૭ ૧૦૧૨ બુદ્દ આન્ બદાન્
૪૯ (નોટ) તેણે તેને પણે તેણે તને પણ
૫૦ ૧૦૩૩ પાદશાહ પયદા થયો હોય એમ લાગ્યું. પાદશાહ થવા ચાહ્યું.
૫૦ ૧૦૪૩ બહા માલ બહામાલ
૫૦ ૧૦૪૩ પાસેથી ખંડણી પાસેથી દર સાલ ખંડણી
૫૦ ૧૦૪૩ પણ હવે......જોઇયે? પણ હવે બરોબરીઆને શા માટે ખંડણી આપવી જોઇયે?
૫૨ ૧૦૭૪ બાલાએ બબાલાઓ ૫૩ ૧૦૯૬ અઝીશાન્ અઝીન્ સાન્
૫૬ ૧૧૬૦ કરોલા કરેલા ૫૭ ૧૧૬૫ માહુ શાહુ
૫૭ ૧૧૬૬ બેદીદ્દ પદીદ્દ ૫૭ ૧૧૭૯ બેઅમ્બાઝમ બેઅમ્બારમ
૫૮ ૧૧૯૯ તેથી તારાં......બનાવતો. તે તારાં દિલમાં ઉતારતો ના.
૫૯ ૧૨૧૮ બેદાદનથ બેદાદન્દશ ૬૩ ૧૩૧૭ પીશરૂ પીશ રવ
૬૩ ૧૩૧૭ પીશે રૂ પીશ ગવ

૬૩	૧૩૧૭	લશ્કરની......તરફ ચાલ્યો.	તેને લશ્કરનો ચોકીદાર બનાવ્યો-તેનો ઝુન્ડો બાહેર લાવ્યા અને તે પેહલવાન આગળ ચાલ્યો.				
૬૪	૧૩૨૮	ખાકાને દેહૂઝાદ	ખાકાને ચીન્ શાહે				
૬૪	૧૩૨૮	કે "પેલા......મેલ્યો છે.	કે "ખાકાને ચીને માણુસાઈ રાહ છોડી દીધી છે.				
૬૪	૧૩૩૯	પળેપપળ	પળેપળ				
૬૬	૧૩૭૪	લડવૈયાઓના......ધુંદાના જશે-	મગઝમાં ભણકારા અઠડયા કરશે-				
૬૭	૧૩૯૦	એ તે	અને તે	૬૯	૧૪૪૪	જુસ્બીદ	ખુસ્પીદ
૭૧	૧૫૦૦	કેહરૂમ	કોહરૂમ	૭૨	૧૫૦૯	બેરફૂત	બેશુદ
૭૪	૧૫૭૦	નીવઝાદ	નીવઝારૂ	૭૬	૧૬૦૭	કેલાહુ	કોલાહુ
૭૭	૧૬૩૦	વઝ તાખ્તન્	કઝ તાખ્તન્				
૭૭	૧૬૩૦	અને તેથીજ તુરાની પેહલવાનો	કારણકે ઈરાની પેહલવાનો				
૭૯	૧૬૭૨	કે મન સૂએ	બમન્ શાહ્				
૭૯	૧૬૭૨	કે મેં લોહરાસ્પ......લખ્યું છે.	કે શાહ લોહરાસ્પે મારી ઉપર નામુ લખ્યું છે.				
૭૯	૧૬૭૩	પાદશાહને કબૂલાત આપી છે-	પાદશાહનો સખુન કબૂલ રાખ્યો છે.				
૭૯	૧૬૯૨	બાબ્ કશ	બાબકશ	૮૨	૧૭૪૬	રય	રૂય
૮૨	૧૭૪૯	કયાનઝાદહુ કીન્	કયાનઝાદગી				
૮૨	૧૭૪૯	તેની બહાદુરી જોઈ.	તેણે (બીદેરફશે) કયાની અઉલાદવાળાઓનો હમ્લો કેવો હોય છે તે અનુભવ્યો.				
૮૩	૧૭૮૦	નબદા	નબર્દી.	૮૩	૧૭૮૪	ખુઝોર્ગાનો	ખુઝોર્ગાને
૮૩	૧૭૯૪	બારૂ ઊય	બારૂય				
૮૩	૧૭૯૪	તરફ ફર્યાં.	તરફ ઉલટ સાથે ફર્યાં.				
૮૭	૧૮૬૪	વાકેફ થયા થયા-	વાકેફ થયા-				
૯૦	૧૯૪૩	નાઝ	મા ઝે	૯૦	૧૯૫૨	બેહાનેશ્ત	બેહાનેસ્ત
૯૨	૧૯૮૦	અને દિલાવર થાય ત્યાં સુધી	અને પોતે (શીખવનાર) થાકી જાય ત્યાં સુધી.				
૯૫	૨૦૪૨	પાદશાહી	હોમાયના	૯૫	૨૦૪૯	ગુઝારન્દે	ગુઝારન્દહુ
૯૫	૨૦૫૯	આગહુ	આગાહુ	૯૬	૨૦૮૨	નબોદા	નબોર્દી
૯૭	૨૦૮૪	ગેરેફૂતહુ	ગેરેફૂતમ	૯૮	૨૧૦૨	નેસ્પરદ	નેશ્મરદ
૧૦૦	૨૧૬૦	તખ્ત	તખ્તે	૧૦૧	૨૧૮૦	બાતેશ	આતેશ
૧૦૨	૨૨૦૦	ઝન્દઝી	ઝન્દગી	૧૦૫	૨૨૫૯	બમેસ્યારે	બમેસ્મારે
૧૦૫	૨૨૫૯	લુહારોની સાંકળે	લુહારોના ખીલાએ	૧૦૬	૨૨૯૩	રહુગુઝરૂ	રહુ ગુઝરૂ
૧૦૬	૨૨૯૩	કે આ સવારો......જોઈ	કે આ રસ્તે સવારો વગર આવવાનું ઘણું જુજ હોય છે.				
૧૦૯	૨૩૫૫	આને	આન્				
૧૦૯	૩૩૫૬	તુ ને મારા......દયા કર.	તું મારી દેહને થોડોકવાર ટકાવી રાખ.				
૧૧૩	૨૪૫૭	યુક્તિઓ	યુક્તિઓ	૧૧૫	૨૫૦૪	ગઉહૂરૂ	ગોહરૂ
૧૧૫	૨૫૧૦	નાચે	નામે	૧૧૬	૨૫૨૩	દરૂ મનહુ	દરૂમનહુ
૧૧૬	૨૫૨૯	કાહી ઝે ય	કાહી ઝે રૂય	૧૧૮	૨૫૭૫	રેઉશનશ	રઉશનશ
૧૧૯	૨૫૯૩	બેનફૂશ	બેનફૂશ				
૧૨૦	૨૬૨૭	અને તે......ફર્યો.	તે (યાને અસ્ફંદિયાર) કે જેનાથી (અર્જાસ્પનાં) લશ્કરને ખમવું પડેલું તે હવે પાછો ફર્યો.				
૧૨૧	૨૬૪૦	તારી સત્તા મેળવવા	મારી સત્તા ચલાવવા	૧૨૩	૨૬૮૦	નગેર્યમ	નગેર્યદ
૧૨૭	૨૭૫૯	અસ્પ્	અસ્પે	૧૨૭	૨૭૬૩	દેહ્આગાઓ	દેહ્આઆહો
૧૩૧	૨૮૬૧	તેઓએ પાદશાહી......ચાહી.	તેણે ઉભા થઇને પર્વદેગારની યાદમાં સલામતી ચાહી.				
૧૩૩	૨૮૯૯	ફુના નોરા જેવી પરી	શરીરને માટે પ્રખ્યાત થયલી પરી				
૧૩૬	૨૯૬૧	બોદા	બોર્દી	૧૩૭	૩૦૦૭	બદીસાન્	બદીન્સાન્
૧૪૧	૩૦૮૪	આબૂ	આબ્	૧૪૧	૩૦૯૨	પયવન્દ	પયવન્દે
૧૪૧	૩૦૯૭	નબાયદ	નેયાબદ	૧૪૨	૩૧૦૮	ચલ	પીરો ચલ
૧૪૩	૩૧૪૧	બેબન્દ	બેબન્દદ	૧૪૪	૩૧૫૩	દેઝ	દેહ
૧૪૪	૩૧૫૬	જોથ,	જોય,	૧૪૪	૩૧૫૭	હમનબર્દે	હમનબર્દે
૧૫૦	૩૩૦૬	બાદ	બારદ	૧૫૧	૩૩૨૨	રાખતા	રાખતા ના-
૧૫૭	૩૪૬૬	દીનાર	દીદાર				

૧૫૭	૩૪૬૮	બરૂનહેશ્ અર્જાસ્પ	બરૂઈનહેશ્ અર્જાસ્પો
૧૫૯	૩૪૯૩	પીરૂ મસ્તહૂ	પીરે કોહસ્તહૂ
૧૫૯	૩૪૯૩	કર્દી બદૂ	કર્દહૂ બદો
૧૫૯	૩૪૯૩	વળી બીજું......કાઢી નાખ્યું.	વળી બીજું પેલા માર્યા ગયલા પીર મર્દ તારા બપાવા જેણે પોતાના દિલમાંથી બદી અને તરકટ કાઢી નાખ્યાં હતાં,
૧૫૯	૩૪૯૪	જ્યારે તેણે......ખૂન રેડયું.	તેનું જ્યારે ખૂન કરવામાં આવ્યું ત્યારે તેં પણ તેના બદલામાં ખૂન રેડયું-
૧૫૯	૩૫૦૫	મુખ્તી	મુખ્તન્
૧૫૯	૩૫૦૫	કાઢવા લાગ્યો.	તોલવા લાગ્યો.
૧૫૯	૩૫૧૦	જલીલ્.........ખીલ્	જલયલ્.........ખયલ્
૧૫૯	૩૫૧૫	બરૂનહેશ્	બરૂઈનહેશ્
૧૬૦	૩૫૩૦	આમદમ્ તીન્	આમદન્ તાન્
૧૬૨	૩૫૭૨	આતેશ	આરીકૂ
૧૬૩	૩૫૯૮	દાદી	દારી
૧૬૫	૩૬૪૦	નજસ્તસ્ત	નજોસ્તસ્ત
૧૬૫	૩૬૪૦	ચમાનાનો સર્વથી......છટકતો નથી.	દાના માણસ કજા પાસેથી કદી મેહતલ માગતો નથી.
૧૭૦	૩૭૬૨	ગોદાન્	ગોદાન્
૧૭૨	૩૭૯૦	બાયદ	બાયદ
૧૭૩	૩૮૨૬	પણે	પણ
૧૭૪	૩૮૪૪	સેનાસ	શેનાસ
૧૭૫	૩૮૭૦	બરૂ	બેરવ્
૧૭૫	૩૮૭૯	આગાન્	મુનીન્
૧૭૫	૩૮૭૯	ઈરાનના......થયો નથી!	શાહોમાંના કોઈબી આવી રીતે પોતાના તાબેદારથી રાજી થયલા હતા નહીં.
૧૮૧	૪૦૧૪	-કે એકવાર તારી મુલાકાત કરૂં.	-બલ્કે
૧૮૨	૪૦૪૮	રૂજે રખશ	રૂશ રખશ
૧૮૪	૪૦૭૬	ફેરેસ્તદ	ફેરેસ્તદ
૧૮૮	૪૧૭૨	પરૂ	પુરૂ
૧૮૮	૪૧૮૫	ફીનો	ફીન્
૧૮૯	૪૨૦૪	ખુદ નવશ્ત	ખુદ દરૂ નવશ્ત
૧૯૬	૪૩૪૮	જાન્	મન્
૨૦૨	૪૪૯૫	ગીતી	બીની
૨૦૨	૪૫૦૦	ગજાનીદહુ	અજાયન્દહુ
૨૦૩	૪૫૧૩	અદેશા	અંદેશા
૨૦૪	૪૫૩૯	જ્યારે સરદાર અસ્ફંદિયાર......ફેરવ્યું.	જ્યારે સરદાર રૂસ્તમે લડાઈ કરવા સિવાય કાંઇ છૂટકો નહીં જોયો- ત્યારે અસ્ફંદિયારની સઘળી વાતોથી પોતાનું સર ફેરવ્યું.
૨૦૬	૪૫૭૯	મશ્તૂ	મશ્ત
૨૦૮	૪૬૩૦	ગોફૂતી	મે ગોફૂતી
૨૧૪	૪૭૬૮	બાળાપો	બળાપો
૨૧૪	૪૭૭૫	(ફરામર્ઝ	(ઝવારેહ
૨૧૪	૪૭૭૬	કુતરાના જન્યા	સગઝી
૨૧૭	૪૮૪૦	અઝ શુઆઆ	અઝ શેરાઆ
૨૨૦	૪૯૧૪	બેસ્યારૂ	બેસ્પારૂ
૨૨૫	(નોટ)	આપે બે.	આપે છે.
૨૨૮	૫૦૭૨	બદીસાન્	બદીન્સાન્
૨૨૯	૫૧૦૦	તાજીઓ હમ	તાજન્દ બા
૨૩૧	૫૧૪૫	બોફૂતી	ગોફૂતી
૨૩૧	૫૧૫૫	પપીરો	બપીરો
૨૩૫	૫૨૪૫	ખમ્	ધમ્
૨૩૫	૫૨૫૦	પણ તારાં......લાગે છે.	આ તારા અંધારા જાનને લાયકનુજ કામ હતું.
૨૩૫	૫૨૫૪	દિનની	દિલની
૨૩૬	૫૨૭૬	આસ્માન્	બાસ્માન્
૨૩૭	૫૩૦૨	બયવાને	બઆયવાને
૨૪૦	૫૩૫૯	બપાપો	બપાવો
૨૪૧	૫૩૮૫	પીશ	બીશ
૨૪૧	૫૩૯૫	પસન્દુ	પસન્દહુ
૨૪૫	૫૪૭૩	એક માણસ......રહેતો નથી.	જે માણસ કાંઈબી કામમાં અન્દાજાથી આગળ વધે છે તેને તે પાછો ફેરવે છે પછી તેનું એવું આગળ વધવું સરસાઈને લીધે કાં ન હોય?
૨૪૫	૫૪૭૪	અને પોતાનાં ઝોરથી	અને દરેક રોઝ માટે નીમી આપેલા અન્દાઝાની
૨૪૯	૫૫૬૯	કર્ઝાદૂ	કાર્ઝાદૂ
૨૫૫	૫૬૯૧	બુગ્ઝારેતી	બુગ્ઝાશ્તી
૨૫૭	૫૭૩૭	આહુનીન્	આહનીન્
૨૫૮	૫૭૫૧	બસન્દૂરૂ	બસન્દૂકે
૨૫૮	૫૭૬૨	બીસ્તનો	બોસ્તનો
૨૫૯	૫૭૭૭	ખરાખ	ખરાબ

વૉલ્યુમ ૭ મું.

સફે	બયત	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૪	૫૨	કેહુતરો	કેહુતરે
૪	૫૨	તે તારો......કેળવનાર હતો-	તે તારા પાળનારાઓનો તાબેદાર હતો-
૪	૫૪	બખૂબી	નજ્બૂઈ
૪	૫૪	જો તું......વિચાર કરજે.	અગરજો તારાં મનમાં એમ આવે કે અમારી સાથ-લડાઇ નહીં શોધે, અમારાં કામોનો વિચાર કરે,
૪	૫૫	દિલમાંથી.........મારજે.	અહીં આવે, અને દિલમાંથી કીનો કાઢી નાખે-અને આ કીના ઉપર દોસ્તીનું મંત્ર ફુંકે, તો
૯	૧૬૩	શાહો	શાહુ
૧૦	૧૮૩	બદીસાન્	બદીનૂંસાન્
૧૦	૧૮૬	હીકો	હેજ્કો
૧૧	૧૯૨	હીકો	હેજ્કો
૧૧	૨૧૨	ખુર્દન્	ખુર્દત
૧૪	૨૬૯	ઠરીને	કરીને
૨૩	૪૫૪	અને મારા જેવી......ઉપર આવે,	અને શાહને (મને) સલાહ આપનાર કોઈ નહીં,
૨૪	૪૭૭	ગાજુરૂ	ગાજુરૂ
૨૪	૪૮૫	-ધોબીનો ધંધો......ફેંકી દીધો.	-તે દુકાન ઉપર પાછો મડયો અને (હમેશ મુજબ) ધોબી-ધાટ ઉપર સાજીખાર લઇ જવા લાગ્યો.
૩૧	૬૨૩	તાઝો	તીઝો
૩૨	૬૪૪	અહવાઝ......રવાના થયો.	લોકો તેનાથી ખુશી થઇને અહવાઝ તરફ ગયા.
૩૪	૬૭૬	જેની ઉપર......ચીતારેલું હતું.	તેની ઉપરનું લખાણુ લાલ રંગનું હતું અને (ઝુંડાની) ભોંય પીરોઝા રંગની હતી.
૩૪	૬૭૭	બ ખીઝ્ રાનશ	બરો ખીઝ્રાનશ
૩૪	૬૭૭	તેની પાસે......હતી.	તેની ઉપર હોમા પક્ષી અને તે (ઝુંડા)નો દાંડો બાંબુ (અથવા નેતર)નો હતો.
૩૮	૭૬૨	તલાયાએ	તલાયાઓ
૪૪	૯૦૩	બુદ ઈન	બદીન્
૪૭	૯૫૮	બરકાશ્ત	બરૂકાશ્ત
૫૦	૧૦૨૬	કરી છું	કરી છે
૫૬	૧૧૫૬	મહુરૂ	મેહુરૂ
૫૭	૧૧૭૦	નેવેશાત	નેવેશ્ત
૫૭	૧૧૮૦	નઉફ્	તઉફ્
૫૮	૧૧૯૮	અમદ	આમદ
૬૦	૧૨૩૬	નામએ	નીમએ
૬૧	૧૨૭૯	હમી	કમી
૬૭	૧૩૯૩	ત્યારે તેણીને......થઇ જાય છે-	ત્યારે ગોયા તેણી શર્મનો આત્મા છે-
૬૮	૧૪૩૩	શરીરનું	એકેએક અવયવનું
૭૦	(નોટ)	Tous અને apello	Zeus અને Apollo
૭૮	૧૬૩૯	જાણુજો કે......નહીં.	હવે પછી તમો જોશો કે ક્રૂરની ખટપટને લીધે હું નહીં ખુશીના કામમાં કે નહીં લડાઈનાં કામમાં ઉલટથી પડી શકીશ.
૮૦	૧૬૭૨	બમેસ	બમસ
૮૦	૧૬૮૧	ફુરે	ફૂરૂ
૮૪	૧૭૭૫	સમાઆઈલરા	સમાઈલરા
૮૬	૧૮૦૮	બૂઈ	બૂઈ
૯૪	૨૦૦૨	બઆઇને મૂસા	બદીને મસીહો
૯૪	૨૦૦૨	મૂસાની	ઈસાની
૯૮	૨૦૮૧	કામ તારી નોકરી કરવાનું રહેશે-	કામ આગળ વધતું થશે-
૯૮	૨૦૯૬	બઆઇને......રવાસ્ત	બદીને મસીહાઓ ફર્માને રાસ્ત
૯૮	૨૦૯૬	મૂસાની દીન જેનાં......ફર્ઝ છે તેના	ઇસાની દીનના અને તેનાં વાજબી ફર્માનના
૧૦૧	૨૧૬૨	આ	યા
૧૦૨	૨૧૮૫	જવતો	જીવતો
૧૦૩	૨૨૧૧	તેઓમાંના......શિકારી	તેઓનો પાયજામો એક શિકારી
૧૦૫	૨૨૪૩	આબ્	ખાબ્
૧૦૫	૨૨૪૫	શજ્બલીદી	શજ્બલીદ
૧૦૯	૨૩૩૩	ઝીતી	ગીતી
૧૧૦	૨૩૫૭	આ તેની......આવી.	તે યુક્તિ કરવામાં તેના દોસ્તોએ દિલોજાનથી મદદ કીધી.
૧૧૧	૨૩૭૭	બીમ્ બી	બી બીમ
૧૧૨	૨૩૯૨	અમારૂં મારૂં માથું	અમારૂં માથું
૧૧૪	૨૪૪૧	ર્મેદ	ર્ગેદ
૧૧૪	૨૪૬૩	ઝે રહુ કેરદૂ આઝહગાન્રા	ઝેરેહુ કેરફે આઝાદગાન્રા
૧૧૬	૨૫૦૧	ઉતર્યાં	ઉતર્યો
૧૧૮	૨૫૫૧	કે આયદ	કય આયદ
૧૨૦	૨૫૭૮	બેનાલીદ	બનાલીદન્

૧૨૦ ૨૫૭૮ તેઓએ પાદશાહ......લાગ્યા. — તેઓએ ઝમાનાની ચાલ વિષે વિલાપ કરવા માટે-પાદશાહ આગળ ઝબાન ખોલી.

૧૨૦ ૨૫૮૧ પયે પયો — ૧૨૭ ૨૭૧૭ ફેરેસ્તહએ ફેરેસ્તાહએ

૧૨૭ ૨૭૨૭ ફ્ર્યાને ફ્રર્માને — ૧૩૨ નંબર ૨૭૦ ૨૭૧ ૨૮૩ ૨૮૪

૧૩૨ ૨૮૨૫ ગરૂદ ગર્દ — ૧૩૨ ૨૮૩૩ તેઆ ઊંડા તેઓ ઊંડા

૧૩૩ ૨૮૬૦ ખુગ્ઝસ્ત ખુગ્ઝાસ્ત — ૧૩૪ ૨૮૭૪ મેં ફરમાવ્યું તેણે ફરમાવ્યું

૧૩૫ ૨૯૧૫ આફત આવી — આફત ઘણી નઝદીક આવી

૧૩૯ ૨૯૯૬ જો કોઇ ગણત્રી — જો કોઇ ગણિતશાસ્ત્રી ગણત્રી

૧૪૦ ૩૦૧૬ માહુ શેખે માહુશેખ — ૧૪૨ ૩૦૫૦ અફેહ્લાહો અફીહ્લાહુ

૧૪૨ ૩૦૫૦ દુન્યામાં ખોદા......નહીં મળશે. — દુન્યામાં તને નહીં મળશે (ખોદા તને માફ કરે!) ખુશહાલી ભરેલું બહેશ્ત.

૧૪૨ ૩૦૬૬ આવમ આવશ્મ — ૧૪૮ ૩૧૭૪ પારક પારકા

૧૪૬ (નોટ) તે પછીની ચોથી તે પછી એજ — ૧૫૪ ૩૩૨૧ બયવાને બઅયવાને

૧૫૫ ૩૩૫૨ શબ્ગીરૂ શબ્ગીરે — ૧૭૩ ૩૭૫૩ નૂરાઝદના નૂરાઝાદના

૧૮૪ ૩૯૯૩ બરૂ બીશો હરૂ બીશો — ૧૮૭ ૪૦૫૪ રન્જ રન્જહુ

૧૮૮ ૪૦૮૪ જન મન — ૧૯૦ ૪૧૨૦ પુરૂ બરૂ

૧૯૦ ૪૧૨૨ પેસરૂ મીશુનૂદ પેદરૂ મીશુનૂદ — ૧૯૧ ૪૧૪૭ નામ દીવાને નામો દીવાને

૧૯૧ ૪૧૪૯ ખરીદારો ખરીદારે — ૧૯૨ ૪૧૭૯ બપુસાદન બપુર્સીદન

૧૯૩ ૪૧૮૩ અઝ રન્જે અઝ ગન્જે — ૧૯૩ ૪૨૦૦ નેહીદ નેહીદ

૧૯૪ ૪૨૧૯ બતીઝ બચીઝ — ૧૯૪ ૪૨૨૪ બમર્દી બમર્ઝી

૧૯૪ ૪૨૨૪ ત્યાં મારા ઉદાર દિલથી તે — ત્યાં તે

૧૯૫ ૪૨૪૮ વીઝએ......કુન — વીઝહુ......કુને

૧૯૮ ૪૩૧૨ ચુગલખોરની......નથી. — ચુગલખોર કોઈ પણ શખ્સ આગળ માન પામતો નથી.

૨૦૨ ૪૩૯૭ અને તારા......પડે છે. — અને લોભથી નઅમતમાં હલાકી પહોચે છે.

૨૦૫ ૪૪૮૦ વળી પાણીથી વળી નેહેરથી — ૨૦૭ ૪૫૧૧ સેપાશ સેપાસ

૨૦૮ (નોટ) અહંવાનની મેહરકની — ૨૧૦ ૪૫૭૭ નામદારાને નામે દાદારે

૨૧૦ ૪૫૭૭ આ લડાઈ......ન હતા. — જેબી ઝબાન અકલ સાથે જોડાયલી હતી તે ખુદાના નામ સિવાય બીજું બોલતી ન હતી.

૨૧૦ ૪૫૬૨ હથિરારથી હથિયારથી — ૨૧૧ ૪૫૯૬ શાપૂર કરૂદ શાપૂર ગરૂદ

૨૧૧ ૪૬૦૩ ઝઈ ઝેઈ — ૨૧૨ ૪૬૦૬ તમામ થયો થયો તમામ ગયો

૨૧૨ ૪૬૧૮ બહુરૂસ્તો બહુરસ્તો — ૨૨૨ ૪૭૯૪ મારૂ મકારૂ

૨૨૫ ૪૮૪૭ બદઅન્દીશરો બદ્અન્દીશરા — ૨૨૭ ૪૮૭૬ વોરૂદ હોરૂદ

૨૩૮ ૫૧૧૯ શુરૂદ હોરૂદ — ૨૪૨ ૫૨૧૭ શવદ બન્દઈ શવદ બન્દએ

૨૪૨ ૫૨૩૦ તયસફૂન તયસફૂન — ૨૪૩ ૫૨૪૪ તયસફૂન તયસફૂન

૨૪૪ ૫૨૭૮ તયસફૂન તયસફૂન — ૨૫૪ ૫૪૯૪ હકૂતાદ વન્દ હકૂતાહો અન્દ

વૉલ્યુમ ૮ મું.

સફે	બયત	અશુદ્ધ	શુદ્ધ	સફે	બયત	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૪	૪૭	કોઈ સાથે......આવે છે.	તે બાઝીગર સિવાય બીજા કોઇની પાસે કાંઈ રહેતું નથી.				
૪	૪૮	હાધ	હાથ	૭	૯૪	જાહો	જાહે
૮	૧૩૩	દરમાંથી	દરબારમાંથી				
૧૫	૨૮૭	મારી ઉપર......છે?	મારી ખામી શાની કાઢવા નીકળી?				
૧૫	૨૮૮	હમણા જો......પડતે-	તીર છોડવાની મારી છાતીના શક્તિ અગર મંદ હતે-				
૧૭	૩૩૬	તમો લોકોની......જાણે છે.	તમારી દોસ્તી તે મારો બૃહસ્પતિ (નસીબ ખીલવનાર સેતારો) છે.				
૧૮	૩૫૩	કરવા કરવા લાગ્યો.	કરવા લાગ્યો.	૧૯	૩૭૦	ફેઝાન્દહુ	ફેઝાયન્દહુ
૨૪	૪૮૬	બેન્શાન્દ	બેન્શાનદ	૨૪	૪૮૮	બમરૂઝ	બમરૂઝ
૨૫	૫૦૩	મુઝેરને	મુઝેરને	૨૭	૫૩૮	કુરૂ	કુન

३२　६५८　બારૂ જાને મન્　યઝદાને મન્　　　३२　६६५　જાન્ ગુનાહૂ　ઝાન્ ગુનાહૂ

३२　६७३　નબીરહુ　નબીરે　　　३२　६७८　તખ્ત　તખ્તે

३४　७१०　શસ્ત　શસ્ત　　　३५　७३८　વયમ　વઈમ

३५　७३८　બલ્કે.........છિયે.　　　કોણ કહે છે કે તેને નુકસાન કરવા માગ્યે છિયે?

३८　८०६　યઝદ　ઈઝદ　　　४१　८४८　બેયાબુદ　બેપાબુદ

५१　१०५४　ગુલહસ્તહા　ગુલ હસ્તહા　　　५२　१०८८　બસૂરૂ　બુલૂરૂ

५४　११४२　બકાન્　બકારૂ　　　६२　१३३५　શેરાઈ　સરાઈ

६२　१३४१　બસાફૂય　બસાફૂજ

६४　१३८७　-તેમજ......જોઇયે.　　　તેમજ મારૂં દિલ હીનારથી શા માટે ખુશી થાય?

६६　१४३४　નસીબથી તાજુબી પોતે　　　નસીબથી પોતે.

६६　१४३५　મઈસ્ત　બઈસ્ત　　　६६　१४३७　દય　દી

६६　१४३८　દય　દી　　　६७　१४४८　મેહે　મહ

६८　१५१०　તેણીએ અડધાં......શાંધ્યો.　　　તેણીએ એક દેગ ભરીને હરીસો શાંધ્યો—અને અડધાં બળેલાં
લાકડાંમાંનો અંગાર બુજવી નાખ્યો.

७१　१५४१　માહતાબ પણ ઝળકાટ　　　માહતાબ પણ જેમ જોઇયે તેમ ઝળકાટ

७४　१६२८　પય　પયે　　　७५　१६३५　ખત્ત　હબ્સ

७६　१६८१　પોતાનાં ઝનાનખાનાની બીજી બાનૂઓ કરતાં　　　પોતાની ઊંચાં કુળની બાયડીઓ કરતાં

८०　१७५७　ગૂલગૂન　ગુલગૂન

८१　१७८३　આ પળે.........કરીશ).　　　હું હમણા આ (જામ) વડે તારી સાથે પયમાનથી બંધાઉં
છું—અને તે પયમાનની ઝામીનગીરી તરીકે હું શાહ બેહરામને
રજુ કરીશ (યાને શાહ બેહરામ મારો જામીન થશે).

८२　१८०५　માહુયારૂ　મહુયારૂ　　　८३　१८३२　બેગૂયદ　નગૂયદ

८३　१८३२　પાદશાહ બેહરામને......લઇ ગઇ?"　　　એવો કોણ છે કે જે આવા એક માણસને જોઇને બેહરામને
પણ નહીં કહે કે 'રસ્તેથી દૂર થા?' (યાને બેહરામ પણ
એની બરાબરનો નથી)."

८४　१८५६　ફોકાઅ વીખ　ફોકાઓ વખ

८४　१८५८　આ બુઠ્ઠો.........નથી.　　　આ બુઠ્ઠા ઝવેરીથી ઘણો દારૂ પીવાતો નથી.

८७　२१६०　દરૂ　વરૂ

८७　२१६०　જો કોઇનો......પુગાડશે,　　　જે કોઇ પોતાના ઘોડાને ખેતીની જગામાંથી લઈ જશે—યા
મેવાના ઝાડ ઉપર તડાપ મારશે,

१०४　२३३७　કશ્મીનહસ્ત　કશ્મીહનસ્ત　　　१०७　२३८५　દીહગાન્　દીહગાન્

११२　२५११　તેની સાથે......લઇ જાય.　　　સાથે ત્રણ મન તાફ્તાનું (એક જાતનું રેશમી) કપડું અને
અનારનાં ફૂલને રંગનો યા ગમે પીળાં સોનાને રંગનો
જૂનો શરાબ લઇ જાય."

१२१　२७२५　કાન્　કય　　　१२३　२७७२　માટાઓ　મોટાઓ

१२५　२८१२　શહુ　શહે

१२६　२८३२　ઈઝારોને......ચઢાવી　　　કમર ઉપર પીછોડી બાંધી

१२६　२८३५　ઇઝાર ઊંચે ચઢાઉં.　　　કમર ઉપર પીછોડી બાંધું.

१२६　२८४३　મથ　મથે

१२८　२८७३　આપણે......જોઇતી નથી.　　　આ વાતને મોટું રૂપ આપવું નહીં જોઇયે.

१२८　२८८१　બેહુ જેહાનમાં　બેહુ મુલકમાં　　　१३६　३०७२　બુઝોર્ગી તોરા　બુઝોર્ગીતરા

१३६　३०७२　અસલથી......નથી.　　　તારી બુઝોર્ગી કાંઈ અસલવારેની નથી.

१३७　३०७८　ઇરાનીઓને　ઇરાનીઓની　　　१३८　३१२१　દર્યા નઝદીક　નદીની નઝદીક

१४०　३१५८　નદીદ　બેદીદ　　　१४०　३१५८　પેલા દર્યા સુધી　પેલી નદી સુધી

१४३　३२३३　બેવદ　બુવદ　　　१४८　३३१४　દાહ　દીવ

१४८　३३५४　દય　દી　　　१५१　३४०१　પળાયલો　પાળનાર

१५३　३४३५　જે લોકો.........નથી."　　　જેઓ માલ મિલકતના ફળ ચાખે છે (તવંગર છે) તેઓ પાસે
જગાતને લાયકનો માલ હોવા છતાં તેઓ આપણી દરકાર
કરતા નથી (આપણને કશું આપતા નથી કારણકે શાહે
જગાત કાઢી નાખી હતી)."

૧૫૩ ૩૪૪૨ પરસ્તીદુને પરસ્તીદને	૧૫૩ ૩૪૪૩ ઝરૂદ કરૂદ
૧૫૬ ૩૪૮૬ દાનદ પર્વર્દેગારૂ દાનદ ન પર્વર્દેગારૂ	૧૫૮ ૩૫૨૩ ચરૂબ્ ચરૂબો
૧૫૮ ૩૫૨૩ છટાદાર બોલનારી ઝબાન	મીઠાસદાર અને બોલકણી ઝબાન
૧૫૯ ૩૫૩૮ કારણકે......થાય છે.	કારણકે ઘણાક માણુસો ખોરાક વગરના છે."
૧૫૯ ૩૫૫૧ અઝ્ બહે બહે અઝ્ બહે	
૧૬૦ ૩૫૫૬ અને રૂમનો......રાખે છે.	જ્યાં કયસરે ઇન્સાફની રાહે એક હદ દેખાડનારો સ્થંભ ઉભો કર્યો છે.
૧૬૧ ૩૫૭૨ હુયતાલ્ હુયતાલ્	૧૬૧ ૩૫૭૮ દબીરહુ દબીરે
૧૬૨ ૩૫૯૭ શેન્વ્ શેનવ્	૧૭૩ ૩૮૫૧ ફુરોશો બખ્ત્ ફુરોશો દરૂદો
૧૭૩ ૩૮૫૧ તે બોલવા......જેવું છે."	તે બોલવા લાગ્યો કે રન્જ વગરનુ તખ્ત તો તે કહેવાય કે જે મેળવવા કોશેશ નહીં કરવી પડે, દર્દ નહીં ખમવું પડે અને લોકોના શ્રાપ નહીં સાંભળવા પડે."
૧૭૬ ૩૮૯૦ પસન્દ બસન્દ	
૧૭૬ ૩૮૯૦ આ આખી......કરી છે?	પાદશાહીની બાબતમાં માત્ર નામથીજ કાં તેં સંતોશ પકડયો છે?
૧૭૭ ૩૯૨૫ લખ્યા અને કાગઝ બંદ કીધું.	લખ્યા અને મનમાંને મનમાંજ બળાપો કીધો.
૧૭૮ ૩૯૫૪ તયસફૂન્ તયસફૂન્	૧૭૮ ૩૯૫૪ તયસફૂન તયસફૂન
૧૭૯ ૩૯૫૬ તયસફૂન્ તયસફૂન્	૧૭૯ ૩૯૫૬ તયસફૂન તયસફૂન
૧૮૭ (હેઠા) બપયરવાનશ બા પયરવાનશ	૧૮૭ ૪૧૩૦ ઝદન્દ દરન્દ
૧૮૮ ૪૧૪૮ દીન્ દીને	૧૯૦ ૪૨૦૩ કારૂ દારૂ
૧૯૨ ૪૨૫૦ નુમાઈ નમાની	૧૯૭ ૩૪૩૮ જહીં નહીં
૧૯૭ ૪૩૪૩ બામ્ બોરૂદ નામ્ બોરૂદ	૧૯૭ ૪૩૪૩ રૂસ્નામહુ રૂસ્ નામહુ
૧૯૭ ૪૩૪૩ મેહસૂલ......આવતી હતી-	મેહસૂલ અને જકાત જે જેબી હતાં તે દરેકને નામ આપવામાં આવેલાં હતાં-
૩૦૫ ૪૫૨૭ હમૂ બા દેલી હમહુ બા દેલી	૨૦૬ ૪૫૫૧ બીશહો બીશહા
૨૧૦ ૪૬૨૯ બી જાન્ પીચાન્	
૨૧૦ ૪૬૨૯ -મૂવેલાં......જોઇયે)"	આપણે કોશેશ કર્યે કે સિંહને મેંઢાંથી પાછા ફેરવ્યે."
૨૧૨ ૪૬૭૬ તખ્તે તખ્ત	
૨૧૨ ૪૬૮૩ જો તારા......ભુંજી ખાય.	જેમ એક સિંહ ગોરખર ઉપર હમ્લો કરે તો ખારાં પાણી વટીકમાં તેને ભુંજી ખાય તેમ તારા હાલ મારી સામે થશે.
૨૧૮ ૪૮૧૪ અઝ્ અઝૂ	૨૧૯ ૪૮૩૭ ચુ ગુમ્બદ ઝે ગુમ્બદ
૨૨૧ ૪૮૮૯ તીરે તીરો	૨૨૨ ૪૯૨૦ ચરૂખ્ ચરૂખે
૨૨૨ ૪૯૨૦ તેણે આસ્માન ઉપરના માહતાબ	તેણે ચંદ્રના આસ્માન
૨૨૫ ૪૯૬૯ આર્ઝમો આઝમો	૨૨૭ ૫૦૨૦ બઆવાઝ બઆઘાઝ
૨૨૭ ૫૦૨૧ અઝ્ બાદ પાકૂ	વઝ્ બાદે પાકૂ
૨૨૭ ૫૦૨૧ પવનથી કેવળ વેગળો	પાક પવનથી વેગળો
૨૨૮ ૫૦૨૯ બૂયન્દહુ ગૂયન્દહુ	૨૨૮ ૫૦૩૦ બૂયન્દએ ગૂયન્દએ
૨૨૯ ૫૦૬૮ બયકાને પયકાને	૨૨૮ ૫૦૬૯ બમર્ગે બમર્ગમ
૨૩૦ ૫૦૯૧ દરૂ આયદ બદૂય	દરૂ આયદ બજૂય
૨૩૨ ૫૧૧૯ ખ્રીસ્ટી......થાય.	ખ્રિસ્ટી ધર્મ એવો છે કે (તે પાળનારાઓને) તું ગુસ્સાથી સખુન કહે (અથવા દમ ભરાવે) તો તેથી બીહ જાય.
૨૩૨ ૫૧૨૦ તેઓ ઈસુ......લાગે છે.	અને પછી મસીહાની રાહ રસમ ઉપર નહીં રહે અને શેવટે પવિત્ર ક્રોસનાજ દુશ્મન થઈ પડે.
૨૩૨ ૫૧૨૬ ઝેન્દાન્ બુવદ ઝેન્દાને ઊય	૨૩૨ ૫૧૨૬ ફર્માન્ બુવદ ફર્માને ઊય
૨૩૩ ૫૧૪૯ મરૂદ મર્દ	૨૩૪ ૫૧૬૫ દે કે
૨૩૮ ૫૨૭૧ ખસ્તૂ ખુસ્તૂ	૨૪૪ ૫૪૦૧ પીશ ખીશ
૨૪૬ ૫૪૪૯ કઝાએ કઝાઓ	૨૪૭ ૫૪૭૫ નીસ્ત્ ચીસ્ત્
૨૫૨ ૫૬૦૭ ઝે મરૂગ્ કે મરૂગ્	૨૫૬ ૫૬૯૩ ઝરૂદ ઝરૂદ
૨૫૭ ૫૭૦૬ નજૂશમ્ નજૂશદ	૨૫૮ ૫૭૪૪ આવીઝહુ આવીઝદ
૨૫૯ ૫૭૫૯ છતાં તેનાથી......નથી?"	અને ચાહે તો તેમાંથી મોકળા થઇ શકે?"

૨૬૧ ૫૮૦૬ ખાધાં કરતાં......ના કરતો-   પરસ્તેશની જે બારીકીઓ (details) હોય તેમાં ઘટાડો ના કરતો-
૨૬૫ ૫૯૧૦ નીચ્ તીચ્   ૨૬૫ ૫૯૧૧ આચ્ આવ્
૨૬૮ ૫૯૬૪ નીકુનાન્ નીકુનામ્
૨૭૧ ૬૦૪૬ આવર્દી બરૂ હાસ્ત બહુરૂ   આવરૂઈ બરૂ દસ્ત નહુરૂ
૨૭૨ ૬૦૫૬ પોતાના......કીધો હતો.   દિલને ખુશ કરનારી ચીઝોથી મુલ્કને આરાસ્તા કીધો.
૨૭૩ ૬૦૭૬ લક્કર લશ્કર   ૨૭૩ ૬૦૮૪ તરાયહૂ ચરાયહૂ
૨૭૫ ૬૧૧૪ સેપહુ સેયહુ   ૨૭૭ ૬૧૭૯ કાચાનીનો કચાનીનો
૨૭૯ ૬૨૨૨ પોકાર નીકળ્યો.   પોકાર* નીકળ્યો. (નોટ) હાલમાંબી ઈરાનમાં ચાલ છે કે ચાંદરાતનો ચાંદ જોઈને તુરત શાહની શિકલ ઉપર નેગાહ કરવી કે જેથી બેસ્તા મહિના માટે સારા શુકન મળે. એ સારૂ પાદશાહની સૂરત સાથનો સિક્કો પાસે રાખી તેની ઉપર નેગાહ કરવામાં આવે છે.

વૉલ્યુમ ૯ મું.

સફે બયત અશુદ્ધ શુદ્ધ   સફે બયત અશુદ્ધ શુદ્ધ
૩ ૫૨ અવરન્ગ્ અવરન્ગે   ૩ ૫૨ સન્ગ્ સન્ગે
૪ ૭૪ બહસ્તો બુહસ્તો
૬ ૧૨૩ એવી......પુરી કીધી-   આટલી વાતચિત્ત કરીને એક રાત ઊંઘ ખેંચી કાઢી-
૭ ૧૪૩ તું એકબી   તું મોટી (છોકરીઓ)ને માટે એકબી
૭ ૧૪૪ દબદબા......થાય છે.   કે જેઓ દબદબાવાલી, શોભાવાલી અને અકલવાલી છે અને મનમોહન થયલીઓ અને પુખ્ત વયની છે.
૮ ૧૬૫ બેબન્દીદ બેખન્દીદ   ૧૦ ૨૧૯ શય મય
૧૦ ૨૧૯ પાય પય
૧૦ ૨૨૫ જે વડે તેણી......હતી.   અને તેના ખરીદારો (તલબ કરનારા) સઘળા તેણીને વશ હતા.
૧૧ (હેઠા) તયસફૂન્ તયસફૂન્   ૧૧ (હેઠા) તયસફૂન તયસફૂન
૧૨ ૨૫૬ અને ભૂંડાઇ......કીધા,   ભૂંડાઇ ઉપર હાથનું લમ્બાવવું પાયમાલી લાવ્યું,
૧૩ ૨૯૩ તયસફૂન્ તયસફૂન્   ૧૩ ૨૯૩ તયસફૂન તયસફૂન
૧૪ ૨૯૬ તયસફૂન્ તયસફૂન્   ૧૪ ૨૯૬ તયસફૂન તયસફૂન
૧૫ ૩૨૪ આન્ બા શાન્ બા   ૧૫ ૩૨૭ તયસફૂન્ તયસફૂન્
૧૫ ૩૨૭ તયસફૂન તયસફૂન   ૧૬ ૩૪૬ આસૂદ આસૂદહ્
૧૬ ૩૪૬ તે મુલક દરેક......પામ્યો.   લોકો દુ:જથી તેમજ ગડબડથી આસાયેશ પામ્યાં.
૧૬ ૩૪૭ દહેં દહેં
૧૭ ૩૭૮ આ પૂરાણી બનાવતનો   આ ધીરાં કામ કરનારો
૧૯ ૪૧૬ તવાન્ તવાના   ૧૯ ૪૨૬ પામોખ્ પાસોખ્
૨૦ ૪૪૪ ખૂ ખુદ
૨૦ ૪૪૪ પણ જે......સ્વભાવ છે.   વલી (ખેરદની સાથે) જેને સારી આદત કહિયે છિયે તેબી ખુદ હોય, કે જેને લીધે દિલ દેવથી બીહે નહીં.
૨૦ ૪૪૮ અન્દીશહ્ અન્દીશદ
૨૧ ૪૫૮ તને......કૂચગાહ   તને ખુશનુદી હીદમ્ અઝ કૂચગાહ
૨૧ ૪૫૮ આ બૂરી......હોય.   એ ખાસીયતોમાંની એક ઘણી ઝોરાવર ખાસીયત જે મેં જોઈ છે તે રોઝગારથી સંતોષ પામેલું તન છે.
૨૧ ૪૫૯ તેઓ......હોય છે.   એઓ કરતાં 'આશા'ની ખાસીયત વધારે નરમાસવાળી છે, મેહનતથી ફારેગ થયલી અને વધારે છાજતી છે.
૨૧ ૪૬૮ ખુન્યાદથી ખુન્યાદને માટે
૨૨ ૪૯૨ બબીશીએ......નીસ્ત   બબીશી કે ચીઝ આરૂઝુમન્દ નીસ્ત

૨૨ ૪૯૨ અને તે......રાખે છે? — કે જે દોલતના વધારાને માટે ખાહેશ ધરાવતો નથી?"

૨૩ ૫૨૮ બરૂગ્ તરૂગ્ — ૨૪ ૫૩૨ શુ દાની ચે દાની

૨૪ ૫૪૭ બેતર્સોદ......ખેદીવ — બતર્સીદન્ અઝ્ પાકુ અયહાન્ ખેદીવ

૨૪ ૫૪૭ તેમજ......ડરતું હોય. — જુદાઇ અને દેવના માર્ગથી દૂરી-અને પાક ખોદાતાલાનો ડર.

૩૦ ૬૭૮ જે લડવૈયા......ડાબી અને — દુશ્મન ઉપર ધસારો લઈ જનાર પેહલવાનો (યાને રૂખ) (પાટિયાંની) બેહુ બાજૂ ઉપર ડાબી અને

૩૦ ૬૮૦ જંગી ઊંટો — જંગી હાથીઓ (હાલમાં ઊંટો)

૩૭ ૮૨૯ માન્દ માનદ — ૩૯ ૮૯૪ અઝ્ ગુલ અઝ્ ગેલ

૩૯ ૮૯૪ મું તારી......બરાબર જોય)- — એના જેવાં માણસો તો હું મટોડીનાં બનાઉં-

૪૧ ૯૪૨ ગાવ્ ગવ્ — ૪૧ ૯૪૩ ચકુદીલી ચકુદલી

૪૩ ૯૯૬ દામે ખેરદ વામે ખેરદ

૪૩ ૯૯૬ -અને ડહાપણ......કર. — અને અકલનાં કરઝમાંથી ગરદન મોકળી કર (યાને અકલને લીધે આપણા ઉપર જે ફર્ઝ નખાયલી છે તે ફર્ઝ અદા કર).

૪૩ ૯૯૮ પીશ ખીશ — ૪૪ ૧૦૦૫ મહ્‌જી મહ્‌ઝી

૪૬ ૧૦૬૯ કે તારા દિવસને કે તને ધોળે દિવસે — ૪૯ ૧૧૪૦ યઝદીસ્ત ઈઝદીસ્ત

૫૫ ૨૨૭૬ હોનરૂહા......રવાન્ — હુનૂઝ આન્ ન સૂદહ્ તનશરા રવાન્

૫૫ ૧૨૭૬ અને તેનો......કરશે — હજુર રવાને તેનાં તનનો બરાબર ઉપયોગ નથી કીધો."

૫૫ ૧૨૭૮ બરૂ આતેશ પુરૂ આતેશ

૫૫ ૧૨૭૮ મારૂં શાન્તિ......કરશે. — મારૂં આતેશ ભરેલું દિલ શાન્તિ ભરેલું થશે.

૫૬ ૧૨૯૭ ઘોડાને માટે, ઘોડો ડપતાવે, — ૫૬ ૧૩૦૦ ઊંટને હાથીને

૫૬ ૧૩૦૦ ઊંટોથી હાથીઓથી

૫૮ ૧૩૫૫ કે કેસા......નીસ્ત — કે કેસા ચેશ ગન્જ બખ્શીદનીસ્ત

૫૮ ૧૩૫૫ પાદશાહ......જોઇયે. — કેસા તરફથી ગન્જનુ બક્ષવુ શા સારૂં જોઇયે.

૫૮ ૧૩૬૦ મરૂ ઊરા મરા દરૂ

૫૮ ૧૩૬૦ માનવંતો......છે." — મારી બુઝોર્ગી તારી આગતા સ્વાગતામાં છે"

૬૦ ૧૩૯૨ સખુનદાનો સખુન્ દાનો — ૬૦ ૧૩૯૨ વિદ્વાનની માફક સખુનની માફક

૬૨ ૧૪૪૧ ન અન્દાઝએ......ખૂસ્ત — બઅન્દાઝએ મર્દ સાલારૂ ખૂસ્ત

૬૨ ૧૪૪૧ વનસ્પતિ......નથી — અને સરદાર જેવી ખાસીયત ધરાવનારા મર્દને લાયકની છે,

૬૨ ૧૪૪૮ હામૂન્ મામૂન્

૬૨ ૧૪૪૮ જ્યારે અરબેસ્તાનના......કીધો — જ્યારે ખલીફ મામૂને જહાનને રોશન અને તાઝી બનાવી

૬૨ ૧૪૪૯ દાશ્ત દાશ્તો

૬૨ ૧૪૪૯ (અરબેસ્તાનન)......હતા. — તે (મામૂન) મોબેદોના જેવું દિલ અને કયાનીઓના જેવા વિચાર રાખતો હતો અને દરેક જાતનો એલ્મ હાસેલ કરવા માટે ઉલટમંદ હતો.

૬૨ ૧૪૫૪ ત્યાર પછી......લાગ્યો, — ત્યાર પછી તે (કેતાબ)ને આધારે પોતાના આચાર વિચાર અને રાહ રસમ રાખવા લાગ્યો-અને અની ઉપર તેની અકલે તેને દોરવ્યો.

૬૨ ૧૪૫૭ તે ફાર્સી......રચી). — જે છૂટું છવાયુ હતું તે તેણે જોડ્યું અને આવાં ભરાવદાર મોતીઓને તેણે વિંધ્યાં (યાને કવિતા રચી).

૬૩ ૧૪૫૯ કવિ એક......આપે છે. — છૂટી છાવાઈ વાતો (મનને પરેશાન કરે છે પણ તેમને જ્યારે જોડવામાં આવે છે ત્યારે મગઝ અને જાનને ભરપુર કરે છે.

૬૪ ૧૪૮૧ બલીનો બાલીનો — ૬૪ ૧૪૮૫ પર્વેશ પર્વરેશ

૬૪ ૧૪૮૫ જવાથી-તે પોતાનો......પડયો છે. — જવાથી તર્બીયત ઉપર ખોરાક [illegible]યો છે,

૬૪ ૧૪૮૬ કે જીવન શક્તિની ઝરૂરતને છૂપાવે? — કે ખાસીયતનું પ્રગટી નીકળવુ છૂપાવી શકાય? (યાને ખરાબ ખાસીયત જાહેર થવા વગર રહે નહીં).

૬૪ ૧૪૯૪ કાખે કાખ

૬૪ ૧૪૯૪ કે "તેને લૂહારની......આપે- — કે "તેના મોઢાં ઉપર તમાચા મારે-

૬૪ ૧૫૦૨ આ બયત તેમજ એ પછીનું બયત ફેરફાર કરી તેના તરજુમા સાથ નીચે આપ્યા મુજબ વાંચવું.

ચુ અઝ્ ખાન્ બેરૂત આબ્ ખુગ્ઝાર્હેમ — જ્યારે તે ટેબલ ઉપરથી ઉઠયો કે મેં હાથ ધોવાડવા પાણી

હમી ઝાબ્દસ્તાન્ બેયાઝાર્હેમ — નાખ્યું-અને તેમ કરતાં તેને ચમ્ચુથી ઈઝા થઈ ગઈ.

જહાનદારૂ ચૂન્ ગશ્ત બા મન્ દુરોશ્ત
મરા સુસ્ત શુદ આબ્દસ્તાન બમોશ્ત
પાદશાહ જ્યારે મારી ઉપર ખફા થયો-ત્યારે મારા હાથ ઢીલા થઈ ગયા અને ચમ્બુ પકડાઇ શકાયો નહીં."

૬૬ ૧૫૩૩ **પાસોખ્તરા** **પાસોખતરા**

૬૮ ૧૫૭૮ જેવી......રહેતો હતો.
શાહે જે પયગામ મોકલ્યો હતો તેની બાબત ઉપર (વિચાર કરતો) તે અંધારી રાતે તેમજ દિસે જાગૃત રહ્યો.

૭૧ ૧૬૫૫ **નગરૂદ** **નગરૂદદ**

૭૩ ૧૭૦૯ **દુરોશ્તી** **દુરોશ્તો**

૭૬ ૧૭૭૯ **ચૂ** **ચુ**

૭૭ ૧૭૯૬ દીન ધર્મ......પાળી શકે.
કોઈબી પાદશાહે દુન્યાને વગર દીનની નથી જોઇ-જો કે દરેક જણુ પોતાની મરજી માફકની દીન પાળતું.

૭૯ ૧૮૩૮ **કૈ** **કે**

૭૯ ૧૮૪૦ **ઊ શાહે** **ઊ શાહ**

૭૯ ૧૮૪૦ કોણુ તેની......જાય છે?
તેની નઝદીક પહોંચવાને માટે કોણુનો રસ્તો વધારે બારીક છે?'

૭૯ ૧૮૪૩ **શાહે** **શાહુ**

૮૦ ૧૮૬૫ તારો જીવ......બનતો ના.
હમેશે તારાં દિલને અંદરખાનેથી તપાસ્તો રહે-અને કદીબી સખાવત અને ઈન્સાફ બાહેરના દેખાવને માટે કરતો ના.

૮૦ ૧૮૬૬ **તીઝ** **નીઝ**

૮૦ ૧૮૬૭ **નન્ગો** **રશ્કો**

૮૦ ૧૮૬૭ તું દીન ધર્મ......રહે છે.
તું દીનદાર (પુરૂષ) તરફ ઢળતો રહેજે અને (તારા મુલકમાં) જે દીન ચાલતી હોય તે ઉપર દેખરેખ રાખજે કારણુકે દીનને લીધેજ માણુસોમાં અદેખાઈ અને ગુસ્સો બરપા થાય છે.

૮૩ ૧૯૪૮ તે પણુ બુઢ્ઢો માણુસ બની શકે?"
તે પણુ (ઘરડો થાય ત્યારે) ઘરડો કહેવાય કે?"

૮૩ ૧૯૫૦ **કે બી ગૂરો બી**
કે બી ગૂરે ઊ

૮૩ ૧૯૫૦ બેવુકૂફ......લાવે છે."
તેને તું એક મૂર્ખ જવાન ઉપર શ્રેષ્ટાઈ આપે તો તે રવા છે-કે જે (મૂર્ખ)ની મટ્ટી તે ઉપરની કબર ન હોય તો વગર કીમતની છે."

૮૫ ૧૯૮૬ **બદનરા નેયાલુદ**
બદાન્ તા નપાલુદ

૮૫ ૧૯૮૫-૮૬ એકે પૂછયું......નહીં જોઇયે."
એકે કહ્યું કે "આગળા પાદશાહો દવા, દારૂ, એલાજ અને વૈદાંની મદદથી પોતાનાં શરીરની સંભાળ લેતા હતા, કે જેથી કરી પાછળથી આંસુ ખેરવવાં નહીં પડે.

૮૫ ૧૯૮૭ **બી ઝમાન્** **બરૂ ઝમાન્**

૮૫ ૧૯૮૭ જવાબ દીધો......ભોગવે,
પાદશાહે જવાબ આપ્યો કે આસ્માનના ફરવાથી જે નસીબ આવે છે તેને આધારે તન,

૮૫ ૧૯૮૮ **બેબાયેસ્ત** **બેપાયેસ્ત**

૮૫ ૧૯૮૮ તે દવાનો......નહીં આવે).
પાયદાર છે; દવા કામમાં આવતી નથી-ઝમાનાનું ચક્ર તેની સંભાળ લે છે.

૮૫ ૧૯૯૫ તથા લગ્નથી......છે?
તેમજ લગ્નના જોડાણુ માટે આટલી બધી હોંસ કાં રાખવી જોઇયે?"

૮૬ ૨૦૧૪ **બુગ્ઝાદી** **બુગ્ઝારી**

૮૬ ૨૦૨૦ વગારે ધનવાન વધારે ધનવાન

૮૭ ૨૦૩૮ પુરાણો આસ્માન......નારો છે.
પુરાણું આસ્માન જે દાનેશ અને યાદદાસ્ત ધરાવે છે,

૮૭ ૨૦૩૯ ઘણો મોટો......ચાલનાર છે.
જે બુઝોર્ગ, જાણુકાર અને ઊંચાઇએ પુગેલું છે-બલ્કે દુન્યાના શાહો ઉપરબી ઈન્સાફ કરનાર તરીકે છે.

૮૭ ૨૦૪૦ તારે અર્ધી......રાખવી નહીં.
તેના કાનૂનોથી તું પાછો ના ફર, કોઇને નુકસાન કરવાથી દૂર રહે અને કાર્યમાં લાભ છે કે ગયર લાભ તે ના જો.

૮૭ ૨૦૪૫ **નેયાયદ** **નપાયદ**

૮૭ ૨૦૪૫ કે પાછી તેને કાયા મળતી નથી."
કે તે તન રહેતું નથી."

૮૮ ૨૦૫૮ અને તારી......કોઇજ નથી.
અને આવાં યકીન જેવી રાહનુમાઇ કરનાર તને થોડાજ મળશે.

૯૧ ૨૧૩૦ તારા મોટા અનુભવથી
કાગઝનાં મથાળાં ઉપર જે દાસ્તાન આવે છે તેમાં ઘણી સરાહગત વાપરીને

૯૧ ૨૧૩૧ **બરૂ નાસઝા** **બર્ના સઝા**

૯૧ ૨૧૩૧ તારી મતલબને......મોકલ્યું છે.
દરેક મદદગાર કે સ્વતંત્ર રાજા ઉપર-આ જવાને (મેં કયસરે) એક ઘટતું નામુ લખ્યું છે.

૯૧ ૨૧૩૨ પ્રથમ......બનાવે છે.

અને નામાનું મથાળું આ પ્રમાણે કર્યું છે 'રૂમના સફરાઝ કય-સર કે જેની આગળ પહાડો મોમ બિસાત છે તેની તરફથી.'

૯૫ ૨૧૧૪ મોચી......આવે છે?

તેની એવી મતિ અને ખસલત અમારાં ખાતેરમાં (યાદગાર) રહી જશે.

૯૫ ૨૧૩૦ ખારો ખારૂ

૯૯ ૨૩૧૧ જ આ આનદ જે આ આનદ

૧૦૨ ૨૩૭૨ આર્ઝમ આઝરૂમ

૧૦૬ ૨૪૬૯ દુશ્મને દુશ્મનો

૧૦૭ ૨૪૯૬ તેહીગાહે તેહીગાહ

૧૦૮ ૨૫૧૮ જહાજ જહાજ

૧૧૦ ૨૫૫૨ ચરૂખ ચુરૂખ

૧૧૧ ૨૫૭૧ કુનીન કુનીમ

૧૧૩ ૨૬૧૦ વાંકી પીઠનો......જીવજો!

ફરતા આસ્માનની પીઠ તમારાં કદમ મૂકવાની ઝમીન તરીકે હોજો!

૧૧૩ ૨૬૧૯ યઝદુગોશસ્પો ઈઝદુગોશસ્પો

૧૧૫ ૨૬૫૫ મર્દી મર્દી

૧૧૫ ૨૬૬૪ તો પણ......સચ્ચાઇજ છે.

અને એ બાબદના તેના સંદેહમાં સચ્ચાઇ છે.

૧૧૬ ૨૬૮૩ કારૂગારૂ કારૂગરૂ

૧૧૭ ૨૭૦૯ ચોકૂત ગોકૂત

૧૧૮ ૨૭૩૦ નખાહદ તો ખાહી

૧૧૮ ૨૭૩૦ કે તેનું ફળ તું લેસેજ નહીં-

કે તેનું ફળ પહેલે તનેજ આપવું પડશે-

૧૧૮ ૨૭૪૩ કયદીઓનાં ચોરોનાં

૧૨૦ ૨૭૮૬ તયસફૂન તયસફૂન

૧૨૦ ૨૭૮૬ તયસફૂન તયસફૂન

૧૨૦ ૨૭૯૪ હોઝદ હોયદ

૧૨૦ ૨૭૯૪ ધેડાની ઘોડાની

૧૨૧ ૨૮૦૬ દુમો દુમ્મો

૧૨૧ ૨૮૧૮ ધુરૂરદ ધૂરદ

૧૨૩ ૨૮૫૦ પુરાકન્દહ પુરૂ આગન્દહ

૧૨૮ ૨૯૬૪ શેપાસમ સેપાસમ

૧૩૦ ૩૦૩૨ દુમે શીરીન દુમ્મે શીરાન

૧૩૪ ૩૧૧૮ તયસ્ફૂન તયસફૂન

૧૩૪ ૩૧૧૮ તયસ્ફૂન તયસ્ફૂન

૧૩૪ ૩૧૨૦ બરૂ બરૂ સરૂ બરૂ

૧૩૭ ૩૧૯૦ શઓ શબે

૧૩૯ ૩૨૩૬ માસેત આસેત

૧૪૦ ૩૨૪૯ તારા પાદશાહને......લાગે છે.

તેને કહે કે અગરજો હું એટલો તો અદના માણસ હોઉં કે જે અદનાપણાથી મને શરમ પહોંચે.

૧૪૦ ૩૨૫૧ હું વચનપણથી......રહ્યો છું.

હું પાદશાહ કરતાં ઉતરતી પંક્તિનો હોવાને લીધે લશ્કર સાથે આવ્યો છું.

૧૪૧ ૩૨૮૫ પૂરે પૂરૂ

૧૪૨ ૩૩૦૨ નન્ગો જન્ગો

૧૪૪ ૩૩૪૨ ઝેન્દહ ઝન્દહ

૧૪૫ ૩૩૬૭ બુગીખ્ત બુગરીખ્ત

૧૪૮ ૩૪૩૫ જ્યાં સાવેહ પોતાનાં

જ્યાં ઇરાની સરદાર પોતાનાં

૧૪૮ ૩૪૩૬ બેહરામે સાવેહ......જાણજે.

અને તે સરદારને બેહરામે કહ્યું કે "હું કહું છું તે ના હોજો! (યાને ખોટા ન કરે ને) આ લડાઇ જો લમ્બાઈ,

૧૪૮ ૩૪૩૭ આપણું તો આપણું

૧૫૦ ૩૪૯૦ જ્યારે તેવા......થઇ ગયા-

તે બૂરા દિવસના જ્યારે નવ કલાક પસાર થયા-

૧૫૭ ૩૬૬૮ કે મર્દે ન મર્દે

૧૫૭ ૩૬૬૯ ગઝાયન્દ ગઝાયન્દહ

૧૬૦ ૩૭૪૦ બન્દએ બન્દઈ

૧૬૦ ૩૭૪૦ એક મારો......પાદશાહ હોય-

તું એક ગોલામ છે, હું એક પાદશાહ છું-

૧૬૨ ૩૭૭૫ -કેમકે......વધશે.

-તો વધારેબી આપી શકાશે અને તારા ખઝાનામાંબી વધારો થશે.

૧૭૦ ૩૯૬૫ રે કે

૧૭૧ ૩૯૮૧ શાહે શાહ

૧૭૧ ૩૯૮૧ આ મારા......મળ્યો છે.

આ શાહ સાથે મારો કજીયો એવી રીતનો છે.

૧૭૨ ૪૦૧૧ બાઈદ બઈદ

૧૭૨ ૪૦૨૬ જવાન ઝબાન

૧૭૩ ૪૦૩૨ સરૂબરૂ સરૂબસરૂ

૧૭૩ ૪૦૩૨ તેના તાબેદારો

તેની આપેલી બક્ષેશના ધરાવનારા

૧૭૩ ૪૦૩૩ આકૂત યાકૂત

૧૭૩ ૪૧૦૮ હેલશ હેલશ

૧૭૭ ૪૧૧૧ તો પણ......આવનાર નથી.

-તું જાણ કે હવેથી એ આપણો તાબેદાર તરીકે નહીં રહેશે.

૧૮૦ ૪૧૭૬ ગોકૂતારે ગોકૂતારૂ

૧૮૦ ૪૧૭૯ સરાયન્હો સરાનીહો

૧૮૫ ૪૨૮૫ કેટલુંક......લાયક છે.

કે હોરમઝ તો હવે થોડા વખતમાં નાબુદ થશે અને મોટાઇનું તખ્ત પેહલવાન મેળવશે.

૧૮૫ ૪૨૮૭ નથાહદ નખાહદ

૧૮૫ ૪૨૮૭ જો તે......નહીં રાખે-

હોરમઝ કયાની તાજ સાથે ચેડાં નહીં કાઢતો હોય-

૧૮૫ ૪૨૯૯ તખ્તે તખ્તં

૧૯૭	૪૩૪૪	પણ મને......બાહેર કાઢ.	પણ કદી તું મને આબરૂ આપવા અદબ વાળી હમેશા જોરે નહીં.				
૧૯૮	૪૩૪૭	વફાદારદ છે	વફાદારૂ નય				
૧૯૮	૪૩૪૭	તે વફાદારી......થયા છે.	જેમ તું છે તેમ બેવફા નથી.				
૧૯૮	૪૩૫૨	તયસફૂન્	તયસફૂન્	૧૯૮	૪૩૫૨	તયસફૂન	તયસફૂન
૧૯૯	૪૩૭૭	તય ફૂન્	તયસફૂન્	૧૯૯	૪૩૭૭	તયસફૂન	તયસફૂન
૧૯૧	૪૪૧૮	હાય છે	હોય છે.	૧૯૨	૪૪૪૦	બવાવ	બનાવ
૧૯૩	૪૪૬૬	તયસફૂન્	તયસફૂન્	૧૯૩	૪૪૬૬	તયસફૂન	તયસફૂન
૧૯૪	૪૫૦૪	તયસફૂન્	તયસફૂન્	૧૯૪	૪૫૦૪	તયસફૂન	તયસફૂન
૧૯૮	૪૫૭૧	આગ્રોરૂદને	આગ્રોરૂદને	૧૯૯	૪૬૧૧	અબ્રૂ	સબ્રૂ
૨૦૧	૪૬૫૬	અને જવાનીને......નથી.	અને જવાનીની અકલથી હું દુન્યામાં ચાલવા માગતો નથી.				
૨૦૨	૪૬૫૭	આ દુઃખ......કોણ છે?	અને આ દુઃખોથી વધારે આઝારદા થયલો કોણ છે?				
૨૦૮	૪૮૦૨	ભેરેકૂત	ગેરેકૂત	૨૦૮	(નોટ)	ચાટે	ચાહ
૨૦૯	૪૮૩૫	તો હું તને......જોરે નહીં.	તો તે વેળાએ અગરજો હું તને તાનાઝની કરૂં-તો કદીબી હવે પછી તું મને લડાઇના મયદાનમાં જુએ નહીં.				
૨૧૦	૪૮૪૬	બીજું......માગું છું.	તારી ઉપર હોરમઝનો કીનો લેવા ચાહું છું-વળી બીજું એ કે ઇરાન દેશમાં હું પાદશાહ છું.				
૨૧૦	૪૮૫૩	ફારસાન્	નારસાન્				
૨૧૦	૪૮૫૩	ફારસના......ગયો છે.	-એક મુરાદે નહીં પહોંચનાર પાદશાહ તું થયો છે.				
૨૧૦	૪૮૫૪	તું હલકા......ગણાય છે.	તું એક શાહ છે કે જેનું ભીતર વપનથી ફુંકાયલું છે.				
૨૧૦	૪૮૬૦	ખોદાતાલાએ......કરી છે.	ખોદાતાલાએ પાદશાહી ઈન્સાફમાંથી પયદા કરી છે-અથવા હોનરમાંથી અને ઊંચી બુન્યાદમાંથી પયદા કરી છે.				
૨૧૦	૪૮૬૨	હતો-તે	હતો-કે તે				
૨૧૪	૪૯૫૫	તું પેલી......રહેશે.	તું એકદમ ફાંસીએ ચઢશે.				
૨૧૫	૪૯૭૫	સખુનઝૂય	સખુન્ ઝૂય				
૨૧૫	૪૯૭૫	તો અક બીજો......લાવીશ.	તો તું તેમ કેહ કે જેથી કરીને હું બીજો તબીબ લાઉં.				
૨૧૫	૪૯૮૦	મોરૂદગાને	મોરૂદહુ આને	૨૧૫	૪૯૮૮	કે જેઓથી	તેઓથી
૨૧૬	૫૦૦૪	તાજે તાજે	તાજે	૨૧૬	૫૦૬૦	હુશો	હુશો
૨૧૯	૫૦૮૦	પાદશાહીને......લાયક નથી.	પાદશાહી કરવામાં આ મારી પહેલીજ કોશેશ છે-અને સારા અનુભવ વગર પાદશાહી મને લાયક નથી.				
૨૨૦	૫૧૦૯	શોધખોળ	બરબાદી	૨૨૧	૫૧૧૮	તલી	તરી
૨૨૫	૫૨૦૩	ગોયા તેઓ......નહીં હતા.	ગોયા તેઓએ જતી વખતે મને જોયો તે સિવાય જોયોજ નહીં.				
૨૨૫	૫૨૧૫	(યાને તારી)	(યાને મારી)				
૨૨૭	૨૫૫૫	અગરજો તેની......તું ના શોધ-	અગરજો તેની થાપણજ એવી છે તો તેનું વ્યાજ મેળવવાની કોશેશ ના કર.				
૨૨૮	૫૨૭૪	બદીશાન્	બદીન્સાન્				
૨૨૮	૫૨૭૪	જો આવો......આવશે."	આવા ખોરાકની હમણા ઝરૂર હોય તો તે લે-પણ આ ખોરકની તને રસ્તા માટેના ભાતા તરીકેના ખપ સિવાય ઝરૂર ના પડજો.				
૨૨૮	૫૨૭૯	તમ્મૂઝે	તમ્મૂઝ				
૨૨૮	૫૨૭૯	મોસમમાં	મોસમમાં *તમ્મૂઝ મહિનામાં				
૨૨૮	૫૨૮૨	કહેવા આવ્યો હતો	કહેતા હતા	૨૨૮	૫૨૯૪	કશ્ત	ગશ્ત
૨૨૮	૫૨૯૪	પાદશાહ માટે માયો જાય છે-	પાદશાહના દરવાઝા ઉપર પોહોરો ભરે છે-				
૨૨૮	૫૨૯૫	ગેલાબહુ	કલાતહુ				
૨૨૮	૫૨૯૫	ત્યાં કાચા સૂતરનો	ત્યાં કોટની બાહેરનાં મકાનનો				
૨૨૯	૫૨૯૯	લઆલે	લઅલ્				
૨૩૧	૫૩૬૧	મોટો બનાવી દીધો.	એક અનુભવી તરીકે તેં ગણ્યો છે.				
૨૩૨	૫૩૭૧	પાદશાહોની ટપ પ્રતાપે	પાદશાહોનાં પાથરણાં ઉપર				
૨૩૨	૫૩૭૪	નુવીદ	નેવીદ				
૨૩૨	૫૩૭૬	શાહાને વહુહાકૂ	શાહાન્ એ વહુહાકૂ				

* તમ્મૂઝ તે જુલાઈની મુકાબેલનો સૂર્યાની મહિનો.

૨૩૫	૫૪૪૦	**કોઇએ**	**કોઇયે**	
૨૩૭	૫૪૮૭	જો કે તેનું......થરીજ.		જો કે તેનો ભાગ્યોદય મોડેથી થશે-જેમ ખુશનવાઝ સાથનાં સંબંધમાં શાહ પીરૂઝનો થયો હતો.
૨૩૭	૫૪૯૦	**હેહકાન્**	**દેહ્કાન્**	**૨૩૯ ૫૫૩૭** રમે **રહે**
૨૩૯	૫૫૪૭	એ ચારો......રહે નહીં.		એ ચારોના જાન ઉપર રેહમત કરવી ઘટે છે-કારણકે એઓથી ખુદ ઝમાનો રૂઠેલો છે.
૨૪૦	૫૫૫૧	તેનાથી મોઢું ફેરવશે.		તેનાથી ગુસ્સામાં મોઢું ફેરવશે.
૨૪૧	૫૫૭૨	ઉતરવા દેતો ના		છટકી જવા દેતો ના
૨૪૧	૫૫૯૨	**શાહે તાઝી**	**શાહ તાઝી**	
૨૪૪	૫૬૬૦	"મીનૂચ"ના નામથી ઓળખતો હતો		બેહેશ્ત તરીકે કહેતો હતો
૨૪૪	૫૬૬૮	**દીરૂ**	**દયરૂ**	**૨૪૫ ૫૬૮૬ હીદમમત હીદમત**
૨૪૬	૫૭૦૬	**કે નામત્**	**કે શહેબ્**	
૨૪૬	૫૭૦૬	તારાં નામનો......ગયો.		સાધુએ બધો ભરમ કહી આપ્યો.
૨૪૬	૫૭૦૭	**કે ગોસ્તહમ્ અન્દરૂ**		**કે ગોસ્તહમમ દરૂ**
૨૪૭	૫૭૨૬	**ખેપ્રાહી**	**બેપ્રાહી**	**૨૪૭ ૫૭૨૮ દીરૂ દયરૂ**
૨૪૮	૫૭૪૮	**હરૂ હરૂ**	**હરૂ**	**૨૫૨ ૫૮૪૨ બતીઝીઓ બલન્દીઓ**
૨૫૬	૫૯૪૨	ત્યારે તે નામુ......મળી.		ત્યારે સગાઈ કરવા બાબતની નવી ખબર તેણે જાણી.
૨૫૬	૫૯૪૪	**ગોહ્તનશ**	**ગોફ્તનશ**	**૨૫૬ ૫૯૪૬ હરગહ હરૂગહ**
૨૫૭	૫૯૫૮	અમોએ ખેરાની બદલામાં		અમોએ તેની (કયસરની) રઝામંદીથી
૨૫૮	૫૯૭૫	કારણકે	કે જે	
૨૫૯	૫૯૯૫	અને તેણે......કીધો.		અને તે સેતારો તેશતરના બુર્જમાં ગયો.
૨૬૨	૬૦૭૭	**જુદઅરન્દ**	**બુગ્ઝરન્દ**	
૨૬૨	૬૦૭૭	સૂર્યને......જતા નથી-		તેઓ સૂર્યના કરતાંબી પોતાને વધારે આલા સમજે છે-
૨૬૩	૬૦૮૬	**દીદાહે**	**દીદારે**	**૨૬૩ ૬૦૯૯ દીરે દયરે**
૨૬૫	૬૧૩૨	**જલીલશ**	**જુલયલશ**	**૨૬૬ ૬૧૬૩ વ વરીધ્ વરીધ્**
૨૬૬	૬૧૬૯	પૂછી ખોદાના શુકાના કીધા.		પૂછી અને કયસરનુ અહસાન માનવા લાગ્યો,
૨૬૬	૬૧૭૦	કયસર કે જેણે	કે જેણે	**૨૭૦ ૬૨૫૧ બદીશાન્ બદીન્ સાન્**
૨૭૧	૬૨૬૬	**જાને**	**જાયે**	**૨૭૧ ૬૨૬૬ બરૂ બરો**
૨૭૧	૬૨૬૬	(તે વેળા......લઇશ).		મારી આગળ તમારી જગ્યા ઝળકાટવાલી છે છાતીનો ભાગ અને બાંહે બન્ને એકજ પેહરનના ભાગો છે.
૨૭૪	૬૩૩૭	**રૂ**	**રવ્**	**૨૭૪ ૬૩૩૭ ખૂ ખવ્**
૨૭૪	૬૩૩૮	**બીશાહ્**	**બીશાહ્ બૂદ**	
૨૭૪	૬૩૪૯	પણ જ્યાં......નાસતો ના.		તું નાસતો ના કે જેથી કરીને શરમના માર્યા તને હોઠ કરડવા નહીં પડે."
૨૭૫	૬૩૭૯	**તન્ગ્**	**નન્ગ્**	**૨૭૬ ૬૩૯૫ શુદન્દ શુદન્**
૨૭૭	૬૪૨૫	કે તે ઝખમો......છેડાયો.		ગોયા ઝખમોમાંથી વહેતાં લોહીને લીધે તે હાથી નીલ નદી બની ગયો.
૨૭૯	૬૪૫૫	**હોનરહાએ**	**હોનરૂહાએ**	
૨૭૯	૬૪૫૮	તું પોતાના......ના કર.		તારા પ્યારા જીવ સાથનો કોલ તોડતા (યાને તેને નાહકનો જોખમમાં ના નાખ).
૨૮૧	૬૫૦૯	તેવામાં......તુટી ગયું.		અને પોતાના કાળા ઘોડાનું બખ્તર (વઝન ઓછું કરવા) કાપી કાઢયું.
૨૮૧	૬૫૧૦	નાસતા અટકી પડયા-		પછવાડે પડી ગયા-
૨૮૧	૬૫૧૨	પણ તે......ચઢયો-		તે ધારનો પેલી ગમનો છેડોબી એક પહાડથી કરીને બંધ થયલો હતો-
૨૮૧	૬૫૨૦	વખતમાં તું મારો હાથ પકડ-જો તું		વખતમાં-જો તું
૨૮૩	૬૫૫૩	**બુઝીદન્દ**	**ગુઝીદન્દ**	
૨૮૩	૬૫૫૫	તીર જતાં વાંકો ગયો.		તીર જતાં જતાં રેશમમાં ભેરવાઈ ગયો.
૨૮૩	૬૫૫૯	તે શખ્સનું દિલ		તે ગુમરાહ શખ્સનું દિલ
૨૮૪	૬૫૮૮	**બેહુશામે**	**બેંહુશામો**	

વૉલ્યુમ ૧૦ મું.

સફે	બયત	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૧	૨	બરૂ પાયો બરૂ પસ	બરૂ પાય બરૂ બસ
૧	૨	વળી તે......નહીં જોયો.	વળી ઉભા રહેલા તમ્બુઓની સંખ્યા પણ ઝાઝી હતી નહીં.
૨	૨૪	કફૂશ	કફશ
૨	૨૫	નામે	મામે
૨	૩૨	બહુરામે	બહુરામ
૨	૩૪	હૂ	ગલ્
૨	૩૪	કે "હા,......તુમડીમાંનો	કે તે પેહલવાને આવો લોભ કીધો તેથી તેને તુમડીમાંનો
૨	૩૫	બા જલ્	તા જલ્
૩	૫૨	ખાલી હાથ	નબળા હાથ
૪	૬૭	મારા દુશ્મનની......થવા દીધી.	તેં મુલક ઉપરથી દુશ્મનનો બોજો ઊંચકી લીધો-અને મારી સઘળી વકી કરતાં પણ કામ ઘણી સારી રીતે પાર પડયું.
૮	૧૫૬	બોફૂત	ગોફૂત
૯	૧૮૫	બહરૂ	બહુરૂ
૧૦	૨૦૬	મેહન્ગા	હન્ગામે
૧૦	૨૦૮	આવાઝે બીહારે	આવાઝુ બીહારૂ
૧૦	૨૨૦	કે જે પોતાના......કરતો રહે.	તેની ઉપર લોકો જેમ જેમ આફ્રીન કરે તેમ તેમ તે મુલકને આબાદ કરવાની કોશેશ કરતો રહે છે.
૧૧	૨૩૧	-જ્યાં બાપે......પોતે ગયો.	-બાપને માટે જગ્યા પસંદ કરવા માટે ગયો છે.
૧૩	૨૮૪	મારે હવે......હોવી જોઇયે."	તેનાથી હું તને છોડવું તે તને જોઇયે છે-કે તેની ખાસ મુરવ્વત રાખવી છે?"
૧૬	૩૪૧	દહી	દહો
૧૬	૩૪૨	દહો	દહી
૧૭	૩૫૭	નાચ	નીચ
૧૮	૩૭૯	તો જો કે......વહાલી હતી.	(તેઓ સમજશે કે) પાદશાહની છોકરી ગમે એટલી નામવર હતી-તો પણ પાદશાહે પોતાના જીવને વધારે વહાલો ગણ્યો.

૧૯ ૪૧૭ થી ૪૨૦ સુધીનાં બયતો કાઢી નાંખી તેને બદલે નીચે આપેલાં બયતો વાંચવાં.

શુદ આન્ શીરૂકપ્પી બચશ્મહ્ દરૂન્
બેઘલતીદ્ દરૂ આબો આમદ્ બરૂન્
કે બરૂ અઝ્દહા ચૂન્ શુદી મૂય તરૂ
નબૂદી બરાન્ તીરૂ કસ કારગરૂ
ચુ દીદ્ અઝ્દહા કીન્ સવારે દલીરૂ
હમી આયદ્ અઝ્ દૂરૂ ચૂન્ નરૂરહ્ શીરૂ
બકીન્ કરૂદ્ દન્દાનો ચન્ગાલ તીઝ
શુદ્ અઝ્ કીનએ ઊ સરશ પુરૂ સેતીઝ
બેઘુરૂરીદો બરૂ ઝદ્ બરાન્ સન્ગ્ દસ્ત
હમી આતેશ અઝ્ કૂહે ખારા બેજસ્ત
હમી આમદ્ આન્ અઝ્દહાએ દેઝમ
કે બહુરામરા અન્દરૂ આરદ્ બદમ
કમાનરા બેમાલીદ્ બહુરામ ગોરૂદ
બતીરૂ અઝ્ હવા રઉશનાઈ બેબોરૂદ

પછી શીરકપ્પી પાણીના ચશ્માની અંદર ગયો-તેણે પાણીમાં ગોતું માર્યું અને બાહેર આવ્યો.

કારણકે જ્યારે તે અઝદહાના બાલ ભિંજાતા-ત્યારે તેનાં બદન ઉપર કોઇનો તીર કારગર થતો હતો નહીં.

જ્યારે તે અઝદહાએ જોયું કે આ બહાદુર સવાર દુરથી નરેશેરની માફક આવે છે,

ત્યારે કીનાથી પોતાનાં દાંત અને ચુન્ગાલ તેઝ બનાવી-અને કીનાથી તેનું સર લડાઇ ભર્યું થયું.

હવે શીરકપ્પી પોકાર્યો અને પત્થર ઉપર પોતાનો પંજો માર્યો-જેથી તે સખ્ત પહાડમાંથી આતશ નીકળવા લાગ્યો.

તે ગુસ્સા ભર્યો અઝદહા નઝદીક આવવા લાગ્યો-કે બેહરામને પોતાના દમમાં ખેંચી લીધે.

બહાદુર બેહરામે તુરતજ પોતાની કમાનનો ઉપયોગ કર્યો-અને તીરે કરી હવા ઉપરથી રોશની ખુંચવી લીધી.

સફે	બયત	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૨૧	૪૪૬	ગોફૂતો	ગોફૂત
૨૧	૪૪૭	-તે ઘણું બોલ્યો......ચલાવ્યો.	અને નાની મોટી બાબતો ઉપર ઘણીક વાતો કીધી.
૨૧	૪૪૮	તું કહે......બની.	-તું કહે ગોયા તેણે કલમને બદલે ખંજરજ વાપર્યું.
૨૧	૪૫૧	ગઝાનન્દએ	ગઝાયન્દએ
૨૧	૪૫૧	ફેઝાનન્દએ	ફેઝાયન્દએ
૨૧	૫૫૪	મબાદા કે ઊ દસ્તે	મબાદ આન્ કે ઊ દસ્ત
૨૨	૪૬૫	અગરૂ	અબરૂ
૨૨	૪૭૭	તું તારા......લાયકની નથી.	તું એવા સખુનો તારા તાબેદાર હોય તેને કહે (મને ના કહે)-તારાં પુરાતન ખાન્દાનને લાયક નથી.
૨૨	૪૭૮	કે તે સઘળાઓ......બેસાડતા નથી.	કે મોટાઓને પુરેપુરી મોટાઇ નહીં આપે-અને ઉતરતા માણસોને (તેમણે લાયકની) ઉતરતી જગ્યાએ નહીં બેસાડે.
૨૪	૫૨૮	-કે "એ કામ......બની જા.	કે "આ કામ માટે ખરનાં કરતાં રસ્તાને વધારે પસંદ કર.
૨૫	૫૫૫	પીસે	ખીશે
૨૭	૬૦૬	ચઊ	ઊચ

૨૮	૬૨૬	અને જે દિલની......હોય છે.	-અને તે વડે તે બીમારનાં દિલની ગર્મી નરમ પાડવા ચાહતો હતો.
૩૧	૬૮૦	બાહેર......કહેવું છે-	જે ભેદ તેણીને સારૂ મારે (બીજાઓથી) છૂપો રાખવો ઘટારત છે-
૩૨	૭૦૫	તેં નહીં......કરાવ્યું.	સરદારનાં હાથી જેવાં શરીરને જેણે ઝખ્મી કીધું-તે નહીં પાદશાહ ઉપર ફિદા હોય કે નહીં યઝદાન પરસ્ત હોય,
૩૨	૭૦૬	આલ્લા	આશા
૩૫	૭૭૯	તેણીની આગળી......કીધી નહીં.	અને તેનાં ખાન્દાનમાંથી કોઇયેબી તેણીના રંજની કનવાર કીધી નહીં.
૩૬	૭૯૮	બા	બી
૩૬	૭૯૮	જે કોઈ......હાલ થજો!"	જે કોઇ તારી ઉપર મોહબ્બત નહીં રાખે અને તારો ચેહરો જોવા નહીં ચાહે તેના હાલ બેહરામ જેવા થજો!"
૩૭	૮૧૧	બરૂ	જુરો
૩૭	૮૧૧	વરસાવે છે......કરે છે.	વરસાવતાં હતાં અને બેહરામની વખાણ ગાતાં હતાં.
૩૯	૮૬૪	પણ જયારે......કોરોરા થાય,	પણ જયારે ત ઇરાની અને તુરાની વચ્ચે સગાઇ થાય તેની કોરોરા કરે છે,
૩૯	૮૬૫	પયવન્હો	પયવન્દ
૩૯	૮૬૫	ત્યારે તે......પડે છે.	ત્યારે આવાં સગપણ અને સંબંધથી ઝમાનો (યાને આ ઝમાનાના લોકો) આખેરે ગમ અને રંજ જોશે.
૩૯	૮૭૦	આ બાબતનો ગમ મેં ખાધો છે,	આ બાબતની કનવાર મેં કરી રાખી છે.
૪૦	૮૯૩	યઝદ	ઈઝદ
૪૨	૯૪૩	પહુલૂએ	પહુલૂવે
૪૫	૯૯૦	પાદશાહ આગળ ગઈ છે.	પાદશાહ આગળથી જતી રહી છે.
૪૫	૧૦૦૩	કરી મૂકશે.	કરી મૂકશે (યાને ખૂનરેઝી ચલાવશે)
૪૬	૧૦૧૨	સમજતીજ નથી"	સમજતીજ નથી?"
૪૬	૧૦૧૯	કારણકે તેની......હતીજ નહીં.	કારણકે તેને ચઢતીમાં પડતી દેખાઈજ નહીં.
૪૬	૧૦૨૬	અંધારે જોવાથી......રહી	-અને પેહલવાનાની આંખો (અંધારાંના સબબે) જોવાને અશકત બની.
૪૭	૧૦૪૬	બારૂજ	બારૂજે
૪૮	૧૦૫૬	સીઆહી માંગી.	સીઆહી વડે પોતાના વિચારો દર્શાવા ચાહ્યું.
૫૦	૧૧૧૬	વીઝહો	નીઝહો
૫૧	૧૧૨૧	તર્ગો	તુર્કી
૫૧	૧૧૨૧	તેણીએ બખ્તર......માંગી.	-તેણીએ તુર્કી ગોલામ પાસે બખ્તર અને રૂમી કોલાહ માંગી.
૫૨	૧૧૪૯	શાહુ	શાહ
૫૪	૧૧૯૦	કામએ	કામએ
૫૫	૧૨૧૩	તે બૂરી......તેડાવી લે.	તેને તું બૂરી દીનનો અને બદ કરતુકનો મર્દ ગણ.
૫૭	૧૨૭૧	બહુરૂ	બહરૂ
૫૯	૧૩૦૧	અને તું દિલગીર......નથી.	તો શું તેને માટે બળાપો કર્યાથી આસ્માન આફત લાવતું અટકશે?-એવી વાત અકલમંદ માણસને કેમ છાજે?
૫૯	૧૩૦૮	દબીરહુ	દબીરે
૬૧	૧૩૫૫	આ નામુ સરફરાઝ	આ નામુ-બારે દબદબાવાળા સરફરાઝ
૬૧	૧૩૫૬	પેહરામે	પેહરામ
૬૨	૧૩૭૭	દયા	દર્યા
૬૨	૧૩૮૨	સમરકન્હો	સમર્કન્હો
૬૩	૧૩૯૮	ગમ ખાનારા	સન્યાસી
૬૭	૧૪૭૬	લખાયલાં હોય	લખાયલી હોય,
૬૭	૧૪૭૭	વળી તેમાંથી......મળી આવશે.	અને જેમાંથી જે ખામીવાળી બયતો શોધ્યે-તો પાનસો કરતાં ઓછી મળી આવે.
૬૯	૧૫૨૭	તીઝ	તીઝ
૭૧	૧૫૬૪	હમહુ	હમી
૭૩	૧૬૦૫	ફર્ઝાનગાનશ	ફર્ઝાનગાનશ
૭૫	૧૬૬૧	તેથી તેનો......દોડયો.	અને તખ્તને ફરીથી બનાવવાની હોંસથી તે બીજી તરફ (શોધ કરવા) દોડયો.
૭૫	૧૬૬૮	બનૂશીરૂવાન	અનૂશીરવાન્
૭૭	૧૭૧૭	કે જે પાદશાહની......દુ:ખી હતો.	કે જેને પોતાને સાહેબા મળવાને સબબે ઘણી રંજ ખેંચવી પડતી હતી.
૭૭	૧૭૨૩	રઝમ	રઝમે
૭૯	૧૭૫૮	રૂહો	રૂહે
૭૯	૧૭૫૮	-તેમજ સિતાર......બનાવી.	-તેમજ સિતારને લાલો રંગ આપ્યો અને કર્તિનાં તથા લડાઈનાં ગીત નવેસરથી-મનમાં તાઝાં કીધાં.

૮૨	૧૮૩૬	કારી મેરાન્	કારીગરાન્
૮૪	૧૮૬૫	બહ્અન્દીશ	બદ્અન્દીશ
૮૪	૧૯૭૩	ચડી હલકહુ......શીખ્તહુ	ચડી હલકઈ ખુદ મે ઝરૂ શીખ્તહુ
૮૪	૧૮૭૩	તે ઈમારતની......હતું.	એટલાં સોનાનું એક કડું હતું-જે તે હુનરમંદીવાળા ગુમ્મજમાંથી લટકાવેલું હતું.
૮૫	૧૯૦૩	મબાદ	મબાદ્
૮૬	૧૯૧૬	બગદાદ	બલ્ખાર
૮૭	૧૯૫૪	બરૂ	બુરૂ
૮૭	૧૯૫૫	ફરૌખઝાદ	ફરૌખઝાદે
૮૭	૧૯૫૫	ફરરોખઝાદ આઝર મકાનમાં	આઝર મકાનવાળો ફરરોખઝાદ
૮૮	૧૯૭૧	મઝે	મર્ઝે
૯૧	૨૦૧૭	ઝરદ	ઝરૂદ
૯૨	૨૦૫૩	બપધામ	બપવધામ
૯૨	૨૦૫૪	કઝબ	કબ્ઝ
૯૨	૨૦૧૭	ગૂગ	ગૂય
૯૩	૨૦૯૮	ત્યારે બાપના......ઉશ્કેરાયું.	-ત્યારે તેનાં દિલમાં દુઃખમાંથી હસવું પ્રગટી નીકળ્યું.
૧૦૧	૨૨૬૯	કઝીન બદ	કઝીન્ બુદ
૧૦૧	૨૨૬૯	વાત એટલીજ......બનાવ્યું-	એમાંથી જે ખરાબી નીપજી તેમાં હું તો માત્ર એક હથિયાર (બહાનું) છું-
૧૦૨	૨૨૮૫	સઘળા	સઘળાઓને
૧૦૫	૨૩૬૧	કોશ્તનૂ	કોશ્તન્
૧૦૬	૨૩૮૨	બહીમ	બુદીમ
૧૦૮	૨૪૩૩	બીરી	ખીરી
૧૦૮	૨૪૪૫	તો તું સમજ......કાઢી નાખું.	તો તું સમજ કે પ્રથમથીજ અમારી રસમ ઈન્સાફ સિવાય બીજી નહીં હતી-માટે આ ખેયાલ તારા દિલમાંથી કાઢી નાખ.
૧૧૦	૨૪૯૫	જશનોની રાહરીતી પાળવાની-	જશનો પાળવાની રાહરીતી-
૧૧૨	૨૫૩૧	બબુરૂજશ......ઊય	બપર્ચીનશ બરૂ નીઝહા ખારે ઊય
૧૧૨	૨૫૩૧	-અને તીર તેના ફિદા છે.	-અને તેની વાડ ઉપરના કાંટા તે નેઝા છે.
૧૧૨	૨૫૪૭	નરેપરદ	બેરેપરદ
૧૧૧	૨૫૪૭	જે કોઇના......નથી.	જે કોઇ દેશની ખરાબી કરતો નથી-અને જેનામાં જરાબી અકલ હોય છે,
૧૧૨	૨૫૪૮	જાણું કે	તે જાણે છે ?
૧૧૪	૨૫૭૮	ઉપકાર કરશે નહીં.	પાડ ચઢાવશે નહીં.
૧૧૪	૨૫૯૩	બઝર્દી	બમર્દી
૧૧૫	૨૬૦૮	કર્દન્	ગરૂદન્
૧૧૫	૨૬૦૮	-કોઇ પણ......નથી.	કે આસ્માન પણ તેનાં માથાંની ઊંચાઇને પહોંચી શકતું હતું નહીં.
૧૧૫	૨૬૧૪	જો કે ઘણાં વર્ષ થયાં નથી-	જો કે મારો રાજઅમલ ઘણાં વર્ષ ચાલ્યો નથી.
૧૨૧	૨૭૫૫	ડહાપણવાળો	ડહાપણવાળો સુખી
૧૨૨	૨૭૭૧	કરૂદ	કર્દહુ
૧૨૨	૨૭૭૬	આપણ......કોણ છે ?-	આપણે માટે શું વધારે નેક છે ? એક વફાદાર દોસ્ત
૧૨૪	૨૮૧૭	જાદુઈમ	ઝાદુયમ
૧૨૪	૨૮૧૭	ચકુસુઈમ	ચકુસુયમ
૧૨૫	૨૮૨૪	પેહલેથીજ......જોયો છે ?-	ઇરાનમાં કોણે ઝનાનખાનામાંથી બાહેર મારો ઓળોબી જોયો છે ?
૧૨૫	૨૮૩૭	ચૂનૂ	ચૂન્
૧૨૬	૨૯૭૧	તમારે તે......શકે ?"	"(ખરૂં હોય તે કહો) કાંઈબી સખુન ઢોંગ ભરેલા કહેવા નહીં જોઇયે-(છુટકારાનો) એલાજ શોધતી અઉરતને એવી કપટ વાણી શું કામની ?"
૧૨૯	૨૯૨૯	ચશ્મો	ચશ્મે
૧૩૩	૩૦૧૦	બેઠેલો જોશો.	બેઠેલો જોશો."
૧૩૪	૩૦૧૬	જ્યારે માથાંમાંથી.....ભૂલાઇ જાય,	શર્મ જતી રહી એટલે માણસને મનથી આબરૂ કે કલંક, બીલી કે સુક્કી એ સઘળું એકસાન છે.
૧૩૪	૩૦૧૭	અને તે......સરખોજ છે.	નામર્દ માણસ એવી ચીઝની કનવાર રાખતો નથી-એવો માણસ જીવતો હોય કે મૂએલો હોય તે સરખુંજ છે.
૧૩૪	૩૦૧૯	હોવો જોઇએ."	હોવો જોઇયે.
૧૩૫	૩૦૩૭	બહીસ્તાન્	બહીન્સ્તાન્
૧૩૬	૩૦૭૦	ઝસદ	સઝદ
૧૩૭	(હેડા)	શશમાહુ	શશ્માહુ
૧૩૭	૩૦૯૮	પૈસાથી ગરીબ હશે-તેઓને હું તવંગર	ગરીબ હશે તેઓને હું પૈસાથી-તવંગર
૧૩૮	૩૧૦૮	તે ઝીન......ધસડી ગયું.	કીનો લેનારે (પૂરાનદોખ્તે) તે ઝીન નહીં પયલાં ટહુને મયદાનમાં મંગાવ્યું.
૧૩૮	૩૧૧૦	અફ્રાખ્તી	અન્દાખ્તી
૧૪૦	૩૧૩૯	ભલી મનસ્નીથી	તે ભલાઇને માર્ગે ચાલનારે
૧૪૧	૩૧૬૨	હફ્તહ	હફ્તહુ
૧૪૨	(નોટ)	તા૦ ૧૬ મી	તા૦ ૧૦ મી
૧૪૧	(નોટ)	તા૦ ૨૩ મી ઓગસ્ટ	તા૦ ૯ મી સપ્ટેમ્બર

૧૪૨ ૩૧૭૩ ફરતેજ નહીં. ફરતેજ નહીં.”	૧૪૪ ૩૨૧૪ મુલ્લાબે મુલ્લાબો
૧૪૮ ૩૩૦૦ કે હું જ્યારે......વળે છે.	આવા વિચારથી કે મારા જેવો પેહલવાન દુન્યામાંથી ચાલતો થયો-તો સાસાનીઓનું નસીબ ઊંધું વળેલું સમજવું.
૧૪૮ ૩૩૦૪ આવરૂદ આવર્દેહ	૧૪૮ ૩૩૦૭ બી બા
૧૪૯ ૩૩૩૩ કસ ગહ	૧૫૦ ૩૩૫૭ ચાદર જવ્શો
૧૫૨ ૩૪૦૧ નસીબના નેઝાની નોક જોઈ	નસીબના નેઝાની નોક સામે ઉભા રહી મારાં નસીબનો અનુભવ મેળવ્યો.
૧૫૨ ૩૪૦૫ અગરજો......નથી).	અગરજો મોહમ્મદ (દીનની બાબતમાં) મારો રાહબર થાય- અને જૂની દીન તજીને આ નવી દીન હું એખ્તયાર કરૂં,
૧૫૨ ૩૪૦૬ આ વાંકી......ચાલે છે.	તો પણ આ વાંકી પીઠવાળાં આસ્માનનાં કામો તો એવાંજ વાંકા રહેવાના-અને અમારી સાથ તે સખ્તાઈથી કામ લેવાનું.
૧૫૫ ૩૪૭૧ ને જન્ગ્ ને નન્ગ્	૧૫૫ ૩૪૭૬ પયમાનૂ પયમાન્
૧૫૫ ૩૪૮૪ પીશકારે પીશકારે	૧૬૦ ૩૫૯૮ સંઘરવા બક્ષેશ કરવા
૧૬૦ ૩૬૦૨ મસુર ચોખા	૧૬૧ ૩૬૦૩ ખુસ્તહો પેશ્તતો
૧૬૧ ૩૬૦૩ કુન્દુક (કોઠલાં સાથનો મેવો)	પસ્તાં
૧૬૧ ૩૬૦૫ મશ્કો મશ્કે	૧૬૧ ૩૬૦૯ બારૂહા બારહા
૧૬૧ ૩૬૦૯ બે મહિના......લાવે.	કાળાં તેલનો ત્રણુસો ઊંટનો બોજો-કિલ્લાઓ ઉપર બે મહિના સુધીમાં લાવે.
૧૬૧ ૩૬૨૨ બયકૂ દુશ બયકૂ રૂય	૧૬૨ ૩૬૩૯ ઉપકાર કરે, પાડ ચઢાવે,
૧૬૬ ૩૭૩૪ એવું નહીં......છટકી જાય).”	એમ નહીં થવું જોઇયે કે જ્યારે તે એ વાત બીજાઓથી સાંભળે ત્યારે પોતાની નીચ બુન્યાદ ઝાહેર કરે (યાને આપણને સતાવે).
૧૬૮ ૩૭૬૪ તારો લોભ તને મારશે-	તારા લોભને લીધે તને તાના સમજવા પડશે-
૧૭૧ ૩૮૪૭ દુશ્મનશ કર્દી દુશ્મન્ કુની શુ	૧૭૧ (નોટ) ભોધવવાનો ભોગવવાનો
૧૭૩ ૩૮૮૪ સોગ કરનારા શખ્સોમાંથી-	સન્યાસીઓમાંથી-
૧૭૩ ૩૮૮૬ પાદશાહનો સોગ ધરાવનાર શખ્સોને	સન્યાસીઓને
૧૭૩ ૩૮૮૮ વિલાપ કરનારાઓમાંના	સન્યાસીઓમાંના
૧૭૩ ૩૮૯૫ જો કોઈ ડાહ્યો......આપે,	તું તનદુરોસ્ત હતો અને તારા રવાન સાથ અકલ જોડાયલી હતી- હવે તું નોશીરવાનને આ બાબતની ખબર આપવા ગયો છે,
૧૭૪ ૩૯૧૦ ઝોરેમંદ (ઝાલેમ) માણુસ છે.	દુઃખિયો માણુસ છે,
૧૭૪ ૩૯૧૧ કારણકે......રહેશે નહીં.”	કે જે માણુસ ફરતાં આસ્માનથી ડગાય છે-જે (આસ્માન) મોડે વહેલે તેને ચઢતી પડતી દેખાડયા વગર રહેશે નહીં.”
૧૭૫ ૩૯૪૫ નેચાયદ ન હરૂગેઝ	૧૭૬ ૩૯૫૧ વિલાપ કરનારાઓ, સન્યાસીઓ,
૧૭૬ ૩૯૫૮ કરૂદ ગશ્ત	૧૭૯ ૪૦૧૬ ગોફ્તહુ ગોફૂતહુ
૧૭૯ ૪૦૩૧ અરમીદ આરમીદ	૧૮૦ ૪૦૪૫ સાઝન્દ સાઝદ
૧૮૨ ૪૦૮૬ ખોદાવન્દે ખોદાવન્દ	૧૮૨ ૪૦૮૯ ખારો ઝરૂ ખારો ઝારૂ
૧૮૩ ૪૧૦૩ દીનો તખ્તો	
૧૮૩ ૪૧૦૩ અને માત્ર......ચાલશે.	અને તખ્ત તથા ઉપદેશાસનનાં જોડાણની વારી આવશે.
૧૮૩ ૪૧૦૮ કે તે દાનેશમંદ......કર્યું છે.	કે આવો દાના માણુસ (સુલ્તાન) અમર થજો!-અને તેનાં દિલની ખાહેશ મૂજબ તેનાં કામની કારરવાઈ થજો!
૧૮૩ ૪૧૦૯ ને યાદ શુમારૂ	૧૮૩ ૪૧૧૪ નેશાસ્તન્દ નબેશ્તન્દ
૧૮૩ ૪૧૧૪ મોટાઓની......સભા મળી.	મોટાઓ અને દાનેશમદ ગ્રહસ્થો આ નામાની નકલ કરવા બેઠા.
૧૮૩ ૪૧૧૫ હું તો ગોયા......જોતો બેઠો.	તેઓ બેઠા હતા અને હું તો ગોયા તેમનો નોકર હોઉં તેમ તેઓને દૂરથી જોતો હતો.
૧૮૩ ૪૧૧૯ રવાકૂ બેસ્યારૂ ચીઝ	વરૂશકૂ બેસ્યારૂ નીઝ
૧૮૩ ૪૧૧૯ રવાક વરરાક	
૧૮૩ ૪૧૨૨ ઇરાનના પાદ......આવી ઉભો.	ઈરાનના પાદશાહોની તવારીખ (પુરી કરવા) મને ગરૂર હતી- પણ કામને ઢીલમાં નાખનારો ગ્રહ મારી સામે હતો.
૧૮૪ ૪૧૨૯ ઉમેદ કાંઈ રૂહી નહીં.	ઉમેદ સઘળી વ્યર્થ ગઈ.

શાહનામએ ફિર્દોસી.

ગુજરાતી હુરૂફે તમામ બયતો તથા તેનો તરજુમો.

વૉલ્યુમ ૧૦ મું.

ફેરેસ્તાદને ખુસ્રવ્ નસ્તૂહ્રા બા સેપાહ્ પસે બહ્રામ્ વ ગેરેફ્તાર્ શુદને નસ્તૂહ્ બદસ્તે ઊ વ રફ્તને બહ્રામ્ બનઝ્દીકે ખાકાને ચીન્.

ચુ ખુર્શીદે તાબાન્ બેયારાસ્ત ગાહ્
તલાયહ્ બેયામદ્ બે નઝ્દીકે શાહ્
બપર્દ્હ્સરા અન્દરૂન્ કસ નદીદ્
હમાન્ ખયમહ્ બરૂ પાયે બરૂ પસ નદીદ્
તલાયહ્ બેયામદ્ બેગોફ્ત ઈન બશાહ્
દેલશ તન્ગ્ તર્ શુદ અઝાન્ રઝ્મગાહ્
ગુઝીન્ કરૂદ્ અઝાન્ જન્ગેયાન્ સેહ્ હઝાર્
ઝેરેહ્દારો બર્ગુસ્તુવાન્વર્ સવાર્
બનસ્તૂહ્ ફરમૂદ્ તા બરૂ નેશસ્ત
મેયાને યલી તાખ્તનરા બેબસ્ત
હમી રાન્દ્ નસ્તૂહ્ દેલ્ પુર્ ઝે દરૂદ્
નબુદ્ મર્દે બહ્રામ રૂઝે નબરૂદ્
હમાન્ નીઝ્ બહ્રામ બા લશ્કરશ
નબૂદ્ ઈમન્ અઝ્ દાદો અઝ્ કેશ્વરશ
હમી રાન્દ્ બીરાહ્ દેલ પુર્ ઝે બીમ
હમી બોરૂદ્ બા ખીશ્તન્ ઝરૂરો સીમ
યલાન્ સીનહો ગોર્દે ઈઝદ્ ગોશસ્પ
બયક્ સૂએ લશ્કર્ હમી રાન્દ્ અસ્પ
સુખુનહાએ શાહાન્ હમી ખાન્દન્દ્
બબીરાહ્ લશ્કર્ હમી રાન્દન્દ્
પદીદ્ આમદ્ અઝ્ દૂર્ વયરાનહ્ દેહ્
કે આન્ દેહ્ નબૂદ્ અઝ્દરે મર્દે મેહ્
હમી રાન્દ્ બહ્રામ પીશ અન્દરૂન્
પશીમાન્ શુદહ્ દેલ પુર્ અઝ્ દર્દો ખૂન

ખુસરૂએ બેહરામની પાછળ લશ્કર સાથ નસ્તૂહને મોકલવો અને નસ્તૂહનું તેના હાથ ઉપર પકડાઈ જવું અને બેહરામનું ખાકાને ચીનની નઝદીક જવું.

જ્યારે ઝળકતા ખુરશીદે પોતાનું તખ્ત સણગાર્યું-ત્યારે ચોકીબાન પાદશાહની આગળથી ત્યાં આવ્યો.

તેણે દુશ્મનની છાવણીમાં કોઇને પણ જોયા નહીં-વળી તે તમ્બુ પણ આગળથી અને પાછળથી ઉભેલો નહીં જોયો.

પેલો તલાયો પાછો આવ્યો અને પાદશાહને તે કહ્યું-તે લડાઈગાહથી તેનું દિલ વધારે દિલગીર બન્યું.

તેણે તે લડાયકોમાંથી કડીવાળાં બખ્તર પેહેરનારા અને ઘોડાનાં બખ્તરવાળા ત્રણ હઝાર સવારો ચુંટી કાઢયા.

અને નસ્તૂહને ફર્માવ્યું જેથી તે ઘોડેસવાર થયો-અને તેની પાછળ દોડવા માટે પોતાની પેહલવાની કમર બાંધી.

નસ્તૂહ દર્દ ભરેલાં દિલે આગળ ચાલવા લાગ્યો-કેમકે તે કાંઇ લડાઇ વખતે બેહરામને લાયક મર્દ નહીં હતો.

તેમજ બેહરામ પણ પોતાની સાથ લશ્કર હતું તે છતાં-વેરથી તેમજ પોતાના દેશથી તે ઘણો બીતો હતો.

તેથી તે ધાસ્તી ભરેલાં દિલે કમાર્ગે ચાલ્યો જતો હતો-તે પોતાની સાથે સોનું રૂપું પણ લઈ જતો હતો.

યલાન સીનેહ અને પેહલવાન ઇઝદ ગોશસ્પ-લશ્કરની એક બાજૂએ ઘોડા ચલાવતા હતા.

તેઓ લશ્કરને ઉગટ રાહે ચલાવતા હતા-અને પાદશાહોનીજ વાતો ૧
કરતા હતા.

દૂરથી એક વયરાન ગામડું નઝર આવ્યું-કે જે ગામડું મોટા માણસને રહેવા લાયક નહીં હતું.

બેહરામ દર્દ અને ખૂન ભર્યાં દિલે પશેમાન થઇ આગળ ચાલતો હતો.

ચુ અઝ તેશનગી ખુશ્ક શાન્ શુદ દહન
બેયામદ બખાને યકી પીરહ્ જન્
ઝબાનહા બચર્બી બેયારાસ્તન્દ
વઝાન્ પીરહ્ ઝન્ આબો નાન્ ખાસ્તન્દ
ઝને પીરૂ ગોફ્તારે ઈશાન્ શનીદ
યકી કોહુનહ્ ઘેર્બાલ્ પીશ આવરીદ
યકી પારહ્ પારહ્ બેગુસ્તરૂદ મશ્ક
નેહાદહ્ બઘેર્બાલ્ બરૂ નાને કશ્ક
યલાન્ સીનહ્ બરૂસમ બબહુરામ દાદ
નયામદ કે ઘમ હીચશ અઝ બાજ્ યાદ
ગેરેફ્તન્દ બાજો બેખુરદન્દ નાન્
નઝારહ્ બરાન્ નામદારાન્ ઝનાન્
ચુ કશ્કીન્ બેખુર્દન્દ મય ખાસ્તન્દ
ઝબાનહા બઝમઝમ બેયારાસ્તન્દ
૨ ઝને પીરૂ ગોફ્ત અરૂ મયત આરૂઝુસ્ત
મયસ્તો યકી નીઝ કોહુનહ્ કદુસ્ત
બુરીદમ કદુરા કુનૂન મન્ સરશ
યકી જામ કર્દમ નેહાદમ બરશ
બદૂ ગોફ્ત બહુરામ ચૂન્ મય બુવદ
અઝીન્ ખૂબ્ તરૂ જામ ખુદ કય બુવદ
ઝને પીરૂ રફ્તો મય આવર્દો જામ
અઝાન્ જામ બહુરામ શુદ શાદકામ
યકી જામે પુરૂ બરૂ કફ્રશ બરૂ નેહાદ
બદાન્ તા શવદ પીરૂ ઝન્ નીઝ શાદ
બદૂ ગોફ્ત કય નામે બા ફ્રૂરહી
ઝે કારે જહાન્ ચીસ્તત આગહી
બદૂ પીરહ્ ઝન્ ગોફ્ત ચન્દીન્ સોખુન
શનીદમ કઝાન્ મઘઝ કર્દમ કોહુન
કે શહરૂ આમદ એમરૂઝ બેસ્યારૂ કસ
હમી રઝમે ચૂબીનહ્ ગૂયન્દો બસ
કે શુદ લશ્કરે ઊ બનઝદીકે શાહ
સેપહ્બુદ ગુરીઝાન્ બેશુદ બી સેપાહ
બદૂ ગોફ્ત બહુરામ કય પાક ઝન્
મરા અન્દરીન્ દાસ્તાની બેઝન્
૩ કે ઈન્ અઝ ખેરદ બૂદ બહુરામરા
વગરૂ બરૂ ગુઝીદ અઝ ખેરદ કામરા
બદૂ પીરહ્ ઝન્ ગોફ્ત કય શોહરહ્ મરૂદ
ચેરા દીવ ચશ્મે તોરા ખીરહ્ કરૂદ
નદાની કે બહુરામે પૂરે ગોશસ્પ્
ચુ બા પૂરે હોરૂમુઝ બરૂ અન્ગીખ્ત અસ્પ્
બેખન્દદ બરૂ હરૂકે દારદ ખરદ
કસ ઊરા ઝે ગર્દનકશાન્ નુશમરદ
બદૂ ગોફ્ત બહુરામ અગરૂ આરૂઝુય
ચુનીન્ કરૂદ કુ મય ખુરદ અઝ કદુય

બરીન્ કોહુનહ્ ઘેર્બાલ્ બરૂ નાને જવ
હમી દારૂ દરૂ પીશ બા જવ દેરવ
બરાનહમ ખુરેશ યક શબ્ આનં જા બેખોફ્ત
કબા જામહો જઉશનશ ઝીરે સોફ્ત

જ્યારે તરસથી તેઓનાં મોઢાં સુકાઇ ગયાં-ત્યારે તેઓ એક બુઢ્ઢી અઉરતનાં ઘર આગળ આવ્યા.

તેઓએ મીઠાસથી બોલવા માંડયું-અને પેલી બુઢ્ઢી સ્ત્રી પાસેથી પીવાનું પાણી અને રોટલી માગી.

પેલી બુઢ્ઢી સ્ત્રીએ તેઓની વાત સાંભળી-એક જૂની ચારણી તેઓ આગળ લઇ આવી.

એક ફાટો તુટો ચામડાંનો કકડો બિછાવ્યો-અને ચારણીમાં જવની રોટલી મૂકી

યલાન સીનેહે બેહરામને બાજ ધરવા માટે બર્સંમ આપી-ગમને લીધે તેને બાજ ધરવાની જરાબી યાદ આવી હતી નહીં.

તેઓએ બાજ ધરી અને પેલી રોટલી ખાધી-પેલી અઉરતો તે નામ-દારોને જોતી હતી.

જ્યારે જમી રહ્યા ત્યારે મય મંગાવ્યો-અને હાથ ધોઇને બાજ મૂકીને ભણવા લાગ્યા.

પછી તે બુઢ્ઢી સ્ત્રીએ કહ્યું કે "અગર દારૂની તને ખાહેશ થઇ છે-તો દારૂ છે અને એક સૂકાયલાં દોધીની તુંમડી પણ છે.

હમણાજ મેં તે તુંમડીનું માથું કાપી તેની જામ બનાવી મૂકી છાણી છે."

બેહરામે તેને કહ્યું કે "જ્યારે દારૂ હોય-ત્યારે એના કરતાં વધારે સારી જામ કઈ હોય?"

તે બુઢ્ઢી સ્ત્રી ગઈ અને શરાબ તથા જામ લાવી-ને જામથી બેહરામ ખુશહાલ થયો.

તેણે એક જામ ભરી તેણીના હાથમાં આપી-કે જેથી તે બુઢ્ઢી સ્ત્રી પણ પીને ખુશહાલ થાય.

પછી તેણીને કહ્યું કે "ઓ દબદબાવાળી માદર!-દુન્યાનાં કામોની તું શું ખબર અંતર ધરાવે છે?"

તે બુઢ્ઢી અઉરતે કહ્યું કે "મેં કેટલીક વાતો-સાંભળી છે કે જેથી મારૂં મગજ પણ મંદ પડી ગયું છે.

આજે શેહરમાંથી ઘણાંક માણસો આવ્યા છે-જેઓ બસ ચોબીનેની લડાઈ માટેનીજ વાતો કર્યા કરે છે,

કે તેનું લશ્કર પાદશાહની નઝદીક ગયું છે-અને સરદાર લશ્કર વગર નાસતો ફરે છે"

બેહરામે તેણીને કહ્યું કે "ઓ પાક અઉરત!-એ બાબતમાં તું મને ખોલાસાથી સમજાવ,

કે બેહરામનું એ કામ ડહાપણથી ભરેલું હતું-યા ડહાપણ કરતાં તેણે લોભને વધુ પસંદ કર્યો હતો?"

તે બુઢ્ઢી અઉરતે તેને કહ્યું કે "ઓ માનવંત શખ્સ!-એહરેમને તારી આંખ શા માટે અંધારી બનાવી છે?

તું જાણતો નથી કે ગોશસ્પના બેટા બેહરામે-જ્યારથી હોરમઝના છોકરા ખુસરૂ સાથ લડાઈ જગાડી છે,

ત્યારથી અકલમંદો તેના ઉપર હસે છે-અને તેને કોઇ બહાદુર તરીકે ગણતુંજ નથી."

બેહરામે તેણીને કહ્યું કે "હા, બેહરામે આવો લોભ કીધો તેથી આવી હાલતમાં તારે ઘરે આવીને તુંમડીમાંનો મય પીરો પડે છે (યાને બેહરામ પોતાની ઓળખ આપે છે કે બેહરામ હુંજ છું).

આજ જૂની ચારણીમાં જવની રોટલી ભરીને-બીજી જવની કાપણી થાય ત્યાં સુધી રાખી મૂકજે." (બેહરામ તે ઘરડી બાઇની મશ્કરી કરે છે).

એવું ખાણું ખાઇને ડગલો ઓઢી બખ્તર ખાંધ નીચે લઈ તે એક રાત ત્યાંજ સૂતો.

ચુ ખુરશીદ બર્ ચર્ખ્ બુકુશાદ રાઝ
સેપહ્દારે જન્ગી બેઝદ તબ્લ બાઝ
બેયાવર્દ ચન્દાન્ કે બૂદશ્ સેપાહ્
ગેશાન્માયગાન્ બર્ ગેરેફ્તન્દ રાહ્
બરહ્ બર્ યકી નયસેતાન્ બૂદ નવ્
બસી અન્દર્ મર્દુમે નય દરવ્
ચુ અઝ્ દૂર્ દીદન્દ બહ્રામરા
યકી લશ્કરે ગશ્ન્ ખુદ કામરા
બબહ્રામ ગોફ્તન્દ અનૂશાહ્ બઝી
બરાહે નયસ્તાન્ ચેરા આમદી
સેપાહે ફેરાવાન્ બપીશ્ અન્દરૂન્
હમહ્ જન્ગ્રા દસ્ત શોસ્તહ્ બખૂન્
બદૂ ગોફ્ત બહ્રામ કીદર્ સવાર્
નબાશદ જોઝ્ અઝ્ લશ્કરે શહ્રયાર્
શનીદમ્ કે ચૂન્ મા ઝે પઈહ્સરાય
બેસીચીદને રાહ્ કર્દીમ્ રાય
સેપહ્દાર્ ખુઝીદ નસ્તૂહ્રા
અબા ઊ યકી લશ્કર્ અન્બૂહ્રા
બદાન્ તા બેબાયદ પસે મા દમાન્
ચુ બીનમ્ બરૂ બર્ સર્ આરમ્ ઝમાન્
હમહ્ અસ્પ્રા તન્ગ્હા બર્ કશીદ
હમહ્ ગેર્દ બર્ ગેર્દે લશ્કર્ કશીદ
સવારાન્ સબુક્ બર્ કશીદન્દ તન્ગ્
ગેરેફ્તન્દ શમ્શીરે હેન્દી બચન્ગ્
હમહ્ નયસેતાન્ આતેશ્ અન્દર્ ઝદન્દ
સેપહ્રા ચકાચક્ બહમ્ બર્ ઝદન્દ
નયેસ્તાન્ સરાસર્ શુદ અફ્રૂખ્તહ્
યકી કોશ્તહો દીગરી સૂખ્તહ્
ચુ નસ્તૂહ્રા દીદ બહ્રામ્ ગોર્દ
એનાન્ બારએ તીઝ્તગ્રા સેપોર્દ
ઝે ઝીન્ બર્ ગેરેફ્તશ્ બખમ્મે કમન્દ
બેબસ્તન્દ બી માયહ્ દસ્તશ્ બબન્દ
હમી ખાસ્ત નસ્તૂહ્ અઝ્ ઝીન્હાર્
હમી ગોફ્ત કય નામવર્ શહ્રયાર્
ચેરા રીખ્ત ખાહી હમી ખૂને મન્
બેબખ્શાય બર્ બખ્તે વાઝૂને મન્
મકોશ્ મર્ મરા તા દવાન્ પીશે તૂ
બેયાયમ્ બુવમ્ ઝાર્ દર્વીશે તૂ
બદૂ ગોફ્ત બહ્રામ મન્ ચૂન્ તો મર્દ
નખાહમ્ કે યાબમ્ ઝે દશ્તે નબર્દ
નબોરૂરમ્ સરત્રા કે નન્ગ્ આયદમ્
કે ચૂન્ તૂ સવારી બચન્ગ્ આયદમ્
ચુ યાબી ઝે દસ્તમ્ રહાઈ બેપૂય
ઝે મન્ હર્ચે દીદી બખુસ્રવ્ બેગૂય
ચુ બેશ્નીદ નસ્તૂહ્ રૂએ ઝમીન્
બેબૂસીદો બેસ્યાર્ કર્દ આફ્રીન્
વઝાન્ બીશહ્ બહ્રામ શુદ તા બરય
અબા આન્ દેલીરાને ફર્ખોન્દહ્ પય
બેબૂદો બર્ આસૂદો ઝાન્જા બેરફ્ત
બનઝ્દીકે ખાકાન્ ખરામીદ તફ્ત

જ્યારે ખુરશીદે આસ્માનનો પરદો ખુલ્લો કીધો (યાને દિવસ ઉગ્યો)-ત્યારે તે લડાયક સરદારે પાછું ઢોલ વગાડયું.

તેથી તેનું જેટલું લશ્કર હતું તેટલું ત્યાં હાઝેર કીધું-અને પછી તે ઊંચી બુન્યાદના સરદારોએ આગળ ચાલવા માડયું.

રસ્તામાં એક લીલા વાંસનું જંગલ આવ્યું-તેમાં વાંસ કાપનારા ઘણા માણસો હતાં.

જ્યારે તેઓએ દૂરથી બેહરામને તેમજ તેનાં એક મગરૂરી ભર્યાં ભારી ૪
લશ્કરને જોયું,

ત્યારે તેઓએ બેહરામને કહ્યું કે "તું ખુશહાલ રહેજે!-તું આ વાંસનાં જંગલને માર્ગે શા માટે આવ્યો?

આગળ ઘણુંક લશ્કર છે-તે સઘળાઓએ લડાઈ માટેજ લોહીમાં હાથ ધોયલા છે."

ત્યારે બેહરામ બોલવા લાગ્યો કે "એ પાદશાહનાં લશ્કર વગર બીજું કોઈનું લશ્કર હોય નહીં.

મેં સાંભળ્યું છે કે જ્યારે આપણે ત્યાંની છાવણીમાંથી-મુસાફરીનો વિચાર કીધો,

ત્યારે પાદશાહે એક લશ્કરના જથ્થા સાથ નસ્તૂહને પસંદ કરી મોકલી આપ્યો.

કે તે આપણી પાછળ દોડતો કે આવે-પણ જ્યારે હું તેને સામે આવેલો જોઈશ ત્યારે તેનો વખત પુરો કરી મૂકીશ.

તમો સઘળાઓ ઘોડાના તંગ ખેંચી બાંધો-અને સઘળાઓ તે લશ્કરની આસપાસ ફરી વળો."

સવારોએ શેતાબ તંગ ખેંચ્યા-અને હાથમાં હિંદી તલવારો પકડી.

તેઓએ તે સઘળું વાંસનું જંગલ સળગાવી મૂકયું-અને અચાનક તે લશ્કર ઉપર તુટી પડયા.

તમામ તે વાંસનું જંગલ સળગી ઉઠયું-કોઈ માર્યો ગયો તો કોઇ ૫
દાઝી ગયો.

જ્યારે પેહલવાન બેહરામે નસ્તૂહને જોયો-ત્યારે તેણે લગામ તેઝ ચાલના ઘોડાને સોંપી દીધી.

અને તેને ઝીન ઉપરથી કમંદના પેચે કરી ઊંચકી લીધો-અને તેના ખાલી હાથ બાંધી લીધા.

નસ્તૂહે બેહરામ પાસે જીવતદાન માગ્યું-તે બોલવા લાગ્યો કે "ઓ નામવર પાદશાહ!

તું મારૂં ખૂન શા માટે રેડવા માગે છે?-મારાં ઊંધાં નસીબ ઉપર બક્ષેશ કર.

મને ના માર, કે હું તારી પાસે લાચાર થઇ આજેઝી કરતો દોડી આઉં."

બેહરામે તેને કહ્યું કે "તારા જેવા એક મર્દને-આ લડાઈનાં મયદાનમાંથી હું મેળવવા માગતોજ નથી.

હું તારૂં સર નહીં કાપીશ કારણ તારા જેવો એક સવાર મારા હાથમાં પકડાય તો મને પોતાને શર્મિંદગી લાગે.

તેથી જ્યારે તું મારા હાથથી છુટકારો પામે ત્યારે દોડી જઇ-તેં મારા હાથથી જે કાંઇ જોયું છે તે ખુસરૂને કહેજે."

જ્યારે નસ્તૂહે એવું સાંભળ્યું ત્યારે ઝમીનને-બોસા લઈ તેની પુષ્કળ વખાણ ગાઇ.

બેહરામ તે વાંસનાં જંગલમાંથી પોતાના મુબારક કદમના નામદારો ૬
સાથ રય સૂધી ગયો.

તે ત્યાં થોભ્યો અને આસૂદા બનીને ત્યાંથી શેતાબ ખાકાનની નઝદીક ગયો.

તારાજ્ કર્દને ખુસરૂ ખયમહ્ગાહે બહ્રામ્ વ નામહ્ નેવેશ્તને ઊ બકયસર્ વ પાસોખે આન્ બા ખેલ્અત્ વ હદાયા.

—————:o:—————

વઝાન્ રૂય ખુસ્રવ્ બદાન્ રઝ્મગાહ્
બેયામદ્ કે બહ્રામ્ બુદ્ બા સેપાહ્
હમહ્ રઝ્મગાહશ્ બતારાજ દાદ્
સેપહ્રશ્ હમી બહ્રહો તાજ દાદ્
ચકી બારએ તીઝ્રવ્ બર્ નેશસ્ત
મેયાન્શ્ ઝે બહ્રે પરસ્તેશ્ બેબસ્ત
બપીશ્ અન્દર્ આમદ્ ચકી ખારૂસાન્
પેયાદહ્ બેબૂદ્ અન્દરાન્ કારૂસાન્
બેઘલ્તીદ્ બર્ પીશે યઝ્દાન્ બખાક્
હમી ગોફ્ત કય દાવરે દાદે પાક્
બરે દુશ્મન્ · અઝ્ બૂમ બર્દાશ્તી
હમહ્ કાર્ ઝન્દાઝહ્ બુગ્ઝાશ્તી
પરસ્તન્દહો નાસઝા બન્દહ્ અમ્
બફર્માને દારન્દહ્ પૂયન્દહ્ અમ્
વઝાન્ જાયગહ્ શુદ્ બપર્દહ્ સરાય
બેયામદ્ બનઝ્દીકે ઊ રહ્નુમાય
૭ બેફર્મૂદ્ તા પીશે ઊ શુદ્ દબીર્
નબેશ્તહ્ અઝ્ નામએ બર્ હરીર્
ઝે ચીઝી કે રફ્ત અન્દરાન્ રઝ્મગાહ્
બકયસર્ નબેશ્ત અન્દરાન્ નામહ્ શાહ્
નુખોસ્ત આફરીન્ કર્દ બર્ દાદગર્
કઝૂ દીદ્ મર્દીઓ બખ્તો હોનર્
દેગર્ ગોફ્ત કઝ્ કેર્દગારે જેહાન્
હમહ્ નીકુઇ દીદમ અન્દર્ નેહાન્
બઆઝર્ ગોશસ્પ્ આમદમ બા સેપાહ્
દવાન્ પીશ્ બાઝ્ આમદમ કીનહ્ખાહ્
બદાન્ ગૂનહ્ તન્ગ્ અન્દર્ આમદ્ બજન્ગ્
કે બર્ મન્ બેબુદ્ જાએ પયકાર્ તન્ગ્
ચુ યઝ્દાને પાકશ્ નબુદ્ દસ્તગીર્
બેમોર્દ્ આન્ દમે આતેશે દારો ગીર્
ચુ બીચારહ્ તર્ ગશ્તો લશ્કર્ નમાન્દ્
ગુરીઝાન્ બશાબ્ગીર્ અઝ્ ઈદર્ બેરાન્દ્
હમહ્ લશ્કરશ્રા બહમબર્ ઝદીમ
બલશ્કર્ગહશ્ આતેશ્ અન્દર્ ઝદીમ
બફર્માને યઝ્દાને પીરૂઝગર્
બેબન્દમ બરૂ નીઝ્ રાહે ગુઝર્
૮ નેહાદન્દ્ બર્ નામહ્ બર્ મોહ્રે શાહ્
ફેરેસ્તાદગાન્ બર્ ગેરેફ્તન્દ્ રાહ્
ફેરેસ્તાદહ્ બા નામએ શાહ્રયાર્
બેશુદ્ તા દરે કયસરે નામદાર્
ચુ આન્ નામહ્ બર્ ખાન્દ્ કયસર્ ઝે તખ્ત
ફેરૂદ્ આમદ્ આન્ શાહે બીદાર્ બખ્ત

ખુસરૂએ બેહરામની છાવણીનો નાશ કરવો અને તેણે કયસર ઉપર નામુ લખવું અને સરપાવ તથા હદયા સાથનો તેનો જવાબ મેળવવો.

—————:o:—————

પેલી તરફ ખુસરૂ તે લડાઇગાહ કે જ્યાં બેહરામ પોતાનાં લશ્કર સાથ હતો ત્યાં આવ્યો.

તેની સઘળી છાવણી તેણે લૂટાવી દીધી—અને પોતાનાં લશ્કરને પૈસાની થેલી તેમજ તાજોની બક્ષેશ આપી.

પછી તે એક તેજ ચાલના ઘોડા ઉપર સવાર થયો—અને બંદગી કરવા માટે પોતાની કમર બાંધી.

તે એક કાંટાનાં વન આગળ આવી લાગ્યો—અને તે બંદગીનાં કામ માટેની જગ્યામાં ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતર્યો.

તે યઝદાન આગળ ખાક ઉપર પડયો-તે બોલવા લાગ્યો કે "એ પાક ઈન્સાફના ખાવંદ!

મારા દુશ્મનની ચઢતી થવા તેં મને મારાં વતનથી જુદો પાડયો— અને મારી ખરાબી હદથી બેહદ થવા દીધી.

હું એક તાબેદાર કમીનો બંદો છુ-અને જેહાનની સંભાળ લેનારા ખોદાતાલાનાં ફર્માન ઉપરજ ચાલનારો છું."

પછી તે જગ્યાએથી તે પાછો પોતાની છાવણીમાં આવ્યો—જ્યાં તેની આગળ તેનો રેહનુમા વઝીર હાઝેર થયો.

તેણે ફર્માવ્યું જેથી મુન્શી તેની નઝદીક ગયો તેના હુકમથી રેશમી કપડાં ઉપર એક નામુ લખ્યું.

તે લડાઇગાહમાં જે કાંઇ બનાવ બન્યો તે પાદશાહે તે નામામાં કયસર ઉપર લખાવ્યો.

પહેલાં ખુદાતાલા ઉપર દુઆ લખાવી—કે "મર્દાનગી, બુલંદ બખ્ત અને સઘળા હોનરો તે સાહેબથીજ જોયા."

પછી લખાવ્યું કે "જેહાનને પયદા કરનાર સાહેબથી—મેં અંદરખાનેથી સઘળી નેકીજ જોઈ છે

હું લશ્કર લઇ આઝર ગોશસ્પનાં મકાન આગળ આવ્યો—જ્યાં તે પાછો કીનેહખાહ બની મારી આગળ આવ્યો.

તે લડાઇ કરવા માટે એટલો તો મારી નઝદીક આવી લાગ્યો-કે મારે માટે લડવાની જગ્યા ઘણી તંગ થઇ પડી.

પણ જ્યારે પાક યઝદાન તેનો મદદગાર નહીં થયો—ત્યારે તેની લડાઇની ધરપકડના આતશનો શોલો બુઝાઇ ગયો.

જ્યારે તે ઘણોજ લાચાર થયો અને લશકર પણ રહ્યું નહીં-ત્યારે બામદાદે અહીંથી નાસી ગયો.

અમોએ તેનાં તમામ લશ્કરને બરહમ માર્યું—અને તેની લશ્કરી છાવણી સળગાવી મૂકી

ફતેહમંદી આપનાર યઝદાનના હુકમથી-તેનો નાસવાનો માર્ગ પણ બંદ કર્યો છું."

પછી તે નામા ઉપર પાદશાહની મોહર મારવામાં આવી-તે લઇ એલચીઓ માર્ગ કાપવા લાગ્યા.

પેલા એલચીઓ પાદશાહનાં નામા સાથે-નામદાર કયસરની દરબાર સુધી જઇ લાગ્યા.

જ્યારે તે નામુ વાંચ્યું ત્યારે તે બીદાર બખ્તનો પાદશાહ કયસર તખ્ત ઉપરથી નીચે ઉતર્યો.

બયઝદાન્ ચુનીન્ ગોફ્ત કય રહનુમાય
હમીશહ્ તોઈ જાવેદાનહ્ બજાય
તો પીરુઝ કર્દી મરાન્ બન્દહ્‌રા
કશન્દહ્ તોઈ મર્દે અફગન્દહ્‌રા
ફેરાવાન્ બદર્વીશ દીનારૂ દાદ
હમાન્ ખુર્દનીહા બખરૂવારૂ દાદ
હમાન્ નામહ્‌રા નીઝ પાસોખ નેવેશ્ત
બસાને દેરખ્તી બબાઘે બેહેશ્ત
સરે નામહ્ કરૂદ અઝ જહાનદારૂ યાદ
ખોદાવન્દે પીરૂઝીઓ ફરૂરો દાદ
ખોદાવન્દે માહો ખોદાવન્દે હુરૂ
ખોદાવન્દે ફરૂરો ખોદાવન્દે ઝૂરૂ
બુઝોર્ગીઓ નીકુ અખ્તરી ઝૂ શેનાસ
વઝૂ દારૂ તા ઝેન્દહ્ બાશી સેપાસ
જોઝ અઝ દાદો ખૂબી મકુન દરૂ જેહાન્
ચે દરૂ આશકારા ચે અન્દરૂ નેહાન્
યકી તાજ કઝ કયસરાન્ યાદગારૂ
હમી દાશ્તી તા કે આયદ બકારૂ
યકી ખુઝવી તઉકો દૂ ગૂશવારૂ
સદો શસ્ત હમ જામએ ઝરૂનેગારૂ
દેગરૂ સી શુતોરૂવારૂ દીનારૂ બૂદ
હમાન્ દુરૂરો યાકૂત બેસ્યારૂ બૂદ
સલીબી ફેરેસ્તાદ ગઉહરૂ નેગારૂ
યકી તખ્ત પુરૂ ગઉહરે શાહ્‌વારૂ
યકી સબ્ઝ ખફ્તાન બઝરૂ બાફ્તહ્
સરે શૂશહા બરૂ ગોહરૂ તાફ્તહ્
વઝાન્ ફયલસૂફાને રૂમી ચહારૂ
બેરફ્તન્દ બા હદયહો બા નેસારૂ
ચુ આમદ બખુસ્રવ અઝાન્ આગહી
અઝાન્ ફયલસૂફાને બા ફરૂરહી
પઝીરહ્ ફેરેસ્તાદ ખુસ્રવ સવારૂ
ગેરાનમાયગાને ગેરામી હઝારૂ
બુઝોર્ગાન્ બનઝદીકે ખુસ્રવ શુદન્દ
હમહ્ પાકુ બા હદયએ નવ શુદન્દ
ચુ ખુસ્રવ નેગહ્ કર્દ નામહ્ બેખાન્દ
અઝાન્ ખાસ્તહ્ દરૂ શેગેફ્તી બેમાન્દ
બદસ્તૂરૂ ગોફ્ત આન્ ઝમાન શહ્‌રયારૂ
કે ઇન્ જામએ રૂમે ગઉહરૂ નેગારૂ
ન આઇને પુરૂમાયહ્ દેહ્‌કાન બુવદ
કે ઈન્ માયએ જાસલીકાન્ બુવદ
ચુ બરૂ જામએ મા ચલીપા બુવદ
નેશાસ્ત અન્દરૂ આઇને તર્સા બુવદ
વગરૂ મન્ નપૂશમ બેયાઝારદ ઊય
હમાના દેગરૂ ચીઝ પેન્દારદ ઊય
વગરૂ પૂશમ ઈન નામદારાન હમહ્
બેગૂયન્દ કીન્ શહ્‌રયારે રમહ્
મગરૂ કઝ પયે દીને ઈસા શુદસ્ત
કે અન્દરૂ મેયાને ચલીપા શુદસ્ત
બખુસ્રવ ચુનીન ગોફ્ત આન્ રહનુમાય
કે દીન નીસ્ત શાહા બપૂશેશ બપાય

અને પાક યઝદાનને એ પ્રમાણે કહેવા લાગ્યો કે "ઓ રેહનુમાઇ કરનાર સાહેબ!-તુંજ જાવેદાન સુધીનો કાયમ છે.

તેંજ પેલા તારા બંદાને ફતેહમંદ કીધો-એક પડી ભાગેલા શખ્સનો હાથ પકડનારો તુંજ સાહેબ છે."

પછી તેણે દરવીશને પુષ્કળ દીનાર બક્ષેશ આપ્યા-તેમજ પુષ્કળ ખાવાનું પણ આપ્યું.

વળી બેહેસ્તના બાગમાંનાં ઝાડની માફકનો તે નામાનો જવાબ પણ લખ્યો.

તે નામાની શુરૂઆત ખોદાતાલાની યાદથી કીધી-કે "જે સાહેબ ફતેહમંદીનો, ખોરેહનો અને ઇન્સાફનો સાહેબ છે.

જે માહતાબનો સાહેબ છે અને આફતાબનો ખાવંદ છે-જે ખોદાઇ નૂરનો સાહેબ છે અને કૌવતનો માલેક છે,

મોટાઇ અને નેક નસીબ તું તેનાથી જાણજે-જ્યાં સુધી તું જીવે ત્યાં સૂધી તેનાજ શુક્રાના કરતો રહેજે.

શું જાહેરમાં કે શું છૂપી રીતે-તું ઇન્સાફ અને ખૂબી સિવાય દુન્યામાં ૯
બીજું કાંઇ પણ કરતો ના."

પછી તેણે આગળા કયસરોથી યાદગાર રહેલું એક તાજ કે જે તેણે રાખી મૂક્યું હતું કે કોઇ વખત કામ લાગશે, તે તાજ,

અને એક પાદશાહોને લાયકની સાંકળી અને બે કાનની બાલી-એક સોને સાઠ સોનેરી કપડાંના તાકા,

તે સાથ વળી ત્રીસ ઊંટ દીનારના ભર્યાં હતાં-તેમજ ઘણાંક મોતી અને યાકૂત પણ હતાં.

ગોહર જડિત એક ક્રોસ અને પાદશાહને લાયકનું ગોહર જડિત એક તખ્ત પણ મોકલ્યું.

સોનામાં ગુંથેલું એક લીલા રંગનું બખ્તર-કે જેની કિનારી ઉપર મોતી લગાડેલાં હતાં.

ચાર રૂમી ફીલસૂફો-એ સઘળો હદયો અને નેસાર લઇને ચાલ્યા.

જ્યારે ખુસરૂને એ હદયાની અને પેલા દબદબા સાથના ફીલસૂફોના આવ્યાની ખબર પડી,

ત્યારે ખુસરૂએ હઝાર બુઝોર્ગ મોભાદાર સવારોને એસ્તેકબાલ મોકલ્યા.

પેલા બુઝોર્ગો સઘળો નવો હદયો લઇ ખુસરૂની નઝદીક આવ્યા.

જ્યારે ખુસરૂએ તે હદયો જોયો અને પેલુ નામુ વાંચ્યું-ત્યારે તે ૧૦
ખઝાનો જોઈ અજબ થયો.

તેજ વખત પાદશાહે વઝીરને કહ્યું-કે "આ ગોહરનાં ભરેલાં રૂમી કપડાં,

ઊંચી બુન્યાદના દેહકાન (ઇરાની)ને લાયકનાં નથી-એ તો ખ્રિસ્તીઓની રીતભાતને મળતાં છે

જ્યારે મારાં કપડા ઉપર ક્રોસ પાડેલો હોય-તો હું પણ ખ્રિસ્તી ધર્મ પાળતો કહેવાઉં.

હવે જો હું એ કપડાં નથી પેહેરતો તો કયસર દુઃખી થશે-બલ્કે કાંઇ જુદોજ વિચાર કરશે.

અને જો પેહેરૂં છું તો અહીંના સઘળા નામદારો-કહેશે કે 'આ ઇરાની રૈયતનો પાદશાહ,

કદાચ તે ખ્રિસ્તી ધર્મમાં ચાલી ગયલો લાગે છે-કારણકે તે ક્રોસ સાથનાં કપડાં વચ્ચે બિરાજેલો છે."

તે રેહનુમા વઝીરે ખુસરૂને કહ્યું-કે "ઓ પાદશાહ! કપડાં પેહેરવા ઉપરજ કાંઈ દીન ટકતી નથી.

તા બરૂ દીને ઝરૂદુશ્તે પયઘમ્બરી
અગરૂ ચન્દ્ પયવસ્તએ કયસરી
બપૂશીદ પસ જામહરા શાહરૂયારૂ
બયાવીખ્ત આન્ તાજે ગઉહરૂ નેગારૂ
૧ બફરૂમૂદ તા પર્દહ બરૂદાશતન્દ
મેહાન્રા કે દરૂગાહ બુગ્ઝાશતન્દ
બરફૂતન્દ રૂમીઓ ઈરાનેયાન્
કે હરૂગૂનએ મરૂદુમ અન્દરૂ મેયાન્
કસી કશ એરદ બૂદ આન્ જામહ દીદ
બદાનેસ્ત કૂ રાએ કયસરૂ ગુઝીદ
દેગરૂ ગોફ્‌ત કીન્ શાહરૂયારે જેહાન્
હમાના કે તર્સા શુદ અન્દરૂ નેહાન્

જોકે તું કયસર સાથ ગમે એટલું સગપણ ધરાવે-તોપણ તું પયગમ્બર ઝરતોશ્તની દીન ઉપર ચુસ્ત છે."

પછી પાદશાહે તે પોશાક પેહેર્યો-અને પેલું ગોહર જડિત તાજ માથે લટકાવ્યું.

પછી હોકમ કર્યો જેથી પરદો ઉઠાવી નાખ્યો-અને સરદારોને દરબારમાંથી પસાર કીધા.

રૂમીઓ, ઈરાનીઓ અને તરેહવાર કઉમના માણસો આવવા લાગ્યાં.

જે કોઇનામાં કે અકલ હતી તેઓ તે કપડાં જોઈ સમજી ગયા કે "તેણે કયસરની મરજી રાખી છે."

બાકીનાઓ બોલ્યા કે "આ આપણા દેશનો પાદશાહ-બેશક કે અંદરખાનેથી ખ્રિસ્તી બન્યો છે."

ખેશમ્ ગેરેફ્‌તને નેયાતૂસ્ બરૂ બન્દૂય વ આશ્તી દાદને મર્યમ્ દરૂ મેયાને ઈશાન્.

——:o:——

દેગરૂ રૂઝ ખુસ્રવ બેયારાસ્ત ગાહ
બસરૂ બરૂ નેહાદ આન્ કયાની કોલાહ
નેહાદન્દ દરૂ ગુલ્શને સૂરૂ ખાન્
ચુનીન્ ગોફ્‌ત પસ રૂમેયાન્રા બખાન્
બેયામદ નેયાતૂસ બા રૂમેયાન્
નેશસ્તન્દ બા ફયલસૂફાન્ બખાન્
ચુ ખુસ્રવ ફેરૂદ આમદ અઝ્ તખ્તે બારૂ
અબા જામએ રૂમે ગઉહરૂ નેગારૂ
ખરામીદ ખન્દાનો બરૂ ખાન્ નેશસ્ત
બેશુદ તીઝ્ બન્દૂય બર્સમ બદસ્ત
જહાન્દારૂ બેગ્રેફ્‌ત બાઝે મેહાન્
બઝમઝમ હમી રાયઝદ દરૂ નેહાન્
નેયાતૂસ કાન્ દીદ અન્દાખ્ત નાન્
કે આશોફ્‌તગી બાઝ્ પસ શુદ કે ખાન્
હમી ગોફ્‌ત બાઝો ચલીપા બહમ
કે ખુસ્રવ બુવદ બરૂ મસીહા સેતમ.

ચુ બન્દૂય દીદ આન્ બેઝદ પોશ્તે દસ્ત
બખાન્ બરૂ બરૂએ ચલીપા પરસ્ત
ઘમી ગશ્ત અઝાન્ કારૂ ખુસ્રવ ચુ દીદ
બરોખસારહ શુદ ચૂન ગુલે શમ્બલીદ
બગોસ્તહમ ગોફ્‌ત ઈન્ ગવે બી ખરદ
નબાયદ કે બા દાવરી મય ખરદ
વરા બા નેયાતૂસે રૂમી ચેકારૂ
તને ખીશ કરૂદ અન્દરીન્ જન્ગ્ ખારૂ
નેયાતૂસ અઝાન્ જાયગહ બરૂનેશાસ્ત
બલશ્કરૂગહે ખીશ શુદ નીમ મસ્ત
બપૂશીદ રૂમી ઝેરેહ રઝમરા
કે બહુરે તબહ કર્દને બઝમરા

નેયાતૂસનું બંદૂય ઉપર ગુસ્સે થવું અને મર્યમે તેઓ વચ્ચે સલાહ કરાવવી.

——:o:——

બીજે દહાડે ખુસરૂએ પોતાનું તખ્ત સણગાર્યું-અને પાદશાહી તાજ સર ઉપર મૂક્યું.

ખુશહાલીના બાગમાં ખાણાંના ખુમચા મૂકાવ્યા-પછી તેણે રૂમીઓને તેડાવ્યા.

નેયાતૂસ બીજા રૂમીઓ સાથે આવ્યો-સઘળાઓ પેલા ફીલસૂફો સાથ ખાણાં ઉપર બેઠા.

જ્યારે ખુસરૂ ગોહરના ચીતારના રૂમી કપડાં સાથ દરબારનાં તખ્ત ઉપરથી નીચે ઉતર્યો,

ત્યારે હસતો હસતો જઇને ખાણાં ઉપર બિરાજ્યો-શેતાબ બંદૂય હાથમાં બાજ ધરવા માટે બર્સમ લઈ આવ્યો.

પાદશાહે બર્સમ હાથમાં લીધી-અને મનમાં ધીમે ધીમે બાજ પઢ્યો.

નેયાતૂસે જ્યારે તે રીત જોઈ ત્યારે હાથમાંથી રોટલી નાખી દીધી-અને ગુસ્સામાંનો ગુસ્સામાં ખાણાં ઉપરથી ઉઠી ગયો.

તે બોલવા લાગ્યો કે "મઝદયસ્નની દીનની બર્સમ અને ખ્રિસ્તી દીનની નિશાની ક્રોસ એ બન્ને ખુસરૂએ સાથે કરીને ઈસુ ક્રાઇસ્ટ ઉપર સિતમ ગુઝાર્યો છે."

જ્યારે બંદૂએ એ જોયું ત્યારે ખાણાં ઉપરજ પેલા ક્રોસના પૂજારી (નેયાતુસ)નાં મોઢાં ઉપર એક થબડાક ખેંચી કાઢી.

જ્યારે ખુસરૂએ એવું જોયું ત્યારે તે કામથી પોતે દિલગીર બન્યો-અને તેનો ચેહરો શમ્બલીદનાં ફૂલ જેવો ફિકકો પડી ગયો.

તેણે ગોસ્તહમને કહ્યું કે "આ કમ અકલ પેહલવાન-ઝઘડો કરતાં કરતાં મય પીયે, તે ઠીક નહીં.

તેને નેયાતૂસ રૂમી સાથે શું કામ હતું?-આવા ઝઘડામાં એણે ફોકટનું પોતાનું શરીર ખુવાર કર્યું છે."

નેયાતૂસ ત્યાંથી ઉઠયો-અને અડધી છાકટ હાલતમાં પોતાની છાવણીમાં ગયો.

તેણે તે ખુશીની મજલેસ ભાંજી પાડવા માટે-લડાઈ માટેનું રૂમી બખ્તર પેહેર્યું.

સવારાને રૂમી હમહુ જન્ગ્જૂય
બદરૂગાહે ખુસ્રવ નેહાદન્દ રૂય
હમાનગહ સવારી ઝે લશકરૂ શુ બાદ
બખુસ્રવ ફેરેસ્તાદ રૂમી નેઝાદ
કે બન્દૂએ નાકસ ચેરા પોશ્તે દસ્ત
ઝનદ બરૂ રોખે મર્દે યઝદાન્ પરસ્ત
ગરૂ ઊરા ફેરેસ્તી બનઝદીકે મન્
વગરૂનહ બબીન્ શૂરેશે અન્જુમન્
ઝે મન્ બીશ પીચી અઝાન્ કઝ રહી
કે જૂયદ હમી તખ્તે શાહનશાહી
ચુ બેશનીદ ખુસ્રવ બરૂ આશોફ્તો ગોફ્ત
કે કસ દીને યઝદાન્ નેયારદ નેહોફ્ત
કયૂમર્સો જમશીદ તા કયકોબાદ
કસી અઝ મસીહા નકર્દન્દ યાદ
મબાદા કે દીને નેયાગાને ખીશ
ગુઝીદહ જહાન્દારો પાકાને ખીશ
ગુઝારમ બદીને મસીહા શવમ
નગીરમ બખાન્ બાઝો તર્સા શવમ
તો તનહા હમી ગરૂ બેગીરી શુમારૂ
હોનરૂ દીદમ અઝ રૂમેયાન રૂઝે કારૂ
બખુસ્રવ ચુનીન્ ગોફ્ત મર્યમ કે મન્
બપાય આવરમ જન્ગે ઈન્ અન્જુમન્
બમન્ દેહ સરફ્રાઝ બન્દૂયરા
કે તા રૂમેયાન્ અઝ પયે રૂયરા
બેબીનન્દો બાઝ આરમશ તનદુરોસ્ત
કસી બીહુદહ જન્ગ્ હરૂગેઝ નજોસ્ત
ફેરેસ્તાદ બન્દૂયરા શહૂરૂયારૂ
બનઝદે નેયાતૂસ બા દહ સવારૂ
હમાન્ નીઝ મર્યમ ઝને હુશમન્દ
કે બૂદી હમીશહ લબાનશ બપન્દ
બદૂ ગોફ્ત રવ બા બેરાદરૂ પેદરૂ
બગૂ કય બદઅન્દીશે પર્ખાશખરૂ
નદીદી કે બા શાહ કયસરૂ ચે કરૂદ
ઝે બહુરે ખુઝોર્ગીઓ નન્ગો નબરૂદ
ઝે પયવન્દો ખીશીઓ અઝ ખાસ્તહ
ઝે મર્દાનો અઝ ગન્જે આરાસ્તહ
તો પયવન્દો ખીશી હમી બરૂકની
હમાન્ ફરૂરે કયસરૂ ઝે મન્ બેફ્ગની
ઝે કયસરૂ શનીદી કે ખુસ્રવ ઝે દીન્
નગર્દદ ચુ આયદ બઈરાન્ ઝમીન્
નદાની કે દેહકાન ઝે દીને કોહુન્
ન પીચદ ચેરા ખામ ગૂઈ સોખુન્
તો બન્દૂયરા સરૂ બઆઘૂશ ગીરૂ
મગૂય ઈન્ ગોફ્તારે ના દેલપઝીરૂ
મહેહ રન્જો કેર્દારે કયસરૂ બબાદ
મબાદા કે પન્દે મન્ આયદત યાદ
ચુ મર્યમ બેયામદ હમીદૂન બેગફ્ત
રોખે નામવરૂ હમચુ ગુલ બરૂ શેગફ્ત
ચે મર્યમ નેયાતૂસ પેઝરોફ્ત પન્દ
બેયામદશ ગોફ્તારે ઊ સૂદમન્દ

સઘળા લડાયક રૂમી સવારોએ-ખુસરૂની દરગાહ તરફ ચાલવા માંડયું.

તેણે તેજ વખત લશ્કરમાંથી રૂમી બુન્યાદના એક સવારને ઝડપથી ખુસરૂની નઝદીક મોકલ્યો,

અને કેહવાડિયું કે "નાલાયક બંદૂય ખોદાને પૂજનારા શખ્સનાં મોઢાં ઉપર શા માટે થબડાક મારે?

માટે અગર તેને તું મારી નઝદીક મોકલી દે-અને તેમ નહીં તો આ મારાં લશ્કરના પોકારો જોઈ લે.

એક નોકર (બેહરામ)થી કે જેણે રાજગાદી લેવાનો દાવો કર્યો તેનાથી જેટલાં દુ:ખ તેં જોયાં તેનાં કરતાં વધારે દુ:ખ તું મારીથી જોશે."

જ્યારે ખુસરૂએ એવું સાંભળ્યું ત્યારે તે ગુસ્સે થયો અને બોલ્યો-કે "પાક યઝદાનની દીન કોઇ છુપી રાખી શકતું નથી.

કયૂમર્સ અને જમશીદથી કયકોબાદ સુધી-કોઈ પણ પાદશાહોએ ઈસુ ક્રાઈસ્ટની યાદ વટિક કીધી નથી.

એમ કદી ના બનતું કે પોતાના નેયાગાનો, પસંદ કીધેલા પાદશાહો અને પાક લોકોની પવિત્ર દીન,

હું છોડી દેઉં અને ખ્રિસ્તી દીનમાં વટલી જાઉં-ખાણાં ઉપર બાજ નહીં ધરૂં અને ક્રિશ્ચિયન થઇ જાઉં.

તું એકલો ગમે એટલા વિચાર કર્યા કર-લડાઇને દિવસે રૂમીઓની મર્દાનગી કેટલી છે તે મેં જોઈ લીધી છે."

ત્યારે મર્યમે ખુસરૂને એ પ્રમાણે કહ્યું કે "હું-આ લોકોની લડાઇનું શેવટ લાઉં છું.

તું સરફરાઝ બંદૂય કે જેને રૂમીઓ મળવા માગે છે, તેને તું મને સોંપી આપ,

તેઓ તેને મળશે અને હું તેને સહી સલામત પાછો લાવી આપીશ વગર કારણે કોઇ લડાઈ શોધતુંજ નથી."

આથી પાદશાહે બંદૂયને દશ માણસો સાથે નેયાતુસની નઝદીક મોકલ્યો.

તેમજ પેલી ડહાપણવાળી અઉરત મર્યમ-કે જેણીના હોઠ હમેશ શીખામણથીજ ભરેલા રહેતા હતા, તેણીને પણ મોકલી.

ખુસરૂએ તેણીને કહ્યું કે "તું જા, તારા કાકાને-કહે કે 'એ બૂરા વિચારના લડાયક શખ્સ!

તેં નથી જોયું કે કયસરે પોતાની મોટાઈ, કીર્ત્તિ અને નામનાને ખાતેર પાદશાહ સાથ શું શું કર્યું?

તેણે મારી સાથના સંબંધ અને સગપણથી તથા માલ અસબાબથી-તેમજ પોતાના બહાદુર લોકોથી અને ભરપુર ખઝાનાથી શું શું કીધું છે?

અને તું તે સંબંધ અને સગપણને ઉખેડી કાઢવા માગે છે-તેમજ મારા હાથથી કયસરનો દબદબો નાબૂદ કરવા ચાહે છે?

તેં કયસરથી સાંભળ્યું તો હશે કે જ્યારે ખુસરૂ ઇરાન ઝમીનમાં આવશે ત્યારે તે પોતાની દીનથી ફરશે નહીં.

તું જાણતો નથી કે એક દેહકાન (ઈરાની) જૂની દીનથી-કદીબી ફરવાનો નથી તો પછી શા માટે અણઘટતા સખુનો બોલે છે?

માટે તું બંદૂયનું માથું તારી બગલમાં પકડી દોસ્તી કર-અને કાંઇ પણ નાખુશ વાતો ના બોલ.

કયસરની મેહનત અને વર્તણુકની ધૂળધાણી ના કર-એવું નહીં થાય કે તને મારી આ વાત યાદ કરવી પડે."

પછી જ્યારે મર્યમે ત્યાં આવી તેજ પ્રમાણે કહ્યું-ત્યારે તે નામવરનો ચેહરો ગોલાબનાં ફૂલની માફક પાછો ખીલી નીકળ્યો.

નેયાતસે મર્યમની શીખામણ કબૂલ કીધી-અને તેણીની વાત તેને ફાયદા ભરેલી લાગી.

હમ અઝ કારે બન્દૂય હેલ કરૂદ નરૂમ
કુજા દાશત અઝ રૂએ બન્દૂય શરૂમ
ચુ બન્દૂયરા દીદ બરૂ પાય ખાસ્ત
ઝે ગન્જૂરૂ પુરૂમાયહુ બાલાય ખાસ્ત
બેખન્દીદો પુર્સીદો કર્દશ નેસારૂ
બેરફૂતન્દ હરૂદૂ બરે શાહુરૂયારૂ
ચુ ખુસ્રવ નેયાતૂસરા દીદ ગોફૂત
કે નીકી નજૂયદ દેલે બદ જોફૂત
નજુસ્તાસ્ત બન્દૂય જોઝ શૂરો જન્ગ્
તો ગીતી બમા બરૂ મકુન તારો તન્ગ્
બતીઝી મદેહ રન્જે કયસરૂ બબાદ
બેમાન્ તા બેબાશીમ યક્ ચન્દ શાદ
બખૂને પેદરૂ મન્ જેગરૂ ખસ્તહુ અમ
કમરૂ બરૂ મેયાન્ સૂગ્રા બસ્તહુ અમ
૧૬ દેલે મન્ સરાસરૂ પુરૂ અઝ કીને ઊસ્ત
ઝબાનમ પુરૂ અઝ રન્જો નફ્રીને ઊસ્ત
ગરૂ ઊ અઝ પયે દીન્ શવદ ઝેશત ગૂય
તો અઝ બી ખેરદ હુશમન્દી મજૂય
નેયાતૂસ ગોફૂત અય જહાનદારૂ શાહુ
ખેરદમન્દી અઝ મસ્ત રૂમી મખાહુ
તો બસ કુન બદીને નેયાગાને ખીશ
ખેરદમન્દ મરૂદુમ નગર્દદ ઝે કીશ
બદીનગૂનહુ તા શુદ સખુન શાન દરાઝ
બલશકરૂગહુ આમદ નેયાતૂસ બાઝ

તેમજ બંદૂય તરફનો ગુસ્સો ભૂલી ગયો-હવે તેને બંદૂયનું મોં જોતાં શર્મ આવવા લાગી.

જ્યારે તેણે બંદૂયને જોયો ત્યારે તે ઉભો થયો-અને ખજાન્ચી પાસેથી એક કીમતી ઘોડો મંગાવ્યો.

તે હસ્યો અને ખબર આફીયત પૂછીને તેની ઉપર નેસાર કીધો-પછી તે બન્ને જણા પાદશાહની આગળ ગયા.

જ્યારે ખુસરૂએ નેયાતૂસને જોયો ત્યારે બોલ્યો-કે "બૂરી ખસ્લતના શખ્સનું દિલ નેકી શોધતુંજ નથી.

બંદૂએ ગડબડ અને ઝઘડા સિવાય કાંઇ બીજું શોધ્યુંજ નથી-પણ તું અમારી ઉપર દુન્યા અંધારી અને તંગ ના બનાવ.

તું કયસરની ઝેહમતને ગુસ્સામાં આવી જઇ બરબાદ ના કરી નાખ-ધીરજ પકડ, કે આપણે થોડોક વખત ખુશહાલ થઇ સાથ બેસ્યે.

બાપના ખૂનથી મારૂં જીગર પણ ઝખ્મી બનેલું છે-અને કમર ઉપર સોગનો કમરબંદ બાંધ્યો છે.

મારૂં દિલ તેનાજ કીનાથી ભરેલું છે-અને મારી ઝબાન તેનાં દુઃખ અને ધિક્કારથી ભરેલી છે.

અગરજો તે દીનને ખાતેર બૂરૂં બોલનારો બને-તો તારે તે બેવુકૂફથી દાનાઇની આશા રાખવી નહીં."

નેયાતૂસે કહ્યું કે "ઓ દેશની સંભાળ રાખનાર પાદશાહ!-તું પણ એક મસ્ત થયલા રૂમીથી ડહાપણની આશા ના રાખ.

તું પોતાના નેયાગાનોની દીન ઉપર કાયમ રહે-અકલમંદ માણસ પોતાના મઝહબથી ફરતો નથી."

એવી રીતની ઘણીક વાતો તેઓમાં ચાલી-પછી નેયાતૂસ પોતાની છાવણીમાં પાછો ફર્યો.

બખ્શેશે ખુસ્રવ્ બરૂ નેયાતૂસ્ વ રૂમેયાન્ વ પદ્રૂદ્ કર્દને ઇશાન્ બરૂમ્ વ નેવેશ્તને મન્શૂરૂહા બનામે મેહાને ઇરાન્.

ખુસરૂએ નેયાતૂસ અને બીજા રૂમીઓ ઉપર બક્ષેશ કરવી અને તેઓને પાછા રૂમ મોકલવા અને ઇરાની સરદારોને નામનાં પાદશાહી ફર્માનો લખવાં.

બખરૂરાદે બર્ઝીન્ બેફરૂમૂદ શાહુ
કે જાએ અરઝ્ સાઝો દીવાન્ બેખાહુ
હમહુ લશકરે રૂમેયાન્ અરૂઝ્ કુન
હરાન્ કસ કે હસ્તન્દ નવ્ યા કોહુન
દો બહુરહુ બેદેહ રૂમેયાન્રા ઝે ગન્જ્
બદાદન્ નબાયદ કે બીનન્દ રન્જ્
કસી કૂ બખેલ્અત સઝાવારૂ બૂદ
કુજા રૂઝે જન્ગ્ અઝ દરે કારૂ બૂદ
બેફરૂમૂદ તા ખેલ્અત આરાસ્તન્દ
ઝે દરૂ અસ્પે પુરૂમાયગાન્ ખાસ્તન્દ
૧૭ નેયાતૂસરા દાદ ચન્દાન્ ગોહરૂ
ચે અસ્પો પરસ્તારે ઝરીન્ કમરૂ
કઝ અન્દાઝએ હદયહુ બરૂતરૂ ગુઝશ્ત
હમ અઝ રાહે પુરૂમાયગાન્ બરૂ ગુઝશ્ત

પાદશાહે ખરરાદે બર્ઝીનને ફર્માવ્યું-કે "લશ્કરની તપાસ લેવાની જગ્યા તૈયાર કર અને લશ્કરની નોંધનું પુસ્તક મંગાવ.

તમામ રૂમી લશ્કરની તપાસ કર-તેઓમાં જે કોઈ કે જુવાન અને બુઢ્ઢા હોય,

તે રૂમીઓને ખઝાનામાંથી બે ભાગ આપ-આપતી વખતે એવું નહીં બનવું જોઇયે કે તેઓ દિલગીર થાય."

તેઓમાં જે કોઇએ કે લડાઈમાં કામ લાગ્યા હતા અને સરપાવને લાયકના હતા,

તેઓને માટે હોકમ કીધો જેથી તેઓને સરપાવ આપ્યો-પછી દરવાઝા ઉપરથી ઊંચી બુન્યાદના ઘોડા મંગાવ્યા.

નેયાતૂસને એટલાં તો ગોહર ઓપ્યાં-અને શું ઘોડા કે શું સોનેરી કમરબંદ સાથના ગોલામો એટલા આપ્યા,

કે જે એક હદયા કરતાં પણ ઘણુંજ વધુ થઈ ગયું-તેમજ દઉલતમંદ શખ્સની રીત કરતાંબી વધુ થયું.

હરૂ આન્ શહરૂ કઝ રૂમ બેસ્તહ કોબાદ
શે હોરમુઝ શે કેઆએ ફરૂરોખ્ નેઆદ
નેયાતૂસરા દાદો બેન્વેશ્ત અહદ
બશાન્ જામે હન્ઝલ પુરૂઆગન્દ શહદ
બેરફ્તન્દ પસ રૂમેયાન્ સૂએ રૂમ
બદાન્ મર્ઝે આબાદો આબાદ બૂમ
દો મન્ઝેલ બેશુદ ખુસવે સરફરાઝ
વરા કરદ પદરૂદો પસ ગશ્ત બાઝ
દેગરૂ હફ્તહ બર્દાશ્ત બા દહ સવારૂ
કે બૂદન્દ બીનાદેલો નામદારૂ
ઝે લશ્કરગહ આમદ બઆઝરૂ ગોશસ્પ
બગુમ્બદ નેગહ કર્દો ખુઝાશ્ત અસ્પ
પેયાદહ હમી રફ્ત દીદહ પુર આબ
બઝરૂદી દો રોખસારહ ચૂન આફ્તાબ
ચુ અઝ દર બનઝદીકે આતેશ રસીદ
શુદ અઝ આબે દીદહ રોખશ નાપદીદ
દો હફ્તહ હમી ખાન્દ વસ્તાઓઝન્દ
હમી ગશ્ત બરૂ ગેર્દે આતેશ નેઝન્દ
બહશ્તુમ બેયામદ ઝે આતેશકદહ
ચુ નઝદીક શુદ રૂઝગારે સદહ
બઆતેશ બેદાદ આનચે પેઝરોફ્તહ બૂદ
સખુન હરચે પીશે રદાન્ ગોફ્તહ બૂદ
ઝે જરૂરીનો સીમીનો ગઉહરૂ નેગારૂ
ઝે દીનારૂ વઝ ગઉહરે શાહવારૂ
બદર્વીશ બખ્શીદ ચન્દી દેરમ
નમાન્દ અન્દરાન્ બૂમો બરૂ કસ દેઝમ
વઝાન્ જાયગહ શુદ બઅન્દીવ શહરૂ
કે બરૂ દારદ અઝ રૂઝે શાદીશ બહરૂ
કે આન્ કેશ્વરે શૂરૂસાન્ બૂદ મરૂઝ
કસી ખાકે ઊરા નદાનેસ્ત અરૂઝ
બઅયવાન્ કે નૂશીરવાન્ કર્દહ બૂદ
બસી રૂઝગારૂ અન્દરાન્ બર્દહ બૂદ
ગેરાન્માયહ કાખી બેયારાસ્તન્દ
હમાન્ તખ્તે ઝરૂરીન બેપીરાસ્તન્દ
બેયામદ બતખ્તે નેયા બરૂ નેશસ્ત
જહાન્દારૂ પર્વીઝે યઝદાન્ પરસ્ત
બેફરમૂદ તા પીશે ઊ શુદ દબીરૂ
હમાન્ શાહબરૂ મૂબદે દસ્તગીરૂ
નબેશ્તન્દ મન્શૂરે ઈરાનેયાન્
બરસ્મે બુઝોર્ગાનો ફરૂરોખ કેયાન્
બદાન્ કારૂ બન્દૂય બુદ રહનૂમાય
જહાન્દીદહો રાદો ફરૂખોન્દહ રાય
ખોરાસાન્ સરાસરૂ બગોસ્તહમ દાદ
બેફરમૂદ તા નવ કુનદ રસ્મો દાદ
બહરૂ કારૂ દસ્તૂરૂ બુદ બુરૂઝમેહરૂ
દબીરે જહાન્દીદએ ખૂબ્ચેહરૂ
ચુ બરૂ કામે ઊ ગશ્ત ગર્દન્દહ ચરૂખ
બેબખ્શીદ દારાબ્ ગેર્દો સેતરૂખ

વળી રૂમનાં જે શેહરો કે કોબાદે કે હોરમઝે કે શું મુબારક ખુન્યાદનાં નોશીરવાને જીતી લીધાં હતાં,

તે સઘળાં નેયાતૂસને પાછાં આપ્યાં અને કરાર નામુ લખ્યું-તેમ કરી તેણે એળિયા (કડવાસ)ની જામમાં મધ રેડયું.

પછી રૂમીઓ પોતાના આબાદ મુલક અને આબાદ ઝમીનમાં રૂમ તરફ પાછા ગયા.

તેઓની સાથે સરફરાઝ ખુસરૂ પણ બે મંઝલ સૂધી ગયો-અને નેયાતૂસને રવાના કીધો અને પછી પોતે પાછો ફર્યો.

બીજે અઠવાડિયે ખુસરૂ દશ સવારો કે જે ચાલાક અને નામદારી ભરેલા હતા, તેઓ સાથ,

પોતાની લશ્કરી છાવણીમાંથી આઝર ગોશસ્પની દરગાહ આગળ આવ્યો-અને આતશના ગુમ્બઝને જોતાજ ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતરી પડયો.

અને પેયાદોજ આંસુ ભરેલી આંખોએ ચાલવા લાગ્યો-તેના બન્ને ગાલ આફતાબની માફકના ફિક્કા પડી ગયા હતા.

જ્યારે તે દરગાહમાંથી આતશની નઝદીક જઈ પહોંચ્યો-ત્યારે આંસુથી તેનો ચેહરો ઢંકાઇ ગયો.

તે બે હફતા સૂધી ઝંદ અવસ્તાના પાક કલામો પઢયા કીધો-અને ૧૮
ગમગીન ચેહરે તે આતશના કેબ્લાની આસપાસ ફરતો રહ્યો.

આઠમે દહાડે જ્યારે "જશ્નેસદેહ"નો દહાડો નઝદીક આવ્યો ત્યારે તે આતશ દાદગાહમાંથી બાહેર આવ્યો.

જે કાંઇ તેણે પોતાનાં મનમાં કબૂલ્યું હતું અને સરદારો આગળ જે કાંઇ બોલ્યો હતો તે સઘળું આતશના કેબ્લાને અર્પણ કીધું.

સોના રૂપાંની અને ગોહર જડિત ચીઝોમાંથી-તેમજ સોનાના દીનાર અને પાદશાહોને લાયકનાં ગોહરોમાંથી ઘણાંક અર્પણ કીધાં.

મોહતાજમંદોને પણ કેટલાક દિરમ બક્ષેશ આપ્યા-જેથી તે સર ઝમીનમાં કોઇ લાચાર રહ્યુ નહીં.

ત્યાંથી તે અન્દીવ શેહરમાં ગયો-કે ત્યાં તે ખુશહાલીમાં દહાડા પસાર કરે.

તે શૂરસાનના મુલકનો પ્રાંત હતો-જેની ઝમીનની કોઈ કીમત પણ કરી શકતું નહીં હતું.

ત્યાં જે મેહલ કે નોશીરવાને બાંધ્યો હતો અને જેને બાંધતાં ઘણો વખત લાગ્યો હતો,

તે દમામદાર મેહલ સણગાર્યો-તેમજ ત્યાંનું સોનેરી તખ્ત ભપકાદાર બનાવ્યું.

અને પછી તે યઝદાન પરસ્ત પાદશાહ ખુસરૂ પર્વીઝે-આવીને પોતાના બપાવાનાં તખ્ત ઉપર બેઠક લીધી.

તેણે ફર્માવ્યું જેથી વડો મુન્શી તેમજ દસ્તગીરી કરનાર રેહનુમા ૧૯
વડો વઝીર તેની નઝદીક આવ્યો.

તેઓએ બુઝોર્ગો અને મુબારક પાદશાહોની રાહ રસ્મ પ્રમાણે ઇરાનીઓના પર્વાના લખ્યા.

તે કામમાં અનુભવી, અકલમંદ અને મુબારક વિચારનો બંદૂય રેહનુમા હતો.

આખું ખોરાસાન ગોસ્તહમને આપ્યું-અને તેને ફર્માવ્યું કે ત્યાંની રાહ રસ્મ અને ઇન્સાફ નવેસરથી ચાલુ કરે.

બુર્ઝમેહર કે જે ખૂબસૂરત ચેહરાનો અનુભવી મુન્શી હતો, તે તેનાં દરેક કામમાં વઝીર તરીકે રહ્યો.

જ્યારે ફરતો આસ્માન ખુસરૂની મુરાદ માફક ચાલવા લાગ્યો (યાને ઇરાનની ગાદી તેને પાછી મળી)-ત્યારે તેણે દારાબગેર્દ અને ઈસ્તખ્ર બન્ને શેહરની હકૂમત લખી આપી.

બમન્શૂરૂ બરૂ મોહુરે ઝરૂરીન્ નેહાદ
સપુર્દ બરૂ કફે શામબર્ઝીન નેહાદ
બેફરૂમૂદ તા સૂએ શાપૂરૂ બોરૂદ
પરસ્તન્દહો ખેલ્અત ઊશા સેપોરૂદ
દેગરૂ મોહુરે ખુસ્રવ સુએ અન્દેયાન્
બેફરૂમૂદ બોર્દન બરસ્મે કેયાન્
હમહ્ શહ્રે કેર્માન્ મફ્રશા સેપોરૂદ
કે ખુસ્રવ વશા અઝ બુઝોર્ગાન્ શુમોરૂદ
૨૦ દેગરૂ કેશ્વરીશા બગોરૂદ્દય દાદ
બરાન્ નામહ્ બરૂ મોહુરે ઝરૂરીન્ નેહાદ
બબાલૂચ દાદ આન્ ઝમાન્ શહ્રે ચાજ
ફેરૈસ્તાદ મંન્શૂરૂ બા તખ્તે આજ
કલીદે દરે ગન્જહા બરૂ શુમોરૂદ
સરાસરૂ બપૂરે તોખારહ્ સેપોરૂદ
ચુ ઈન્ કર્દહ્ શુદ શહ્રયારે જેહાન્
નેગહ્ કરૂદ સૂએ કેહાનો મેહાન્
બેફરૂમૂદ તા હરૂ કે મેહ્તરૂ બબન્દ
બફર્માને ખરૂરાદે બર્ઝીન્ શવન્દ
બગીતી રવન્દહ્ બુવદ કામે ઊય
બમન્શૂરહા બરૂ બુવદ નામે ઊય
ઝે લશ્કરૂ હરાન્ કસ કે મેહ્ન્ગા કારૂ
બેમાન્દન્દ બા નામવરૂ શહ્રયારૂ
હમહ્ ખેલ્અતે ખુસ્રવી દાદ શાન્
બશાદી બમર્ઝી ફેરૈસ્તાદ શાન્
હમી ગશ્ત ગૂયા મનાદીગરી
ખુશ આવાઝે બીદારે દેલ્ મેહ્તરી
કે અય ઝીરૂદસ્તાને શાહે ઝમીન્
મખાનીદ કસ જોઝ બદાદ આફરીન્
૨૧ મજૂઈદ કીનો મરીઝીદ ખૂન્
મબાશીદ બરૂ કારે બદ રહ્નમૂન્
ગરૂ અઝ ઝીરૂદસ્તાન્ બેનાલદ કસી
ગરૂ અઝ લશ્કરી રન્જ યાબદ કસી
નેયાબદ સેતમ્ગારહ્ જોઝ દારૂ જાય
હમાન્ રન્જે આતેશ બદીગરૂ સરાય
હમહ્ પાદશાહીદ બરૂ ગન્જે ખીશ
કસીરા કે ગેરૂદ આમદ અઝ રન્જે ખીશ
ખુરીદો દેહીદ આન્ કે દારીદ ચીઝ
કસી કૂ નદારીદ ખાહીદ નીઝ
બહરૂ શારૂસાન્ દરૂ યકી ગન્જે માસ્ત
ઝે રન્જે નેયાગાન્ ગરૂ અઝ રન્જે માસ્ત
બગન્જૂરૂ ગોફ્તીમ તા હરૂ કે ચીઝ
નદારદ દેહદ પૂશેશો ખુરૂદ નીઝ
ચુ યાબદ ખુરેશ બામદાદે. પગાહ્
સે મન મીસેતાનદ ઝે ગન્જૂરે શાહ્
જહાન્ શુદ ઝે દાદશ બેહેશ્તે બરીન્
બપર્વીઝ કર્દન સઝદ આફરીન્
ગરૂ અયદૂન કે ઝીનસાન્ બુવદ પાદશા
બેહ્ અઝ દાનેશૂમન્દે ના પારૂસા
૨૨ બપયમાન્ કે ખાનદ બરૂ આફરીન્
બેફૂશદ કે આબાદ દારદ ઝમીન્

તે શેહરોના પર્વાના ઉપર સોનેરી મોહર લગાડીને-તે તુરત રામબર્ઝીનને હવાલે કીધું.

તેણે ફર્માવ્યું જેથી તે પર્વાનો અને ગોલામો તેમજ સરપાવ શાપૂર આગળ લઇ જઇ તેને સોંપી આપ્યો.

બીજો એક ખુસરૂની મોહર સાથનો પર્વાનો પાદશાહોની રીતરૈવાજ મૂજબ અન્દેયાન તરફ લઇ જવા ફર્માવ્યું.

તમામ કેર્માન શેહર તેને સોંપી આપ્યું-કારણકે ખુસરૂ તેને બુઝોર્ગોમાંનો એક સમજતો હતો.

બીજો એક મુલક ગોરદૂયને આપ્યો-તે પર્વાના ઉપર પણ પોતાની સોનેરી મોહર દાબી.

પછી તુરત બાલૂચને ચાચ શેહર આપ્યું-અને હાથીદાંતનાં તખ્ત સાથ તેનો પર્વાનો મોકલી આપ્યો.

વળી તેણે ખઝાનાઓના દરવાઝાની કુંચીની ગણત્રી કીધી-અને તે સઘળી તોખારેના બેટાને સોંપી આપી.

જ્યારે દેશનો પાદશાહ આ કામ કરી રહ્યો-ત્યારે તેણે નાનાં અને મોટાઓ તરફ નઝર કીધી.

તેણે ફર્માવ્યું કે "જે કોઇ સરદારો હોય-તે ખરરાદે બર્ઝીનના હોકમ પ્રમાણે ચાલે.

દેશમાં તેનોજ હોકમ ચાલશે-અને સઘળાં ફર્માનો ઉપર તેનુંજ નામ લખાશે"

પછી લશ્કરમાંથી જે કોઇ કે લડાઇને વખતે-નામવર પાદશાહની સાથેજ રહ્યા હતા,

તે સઘળાઓને પાદશાહી સરપાવ આપ્યા-અને ખુસહાલી સાથ તેઓને પોત પોતાની જગ્યાએ રવાના કર્યા.

હવે એક સારા આવાઝનો ચાલાક સરદાર-સઘળે મનાદી પોકારવા લાગ્યો,

કે "ઓ દેશના પાદશાહની રૈયતના લોકો!-તમો સર્વ કોઇ ઇન્સાફ સિવાય બીજાં કશાંની તરીફ ગાતા ના!

તમો કીનો શોધતા ના અને કોઈનું લોહી પણ રેડતા ના-બૂરાં કામ ઉપર રેહનુમા બનતાજ ના!

અગર મારી રૈયતમાંથી કોઈ ફર્યાદ કરશે-અથવા કોઇ લશ્કરનાં માણસથી કોઇને ઈજા પુગશે,

તો તે ઝુલ્મગાર પોતાની જગ્યા ફાંસીના માચડા સિવાય બીજે કેથે મેળવશે નહીં-તેમજ તે પેલી દુન્યામાં દોઝખનું દુઃખ ભોગવશે

તમો જે કોઇયે કે પોતાની જાતી મેહનતથી પૈસો પયદા કીધો હશે-તો તે તમારા સઘળા ખઝાના ઉપર તમો પોતેજ માલેક રહેશો.

તમારી પાસ જે કાંઈ હોય તે ખાઓ અને ખયરાત કરો-જો તમારી પાસ કાંઇ નહીં હોય તો અમારી પાસેથી માગો.

દરેક શેહરમાં મારા નેયાગાનોની મેહનતથી કે મારી મેહનતથી મેળવેલો એકેક ખઝાનો રહે છે.

અમોએ ખઝાન્ચીને કહી મૂકયું છે કે જેની પાસે કાંઇ નહીં હોય તેને પેહેરવા ઓઢવાનું અને ખાવા પીવાનું આપે.

જેને રોઝ સવાર સાંજ ખોરાક મળતો રહેશે-તેને પાદશાહના કોઠારી પાસેથી ત્રણ મણ અનાજ મળ્યો જશે."

તેના ઇન્સાફથી દેશ બુલંદ બેહેસ્તની માફકનો બન્યો-માટે ખુસરૂ પર્વીઝ ઉપર આફ્રીન કરવી ઘટારત છે.

અગરજો એક અધર્મી દાના પાદશાહ હોય, તો તેના કરતાં આવો એક પાદશાહ હોયલો ભલો કહેવાય,

કે જે પોતાના કોલ કરારો ઉપર સાબેત રહે અને દુન્યાને આબાદ રાખવાની કોશેશ કરતો રહે.

ઝારીએ ફેર્દઉસી અઝ્ મોર્દને ફર્ઝેન્દે ખીશ્.

મરા સાલ્ બુગઝશ્ત બરૂ શસ્તો પન્જ્
ન નીકૂ બુવદ ગરૂ બેયાઝમ બગન્જ્
મગરૂ બહ્રેહ બરૂ ગીરમ્ અઝ્ પન્દે ખીશ
બરૂ અન્દીશમ્ અઝ્ મર્ગે ફર્ઝન્દે ખીશ
મરા બૂદ નઉબત બેરફ્ત આન્ જવાન્
ઝે દર્દશ્ મનમ્ ચૂન્ તની બી રવાન્
શેતાબમ્ મગરૂ તા હમી યાબમશ્
ચુ યાબમ્ બપયઘારહ્ બેશતાબમશ્
કે નઉબત મરા બુદ તો બી કામે મન્
ચેરા રફ્તીઓ બોર્દી આરામે મન્
ઝે બદ્હા તો બૂદી મરા દસ્તગીરૂ
ચેરા રાહ્ જોસ્તી ઝે હમરાહે પીરૂ
મગરૂ હમરહાને જવાન્ યાફ્તી
કે અઝ્ પીશે મન્ તીઝ્ બેશતાફ્તી
જવાન્રા ચુ શુદ સાલ્ બરૂ સીઓ હફ્ત
ન બરૂ આરૂઝુ યાફ્ત ગીતીઓ રફ્ત
હમી બૂદ હમવારહ્ બા મન્ દુરોશ્ત
બરૂ આશોફ્ત યફ્ બારહ્ બેન્મૂદ પોશ્ત
બેરફ્તો ઘમો રન્જશ્ ઈદરૂ બેમાન્દ
દેલો દીદએ મન્ બખૂન્ દરૂ નેશાન્દ
ફુનૂન્ ઊ સુએ રઉશનાઈ રસીદ
પેદરૂરા હમી જાય ખાહદ ગુઝીદ
બરૂઆમદ ચુનીન્ રૂઝગારે દરાઝ્
કઝાન્ હમરહાન્ કસ નગશ્તન્દ બાઝ્
હમાના મરા ચશ્મ્ દારદ હમી
ઝે દીરૂ આમદન્ ખશ્મ્ દારદ હમી
મરા શસ્તો પન્જો વરા સીઓ હફ્ત
નપુર્સીદ અઝીન્ પીરો તન્હા બેરફ્ત
વય અન્દરૂ શેતાબો મન્ અન્દરૂ દેરન્ગ્
ઝે કેર્દારૂહા તા ચે આયદ બચન્ગ્
રવાને તો દારન્દહ્ રઉશન્ કુનાદ
ખેરદ પીશે જાને તો જઉશન્ કુનાદ
હમી ખાહમ્ અઝ્ દાવરે કેર્દેગારૂ
ઝે રૂઝી દહે પાકૂ પર્વર્દેગારૂ
કે યફ્સરૂ બેબખ્શદ ગુનાહે તોરા
ફુરોખ્શાન્ કુનદ તીરહ્ માહે તોરા

ફિર્દોસીનું પોતાના બેટાનાં મરણ માટેનું રૂદન.

મારી ઉમર પાંસઠ વર્ષની થઈ-માટે હવે મને લાઝમ નહીં કે પૈસાનો લોભ રાખું.

મારી પોતાની શીખામણની વાતોનોજ લાભ લઉં-મારા ફર્ઝંદનાં મોતનો વિચાર મને આવે છે.

મારો જવાનો વખત હતો પણ તે જવાન ચાલી ગયો-તેનાં મોતનાં ગમથી મારૂં શરીર જીવ વગરનું થઈ ગયું છે.

હું હવે ઉતાવળે રવાના થાઉં અને તેને શોધી કાઢું-જો તે મને મળે તો હું તેને ધમકાઉં,

કે "આ દુન્યામાંથી જવાની મારી વારી હતી. મારી મરજી વિરૂધ તું-શું કામ ગયો અને મારાં મનની સમાધાની શું કામ ખુંચવી લીધી?

આફતમાં તું મારો મદદગાર હતો-તારા બુઢ્ઢા બાપની સોહબત તેં કેમ તજી દીધી?

કદાચ તને જવાનોની દોસ્તી હાથ લાગી હશે-કે તું મને છોડીને દોડી ગયો."

મારો જવાન છોકરો જ્યારે સાડત્રીસ વર્ષનો થયો-અને દુન્યા તેની મરજી પ્રમાણે નહીં ચાલી તેથી તે દુન્યા છોડી ગયો.

મારી સાથ હમેશે કરડોજ રહેતો હતો-તેથી તે ગુસ્સે થઇ ચાલી ગયો.

તે તો ચાલી ગયો અને દુઃખ અને સંતાપ મેલી ગયો-મારાં દિલ ૨૩
અને આંખોને લોહીનાં આંસુ પાડતાં મેલી ગયો.

હવે તે મીનોઇ જેહાનમાં ગયો-જ્યાં બાપે જવું જોઇતું હતું ત્યાં પોતે ગયો.

એટલો તો લાંબો વખત વહી ગયો છે-કે તેની સાથ ગયલાઓમાંનો કોઈ પણ પાછો ફર્યો નથી.

કદાચને તે મારી રાહ જોતો હશે-મને જતાં મોડું થયું છે તેથી ગુસ્સે થતો હશે.

મારી ઉમર પાંસઠની અને તેની સાડત્રીસની-મારા જેવા ઘરડાની પરવા કીધા વગર એકલો ચાલી ગયો.

તે દોડી ગયો અને હું પાછળ રહી ગયો-જોઇયે કે હવે કામોનો નતીજો શું આવે છે?

ખોદા તારા આત્માને ખુશ રાખે-તારી બુદ્ધિ તારા આત્માનો બચાવ કરે (એટલે અકલનો ફરેશ્તો તારાં રવાનનું રક્ષણ કરે).

ઈન્સાફી દાવરથી, રોઝી બક્ષનાર પાક પર્વર્દેગાર પાસેથી હું એવી ખાહેશ રાખું છું,

કે તે તારા તમામ ગુનાહો માફ કરે-અને તારા રોશની વગરના માહ-તાબને (ચેહરાને) રોશન કરે.

દાસ્તાને બહ્‌રામ્‌ ચૂબીનહ્‌ બા ખાકાને ચીન્‌.

——:o:——

કુનૂન્‌ દાસ્તાનહાએ દીરીનહુ ગૂય
સુખુનહાએ બહુરામ ચૂબીનહુ ગૂય
૨૪ કે ઊ ચૂન્‌ સુએ શહ્‌રે તુર્કાન્‌ રસીદ
બનઝ્‌દીકે ખાકાનો શીરાન્‌ રસીદ
ઝે ગોર્દાને બીદારૂ દેલ્‌ દહુ હઝારૂ
પઝીરહુ શુદન્દશ ગુઝીદહુ સવારૂ
પેસરૂ બા બેરાદરૂશ પીશ અન્દરૂન્‌
અબા હરૂ યકી મૂબેદી રહ્‌નમૂન્‌
ચુ આમદ બરે તખ્તે ખાકાન્‌ ફરાઝ્‌
બરૂ આફ્‌રીન્‌ કર્દો બોર્દશ નમાઝ્‌
ચુ ખાકાન્‌ વરા દીદ બરૂપાય જસ્ત
બબૂસીદો બેસ્તોરૂદ રૂયશ બદસ્ત
બપુર્સીદ બેસ્યારશ અઝ્‌ રન્જે રાહુ
ઝે જન્ગો ઝે પયકારે શાહો સેપાહુ
હમ ઈઝદ ગોશસ્પો યલાન્‌ સીનહુરા
બપુર્સીદો ગોર્દાને બી કીનહુરા
ચુ બહુરામ્‌ બરૂ તખ્તે સીમીન્‌ નેશસ્ત
ગેરેફ્‌ત આનગહી દસ્તે ખાકાન્‌ બદસ્ત
બદૂ ગોફ્‌ત કય મેહુતરે બાફરીન્‌
સેપહુદારે તુર્કાનો સાલારે ચીન્‌
તો દાની કે અઝ્‌ ખુઆવે બદ નેહાન્‌
કસ ઇમન્‌ નબાશદ બેગેર્દે જેહાન્‌
૨૫ ગરૂ આસાયદ અઝ્‌ રન્જ બેગ્ઝાયદશ
તન્‌ આસાન્‌ ઝીયદ રન્જ બેફ્‌ઝાયદશ
ગરૂઅયદૂન્‌ કે ઈદરૂ પઝીરી મરા
બહરૂ નીકો બદ દસ્તગીરી મરા
બદીન્‌ મર્ઝે બી અરૂઝ યારમ તોઈ
બહરૂ નીકો બદ ધમગોસારમ તોઈ
વગરૂ હીચ રન્જ આયદત બુગ્ઝરમ
ઝે જાએ દેગરૂ જૂયમ આબેશખરમ
ગરૂઅયદૂન નબાશી તો હમદાસ્તાન્‌
અઝ્‌ ઈદરૂ શવમ સૂએ હેન્દુસ્તાન્‌
બદૂ ગોફ્‌ત ખાકાન્‌ કે અય સરૂફરાઝ્‌
બદીન્‌ રૂઝ્‌ હરૂગેઝ્‌ મબાદત નેયાઝ્‌
બેદારમ તોરા હમચુ પયવન્દે ખીશ
ચે પયવન્દ બરૂતરૂ ઝે ફર્ઝન્દે ખીશ
હમહુ બૂમ બા મન્‌ બદીન્‌ યાવરન્દ
અગરૂ કેહુતરાનન્દ અગરૂ મેહુતરન્દ
તોરા બરૂ સરાન્‌ સરૂફરાઝી દેહમ
હમ અઝ્‌ મેહુતરાન્‌ બી નેયાઝી દેહમ
બરીન્‌ નીઝ્‌ બહુરામ સઉગન્દ ખાસ્ત
ઝબાન્‌ બૂદ બરૂ જાને ઊ બન્દ ખાસ્ત
૨૬ બદૂ ગોફ્‌ત ખાકાન્‌ બબરૂતરૂ ખોદાયં
કે હસ્ત ઊ મરાઓ તોરા રહુનુમાય

બેહરામ ચોબીનેહનું ખાકાને ચીન સાથનું દાસ્તાન.

——:o:——

હવે તું આગળાં દાસ્તાનો પાછાં બેયાન કર-અને બેહરામ ચોબીનેહની વાતો કહે.

કે જ્યારે તે તુર્કીઓનાં શેહર તરફ ગયો-અને ત્યાંના ખાકાન અને બહાદુર લોકો આગળ જઈ પહોંચ્યો,

ત્યારે ત્યાંના બહાદુર લોકોમાંથી ચુંટી કાઢેલા હુશ્યાર દિલના દશ હઝાર સવારો તેને એસ્તેકબાલ ગયા.

તુરાની શાહઝાદો પોતાના ભાઈ સાથ હરોલમાં ચાલતો હતો-તેઓ દરેક જણ સાથ એકેક રાહબર વઝીર હતો.

જ્યારે બેહરામ ખાકાનનાં તખ્તની નઝદીક આવ્યો ત્યારે તેના ઉપર દુઆ કીધી અને તેને નમન કીધું.

જ્યારે ખાકાને તેને જોયો ત્યારે તે ઉભો થયો-તેને ચુમ્બન કીધું અને પોતાના હાથે તેનો ચેહરો પસવાર્યો.

તેને રસ્તાની તકલીફ માટે, પાદશાહ અને તેનાં લશકર સાથની લડાઇ માટે ઘણીક પૂછપરછ કીધી.

તેમજ ઇઝદ ગોશસ્પ, યલાન સીનેહ અને બીજા કીના વગરના પેહલવાનોની પણ ખબર આફીયત પૂછી.

જ્યારે બેહરામ સોનેરી તખ્ત ઉપર બેઠો-ત્યારે ખાકાનનો હાથ પોતાના હાથમાં પકડયો.

તેને કહ્યું કે "ઓ તુર્કેસ્તાન અને ચીનના માન પામેલા સરદાર!

તું જાણે છે કે બૂરા વિચારના ખુસરથી-દુન્યામાં કોઇ નચિન્ત નથી.

જો કોઇ મેહનત કરવાથી નચિન્ત થાય છે તો તે તેને દુઃખ દીયે છે-જો કોઇ સુખમાં ઝિંદગી ગુઝારે છે તો તે તેની રંજનો વધારો કરે છે.

હવે જો તું મને અહીં કબૂલ રાખતો હોય તો તું મારાં દરેક ભલાં અને બૂરાંમાં મારો મદદગાર બન.

આ અમૂલ્ય મુલકમાં તુંજ મારો મદદગાર છે અને સઘળાં સારાં માઠાંમાં તુંજ મારો ગમ વીસરાવનારો છે.

અને જો મને મદદ કરવામાં તને કશી અડચણ હોય તો હું ચાલી જાઉં-અને બીજી જગ્યાએથી મારા દાણા પાણી શોધી લઉં.

હવે જો આ મારી કહેલી વાતમાં તું એક મળતો નહીં થશે-તો હું અહીંથી હિંદુસ્તાન તરફ નીકળી જઇશ."

ખાકાને તેને જવાબ દીધો કે "ઓ સરફરાઝ શખ્સ!-તને એવા દહાડા માટેની હાજત કદીબી ના હોતી.

હું તને પોતાના સગાની માફક રાખીશ-સગા તો શું બલ્કે પોતાના ફર્ઝંદ કરતાં પણ વધુ ચઢિયાતો રાખીશ.

તમામ મુલકના શું નાના કે મોટા લોકો આ કામમાં મારી સાથ મદદગાર છે.

તને મારા સરદારો ઉપર સરફરાઝી આપીશ-તેમજ બીજા સરદારોથી ચઢિયાતો રાખીશ."

બેહરામે એ વાત ઉપર સઉગંદ માગ્યા-તેણે ઝબાન તો આપી હતી પણ તેના જીવ ઉપર બન્ધન નાખવા ચાહ્યું.

ખાકાને તેને કહ્યું કે "બુલંદ ખોદાતાલા કે મારો તેમજ તારો રેહનુમા છે, તેના કસમ લઈ કહું છું,

કે તા એન્દહુ અમ વીઝાહુ યારે તો અમ
બહરૂ નીકો બઙ્ઘ ધમગોસારે તો અમ
વઝાન પસ હુ અયવાન બેયારાસ્તન્દ
ઝે હરૂગૂનએ જામહા ખાસ્તન્દ
પરસ્તાન્દહો પૂરો શો ખુર્દની
ઝે ચીઝી કે બાયેસ્ત ગુસ્તર્દની
ઝે ઝરૂરીનો સીમીન કે આયદ બકારૂ
ઝે દીનારૂ વઝ ગઉહરે શાહુવારૂ
ફેરેસ્તાદ ખાકાન બનઝદીકે ઊય
દુરોખશન્દહુ શુદ જાને તારીકે ઊય
બચઉગાનો મજલેસ બદશ્તે શેકારૂ
બેરફતી મગરૂ કુ બુદ્દી ધમગોસારૂ
બદીનગૂનહુ બરૂ બૂદ ખાકાને ચીન
હમી ખાન્દ બહુરામરા આફરીન
યકી નામદારી કે બુદ યારે ઊય
બરઝમ અન્દરૂન દસ્તબરૂદારે ઊય
અઝ મેહુ બગઉહરૂ મકાતૂરહુ નામ
કે ખાકાન અઝ યાફ્તી નામો કામ
બશબગીરૂ નઝદીકે ખાકાન શદી
દો લબ્રા બઅન્ગોશ્તે બુદ બરૂ ઝદી
બરાન સાન કે કેહુતરૂ કુનદ આફરીન
બરાન નામબરૂદારે સાલારે ચીન
હમાનગહુ ઝે દીનારૂ બેર્દી હઝારૂ
ઝે ગન્જે જહાનદીદએ નામદારૂ
હમી દીદ બહુરામ યકચન્દ ગાહુ
બખાકાન હમી કરૂદ ખીરહુ નેગાહુ
બેખન્દીદ યકૂ રૂઝો ગોફ્ત અય બલન્દ
તોઈ બરૂ મેહાને જહાન અરૂજમન્દ
બહરૂ બામદાદી બહન્ગામે બારૂ
ચુનીન તુરૂક દીનારૂ યાબદ હઝારૂ
બબખશેશ અગરૂ બેશ કાની બુવદ
હમહુ બહરે ઊ રાયગાની બુવદ
બદૂ ગોફ્ત ખાકાન કે આઇને મા
ચુનીનસ્ત અફ્રૂઝેશે દીને મા
કે અઝ મા હરાનકસ કે જન્ગી તરસ્ત
બહન્ગામે સખ્તી દેરન્ગી તરસ્ત
ચુ ખાહદ ફેઝૂની નદારીમ બાઝ
હમી આઝ વર્ઝદ બરાહે નેયાઝ
ફેઝૂની મફરાસ્ત બરૂ મા કુનૂન
બદીનારૂ ખાનીમ બરૂ વય ફુસૂન
ચુ ઝૂ બાઝ ગીરમ બેજૂશદ સેપાહુ
ઝે લશકરૂ શવદ રૂઝે રઉશન સેયાહુ
જહાનજૂય ગોફ્ત અય સરે અન્જુમન
તો કરૂદી વરા ચીરહુ બરૂ ખીશતન
ચુ બાશદ જહાનદારૂ બીદારો ગોરૂદ
એનાનરા બકેહુતરૂ નબાયદ સેપોરૂદ
અગરૂ ઝૂ રહાનમ તોરા શાયદત
વગરૂ વીઝાહુ આઝર્મે ઊ બાયદત
બદૂ ગોફ્ત ખાકાન કે ફર્માન તોરાસ્ત
બદીન આરૂઝૂ રાયો પયમાન તોરાસ્ત

કે હું જ્યાં સુધી જીવતો રહીશ ત્યાં સુધી તારો વફાદાર યાર થઇ રહીશ-દરેક ભલાં અને બુરાંમાં તારો ગમ ભૂલાવનાર બનીશ."

ત્યાર પછી બે મેહલો સણગારવામાં આવ્યા-અને જાતજાતનાં કપડાં મંગાવ્યાં.

ગોલામો, પોશાકો અને ખાવાની ચીઝો-પાંથરવાની જોઇતી ચીઝો,

કામમાં આવે તેવી સોના અને રૂપાંની ચીઝોમાંથી-તેમજ રેશમી કપડાં અને પાદશાહોને લાયકનાં ગોહરોમાંથી,

કેટલુંક ખાકાને તેની નઝદીક મોકલ્યું-જેથી તેનો સીઆહ જીવ પાછો રોશન થયો.

શું ચઉગાનની રમતમાં અને ખુશીની મજલેસમાં કે શું શેકાર કરવાનાં જંગલમાં-તેનીજ સાથે તે જવા લાગ્યો, કે કદાચને તે તેનો ગમ ભૂલાવનારો બને.

ખાકાને ચીન એજ પ્રમાણે કર્યો જતો હતો-અને બેહરામની તારીફ કરતો હતો.

હવે એક નામદાર કે જે ખાકાનનો મિત્ર હતો-અને લડાઇમાં તેનો બહાદુરી કરનારો પેહલવાન હતો.

ખાન્દાનમાં તે ખાકાનથી પણ ચઢિયાતો મકાતુરેહ નામનો હતો-કે જેનાથી ખાકાન નામદારી અને કીર્ત્તિ મેળવતો હતો.

તે દર સવારે ખાકાન પાસે આવતો-અને બન્ને હોઠ ઉપર પોતાનાં ૨૭
આંગળા મૂકતો (યાને અદબથી બોલતો).

અને જેમ એક નોકર દુઆ કરે તેમ તે નામદાર ચીનના સરદાર ઉપર દુઆ કરતો.

તેજ વખત નામદાર જેહાનના અનુભવી પાદશાહના ખઝાનામાંથી હઝાર દીનાર લઇ જતો હતો.

બેહરામે એ બનાવ થોડોક વખત જોયા કીધો-અને ખાકાન ઉપર અજાયબીની નઝર કર્યાં કીધી.

પછી એક દહાડે તે હસીને બોલ્યો કે "ઓ બુલંદ પાદશાહ!-તું દેશના સઘળા સરદારો ઉપર ગાલેબ છે.

છતાં દરેક બામદાદે દરબારને વખતે-આ એક તુર્કી હઝાર દીનાર મેળવે છે.

એવી સખાવત માટે અગરજો એક મોટી સોનાની ખાન હોય-તો તે પણ આપતાં ફોકટની પુરી થઇ જાય."

ખાકાને તેને કહ્યું કે "અમારી રાહ રસ્મ અને અમારી દીનનો ઝળકાટ એવીજ રીતનો છે,

કે અમારામાંથી જે કોઇ કે વધારે બહાદુર હોય છે-અને મુશ્કેલીના વખતમાં વધુ ટકી શકે છે,

અને જ્યારે તે વધારે માગે ત્યારે અમો ના પાડતા નથી-અને તે માગવામાં તે લોભ કરતો જાય છે.

હમણા એ અમો ઉપર સરસાઈ ભોગવે છે-અને પૈસાથીજ અમોએ ૨૮
એને વશ કરી રાખ્યો છે.

જો હું તેને એ આપવાનું બંધ કરૂં તો સઘળું લશ્કર ઉશ્કેરાઇ જાય-અને તે લશ્કરથી અમારો રોશન રોઝ સીઆહ થાય."

દેશ જીતનારો બેહરામ બોલ્યો કે "ઓ અંજુમનના સરદાર!-તેંજ તેને પોતાની ઉપર ગાલેબ કીધો છે.

જો પાદશાહ ચાલાક અને બહાદુર હોય-તો નોકરને એટલી બધી છૂટ આપવી નહીં જોઇયે.

મારે હવે તને તેનાં દુઃખમાંથી છોડવવો જોઇયે-નહીં તો તને તેની શર્મ લાગતી હોવી જોઇયે."

ખાકાન બોલ્યો કે "જેમ તારી મરજી-એ વાતમાં તારોજ વિચાર અને વચન દુરોસ્ત છે.

મશા ગરૂ તવાની રહાની અઝુય
સરૂ આવર્દેહુ બાશી હમહુ ગોફ્તગૂય
બદૂ ગોફ્ત બહુરામ ફર્દા પગાહુ
ચુ આયદ મકાતૂરહુ દીનારૂ ખાહુ
મખન્હો બરૂ ઈચ સુફ્રશાય ચશ્મ
મદેહુ પાસોખશ ગરૂ દેહી જોઝ બખશ્મ
ગુઝશ્ત આન્ શબો બામદાદે પગાહુ
બેયામદ મકાતૂરહુ નઝદીકે શાહુ
૨૯ જહાન્દારૂ ખાકાન્ બરૂ નન્ગરીદ
ન ગોફ્તારે આન્ તુર્કે જન્ગી શનીદ
જે ખાકાન્ મકાતૂરહુ આમદ બખશ્મ
ચકાયક બરૂ આશોફ્તો બુફ્રશાદ ચશ્મ
બખાકાન્ ચુનીન્ ગોફ્ત કય નામદારૂ
ચેરા ગશ્તમ એમરૂઝ પીશે તો ખારૂ
હમાના કે ઈન્ મેહુતરે પારૂસી
કે આમદ બદીન્ મરૂઝ બા યારૂ સી
બેફ્રશદ હમી તા બેપીચી જે દાદ
સેપાહે તોરા દાદ ખાહદ બબાદ
બદૂ ગોફ્ત બહુરામ કય જન્ગજૂય
ચેરા તીઝ ગશ્તી બદીન્ ગોફ્તગૂય
ચુ ખાકાન્ બરદ રાહો ફર્માને મન્
બેરદરા ન પીચદ જે પયમાને મન્
નમાનમ કે આઈ તો હરૂ બામદાદ
તન્આસાન્ દેહી ગન્જે ઊરા બબાદ
બરૂઆનમ કે હસ્તી તો સીસદ સવારૂ
બરઝમ અન્દરૂન્ શીરૂ જૂઈ શેકારૂ
નેયર્ઝદ કે હરૂ બામદાદે પગાહુ
બખરૂવારૂ દીનારૂ ખાહી જે શાહુ
૩૦ મકાતૂરહુ બેશનીદ ગોફ્તારે ઊય
સરશ ગશ્ત પુરૂ કીન્ જે બાઝારે ઊય
બખેશ્મો બતુન્દી બેયાઝીદ ચન્ગ
જે તરૂકશ બરૂઆવરૂદ તીરી ખદન્ગ
બબહુરામ ગોફ્ત ઇન નેશાને મનસ્ત
બરઝમ અન્દરૂન્ તર્જમાને મનસ્ત
ચુ ફર્દા બેયાઈ બદીન બારૂગાહુ
હમી દારૂ પયકાને મારા નેગાહુ
ચુ બેશનીદ બહુરામ શુદ તીઝ ચન્ગ
ચકી તીરે પૂલાદ પયકાન્ ખદન્ગ
બદૂ દાદો ગોફ્તા જે મન્ યાદગારૂ
બેદારો બેબીન્ તા કે આયદ બકારૂ
મકાતૂરહુ અઝ પીશે ખાકાન્ બેરફ્ત
બેયામદ સુએ ખરૂગહે ખીશ તફ્ત

જો તું મને તેનાથી છોડવે-તો આ સઘળી ભાંજગડનું તું શેવટ લાવશે."

બેહરામે તેને કહ્યું કે "કાલે બામદાદે-જ્યારે મકાતુરહે દીનાર માગવા આવે,

ત્યારે તું હસતો ના અને તેની ઉપર જરાબી નઝર ના કરતો-તેને જવાબ આપતો ના અગર આપે તો ગુસ્સાથીજ બોલજે."

તે રાત પસાર થઈ અને સવારના પોહોરમાં-મકાતુરેહ પાદશાહની આગળ આવ્યો.

પાદશાહ ખાકાને તેની ઉપર નઝર નહીં કીધી-અને તે લડાયક તુર્કીની વાત પણ સાંભળી નહીં.

મકાતુરેહ ખાકાન ઉપર ગુસ્સે થયો-તે એકદમ છેડાઈ પડયો અને ડોળા ઘુરકી,

ખાકાનને કહ્યું કે "ઓ નામદાર!-હું આજે તારી નઝરમાં તુચ્છ કેમ થઇ પડયો?

ખચીત કે આ પારસી સરદાર-કે જે પોતાના ત્રીસ મદદગાર સાથે આ મુલકમાં આવ્યો છે,

તે કોશેશ કરે છે કે તું આ ઈન્સાફના માર્ગથી પાછો ફરે-પણ એ તારાં લશ્કરની ધૂળધાણી કરવા માંગે છે."

બેહરામે તેને કહ્યું કે "ઓ લડાયક શખ્સ!-તું વાત કરતાં ગુસ્સે કેમ બની ગયો?

જો ખાકાન મારો દેખાડેલો માર્ગ અને મારૂં કહેલું કબૂલ કરે-અને મારા કહેવાથી પોતાનાં ડહાપણને ફેરવે નહીં,

તો હું તને દર સવારે અત્રે આસાનીથી આવી તેના ખઝાનાની ધૂળધાણી કરે છે, તે કરવા દઉં નહીં.

હું કબૂલ કરૂં છું કે તું ત્રણસો સવાર જેવો છે-અને લડાઇ વખતે સિંહ જેવોજ શિકાર શોધે છે,

તો એ તને સઝાવાર નથી કે દર સવારે ગધેડાંના ભાર જેટલા દીનાર પાદશાહ પાસેથી તું લઈ જાય."

મકાતુરેહ તેની વાત સાંભળી-અને બેહરામના તાનાથી તેનું સર કીના ભરેલું થયું.

તેણે ગુસ્સા અને મિજાઝમાંજ હાથ લમ્બાવી-ભાથરામાંથી એક ખદંગી તીર બાહેર કાઢયો.

અને બેહરામને કહ્યું કે "એજ મારી નિશાની છે-અને લડાઇને વખતે એજ મારો દુભાષિયો છે.

જ્યારે કાલે તું આ દરબારમાં આવે-ત્યારે આ મારા તીરનાં પયકાનથી ખબરદાર રહેજે"

જ્યારે બેહરામે એવું સાંભળ્યું ત્યારે તે પણ તેઝ ચુંગાલનો બન્યો-અને પોલાદી પયકાનનો એક ખંદગી તીર,

તેને આપી કહ્યું કે "આ મારી યાદગારી-તું રાખજે અને જોજે કે તને તે કઇ વખતે કામ લાગે છે?"

મકાતુરહે ખાકાન આગળથી ચાલી ગયો-અને શેતાબ પોતાની છાવણી તરફ આવ્યો.

કોશતહ્ શુદને મકાતૂરહ્ બદસ્તે બહ્‌રામ્ ચૂબીનહ્.

——:○:——

ચુ શબ્ દામને તીરહ્ અન્દર્ કશીદ
સપીદહ્ ઝે કૂહે સેયહ્ બરૂદમીદ
મકાતૂરહ્ પૂશીદ ખફ્તાને જન્ગ્
બેયામદ યકી તીઘે તૂરી બચન્ગ્
ચુ બેશ્નીદ બહ્‌રામ બાલાય ખાસ્ત
હમાન્ જઉશને ખુસ્રવ આરાય ખાસ્ત
ગુઝીદન્દ જાઈ કે હરગેઝ પલન્ગ્
બદાન્ દશ્તો હામૂન્ નરફ્તી બજન્ગ્
ચુ ખાકાન્ શનીદ ઈન્ સખુન્ બરનેશસ્ત
બેરફ્તન્દ તુર્કાને ખાકાન્ પરસ્ત
બરાન્ તા અઝીન્ હરદુ શીરે ઝેયાન્
કેરા પીશતર્ ખાહદ આમદ્ ઝમાન્
મકાતૂરહ્ ચૂન શુદ બદશ્તે નબર્દ
ઝે હામૂન્ બઅબ્ર્ અન્દર્ આવર્દ ગર્દ
બબહ્‌રામે ગર્દનકશ આવાઝ દાદ
કે અફ્નૂન્ ઝે મર્દી ચે દારી બયાદ
તો ખાહી મરીન્ જન્ગ્રા પીશદસ્ત
વગર્ શીર્ દેલ તુર્કે ખાકાન્ પરસ્ત
બદ્ ગોફ્ત બહ્‌રામ પીશી તો કુન્
કે ઈન્ કીન્ તો અફ્ગન્દી અન્દર્ સખુન્
મકાતૂરહ્ કર્દ અઝ્ જહાનદાર્ યાદ
દો ઝાઘે કમાન્‌રા બઝેહ્ બર્ નેહાદ
ઝેહો તીર્ બેગ્રીફ્ત શાદાન્ બદસ્ત
ચુ શુદ ઘર્ક પયકાન્‌શ બુક્શાદ શસ્ત
બેઝદ બર્ કમર્‌ગાહે મર્દ સવાર્
નસોફ્ત આહન્ અઝ્ આહને આબ્દાર્
ઝમાની હમી બૂદ બહ્‌રામ દીર્
કે તા શુદ મકાતૂરહ્ અઝ્ જન્ગ્ સીર્
મકાતૂરહ્ પેન્દાશ્ત ક્રૂ શુદ તબાહ્
બેઝૂશીદો બર્‌ગશ્ત અઝાન્ રઝ્મગાહ્
બદ્ ગોફ્ત બહ્‌રામ કય રઝ્મ જૂય
નકોશ્તી મરા સૂએ ખર્ગહ્ મપૂય
તો ગોફ્તી સખુન્ બાશો પાસોખ શનવ
અગર્ બેશનવી ઝેન્દહ્ માની બેરવ
નેગહ્ કર્દ જઉશન્ ગુઝારી ખદન્ગ્
કે આહન્ શુદી પીશે ઊ મૂમો સન્ગ્
બેઝદ બર્ મેયાને સવારે દલીર્
સેપહ્‌બદ શુદ અઝ્ રઝ્મો દીનાર્ સીર્
બરૂય અન્દર્ આમદ દો દીદહ્ પુર્ આબ્
હમાન્ ઝીને તૂઝી શુદહ્ જાએ ખાબ્
મકાતૂરહ્ ચૂન બેન્ગ્‌રા બર્ નેશસ્ત
દુઓસ્તીન્ દો પાયશ બઝીન્ બર્ બેબસ્ત
ચુ શુદ ખસ્તહ્ અઝ્ તીર્ બર્ ઝીન્ બેમાન્દ
ઝનન્દહ્ હમાન્ અસ્પે જન્ગી બેરાન્દ

મકાતૂરેહનું બેહરામ ચોબીનેના હાથ ઉપર માર્યું જવું.

——:○:——

જ્યારે રાતે પોતાની કાળી દામન ખેંચી લીધી-અને સીઆહ પહાડમાંથી ઉજાસ બાહેર નીકળ્યો,

ત્યારે મકાતૂરહે લડાઈનું બખ્તર પેહેર્યું-અને હાથમાં એક તુરાની તલવાર પકડીને આવ્યો.

જ્યારે બેહરામે એ સાંભળ્યું ત્યારે પોતાનો ઘોડો તેમજ પાદશાહી સણગારનું બખ્તર મંગાવ્યું.

તેઓએ એક એવી જગ્યા પસંદ કીધી કે તેવાં મયદાંન અને જંગ- ૩૧
લમાં ચિત્તો વાઘ પણ લડવા માટે જાય નહીં.

જ્યારે ખાકાને એ વાત સાંભળી ત્યારે તે પણ સવાર થયો-અને તેની સાથે તેના વફાદાર તુર્કી સવારો પણ ગયા,

એટલા માટેજ કે આ બેઉ વિકરાળ સિંહોમાંથી કોણનું મોત પહેલાં આવશે?

જ્યારે મકાતૂરેહ લડાઈનાં મયદાનમાં આવ્યો-ત્યારે તે જંગલમાંથી તેણે વાદળ સુધી ગર્દ ઉઠાવી.

તેણે બહાદુર બેહરામ ઉપર પોકાર મારી કહ્યું-કે "ચાલ હવે તું શું મર્દાનગી ધરાવે છે?

આ લડાઇમાં તું પહેલ કરવા માગે છે?-અથવા ખાકાનના વફાદાર સિંહની હિમ્મતના તુર્કીને પહેલ કરવા કહે છે?"

બેહરામે તેને કહ્યું કે "પહેલ તો તુંજ કર-કારણકે લડાઈની વાત તેંજ કાઢી છે."

આથી મકાતૂરહે ખોદાતાલાને યાદ કરી-કમાનના બન્ને છેડા ચિલ્લા ઉપર ધરી,

ચિલ્લો અને તીર ખુશહાલ હાથમાં પકડયાં-અને તીરનું પયકાન છેક દેખાતું બંદ પડયું ત્યાં સુધી ખેંચીને પછી અંગુઠા ઉપરથી તે છટકાવ્યો.

અને લડાયક સવારની કમર ઉપર માર્યો-પણ બેહરામનાં આબદાર લોઢાંનાં બખ્તરમાંથી તેનો લોઢાંનો તીર આરપાર જઈ શકયો નહીં.

બેહરામ થોડોક વખત ત્યાં થોભી ગયો-કે જેથી મકાતૂરહ લડાઇથી ૩૨
ધરાયલો બને.

અને મકાતૂરહે પણ એમજ ધાર્યું કે "તે માર્યો ગયો"-તેથી તેણે પોકાર માર્યો અને લડાઇગાહમાંથી પાછો ફર્યો.

બેહરામે તેને કહ્યું કે "ઓ લડાઈ કરનારા શખ્સ!-તેં કાંઈ મને મારી નાખ્યો નથી તુ તારી છાવણી તરફ પાછો ના ફર.

આ બાબતની પહેલ તો તેંજ કાઢી છે, તો જરા ઉભો રહે. તેનો જવાબ સાંભળી લે-એ જવાબ સાંભળીને જો તું જીવતો રહે, તો અહીંથી પાછો ફરજે."

તેણે બખ્તર વિંધનારો એક ખંદગી તીર જોઈ કાઢયો-કે જેની આગળ લોખંડ અને પત્થર મીન જેવો નર્મ થઈ જતો હતો,

તે તીર પેલા બહાદુર સવારની કમર ઉપર માર્યો-જેથી તે સરદાર મકાતૂરેહ લડાઈથી તેમજ પેલા દીનાર લઈ જવાથી ધરાઇ ગયો.

આંસુ ભરેલી આંખોએ તે ઊંધો પડયો-તેમજ તેનું તુઝી શેહરનું ઝીન તેની સૂવાની જગ્યા બન્યું.

હવે મકાતૂરહ જ્યારે ઘોડા ઉપર સવાર થયો હતો-ત્યારે પોતાના બન્ને પગ ઝીન સાથે બાંધી લીધા હતા.

તેથી જ્યારે તે તીરથી ઝખ્મી થયો અને તે ઝીન ઉપરજ રહી ગયો-ત્યારે તીર મારનાર બેહરામે પેલા જંગી ઘોડાને હંકારી મેલ્યો.

બખાકાને ચીન્ ગોફ્તં કય કામજૂય
હમી ગૂર્ કન્ ખાહદ આન્ નામજૂય
૪૩ બદુ ગોફ્ત ખાકાન્ કે બેહુતર્ બેબીન્
કે ઊ ગેન્દહુ ખોફતસ્ત બર્ પોશ્તે ઝીન્
બદુ ગોફ્ત બહ્રામ કય પુર્ મનશ
હમ અકૂનૂન્ બખાક્ અન્દર્ આયદ તનશ
તને દુશ્મને તૂ ચુનાન્ ખોફ્તહ્ બાદ
કે ઊ ખોફ્તહ્ બર્ અસ્પે તૂરી નેજાદ
સવારી ફેરેસ્તાદ ખાકાન્ દેલીર્
બનઝ્દીકે આન્ નામબર્દાર્ શીર્
વરા બસ્તહો કોશ્તહ્ દીદન્દ ખાર્
બર્ આસૂદહ્ અઝ્ ગર્દેશી રૂઝગાર્
બેખન્દીદ ખાકાન્ બદેલ્ દર્ નેહાન્
શેગેફ્ત આમદશ ઝાન્ સવારે જેહાન્
પુર્ અન્દીશહ્ શુદ તા બઐયવાન્ રસીદ
કોલાહશ ઝે શાદી બકયવાન્ રસીદ
સેલીહો દેરમ ખાસ્તો અસ્પો રહી
હમાન્ ઝીવરો તાજે શાહનશહી
ઝે દીનાર્ વઝ્ ગઉહરે શાહ્વાર્
ઝે હર્ ગૂનએ આલતે કાર્ઝાર્
ફેરેસ્તાદહ્ અઝ્ પીશે ખાકાન્ બેબારહ
બગન્જૂરે બહ્રામે જન્ગી સેપોર્દ

અને ખાકાનને કહ્યું કે "ઓ મુરાદમંદ પાદશાહ!-પેલો નામ શોધનાર મકાવૂરહ ટોઈ ઘોર ખોદનારો શોધે છે."

ખાકાને તેને કહ્યું કે "તું સારી રીતે તપાસ કર-કારણકે તે જીવતોજ ઝીન ઉપર સૂઈ ગયલો લાગે છે."

બેહરામે તેને કહ્યું કે "ઓ મોટાં મનના પાદશાહ!-હમણાં તેનું શરીર ખાકમાં પડશે.

જેવી રીતે કે તે તુર્કી બુન્યાદના ઘોડા ઉપર સૂતેલો છે-તેવીજ રીતે તારા દુશ્મનનું તન સૂતેલું હોજો!"

આથી ખાકાને એક દિલાવર સવાર તે નામ કઢાવનાર સિંહની નઝદીક મોકલ્યો.

તેઓએ મકાવૂરહને બંધાયલો અને ખુવારીથી મરણ પામેલો જોયો-તે ઝમાનાની ગર્દેશથી છૂટી ચૂકયો હતો

ખાકાન પોતાનાં મનમાંને મનમાં હસવા લાગ્યો-તેને તે પોતાના દેશના બહાદુર શખ્સ માટે ઘણી અજાયબી લાગી.

તે અંદેશા ભરેલો પોતાના મેહલમાં ગયો-તેની કોલાહ ખુશહાલીથી શનિશ્ચર સેતારા સૂધી પહોંચી હતી.

પછી તેણે હથિયાર, દિરમ, ઘોડા અને ગોલામો મંગાવ્યા-તેમજ ઘરેણાં, શેહેનશાહી તાજ,

દીનાર અને પાદશાહોને લાયકનાં ગોહરો-દરેક જાતનાં લડાઇનાં હથિયારો મંગાવ્યાં.

તે સઘળું ખાકાન આગળથી એક એલચી લઈ ગયો-અને લડાયક બેહરામના ખઝાન્ચીને સોંપી આપ્યું.

કોશતને શીરૂકપ્પી દુખ્તરે ખાકાન્રા વ કોશતહ્ શુદને ઊ બદસ્તે બહ્રામ્ ચૂબીનહ્ વ દાદને ખાકાન્ દુખ્તરે ખુદ્ બા મુલ્કે ચીન્ બઊ.

શીરકપ્પી નામનાં જાનવરે ખાકાનની બેટીને મારી નાખવી અને તેનું બેહરામ ચોબીનેહના હાથ ઉપર માર્યું જવું અને ખાકાને તેને ચીનના મુલક સાથ પોતાની બેટી આપવી.

૩૪ ચુ ચન્દી બર્ આમદ બરીન્ રૂઝગાર્
શબો રૂઝ્ આસાયેશ આમૂઝગાર્
ચુનીન્ બુદ કે દર્ કૂહે ચીન્ આન્ ઝમાન્
દદી દામ બૂદી ફેઝૂન અઝ્ ગમાન્
દદો બૂદ મેહુતર્ ઝે અસ્પી બતન્
બસર્ બર્ દો ગીસૂ સેયહ્ ચૂન્ રસન્
તનશ ઝર્દો ગૂશો દહાનશ સેયાહ્
નદીદી કસ ઊરા મગર્ ગરૂમ ગાહ્
દો ચન્ગશ બકેર્દારે ચન્ગે હેઝબ્ર્
ખોરૂશશ હમી બર્ ગુઝશ્તી ઝે અબ્ર્
હમી સન્ગ્રા બર્ કશીદી બદમ
શુદહ્ રૂઝ્ અઝૂ બર્ બુઝોર્ગાન્ દેઝમ
વરા શીરૂકપ્પી હમી ખાન્દન્દ
ઝે રન્જશ હમહ્ બૂમ દર્ માન્દન્દ
યકી દુખ્તરી દાશ્ત ખાકાન્ ચુ માહ્
અગર્ માહ્ દારદ દો ઝોલ્ફે સેયાહ્

જ્યારે આ વાત ઉપર કેટલોક વખત ગુઝરી ગયો-અને રાત દિવસ નિરાંત ગુઝરવા લાગ્યા.

ત્યારે એવું બન્યું હતું કે તે વખતે ચીનના પહાડ ઉપર-ફાડી ખાનારાં અને બીજાં જાનવરો હદથી ઝેયાદા થઈ ગયાં હતાં.

તે જાનવરોમાં એક જાનવર હતું જે શરીરે ઘોડા કરતાં મોટું હતું-અને તેનાં સર ઉપર દોરડાંની માફક બે કાળાં ઝુલ્ફાં હતાં.

તેનું શરીર પીળું અને તેના કાન અને મોઢું કાળાં રંગનું હતું-ઉનાળાની મોસમ સિવાય કોઇ તેને બીજે વખતે જોઇ શકતું હતું નહીં.

તેની બન્ને ચુંગાલો ચિત્તાની ચુંગાલ મિસાલની હતી-તેનો પોકાર વાદળથી પણ ઊંચો જતો હતો.

તે પત્થરને પણ પોતાના દમમાં ખેંચી લેતો હતો-તેનાંથી મોટાઓ દુઃખી હતાં.

તે જાનવરને "શીરકપ્પી" કરી કહેતા હતા-તે પીડાથી તમામ મુલક આજેઝ થયો હતો

ખાકાનની એક માહતાબ મિસાલની બેટી હતી-અગરજો માહતાબને પણ બે કાળાં ઝુલ્ફાં હતે તો તે તેણીની બરાબર થઈ શકતે.

બદુઆલે ચશ્મશ યકી ખાલ બૂદ
કે ચશ્મે ખુદશ હમ બદુઆલ બૂદ

દો લબ્ લઅલો બીની ચુ સીમીન્ કલમ
દો બીજાદહ્ ખન્દાનો નર્ગેસ દેજમ
બદાન્ દુખ્ત ગેર્યાન્ બુદી મામો બાબ્
અગર્ તાફૂતી બર્ સરશ આફૂતાબ્
ચુનાન્ બુદ કે રૂઝી બેયામદ બદશ્ત
હમી ગેર્દે આન્ મર્ઘઝારાન બેગશ્ત
જહાનદાર્ ખાકાન ઝે બહરે શેકાર્
બદશ્તે દેગર્ બૂદ અઝાન મર્ઘઝાર્
હમાન નીઝ ખાતૂન્ બકાખ અન્દરૂન્
હમી રાય ઝદ બા યકી રહ્નમૂન્
બેશુદ દુખ્તરશ તા બદાન્ મર્ઘઝાર્
અબા દુખ્તરાનો મયો મયગુસાર્
ચુ આન્ શીરૂકપ્પી ઝે દૂરશ બેદીદ
ફેરૂદ આમદ ઊશ બદમ દર્ કશીદ
બયકદમ બેશુદ અઝ્ જહાન્ નાગહાન્
સર્ આમદ બદાન્ ખૂબ્રોખ બર્ જહાન્
ચુ ખાકાન્ શનીદ ઈન્ સેયહ્ કરૂદ રૂય
હમાન્ માદરશ નાઝ બર્ કન્દ મૂય
ઝે દર્દેશ હમહ્ સાલહ્ ગેર્યાન્ બુદન્દ
ચુ બર્ આતેશે તીઝ બેર્યાન્ બુદન્દ
હમી ચારહ્ જુસ્તન્દ અઝાન્ અઝ્દહા
કે તા ચીન્ કય આયદ ઝે સખ્તી રહા
ચુ બહ્રામ જન્ગે મકાતૂરહ્ કરૂદ
વઝાન્ મર્દે જન્ગી બર્આવરૂદ ગરૂદ
હમી રફ્ત ખાતૂન્ બદીદારે ઊય
બહર્ કસ હમી ગોફ્ત કેર્દારે ઊય
ચુનાન્ બુદ કે યક્ રૂઝ દીદશ સવાર્
અઝ્ ઈરાનેયાન્ નીઝ્ સદ નામદાર્
પેયાદહ્ ફેરાવાન્ બપીશ અન્દરૂન્
હમી રાન્દ બહ્રામ બા રહ્નમૂન્
બેપુર્સીદ ખાતૂન્ કે ઈન મર્દ કીસ્ત
કે બા ઓર્ઝો બા ફર્રએ ઈઝદીસ્ત
બદૂ ગોફ્ત કેહતર્ કે દૂરી ઝે કામ
કે બહ્રામે યલરા નદાની બનામ
બઈરાન્ બયક્ ચન્દ ગહ્ શાહ્ બૂદ
સરે તાજે ઊ બર્તર્ અઝ્ માહ્ બૂદ
બુઝોર્ગાનશ ખાન્દન્દ બહ્રામ ગોરૂદ
કે અઝ્ ખુસ્રવાન્ નામે મર્દી બેબોરૂદ
કુનૂન્ તા બેયામદ ઝે ઈરાન્ બચીન્
બેલર્ઝદ હમી ઝીરે અસ્પશ ઝમીન્
ખોદાવન્દ ખાનદ હમી મેહતરશ
હમી તાજે શાહી નેહદ બર્ સરશ

તેણીની આંખની પાછળ (એટલે ચાવણિયાંની આગળ) એક સુંદર તલ હતો-એવો તો સુંદર હતો કે બીજાઓ તો શું પણ તેણીની પોતાની આંખો પણ તે ઉપર મોહિત થઈ ગઈ હતી.*

તેણીના બન્ને હોઠ યાકૂત જેવા અને નાક રૂપેરી કલમની માફક હતું-તે બન્ને પરવાળાં જેવા હોઠો હસતા હતા અને બન્ને આંખો સીઆહ હતી.

તે બેટીને જો જરા તડકો લાગતો તો તેણીનાં માબાપ રડવા ૩૫
પડતાં હતાં.

એમ બન્યું કે એક દહાડે તેણી પેલાંજ જંગલમાં આવી-અને તે લીલોતરી ભર્યાં ખેતરોની આસપાસ ફરવા લાગી.

પાદશાહ ખાકાન તે જંગલ છોડી બીજાં જંગલમાં શેકાર કરતો હતો.

તેમજ ખાકાનની રાણી પણ મેહલમાં કોઈ સલાહકાર સાથે વાત ચિત્તમાં પડી હતી

એવી વખતે તેણીની બેટી પેલાં જંગલમાં બીજી છોકરીઓ તેમજ શરાબ અને શરાબ પાનારીઓ સાથ ગઇ.

જ્યારે પેલાં શીરકપ્પી જાનવરે તેણીને દૂરથી જોઈ-ત્યારે તેણે પહાડ ઉપરથી નીચે આવી તેણીને પોતાના દમમાં ખેંચી લીધી.

તેણી તુરત દુન્યામાંથી એકદમ જતી રહી-અને તે નાઝનીન ઉપર જેહાન આખેર થઈ.

જ્યારે ખાકાને એ સાંભળ્યું ત્યારે તેણે રડીરડી પોતાનો ચેહરો કાળો બનાવ્યો-તેમજ તેની મા પણ પોતાના બાલ પીખવા લાગી.

તેણીનાં દર્દથી તેઓ હમેશે રડતાં રહેતાં હતાં-અને જેમ તેઝ આતશ ઉપર ભુંજાય તેમ ભુંજાતાં હતાં.

તેઓ તે અઝદહાને મારી નાખવા માટેની યુક્તિ શોધતાંજ હતાં-કે તેની આફતથી ચીન કયારે છૂટે?

હવે જ્યારે બેહરામે મકાતૂરહ સાથે લડાઇ કીધી અને તે લડાયક ૩૬
શખ્સની ગર્દ કાઢી નાખી,

ત્યારે રાણી બેહરામના દીદાર જોવા જવા માગતી-અને દરેક જણ સાથ તેનાંજ કામોની વાતો કરતી હતી.

એમ કરતાં એક દહાડો તેણીએ તે સવારને જોયો-અને ઈરાનીઓમાંના સો નામદારી ભરેલા બીજા સવારોને પણ જોયા.

તેની આગળ ઘણા પેયાદા ચાલતા હતા-અને બેહરામ પોતાના સલાહકાર સાથે ચાલતો હતો.

રાણીએ પૂછ્યું કે "આ દબદબા અને ખોદાઈ ઝળકાટ સાથનો મર્દ કોણ છે?"

તેણીના નોકરે તેને કહ્યું કે "હજી તું પોતાની મુરાદે પુગી નથી-કારણકે તું પેહલવાન બેહરામનું નામ જાણતી નથી.

તે થોડોક વખત ઇરાનનો પાદશાહ પણ હતો-અને તેનાં તાજની ટોચ માહતાબ કરતાં બુલંદ હતી.

બુઝોર્ગ લોકો તેને પેહલવાન બેહરામ કરી કહે છે-કે જેણે સઘળા પાદશાહો વચ્ચેથી બહાદુરીમાં નામ કાઢ્યું છે.

હાલમાં જ્યારથી તે ઈરાનથી ચીન ખાતે આવ્યો છે ત્યારથી તેના ઘોડા હેઠળની ઝમીન પણ ધ્રુજે છે.

આપણો સાહેબ ખાકાન પણ તેને મોટા સરદાર તરીકે ગણે છે-અને તેનાં સર ઉપર પાદશાહી તાજ મૂકે છે."

---

* ફાર્સી એબારત પર્દાઝીમાં ઘણીક જાતની કળા આવે છે. એવી એવી કળાઓને ફાર્સીમાં "સનાઇએ બદાઇઅ" કહે છે. આ સઘળી કળાઓમાં "રદ્દુલ્ અજ્જુઝ્ અલી ઉલ્ સદ્ર્" નામની કળા ઘણી કઠણ કહેવાય છે, જે સઘળાઓથી વાપરી શકાતી નથી; પણ ફિર્દોસી તે આ બયતમાં વાપરે છે. આ બયતના પહેલા મેસ્રાનો પહેલો શબ્દ બીજા મેસ્રાની છેડે બીજાજ અર્થમાં પાછો વાપરવામાં આવ્યો છે.

૩૭ બદૂ ગોફ્તૂત ખાતૂન કે બા ફરૂરે ઊય
સઝદ ગર્ બેનાઝીમ દર્ પરૂરે ઊય
યકી આરૂઝૂ ખાહમ અઝ વય દુરોસ્ત
ચુ ખાકાન નગર્દાનદ ઇન કાર્ સોસ્ત
બેખાહદ મગર્ ઝબ્દહા કીને મન
ચુ ઊ બેશનવદ દર્દો નફ્રીને મન
બદૂ ગોફ્તૂત કેહુતર્ ગરીન દાસ્તાન
બેખાનદ બર્ મેહુતરે રાસ્તાન
તો અઝ શીરૂકપ્પી નેયાબી નશાન
મગર્ કોશતહો ગોરૂગ પાયશ કશાન
ચુ ખાતૂન શનીદ ઈન સખુન શાદ ગશ્ત
ઝે તીમારે આન દુખ્તર્ આઝાદ ગશ્ત
હમી તાખ્ત તા પીશે ખાકાન રસીદ
યકાયક બેગોફ્તૂત આન્ચે દીદો શનીદ
બદૂ ગોફ્તૂત ખાકાન કે આરી બુવદ
બઝાઈ કે ચૂન મન સવારી બુવદ
હમી શીરૂકપ્પી ખુરદ દુખ્તરમ
બેગૂઈમ તન્ગી શવદ ગઉહરમ
અગર્ દુખ્તરે શાહ નામી બુવદ
હમાન શાહરા જાન ગેરામી બુવદ
૩૮ નદાનદ કે આન અઝ્દહાએ દેઝમ
યકી કૂહે આહન રોબાયદ બદમ
બદૂ ગોફ્તૂત ખાતૂન કે મન કીને ખીશ
બેખાહમ ઝે બહુરે જહાનબીને ખીશ
અગર્ નન્ગ બાશદ વગર્ નામે મન
બેજૂયમ બર્ આયદ મગર્ કામે મન
બર્ આમદ બરીન નીઝ રૂઝી દરાઝ
કે આન કીન ઝે હર્ કસ હમી દાશ્ત રાઝ
ચુનાન બુદ કે ખાકાન યકી સૂર્ કરૂદ
મેહાનરા બદાન સૂર્ દસ્તૂર્ કરૂદ
ફેરેસ્તાદો બહુરામે યલરા બેખાન્દ
ચુ આમદશ બર્ તખ્તે સીમીન નેશાન્દ
ચુ ખાતૂન પસે પર્દહ આવા શનીદ
બેશુદ તીઝો બહુરામે યલરા બેદીદ
ફેરાવાનશ બેસ્તૂદો કરૂદ આફરીન
કે આબાદ બાદા બતૂ તુર્કો ચીન
યકી આરૂઝૂ ખાહમ અઝ નામદાર્
કે બાશમ બદાન આરૂઝૂ કામગાર્
બદૂ ગોફ્તૂત બહુરામ ફર્માન તોરાસ્ત
બદાન આરૂઝૂ કામો પયમાન તોરાસ્ત
૩૯ બદૂ ગોફ્તૂત ખાતૂન કઝ ઇદર્ ન દૂર્
યકી મરૂગઝારીસ્ત ઝીબાએ સૂર્
જવાનાને ચીન અન્દર્ આન મરૂઘઝાર્
યકી જશ્ન સાઝન્દ ગાહે બહાર્
અઝાન બીશહ બરૂતર્ યકી તીરૂવાર્
યકી કૂહ બીની સેયહ તર્ ઝે ઘાર્
બદાન કૂહે ખારા યકી અઝ્દહાસ્ત
કે ઇન કેશવરે ચીન અઝ્ દર્ બલાસ્ત
યકી શીરૂકપ્પીશ ખાનમ હમી
દેગર્ નીઝ નામશ નદાનમ હમી

રાણી બોલી કે "એના આવા દબદબા સાથ-અગરજો આપણે તેના આસરામાં રહી લાડ કરીયે તો તે લાયક છે.

જો ખાકાન આ કામમાં ઉલટ પકડે-તો હું તેને એક વાજબી દરખાસ્ત કરવા માગું છું.

જ્યારે તે મારૂં દુઃખ અને મારો કકલાટ સાંભળશે-ત્યારે કદાચ તે અઝદહા ઉપર મારો કીનો લેશે."

નોકરે તેને કહ્યું કે "અગર આ વાત-રાસ્ત લોકોનો સરદાર ખાકાન તેની આગળ કરે,

તો પછી શીરકપ્પીની તેના મારર્યા જવા અને તેના પગો વરને ખેંચતા જોવા સિવાયની બીજી કોઇ નિશાન તું મેળવશે નહીં."

જ્યારે રાણીએ આ વાત સાંભળી ત્યારે તેણી ખુશહાલ થઇ-અને પોતાની બેટીના ગમથી મોકળી થઇ.

પછી તેણી ખાકાનની નઝદીક ગઇ ત્યાં સૂધી દોડવા લાગી-અને તેણીએ જે કાંઈ જોયું અને સાંભળ્યું હતું તે સઘળુ તેને કહ્યું.

ખાકાને તેને કહ્યું કે "એથી તો મને શર્મિંદગી પહોંચે-જે જગ્યાએ કે મારા જેવો એક બહાદુર સવાર રહેતો હોય,

ત્યાં શીરકપ્પી મારીજ બેટીને ખાઇ જાય છે-એમ જો હું તેને કહું તો મારાં ખાન્દાનને મોટી શર્મિંદગી પહોંચે.

તો જોકે પાદશાહની (યાને મારી) છોકરી પ્રખ્યાત થયલી હતી-અને તે પાદશાહને (યાને મને) ઘણી વહાલી હતી.

તે કાંઈ એમ નથી સમજવાનો કે તે ખૂનખાર અઝદહા-લોખંડના એક પહાડને પણ પોતાના દંમમાં ખેંચી લીયે છે."

રાણીએ તેને કહ્યું કે "હું મારી તે વહાલી બેટીને માટેનો કીનો ઝરૂર લઈશ.

અગર મને ગમે એટલી શર્મિંદગી પહોંચે અથવા નામોસી લાગે-તો પણ હું તેને કહીશ કે તેથી કરીને કદાચ મારી મુરાદ બર આવે"

એ ઉપર પણ ઘણોક વખત નીકળી ગયો-અને તેણી તે કીનો દરેક જણથી છૂપોજ રાખવા લાગી.

હવે એવો બનાવ બન્યો કે ખાકાને એક ખુશહાલીની મજલેસ ભરી-અને તે મજલેસમાં મોટા મોટાઓને બોલાવ્યા.

તેણે કાઇને મોકલી પેહલવાન બેહરામને પણ બોલાવ્યો-જ્યારે તે આવ્યો ત્યારે તેને રૂપેરી તખ્ત ઉપર બેસાડયો.

જ્યારે તેની રાણીએ પરદા પાછળથી તેનો આવાઝ સાંભળ્યો-ત્યારે તેણી તુરત ત્યાં આવી પેહલવાન બેહરામની મુલાકાત લીધી.

તેણીએ તેની ઘણી તારીફ કીધી અને દુઆ કાધી કે "તારીથી તુર્કેસ્તાન અને ચીનનો મુલક આબાદ થજો!

તું નામદાર પાસેથી હું એક આરઝૂ રાખું છુ-કે જે આરઝૂથી હું મારી મુરાદે પુગીશ"

બેહરામે તેણીને કહ્યું કે "હોકમ તારોજ છે-તે આરઝૂ પુરી પાડવા માટે તારીજ ખાહેશ અને તારૂંજ વચન જોઇયે છે."

રાણીએ તેને કહ્યું કે "અહીંથી નઝદીકમાંજ-એક ખુશહાલીની મજલેસ કરવા લાયકનું જંગલ છે.

તે જંગલમાં ચીનના જવાનો-બહારની મોસમમાં એક જશન કરે છે.

તે જંગલમાંથી એર તીરના અંદાઝા જેટલો બુલંદ-એક પહાડ જે અંધારા ગાર કરતાં પણ વધુ કાળો છે, તે તને દેખાશે.

તે સખ્ત પહાડ ઉપર એક અઝદહા રહે છે-કે જેનાથી આ ચીનનો મુલક આફતમાં પડયો છે.

તેને હું 'શીરકપ્પી'નાં નામથી ઓળખું છું-એ સિવાય બીજું તેનું નામ હું જાંણતી નથી.

યકી હુખ્તરમ્ બુદ જે ખાકાને ચીન્
કે ખુરૂશીદ કર્દી બરૂ ઊ આફ્રીન્
અઝ્ અયવાન્ બેશુદ સૂએ આન્ જશ્નગાહ્
ચુ ખાકાન્ બનખ્ચીરૂ શુદ બા સેપાહ્
બેયામદ જે કૂહ્ અઝૂદહાએ દેઝમ
કશીદ આન્ જહાન્બીને મારા બદમ
કુનૂન્ હરૂ બહારી બદાન્ મરૂઘઝારૂ
ચુનાન્ હમ બેયાયદ જે બહ્રે શેકારૂ
બદીન્ શહ્રે મા દરૂ જવાની 'નમાન્દ
હમાન્ નામવરૂ પહ્લવાની નમાન્દ
શુદન્દ અઝ્ બદે શીરૂકપ્પી હલાક્
બરૂ આવરૂદ અઝીન્ બૂમે આબાદ ખાક્
સવારાને જન્ગીએ મર્દાને કારૂ
બસી તાખ્તન્દ અન્દરાન્ કૂહ્સારૂ
ચુ અઝ્ દૂરૂ બીનન્દ ચન્ગાલે ઊય
બરો પોશ્તો ગૂશો સરો યાલે ઊય
બેધુરૂરદ બેદરૂરદ હેલે મર્દે જન્ગ્
મરૂરા ચુ શીરો ચુ બબ્રો નહન્ગ્
કસ અન્દરૂ નેયારદ શુદન્ પીશે ઊય
ચુ ગીરદ શુમારૂ અઝ્ કમો બીશે ઊય
બદૂ ગોફ્તૂ બહરામ ફર્દા પગાહ્
બેયાયમ બેબીનમ મન્ આન્ જશ્નગાહ્
બનીરૂએ યઝ્દાન્ કે ઊ દાદ ઝૂરૂ
બલન્દ આફરીનન્દએ માહો હૂરૂ
બેપર્દાઝમ અઝ્ અઝૂદહા જશ્નગાહ્
ચુ શબ્ગીરૂ મારા નુમાયન્દ રાહ્
ચુ પયદા શુદ અઝ્ આસમાન્ ગેરૂદ માહ્
શબે તીરહ્ બેફૂશાન્દ ઝુલ્ફે સેયાહ્
પરાગન્દહ્ ગશ્તન્દો મસ્તાન્ શુદન્દ
વઝાન્જાયે હરૂ કસ બઅયવાન્ શુદન્દ
ચુ પયદા શુદ આન્ ફરૂરે ખુરૂશીદે ઝરૂદ
બેપીચીદ ઝુલ્ફે શબે લાજ્વરૂદ
કઝ્ આગન્દ પૂશીદ બહરામે ગોરૂદ
ગેરામી તનશરા બયઝ્દાન્ સેપોરૂદ
કમન્દો કમાન્ બોર્દો સદ ચૂબહ્ તીરૂ
યકી નીઝહ્ દૂ શાખે નખ્ચીરૂ ગીરૂ
ચુ આમદ બનઝ્દીકે આન્ બોર્ઝે કૂહ્
બેફરૂમૂદ તા બાઝ્ ગર્દદ ગોરૂહ્
બદાન્ શીરૂકપ્પી ચુ નઝ્દીક્ શુદ
તો ગોફ્તી બરૂ ઊ કૂહ્ તારીક્ શુદ
મેયાન્ અન્દરૂન્ કૂહે ખારા બેબસ્ત
બખામે કમન્દ અઝ્ બરે ઝીન્ નેશસ્ત
કમાન્રા બેમાલીદ બરૂ ઝેહ્ નેહાદ
જે યઝ્દાને નીકી દેહેશ કરૂદ યાદ
બેધુરૂરીદો બરૂ ઝદ બરાંન્ સન્ગ્ દસ્ત
હમી આતેશ અઝ્ કૂહે ખારા બેજસ્ત
શુદ આન્ શીરૂકપ્પી બચશ્મહ્ દરૂન્
બેઘલ્તીદ દરૂ આબો આમદ બરૂન્
કે બરૂ અઝૂદહા ચૂન્ શુદી મૂય તરૂ
નબૂદી બરાન્ તીરૂ કસ કારૂગરૂ

મારી ખાકાને ચીનને પેટની એક બેટી હતી-કે જેની ઉપર ખુરશીદ પણ દુઆ કરતો હતો.

એક વખત જ્યારે ખાકાન લશ્કર સાથ શિકારગાહમાં ગયો-ત્યારે તેણી મેહલમાંથી તે જશ્નગાહ તરફ ગઈ.

તેવામાં પેલા પહાડમાંથી તે ખૂનખાર અઝદહા આવ્યો-અને તે અમારી વહાલી બેટીને પોતાના દમમાં ખેંચી લીધી.

હાલમાં પણ તે દરેક બહારની મોસમમાં તેવીજ રીતે તે જંગલમાં શેકાર માટે આવે છે.

હવે અમારાં આ શેહરમાં એક પણ જવાન રહ્યો નથી-તેમજ એક પણ નામીચો પેહલવાન રહ્યો નથી.

સઘળા તે નાપાક શીરકપ્પીને હાથ માર્યા ગયા છે-તેણે આ આબાદ ૪૦
મુલકની ધૂળધાણી કરી નાખી છે.

જંગી સવારો અને લડાયક મર્દોએ-તે પહાડ ઉપર પુષ્કળ હમ્લા કીધા,

પણ તેઓ જ્યારે દૂરથી તેની ચુંગાલ, છાતી, પીઠ, કાન, સર અને ગર્દન જોય છે,

તે સિંહ, ચિત્તા અને મગરમચ્છની મિસાલ બરાડા મારે છે અને લડાયક પેહલવાનના જીગરને ચીરી નાખે છે,

અને જ્યારે તેનાં વધતાં ઓછાં કૌવતની ગણત્રી કરે છે-ત્યારે કોઈ પણ શખ્સ તેની નઝદીક જવાની હિમ્મત કરતુંજ નથી."

બેહરામે તેણીને કહ્યું કે "આવતી કાલે બામદાદે-હું આવી તે જશ્નગાહની જગ્યા જોઇશ.

અને પાક યઝદાન કે જેને કૌવત આપ્યું છે-અને જે માહતાબ અને આફતાબનો બુલંદ પયદા કરનારો છે, તેનાં કૌવતની મદદથી,

જો સવારે મને તે તરફનો માર્ગ દેખાડે-તો તે જશ્નગાહ અઝદહાથી ખાલી કરી નાખીશ."

જ્યારે આસ્માન ઉપર ચંદ્રનો ગોળો દેખાયો-અને સીઆહ રાતે કાળાં ઝુલ્ફાં પાથર્યાં.

ત્યારે તેઓ વીખરાઈ ગયા અને મસ્ત બની-ત્યાંથી દરેક જણ પોતાના મકાનમાં ગયા.

જ્યારે અંધારી રાતના ઝુલ્ફાં લપેટાઈ જઇ સોનેરી આફતાબનો ઝળ- ૪૧
કાટ ઝાહેર આવ્યો,

ત્યારે પેહલવાન બેહરામે લડાઇનો પોશાક પેહેર્યો-અને પોતાનાં પ્યારાં તનને યઝદાનને સોંપી આપ્યું.

તેણે પોતાની કમંદ, કમાન અને એકસો તીર સાથે લીધા-તેમજ એક શિકાર કરનારો બે નોકવાળો નેઝો પણ લીધો.

જ્યારે તે પેલા બુલંદ પહાડની નઝદીક આવ્યો-ત્યારે તેણે લશ્કરને પાછું ફરવા ફર્માવ્યું.

જ્યારે પેલાં શીરકપ્પીની નઝદીક ગયો-ત્યારે ગોયા સઘળો પહાડ તેને કાળો દેખાવા લાગ્યો.

બેહરામે તે સખ્ત પહાડ વચ્ચે પોતાની કમર પેચદાર કમંદથી બાંધી ઘોડા ઉપર સવાર થયો.

કમાનને સરખી કરી ચિલ્લા ઉપર મૂકી-અને નેકી પહોંચાડનારા ખોદાતાલાને યાદ કીધો.

હવે શીરકપ્પી પોકાર્યો અને પત્થર ઉપર પોતાનો પંજો માર્યો-જેથી તે સખ્ત પહાડમાંથી આતશ નીકળવા લાગ્યો.

પછી શીરકપ્પી પાણીના ચશ્માની અંદર ગયો-તેણે પાણીમાં ગોતું માર્યું અને બાહેર આવ્યો.

કારણકે જ્યારે તે અઝદહાના બાલ ભિંજાતા-ત્યારે તેનાં બદન ઉપર કોઇનો તીર કારગર થતો હતો નહીં.

૪૨ હમી આમદ આન્ અઝ્દહાએ દેઝમ
કે બહ્રામરા અન્દર્ આરદ બદમ
ખદન્ગી બેયન્દાખ્ત મર્દે દલીર્
તને શીર્કપ્પી શુદ અઝ જન્ગ્ સીર્
દેગર્ તીર્ બહ્રામ ઝદ બર્ સરશ
ફેરૂરીખ્ત ચુન્ આબ્ ખુન્ અઝ બરશ
હમી દીદ નીરૂઓ આહન્ગે ઊય
સે દીગર્ બેઝદ તીર્ બર્ ચન્ગે ઊય
ચહારોમ મેયાનશ કુશાદ અઝ કમન્દ
બેજસ્ત અઝ બરે કુહ્સારે બલન્દ
બેઝદ નીઝએ બર્ મેયાને દદહ્
કે શુદ સન્ગે ખારા બખૂન્ આઝદહ્
વઝાન્ પસ બશામ્શીર્ યાઝીદ મર્દ
તને અઝ્દહારા બદુનીમ કર્દ
સર્ અઝ તન્ જુદા કર્દો બેફગન્દ ખાર્
વઝાન્ પસ ફેરૂદ આમદ અઝ કુહ્સાર્
બનઝદીકે ખાકાન્ ખરામીદ શાદ
સુખુનહાએ કપ્પી હમી કર્દ યાદ
દરાન્ બીશહ્ ખાકાનો ખાતૂન્ બેરફ્ત
દમાનો દનાન્ તા સરે કુહ્ તફ્ત
૪૩ ખોરૂશી બર્ આમદ ઝે ગોર્દાને ચીન્
કઝ આવાઝ ગોફતી બેદરર્દ ઝમીન્
બબહ્રામ. બર્ આફરીન્ ખાન્દન્દ
બસી ઝરૂરો ગઊહર્ બર્ અફશાન્દન્દ
ગેરેફતશ સેપહ્દારે ચીન્ દર્ કેનાર્
વઝાન્ પસ વરા ખાન્દી શહ્રયાર્
ચુ ખાકાને ચીની બઅયવાન્ રસીદ
ફેરેસ્તાદએ મેહ્રબાન્ બર્ ગુઝીદ
ફેરેસ્તાદ સદ બદરહ્ ગન્જે દેરમ
હમાન્ બર્દેહો જામએ બીશો કમ
બેફર્મૂદ તા પીરો ઊ શુદ દબીર્
નબેશતન્દ મન્શૂરે ચીન્ બર્ હરીર્
બબહ્રામ દાદ આન્ ઝમાન્ દુખ્તરશ
બદાન્ તા બચીન્ બાશદ આબેશખરશ
બર્ આઇને ચીન્ ખેલ્અત આરાસ્તન્દ
ફેરાવાન કોલાહો કમર્ ખાસ્તન્દ
બદૂ ગોફ્ત હર્ કસ કઝ ઇરાન્ સરસ્ત
બેબખ્શ ઈન્ મર્ ઊરા કેશ દર્ખરસ્ત
જોઝ:અઝ કાર્ ખુર્દો શેકારશ નબૂદ
ઘમે ગર્દેશે રૂઝગારશ નબૂદ
૪૪ ઝે ચીની સવારાને ગર્દન્ફરાઝ
બબહ્રામ બર્દાશતન્દી નેયાઝ
હમહ્ ચીન્ હમી ગોફ્ત મા બન્દઈમ
ઝે બહ્રે તો અન્દર્ જહાન્ ઝન્દઈમ
હમી ખુર્દ બહ્રામો બખ્શીદ ચીઝ
બર્ ઊ હર્ કસી આફરીન્ કર્દ નીઝ

તે ગુસ્સા થયે અઝદહા નઝદીક આવવા લાગ્યો-કે બેહરામને પોતાના દમમાં ખેંચી લીયે.

પણ પેલા બહાદુર મર્દે એક ખદંગી તીર તેની ઉપર માર્યો-જેથી તે શીરકપ્પીનું શરીર લડાઇથી ધરાઈ ગયું.

બેહરામે બીજો તીર તેનાં સર ઉપર માર્યો-જેથી તેનાં શરીરમાંથી પાણીની મિસાલ લોહી વહેવા લાગ્યું.

બેહરામે હજી તેનું કૌવત અને લડાઇનો ઈરાદો જોયો-ત્યારે ત્રીજો તીર તેના પંજા ઉપર માર્યો.

ચોથી વખતે તેણે પોતાની કમર કમંદમાંથી છૂટી કરી નાખીને તે બુલંદ પહાડ ઉપર ચઢી ગયો.

અને એક નેઝા તે વિકરાળ પ્રાણીની કમર ઉપર માર્યો-કે જેથી તે સખ્ત પહાડ લોહીથી રંગાઈ ગયો.

પછી તે બહાદુર મર્દે તલવાર ખેંચી અને અઝદહાનાં શરીરના બે ટૂકડા કરી નાખ્યા

તેનાં તન ઉપરથી સર જુદું કરી તેને ખુવારી સાથ ફેંકી દીધું-ત્યાર બાદ તે પેલા પહાડ ઉપરથી નીચે ઉતર્યો.

અને ખુશહાલ ખાકાનની નઝદીક ગયો-અને પેલા શીરકપ્પી અઝદહાની સઘળી વાતો કહેવા લાગ્યો.

આથી ખાકાન અને તેની રાણી તુરત ખુશી થતાં પેલા પહાડને મથાળે સુધી શેતાબ ગયાં.

ચીનના પેહલવાનોમાંથી એક એવો ખુશહાલીનો પોકાર નીકળ્યો-કે તે પોકારે કરી ગોયા ઝમીન પણ ફાટવા લાગી.

તેઓએ બેહરામના ઉપર દુઆ કીધી-અને તેની ઉપર પુષ્કળ સોનુ અને ગોહરો વધાવ્યાં.

ચીનના સરદાર ખાકાને તેની સાથ બગલગીરી કીધી-ત્યાર બાદ તેને "પાદશાહ"નો એલ્કાબ આપ્યો.

પછી જ્યારે ખાકાને ચીન પોતાના મેહલમાં આવ્યો-ત્યારે તેણે એક માયાળુ કાસેદને પસંદ કીધો.

તેની પાસ સો થેલી દિરમની તેમજ ગોલામો અને કમ ઝેયાદા પોશાકો મોકલી આપ્યા.

તેણે ફરમાવ્યુ જેથી મુનશી તેની નઝદીક આવ્યો અને તેણે રેશમી કપડાં ઉપર બેહરામ માટેનો ચીનની પાદશાહતનો પર્વાનો લખ્યો.

તેજ વખત તેણે પોતાની બેટી પણ બેહરામને આપી-કે જેથી તે ચીનમાંજ પોતાનું રહેઠાણ કરે.

તેણે ચીનની રાહ રસમ મૂજબનો સરપાવ તૈયાર કીધો-તેમજ પુષ્કળ કોલાહ અને કમરબંદો મંગાવ્યા.

અને બેહરામને કહ્યું કે "જે કોઈ ઈરાની સરદારોને તું લાયક સમજતો હોય તેઓને આપ."

હવે તેને ખાવાપીવા અને શેકાર કરવા સિવાય કશું કામ નહીં હતું-તેમજ તેને ઝમાનાની ગર્દેશનો ગમ પણ નહીં હતો.

ચીનના ગર્દનફરાઝ સવારો-બેહરામના તાબેદાર થયા.

સઘળો તારતરી દેશ બોલવા લાગ્યો કે "અમો તારા બંદા છિયે-અને તારે માટેજ દુન્યામાં જીવતા છિયે."

એવી રીતે બેહરામ ત્યાં ખાવા પીવા અને બક્ષેશ કરવા લાગ્યો-સઘળા લોકો તેનીજ તારીફ કરતા હતા.

આગાહી યાફ્તને ખુસવ્ અઝ્ કારે બહ્રામ્ ચૂબીનહ્ વ નામહ્ નેવેશતન્ બખાકાન્ વ પાસોખે આન્ નામહ્.

——:o:——

ચુનીન્ તા ખબરૂહા બઈરાન્ રસીદ
બરે પાદ્દશાહે દેલીરાન્ રસીદ
કે બહ્રામરા પાદ્દશાહીઓ ગન્જ
અઝ્ આને તો બીશસ્ત નાબોર્દહ્ રન્જ
પુર્ અઝ્ દર્દો ધમ શુદ ઝે તીમારે ઊય
દેલશ્ ગશ્ત પીચાન્ ઝે કેર્દારે ઊય
હમી રાય ઝદ બા બુઝોર્ગાન્ બહમ
બસી ગોફ્તો અન્દાખ્ત બર્ બીશો કમ
શબે તીરહ્ ફર્મૂદ તા શુદ દબીર્
સરે ખામહ્રા કર્દ પયકાને તીર્
બખાકાને ચીની યકી નામહ્ કર્દ
તો ગોફ્તી કે અઝ્ ખન્જરશ્ ખામહ્ કર્દ
નુખોસ્ત આફ્રીન્ કર્દ બર્ યક્ ખોદાય
કે ઊયસ્ત બર્ નીકુઈ રહ્નુમાય
બર્ આરન્દએ હૂરો કયવાનો માહ્
નેશાનન્દએ શાહ્ બર્ પીશ્ગાહ્
ગઝાનન્દએ હર્કે જૂયદ બદી
ફ્રેઝાનન્દએ ફર્રએ યઝદી
ઝે નાદાનીઓ દાનેશો રાસ્તી
ઝે કઝીઓ અઝ્ કમ્મીઓ કાસ્તી
હમહ્ હસ્ત આગાહ્ આન્ કૂ યકીસ્ત
વરા યારો હમતાઓ અમ્બાઝ્ નીસ્ત
બેયાબદ હરાન્ કસ કે નીકી બજોસ્ત
મબાદા કે ઊ દસ્તે બદરા બશોસ્ત
હરાન્ કસ કે ઊ રાહે યઝદાન્ ગુઝીદ
સર્ અઝ્ નાસેપાસી બબાયદ કશીદ
દેગર્ ગોફ્ત બહ્રામ ચૂબીનહ્ નામ
કે હર્ગેઝ્ બગીતી નબીનાદ કામ
યકી બન્દહ્ બુદ શાહ્રા નાસેપાસ
ન મેહ્તર્ શેનાસો ન યઝદાન્ શેનાસ
યકી ખુર્દો બી નામો બી કામ બૂદ
પેદર્ બર્ કશીદશ્ કે હન્ગામ બૂદ
ચુ શાહે જહાન્ મર્દરા બર્કશીદ
હમાન્ કર્દ કઝ્ ગઉહર્ ઊરા સઝીદ
નેહાન્ નીસ્ત કેર્દારે ઊ દર્ જેહાન્
મેયાને કેહાનો મેયાને મેહાન્
કસ ઊરા નપેઝીરોફ્ત કશ્ માયહ્ બૂદ
વગર્ દર્ ખેરદ બર્તરીન્ પાયહ્ બૂદ
બનઝદે તો આમદ પઝીરફ્તી અશ્
ચુ પુરમાયગાન્ દસ્ત બેયફ્તી અશ્
કસ ઈનરા ન બર્ ગીરદ અઝ્ રાસ્તાન્
નેયમ મન્ બદીન્ કાર્ હમદાસ્તાન્

ખુસરૂનું બેહરામ ચોબીનેહનાં કામથી વાકેફ થવું અને ખાકાન ઉપર નામુ લખવું અને તે નામાનો જવાબ મેળવવો.

——:o:——

હવે એ સઘળી ખબરો ઈરાન ગઈ-અને તે બહાદુર લોકોના પાદશાહની નઝદીક પહોંચી,

કે "બેહરામને વગર મેહનતે પાદશાહી અને ખઝાનો કે જે તારા કરતાં પણ વધુ છે, તે મળ્યો છે."

તેની ધાસ્તીથી તે દર્દ અને ગમ ભરેલો થયો-તેનાં કામોથી તેનું દિલ વળ ખાતું બન્યું.

તે બુઝોર્ગો સાથે મસ્લહત ચલાવવા લાગ્યો-તે ઘણું બોલ્યો અને નાની મોટી બાબતો ઉપર વિચાર ચલાવ્યો.

પછી તેણે અંધારી રાતેજ હોકમ કર્યો જેથી મુન્શી તેની આગળ આવ્યો-તેણે કલમની નોકને તીરના પયકાન જેવી તેઝ બનાવી,

ખાકાને ચીન ઉપર એક નામુ લખ્યું-તું કહે ગોયા તેનાં ખંજરથીજ તે કલમ બની.

પ્રથમ તેણે એકલા એક ખોદાતાલા ઉપર દુઆ કીધી-કે "તે ભલાઇનોજ રસ્તો દેખાડનારો છે.

તે આફતાબ, શનિશ્ચર સેતારા અને માહતાબનો બનાવનારો છે-અને ૪૫
પાદશાહોને તખ્ત ઉપર બેસાડનારો છે.

જે કોઇ બદી કરે છે તેને તે શિક્ષા કરનારો છે-તે ખોદાઈ ઝળકાટનો વધારનારો છે.

દરેક શખ્સની નાદાની તેમજ બાહોશીથી અને રાસ્તીથી-જૂઠાણાંથી અને અપ્રમાણિકપણાંથી,

સઘળી રીતે તે એકલો એક સાહેબ વાકેફ છે-તેનો કોઇ મદદગાર કે સાથી કે ભાગ્યો નથી.

જે કોઇ કે ભલાઇની શોધ કરે છે તે તેને મળે છે-પણ જે બદી કરવા લાગ્યો હોય તે કાયમ રહેતોજ ના!

જે કોઇયે કે યઝદાનનો માર્ગ પકડયો હોય-તેણે નાસેપાસ થવું નહીં જોઇયે."

પછી લખ્યું કે "બેહરામ ચોબીનેહ નામનો શખ્સ-કે જે દુન્યામાં પોતાની મુરાદે કદીબી ના પુગતો,

તે પાદશાહનો એક નાફર્માન બંદો હતો-જે નહીં પોતાના માલેકને કે નહીં ખોદાતાલાને પિછાનનારો હતો.

તે એક તુચ્છ, નનામો અને સાધારણ માણસ હતો-જેને મારા બાપે વધાર્યો કારણ તેને તે વખતે ઝરૂર હતી.

પછી જ્યારે દેશના પાદશાહે તેને વધાર્યો-ત્યારે તેણે તેવીજ ચાલ ચલાવી કે જેવી તેની બુન્યાદને લાયક હતી.

હવે દુન્યામાં નાના અને મોટાઓની વચ્ચે તેના કરતુકો કાંઈ છુપાં ૪૬
રહેલાં નથી.

જેઓમાં કે મોટાઈ હતી અથવા ઊંચી અકલ ધરાવતા હતા, તેઓએ તેને હરકાઢી કાઢયો.

હવે તે તારી પાસે આવ્યો અને તેં તેને આવકાર દીધો છે અને મોટાઓને છાજતી રીતે તેનો હાથ ધર્યો છે.

પણ સારાં માણસોમાંથી તો કોઇ એવાનો હાથ પકડેજ નહીં-તેમજ હું પણ એ બાબતમાં એકમત થતો નથી.

ફ્રશામૂશ કર્દી મગરૂ કારે ઊય
કે આઓર્દહુ ગશ્તી ઝે તીમારે ઊય
કે ઝદ બરૂ સરત તાઝેયાનહુ બસી
પસન્દીદહુ નામદ અગરૂ હરૂ કસી
નબાયદ કે બી બરૂ કુની નામે ખીશ
બબહ્રામ બેદૂશી આરામે ખીશ
ચુ ઈન્ નામહુ આરન્દ નઝદીકે તૂ
બરૂ અન્દીશદ આન્ રાએ તારીકે તૂ
ગરૂ આન્ બન્દહુરા પાય કર્દહુ બબન્દ
ફ્રેરેસ્તી બરે મા બુવી સૂદમન્દ
વગરૂનહુ ફ્રેરેસ્તમ ઝે ઈરાન્ સેપાહુ
બતૂરાન્ કુનમ રૂઝે રઉશન્ સેયાહુ
૪૭ ચુ આન્ નામહુ નઝદીકે ખાકાન્ રસીદ
બદાન્ગૂનહુ ગોફ્તારે ખુસ્રવ શનીદ
ફ્રેરેસ્તાદહુરા ગોફ્ત ફ્રર્દા પગાહુ
ચુ આઇ બદરૂ પાસોખે નામહુ ખાહુ
ફ્રેરેસ્તાદહુ આમદ દેલી પુરૂ શેતાબ્
નબૂદ આન્ શબશ જાએ આરામો ખાબ્
હમી બૂદ તા શમ્અ રખ્શાન્ બેદીદ
બદરૂગાહે ખાકાને ચીની દવીદ
બેયાવરૂદ ખાકાન્ હમાનગહુ દબીરૂ
અબા ખામહો મુશ્કો ચીની હરીરૂ
બપાસોખ નેવેશ્ત આફ્રીને મેહાન્
ઝે મન્ બન્દહુ બરૂ કેર્દેગારે જેહાન્
દેગરૂ ગોફ્ત આન્ નામહુ બરૂ ખાન્દમ
ફ્રેરેસ્તાદહુરા પીશ બેન્શાન્દમ
તો બા બન્દગાન્ ગૂય ઝાન્ સાન્ સોખુન્
નઝીબદ અઝાન્ ખાન્દાને કોહુન્
કે મેહુરા નદાનન્દ ચકૂસરૂ બમેહુ
ન કેહુરા નેશાનન્દ બરૂ જાય કેહુ
હમહુ ચીનો તૂરાન્ સરાસરૂ મરાસ્ત
બહયતાલ્ બરૂ નીઝ અફૂસરૂ મરાસ્ત
૪૮ નેયમ તા બુદમ મર્દે પયમાન્ શેકન્
તો બા મન ચુનીન્ દાસ્તાન્હા મઝન્
ચુ મન્ દસ્તે બહ્રામ ગીરમ્ બદસ્ત
વઝાન્ પસ બઅહદ અન્દરૂ આરમ્ શેકસ્ત
નખાહદ મરા મરૂદુમ અઝ આબે પાકૂ
જોઝ અઝ પાકૂ યઝદાન્ મરા નીસ્ત બાકૂ
તોરા ગરૂ બુઝોર્ગી બેયફ્રૂઝાયદી
બેરદ બીશ્તરૂ ગરૂ બુદી શાયદી
બરાન્ નામહુ બરૂ મોહ્રૂ બેન્હાદો ગોફ્ત
કે બા બાદ બાયદ કે ગર્દી તો જોફ્ત
ફ્રેરેસ્તાદહુ આમદ બનઝદીકે શાહુ
બયકૂ માહુ કમ્તરૂ બેપયમૂદ રાહુ
ચુ બરૂ ખાન્દ આન્ નામહુરા શહુરૂયારૂ
બેપીચીદો તર્સાન્ શુદ અઝ રૂઝગારૂ
ફ્રેરેસ્તાદો ઇરાનેયાન્રા બેખાન્દ
સુખુનહાએ ખાકાન્ સરાસરૂ બેરાન્દ
હમાન્ નામહુ બેન્મૂદો બરૂ ખાન્દન્દ
બુઝોર્ગાન્ બઅન્દીશહુ દરૂ માન્દન્દ

કદાચ તેની વર્તણુક તું વીસરી ગયલો જણાય છે-કે તેનીજ ચાલને લીધે તું દુઃખી થયો હતો.

કારણકે તેણે તારાં સર ઉપર કેટલાક ચાબુક માર્યાં હતા-અને જે વાત કોઇનેબી પસંદ પડી હતી નહીં.

તને ઘટતું નથી કે તારૂં નામીચું નામ ગુમ કરે અને પોતાનું સુખ બેહરામને હાથ વેચે.

જ્યારે આ નામુ તારી નઝદીક આવે-અને તારી સીઆહ થયલી અકલ પાછી વિચારવંત બને,

ત્યારે જો તું તે ગોલામને કયદ કરીને-મારી નઝદીક મોકલશે તો તને ફાયદોજ થશે.

નહીં તો હું ઈરાનથી લશ્કર મોકલીશ-અને તુરાનનો રોશન રોઝ સીઆહ કરી નાખીશ."

જ્યારે તે નામુ ખાકાનની નઝદીક પહોંચ્યું-અને ખુસરૂની એવી રીતની વાતો તેણે સાંભળી,

ત્યારે એલચીને કહ્યું કે "આવતી કાલે સવારે-જ્યારે તું આ દરબારમાં આવે ત્યારે નામાનો જવાબ માગજે."

એલચી ગભરાટ ભરેલાં દિલે પાછો ફર્યો-તે રાત તેની ઊંઘ કે આરામ વગરની હતી.

સવાર પડી ત્યાં સૂધી તે થોભી રહ્યો-પછી ખાકાને ચીનની દરબારમાં ગયો.

તેજ વખત ખાકાને મુન્શીને તેડાવ્યો અને કલમ, સીઆહી અને ચીનાઇ રેશમી કપડાં જેવું કાગઝ મંગાવ્યું.

અને જવાબમાં લખ્યું કે "મુજ તાબેદાર તરફથી દુન્યાના પયદા કરનાર સાહેબ ઉપર બુઝોર્ગોના જેવી દુઆ હોજો!"

પછી લખ્યું કે "તારા એલચીને મારી પાસે બેસાડી તારૂં નામુ વાંચ્યું છે.

તું તારા તાબેદારો સાથે એવી રીતની વાતો કરે છે જે તારાં પુરાતમ ખાન્દાનને લાયકની નથી.

કે તે સઘળાઓ સરદારને સરદાર તરીકે સમજતા નથી-અને ચાકરને તેની ઉતરતી જગાએ બેસાડતા નથી.

તમામ ચીન અને તૂરાન એ સઘળું મારૂં છે-હયતાલમાં પણ મારૂંજ રાજ છે.

હું હાલ સૂધીમાં તો કોલ તોડનારો મર્દ બન્યો નથી-તું મારી સાથ એવી રીતની વાતો ના કર.

જો હું બેહરામનો હાથ મારા હાથમાં પકડું-અને ત્યાર બાદ તે વચન તોડું,

તો લોકો મને પવિત્ર બુન્યાદનો ગણે નહીં-મને પાક યઝદાન સિવાય કોઇ બીજાની બીક નથી.

જો તને મોટાઈ મળી છે-તો તે પ્રમાણે તને અકલ પણ વધારે જોઇતી હતી."

પછી તે નામા ઉપર મોહર કીધી અને બોલ્યો-કે "તને પવનનોજ સાથી થવું જોઇયે (અને તુરત જવું જોઇયે)."

તે એલચી એક મહિનાની અંદર પોતાનો રસ્તો કાપી પાદશાહની નઝદીક આવ્યો.

જ્યારે પાદશાહે તે નામુ વાંચ્યું-ત્યારે તેણે પોતા ઉપર પેચ ખાધો અને ઝમાનાનાં કામથી બીવા લાગ્યો.

તેણે કોઇને મોકલી ઈરાનીઓને બોલાવ્યા--અને ખાકાનના સઘળા સખુનો તેઓને કહ્યા.

પેલું નામુ દેખાડયું અને તેઓએ તે વાંચ્યું-બુઝોર્ગો વિચારમાં પડયા.

ચુનીન્ યાકૂત પાસોખ઼ ઍ ઇરાનેયાન્
કે અય ફ્રરે અવ્રન્હો તાજે કેયાન્
ચુનીન્ કારૂહા બરૂ હેલ્ આસાન્ મગીરૂ
યકી રાય ઝન્ બા ખેરદ્દમન્દ પીરૂ
ઍ નામહ્ બદીન્ કારૂ તુન્દી મકુન્
મકુન્ તીરહ્ ઈન્ શમઅ ફરૂરે કોહુન્
ગુઝીન્ કુન્ ઍ ઇરાન્ યકી મર્દે પીરૂ
ખેરદ્દમન્દો ગૂયાઓ ગોર્દો દબીરૂ
કઝ ઈદરૂ બનઝદીકે ખાકાન્ શવદ્
સખુન્ ગૂયદો રાઝે ઊ બેશનવદ્
બેદાનદ્ કે બહ્રામ ફ્રઝે નુખોસ્ત
કે બૂદો પસ અઝ પહ્લવાની ચે જોસ્ત
હમી બૂદ્ તા કારે ઊ ગશ્ત રાસ્ત
ખોદાવન્દરા ઝાન્ સેપસ બન્દહ્ ખાસ્ત
ચુ નીકૂ નગર્દદ્ બયક્ માહ્ કારૂ
બેમાનદ્ બસાલી કશદ્ રૂઝગારૂ
ચુ બહ્રામ દામાદે ખાકાન્ બુવદ્
અઝૂ બદ્ સોરૂદન્ ન આસાન્ બુવદ્
બચર્બી સખુન્ ગોફ્તૂ બાયદ્ બસી
નેહાની નબાયદ્ કે દાનદ્ કસી
વઝાન્ પસ ચુ બેશનીદ્ બહ્રામ ગોરૂદ
કઝ ઈરાન્ બખાકાન્ કસી નામહ્ બોરૂદ
બેયામદ્ દમાન્ પીશે ખાકાને ચીન્
બદૂ ગોફ્તૂ કય મેહ્તરે બાફરીન્
શનીદમ કે આન્ રીમને બદ્ હોનરૂ
હમી નામહ્ સાઝદ્ યકૂ અન્દરૂ દેગરૂ
સેપાહી હેલાવરૂ ઍ ચીન્ બરૂ ગુઝીન્
બદાન્ તા તોરા ગર્દદ્ ઇરાન્ ઝમીન્
બેગીરમ બશમ્શીરૂ ઈરાનો રૂમ
તોરા શાહ્ ખાનમ બદાન્ મર્ઝો બૂમ
બનામે તો બરૂ પાસબાનાન્ બશબ્
બરૂમો બઇરાન્ કુશાયન્દ્ લબ્
બેબુરૂરમ સરે ખુસ્રવે બદ્ હોનરૂ
કે નય પાય બાદા મરૂરા ન સરૂ
ચુ મન્ કેહ્તરીરા બેબન્દમ મેયાન્
ઍ બુન્ બરૂ કનમ તોખ્મે સાસાનેયાન્
ચુ બેશનીદ્ ખાકાન્ પુરૂ અન્દીશહ્ ગશ્ત
વરા દરૂ દેલ્ અન્દીશહ્ ચૂન્ બીશહ્ ગશ્ત
બેખાન્દ્ આન્ ઝમાન્ કસ કે બૂદન્દ્ પીરૂ
સખુનગૂયો દાનન્દહો યાદ્ગીરૂ
બદીશાન્ બેગોફ્તૂ આનચે બહ્રામ ગોફ્તૂ
હમહ્ રાઝહા બરૂ કુશાદ્ અઝ નેહોફ્તૂ
ચુનીન્ યાફ્તૂ પાસોખ઼ ઍ ફર્ઝાનગાન્
ઍ ખીશાનો નઝદીકો બીગાનગાન્
ન કારીસ્ત ઈન્ ખારો દુશ્વારૂ નીઝ
કે બરૂ તોખ્મે સાસાન્ પુરૂ આયદ્ કફીઝ
વલીકેન્ ચુ બહ્રામ રાનદ્ સેપાહ્
નુમાયદ્ બમર્દે ખેરદ્દમન્દ્ રાહ્
બઇરાન્ બસી દૂસ્તદારશ બુવદ્
ચુ ખાકાન્ યકી પોશ્તો યારશ બુવદ્

તેણે ઇરાનીઓથી એવો જવાબ મેળવ્યો-કે "ઓ કયાની તખ્ત અને તાજના ઝળકાટ!

તું આવાં કામોને સેહલાં ના ગણ-કાઇ બુઢ્ઢા અકલમંદ માણસની સલાહ લે. ૪૯

નામુ વાંચીને એ બાબતમાં ઉતાવળ ના કરતો-અને આ પુરાણી ઝળકતી બત્તિ ઝાંખી ના પાડી દેતો.

ઈરાનમાંથી કોઇ ડહાપણવાળો, સુભાષિત બોલનારો, બહાદુર અને ભણેલો બુઢ્ઢો શખ્સ ચુંટી કાઢ,

કે જે અહીંથી ખાકાનની નઝદીક જાય-તેની સાથે વાતો કરી તેનો ભેદ સમજી લે.

જેથી તે જાણે કે બેહરામ પહેલાં-કોણ હતો અને પેહલવાની મળ્યા પછી તેણે શું શું કીધું?

જ્યાં સૂધી તેનું કામ બરાબર થયું ત્યાં સૂધી તે થોભી રહ્યો-અને ત્યાર પછીજ પોતાના માલેકને પોતાનો તાબેદાર બનાવવા ચાહ્યો.

જો તે મામલો એક મહિનામાં સૂધરે નહીં-તો તે વર્ષની મુદ્દત સૂધી ત્યાંજ થોભે.

જ્યારે બેહરામ ખાકાનનો જમાઈજ થયો છે-ત્યારે તેને માટે બૂરૂં બોલવું એ સેહલી વાત નથી.

હવે તો બહુજ મીઠાસથી વાતો કરવી જોઇયે-અને કોઇને અંદરના ભેદથી વાકેફ થવા દેવું નહીં જોઇયે."

હવે પેલી તરફ જ્યારે પેહલવાન બેહરામે સાંભળ્યું-કે "ઈરાનમાંથી કોઈ ખાકાન ઉપર નામુ લાવ્યો હતો,"

ત્યારે તે તુરત ખાકાને ચીન આગળ આવ્યો-અને બોલ્યો કે "ઓ દુઆને લાયકના સરદાર! ૫૦

મેં સાંભળ્યું છે કે તે નાલાયક રીમન-એક પાછળ એક નામા મોકલે છે,

માટે તું ચીનમાંથી એક બહાદુર લશ્કર ચુંટી કાઢ-કે જેથી કરી ઈરાન ઝમીનનો મુલક તારો થાય.

હું તલવારથી ઈરાન અને રૂમ લઇશ-તને તે ઝમીનનો અને તે મુલકનો પાદશાહ બનાવીશ.

રૂમ અને ઇરાનમાં રાતના ચોકી કરનારાઓ તારાંજ નામનો પોકાર કરશે.

હું નાલાયક ખુસરૂનું સર કાપી કાઢીશ-કારણકે તેના પગ અને સર સલામત રહેતુજ ના!

જ્યારે હું તારી નોકરી માટે કમર બાંધીશ ત્યારે સાસાનીઓની તોખ્મને જડમૂળથી ઉખેડી નાખીશ."

જ્યારે ખાકાને એવું સાંભળ્યું ત્યારે તે અંદેશા ભરેલો થયો-અને તેનાં દિલમાં અંદેશો કાંટાની ઝાડી માફક ગૂચવણ ભર્યો બન્યો.

તેણે તેજ વખત જે કોઈ કે બુઢ્ઢાઓ, સુભાષિત બોલનારાઓ, જાણકારો અને યાદદાશ્ત શક્તિવાળા હતા તેઓને બોલાવ્યા.

તેઓને બેહરામે જે કાંઈ કહ્યું હતું તે કહ્યું-તેમજ સઘળો છૂપો ભેદ પણ ખુલ્લો કીધો.

ત્યારે તેણે તે દાનાઓથી તેમજ પોતાના સગાઓ, નઝદીકનાઓ અને બીજા પારકા લોકોથી એવી રીતનો જવાબ મેળવ્યો, ૫૧

કે "આ કામ નજીવું નથી તેમજ મુશ્કેલ પણ નથી-કે જેથી સાસાન વંશ ઉપર પાણી ફરી વળે.

તો પણ જો બેહરામ લશ્કર લઈ જાય-અને તું દાનેશમંદ શખ્સને સેહલો માર્ગ બતાવે,

તો તું ખાકાન જેવો તેનો મદદગાર અને મિત્ર છે (એમ જાણશે)-તો ઇરાનમાં બેહરામના ઘણાક દોસ્તદારો થઈ જશે.

બરૂ આયદ્ બબખ્તે તો ઈન્ કારૂ જુદ
સુખુનહા કે બહુરામ્ બાયદ્ શેનૂદ
ચુ બેશનીદ્ ખાકાન્ દેલશ તાઝહુ ગશ્ત
બેખન્દીદો બરૂ દીગરૂ અન્દાઝહુ ગશ્ત
બશાન્ બરૂ નેહાદન્દ્ યકુસરૂ ગવાન્
કે બુગ્ઝીદ્ બાયદ્ દો મર્દે જવાન્
કે ઝીબદ્ બદાન્ હરૂદો તન્ મેહુતરી
હમાન્ રન્જ્ કશ બાશદો લશ્કરી
બચીન્ મેહુતરી બૂદ્ ચીનૂય નામ્
દેગરૂ સરૂકશી બૂદ્ ઝન્ગૂય નામ્
ફેરેસ્તાદ્ ખાકાન્ યલાન્રા બેખાન્દ્
બદીવાને દીનારૂ દાદન્ નેશાન્દ્
૫૨ ચુનીન્ ગોફ્ત મેહુતરૂ બદીન હરૂદો મરૂદ્
કે હુશ્યારૂ બાશીદ્ રૂઝે નબરૂદ્
હમીશહુ બબહુરામ્ દારીદ્ ચશ્મ્
ચે હન્ગામે શાદી ચે હન્ગામે ખશ્મ્
ગુઝરૂહાએ જયહુન બગીરીદ્ પાક્
કે જયહુન્ બગરૂદન્ બરૂ આરીદ્ ખાક્
સેપાહી દેલાવરૂ બઇશાન્ સેપોરૂદ્
હમહુ નામદારાનો શીરાને ગોરૂદ્
બરૂ આમદ્ કે દરૂગાહે બહુરામ્ કૂસ
રોખે શીદ્ અઝ ગરૂદ્ શુદ્ આબ્નૂસ
કે ચીન્ રૂય યકુસરૂ બઇરાન્ નેહાદ્
બરૂ કે સેફન્દારૂમુઝ બામદાદ્

અને તારાં નસીબની મદદથી એ કામ જલ્દીથી સરંજામ ઉતરશે-માટે તારે બેહરામ જે કહે તે સાંભળવું જોઇયે."

જ્યારે ખાકાને એવું સાંભળ્યું ત્યારે તેનું દિલ ખીલ્યું-તે હસ્યો અને અને જુદોજ વિચાર કરવા લાગ્યો.

પછી સઘળા પેહલવાનો એ વાત ઉપર આવ્યા-કે "આ કામ માટે બે જવાન શખ્સો ચુંટી કાઢવા જોઇયે.

કે જેઓ બન્ને જણા સરદારી કરવાને લાયક હોય-તેમજ તેઓ ખડતલ અને લડાયક હોય."

હવે ચીનમાં એક ચીનૂય નામનો સરદાર હતો-તેમજ બીજો એક બહાદુર શખ્સ ઝંગૂય નામનો હતો.

ખાકાને કોઇને મોકલી તે બન્ને પેહલવાનોને બોલાવ્યા-અને પગાર કરવાની કચેરીમાં બેસાડયા.

પાદશાહે તે બન્ને બહાદુર મર્દોને કહ્યું-કે "તમો લડાઇને વખતે હુશ્યાર રહેજો.

તમો હમેશે શું ખુશહાલીને વખતે કે શું લડાઇને વખતે બેહરામ ઉપર નઝર રાખતા રહેજો.

જયહુન નદી આગળના માર્ગો બંદ કરી લેજો-અને તે નદી આગળથી આસ્માન સૂધી ધૂળ ઉડાવજો."

પછી સઘળા નામદારો અને બહાદુર સિંહોનું એક દિલાવર લશ્કર તેઓને સોંપી આપ્યું.

હવે બેહરામની દરગાહમાંથી નગારાંના આવાઝ નીકળ્યા-અને લશ્કરની ધૂળથી ખુરશીદનો ચેહરો કાળો પડી ગયો.

સફંદારમદ રોઝને દિવસે બામદાદને વખતે-ચીનથી સઘળાઓ ઇરાન તરફ ચાલ્યા.

ફેરેસ્તાદને ખુસવ્ ખર્રાદે બર્ઝીન્રા નઝ્દે ખાકાને ચીન્ વ ચારએ ઊ દર્ કોશતને બહ્રામ્ ચૂબીનહ્.

ખુસરૂએ ખાકાને ચીન આગળ ખરરાદે બર્ઝીનને મોકલવો અને તેણે બેહરામ ચોબીનેહને મારવાનો ચારો કરવો.

ચુ આગાહી આમદ્ બશાહે બુઝોરૂગ્
કે અઝ્ બીશહુ બીરૂન ખરામીદ્ ગોરૂગ્
સેપાહી બેયાવરૂદ્ બહુરામે ગોરૂદ્
કે અઝ્ આસમાન રઉશનાઈ બેબોરૂદ્
બખરૂરાદે બર્ઝીન્ ચુનીન્ ગોફ્ત શાહ
કે બુગ્ઝીન્ બરીન્ કારૂ બરૂ ખાન્ રાહ
બઈરાનો તૂરાન્ તો દાના તરી
હમાન્ બરૂ ઝબાન્હા તવાના તરી
૫૩ દરે ગન્જ્ બુકુશાદો ચન્દાન્ ગોહરૂ
બેયાવરૂદ્ શમ્શીરો ઝરૂરીન કમરૂ
કે ખરૂરાદે બર્ઝીન્ દરાન્ ખીરહુ માન્દ્
હમી દરૂ નેહાન્ નામે યઝદાન્ બેખાન્દ્
ચુ બા હદયહા રાહે ચીન્ બરૂ ગેરેફ્ત
કે જયહુન ચપી રાહે દીગરૂ ગેરેફ્ત

જ્યારે મોટા પાદશાહ ખુસરૂને ખબર મળી કે "પેલું વરૂ જંગલમાંથી બાહેર નીકળી ચૂકયું છે,

પેહલવાન બેહરામ એક ભારી લશ્કર લાવ્યો છે-કે જેણે આસ્માન ઉપરથી સઘળી રોશની ખેંચી લીધી છે,"

ત્યારે પાદશાહે ખરરાદે બર્ઝીનને કહ્યું-કે "એ કામ માટે તું મુસાફેર બની જા.

ઈરાનમાં તેમજ તુરાનમાં તુંજ વધારે દાના છે-વળી બોલવાની શક્તિ પણ તારામાં ઘણી છે"

પછી તેણે ખઝાનાનો દરવાઝો ખુલ્લો કીધો અને એટલાં બધાં ગોહર-તલવાર અને સોનેરી કમરબંદ ભેગા કીધાં,

કે ખરરાદે બર્ઝીન તે જોઇ ડંગ થઇ ગયો-અને પોતાનાં મનમાં ખોદાને યાદ કરવા લાગ્યો.

જ્યારે તેણે પેલા હદયા સાથ ચીનનો માર્ગ પકડયો-ત્યારે તેણે જયહુન નદી આગળથી બીજોજ રસ્તો લીધો.

ચુ નઝદીકે દરૂગાહે ખાકાન્ રસીદ
નેગહ્ કર્દો ગૂયન્દઇ બરૂ ગુઝીદ
બદાન્ તા બગૂયદ્ કે અઝ નઝદે શાહ્
ફેરેસ્તાદહ્ આમદ્ બદીન્ બારૂગાહ્
ચુ બશનીદ્ ખાકાન્ બેયારાસ્ત ગાહ્
બફરમૂદ્ તા બરૂ કુશાદન્દ રાહ્
ફેરેસ્તાદહ્ ચૂન્ શુદ બતન્ગી ફરાઝ
ઝબાન્ કરૂદ્ ગૂયાઓ બોર્દશ નમાઝ
બદૂ ગોફ્ત હરૂગહ્ કે ફર્માન્ દેહી
બગોફ્તન ઝબાન્ બરૂ કુશાયદ્ રેહી
બદૂ ગોફ્ત ખાકાન્ બશીરીન્ ઝબાન્
દેલે મરૂદુમે પીરૂ ગર્દદ્ જવાન્
બગૂય આન્ સુખુનહા કે સૂદ અન્દરૂસ્ત
સખુન ગોફ્તહ્ મગ્ઝસ્તો ના ગોફ્તહ્ પૂસ્ત
ચુ ખરૂરાદે બર્ઝીન્ શનીદ્ ઇન્ સોખન્
બયાદ્ આમદશ ગોફ્તહાએ કોહન્
નુખોસ્ત આફરીન્ કરૂદ્ બરૂ કેર્દગારૂ
તવાનાઓ દારન્દએ રૂઝગારૂ
કે ચર્ખો ઝમીનો ઝમાન્ આફરીદ્
તવાનાઇઓ નાતવાન્ આફરીદ્
ચઝો ચર્ખે ગર્દન્દહ્ શુદ બી સોતૂન્
ચેરા નહ્ બફર્માનશ અન્દરૂ ન ચૂન્
બરાન્ આફરીન્ કૂ ચુનીન્ આફરીદ્
બલન્દ્ આસમાનો ઝમીન્ આફરીદ્
તવાનાઓ દાનાઓ દારન્દહ્ ઊસ્ત
સેપહુરો ઝમીનરા નેગારન્દહ્ ઊસ્ત
બચરૂખ અન્દરૂન્ આફ્તાબ્ આફરીદ્
શબો રૂઝો આરામો ખાબ્ આફરીદ્
તવાનાઈ ઊરાસ્ત મા બન્દઈમ
હમ અઝ રાસ્તીહાશ ગૂયન્દઈમ
યકીરા દેહદ્ તાજો તખ્તે બલન્દ
યકીરા કુનદ્ ખારો ઝારો નેઝન્દ
ન બા આનશ મેહ્રો ન બા ઈનશ કીન્
નમી દાનદ્ ઈન્ જોઝ જહાન્ આફરીન્
કેહાનો મેહાન્ ખાકરા ઝાદઈમ
બનાકામ તન્ મરૂગ્રા દાદઈમ
નુખોસ્તીન્ બરૂ આયમ ઝે જમ્મે બરીન્
જહાનદારૂ તહ્મૂરસે બાફરીન્
ચુનીન્ હમ બેરવ તા સરે કયકોબાદ્
હમાન્ નામદારાન્ કે દારીમ યાદ
ચુ કયખુસ્રવો રોસ્તમે નામદારૂ
બરીન્ હમ નેશાન્ તા બએસ્ફન્દેયારૂ
ઝે ગીતી યકી દખ્મહ્ શાન્ બૂદ બહ્રૂ
ચશીદન્દ્ બરૂ જાએ તર્યાક્ ઝહ્રૂ
કુનૂન્ શાહે ઇરાન્ બતન્ પીશે તોસ્ત
હમાન્ શાદો ધરગીન્ બકમ બીશે તોસ્ત
બહ્ન્ગામે શાહાને બા આફરીન્
પેદરૂ માદરશ બૂદ ખાકાને ચીન્
બદીન્ રૂઝ પયવન્દ્ મા તાઝહ્ ગશ્ત
હમહ્ કારૂ બરૂ દીગરૂ અન્દાઝહ્ ગશ્ત

જ્યારે તે ખાકાનની દરગાહની નઝદીક જઈ પહોંચ્યો-ત્યારે તેણે તપાસ કરી એક સારા જેવા બોલનારાને ચુંટી કાઢયો.

કે જે ત્યાં જઈ કહે કે "પાદશાહની નઝદીકથી-એક એલચી આ આવ્યો છે."

જ્યારે ખાકાને એવું સાંભળ્યું ત્યારે તેણે પોતાનું તખ્ત સણુગાર્યું-અને પછી ફરમાવ્યું જેથી તેને દાખેલ કીધો.

જ્યારે તે એલચી છેક તેની નઝદીક ગયો-ત્યારે તેણે પોતાની ઝબાન બોલતી કીધી અને તેને નમન કીધું.

તે બોલ્યો કે "જ્યારે તું હુકમ આપશે-ત્યારે આ નોકર બોલવા માટે ઝબાન ખોલશે."

ખાકાને તેને કહ્યું કે "શીરીન ઝબાને કરીને-બુઢ્ઢા મર્દનું દિલ પણ જવાન બને છે.

તું તેવાજ સખુનો બોલ કે જેમાં ફાયદો હોય-બોલેલા સખુનો મગઝ જેવા છે અને નહીં બોલાયલા સખુનો ખાલી ફોતરાં સમાન છે."

જ્યારે ખરરાદે બર્ઝીને આવા સખુનો સાંભળ્યા-ત્યારે તેને આગળી ૫૪
વાતો યાદ આવી.

તેણે પહેલાં સર્વ શક્તિમાન સાહેબ અને ઝમાનાને પાયદાર રાખનાર ખોદાતાલા ઉપર દુઆ કીધી,

કે "જે સાહેબે આસ્માન, ઝમીન અને ઝમાનો પયદા કીધો-શક્તિ અને નબળાઇ પણ તેજ સાહેબે પયદા કીધી.

તે સાહેબથીજ એક વગર ટેકાએ ફરતો આસ્માન ઉભો થયો-તેના હોકમમાં કાંઈ પણ ચૂનોચેરા છેજ નહીં.

જે સાહેબે આવું આવું પયદા કીધું, જે સાહેબે બુલંદ આસ્માન અને ઝમીન પયદા કીધી, તે સાહેબ ઉપર આફ્રીન હોજો!

તેજ સાહેબ દરેક રીતે શક્તિવાન, સઘળું જાણનારો અને સર્વની સંભાળનો લેનારો છે-તેજ સાહેબ આસ્માન અને ઝમીનને સણુગારનો આપનારો છે.

તેજ સાહેબે આસ્માન ઉપર આફતાબ પયદા કીધો-રાત, દિવસ, આરામ અને ઊંઘ પણ તેજ સાહેબે પયદા કીધી.

સઘળી શક્તિ તેજ સાહેબને છે આપણુ તો તેના બંદા છિયે-તેનીજ રાસ્તીના વખાણનારા છિયે.

તે એક જણને તાજ અને બુલંદ તખ્ત આપે છે-ત્યારે બીજાને ખુવાર, રડતો અને ગમગીન બનાવે છે.

તેને એકની સાથ મોહબ્બત કે બીજાની સાથ કીનો પણ નથી-આ સઘળો ભેદ ખોદાતાલા સિવાય કોઇ જાણતું નથી.

આપણે નાના અને મોટા ખાક થવા માટેજ પયદા થયા છિયે-અને ૫૫
આપણી મરજી ઉપરાંત આપણાં શરીર મોતને હવાલે કર્યાં છે.

પહેલાં હું મોટા પાદશાહ જમશીદ અને તારીફ લાયકના પાદશાહ તેહમૂરસ ઉપર આઉં છું.

એવીજ રીતે તું કયકોબાદ સુધી તેમજ બીજા નામદાર પાદશાહો કે જેઓની યાદ રાખ્યે છિયે, ત્યાં સુધી તું ચાલ.

પછી કયખુસરૂ અને નામદાર રૂસ્તમ જેવાઓ સુધી-તેમજ એ પ્રમાણે અસ્ફંદિયાર સુધી તું જા,

તો એ સઘળાઓને હિસ્સે આ દુન્યામાંથી એક દખ્મુજ આવ્યું છે-તેઓએ તર્યાકની જગ્યાએ ઝેહર ચાખ્યું છે.

હમણા તો ઇરાનનો પાદશાહ પોતાનાં દિલ સાથ તારીજ સગાઈ ધરાવે છે-અને તારી ચઢતી તેમજ પડતીમાં તે ખુશી અને દિલગીરી માને છે.

ઈરાનના વખાણુ પામેલા પાદશાહોના વખતમાં-તેઓનો મમાવો ખાકાને ચીનજ ગણાતો હતો.

હાલ આપણુનો સંબંધ નવોજ થયો છે-અને સઘળી વાતજ ફેરવાઇ ગઇ છે.

કે પીરુઝગર આફ્રીને તો બાદ
સરે તાજદારાન્ જમીને તો બાદ
હમી ગોફતો ખાકાન્ બદ દાદ ચૂથ
બદ ગોફત કય મર્દે દાનેશ ફરૂથ
૫૬ બઈરાન્ અગર નીઝ જોઝ તૂ કસસ્ત
શેનાસન્દએ આસમાન્ ઊ બસસ્ત
દરાન્ કાખ જાઇ બેપર્દાખ્તશ
બનઝદીકીએ ખીશ બેન્શાખ્તશ
બફર્માને ઊ હદયહા પીશ બોરૂદ
ચકાયક બગન્જૂરે ઊ બર શુમોરૂદ
બદ ગોફત ખાકાન્ કે બી ખાસ્તહ
મબાદી તો અન્દર જહાન્ કાસ્તહ
ગર અઝ મન્ તો ખાહી પઝીરોફત ચીઝ
બેગૂ તા પઝીરમ મન્ ઈન્ ચીઝ નીઝ
બગરૂનહ તો અઝ હદયહ રઉશન્ તરી
બદાનન્દગાન્ બર સરાન્ અફસરી
યકી જાએ ખોરૂરમ બેપરદાખ્તન્દ
કે હર ગૂનએ જામહા સાખ્તન્દ
બખાનો શેકારો બબઝ્મો બમય
બનઝદીકે ખાકાન્ બુદી નીકુપય
હમી જોસ્તો રૂઝીશ ખાલી નેયાફત
બમર્દી બગોફતાર અન્દર શેતાફત
બદ ગોફત બહરામ બદ ગઉહરસ્ત
કે અહરીમને બદ કુનેશ બદ તરસ્ત
૫૭ ફેરૂશદ જહાનદીદગાનરા બચીઝ
કે આન્ ચીઝ ગોફતન્ નેયર્ઝદ પેશીઝ
વરા હોરમુઝે તાજવર બર કશીદ
બઅર્ઝેશ કે ખુરશીદ બરતર કશીદ
નદાનેસ્ત કસ દર જહાન્ નામે ઊય
બગીતી બર આમદ હમહ કામે ઊય
ચુ ફર્માન્ રવા શુદ કે ફર્માને ઊય
બેરૂન્ આમદ અઝ અહદો પયમાને ઊય
બશાહનશાહી સર બર આવરદ રાસ્ત
કે ઈરાનો તૂરાન્ સરાસર મરાસ્ત
અગર બા તો બેસ્યાર ખૂબી કનદ
બફર્જામ પયમાને તૂ બેશ્કનદ
ચુનાન્ હમ કે બા શાહે ઈરાન્ શેકસ્ત
ન ખુસ્રવ પરસ્તો ન યઝદાન્ પરસ્ત
ગર ઊરા ફેરેસ્તી બનઝદીકે શાહ
સરે શાહે ઈરાન્ બર આરી બમાહ
વઝાન્ પસ હમહ ચીનો ઈરાન્ તોરાસ્ત
નેશસ્તનગહ આન્ જા કુની કત હવાસ્ત
ચુ ખાકાન્ શનીદ ઈન્ સખુન્ ખીરહ ગશ્ત
દો ચશમશ કે દીદારે ઊ તીરહ ગશ્ત
૫૮ બદ ગોફત ઝીન્ સાન્ સુખુનહા મગૂય
કે તીરહ કુની નઝદે મા આબરૂય
નયમ મન્ બદઅન્દીશો પયમાન્ શેકન્
કે પયમાન્ શેકન્ ખાક યાબદ કફન્
ચુ બેશનીદ ખરરાદે બર્ઝીન્ સોખુન્
બેદાનેસ્ત કાન્ તાઝગી શુદ કોહન્

ફતેહમંદી આપનારા સાહેબ તરફથી તારા ઉપર દુઆ હોજો-અને બીજા પાદશાહોનાં સર તારા પગ નીચે હોજો!"

તે એ પ્રમાણે બોલતો હતો અને ખાકાન સાંભળતો હતો-પછી ખાકાને તેને કહ્યું કે "ઓ દાનાઈ આપનારા મર્દ!

જો ઈરાનમાં તારા સિવાય કોઇ બીજો હોય-તો આસ્માનની ચાલને જાણવા માટે તે એકલોજ બસ છે."

પછી તેને માટે મેહલમાં એક જગ્યા તૈયાર કીધી-અને તેને પોતાની નઝદીક બેસાડયો.

તેના હુકમ પ્રમાણે પેલો હદયો ખાકાનની નઝદીક લઇ જઇ-તે રુપઓ તેના ખઝાન્ચીને ગણી આપ્યો.

ખાકાને તેને કહ્યું કે "ખઝાના વગર-દુન્યામાં તું દુઃખી ના રહેતો.

અગરજો તું મારી તરફથી કોઈ પણ ચીઝ કબૂલ કરશે-અને તે તું માગશે, તોજ હું આ સઘળું કબૂલ કરીશ

નહીં તો એ હદયા કરતાં તો તું પોતેજ વધારે કીમતી છે-અને અકલમંદોનાં સર ઉપરનાં તાજ જેવો છે."

તેને માટે એક સુંદર જગ્યા ખાલી કીધી-અને ત્યાં જાતજાતનાં કપડાંઓ પાંથર્યાં.

શું ખાણાં ઉપર કે શું શિકારમાં કે ખુશીની મજલેસમાં અને મયનોશીમાં-તે નેક કદમનો ખરરાદે બર્ઝીન ખાકાનની નઝદીકજ રહેવા લાગ્યો.

તે તક શોધતો હતો પણ એકુ દિવસ ખાકાનને એકલો મેળવી શકયો નહીં-પણ શેવટે તેણે હિમ્મતથી બોલવા માટે શિતાબી કીધી.

તેણે ખાકાનને કહ્યું કે "બેહરામ બૂરી બુન્યાદનો છે-તે બૂરાં કામ કરનાર એહરેમન કરતાં પણ વધારે બૂરો છે.

જે ચીઝનું બેયાન કરૂં તો તે ચીઝ દમડીને કામની નહીં જણાય-તે ચીઝને માટે દુન્યાના અનુભવી માણસોને તે વેચવા નીકળ્યો છે

તેને તાજવર પાદશાહ હોરમઝદે દરજ્જા ઉપર ચઢાવ્યો-તેનો દરજ્જો ખુરશીદ કરતાં પણ વધારે ઊંચે ચઢાવ્યો.

દુન્યામાં કોઈ તેને જાણતું હતું નહીં-હોરમઝદની મદદથીજ દુન્યામાં તેની તમામ મુરાદ બર આવી.

અને જ્યારે તે પાદશાહનાજ હોકમથી તેને હકૂમત મળી-ત્યારે તેનાંજ ફર્માન અને કોલથી ફરી બેઠો.

અને એકદમ પાદશાહી કરવા માટે સર ઉઠાવ્યું-અને બોલ્યો કે 'ઇરાન અને તુરાન સઘળું મારૂંજ છે.'

તારી સાથે પણ તે ગમે એટલી ખૂબી કરશે તોપણ શેવટે તારૂં વચન તોડશે,

જેમકે તેણે ઇરાનના પાદશાહનું વચન તોડયું છે, તેમજ તે તારૂં તોડશે તે નથી પાદશાહનો તાબેદાર કે નથી યઝદાનનો તાબેદાર,

તેને જો તું પાદશાહની નઝદીક મોકલે-તો તું ઈરાનના પાદશાહનું સર માહતાબ સૂધી ઊંચુ ચઢાવે.

અને પછી તમામ ચીન અને ઈરાન તારૂંજ છે-જ્યાં તું ચાહે ત્યાં રહી શકે."

જ્યારે ખાકાને આ સખુનો સાંભળ્યા ત્યારે અજબ થયો-તેનાં મોં ઉપરની બન્ને આંખો સીઆહ થઈ.

તે બોલ્યો કે "તું એવી વાતો કરતોજ ના-કે જેથી તું મારી નઝદીક આબરૂ ખોહી બેસે

હું બૂરૂં વિચારનારો કે વચન તોડનારો નથી-કારણકે વચન તોડનાર ખાકનું કફન મેળવે છે."

જ્યારે ખરરાદે બર્ઝીને એવા સખુન સાંભળ્યા-ત્યારે તે સમજી ગયો કે કામ બગડી ગયું છે.

બખાકાને ચીન્ ગોફ્તૂ કય શાહ નેઝાહ
બદીનસાન્ સુખુનહા ચે આરી બયાહ
તોરા શાહ બેહતરૂ ઝે ચૂબીનહસ્ત
કે શાહત્ યકી ખીશે દીરીનહસ્ત
બખરૂરાદ ખાકાન્ દેગરૂ બારૂ ગોફ્તૂ
કે ઈન્ રાઝ બીરૂન્ કુનમ અઝ નેહોફ્ત
અગરૂ કયસરે રૂમ પયમાન્ શેકસ્ત
અબા ખુસ્રવ આનગહ કે પયમાન્ બેબસ્ત
મરા નીઝ શાયદ કે ચૂનાન્ કુનમ
અબા ગોર્દે બહરામ દસ્તાન્ કુનમ
મરા હમચુ ખુસ્રવ હઝારાન્ રેહીસ્ત
હમમ ગઉહરૂ અઝ માયએ ફરૂરેહીસ્ત
નેયાઝોરૂદ શાહે તોરા શાહે રૂમ
સેપોર્દશ વરા લશ્કરો ગન્જો બૂમ
ચુ બહરામે જન્ગી કે અઝ જન્ગે ઊય
બદફ્તરૂ નવીસન્દ ફર્હન્ગે ઊય
મરા હસ્ત દામાદો આઝરૂમ જૂય
ચે ગૂનહ કશમ સરૂ ઝે પયમાને ઊય
દેગરૂ બારહ ખરૂરાદ દેલ તન્ગ્ શુદ
બચારહ દરૂન્ સૂએ નયરન્ગ્ શુદ
બઅન્દીશહ બા ખીશતન્ ગોફ્તૂ મરૂદ
કે ખાકાન્ નખાહદ ઝમાન્ યાદ કરૂદ
કે બહરામ દાદશ બઈરાન્ નુવીદ
સખુન ગોફ્તને મન્ શવદ બારે બીદ

ચુ ઉમ્મીદે ખાકાન્ બરૂ તીરહ ગશ્ત
બબીચારગી સૂએ ખાતૂન્ ગુઝશ્ત
હમી જુસ્ત તા કીસ્ત નઝદીકે ઊય
કે રઉશન્ કુનદ જાને તારીકે ઊય
યકી કદખોદાઈ બદસ્ત આમદશ
હમાન્ નીઝ બા ઊ નેશસ્ત આમદશ
સુખુનહાએ ખુસ્રવ બદૂ યાદ કરૂદ
દેલે મર્દે બી બરૂ બરાન્ શાદ કરૂદ
કે નઝદીકે ખાતૂન્ મરા દસ્તગીરૂ
બદાન્ તા શવમ્ બરૂ દરશ બરૂ દબીરૂ
બદૂ ગોફ્તૂ આન્ ચારહગરૂ કદખોદાય
કઝૂ આરૂઝૂહા નેયાયદ બજાય
કે બહરામ ચૂબીનહ દામાદે ઊસ્ત
વઝૂયસ્ત બહરામરા મગ્ઝો પૂસ્ત
તો મર્દે દબીરી યકી ચારહ સાઝ
વઝીન્ નીઝ બા બાદ મુફ્શાય રાઝ
ચુ ખરૂરાદે બર્ઝીન્ શનીદ ઈન્ સખુન
ન સરૂ દીદ તીમારે ઊરા ન બુન
યકી તુરૂક બુદ પીરૂ નામશ કલૂન
કે તુર્કાન્ વરા દાશતન્દી ઝબૂન
હમી પૂસ્તીન્ બૂદ પૂશીદનશ
ઝે અર્ઝન્ બુદી નીઝ નૂશીદનશ
બતન્ બૂદ ખીશે મકાતૂરહ યઊ
સરશ બુદ ઝે બહરામ દરૂ ગોફ્તગૂય

તેણે ફરી ખાકાને ચીનને કહ્યું કે "એ પાદશાહી બુન્યાદના શખ્સ!-તું એવી રીતના સખુનો શા માટે બોલે છે?

તારા બાબમાં તો ચોબીનેના કરતાં તે પાદશાહજ ભલો છે કે જે પાદશાહ તારો એક જૂનો ખેશી છે."

ખાકાને ખરરાદે બર્ઝીનને બીજી મરતબે કહ્યું-કે "હું મારાં દિલનો ભેદ ઝાહેર કરી કહું છું,

કે જે કયસરે રૂમે જે વખતે કે ખુસરૂ સાથ કોલકરાર કીધા તે વખતે તેની સાથનો કોલ તોડી નાખ્યો,

તો શું મને પણ લાયક છે કે તેમજ કરૂં-અને પેહલવાન બેહરામ સાથ ફરેબ રમું?

ખુસરૂ જેવા તો મારા હઝારો નોકરો છે-તેમજ મારૂં ખાન્દાન દબદબાભરી બુન્યાદથી ઉતરી આવેલું છે.

તારા શાહને રૂમના પાદશાહે કશું દુઃખ દીધું હતું નહીં-તેને લશકર, મુલક તથા ખઝાનાની મદદ આપી હતી,

તો લડાયક બેહરામ જેવો કે જેની લડાઇ માટેની-અને જેની વિદ્વત્તા માટે દફતરોમાં નોંધ લેવાય છે,

અને જે મારો જમાઈ અને સુલેહનો ફેલાવનારો છે-તેના વચનથી હું કેવી રીતે સર ફેરવું?"

ખરરાદ બીજી મરતબે પણ દિલગીર થઈ ગયો-હવે તે કાંઈ પણ ઉપાય કરવામાં ફરેબ દેવા તરફ ઢળ્યો.

તે વિચાર કરતાં પોતાનાં મનસે બોલ્યો-કે "ખાકાન ગયલા વખતની વાતો કરવાનો નથી.

કારણકે બેહરામે તેને ઇરાન આપવા માટેની આશા આપેલી છે-તેથી મારે તેની સાથ વાત કરવી એ બેદનાં ઝાડને ફળ લાગવા જેવું થશે (યાને ફોકટ જશે)."

જ્યારે ખાકાન તરફથી કાંઇ પણ આશા તેને નહીં મળી-ત્યારે લાચારીએ તેના વિચાર રાણી તરફ ફર્યા.

તે શોધ કરવા લાગ્યો કે "તેણીની નઝદીક કોણ કોણ રહે છે-કે જેનાથી રાણીનો જીવ ખુશહાલ બને છે?"

એમ કરતાં એક કારભારી તેને મળી આવ્યો તેમજ તેની સાથ તેને ઉઠવું બેસવું પણ થવા લાગ્યું.

તે તેની આગળ ખુસરૂની વાતો કરવા લાગ્યો-અને તેમ કરી તે ફાયદા વગરના શખ્સનું દિલ ખુશહાલ કરવા લાગ્યો.

તે બોલ્યો કે "રાણીને તું મારી ભલામણ કર-કે જેથી હું તેણીના મેહલમાંનો મુન્શી બનું."

ત્યારે પેલા યુક્તિબાઝ કારભારીએ જવાબ દીધો-કે "તે રાણીથી તારી આવી રીતની મતલબ પાર પડશે નહીં.

કારણકે બેહરામ ચોબીનેહ તેનો જમાઇ થાય છે-અને તે રાણીથીજ બેહરામને મઝબૂતી છે.

તું શીખેલો ભણેલો છે તો કાંઇ બીજીજ યુક્તિ કર-અને આ વાતની ખબર પવનને પણ પડવા દેતો ના."

જ્યારે ખરરાદે બર્ઝીને એવું સાંભળ્યું-ત્યારે પેલાની દિલસોઝીનું ધડ કે પૂછડું તેને દેખાયું નહીં.

હવે એક કલૂન નામનો બુઢ્ઢો તુર્કી હતો-કે જેને સઘળા તુર્કીઓ ઘણોજ હલકો ગણતા હતા.

તેનો સઘળો પોશાક ચામડાંનો હતો-અને તેનો ખોરાક પણ બાજરીનો હતો.

તે મકાતૂરેહનો સગો થતો હતો-જેથી તેનું સર બેહરામને મારેનાજ વિચારથી ભરેલું હતું.

હમીશહ બદેલ કીને ઊ દાશ્તી
ઝબાન પુર્ ઝે નફ્રીને ઊ દાશ્તી
મકાતૂરહ ચૂન ગશ્ત કોશ્તહ બઝાર્
અઝર્ દસ્તે બહ્રામ આન્ ફ્રુગાર્
કલુન્‌રા હેલ અઝ દર્દ જૂસાન્ બુદી
શબો રૂઝ અઝ ગમ ખોરુશાન્ બુદી
૬૧ ફસીરા ફેરેસ્તાદો ઊરા બેખાન્દ
બદાન્ નામવર્ જાયગાહશ નેશાન્દ
મરૂશ દેરમ દાદો દીનાર્ દાદ
હમાન્ પૂશેશો ખુર્દે બેસ્યાર્ દાદ
ચુ બર્ ખાન્ નેશસ્તી વરા ખાન્દી
બરે નામદારાન્‌શ બેન્શાન્દી
પુર્ અન્દીશહ બુદ મર્દે બેસ્યાર્ દાન્
શેકીબા દેલો ઝીરકો કારૂદાન્
વઝાન્ રૂય બા કદખોદાએ સરાય
ઝે ખાતૂને ચીની હમી ગોફ્ત રાય
હમાન્ પીશે ખાકાન્ બરૂઝો બશબ્
ચુ રફ્તી હમી દાશ્તી બસ્તહ લબ
ચુનીન ગોફ્ત બા મેહ્તર્ આન્ મર્દે પીર્
કે ચૂન તૂ સરફ્રાઝ મર્દે દબીર્
અગર્ દર્ પેઝેશ્કીત બહ્રહ બુદી
વગર્ નામત અઝ દૂર્ શહ્રહ બુદી
યકી તાજ બૂદી અઝાન્ બર્ સરશ
બવીઝહ કે બીમાર્ શુદ દુખ્તરશ
બદુ ગોફ્ત કાન્ દાનેશમ નીઝ હસ્ત
ચુ ગૂઈ બેસાયમ બરીન કાર્ દસ્ત
૬૨ બેશુદ પીશે ખાતૂન્ દવાન્ કદખોદાય
કે દાના પેઝેશ્કી નવ આમદ બજાય
બદુ ગોફ્ત શાદાન્ ઝીઓ નૂશ ખર્
બેયારશ મખાર્ અન્દરીન્ કાર્ સર્
બેયામદ બખર્રાદે બર્ઝીન્ બેગોફ્ત
કે ઇન્ રાઝ બાયદ કે દારી નેહોફ્ત
બેરવ પીશે ઊ નામે ખુદરા મગૂય
પેઝેશ્કી કુન્ અઝ ખીશતન તાઝહ રૂય
બનઝદીકે ખાતૂન શુદ આન્ ચારહગર્
તબહ દીદ બીમારે ઊરા જેગર્
બેફર્મૂદ તા આબે નાર્ આવરન્દ
હમાન્ તરૂરએ જૂયબાર્ આવરન્દ
કુજા તરૂરહગર્ કાસ્ની ખાનદશ
તપશ ખારેત કઝ કલબ્ બેન્શાનદશ
બફર્માને યઝદાન્ ચુ શુદ હફ્ત રૂઝ
શુદ આન્ દુખ્ત ચૂન માહે ગીતી ફેરૂઝ
બેયાવર્દ દીનાર્ ખાતૂન ઝે ગન્જ
યકી બદરહો જામહ ઝરબફ્ત પન્જ
બદુ ગોફ્ત કીન્ નાસઝાવાર્ ચીઝ
બેગીરો બેખાહ આન્ચે બાયદત નીઝ
૬૩ ચુનીન દાદ પાસોખ કે ઇન્‌રા બેદાર્
બેખાહમ હરાન્‌ગહ કે આયદ બકાર્
વઝાન્ રૂય બહ્રામ શુદ તા બમર્વ
બેયારાસ્ત લશ્કર્ ચુ પર્રે તઝર્વ

તે હમેશે પોતાનાં દિલમાં તેનોજ કીનો રાખતો હતો-અને તેની ઝબાન તેને માટેની લઅનતથીજ ભરેલી હતી.

જે દાહડેથી કે મકાતૂરેહ બેહરામના હાથ ઉપર ખુવારીથી માર્યો ગયો હતો,

તે દહાડેથી કલૂનનું દિલ દુઃખથી ઉસ્કેરાયલું હતું-અને રાત દિવસ તે ગમથી ગોકારતો હતો.

આથી ખર્રાદે એક જણને મોકલી તેને તેડાવી મંગાવ્યો-અને સારી જગ્યાએ તેને બેસાડયો.

તેને દિરમ અને દીનાર બક્ષેશ કીધા-તેમજ ઘણાંક કપડાં અને ખોરાક પણ પુરો પાડયો.

જ્યારે પોતે ખાણા ઉપર બેસતો ત્યારે તેને બોલાવતો અને તેને પોતાના નામદારોની પાસે બેસાડતો.

તોપણ તે હુશ્યાર, સબુરીવાળો, દાના અને અનુભવી મર્દ અંદેશા ભરેલોજ રહેતો હતો.

પેલી તરફ પેલા મેહલના કારભારી સાથ ચીનની રાણી માટેની વાતચિત રાખતો હતો.

તેમજ જ્યારે તે રાત દહાડો ખાકાનની નઝદીક જતો ત્યારે તે એ બાબતની કશી વાત કાઢતો ન હતો.

એક દહાડે પેલા બુઢા મર્દે ખર્રાદને કહ્યું કે "તારા જેવો એક નામદાર વિદ્વાન શખ્સ,

જો દવાદારૂમાં કંઈ સમજતો હતે અને તારૂં નામ દૂર દેશથી વખણાયલું હતે,

તો તેને લીધે તું તેણીનાં સર ઉપરનું એક તાજ બનતે-કારણકે રાણીની બેટી બીમાર પડી છે"

ખર્રાદ બોલ્યો કે "તે વિદ્યા પણ હું ધરાઉં છું-જો તું કહે તો હું એ કામ ઉપર હાથ નાખું."

તે કારભારી દોડતો કે રાણીની આગળ ગયો-અને કહ્યું કે "એક નવો દાનાઈ ભરેલો વેદ આવ્યો છે."

રાણી બોલી કે "તું ખુશહાલ જીવતો રહેજે અને સારી રોઝી મેળવજે-આ કામમાં જરા પણ ઢીલ કર્યા વગર તેને લઇ આવ."

પેલા શખ્સે આવીને ખર્રાદે બર્ઝીનને કહ્યું કે "તને ઘટે છે કે આ ભેદ છૂપોજ રાખે.

તું તેણીની નઝદીક જા પણ પોતાનું નામ ના કહેતો ત્યાં તું ખુશહાલ પોતાનું વૈદું ચલાવ"

તે યુક્તિબાઝ શખ્સ રાણીની નઝદીક ગયો-તેણે તે બીમારનું કલેજું ખરાબ થએલું જોયું.

તેણે દાડમનો રસ કાઢી લાવવાનો તેમજ નદીને કિનારે થતી ભાજી લાવવાનો હોકમ કીધો.

કે જે ભાજીને બાગવાળો "કાસ્ની" કરીને કહે છે-અને જે દિલની ગર્મીને નરમ પાડી દીયે છે.

ખુદાના હુકમથી જ્યારે આઠ દહાડા વીત્યા-ત્યારે તે બેટી દુન્યાને રોશન કરનાર માહતાબ જેવી પાછી બની.

આથી પેલી રાણી પોતાના ખઝાનામાંથી દીનારની એક થેલી અને પાંચ કસબી પોશાક લઇ આવી.

અને બોલી કે "આ નજીવી જેવી ચીઝો-તું લે અને બીજું જે જોઇયે તે માગ."

ત્યારે ખર્રાદે એવો જવાબ આપ્યો કે "એ ચીઝોને તારીજ પાસે રહેવા દે-જ્યારે મને કામ પડશે ત્યારે હું માગીશ."

હવે પેલી તરફ બેહરામ રાની મરઘાની પાંખ માફક લશ્કર સંગારી મર્વ સૂધી ગયો.

કસ આમદ બખાકાન્ કે અઝ તુર્કો ચીન્
મમાન્ તા કસ આયદ બઈરાન્ ઝમીન્
કે આગાહીએ મા બખુસવ્ બરદ
વશ આન્ સખુન્ હદયએ નવ્ બરદ
મનાદીગરી કરૂદ ખાકાને ચીન્
કે બી મોહુરે મા કસ બઇરાન્ ઝમીન્
શવદ મન્ મેયાનશ કુનમ બરૂ દુનીમ
બયઝદાન્ કે નકૂશમ ઊશ બસીમ
હમા બૂદ ખરૂરાદે બર્ઝીન્ દો માહ
હમી દાશ્ત આન્ રાઝહારા નેગાહ
બતન્ગી દેલ્ અન્દરૂ કલૂનરા બેખાન્દ
બદાન્ નામવરૂ પીશગાહશ નેશાન્દ
બદૂ ગોફ્ત રૂઝી કસ અન્દરૂ જેહાન્
નદારદ દેલી બી ઘમ અન્દરૂ નેહાન્
તો નાને જવો અર્ઝનો પૂસ્તીન્
ફેશાવાન્ બેજોસ્તી ઝે હરૂ કસ બચીન્
કુનૂન્ ખુર્દનીહાત નાનો બરહ
હમાન્ પૂશેશત જામહાએ સરહ
ચુનાન્ બૂદ યકૂચન્દો અકૂનૂન્ ચુનીન્
ચે નફ્રીન્ શનીદીઓ ચેહ આફ્રીન્
કુનૂન્ રૂઝગારે તો બરૂ સદ ગુઝશ્ત
હમાના કે સાલે તો બેસ્યારૂ ગશ્ત
યકી કારૂ દારમ તોરા બીમનાક
અગરૂ તખ્ત યાબી અગરૂ તીરહ ખાક
સેતાનમ યકી મોહુરે ખાકાને ચીન્
ચુનાન્ રવ્ કે અન્દરૂ નવર્દી ઝમીન્
બનઝદીકે બહરામ બાયદ શુદન્
બમર્વંત ફેશાવાન્ બેબાયદ બુદન્
બેપૂશી હમાન્ પૂસ્તીને સેયાહ
યકી કારૂદ બેસ્તાનો બેન્વરૂદ રાહ
નેગહ દારૂ અઝ માહ બહરામ રૂઝ
બેરવ્ તા દરે મર્દે ગીતી ફેરૂઝ
વય ઇન્ રૂઝરા શૂમ દાનદ બફાલ
નેગહ દાશ્તસ્તીમ બેસ્યારૂ સાલ
નખાહદ કે અન્બૂહ બાશદ બરશ
બદીબાએ રૂમી બેપૂશદ બરશ
ચુનીન્ ગૂય કઝ દુખ્તે ખાકાન્ પયામ
રસાનમ બરીન્ મેહતરે શાદકામ
હમાન્ કારૂદ દરૂ આસ્તીન્ બરૂહનહ
હમી દારૂ તા ખાનદત યકૂ તનહ
ચુ આઈ બનઝદીકે ચૂબીન્ ફરાઝ
ચુનીન્ ગૂય કાન્ દુખ્તરે સરફરાઝ
મરા ગોફ્ત ચૂન્ રાઝ ગૂઈ બગૂશ
સુખુનહા ઝે બીગાનહ મરૂદુમ બેપૂશ
ચુ ગૂયદ ચે રાઝસ્ત બા મન્ બેગૂય
તો બેશતાબો નઝદીકે બહરામ પૂય
બેઝન્ કાર્દો નાફશ સરાસરૂ બેદરૂ
બઝાન્ પસ બેજહ ગરૂ બેયાબી ગુઝરૂ
હરાન્ કસ કે આવાઝે ઊ બેશનવદ
ઝે પીરો સેપહબુદ બઆખુરૂ દવદ

એક માણુસે આવી ખાકાનને ખબર કીધી કે "તું તુરકેસ્તાન અને ચીનમાંથી કોઇને પણ ઈરાન તરફ જવા દેતો ના.

નહીં તો કે તે આપણુની સઘળી ખબર ખુસરૂની આગળ લઈ જશે-અને તેને આપણી વાતોનો નવો હદયો આપશે."

આથી ખાકાને ચીને દાંડી પીટાવી-કે "મારી પર્વાનગી વગર કોઈ ઈરાન ઝમીનમાં,

દાખેલ થશે તો હું તેની કમરના બે ટૂકડા કરીશ-પાક યઝદાનના કસમ કે હું તેને ગમે એટલીબી દંડની રકમથી જતો મૂકીશ નહીં."

ખરરાદે બર્ઝીન ત્યાં બે મહિના થોભી ગયો-તે સઘળી વાતો છૂપીજ રાખતો હતો.

હવે તેણે આવી મુશ્કેલીના વખતમાં કલૂનને બોલાવ્યો-અને તેને ઊંચી બેઠક ઉપર બેસાડયો.

અને બોલ્યો કે "આ દુન્યામાં કોઇ શખ્સ એક દહાડોબી ગમથી નિરાળો રહેતો નથી.

તેં જવની અને બાજરીની રોટલી તેમજ પેહેરવા માટે ચામડાં-ચીનમાં દરેક પાસથી ઘણાં માંગ્યાં હતા,

હવે તારો ખોરાક રોટલી અને હલવાનનો બન્યો છે-તેમજ તારો ૬૪
પોશાક સારાં સારાં કપડાંનો થયો છે.

થોડોક વખત તેમ હતું અને હવે એમ બન્યું છે-તેં કેવી કેવી લઅનતો સાંભળી હતી અને હવે કેવી તારીફ સાંભળે છે?

હાલ તારી ઉમર સો ઉપરની થઇ છે-અને બેશક કે તને ઘણાં વર્ષ ભરાઇ ગયાં છે.

હમણા મને તારે માટેનું એક ધાસ્તી ભરેલું કામ આવી પડયું છે-જેમાં અગર તું તખ્ત મેળવે કે યાતો સીઆહ ખાક મેળવે.

હું ખાકાને ચીનની પર્વાનગી મેળવું-અને પછી તું એવી ઝડપે જા કે જાણે સઘળો રસ્તો પુરોજ કીધો.

તને બેહરામ આગળ જવું જોઇયે-અને મર્વમાં ઘણો વખત થોભવું જોઇયે.

પેલુંજ કાળું ચામડું પેહેરજે-સાથે એક છરી લેજે અને તારો રસ્તો કાપજે.

અને મહિનાનો બેહરામ રોઝ આવે તે વખતે ધ્યાન રાખજે-તે દહાડે તે દુન્યાને રોશન કરનારા મર્દની દરગાહમાં જજે.

તે એ દહાડાને ઘણોજ નેહસ્તી ગણે છે-એમ હું ઘણાં વર્ષો તલક જોતો આવ્યો છું.

એ દહાડે લોકો તેની આગળ જાય એવું એ ચાહતોજ નથી-તે વખતે તે રૂમી રેશમી કપડાંનો પોશાક પેહેરે છે.

તે દહાડે તું જઈ તેને એમ કહેજે કે 'ખાકાનની બેટીનો પયગામ- ૬૫
તું મુરાદમંદ સરદારને પુગાડવા માગું છું.'

તું પેલી છરીને તે તને પોતાની આગળ એકલો બોલાવે ત્યાં સુધી તારી બાંયમાં છુપીજ રહેવા દેજે.

અને જ્યારે તું ચોબીનની છેક પાસે જાય-ત્યારે તું એમ કહેજે કે તે સરફરાઝ બેટીએ,

મને કહ્યું છે કે જ્યારે તું આ ભેદની વાત તેના કાનમાં કહે-ત્યારે તે વાત પારકા માણસથી છૂપી રીતે કહેજે.'

જ્યારે તે તને પૂછે કે 'તે ભેદ શું છે તે મને કહે?'-ત્યારે તું શોતાબી કરજે અને બેહરામની નઝદીક દોડજે.

અને તેને છરી મારજે અને તેની દુંટી સઘળી ચીરી નાખજે-અને પછી જો લાગ ફાવે તો કૂદીને નાસી જજે.

જે કોઇ કે તેનો છેલ્લોજ આવાઝ સાંભળશે-તે સરદાર બેહરામ આગળથી તબેલામાં દોડી જશે.

ચહી સૂએ અસ્પો ચહી સૂએ ગન્જ
નેયાયદ કે કોશતન્ બરૂએ તો રન્જ
વગરૂ ખુદ કોશન્દત જહાન્ દીદઈ
હમહુ નીકો બદહા પસન્દીદઈ
વદીગરૂ કે બદહિશ્તી શીને ખીશ
બજાય આવરીદી તો આઈને ખીશ
૬૬ હમાના બતૂ કસ નપર્દાઝદી
કે બા તૂ બહાનગહુ બદી સાઝદી
ગરૂ અયદન્ કે યાબી ઝે કોશતન્ રહા
જહાન્રા ખરીદીઓ દાદી બહા
તોરા શાહુ પર્વીઝ શહુરી દેહદ
હમાન્ અઝ્. જહાન્ નીઝ બહુરી દેહદ

એકુ જણુ તેનો ઘોડો લેવા દોડશે ત્યારે બીજો કોઇ તેનો ખઝાનો હાથ કરવા દોડી જશે-જેથી તેને મારી નાખવા પછી તારી ઉપર કસી સખ્તી આવશે નહીં.

તેમ કરતાં જો તેઓ તને મારી નાખશે તો તેં દુન્યા તો સઘળી જોઈ લીધી છે-અને તેનું સારૂં માઠું સઘળું તું ચાખી ચૂકયો છે.

વળી તેને મારવાથી તેં પોતાનો કીનો લીધેલો ગણાશે-અને તેં પોતાની ફર્ઝ બજાવેલી કહેવાશે.

ઘણું કરીને તો કોઇ તારી સાથ લડવા મશગૂલ થશેજ નહીં-કે તે વખતે તને કશી ઈજા પુગાડે.

તેને મારી નાખી જો તું જીવતો બચી આવશે-તો તેં દુન્યા ખરીદ કીધેલી અને તેના કીમત આપેલી ગણાશે.

તને પાદશાહ ખુસરૂ પર્વીઝ એકુ શેહર બક્ષેશ આપશે-તેમજ પોતાના દેશમાંથી એકુ હિસ્સો પણ આપશે."

કોશતહ્ શુદને બહ્રામ્ ચૂબીનહ્ બદસ્તે કલૂન્ બચારએ ખર્રાદે બર્ઝીન્.

——:o:——

ચુનીન્ ગોફ્તૂ બા મર્દે દાના કલૂન્
કે અફ્નૂન્ બેબાયદ ચહી રહુનમૂન્
હમાના મરા સાલ બરૂ સદ રસીદ
બબીચારગી ચન્દ ખાહમ કશીદ
ફેદાએ તો બાદા તનો જાને મન્
હમીન્ નઝદે તૂ બાદ પયમાને મન્
ચુ બેશનીદ ખર્રાદે બર્ઝીન્ દવીદ
અઝાન્ ખાનહુ તા પીશે ખાતૂન્ રસીદ
બદૂ ગોફ્તૂ આમદ ગહે આરૂઝૂય
બેગૂયમ તોરા અય ઝને નીકૂખૂય
બેબન્દન્દ અઝાન્ સૂય કસહાએ મન્
સઝદ ગરૂ કુશાદહુ કુની પાએ મન્
ચહી મોહુરૂ બેસતાન્ ઝે ખાકાન્ મરા
ચુનાન દાન્ કે બખ્શીદઇ જાન્ મરા
૬૭ બદૂ ગોફ્તૂ ખાતૂન્ કે ખોફ્તસ્ત મસ્ત
મગરૂ ગેલ નેહમ્ બરૂ નેગીનશ બદસ્ત
ઝે ખર્રાદે બર્ઝીન ગેલે મોહુરૂ ખાસ્ત
બબાલીને મસ્ત આમદ અઝ્ હુજરહુ રાસ્ત

ગેલ અન્દરૂ ઝમાન્ બરૂ નેગીનશ નેહાદ
બેયામદ બદાન્ મરૂદ જૂયન્દહુ દાદ
બરૂ આફરીન્ કરૂદ મર્દે દબીરૂ
બેયામદ સેપોરૂદ આન્ બદાન્ મર્દે પીરૂ
કલૂન્ બેસ્તદ આન્ મોહુરો હમચુ તઝરૂવ
બેયામદ ઝે શહુરે કશાન્ તા બમરૂવ
હમી બૂદ તા રૂઝે બહુરામ બૂદ
કે બહુરામરા આન્ ન પદરામ બૂદ
બખાનહુ દરૂન્ બૂદ બા યક રેહી
નેહાદહુ બરશ સીબો નારો બેહી

ખરરાદે બર્ઝીનના ચારાથી બેહરામ ચોબીનેહનું કલૂનના હાથ ઉપર માર્યું જવું.

——:o:——

તે દાના મર્દને કલૂને એવો જવાબ દીધો-કે "હાલ મને એકુ રેહનુમાની અગતજ છે.

તું જાણ કે મારી ઉમર સો ઉપર વર્ષની થઇ છે-અને કોણ જાણે છે કે એવી લાચાર હાલતમાં બીજી કેટલી ઉમર કાઢીશ?

મારૂં તન અને મારો જીવ તારીજ ઉપર ફિદા હોજો!-તેમજ આ મારૂં વચન તારી નઝદીક કાયમ રહેજો!"

જ્યારે ખરરાદે બર્ઝીને એવું સાંભળ્યું ત્યારે તે ત્યાંથી દોડયો અને ખાતૂનની નઝદીક જઇ પહોંચ્યો.

અને તેણીને કહ્યું કે "ઓ નેક ખસ્લતની બાનૂ!-તારી પાસ મારો માગવાનો વખત આવ્યો છે અને તે હું માગું છું.

મારાં માણસોને પેલી તરફ બેડી પેહેરાવશે-માટે મારા પગને બેડીથી છુટા કરે તો સારૂં.

મારે માટે તું ખાકાન પાસેથી મોહર સાથનો પર્વાનો લે-તું એમ જાણ કે તેં મને જીવતદાન બક્ષેશ કર્યું"

ખાતૂને તેને કહ્યું કે "તે મસ્ત થઇ સૂતેલો છે-તેટલાં હું તેના હાથમાંની મોહર ઉપર લાખ લગાડી લઈશ."

તેણીએ ખરરાદે બર્ઝીન પાસેથી સીલ કરવાની લાખ માગી લીધી-અને પોતાના ઓરડામાંથી પરભારી પેલો મસ્ત થઈ પડેલો હતો તેનાં બિછાના આગળ આવી.

અને તુરતજ પેલી લાખ તેનાં સીલ ઉપર દાબી-અને પાછો આવી પેલા ખાહેશમંદ શખ્સને હવાલે કીધી.

મુન્શી ખરરાદે તેની ઉપર દુઆ કીધી-અને તે લઇ આવી પેલા બુઢ્ઢા મર્દને સોંપી આપી.

કલૂને તે મોહર સાથનો પર્વાનો લીધો અને તીતરની માફક-ઝડપ કરતો કશાન શેહરથી મર્વ સૂધી આવી લાગ્યો.

તે બેહરામ રોઝ આવ્યો ત્યાં સૂધી થોભી ગયો-કે જે દહાડો બેહરામને માટે ખુશહાલી ભરેલો નહીં હતો.

બેહરામ પોતાના ઓરડામાં એક નોકર સાથે બેઠેલો હતો-તેની આગળ સેબ, દાડમ અને બેહીનાં ફળો મૂકેલાં હતાં.

કલ્લૂન રફ્તુ તનહા બદરૂગાહે ઊય
બદરૂબાન્ ગુનીન્ ગોફ્તુ કય નામજૂય
મન્ અઝ્ દુખ્તે ખાકાન્ ફેરેસ્તાદહુ અમ
ન જન્ગી કસી અમ્ ન આઝાદહુ અમ્
યકી રાઝ્ ગોફ્તુ આન્ ઝને પારૂસા
બદાન્ તા બગુયમ્ બદીન્ પાદશા
કે અઝ્ બહુરે ઊ અઝ્ દરે બરેતનસ્તુ
હમાન્ નીઝ્ બીમારો આબસ્તનસ્તુ
અરૂ આગહુ કુની તા રસાનમ્ પયામ
બદાન્ તાજ્વરૂ મેહુતરે નીકુનામ્
બશુદ પર્દહુદારે ગેરામી દવાન્
ચુનીન્ તા દરે ખાનએ પહુલવાન્
ચુનીન્ ગોફ્તુ કામદ યકી બદ નશાન્
ફેરેસ્તાદઈ પૂસ્તીની કશાન્
હમી ગૂયદ અઝ્ દુખ્તે ખાકાન્ પયામ
રસાનમ્ બદીન્ મેહુતરે શાદકામ
ચુનીન્ ગોફ્તુ બહુરામ્ કૂરા બગૂય
કે હમ ઝાન્ દરે ખાનહુ બેન્માય રૂય
બેયામદ કલ્લૂન તા બનઝદીકે દરૂ
ઝે ગાફે દરે ખાનહુ બેન્મૂદ સરૂ
ચુ દીદશ યકી પીરૂ બુદ સુસ્તો ઝારૂ
બદૂ ગોફ્તુ અગરૂ નામહુ દારી બેયારૂ
કલ્લૂન ગોફ્તુ શાહા પયામસ્તો બસ
નખાહમ્ કે ગૂયમ્ સખુન્ પીશે કસ
વરા ગોફ્તુ શૂદ અન્દરૂ આઈ બગૂય
બગૂશમ્ નેહાની બહાનહુ મજૂય
કલ્લૂન રફ્તુ બા કારૂદ દરૂ આસ્તી
પદીદારૂ શુદ કઝ્ઝીઓ કાસ્તી
હમી શુદ કે તા રાઝ્ ગૂયદ બગૂશ
બઝદ દશનહુ દરૂ ખાનહુ બરૂ શુદ ખોરૂશ
ચુ બહુરામ્ ગોફ્તુ આહુ મરૂદુમ ઝે રાહુ
બેરફ્તન્દ પૂયાન્ બનઝદીકે શાહુ
ચુનીન્ ગોફ્તુ કીન્રા બગીરીદ ઝૂદ
બપુર્સીદ ઝૂ તા કે રાહશ નમૂદ
બેરફ્તન્દ હરૂ કસ કે બુદ દરૂ સરાય
મરાન્ પીરૂ સરૂરા કશીદન્દ પાય
હમહુ ચેહુતરાન્ ઝૂ બરૂ આશૂફ્તન્દ
બસીલીઓ મુશ્તશ હમી કૂફ્તન્દ
હમી ખુરૂદ સીલીઓ નુફ્શાદ લબ્
હમ અઝ્ નીમએ રૂઝ્ તા નીમ શબ્
ચુનીન્ તા શેકસ્તહુ શુદશ દસ્તો પાય
ફેગન્દન્દશ અન્દરૂ મેયાને સરાય
બનઝદીકે બહુરામ્ બાઝ્ આમદન્દ
જેગરૂ ખસ્તહો પુરૂ ગોદાઝ્ આમદન્દ
હમી રફ્તુ ખૂન્ અઝ્ તને ખસ્તહુ મરૂદ
લબાન્ પુરૂ ઝે બાદો રૂખાન્ લાજ્વરૂદ
બેયામદ હમ અન્દરઝમાન્ ખાહરશ
હમહુ પાક બરૂ કન્દ મૂએ સરશ
નેહાદ આન્ સરે ખસ્તહુરા દરૂ કેનારૂ
હમી કરૂદ પસ મૂયએ ઝારૂ ઝારૂ

કલ્લૂન એકલો તેની દરગાહમાં ગયો-અને દરબાનને કહ્યું કે "ઓ નામદારી શોધનારા શખ્સ!

હું કોઈ લડાયક શખ્સ નથી તેમજ કોઇ અમીરઝાદો પણ નથી-હું તો ખાકાનની બેટીનો મોકલેલો એક માણુસ છું.

તે પરહેઝગાર સ્ત્રીએ કાંઇ છૂપી વાત કહી છે-જે-હું આ પાદશાહ બેહરામને કહેવા માગું છું.

બાહેર આવાઝ નહીં જાય માટે બંદ બારણે કહેવું છે-વળી તેણી ૬૮
બીમાર છે અને હમેલદાર છે.

માટે જો તું તેને ખબર કરે, તો હું તે નેકનામ તાજવર સરદારને પયગામ પહોંચાડું."

પેલો બુઝોર્ગ ચોકીબાન પેહલવાન બેહરામના ખાનગી મકાન સૂધી દોડતો કે ગયો.

અને બોલ્યો કે "કોઇ એક ચીથરેહાલ ચામડાંના પોશાકવાળો કાસેદ આવ્યો છે.

તે કહે છે કે 'ખાકાનની બેટીનો પયગામ-તે મુરાદ પામેલા સરદારને પહોંચાડવા માગું છું.'"

બેહરામે કહ્યું કે "તું તેને કહે-કે આ ઓરડાનાં બારણામાંથી પોતાનું મોઢું દેખાડે"

કલ્લૂન દરવાઝા સૂધી આવ્યો-અને બારણાના ખાંચામાંથી પોતાનું મોઢું દેખાડયું.

જ્યારે તેને જોયો તો તે એક મુરદાલ બુઢ્ઢો હતો-બેહરામે તેને કહ્યું કે "કાંઇ કાગઝ લાવ્યો હોય તો આપ."

કલ્લૂન બોલ્યો કે "ઓ પાદશાહ! ફકટ મોઢેનો પયગામજ છે બીજું કાંઇ નથી-અને તે પયગામ હું કોઇના દેખતાં કહી શકતો નથી."

બેહરામે તેને કહ્યું કે "શેતાબ અંદર આવ અને મારા કાનમાં કહે, કાંઈ આનાકાની ના કર."

કલ્લૂન બાંયમાં છરી લઇને ગયો-તેનું સઘળું ખોટારૂં અને જૂઠાણું ૬૯
ખુલ્લું થઈ ગયું.

જેવો તે કાન આગળ છૂપી વાત કહેવા ગયો તેવીજ તેને છરી ભોકી દીધી અને તે ઓરડામાં પોકાર ઉઠયો.

જ્યારે બેહરામે દુઃખની હાય મારી ત્યારે બાહેરના માણુસો-દોડતાં કે પાદશાહ આગળ ગયાં.

બેહરામે કહ્યું કે "તમો એને તુરત પકડો-અને તેને પૂછો કે તને એવો રસ્તો કોણે બતાવ્યો?"

તે મકાનમાં જે લોકો હતા તેઓ ગયા-અને તે બુઢ્ઢાને ખેંચી લાવ્યા.

સઘળા નોકરો તેની ઉપર છેડાઈ પડયા-અને તેને તમાચા અને મુક્કીથી ખોખરો કરવા લાગ્યા.

તેણે બપોરથી અરધી રાત સૂધી તમાચા ખાધા પણ જરા બોલ્યો નહીં.

એમ કરતાં તેના હાથ પગ ભાગી ગયા-અને તેઓએ તેને તે મકાનના વચલા ભાગમાં નાખી મૂકયો.

તેઓ ઝખ્મી જીગરે અને રડમસ થયલા-બેહરામની નઝદીક પાછા આવ્યા.

તે ઝખ્મી થયલા શખ્સનાં શરીરમાંથી લોહી જતું હતું-તેના હોઠો હાયથી ભરેલા અને ગાલો ફિક્કા પડી ગયા હતા.

તેવામાં તેની બેહેન આવી લાગી-તેણીએ પોતાનાં માથાંનાં સઘળા ૭૦
બાલ પીખી નાખ્યા.

તે ઝખ્મી થયલા ભાઇનાં માથાંને પોતાના ખોળામાં લીધું-અને પછી ઝાર ઝાર રડવા લાગી.

હમી ગોફ્ત ઝારૂ અય સવારે દેલીરૂ
જે તૂ બીશાહુ બુગ્ઝાશ્તી નરૂશહુ શીરૂ
કે બોરૂદ ઈન્ સોતૂને જહાન્શા જે જાય
કે અફ્ગન્દ પીલે જેયાન્શા જે પાય
અલા યા સવારા સેપહ્બુદ તના
જહાન્ગીરે બી બાક્ શીરૂ અફ્ગના
ન ખુસ્રવ પરસ્તી ન યઝદાન્ પરસ્ત
તને પીલવારે સેપહ્બુદ બેખસ્ત
આલા યા બરૂ આવર્દેહુ કુહે બલન્દ
જે દર્યાએ ખૂશાબ્ બીખત કે કન્દ
કે કન્દ ઈન્ ચુનીન્ સબ્ઝ સર્વે સેહી
કે અફ્ગન્દ ખારૂ ઈન્ કોલાહે મેહી
કે આગન્દ નાગાહ દર્યા બખાક્
કે અફ્ગન્દ કુહે રવાન્ દરૂ મધાક્
ધરીબામો તનહાઓ બી દસ્તો યારૂ
બશહ્રે કસાન્ દરૂ બેમાનીમ ખારૂ
૭૧ હમી ગોફ્તમ અય મેહ્તરે અન્જુમન્
કે શાખે વફાશા જે બુન્ બરૂ મકન્
કે અઝ તોખ્મે સાસાન્ અગરૂ દુખ્તરી
બેમાનદ બસરૂ બરૂ નેહદ અફ્સરી
હમહ્ રૂએ કેશ્વરૂ શવદ બન્દહ્ અશ
બગરૂદુન્ રસદ તાજે ફર્ખન્દહ્ અશ
સેપહ્દારૂ નશ્નીદ પન્દે મરા
સંખુન્ ગોફ્તને સૂદમન્દે મરા
બરીન્ કરૂદહા બરૂ પશેમાન્ તરી
ગુનહ્ગારૂ જાન્ પીશે યઝદાન્ બરી
બદ આમદ બદીન્ ખાન્દાને બુઝોરૂગ્
હમહ્ મીશ ગશ્તીમો દુશ્મન્ શુ ગોરૂગ્
ચુ આન્ ખસ્તહ્ બેશ્નીદ ગોફ્તારે ઊય
બેદીદ આન્ દેલો રાયે હુશ્યારે ઊય
બનાખુન્ શેખાન્ ખસ્તહો કન્દહ્ મૂય
પુરૂ અઝ ખૂન્ દેલો દીદહ્ પુરૂ ખાક્ રૂય
બઝારીઓ સુસ્તી ઝબાન્ બરૂ કુશાદ
ચુનીન્ ગોફ્ત કય ખાહરે પાક્ ઝાદ
જે પન્દત નબુદ હીચ્ માનન્દે ચીઝ
વલીકેન્ મરા ખુદ પુરૂ આમદ કફીઝ
૭૨ હમાન્ પન્દ બરૂ મન્ નબુદ કારૂગરૂ
જે હરૂ ગૂનહ્ ચૂન્ દીવ્ બુદ રાહ્બરૂ
નબુદ મેહ્તરી બરૂતરૂ અઝ જમ્શીદ
કઝૂ બૂદ ગીતી બબીમો ઉમીદ
બેગશ્ત ઊ જે ગોફ્તારે દીવાન્ જે રાહ્
જહાન્ કરૂદ બરૂ ખીશ્તન્ બરૂ સેયાહ્
હમાન્ નીઝ બીદારૂ કાઊસે કય
જહાન્દારે નીક્ અખ્તરો નીક્ પય
તબહ્ શુદ બગોફ્તારે દીવે પલીદ
શનીદી બદીહા કે ઊરા રસીદ
હમી બાસમાન્ શુદ કે ગર્દાન્ સેપેહ્રૂ
બેબીનદ પરાગન્દને માહો મેહ્રૂ
બેયોફ્તાદ ઊ અઝ હવા સરૂ નેગૂન
અઝાન્ સૂએ સારી બઆબ્ અન્દરૂન

તેણી રડતી રડતી બોલવા લાગી કે "ઓ બહાદુર સવાર!-તારી ધાકથી નર સિંહો જંગલ છોડી જતા હતા.

આ દેશના સ્થંભને કોણે તોડી પાડયો-અને આ મસ્ત હાથીને કોણે પાડી નાખ્યો?

અરે ઓ વગર ધાસ્તીએ દેશ જીતનાર, સિંહોને પછાડનાર અને સરદાર જેવું શરીર ધરાવનારા બહાદુર સવાર!

તેં નહીં પાદશાહની સેવા બજાવી કે નહીં ખોદાતાલાની સેવા બજાવી-અને હાથી જેવું પોતાનું સરદારીને લાયકનું શરીર ઝખ્મી કરાવ્યું.

ઓ બુલંદ પહાડ જેવા ઊંચે ચઢેલા શખ્સ!-મીઠાં પાણીની નદીમાંથી તારી જડ કોણે ઉખેડી નાખી?

આવું લીલું તાઝું સરોવર કોણે ખોદી નાખ્યું!-કોણે આ બુઝોર્ગીની કોલાહ ખુવાર ફેકી દીધી?

આ દર્યા અચબુચ કોણે ધૂળથી ભર્યો-આ ચાલતા પહાડને ખાડામાં કોણે નાખ્યો?

અમો પરદેશી, એકલાં, દોસ્તો અને મદદગારો વગરનાં-પારકાઓનાં શેહરમાં ખુવાર થઈ પડયાં છિયે.

ઓ અન્જુમનના સરદાર! હું તો કહેતીજ હતી-કે આ વફાદારી ભરી ડાળીને થડમાંથી ઉખેડી ના નાખ,

કારણકે જો સાસાનનાં તોખ્મમાંથી એક બેટી પણ-જીવતી રહેશે અને જો તે સર ઉપર તાજ મેલશે,

તો તમામ મુલક તેનો તાબેદાર થશે-અને આસ્માન સૂધી તેનું મુબારક તાજ પહોંચશે.

પણ તું સરદારે આ મારી શીખામણ અને ફાયદા ભરેલી વાતો સાંભળીજ નહીં.

હવેજ તું પોતાનાં કીધેલાં ઉપર વધુ પસ્તાતો હશે-અને ગુનાહ ભરેલો જીવ યઝદાન પાસે લઇ જશે.

આ બુઝોર્ગી ભરેલાં ખાન્દાન ઉપર આફત આવી પડી છે-આપણ સઘળાં મેઢાં બન્યા છિયે અને દુશ્મન વરૂ બન્યું છે."

જ્યારે તે ઝખ્મી થયલા બેહરામે તેની વાતો સાંભળી-અને તેણીનું હુશ્યારી ભરેલું દિલ અને અકલ જોઈ,

અને પોતાના નખે કરી બન્ને ગાલો ઝખ્મી કીધેલા અને બાલો પીખેલા જોયા-તેમજ દિલ અને આંખો લોહીથી ભરેલી અને ચેહરો ખાક ભરેલો જોયો,

ત્યારે રડવા સાથ અને નબળાઇ સાથ પોતાની ઝબાન ખોલી-અને બોલ્યો કે "ઓ પાકઝાદ બેહેન!

તારી શીખામણમાંથી કાંઇ પણ ચીઝ જેવું કોઈ બાકી રહ્યું હતુંજ નહીં-પણ મારો પોતાનો વખત ભરાઈ ગયો હતો.

અને દરેક વાતમાં જ્યારે એહરેમનજ મારો રાહબર બન્યો હતો-ત્યારે તેથીજ તે શીખામણે મારી ઉપર અસર કીધી નહીં.

પાદશાહ જમશીદ કરતાં તો કોઈ બીજો મોટો પાદશાહ થયોજ નથી-કે જેનાથી સઘળો દેશ ધાસ્તીમાં તેમજ આશા ઉમીદમાં રહેતો હતો.

તે પણ દેવોનીજ વાતોથી ગુમરાહ થયો-અને પોતાની ઉપર જેહાન સીઆહ બનાવી.

તેમજ નેક સેતારેનો અને નેક કદમનો બાહોશ પાદશાહ કયકાઊસ પણ,

પલીદ એહરેમનનીજ વાતોથી ખુવાર થયો-તેની ઉપર શું શું આફતો પડી તે તેં સાંભળ્યું તો હશે.

તે ફરતાં આસ્માનને જોવા અને માહતાબ તેમજ આફ્તાબને પરાગન્દે થયલા જોવા માટે આકાશ ઉપર ચઢવા લાગ્યો.

પણ તે પોતેજ હવામાંથી સારી નામનાં શેહરની પેલી ગમની નદીમાં ઊંધે મસ્તક પડયો.

મરા નીઝ હમ હીલ બી રાહ કરૂદ
કે ખૂબી હમી દસ્ત કુતાહ કરૂદ
મરા ગોફ્ત હીહીમે શાહી તોરાસ્ત
કે ઝુર્જે બરહ તા બમાહી તોરાસ્ત
પશીમાનમ અઝ હરૂચે કર્દમ કે બદ
કુનૂન ગર બેબખ્શદ કે યઝદાન સઝદ
નબેશ્તહ બદીન બૂનહ બુદ બર સરમ
ચમે કરૂદહાએ કોહન ચૂન ખરમ
કે તારફ મરા આબ બરૂતર ગુઝશ્ત
ઘમો શાદમાની હમહ બાદ ગશ્ત
નબેશ્તહ ચુનીન બૂદો બૂદ આનચે બૂદ
કે બદહા નકાહદ નખાહદ ફેઝૂદ
હમહ પન્દે તૂ યાદગારે મનસ્ત
સુખુનહાએ તૂ ગૂશનારે મનસ્ત
સર આમદ કુનૂન કારે બીદાદો દાદ
સુખુનહાએ બી બર મકુન હીચ યાદ
શુમા રૂયહા સૂએ યઝદાન કુનીદ
હમહ પોશ્ત બા બખ્તે ખન્દાન કુનીદ
કે બદહા જહાનદાર તાન યાર બસ
મજૂઈદ ઝન્દૂહો શાદી બકસ
નબૂદમ બગીતી જોઝીન નીઝ બહર
સર આમદ કુનૂન રફ્તની અમ કે દહર
યલાન સીનહરા ગોફ્ત ચકુસર સેપાહ
સેપોરૂદમ તોરા તખ્તે શાહીઓ ગાહ
નેગહ કુન બદીન ખાહરે નીક ઝન
બગીતી બસ ઊ મર તોરા રાયઝન
મબાશીદ યકુ તન કે દીગર જુદા
જુદાઈ મબાદા મેયાને શુમા
બરીન બૂમે દુશ્મન મમાનીદ દીર
કે મન રફ્તમો ગશતમ અઝ ગાહ સીર
હમહ ચકુસરહ પીશે ખુસ્રવ શવીદ
બગૂઈદો ગોફ્તારે ઊ બેશનવીદ
કે ખુશનૂદ શુદ અઝ તો બહરામ ગવ
ચુ ખુશનૂદ શુદ અઝ તો ખુશનૂદ શવ
ગર આમોર્ઝશ આયદ શુમારા કે શાહ
જોઝ ઊરા મખાનીદ ખુરશીદો માહ
બગોરદૂય અઝ મન ફેરાવાન દોરૂદ
રસાનીદો ગૂઈદ ઝીનસાન કે બૂદ
શનીદમ કે ખરરાદ અઝ ઈરાન ઝમીન
બેયામદ બપયઘમબરી સૂએ ચીન
બગોરદૂય ગૂઈદ ખૂનમ અઝૂય
બેખાહો મગરદાન અઝીન કાર રૂય
મરા દખમહ દર શહરે ઈરાન કુનીદ
મર ઈન કાખે બહરામ વીરાન કુનીદ
બસી રન્જ દીદમ કે ખાકાને ચીન
નદીદમ કે યક રૂઝ કરૂદ આફરીન
ન ઈન બૂદ અઝીન રન્જ પાદાશે મન
કે દીવી ફેરેસ્તદ બપરખાશે મન
વલીકેન હમાના કે ઊ ઝીન સખુન
બગર બેશનવદ સર નહાનદ કે બુન

મને પણ તે એહરેમનેજ ગુમરાહ કીધો-અને મારે હાથે ભલાઈ થવા દીધી નહીં.

તેણે મને કહ્યું કે 'આસ્માનથી તે પાતાળ સુધીનું પાદશાહી તાજ તારેજ માટે છે.'

જે કાંઇ મેં બૂરાઈ કીધી છે તે માટે હું હવે પશેમાન થાઉં છું-હવે જો ખોદાતાલા તરફથી મને માફી મળશે તોજ લાયક ગણાશે.

મારા નસીબમાં એવીજ રીતનું લખેલું હતું-મારાં આગળાં કીધેલાં ૭૩
કામોનો ગમ હવે હું કેમ ખાઉં ?

હવે તો મારાં માથાંની ઉપરવારીથી પાણી ભરાઇ ગયું-ગમગીની અને ખુશહાલી સઘળું હવા ઉપર ઉડી ગયું.

મારા કરમમાં એમજ લખેલું હતું અને જે થવાનું હતું તેજ થયું છે-તે મારી બૂરાઈમાંથી કાંઇ પણ ઘટાડો કે વધારો થશે નહીં.

તારી સઘળી શીખામણ મને યાદ છે-તારા સઘળા સખુનો મારા કાનની બાલી માફક કાનમાં રાખેલા છે.

પણ હવે સઘળાં ગયર ઈન્સાફી કે ઇન્સાફી કામો પુરાં થયાં છે-હવે કાંઇ પણ ફાયદો નહીં કરનારા સખુનો યાદ ના કર.

તમો પાક યઝદાનની તરફજ હવે મોં કરો-અને સઘળાંઓ ભાગ્યશાળી નસીબની મદદ માંગો.

સઘળી બદીઓમાંથી તમોને બચાવનાર ખોદાતાલા હોજો અને બસ-તમારી ગમગીની કે ખુશહાલી માટે ખોદા સિવાય કોઈને કહેતાં ના.

મારે માટે દુન્યામાં એ સિવાય બીજો કશો પણ હિસ્સો હતોજ નહીં-સઘળું થઈ ચૂકયું હવે દુન્યામાંથી મારો જવાનો વખત આવ્યો છે."

પછી તેણે યલાન સીનેહને કહ્યું કે "હું તને તમામ લશકર, પાદશાહી તખ્ત અને તાજ સોંપી જાઉં છું.

તું આ મારી ભલી બેહેનને સંભાળજે-દુન્યામાં તે તારી સલાહકાર બસ છે.

તમો એક બીજાથી જુદાં પડતાં ના-તમો બન્ને વચ્ચે જુદાઇ ૭૪
હોતીજ ના.

તમો આ દુશ્મનના મુલકમાં ઘણોક વખત થોભતાં ના-કારણકે હું તખ્તથી ધરાયો છું અને ચાલી જાઉં છું.

તમો સઘળા ખુસરૂની આગળ જજો-અને સઘળી હકીકત તેને કહેજો અને તે જે વાત કહે તે તમો સાંભળજો.

તેને કહેજો કે 'પેહલવાન બેહરામ છેલ્લે તારે માટે ખુશીજ થયો હતો-અને જ્યારે તે તારે માટે ખુશી થયો ત્યારે તું પણ તેને માટે ખુશીજ થા.'

જો તમોને પાદશાહથી માફી મળે-તો તેના સિવાય કોઇ બીજાને તમારા ખુરશીદ અને માહતાબ સમજતા ના.

ગોરદૂયને મારી તરફથી ઘણી દુઆ-કહેજો અને જે કાંઇ બન્યું છે તે તેને કહેજો.

મેં સાંભળ્યું છે કે ખરરાદ ઇરાન ઝમીનથી-કાસેદ તરીકે ચીન તરફ આવ્યો છે.

તમો ગોરદૂયને કહેજો કે 'તેની પાસેથી મારાં ખૂનનો બદલો-તું લેજે અને આ કામથી મોઢું ફેરવતો ના.'

મારું દખમુ તમો ઈરાન શેહરમાંજ બનાવજો-અને આ બેહરામના મેહલને વયરાન કરજો.

મેં ખાકાને ચીનથી ઘણી રંજ જોઇ છે-એક દહાડો પણ મેં તેને મારી વખાણ કરતાં જોયો નથી.

મારી કીધેલી મેહનતનો આવી રીતનો બદલો નહીં હતો-કે તે એક ૭૫
એહરેમન જેવાને મારી સાથે લડવા મોકલે.

તોપણ તમો જાણજો કે તે આ વાત જો સાંભળશે તો તે ઘભરાટમાં પડશે.

નબૂદ ઈન્ બોઝ્ અઝ્ કારે ઇરાનેયાન્
હમાન્ દીવ્ બૂદ રેહનમૂન દરૂ મેયાન્
બેફરમૂદ પસ્ તા બેયાયદ દબીરૂ
નવીસદ યકી નામએ ના ગુઝીરૂ
બેગૂયદ બખાકાન્ કે બહરામ રફૂત
બઝારીઓ ખારીઓ બી કામ રફૂત
તો ઈન્ માન્દગાને મરા શાદ દારૂ
ઝે રન્જો બદે દુશ્મન્ આઝાદ દારૂ
કે મન્ બા તો હરગેઝ્ નકર્દમ બદી
હમહ્ રાસ્તી જુસ્તમો બેખ્રદી
બસી પન્દહા ખાન્દ બરૂ ખાહરશ
બબરૂ દરૂ ગેરેફ્ત આન્ ગેરામી સરશ
દહાન્ બરૂ બેનાગૂશ ખાહરૂ નેહાદ
દો ચશ્મશ પુરૂ અઝ્ ખૂન શુદો જાન્ બેદાદ
બરૂ હરૂ કસી ઝારૂ બેગ્રીસ્તન્દ
બદર્દે દેલ્ અન્દરૂ હમી ઝીસ્તન્દ
૭૬ હમી બરૂ ખોરૂશીદ ખાહરૂ બદરૂદ
સુખુનહાએ ઊ યક્ બયક્ યાદ કરૂદ
ઝે તીમારે ઊ બુદ દેલશ બરૂ દો નીમ
યકી તન્ગ્ તાબૂત કર્દશ ઝે સીમ
બદીબા બેયારાસ્ત જન્ગી તનશ
કસબ્ બૂદ દરૂ ઝીરે પીરાહનશ
હમી રીખ્ત કાફૂરૂ ગેરૂદ અન્દરશ
બરીન્ ગૂનહ્ બરૂ તા નેહાન્ શુદ સરશ
ચુનીનસ્ત કારે સરાએ સેપન્જ
ચુ દાની કે ઈદરૂ નમાની મરન્જ
મખુરૂ અન્દુહો બાદહ્ ખુરૂ રૂઝો શબ્
દેલત પુરૂ ઝે રામેશ પુરૂ અઝ્ ખન્દહ્ લબ્

ઈરાનીઓ સિવાય બીજા કોઇનું એ કામ નથી-તેઓ વચ્ચે તેજ એહરેમન રેહનુમા હતો."

પછી તેણે ફરમાવ્યું કે "મુન્શી આવે-અને એક અગત્યનું નામુ લખે.

ખાકાન ઉપર લખે કે બેહરામ ગુઝરી ગયો છે-તે રડતો, ખુવાર અને કાંઇ પણ મુરાદ વગર ચાલી ગયો છે.

હવે તું આ મારાં બાકી રહેલાંઓને ખુશહાલ રાખજે-તેઓને દુશ્મનની આફત અને બદીથી મોકળાં રાખજે,

કારણકે મેં તારી સાથે કદી પણ બૂરાઇ કીધી નથી-પણ તમામ રાસ્તી અને દાનાઈજ શોધી છે."

પછી પોતાની બેહેનને ઘણી શીખામણ દીધી-અને તેણીનાં વહાલાં સરને બગલમાં લીધું.

તે બેહેનના કાન ઉપર પોતાનું મોઢું મૂક્યું-તેની બન્ને આંખો આંસુથી ભરાઈ આવી અને પ્રાણ છોડી દીધો.

દરેક જણ તેની ઉપર ઝાર ઝાર રડવા લાગ્યાં-અને દુઃખી દિલેજ જીવવા લાગ્યાં.

તેની બેહેન દુઃખથી પોકાર કરવા લાગી-અને તેની સઘળી વાતો એકેક પછી યાદ કરવા લાગી.

તેના ગમથી તેનું દિલ બે ટૂકડા થતું હતું-તેને માટે તેણીએ એક રૂપાંની સાંકડી શબપેટી તૈયાર કરાવી.

તેનું લડાયક તન રેશમી કપડાંથી સણગાર્યું-તેનાં પેહેરણ હેઠળ કસબી કપડું પાંથરેલું હતું.

પછી તે લાશની આસપાસ તેનું માથું ઢંકાઇ ગયું ત્યાં સુધી તેણીએ કપૂર રેડયા કીધો.

આ મુસાફરખાનારૂપી દુન્યાનું કામ એવુંજ છે-જ્યારે તું જાણે છે કે અહીં ઘણો વખત રહેશે નહીં ત્યારે તું રંજ ના ખેંચ.

તું ગમ ના ખા પણ રાત દહાડો શરાબ પી-તારૂં દિલ ખુશહાલીથી ભરેલું અને હોઠ હસ્તાજ રાખ.

આગાહીએ ખાકાન્ અઝ્ મર્ગે બહરામ્ ચૂબીનહ્ વ તબાહ્ કર્દને ઊ ખાનો માને કલૂન્.

ખાકાનને બેહરામ ચોબીનેહનાં મોતની ખબર થવી અને તેણે કલૂનનું કુટુંબ અને ઘરબાર તારાજ કરાવવું.

ચુ બેશ્નીદ ખાકાન્ કે બહરામરા
ચે આમદ બરૂય અઝ્ પયે નામરા
હમાન્ નામહ્ નઝ્દીકે ખાકાન્ રસીદ
ફેરેસ્તાદહ્ ગોફ્તો સેપહબુદ શનીદ
અઝાન્ આગહી શુદ દેલશ પુરૂ ઝે દરૂદ
દો દીદહ્ પુરૂ અઝ્ ખૂનો રોખ લાજવરૂદ
અઝીન્ કારૂ ઊ દરૂ શેગેફ્તી બેમાન્દ
જહાનદીદગાનરા હમહ્ પીશ ખાન્દ
૭૭ બેગોફ્ત આન્ચે બહરામે ચબ્રરા રસીદ
શુદ અઝ્ દરૂદ ગેર્યાન્ કસી કાન્ શનીદ
હમહ્ ચીન્ બરૂ ઝારો ગેર્યાન્ શુદન્દ
અબી આતેશ અઝ્ દરૂદ બેર્યાન્ શુદન્દ

જ્યારે ખાકાને સાંભળ્યું કે "બેહરામના કીર્ત્તિ મેળવવા જતાં કેવા હાલ થયા?"

તેમજ પેલું નામુ પણ ખાકાનને પહોંચ્યું-તે કાસેદે સઘળું કહ્યું અને સરદાર ખાકાને તે સાંભળ્યું,

ત્યારે તે ખબરથી તેનું દિલ દર્દ ભરેલું થયું-બન્ને આંખો આંસુ ભરેલી અને ચેહરો ફિક્કો થયો.

તે આ કામથી ઘણોજ અજબ રહ્યો-તેણે સઘળા અનુભવીઓને પોતાની નઝદીક બોલાવ્યા.

અને પેહલવાન બેહરામ ઉપર જે વીત્યું હતું તે કહ્યું-જે કોઇયે તે સાંભળ્યું તેઓ દુઃખથી રડતા થયા.

સઘળું ચીન તેની ઉપર રડતું અને ઝારી કરતું થયું-તેઓ વગર આતશે દુઃખથી બળવા લાગ્યા.

ચકાચકુ હમહુ કારે ઊ બાઝ્ જોસ્ત
બહાન્ તા ગુનહુ બરૂ કે ગર્દદ્ દુરોસ્ત
બેહાનેસ્ત કાન્ કારે ખરૂરાદ્ બૂદ
કે કારશ હમહુ બન્દો બીદાદ્ બૂદ
હમી ગોફ્ત કાન્ સગ્ ચેગૂનહુ ગુરીખ્ત
કઝાન્ ગૂનહુ આતેશ બમા બરૂ બેબીખ્ત
કલૂનરા બતૂરાન્ દુ ફર્ઝન્દ બૂદ
ઝે હરૂ ગૂનએ ખીશો પયવન્દ બૂદ
ચુ દાનેસ્તહુ શુદ્ આતેશી બરૂ ફેરૂખ્ત
સરાયો હમહુ બર્ઝને ઊ બેસૂખ્ત
દુ ફર્ઝન્દે ઊરા બરૂ આતેશ નેહાદ
હમહુ ચીઝે ઇશાન્ બતારાજ્ દાદ
વઝાન્ પસ ચુ નઉબત બખાતૂન રસીદ
ઝે પર્દહુ બયકુ સૂશ બીરૂન્ કશીદ
બઅયવાન્ કશીદ્ આન્ હમહુ ગન્જે ઊય
નકરૂદ ઈચ્ યાદ્ અઝ્ બુનહુ રન્જે ઊય
ફેરેસ્તાદ્ હરૂ સૂ હયૂનાને મસ્ત
નેયામદ્શ ખરૂરાદે બર્ઝીન બદસ્ત
હમહુ હરૂચે દરૂ ચીન્ વરા બન્દહુ બૂદ
બેપૂશીદ્ શાન્ જામહાએ કબૂદ
બયકૂચન્દ બા સૂગે બહુરામ બૂદ
કે અઝ્ કારે બહુરામ પેદ્રામ બૂદ

પછી તેણે તે માટેની સઘળી તપાસ કરવા માંડી-કે કોણના ઉપર ગુનાહ સાબેત થાય છે?

તેને માલૂમ પડયું કે તે ખરરાદનું કામ હતું-કારણકે તેનાં સઘળાં કામો ફરેબ અને ઝુલ્માત ભરેલાં હતાં.

તે બોલ્યો કે "તે કુતરો કેવી રીતે નાસી ગયો-કે જેણે આપણી ઉપર આવી રીતની આગ લગાડી?"

કલૂનના તુરાનમાં બે છોકરાઓ હતા-તેમજ બીજાં સગાં વહાલાં પણ હતાં-

જ્યારે તેની વાત માલૂમ પડી ત્યારે તેનાં ઘરમાં તેમજ તેના મોહલ્લામાં આગ સળગાવી દીધી.

તેના બન્ને બેટાઓને બાળી નાખ્યા અને તેઓનો તમામ માલ અસ્બાબ લૂટાવી દીધો.

ત્યાર બાદ જ્યારે પેલી પોતાની ખાવંદની વારી આવી-ત્યારે તેણીને ઝનાનખાનામાંથી બાહેર કાઢી મૂકી.

તેણીનો સઘળો ખઝાનો પોતાના મેહલમાં મોકલ્યો-તેણીની આગળ સેવાની કાંઇ પણ દરકાર કીધી નહીં.

પછી તેણે ચો તરફ મસ્ત સાંઢણી સવારો-મોકલ્યા પણ ખરરાદે ૭૮
બર્ઝીન તેના હાથમાં આવ્યો નહીં.

ચીનમાં જે કોઇ બેહરામના નોકરો હતા-તેઓએ સોગનાં કાળાં કપડાં પેહેર્યાં.

ખાકાન પોતે પણ થોડોક વખત બેહરામના સોગમાં બેઠો-કારણકે તે બેહરામના કામથી ખુશી થયો હતો.

આગાહીએ ખુસ્રવ્ અઝ્ કોશતહ્ શુદને બહ્રામ્ ચૂબીનહ્ વ નવાખ્તને ઊ ખર્રાદે બર્ઝીન્રા.

ચુ ખરૂરાદે બર્ઝીન્ બખુસ્રવ રસીદ
બેગોફ્ત આન્ કુજા કર્દો દીદો શનીદ
દેલે શાહુ પર્વીઝ અઝાન્ શાદ્ ગશ્ત
કઝાન્ પુરૂ હોનરૂ દુશ્મન્ આઝાદ્ ગશ્ત
બદર્વીશ બખ્શીદ્ ચન્દી દેરમ્
ઝે પૂશીદનીહાઓ અઝ્ બીશો કમ્
બહરૂ પાદ્શાહીઓ ખદ્કામઈ
નબેશ્તન્દ બરૂ પહુલવી નામઈ
કે દાદારે દારન્દહુ યઝ્દાન્ ચે કરૂદ
ઝે દુશ્મન્ ચેગૂનહુ બરૂઆવરૂદ ગરૂદ
બકયસરૂ યકી નામહુ બેન્વેશ્ત શાહુ
શુનાન્ ચૂન્ બુવદ્ દરૂખરે પીશગાહુ
બયકુ હફ્તહુ મજ્લેસ બેયારાસ્તન્દ
બહરૂ બરૂઝની રૂદો મય ખાસ્તન્દ
બઆતેશકદહા ફેરેસ્તાદ્ ચીઝ્
બશાન્ મૂબેદાન્ ખેલ્અત અફ્ગન્દ નીઝ
બખરૂરાદે બર્ઝીન્ ચુનીન્ ગોફ્ત શાહુ
કે ઝીબદ્ તોરા બરૂ દેહમ તાજો ગાહુ

ખુસરૂનું બેહરામ ચોબીનેહના માર્યા જવાથી વાકેફ થવું અને તેણે ખરરાદે બર્ઝીનને નવાઝેશ કરવી.

જ્યારે ખરરાદે બર્ઝીન ખુસરૂ આગળ ગયો-અને જે કાંઈ તેણે કીધું, જોયું અને સાંભળ્યું હતું તે કહ્યું,

ત્યારે પાદશાહ ખુસરૂ પર્વીઝનું દિલ તેથી ખુશહાલ થયું-કારણકે તે એક હુનરમંદ દુશ્મનની ધાસ્તીથી મોકળો થયો હતો.

તેણે ગરીબ માણસોને કેટલાક પૈસા અને વધતાં ઓછાં કપડાં બક્ષેશ આપ્યાં.

પછી બીજા દરેક પાદશાહ અને સ્વતંત્ર હાકેમો ઉપર પહલવી ભાષામાં નામા લખ્યાં,

કે "જેહાનની સંભાળ કરનાર યઝદાન સાહેબે શું કીધું-અને દુશ્મનની ગર્દ કેવી રીતે કાઢી નાખી?"

પાદશાહે કયસર ઉપર પણ પાદશાહોને લાયકનું એક નામુ લખ્યું.

તેઓએ એક અઠવાડિયું ખુશીની મજલેસ ભરી-દરેક મોહલ્લે મોહલ્લે મયનોશી અને ગાનતાન ચાલ્યાં.

આતશકદેહોમાં ભેટો મોકલી-અને તેના મોબેદોને સરપાવ પણ ૭૯
આપ્યા.

પાદશાહે ખરરાદે બર્ઝીનને કહ્યું-કે "અગર તને તાજ અને તખ્ત પણ આપું તો તે લાયકજ છે."

બગન્જૂરૂ ફરમૂદ શાહે જેહાન્
કે બરૂ આવરદ દર મેયાને મેહાન્
દહાનશ પુર અઝ ગઉહરે શાહુવારૂ
બેયાગન્દો દીનારૂ ચૂન સદ હઝારૂ
હમી રીખ્ત ગન્જૂરૂ બરૂ પાએ ઊય
બરીન્ ગૂનહ્ તા તન્ગ્ શુદ જાએ ઊય
બદુ ગોફ્ત હર કસ કે પીચદ ઝે શાહ્
શવદ રૂઝે રઉશન બરૂ બરૂ સેયાહ્
ચુ બહ્રામે યલ્ બાશદ અન્દર નબરદ
કઝ્ પીર તુર્કી બરૂ આવરદ ગરદ
હમહ્ મેહ્તરાન્ ખાન્દન્દ આફરીન્
કે બી તો મબાદા કોલાહો નેગીન્
ચુ બહ્રામ બાદ આન્ કે બા મેહ્રે તૂ
નખાહદ કે રખ્શાન્ શવદ ચેહ્રે તૂ

પછી દેશના પાદશાહે ખઝાન્ચીને ફરમાવ્યું-કે "આ સઘળા સરદારોની વચ્ચે સોનાના દીનાર હાઝેર કરે"

તેનું મોઢું પાદશાહોને લાયકનાં ગોહરથી ભર્યું અને એક લાખ જેટલા દીનાર,

ખઝાન્ચીએ તેના પગ આગળ તે ઘેરાઈ ગયો ત્યાં સૂધી એ પ્રમાણે રેડયા કીધા.

પાદશાહ બોલ્યો કે "જે કોઇ શખ્સ પાદશાહથી સર ફેરવે છે-તેની ઉપરનો રોશન રોઝ એવીજ રીતે સીઆહ થાય છે,

કે જેમ લડાઈમાં પેહલવાન બેહરામનો થયો-કે જેને એક બુઢ્ઢા તુર્કીએ મારી નાખ્યો."

સઘળા સરદારોએ પાદશાહ ઉપર દુઆ કીધી-કે "તારા વગર પાદશાહી કોલાહ અને મોહર હોતીજ ના!

જે કોઇ કે તારી મોહબ્બત સાથ તારો ચેહરો રોશન થાય એવાં કામો નહીં કરે તેના બેહરામના જેવાજ હાલ થજો!"

ફેરેસ્તાદને ખાકાન્ બેરાદરે ખુદ્રા પીશે ગોર્દેયહ્ ખાહરે બહ્રામ્ બા નામએ પુરસેશે મર્ગે બેરાદર્ વ ખાસ્ત્ગારીએ કદ્બાનૂએ ખુદ્રા અઝ્ વ પાસોખે નામહ્.

ખાકાને પોતાના ભાઇને બેહરામની બેહેન ગોર્દીયહ નઝદીક તેણીના ભાઈનાં મોતની ખબર પૂછાવનારાં નામા સાથે મોકલવો અને તેની સાથે પોતાની શાદીની ખાહેશ દેખાડવી અને તે નામાનો જવાબ મેળવવો.

વઝાન્ પસ ચુ ખાકાન્ બેપર્દાખ્ત દેલ
ઝે ખૂન શુદ હમહ્ કેશવરે ચીન્ ચુ ગેલ
૮૦ ચુનીન્ ગોફ્ત યક્ રૂઝ કઝ મર્દે સોસ્ત
નેયાયદ મગરૂ કારે ના તન્દુરોસ્ત
બદાન્ નામદારી કે બહ્રામ બૂદ
મરા ઝૂ હમહ્ રામેશો કામ બૂદ
કુનૂન મન ઝે કસહાએ આન્ નામદારૂ
ચેરા બાઝ માન્દમ ચુનીન્ સુસ્તો ખારૂ
નેકૂહેશ કુનદ હરૂકે ઈન્ બેશનવદ
વઝાન્ પસ બસઉગન્દે મન નેગ્રવદ
નખુર્દમ ગમે ખુર્દે ફર્ઝન્દે ઊય
ન અન્દીશહ્ કર્દમ ઝે પયવન્દે ઊય
ચુ બા મા બફર્ઝન્દ પયવસ્તહ્ બૂદ
બચેહ્રો ખેરદ જાનો દેલ બસ્તહ્ બૂદ
બેફરમૂદ તા શુદ બેરાદરશ પીશ
સખુન્ ગોફ્ત બા ઊ ઝે અન્દાઝહ્ બીશ
બદુ ગોફ્ત અઝ ઇદરૂ બેરવ્ તા બમરૂવ
બદાન્ સાન્ કે દર બાઘ પરરદ તઝરૂવ
તો કસહાએ બહ્રામે યલ્રા બેબીન્
ફેરાવાન્ બરીશાન બેખાન્ આફરીન્
બેગૂ શાન્ બયઝદાનો તખ્તે મેહી
કે મારા અઝીન્ બદ નબુદ આગેહી

તમામ ચીનનો મુલક બેહરામના કીનામાં લોહીથી કાદવની મિસાલ બન્યો-અને પછી જ્યારે ખાકાને તે કીનાથી પોતાનું દિલ ખાલી કીધું,

ત્યારે તે એક દહાડે એ પ્રમાણે બોલ્યો કે "હીચકારા માણસોથી-હલકાં કામો સિવાય બીજું કશું થતું નથી.

જે નામદારી કે બેહરામ ધરાવતો હતો-અને તેનાથી હમેશે મને ખુશહાલી અને મુરાદો મળતી હતી,

તો હવે હું તે નામદારનાં સગાં વહાલાંથી-એટલો બધો બેદરકાર કેમ રહ્યો છું?

જે કોઈ એ વાત સાંભળશે તે મને ઠપકો દેશે-અને હવે પછી કોઈ મારા સઉગન્દનો એતેબાર કરશે નહીં.

મેં તેનાં નાનાં ફર્ઝંદો માટે કશી ફિક્ર કીધી નથી-તેમજ તેનાં સગાંઓનો પણ કશો વિચાર કીધો નથી.

તે મારી સાથે ફર્ઝંદ તરીકે જોડાયલો હતો--અને પોતાની મોહબ્બત અને ડહાપણ સાથ પોતાનું દિલ અને જાન પણ મારીજ સાથ લગાડેલો હતો."

એવું વિચારી તેણે ફરમાવ્યું જેથી તેનો ભાઇ તેની આગળ આવ્યો-તેની સાથ તેણે ઘણીક વાતો કીધી.

તેને કહ્યું કે "તું અહીંથી જેમ બાગમાં તીતર પક્ષી ઉડતું ફરે છે તેમ ઝડપથી મર્વ સૂધી જઇ પહોંચ.

તું પેહલવાન બેહરામનાં માણસોની મુલાકાત લે-અને તેઓને ઘણોક દિલાસો દે.

તેઓને કહેજે કે 'યઝદાનના અને પાદશાહી તખ્તના કસમથી કહું છું કે મને આ બૂરાઈ-માટેની કશી ખબર હતી નહીં.

હમાન્ નીઝ મન્ ખુદ જેગરૂ ખસ્તહુ અમ
બદીન્ સૂગ્ તા મેન્દહુ આમ બસ્તહુ અમ
બખૂન્ રૂએ કેશ્વરૂ બેશોસ્તમ ક્રે કીન્
હમહુ શહ્‍રૂ નફ્રીન્ બરૂ આફ્રરીન્
બદીન્ દરૂદ હરૂચન્દ કીન્ આવરમ
વગરૂ આસમાન્ બરૂ ઝમીન્ આવરમ
બખૂને ચુનાન્ ગોરૂદે જૂયાએ નામ
ક્રે સદ યકૂ નબાશદ બકીન્ રાન્દહુ કામ
ક્રે ફર્માને યઝદાન્ કસી નુગ્ઝરદ
ચુનીન્ દાનદ આન્ કસ કે દારદ ખરદ
કે ઊરા ઝમાનહુ બરાન્ ગૂનહુ બૂદ
હમહુ તખ્મુલે દીવે વાજૂનહુ બૂદ
બશાન્ ઝીન્હારમ કે ગોફૂતમ નુખોસ્ત
બશાન્ અહુદો પયમાન્હાએ દુરોસ્ત
સુએ ગોરૂદેયહુ નામઈ બરૂ જુદા
કે અય પાકૂ દામન્ ઝને પારૂસા
હમહુ રાસ્તીઓ હમહુ મર્દમી
સેરેશતત ફ્રેઝૂનીઓ દૂરૂ અઝ કમી
ક્રે કારે તો અન્દીશહુ કર્દમ દરાઝ
નેશસ્તહુ ખેરદ બા દેલે મન્ બરાઝ
બેહુ અઝ મન્ નદીદમ તોરા કદખોદાય
બેયારાએ ઇન્ પર્દએ મા દરૂ આય
બેદારમ તોરા હમચુ જાનો તનમ
બેફૂશમ કે પયમાને તૂ નેશ્કનમ
વઝાન્ પસ બરીન્ શહ્‍રૂ ફર્માન તોરાસ્ત
ગેરઉગાન્ કુનમ દેલ બરાન્ ચત હવાસ્ત
કુનૂન્ હરૂચે દારી હમહુ ગેરૂદ કુન્
બપીશે ખેરદમન્દ ગૂ ઈન્ સખુન
વઝાન્ પસ બેબીન્ તા ચે આયદૂત રાય
બરઉશન્ રવાનત ખેરદ બરૂ ગેરાય
ખેરદરા બરીન્ ગોફૂતહા શાહુ કુન્
મરા ઝાન્ સેગાલીદહુ આગાહુ કુન્
ચુ બેશ્નીદ બરૂ સાને કુમ્રી ક્રે સરૂવ
બેયામદ બેરાદરૂશ તાઝાન્ બમરૂવ
જહાનજૂય બા નામહો કામ શુદ
બનઝ્દીકે કસહાએ બહુરામ શુદ
બેગોફ્રૂત આન્ ચે ખાકાન બદૂ ગોફ્રૂતહુ બૂદ
કે અઝ કીને આન્ કોશ્તહુ આશોફૂતહુ બૂદ
વઝાન્ પસ ચુનીન્ ગોફ્રૂત કય બેખ્રદાન્
પસન્દીદહુ બીદારૂ દેલ મૂબદાન્
શુમારા બદીન્ મોઝૂદહુ બેસ્યારૂ બાદ
વરા દાવરે દાદગરૂ યારૂ બાદ
યકી નાગહાન્ મરૂગ્ ખુદ ઇન્ નબોરૂદ
કે કસ દરૂ જહાન્ ઇન્ ગુમાની નબોરૂદ
પસ આન્ નામહુ પેન્હાન્ બખાહરૂશ દાદ
સુખુન્હાએ ખાકાન હમહુ કરૂદ યાદ
ક્રે પયવન્દો અઝ પન્દો નીકૂ સોખુન
ચે અઝ નવ ચે અઝ રૂઝગારે કોહુન
ક્રે પાકીઓ અઝ પારૂસાઇએ ઝન
કે હમ ઘમ ગોસારસ્તો હમ રાએઝન

મારૂં પોતાનું જીગર પણ એ વાતથી ઝખ્મી થયું છે-અને હું જીવતો ૮૧
રહીશ ત્યાં સુધી એના સોગમાં બંધાયલો રહીશ.

તેના કીનામાં મેં મારો તમામ મુલક લોહીથીજ ધોયો છે-શેહરનાં સઘળાં લોકો કલૂન ઉપર લઅનત વરસાવે છે અને બેહરામ ઉપર આફ્રીન કરે છે.

એ દુઃખ માટેનો હું ગમે એટલો કીનો લઉં-અગર આસ્માનને ઝમીન ઉપર પછાડું,

તોપણ એવા કીર્ત્તિવંત પેહલવાનના ખૂનના બદલામાં-તે સોમાંથી એક પણ હિસ્સે મુરાદ માફક કીનો લીધેલો કહેવાય નહીં.

જે કોઇ કે ડહાપણ ધરાવે છે તે એમજ જાણે છે-કે યઝદાનના હોકમથી કોઇ છુટી શકતું નથી.

કારણકે તેનું મોત એવીજ રીતે હતું-એ સઘળું ઊંધી રાહના એહરેમનનાં કરતુકનું પરિણામ હતું.

જે વાજબી રીતના કોલકરાર અને વચન કે પહેલાં મેં તેની સાથ કર્યાં હતા, તે ઉપરજ હજી પણ હું સાબેત રહેલો છું.'

ગોરદિયહ માટે એક જુદું નામુ લઈ જા-કે 'એ પાક દામનની પરહેઝગાર અઉરત!

તું સઘળી સચ્ચાઇ અને ઇન્સાનિયતપણું ધરાવનારીજ અઉરત છે-તારૂં ખમીર ઘણુંજ ઊંચું છે અને કોઈ પણ જાતનાં નુકસાનથી તું દૂરજ છે.

તારે માટે મેં ઘણોજ લામ્બો વિચાર કીધો છે-અને મારાં ડહાપણે મારાં અંતઃકરણ સાથ મસ્લહત ચલાવી છે.

અને શેવટે મારા પોતાના કરતાં તારે માટેનો સારો ખાવંદ મારા ૮૨
ધ્યાનમાં આવ્યો નથી-માટે તું આવી મારૂં ઝનાનખાનું શોભાવ.

હું તને મારા જીવ અને તનની માફક રાખીશ-અને તને આપેલું વચન નહીં તોડવાનીજ કોશેશ કરીશ.

ત્યાર પછી આ મારાં શેહર ઉપર તારૂંજ ફર્માન ચાલશે-જે તારી ખાહેશ હશે તે ઉપરજ મારૂં દિલ ગિરવી મૂકીશ.

હવે જે કોઈ તારા સલાહકારો હોય તે સઘળાને ભેગા કરજે-અને અકલમંદ શખ્સો આગળ આ મારી સૂચના કહેજે.

ત્યાર બાદ જોજે કે તારો શો વિચાર થાય છે?-તારા રોશન જીવ ઉપર અકલને સરસાઇ આપજે.

ડહાપણને આ વાત ઉપર પાદશાહ બનાવજે-અને તે વિચાર કર્યા બાદ મને વાકેફ કરજે.'"

જ્યારે તેના ભાઇએ એવી રીતનો પયગામ સાંભળ્યો ત્યારે જેમ સરોવરનાં ઝાડ ઉપરથી કબૂતર ઉડે તેમ દોડતો કે મર્વ શેહરમાં આવ્યો.

તે દેશ જીતનારો શખ્સ ખાકાનનાં નામા અને તેની ધારેલી મુરાદ સાથ-બેહરામનાં સગાંઓની નઝદીક ગયો.

ખાકાને જે કાંઇ તેને કહ્યું હતું તે તેણે કહી સંભળાવ્યું-કે "તે માર્યા ગયલા બેહરામના કીના માટે તે બહુજ ગુસ્સે થયો હતો."

ત્યાર પછી તે બોલ્યો કે "એ અકલમંદો!-હુશ્યાર દિલના પસંદ કીધેલા દાનાઓ!

તમોને એ બાબતમાં પુષ્કળ વધાઈ હોજો!-અને તેનો દાદગર દાવર ૮૩
મદદગાર થજો!

આ બેહરામનું અચિન્તું મોત કાંઈ જેવું તેવું થયું નથી-કે જેનાં મોતનો ખેયાલ દુન્યામાં કોઇને હતો નહીં."

પછી પેલું નામુ છુપી રીતે તેની બેહેનને આપ્યું-અને ખાકાનની સઘળી વાતો કહી સંભળાવી.

જેવી કે તેણીનાં જોડાણ માટેની કે શું હાલની અને આગળા વખતની નસીહત અને સારી સારી વાતો માટેની હકીકત કહી સંભળાવી.

તેમજ સ્ત્રીની પાક દામની અને પતિવ્રત્તા માટે-કે સ્ત્રી પોતાના પતિનો ગમ વીસરાવનારી તેમજ તેની સલાહકાર હોય છે,

જવાન્ ગોફ્તો આન્ પાકૂ દામન્ શનીદ
કે ગોફ્તારે ઊ ખામોશી બરૂ ગુઝીદ
વઝાન્ પસ ચુ બરૂખાન્દ આન્ નામહરા
સુખુનહાએ ખાકાને ખુદ કામહરા
ખેરદરા ચુ બા દાનેશ અમ્બાઝ કરદ
બદેલ પાસોખે નામહરા સાઝ કરદ
ચુનીન્ ગોફ્ત ઈન્ નામહ બરૂ ખાન્દમ
ખેરદરા બરે ખીશ બેન્શાન્દમ
ચુનાન્ કરદ ખાકાન્ કે શાહાન્ કુનન્દ
જહાન્દીદહો પીશગાહાન્ કુનન્દ
૮૪ બદૂ બાદ રઉશન્ જહાન્બીને મા
કે ચૂનીન્ બેજૂયદ હમી કીને મા
મમાનાદ ગીતી ઝે ખાકાન્ તેહી
બદૂ શાદ બાદા કોલાહે મેહી
દેલે વય ઝે તીમારૂ ખસ્તહ મબાદ
ઉમીદે જહાન્ ઝૂ ગુસસ્તહ મબાદ
કુનૂન્ ચૂન્ નેશીનીમ બા યકૂ દેગરૂ
બખાનીમ નામહ હમહ સરૂબસરૂ
હરાન્ કૂ બુઝોર્ગસ્તો દારદ ખરદ
યકાયકૂ બદીન્ આરૂઝૂ બેન્ગરદ
કુનૂન્ દૂદહરા સરૂબસરૂ શીવનસ્ત
ન હન્ગામએ ઈન્ સખુન્ ગોફ્તનસ્ત
ચુ સૂગે ચુનાન્ મેહતરૂ આયદ બસરૂ
ઝે ફર્માને ખાકાન્ નબાશદ ગુઝરૂ
મરા ખુદ બઈરાન્ શુદન્ રૂય નીસ્ત
ઝને પાકૂરા બેહતરૂ અઝ શૂય નીસ્ત
અગરૂ મન્ બઝૂદી બેયાયમ બરાહ
ચેગૂયદ મરૂ આન્રા ખેરદમન્દ શાહ
બસૂગ્ અન્દરૂ આહન્ગે શાદી કુનમ
ન અઝ પારૂસાઇઓ રાદી કુનમ
૮૫ ખેરદમન્દ બી શરૂમ ખાનદ મરા
ચુ ખાકાન્ બી આઝરૂમ દાનદ મરા
બરીન્ સૂગ્ ચૂન્ બુગ્ઝરદ ચારૂ માહ
સવારી ફેરેસ્તમ બનઝદીકે શાહ
હમહ બેશનવમ હરૂચે બાયદ શનીદ
ઝે ગૂયન્દગાન્ તા ચે આયદ પદીદ
બેગૂયમ બનામહ યકાયકૂ દરૂન્
ચુ આયદ બનઝદીકે ઊ રહનમૂન્
તો અકૂનૂન્ અઝ ઈદરૂ બશાદી ખરામ
બખાકાન્ બેગૂય આન્ચે દાદમ પયામ
ફેરાવાન્ ફેરેસ્તાદહરા હદયહ દાદ
જહાન્દીદહ અઝ મરૂવ બરૂગશત શાદ

તે માટે તે જવાને સઘળું કહ્યું અને તે પાક દામન અઉરતે સાંભળ્યું-તે વાત સાંભળી તેણીએ ખામોશી એખ્તયાર કીધી.

ત્યાર પછી જ્યારે તેણીએ તે નામુ વાંચ્યું-અને તે આપએખ્તયાર પાદશાહના સખુનો જાણ્યા,

અને જ્યારે તેણીએ અકલને દાનાઇ સાથ જોડી-ત્યારે પોતાનાં દિલમાં તે નામાનો જવાબ તૈયાર કીધો.

પછી તેણી એ પ્રમાણે બોલી કે "આ નામુ મેં મારી અકલ ઠેકાણે રાખીને સઘળું વાંચ્યું છે.

ખાકાને જેમ પાદશાહો, અનુભવી શખ્સો અને મોટા લોકો કરે, તેમજ કર્યું છે.

અમારી આંખો તેનાથી રોશન રહેજો!-કારણકે તે એવી રીતે અમારો કીનો લે છે.

આ દુન્યા ખાકાનથી ખાલી રહેતી ના-મોટાઇનું તાજ તેનાથી ખુશહાલ રહેજો!

તેનું દિલ ગમથી ઝખ્મી ના બનતું-દેશના લોકોની ઉમેદ તેનાથી તુટેલી ના રહેતી!

હવે જ્યારે અમો સઘળાં સાથે બેસીશુ-અને આ સઘળું નામુ પહેલેથી છેલ્લે સૂધી વાંચીશું,

ત્યારે જે કોઈ કે બુઝોર્ગં અને દાનાઇ ધરાવનારા શખ્સો છે તેઓ સઘળા એ માગણી ઉપર વિચાર ચલાવશે.

હાલ તો અમારાં કુટુંબને સઘળી માહેંતમજ છે-અને આવી વાત કાઢવાનો વખતજ નથી

જ્યારે એક એવી રીતના સરદારનો સોગ પુરો થશે-ત્યારે ખાકાનનાં ફર્માનથી કોઇ બાહેર જશે નહીં.

મને ઈરાન જવું ઘટારત નથી-એક પાક દામન અઉરત માટે ધણી મેળવવા કરતાં બેહતર બીજું કાંઈજ નથી.

અગર હું ઉતાવળથી આવવા નીકળી પડું-તો તે માટે અકલમંદ પાદશાહ શું કહેશે?

જો હું સોગની અંદર શાદીનો વિચાર કરૂં-તો તે પરહેઝગારી અને ભલાઇથી કરતી કહેવાઉં નહીં.

અકલમંદ માણસ મને લાજ વગરની અઉરત ગણે તેમજ ખાકાન જેવો પાદશાહ પણ મને બેહયા સમજે.

જ્યારે આ સોગ ઉપર ચાર મહિના પસાર થશે-ત્યારે હું પાદશાહની નઝદીક એક સવાર મોકલીશ.

મારા સલાહકારો તરફથી જે કાંઈ સાંભળવા ઘટતું હશે તે હું સઘળું સાંભળી લઈશ કે જોઇયે તેઓ શું કહે છે?

અને જ્યારે કાસેદ તે મારી રેહનુમાઇ કરનાર ખાકાનની નઝદીક આવશે-ત્યારે હું તે સઘળું તેનાં નામાની અંદર દર્શાવીશ.

હમણાં તો તું અહીંથી ખુશી સાથ પાછો ફર-મેં જે કાંઈ પયગામ તને આપ્યો તે ખાકાનને કહેજે."

તેણીએ પેલા એલચીને ઘણોક હદયો આપ્યો-તે અનુભવી શખ્સ મર્વથી ખુશહાલ પાછો ફર્યો.

રાએ ઝદને ગોર્દેયહ્ બા નામ્દારાને ખીશ્ વ ગુરીખ્તને ઊ અઝ્ મર્વ્.

જઝાન્ પસ જવાનો ખેરદ્મન્દ ઝન્
બઆરામ્ બેન્શસ્ત બા રાએ ઝન્
ચુનીન્ ગોફ્ત કામદ યકી નવ્ સોખન્
કે જાવીદ બર્ દેલ્ નગર્દદ કોહન્
જહાનદાર્ ખાકાન્ મરા ખાસ્તસ્ત
સુખુનહા ઝે હર્ગૂનહ્ પીરાસ્તસ્ત
બર્ નીસ્ત્ આહુ બુઝોર્ગસ્તો શાહ્
દેલીરો ખોદાવન્દે તૂરાન્ સેપાહ્
નેયારસ્ત્ તા ઝેન્દહ્ બુદ શીરે મન્
કસી યાદે મન્ કર્દ અઝ્ અન્જુમન્
મરા બી પેદર્ દાશ્ત્ બહ્રામે ગોર્દ
દો દહ્ સાલ્ ઝાન્ ગહ્ કે બાબમ્ બેમોર્દ
ચુ અઝ્ વય કસી ખાસ્તી મર્ મરા
બેજૂશીદી અઝ્ કીનહ્ મગ્ઝે સરા
કુનૂન્ શાહ્ ખાકાન્ ન મર્દીસ્ત ખોર્દ
હમશ્ દસ્તગાહસ્ત હમ્ દસ્તબોર્દ
વલીકેન્ ચુ બા તુર્કાં ઇરાનેયાન્
બેકૂશદ કે ખીશી બુવદ દર્ મેયાન્
ઝે પયવન્દો વઝ્ બન્દે આન્ રૂઝગાર્
ઘમો રન્જ બીનદ બફર્જામે કાર્
નેગર્ તા સેયાવુશ ઝે અફ્રાસેયાબ્
ચે બર્ ખુર્દ જોઝ્ તાબેશે આફ્તાબ્
સરે ખીશ્ દાદ અઝ્ નુખોસ્તીન્ બબાદ
જવાની કે ચૂન ઊ ઝે માદર્ નઝાદ
હમાન્ નીઝ્ પૂરે સેપહ્બુદ ચે કર્દ
અઝ્ ઈરાનો તૂરાન્ બર્આવર્દ ગર્દ
બેસાઝીદ તા મા ઝે તુર્કાન્ નેહાન્
બઈરાન્ બરીમ્ ઈન્ સખુન્ નાગેહાન્
બગોર્દૂય મન્ નામઈ કર્દહ્ અમ્
હમ્ અઝ્ પીશ્ તીમારે ઈન્ ખર્દહ્ અમ્
કે બર્ શાહ્ પયદા કુનદ કારે મા
બેગૂયદ બદ્ રન્જો તીમારે મા
બનીરૂએ યઝ્દાન્ ચુ ઈન્ બેશનવદ
બદીન્ ચર્બ્ ગોફ્તારે મન્ બેગ્રવદ
બદ્ ગોફ્ત હર્ કસ કે તા તુ બુવી
બઇરાનો ચીન્ બાનુએ નવ્ તુવી
ન જુમ્બાનદત્ કૂહે આહન્ ઝે જાય
ચલાન્રા બમર્દી તોઈ રહ્નુમાય
ઝે મર્દે ખેરદ્મન્દ બીદાર્ તર્
ઝે દસ્તૂરે દાનન્દહ્ હોશ્યાર્ તર્
હમહ્ કેહ્તરાનીમો ફર્માન્ તોરાસ્ત
બદીન્ આર્ઝૂ રાયો પયમાન્ તોરાસ્ત
ચુ બેશ્નીદ અઝીશાન્ અર્ઝ્રા બેખાન્દ
બદીવાનો દીનાર્ દાદન્ નેશાન્દ

ગોર્દિયહે પોતાના નામદારો સાથ મસ્લહત કરવી અને મર્વથી તેણીનું નાસી જવું.

ત્યાર પછી તે જવાન અને અકલમંદ અઉરત-પોતાના સલાહકારો સાથ શાન્ત મને મસ્લહત કરવા બેઠી.

તેણી બોલી કે "હાલ એક એવી નવી બાબત આવી છે-કે જે કદીબી મારાં મનમાંથી વીસરાશે નહીં.

દેશની સંભાળ કરનાર ખાકાને મારી માગણી કરી છે-તેણે દરેક રીતની વાતો કહેવડાવી છે.

તેનામાં કશી અયબ નથી તે મોટો છે અને પાદશાહ છે-વળી તે બહાદુર છે અને તુરાની લશ્કરનો માલેક છે.

જ્યાં સૂધી કે મારો સિંહની હિમ્મતનો ભાઇ જીવતો હતો-ત્યાં સૂધી ૮૬
કોઇ પણ અન્જુમનમાંથી કોઈ મારી માગણી કરી શકયું હતું નહીં.

મારો બાપ મરણ પામ્યો ત્યારથી આજ બાર વર્ષ લગી-હું બાપ વગરનીને પેહલવાન બેહરામે પાળી.

જ્યારે કોઇ તેની પાસેથી મારી માગણી કરતું-ત્યારે તેનાં સરનું મગઝ ગુસ્સાથી ઉકળી આવતું હતું.

આ ખાકાન પાદશાહ કાંઇ નાનો માણસ નથી-તેને સઘળી શક્તિ છે અને વળી બહાદુર પણ છે.

પણ જ્યારે તુર્કી અને ઈરાનીઓ સાથ-તેઓ વચ્ચે સગાઇ થાય એવી કોશેશ થાય,

ત્યારે તે વખતનાં સગપણ અને સંબંધથી આખેરે તો ગમ અને રંજજ માલૂમ પડે છે.

તમો જુઓ કે સિયાવક્ષે અફ્રાસિયાબથી-સૂર્યના તડકા સિવાય બીજાં શું ફળ ચાખ્યાં?

તે જવાને શુરૂઆતમાંજ પોતાનું માથું ફોકટનું ગુમાવ્યું કે જેના જેવો કોઈ માતાએ જણ્યો નથી.

તેમજ વળી તે સરદારના બેટા કયખુસરૂએ શું કીધું?-તેણે ઇરાન એને તૂરાનની ગર્દ કાઢી નાખી.

માટે તમો સઘળા તૈયારી કરો તો આપણે તુર્કીઓથી છૂપી રીતે આ પંચાતી એકદમ ઈરાન લઈ જઇયે.

મેં ગોરદૂય ઉપર એક નામુ લખ્યું છે-અને આગમચથીજ આ બાબ- ૮૭
તનો ગમ મેં ખાધો છે,

કે તે પાદશાહની આગળ આપણની વાતોનો ખુલાસો કરે-અને આપણની મુસીબતો અને મુશ્કેલીઓ તેને દર્શાવે.

યઝદાનની મદદથી જ્યારે તે આ સઘળું સાંભળશે-ત્યારે આ મારી નર્મ[સભરી વાતનો ઝરૂર વિચાર કરશે."

સઘળાઓ બોલ્યા કે "તું જીવતી રહે ત્યાં સૂધી-ઈરાન અને તૂરાનમાં જવાન બાનૂ તુંજ છે.

લોઢાંનો પહાડ પણ તને હિલવી શકતો નથી-મર્દાનગીમાં પેહલવાનોને માર્ગ દેખાડનારી તુંજ છે.

તું દાનેશમંદ મર્દ કરતાં પણ વધારે ખબરદાર છે-અને દાના વઝીર કરતાંબી તું વધારે હુશ્યાર છે.

અમો સઘળા નોકર છિયે અને હોકમ તારોજ છે-આ બાબતમાં તારાજ વિચાર અને વચન પ્રબળ છે."

જ્યારે તેણીએ તેઓની એવી વાત સાંભળી ત્યારે લશ્કરની હાઝેરી રાખનારને તેનાં દફતર સાથ બોલાવી મંગાવી પગાર આપવા બેસાડયો.

બેયામદ સેપહ્ સરૂબસરૂ બેન્ગરીદ
હઝારો સદો શસ્ત યલ્ બરૂ ગુઝીદ
કેઝાન્ હરૂ સવારી બહન્ગામે કારૂ
ન બરૂ કાશતન્દી સરૂ અઝ દહ્ સવારૂ
૮૮ દેરમ્ દાદો આમદ સુએ ખાનહ્ બાઝ
ચુનીન્ ગોફત્ બા લશ્કરે રઝમસાઝ
કે હરૂ કસ કે દીદ આન્ દુવાલો રેકીબ્
ન પીચદ દેલ્ અન્દરૂ ફરાગો નેશીબ્
નતર્સદ જે અઝ્બૂહે મરૂદુમ કશાન્
ગરૂ અઝ અબ્રૂ બારદ બરૂ સરૂ ફશાન્
ન પીચદ અઝીન્ રફૂતન્ અઝ મન્ એનાન
નતર્સદ અગરૂ દુશ્મન્ આયદ દમાન્
બેબાયદ કે તા સૂએ ઇરાન્ શવીમ
બનઝદીકે શાહે દેલીરાન્ શવીમ
બતૂરાન્ ધરીબીમો બી પોશ્તો યારૂ
મેયાને બુઝોર્ગાન્ ચુનીન્ સુસ્તો ખારૂ
હમી રફૂત બાયદ ચુ તીરહ્ શવદ
સરે દુશ્મન્ અઝ ખાબ્ ખીરહ્ શવદ
શુમા દેલ્ બરફૂતન્ મદારીદ તન્ગ્
ગરૂ અઝ ચીનેયાન્ લશ્કરૂ આયદ બજન્ગ્
કે હમ્ બી ગુમાન્ અઝ પસે મા સરાન્
બેયાયન્દ બા ગોરૂઝહાએ ગરાન્
હમહ્ જાન્ ·યકાયક બકફ્ બરૂ નેહીદ
અગરૂ લશ્કરૂ આયદ ખુરીદો દેહીદ
૮૯ વગરૂ બરૂ ચુનીન્ રૂએ તાન્ નીસ્ત રાય
અઝ ઈદરૂ મજુંબીદ યકૂ તન્ ઝે જાય
બઆવાઝ ગોફતન્દ મા કેહ્તરીમ
ઝે રાયે ઝે ફર્માને તૂ નુગ્જરીમ
બરીન્ બરૂ નેહાદન્દો બરૂ ખાસ્તન્દ
હમહ્ જન્ગે ચીન્રા બેયારાસ્તન્દ
યલાન્ સીનહો મેહ્તરૂ યઝદ ગોશસ્પ
નેશાસ્તન્દ બા નામદારાન્ બરૂ અસ્પ
હમી ગોફૂત હરૂકસ કે મોર્દન્ બનામ
બેહ્ અઝ ઝેન્દહો ચીનેયાન્ શાદકામ

હમાન્ગહ્ સુએ કારૂવાન્ શુદ બદશ્ત
શુતોરૂ ખાસ્ત તા પીશે ઊ દરૂ ગુઝશ્ત
ગુઝીન્ કરૂદ અઝાન્ ઉશ્તુરાન્ સેહ્ હઝારૂ
બદાન્ તા બુનહ્ બરૂ નેહાદન્દ બારૂ
ચુ શબ્ તીરહ્ શુદ ગોર્દેયહ્ બરૂ નેશાસ્ત
ચુ ગોર્દી સરફ્રાઝ ગોર્ઝી બદસ્ત
બરૂ અફ્ગન્દ પુરૂમાયહ્ બરૂગુસ્તવાન્
અબા જઉશનો તીઘો તર્ગે ગવાન્
હમી રાન્દ ચૂન્ બાદ લશ્કરૂ બરાહ્
બરખ્શન્દ રૂઝો શબાને સેયાહ્

તમામ લશ્કર આવ્યું અને તેણીએ તે જોયું-તેમાંથી તેણે એક હઝાર એકસો અને સાઠ પેહલવાનો ચુંટી કાઢયા,

કે જેઓમાંનો દરેક સવાર લડાઇને વખતે-દશ સવારો સામેથી પોતાનું સર ફેરવતો નહીં હતો.

તેઓને પગાર ચૂકવીને તેણી પાછી પોતાનાં મથક તરફ આવી-તે લડાયક લશ્કરને એ પ્રમાણે કહેવા લાગી,

કે "જે કોઇયે કે આ કમરબંદ અને રેકાબ જોઈ છે-તે ચઢતીમાં કે પડતીમાં હિમ્મત હારશે નહીં.

અગરજો તેની ઉપર આસ્માન ઉપરથી માથાંનો છટકાવ થાય-તોપણ તે માણસો મારનારાં લશ્કરથી બીશે નહીં

મારી સાથ ચાલવાથી તે લગામ ફેરવશે નહીં-અને અગરજો દુશ્મન જોશ કરતો આવી લાગે તોપણ તે બીશે નહીં.

એવું કરવું જોઇયે કે આપણે ઇરાન તરફ બહાદુરોના પાદશાહની નઝદીક જઇયે.

આપણે તૂરાનમાં તો મુસાફર જેવા અને કાંઈ પણ મદદ કે દોસ્ત આશના વગરનાં અહીંના બુઝોર્ગોની વચ્ચે આવા નબળા અને ખુવા પડયાર છિયે.

જ્યારે અંધારૂં થાય અને દુશ્મનનું સર ખાબથી મસ્ત થાય ત્યારે અહીંથી નીકળી જવું જોઇયે.

અગરજો ચીનાઓનું લશ્કર આપણી સામે લડવા આવે-તોપણ તમો નીકળી જવા માટે ના હિમ્મત થતા ના.

કારણકે જરૂર આપણી પછાડી ભારી ગુર્ઝો સાથ સરદારો આવી લાગશે.

માટે તમો સઘળાઓ જીવ હડેલી ઉપરજ ધરજો-અને જો લશ્કર આવી લાગે તો મારજો યા મરજો.

હવે જો તમારો એમ કરવાનો વિચાર નહીં હોય તો તમો અહીંથી એક પણ શખ્સ આગળ વધતો ના."

સઘળાઓએ પોકારીને કહ્યું કે "અમો તારા નોકર છિયે-તારા વિચાર અને ફર્માનથી જરાબી ફરીશું નહીં."

પછી તેઓ એ વાત ઉપર એકમત થયા અને વીખરાઈ ગયા-સઘળા-ઓએ ચીનની લડાઇની તૈયારી કીધી.

યલાન સીનેહ અને સરદાર યઝદ ગોશસ્પ-બીજા નામદારો સાથે ઘોડા ઉપર સવાર થયા.

દરેક જણ બોલવા લાગ્યું કે "ચીનાઓ પોતાની મુરાદ માફક ખુશહાલ રહે અને આપણે જીવતા રહીએ તેનાં કરતાં તો આપણને નામદારી સાથ મરવું વધારે સારૂં છે"

પછી તુરત તેણી ઊંટોના કાફલા તરફ મયદાનમાં ગઈ-અને તેણીએ ઊંટોની માગણી કીધી જેથી તેણીની આગળથી સઘળાં પસાર થયાં.

તે ઊંટોમાંથી ત્રણ હઝાર ચુંટી કાઢયાં-અને તે ઊંટો ઉપર સઘળો માલ અસ્બાબ લાધવામાં આવ્યો.

જ્યારે રાત અંધારી થઇ ત્યારે ગોરદિયહ સવાર થઇ-તેણીએ એક સરફરાઝ પેહલવાનની માફક હાથમાં ગુર્ઝ લીધો.

અને ઘોડા ઉપર એક દમામદાર પાખર નાખી-અને પોતે બખ્તર, તલવાર અને પેહલવાનોની ટોપ સાથ તૈયાર થઈ.

એ પ્રમાણે તેણી દિવસની રોશનીમાં તેમજ રાતની અંધારીમાં લશ્કરને પવનની મિસાલ આગળ ચલાવવા લાગી.

આગાહી યાફ્તને ખાકાન્ અઝ્ ગુરીખ્તને ગોર્દૈયહ્ વ ફેરેસ્તાદને ઊ તુબોર્ગ્રા બા લશ્કર્ પસે ઊ વ કોશ્તને ગોર્દૈયહ્ તુબોર્ગ્રા.

——:૦:——

ઝે લશ્કર્ બસી ઝીન્હારી શુદન્દ
બનઝ્દીકે ખાકાન્ બચારી શુદન્દ
બેરાદર્ બેયામદ્ બનઝ્દીકે ઊય
કે અય નામવર્ મેહ્તરે જન્ગ્જૂય
સેપાહી દેલાવર્ બઈરાન્ કશીદ્
બસી ઝીન્હારી બરે મન્ રસીદ્
વઝીન્ નન્ગ્ તા જાવેદાન્ બર્ દરત્
બેખન્દદ્ હમી લશ્કરો કેશ્વરત્
સેપહ્દારે ચીન્ કાન્ સુખુન્હા શનીદ્
શુદ્ અઝ્ ખેશ્મ્ રન્ગે રોખશ્ નાપદીદ્
બદૂ ગોફ્ત બેશ્તાબો બર્ કશ સેપાહ્
નેગહ્ કુન્ કે લશ્કર્ કુજા શુદ્ ઝે રાહ્
બઈશાન્ રસી હીચ્ તુન્દી મકુન્
નુખોસ્તીન્ ફરાઝ્ આર્ શીરીન્ સખુન્
અઝીશાન્ નદાનદ્ કસી રાહે મા
મગર્ બીમ્ શાન્ કર્દ્ બદ્ખાહે મા
બચર્બી સખુન્ ગૂયો બેન્વાઝ્ શાન્
બમર્દાનગી સર્ બર્ અફ્રાઝ્ શાન્
વગર્ હીચ્ સાઝદ્ કસી બા તો જન્ગ્
તો મર્દી કુનો દૂર્ બાશ્ અઝ્ દેરન્ગ્
અઝીશાન્ યકી ગૂરસાન્ કુન્ બમર્વ્
કે ગર્દદ્ ઝમીન્ હમચુ પર્રે તઝર્વ્
બેયામદ્ સેપહ્દાર્ બા શશ્ હઝાર્
ગુઝીદહ્ ઝે તુર્કાને જન્ગી સવાર્
બરૂઝે ચહારોમ બઈશાન્ રસીદ્
ઝને શીર્ દેલ ચૂન્ સેપહ્ બેન્ગરીદ્
અઝીશાન્ બહેલ્ દર્ નકર્દ્ ઈચ્ યાદ્
ઝે લશ્કર્ સુએ સાર્વાન્ શુદ્ શુ બાદ્
યકાયક્ બુનહ્ દર્ પસે પોશ્ત કર્દ્
બેયામદ્ નેગહ્ કર્દ્ જાએ નબર્દ્
સેલીહે બેરાદર્ બેપૂશીદ્ ઝન્
નેશસ્ત અઝ્ બરે બારએ ગામઝન્
દુ લશ્કર્ બરાબર્ કશીદન્દ સફ્
હમહ્ જાન્હા બર્ નેહાદહ્ બકફ્
બપીશે સેપાહ્ અન્દર્ આમદ્ તુબોર્ગ્
કે ખાકાન્ વરા ખાન્દી પીર્ ગોર્ગ્
બઈરાનેયાન્ ગોફ્ત કાન્ પાક્ ઝન્
મગર્ નીસ્ત બા ઈન્ બુઝોર્ગ્ અન્જુમન્
શુ બુદ્ ગોર્દૈયહ્ બા સેલીહે ગરાન્
મેયાન્ બસ્તહ્ બર્સાને જન્ગ્આવરાન્

ખાકાનને ગોર્દિયહના નાસવાની ખબર થવી અને તેણે તુબોર્ગને લશ્કર સાથ તેની પછાડી મોકલવો અને ગોર્દિયહે તુબોર્ગને મારી નાખવો.

——:૦:——

તે લશ્કરમાંના ઘણાકો ખાકાનની નઝદીક મદદ મેળવવા માટે તેની પનાહમાં ગયા. ૯૦

તેનો ભાઇ તેની નઝદીક આવ્યો—અને બોલ્યો કે "એ લડાયક નામવર સરદાર!

એક દિલાવર લશ્કર ઈરાન તરફ નીકળી ગયું છે-તેમાંના ઘણાકો પનાહને માટે મારી નઝદીક આવ્યા છે.

આ નામોસીથી હમેશે સુધી તારૂં લશ્કર અને તારો મુલક તારી દરબાર ઉપર હસવા લાગશે."

જ્યારે ચીનના સરદારે આ સખુનો સાંભળ્યા—ત્યારે ગુસ્સાથી તેના ચેહરાનો રંગ ઉડી ગયો.

તેને કહ્યું કે "તું શેતાબી કર અને લશ્કર લઈ જા-તું તપાસ કર કે તે લશ્કર તે રાહમાંથી ક્યાં ગયું?

જ્યારે તું તેઓની નઝદીક પહોંચે ત્યારે કાંઈ પણ તુંદી ના કરતો—પેહલાં તો મીઠી મીઠી વાતો કરજે.

તેઓમાંથી કોઈ પણ આપણી રાહ રીતી જાણતું નથી—કદાચ આપણના દુશ્મને તેઓને ભડકાવી મૂકયા છે.

નર્માસથી સખુન બોલજે અને તેઓને નવાઝેશ કરજે-તેમજ તેઓની બહાદુરી માટે તારીફ કરજે.

પણ જો કોઈ તારી સાથ લડાઈ કરે-તો તું પણ ઢીલ કરવાથી દૂર રહી મર્દાનગી દેખાડજે.

મર્વમાંજ તેઓનું એક ગોરેસ્તાન બનાવજે—કે જેથી ત્યાંની ઝમીન મરઘાની પાંખ મિસાલ થાય." ૯૧

આથી તે સરદાર તુર્કીઓમાંથી ચુટી કાઢેલા છ હઝાર લડાયક સવારો સાથ નીકળ્યો.

તે ચોથે દહાડે તેઓ આગળ જઈ પહોંચ્યો-જ્યારે તે સિંહની હિમ્મતની અઉરતે લશ્કર જોયું,

ત્યારે તેણીએ તેઓની કશી પણ દરકાર કીધી નહીં—અને લશ્કરમાંથી શેતાબી કરતી સારવાન તરફ ગઇ.

તેણીએ સઘળો અસ્બાબ લશ્કરની પીઠ પછાડી રાખ્યો—પછી આવી અને લડાઈની જગ્યા નક્કી કીધી.

તે અઉરતે પોતાના ભાઇનાં હથિયાર બાંધ્યાં—અને એક તેઝ ચાલના ઘોડા ઉપર સવાર થઈ.

બન્ને લશ્કરે સામા સામી સફ સમારી—સઘળાઓએ પોતાના જીવ હથેલી ઉપરજ ધર્યા.

પેલો તુબોર્ગ સરદાર કે જેને ખાકાન બુઢ્ઢું વરૂ કહેતો હતો, તે લશ્કરની હરોલમાં આવ્યો.

તેણે ઈરાનીઓને કહ્યું કે "શું તે પાક અઉરત—આ મોટાં લશ્કર સાથ નથી?"

જ્યારે ગોરદિયહ તો ભારી હથિયાર બાંધી લડાયકોની મિસાલ કમર બાંધી હભેલીજ હતી,

૯૨ દેલાવરૂ તુખોર્ગશ નદાનેસ્ત બાઝ
બેઝદ પાશનહ રફૂત પીશશ ફરાઝ
બદૂ ગોફૂત આન્ ખાહરે કોશતહ શાહ
કુજા જુયમશ દર મેયાને સેપાહ
કે બા ઊ મરા હસ્ત ચન્દાન્ સોખુન્
ચે અઝ નવ ચે અઝ રૂઝગારે કોહુન્
બદૂ ગોરૂદેયહ ગોફૂત કીનક મનમ
કે બર શીરે દરૂન્દહ અસ્પ અફ્ગનમ
ચુ બેશનીદ આવાઝે ઊરા તુખોરૂગ
બશાન્ અસ્પે જન્ગી ચુ શીરે સુતોરૂગ
શેગેફૂત આમદશ ગોફૂત ખાકાને ચીન્
તોરા કરૂદ અઝીન્ પાદ્શાહી ગુઝીન્
બદાન્ તા તો બાશી વરા યાદ્ગારૂ
ઝે બહ્રામે શીરૂ આન્ ગુઝીદહ સવારૂ
હમી ગોફૂત પાદારી ઈન્ નીકોઈ
બજાય આવરમ ચૂન સખુન્ બેશ્નોઈ
મરા ગોફૂત બેશતાબો બા ઊ બેગૂય
કે ગર ઝાન્ કે ગોફૂતમ નદીદી તો રૂય
ચુનાન્ દાન્ કે ઈન્ ખુદ નગોફૂતમ ઝે બુન્
કે મન નીઝ બાઝ આમદમ ઝીન્ સખુન્
૯૩ અઝીન્ મરૂઝ રફૂતન્ તોરા રૂય નીસ્ત
મકુન્ ગર તોરા આરૂઝુ શૂય નીસ્ત
સુખુનહા બરીન્ ગૂનહ પયવન્દ કુન્
વગરૂ પન્દ નપઝીરદશ બન્દ કુન્
હમ આન્ કસ કે ઊરા બરૂ આન્ દાશતસ્ત
સુખુનહા ઝે અન્દાઝહ બુગ્ઝાશતસ્ત
બદૂ ગોર્દેયહ ગોફૂત કઝ રઝમગાહ
બયકસૂ શવીમ અઝ મેયાને સેપાહ
સખુન હરૂચે ગૂઈ તો પાસોખ દેહમ
તોરા અન્દરીન્ રાએ ફરૂરોખ નેહમ
ઝે પીશે સેપાહ અન્દરૂ આમદ તુખોરૂગ
બેયામદ બરે નામદારે સુતોરૂગ
ચુ તનહા બેદીદશ ઝને ચારહ જૂય
અઝાન્ મેઘફરે તીરહ બુકુશાદ રૂય
બદૂ ગોફૂત બહ્રામરા દીદઈ
સવારીઓ રઝમશ પસન્દીદઈ
મરા બૂદ હમ માદરો હમ પેદરૂ
કુનૂન ફઝગારે વય આમદ બસરૂ
કુનૂન મન તોરા આઝમાયેશ કુનમ
યકી સૂએ રઝમત ગેરાયેશ કુનમ
૯૪ ગરમ અઝ દરે શૂય યાબી બેગૂય
હમાના મરા ખુદ પસન્દી તો શૂય
બેગોફૂત ઇન્ વઝાન્ પસ બરૂ અન્ગીખ્ત અસ્પ
પસે ઊ હમી તાખ્ત યઝદ ગોશસ્પ
સેપહદારે ચીની હમાન્ હમ્લહ કરૂદ
બરૂ આવીખ્તન્દ આન્ દો શીરે નબરૂદ
હમાન્ ખાહરે પહ્લૂએ નામદારૂ
બનીઝહ દરૂઆમદ બનઝ્દે સવારૂ
યકી નીઝહ ઝદ બરૂ કમરૂબન્દે ઊય
કે બુગ્ઝાશ્ત ખફ્તાનો પયવન્દે ઊય

પણ દિલાવર તુખોર્ગે તેણીને પિછાની નહીં-અને ઘોડાને એડ મારી તેણીની નઝદીક આવ્યો.

અને બોલ્યો કે "પેલા માર્યા ગયલા પાદશાહ બેહરામની બેહેન-મને આ લશ્કરની વચ્ચે કયાં મલશે?

કારણ મારે તેણીની સાથે કાંઇક નવી જૂની કેટલીક વાતો કરવી છે."

ગોરદિયહે તેને કહ્યું કે "તે આ હુંજ છું-હુંજ ફાડીખાનારા સિંહ ઉપર ઘોડો ઝોંકાઉં છું."

જ્યારે તુખોર્ગે તે લડાયક ઘોડા ઉપર મસ્ત સિંહની મિસાલનો તેણીનો આવાઝ સાંભળ્યો,

ત્યારે તે અજબ થઇને બોલ્યો કે "આ સલ્તનતમાંથી ખાકાને ચીને તનેજ પસંદ કીધી છે,

કે જેથી તું તે પસંદ કીધેલા સવાર સિંહ જેવા બેહરામની યાદ-ગારી તરીકે રહે.

તેણે કહેવાડિયું છે કે 'જો તું મારી વાત સાંભળે તો હું તેની ભલાઇ-ઓનો બદલો વાળું.'

તેણે મને કહ્યું છે કે 'તું દોડ અને તેણીને કહે-કે જે કાંઇ મેં તને કહેવાડિયું તે તને જો રૂચ્યું નહીં હોય,

તો તું એમજ જાણ કે મેં પણ કંઈ ખરેખરી મતલબથી કહેવાડિયું નહીં હતું-કારણકે હું પણ હવે તે વાતથી ધરાઇ ચૂકયો છું.

જો તારી ઇચ્છા ખાવંદ કરવાની નથી તો ના કરતી-પણ તારે આ મુલક છોડી જવું ઘટારત નથી.'

એવી રીતની વાતો તું તેણીને સમજાવીને કહેજે-અને જો તારી નસી-હત નહીંજ સાંભળે તો તેણીને કયદ કરજે.

તેમજ તે શખ્સને પણ પકડજે કે જેણે તેણીને એ વાત ઉપર ઉસ-કેરી મૂકી-અને એમ કરી સઘળી વાતો અંદાઝાથી વધારી નાખી છે."

ગોરદિયહે તેને કહ્યું કે "આ લડાઇગાહમાંથી-લશ્કર વચ્ચેથી આપણે એક તરફ જઇયે.

અને ત્યાં તું જે કાંઈ પૂછશે તેનો જવાબ આપીશ-અને તને એ કામમાં સારીજ સલાહ આપીશ."

તખોર્ગ લશ્કર આગળથી દૂર થઇ-પેલી બહાદુર નામદાર આગળ આવ્યો.

જ્યારે તે યુક્તિબાઝ અઉરતે તેને એકલો જોયો-ત્યારે કાળી ટોપમાંથી પોતાનું મોં બાહેર કાઢયું.

અને બોલી કે "તેં બેહરામને તો જોયો હતો-અને તેની સવારી અને લડાઇ તને પસંદ પડી હતી.

તે મારાંજ માબાપનો જણેલો મારો ભાઈ હતો-જે હાલમાં મરણ પામ્યો છે.

હમણાં હું તારી આઝમાયેશ કરૂં છું-અને તારી સાથે લડવાની ખાહેશ રાખું છું.

જો તું મને ખાવંદ કરવા લાયકની સમજે તો તે કહેજે-બલ્કે તું પોતેજ મારે માટેનો ધણી પસંદ કરજે."

તેણી એટલું બોલ્યા બાદ પોતાનો ઘોડો દપતાવ્યો-ઇઝદ ગોશસ્પ તેની પૂઠેજ પોતાનો ઘોડો હાંકતો હતો.

પેલા ચીની સરદારે પણ હમ્લો કીધો-તે બન્ને લડાયક સિંહો વળગી પડયા.

પેલી નામદાર પેહલવાનની બેહેન-નેઝા સાથ તે સવારની નઝદીક આવી.

અને એક નેઝો તેના કમરબંદ ઉપર માર્યો-કે જેથી તેનું બખ્તર તેમજ તેનાં બદન ઉપરનું વળગણ છૂટું થઈ ગયું.

કે ઝીન્ અન્દર્ બોરૂતાહો શુદ સર્ નેગૂન્
શુદ આન્ રીગે ઝીર્ અન્દરશ જૂએ ખૂન્
ચલાન્ સીનહ્ બા આન્ ગુઝીદહ્ સેપાહ્
બરૂઅન્ગીખ્ત અસ્પ્ અન્દર્ આન્ રઝમગાહ્
હમહ્ લશ્કરે ચીન બહમ બર્ શેકસ્ત
બસી કોશ્તો અફ્ગન્દો ચન્દી બેખસ્ત
દો ફરસન્ગ્ બા ઊ હમી શુદ કે પસ
બર્ અસ્પાન્ નમાન્દન્દ બેસ્યાર્ કસ
સરાસર્ હમહ્ દશ્ત શુદ રૂદે ખૂન્
યકી બી સરો દીગરી સર્ નેગૂન્

તે ઝીન ઉપરથી ઊંધે મસ્તક નીચે પડયો-અને તેની નીચેની રેતી લોહીની નદી બની ગઈ.

પછી ચલાન સીનેહે તે પસંદ કીધેલા સવારો સાથ-લડાઈગાહમાં ઘોડો દપતાવ્યો.

તેણે ચીનનાં તમામ લશ્કરને શેકસ્ત આપી-ઘણાક માર્યા ગયા, નીચે પડયા અને કેટલાક ઝખમી થયા.

બે ફર્સંગ સુધી તેઓની પૂઠ પકડી-જેથી ઘણાક સેપાહો પોતાના ઘોડા ઉપર કાયમ રહ્યા નહીં.

તમામ મયદાન લોહીની નદી બન્યું-કોઈ માથાં વગરનો તો કોઈ ઊંધે મસ્તક પડેલો જણાયો.

નામએ ગોર્દૈયહ્ બગોરૂદૂય.

ચુ ફીરૂઝ શુદ સૂએ ઈરાન્ કશીદ્
બરે શાહ્રૂયારે દેલીરાન્ કશીદ્
બઆમૂય બેન્શસ્તો યક્ ચન્દ બૂદ્
બદેલશ અન્દરૂન્ દાવરીહા ફેઝૂદ્
યકી નામહ્ સૂએ બેરાદર્ બદર્દ
નેવેશ્તો કે હર્ કારશ આગાહ્ કર્દ
ચુનીન્ ગોફ્ત આન્ગહ્ કે બહરામ ગોર્દ
બતીમારો દર્દે બેરાદર્ બેમોર્દ
તોરાઓ મરા મોઝ્દ બેસ્યાર્ દાદ્
રવાને વય અઝ મા બી આઝાર્ બાદ્
દેગર્ ગોફ્ત બા શાહ્રૂયારે બલન્દ્
બેગૂય આન્ચે અઝ મન્ શનીદી ઝે પન્દ્
પસે મા સેપાહી બેયામદ ગરાન્
હમહ્ નામદારાને જન્ગ્ આવરાન્
બરાન્ ગૂનહ્ બર્ દાશ્તમ શાન્ ઝે રઝમ
કે નહ્ રઝમ બીનન્દ અઝીન્ પસ ન બઝમ
બસી નામવર્ મેહ્તરાન્ બા મનન્દ્
નબાયદ કે આયદ બરીશાન્ ગઝન્દ્
નેશસ્તમ બઆમૂય તા પાસોખમ
બેયારદ મગર્ અખ્તરે ફર્રોખમ

જ્યારે તેણી ફતેહમંદ થઇ ત્યારે ઇરાન તરફ દેલાવર લોકોના પાદ- ૯૫
શાહની નઝદીક લશ્કર લઈ ચાલી.

તેણીએ આમૂયમાં આસાયેશ લીધી અને થોડોક વખત ત્યાંજ થોભી-તેણીનાં દિલમાં ગૂચવાડા વધતા ગયા.

તેણીએ પોતાના ભાઈ ગોરદૂય ઉપર દુઃખ સાથેનું એક નામુ-લખ્યું અને તેને દરેક કામથી વાકેફ કીધો.

તેણીએ એમ લખ્યું કે "જ્યારે પેહલવાન બેહરામ ભાઈનાં દુઃખ અને ગમમાં મરણ પામ્યો,

ત્યારે તને અને મને ઘણીક વધાઇ આપી ગયો છે-તેનું રવાન આપણાંથી દુઃખ વગરનુંજ હોજો!"

બીજું લખ્યું કે "તેં જે કાંઇ મારી તરફથી શીખામણો સાંભળી છે તે મોટા પાદશાહને કહેજે.

અમારી પછાડી તમામ લડાયક નામદારોનું એક ભારી લશ્કર આવ્યું હતું,

જેને મેં લડાઈમાં એવું વીખેરી નાખ્યું-કે તેઓ હવે પછી નહીં લડાઇ જોશે કે નહીં ખુશીની મજલેસ જોઇ શકશે.

ઘણાક નામવર સરદારો મારી સાથે છે-માટે અને એવું નહીં બનવું જોઇયે તેઓને કશું નુકસાન પહોંચે.

હું આમૂયમાં થોભી છું જ્યાં કદાચ મારો ભાગ્યશાળી સેતારો કાંઇક સારોજ જવાબ લાવશે."

કોશતને ખુસ્રવ્ બન્દૂયરા.

વઝાન્ પસ બઆરામ બેન્શસ્ત શાહ્
ચુ બર્ખાસ્ત બહ્રામે જન્ગી ઝે રાહ્
નદીદ્ અઝ બુઝોર્ગાન્ કસી કીનહ્જૂય
કે બા ઊ બરૂય અન્દર્ આવર્દ રૂય
બદસ્તૂરે પાકીઝહ્ યક્ રૂઝ ગોફ્ત
કે અન્દીશહ્ તા કય બુવદ દર્ નેહોફ્ત
કોશન્દહ્ પેદર્ હર્ ઝમાન્ પીશે મન્
હમી બુગ્ઝરદ ઊ બુવદ ખીશે મન્

જ્યારે લડાયક બેહરામ તેના રસ્તા વચ્ચેથી દૂર થયો-ત્યારે તે પછી ૯૬
પાદશાહ આરામથી બેસવા લાગ્યો.

મોટાઓમાંથી એવો કોઈ લાયક રહ્યો નહીં-કે જે તેની સામે થાય.

તેણે એક દિવસે પોતાના નેક વઝીરને કહ્યું-કે "મારા દિલમાંનો વિચાર કયાં સુધી છૂપો રહી શકશે?

મારા બાપને મારનારો દરેક વખત મારી નઝદીકથી પસાર થાય છે અને તે મારો ખેશી છે.

ચુ રઉશન્ રવાનમ પુર્ અઝ ખૂન બુવદ
હમી પાદ્શાહી કુનમ ચૂન્ બુવદ
નેહાદન્દ ખાનો મયે ચન્દ ખરૂદ
હમાન્ રૂઝ બન્દૂયરા બન્દ કરૂદ
વઝાન્ પસ ચુનીન્ ગોફ્ત બા રહનુમાય
કે ઊરા હમ અકનૂન્ ઝે તન્ દસ્તો પાય
બેબુરીદ તા ઊ બખૂને કેયાન્
ચુ બી દસ્ત બાશદ ન બન્દદ મેયાન્
બુરીદન્દો હમ દર્ ઝમાન્ ઊ બમોરદ
પુર્ અઝ ખુન્ રવાનશ બખુસ્રવ્ સેપોરદ
વઝાન્ પસ બસૂએ ખોરાસાન્ કસી
ફ્રેરેસ્તાદો અન્દરૂઝ કર્દશ બસી
૯૭ બદુ ગોફ્ત બા કસ મજુમ્બાન્ ઝબાન્
અઝ ઈદર્ બેરવ તા દરે મર્ઝબાન્
બગોસ્તહમ ગૂય ઈચ ગૂનહ મપાય
ચુ ઈન્ નામએ મન બેખાની બેયાય
ફ્રેરેસ્તાદહ અન્દર્ ખોરાસાન્ રસીદ
બદરગાહે મર્દ તન્આસાન્ રસીદ
બેગોફ્ત આનચે ફર્માને પર્વીઝ બૂદ
કે શાહી જવાન્ બૂદો ખૂનરીઝ બૂદ

જ્યારે મારો રોશન જીવ દુઃખી રહે–ત્યારે હું પાદશાહી તે કેવી રીતે કરી શકું ?”

હવે ખાણું પરીસાયું અને થોડોક શરાબ પીધા પછી–તેજ દિવસે બંદૂયને કયદ કીધો.

ત્યાર પછી તેની રેહનુમાઈ કરનારાઓને કહ્યું–કે “હમણાંજ તેનાં તન ઉપરથી હાથ અને પગ,

કાપી કાઢો કે જેથી જ્યારે તે હાથ વગરનો થશે ત્યારે પાદશાહોનાં ખૂન માટે કમર બાંધશે નહીં.”

આથી તેઓએ તે કાપ્યા અને તુરત તે મરણ પામ્યો-તેણે પોતાનો લોહીથી ભરેલો જાન ખુસરૂને સોંપ્યો.

ત્યાર પછી પાદશાહે એક જણને ખુરાસાન તરફ-મોકલ્યો અને તેને ઘણીક શીખામણ દીધી.

તેને કહ્યું કે “તું કોઈ સાથ કશું પણ બોલતો ના-તું અહીંથી તે હાકેમની દરબાર સૂધી જા.

અને ગોસ્તહમને કહેજે કે ‘તું જરા પણ થોભતો ના-જેવું આ મારૂં નામુ વાંચે તેવોજ તુરત આવી લાગજે.’”

પેલો કાસેદ ખુરાસાન પહોંચ્યો–અને તે સુખવાસી શખ્સની દરગાહમાં ગયો.

અને પર્વીઝ કે જે એક જવાન અને ખૂન રેડનારો પાદશાહ હતો, તેનો જે કાંઇ હોકમ હતો, તે તેને કહી સંભળાવ્યો.

સર્ પીચીદને ગોસ્તહમ્ અઝ્ ખુસ્રવ્ વ બઝની ગેરેફ્તને ઊ ગોર્દેયહ્‌રા.

——:o:——

ચુ ગોસ્તહુમ બેશનીદ લશ્કર્ બેરાન્દ
પરાગન્દહ લશ્કર્ હમહ બાઝ ખાન્દ
ચુનીન્ તા બશહ્‌રે બુઝોર્ગાન્ રસીદ
ઝે સારીઓ આમુલ્ બગોર્ગાન્ રસીદ
શનીદ આન્ કે શુદ શાહે ઇરાન્ દુરોશ્ત
બેરાદર્શ બન્દૂય નાગહ બેકોશ્ત
ચુ બેશનીદ દસ્તશ બદન્દાન્ બેકન્દ
ફ્રેરૂદ આમદ અઝ્ પોશ્તે ઝીને સમન્દ
હમહ જામએ પહ્‌લવી કર્દ ચાક્
ખોરૂશાન્ બસર્ બર્ હમી રીખ્ત ખાક્
બેદાનેસ્ત ક્રૂરા જહાન્દાર્ શાહ
બકીને પેદર્ કર્દ ખાહદ તબાહ
૯૮ ખોરૂશાન્ અઝાન્ જાયગહ બાઝ ગશ્ત
તો ગોફ્તી કે બા બાદ અમ્બાઝ ગશ્ત
સેપાહે પરાગન્દહ કર્દ અન્જુમન્
હમી તાખ્ત તા બીશએ નારવન્
ચુ નઝદીકીએ કૂહે આમુલ રસીદ
સેપહ્‌રા બદાન્ બીશહ અન્દર્ કશીદ
હમી બોર્દ બર્ હર્ સુઇ તાખ્તન્
બદાન્ તાખ્તન્ બૂદ કીન્ આખ્તન્

ગોસ્તહમે ખુસરૂથી સર ફેરવવું અને તેનું ગોર્દિયહ સાથ પરણવું.

——:o:——

જ્યારે ગોસ્તહમે એવું સાંભળ્યું ત્યારે તેણે વીખરાયલું તમામ લશ્કર પાછું ભેગું કરી આગળ ચલાવ્યું.

એમ કરતો તે બુઝોર્ગોનાં શેહરમાં આવી પહોંચ્યો–સારી અને આમુલ થઇને ગોરગાનમાં આવ્યો.

ત્યાં તેણે એવું સાંભળ્યું કે “ઈરાનનો પાદશાહ સખ્ત બન્યો છે-અને તેના ભાઈ બન્દૂયને એકાએક કાપી નાખ્યો છે.”

જ્યારે એવું સાંભળ્યું ત્યારે તેણે પોતાના હાથ દાંતમાં કરડયો-તે ઘોડાની પીઠ ઉપરથી નીચે ઉતર્યો.

તેણે તમામ પેહલવાની પોશાક ફાડી નાખ્યો–તે રડતો રડતો સર ઉપર ખાક છાંટવા લાગ્યો

તે સમજી ગયો કે “તેને દેશની સંભાળ કરનાર પાદશાહ–પોતાના બાપના કીનામાં મારી નાખવા માંગે છે”

આથી તે પોકાર કરતો ત્યાંથી પાછો ફર્યો–તું કહે ગોયા તે પવનનોજ સાથી બની ગયો.

તેણે વીખરાયલું લશ્કર પાછું એકઠું કીધું અને નારવનના જંગલ સૂધી તે દોડતો ગયો.

જ્યારે આમુલના પહાડની નઝદીક જઇ પહોંચ્યો–ત્યારે લશ્કરને તે જંગલમાં ભેગું કીધું.

તે ચો તરફ હુમ્લા કરવા લાગ્યો–તે હુમ્લો કરવાની મતલબ કીનો લેવાની હતી.

**બહર સૂ કે બી કાર મરદુમ બુદન્દ
બનાની હમહ બન્દએ ઊ શુદન્દ
બજાઈ કે લશ્કરગહે શાહ બૂદ
કે ગોસ્તહમ અઝાન્ લશ્કર આગાહ બૂદ
હમી બર સરાન્ શાન્ ફેરૂદ આમદી
સેપહરા ચકાચક બહમ બરઝદી
વઝાન્ પસ ચુ ગોરદુય શુદ નઝદે શાહ
બેગોફ્ત આન્ કુજા ખાહરશ બા સેપાહ
બદાન્ મરઝબાનાને ખાકાન્ ચે કરદ
કે દર મર્વ અઝીશાન બર આવરદ ગરદ
વઝાન્ સૂચ ગોસ્તહમ બેશનીદ નીઝ
કે બહરામે ચલ્રા પુર આમદ કફીઝ
હમાન્ ગોર્દેયહ બા સેપાહે બુઝોર્ગ્
બેશ્ફ્ત અઝ બરે નામદારી સુતોર્ગ્
પસે ઊ સેપાહી બેયામદ બકીન્
ચે કરદ ઊ બદાન્ નામદારાને ચીન્
પઝીરહ શુદનરા સેપહ બર નેશાન્દ
વઝાન્ બીશહ ચૂન બાદ લશ્કર બેરાન્દ
ચુ આગાહ શુદ ગોર્દેયહ રફ્ત પીશ
બબા સરવરો નામદારાને ખીશ
ચુ ગોસ્તહમ દીદ આન્ સેપહરા બરાહ
બર અન્ગીખ્ત અસ્પ અઝ મેયાને સેપાહ
બેયામદ બરે ગોર્દેયહ પુર ઝે દર્દ
ફેરાવાન્ ઝે બહરામ તીમાર ખર્દ
હમાન્ દર્દે બન્દુય બા ઊ બેગોફ્ત
હમી બાસ્તીન્ ખૂન્ ઝે મેઝ્ગાન્ બેરોફ્ત
ચલાન્ સીનહરા દીદો ઈઝદ ગોશસ્પ
ફેરૂદ આમદ અઝ દૂર ગેર્યાન્ ઝે અસ્પ
બેગોફ્ત આન્ કે બન્દુયરા શહર્યાર
તબહ કર્દ બદ શુદ મરા રૂઝગાર
તો ગોફ્તી ન અઝ ખાહરશ ઝાદહ બૂદ
ન અઝ બહરે ઊ તન બખૂન દાદહ બૂદ
રવાન્ પીશે પાયશ બર અફ્શાન્દી
ચુ ઝૂ દૂર ગશ્તી દેઝમ માન્દી
નુખોસ્તીન ઝે તન્ દસ્તો પાયશ બુરીદ
બદાન્ સાન્ કે અઝ ગઉહરે ઊ સઝીદ
શુમારા બદુ ચીસ્ત અકનૂન ઊમીદ
કે બર નાવરદ હરગેઝ અઝ શાખે બીદ
અબા હમ ગેનાન્ તાન્ બતર ઝાન્ કુનદ
બશહર અન્દરૂન ગોશ્ત અર્ઝાન્ કુનદ
ચુ અઝ દૂર બીનદ ચલાન્ સીનહરા
બર આશૂબદો નવ કુનદ કીનહરા
કે સાલાર બૂદી તો બહરામરા
અઝૂ યાફ્તી દર જહાન્ કામરા
વઝૂ હરકે દાનદશ પરહીઝ બેહ
ગુલૂએ વરા દશનએ તીઝ બેહ
ગર ઇદર બેબાશીદ બા મા બહમ
ઝનીમ અન્દરીન્ રાય બર બીશો કમ
પઝીરોફ્ત અઝૂ હર કે બેશનીદ પન્દ
હમી જસ્ત હર યક ઝે રાહે ગઝન્દ**

જ્યાં કેયે કે બેકાર માણસો હતાં-તેઓ સઘળાં ખાવાની લાલચે તેના નોકર બન્યાં.

જે જગ્યાએ કે પાદશાહની છાવણી હતી-અને જે લશ્કરથી ગોસ્તહમ વાકેફગાર હતો,

ત્યાં હલ્લા કરી તેઓનાં સર નીચે નાખવા લાગ્યો-અને અચાનક તે લશ્કરને બરહમ મારવા લાગ્યો.

એની તરફ જ્યારે ગોરદુય પાદશાહની આગળ ગયો-ત્યારે તેણે તેની બેહેને પોતાનાં લશ્કર સાથ શું કીધું તે કહ્યું.

તેણીએ તે ખાકાનના હાકેમો સાથે શું કીધું હતું તે કહ્યું-કે મર્વમાં તેઓની ગર્દ કાઢી નાખી હતી.

પેલી તરફ ગોસ્તહમે પણ સાંભળ્યું-કે "પેહલવાન બેહરામનો વખત ભરાઇ ચૂક્યો છે,

તેમજ ગોરદિયહ મોટાં લશ્કર સાથ-મોટા નામદાર પાદશાહ આગળ ગઇ છે.

તેણીની પછાડી કીનાથી ભરેલું એક લશ્કર આવ્યું હતું-અને તેણીએ તે ચીનના નામદારો સાથ શું કીધું હતું?"

ત્યારે ગોસ્તહમે લશ્કરને તેણીને એસ્તેકબાલ જવા માટે તૈયાર કીધું-અને તે જંગલમાંથી પવનની મિસાલ લશ્કર આગળ ચલાવ્યું.

જ્યારે ગોરદિયહને ખબર પડી ત્યારે પોતાના સરદારો અને નામદારો સાથ આગળ ગઇ.

જ્યારે ગોસ્તહમે તે લશ્કરને રસ્તામાં જોયું-ત્યારે તેણે લશ્કરની વચ્ચેથી પોતાનો ઘોડો આગળ દપતાવ્યો.

તે દુઃખ ભરેલો ગોરદિયહની નઝદીક આવ્યો-તેણે 'બેહરામ માટે ઘણોક ગમ ખાધો.

તેમજ બંદુયનું દુઃખ પણ તેણીને કહ્યું-તે પોતાની બાંયે કરી આંખમાંનાં આંસુ લુછવા લાગ્યો.

તેણે ચલાન સીને અને ઈઝદ ગોશસ્પને જોયા-ત્યારે દૂરથી રડતો ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતર્યો.

તે બોલ્યો કે "પાદશાહે બંદુયને-મારી નાખ્યો અને મારો વખત પૂરો થયો.

તું કહે ગોયા પાદશાહ તેની બેહેનનો દીકરો હતોજ નહીં-અને તેને માટે બંદુએ પોતાનાં શરીરને મરવા માટે આપેલુંજ નહીં હતું.

તે તો પોતાનો જીવ એના પગ આગળજ પછાડતો હતો-અને જો તેનાથી એ ખુસરૂ દૂર થતો તો તે ગમગીન રહેતો હતો.

પહેલાં તો જેવી રીતે કે તેનાં ખાન્દાનથી થતું આવ્યું છે તેમ-તેનાં શરીર ઉપરથી હાથ અને પગ કાપ્યા.

હવે તમો લોકો તેનાથી શું આશા રાખો છો?-બેદનાં ઝાડની ડાળને કદીબી ફળ લાગતાં નથી.

તમો સઘળાઓ સાથ તો એ એના કરતાં પણ વધારે ભૂંડાઈ કરશે-અને શેહરમાં સઘળે ગોસ્ત સસ્તું કરી મૂકશે.

જ્યારે તે ચલાન સીનેહને દૂરથી જોશે-ત્યારે તે ગુસ્સે થશે અને કીનો તાઝો કરશે.

કારણકે તું બેહરામનો સરદાર હતો-અને તેનાથીજ તું દુન્યામાં મુરાદ પામ્યો હતો.

જે કોઇ કે તેને ઓળખે છે તેઓએ તો તેનાથી દૂર રહેવુંજ સારૂં છે-તેનાં ગળાં માટે તો તિક્ષ્ણ છરોજ ભલો છે.

જો તમો અહીંજ થોભો તો આપણે સાથે-એ બાબદમાં વધતો ઓછો વિચાર કર્યે."

જે કોઇએ તેની નસીહત સાંભળી તેઓએ તે કબૂલ કીધી-દરેક જણ આ આફતની રાહથી છૂટવાના ફાંફાં મારવા લાગ્યો.

ઝબાન્ તીઝ્ બર્ ગોર્દેયહ્ બર્ કુશાદ્
હમી કર્દ્ કેદારે બહ્રામ્ યાદ્
૧૦૧ ઝે ગોફ્તારે ઊ ગોર્દેયહ્ ગશ્ત સોસ્ત
શુદ્ અન્દીશહા બર્ દેલશ બર્ દુરોસ્ત
બેબૂદન્દ્ યક્સર્ બનઝદીકે ઊય
દુરોખ્શાન્ શુદ્ આન્ જાને તારીકે ઊય
યલાન્ સીનહ્રા ગોફ્ત ઇન્ ઝન્ બશૂય
નગૂયદ્ નજૂયદ્ બરીન્ આબ્રૂય
ચુનીન્ દાદ્ પાસોખ કે તા ગૂયમશ
બગોફ્તારે બેસ્યાર્ દેલ જૂયમશ
યલાન્ સીનહ્ બા ગોર્દેયહ્ ગોફ્ત ઝન્
બગીતી તોરા દીદહ્ અમ્ રાએઝન્
ઝે ખાકાન્ કરાનહ્ ગુઝીદી સઝીદ્
કે રાએ તો આઝાદગાન્રા ગઝીદ્
ચે ગૂઇ ઝે ગોસ્તહ્મે યલ્ ખાલે શાહ્
તવાન્ગર્ સેપહ્બુદ્ સરી બા સેપાહ્
બદ્ ગોફ્ત શૂઈ કઝ્ ઇરાન્ બુવદ્
અઝ્ તોખ્મએ મા ન વયરાન્ બુવદ્
યલાન્ સીનહ્ ઊરા બગોસ્તહ્મ દાદ્
દેલાવર્ ગવી બૂદ ખુસ્રવ નેઝાદ્
હમી દાશતશ ચૂન્ યકી તાઝહ્ સીબ્
કે અન્દર્ બલન્દી નદીદી નેશીબ્
૧૦૨ સેપાહી કે અઝ્ નઝદે ખુસ્રવ શુદી
બઝ્ રૂઝગારે કોહુન્ નવ શુદી
હરાનગહ્ કે દીદી શેકસ્તે સેપાહ્
ગવાન્રા હમી દાશતી દર્ પનાહ્

પછી ગોસ્તહમે ગોરદિયહ સાથ હલટભરી વાતો કરવા માંડી-અને બેહરામનાં કામોની યાદ કરવા લાગ્યો.

ગોરદિયહ તેની વાતથી નાહિમ્મત થઇ ગઇ-તેણીનાં મનમાં તેના વિચારો ઠીક લાગ્યા.

તેઓ સઘળા તેની નઝદીક બેઠા-જેથી તેનો સીઆહ જીવ પાછો ઝળકતો થયો.

ગોસ્તહમે યલાન સીનેહને કહ્યું કે "આ અઉરત પરણવા માટે કશું બોલતીજ નથી અને એમાં આબરૂ સમજતીજ નથી."

તેણે એવો જવાબ દીધો કે "હું તેને કહીશ-અને ઘણીક વાતોથી તેનો વિચાર તપાસીશ."

પછી યલાન સીનેહે ગોરદિયહને કહ્યુ કે "ઓ અઉરત!-દુન્યામાં મેં તનેજ સલાહકાર અઉરત જોઈ છે.

તેં ખાકાનથી દૂરી એખત્યાર કીધી તે વાજબીજ કીધું-કારણ તારા વિચારે ઈરાનના મોટાઓનેજ પસંદ કર્યા હતા.

તું પાદશાહના મામા પેહલવાન ગોસ્તહમ માટે શું કહે છે?-તે લશ્કર સાથનો એક તવંગર સરદાર છે."

તેણી બોલી કે "જો એક ધણી ઈરાની હોય-તો તેનાથી આપણનું તોખ્મ બરબાદ થતું નથી."

આથી યલાન સીનેહે તેણીને ગોસ્તહમને નેકાહમાં આપી-જે એક દિલાવર પેહલવાન અને પાદશાહી બુન્યાદનો હતો.

તે તેણીને એક તાઝાં સેબફળની માફક રાખતો હતો-કારણકે તેણી ચઢતીના વખતમાં પડતી જોતી હતીજ નહીં.

જે લશ્કર કે ખુસરૂ આગળથી ત્યાં જતું-તેના ઉપર જૂનો ઝમાનો પાછો નવો થતો હતો.

જે વખતે કે તે લશ્કરની શેકસ્ત જોતો-તે વખતે પેહલવાનોને પોતાની પનાહમાં રાખતો હતો.

રાએ ઝદને ખુસ્રવ્ બા ગોર્દૂય દર્ કારે ગોસ્તહમ્ વ કોશતહ્ શુદને ગોસ્તહમ્ બદસ્તે ગોર્દેયહ્ બચારએ ગોર્દૂય.

ખુસરૂએ ગોરદૂય સાથ ગોસ્તહમનાં કામમાં મસ્લહત કરવી અને ગોસ્તહમનું ગોરદૂયના ચારાથી ગોર્દિયહના હાથ ઉપર માર્યું જવું.

ચુનીન્ તા બર્ આમદ્ બરીન્ ચન્દ્ ગાહ્
ઝે ગોસ્તહ્મ પુર્ દર્દ્ શુદ્ જાને શાહ્
બર્ આશોફ્ત રૂઝી બગોર્દૂય ગોફ્ત
કે ગોસ્તહ્મ બા ગોર્દેયહ્ ગશ્ત જોફ્ત
સુએ ઊ શુદન્દ્ આન્ બુઝોર્ગ્ અન્જુમન્
બર્આનમ્ કે ઊ બૂદ્ શાન્ રાએઝન્
ઝે આમુલ્ કસ્ આમદ્ ઝે કાર્આગેહાન્
હમહ્ ફાશ ગશ્ત આન્ચે બૂદી નેહાન્
હમી ગોફ્ત અઝીન્ગૂનહ્ તા તીરહ્ ગશ્ત
ઝે દીદાર્ ચશ્મે યલાન્ ખીરહ્ ગશ્ત
ચુ સાઝન્દગાન્ શમ્ઓ મય સાખ્તન્દ્
ઝે બીગાનહ્ અયવાન્ બેપર્દાખ્તન્દ્

એ ઉપર પણ કેટલોક વખત નીકળી ગયો-પાદશાહનો જીવ ગોસ્તહમ તરફથી દર્દ ભરેલો થયો.

તેણે એક દહાડો ગુસ્સે થઇ ગોરદૂયને કહ્યું કે "ગોસ્તહમ ગોરદિયહનો ધણી થયો છે.

પેહલું મોટું લશ્કર પણ તેની તરફ થઇ ગયું છે-હું ધારું છું કે તેજ તેઓનો એ બાબતનો સલાહકાર થયો હશે.

જાસુસોમાંનો એક આમુલથી આવ્યો છે-તેનાથી તેઓની સઘળી વાતો કે જે કાંઈ છૂપી હતી, તે ઝાહેર થઈ છે."

એ પ્રમાણે રાત અંધારી થઇ ત્યાં સુધી પાદશાહ બોલવા લાગ્યો-અંધારે જોવાથી પેહલવાનોની આંખ પણ હયરાન રહી.

જ્યારે ખિદમતગારોએ બત્તી સળગાવી અને મય હાઝેર કર્યો-ત્યારે પારકાઓથી તે અયવાન ખાલી કરવામાં આવ્યો.

નેશસ્તન્દ ગોરૂદૂયો ખુસરૂ બહમ
હમી ગોફ્તન્ ખુસરૂ કે હરૂ બીરો કમ
બદ્દ ગોફ્ત અઝ ઇદરૂ ફેશાવાન્ સેપાહુ
બઆમુલ ફેરેસ્તાદહુ અમ કીનહુખાહુ
હમહુ ખસ્તહુ દેલ બસ્તહુ બાઝ આમદન્દ
પુરૂ અઝ નાલહો પુરૂ ગોદાઝ આમદન્દ
કુનૂન અન્દરીન્ રાએ મારા યકીસ્ત
કે આન્ રાય બા તાજો તખ્ત અન્દકીસ્ત
ચુ બહ્‌રામ ચૂબીનહુ ગુમ કરદ રાહુ
હમીશહુ બુદી ગોર્દેયહુ નીકુખાહુ
કુનૂન ચારઈ હસ્ત નઝદીકે મન
મકુન ઇન્ સખુન બરૂ સરે અન્જુમન
સુએ ગોર્દેયહુ નામહુ બાયદ નેવેશ્ત
ચુ જૂએ પુરૂ અઝ મય બબાધે બેહેશ્ત
કે તા તૂ હમી દૂસ્તદારી કુની
બહરૂ જાયો હરૂ કારૂ યારી કુની
બરૂ આમદ બરીન્ રૂઝગારે દરાઝ
ઝબાન્ બરૂ હેલમ ઢીચ્ નુકુશાદ રાઝ
કુનૂન્ રૂઝગારે સખુન ગોફ્તનસ્ત
કે ગોરૂદૂય મારા બજાએ તનસ્ત
નેગરૂ તા ચેગૂનહુ કુની ચારઈ
કઝાન્ ગુમ શવદ ઝેશ્ત પત્યારઈ
કે ગોસ્તહુમરા ઝીરે સન્ગ્ આવરી
દેલો ખાનએ મા બચન્ગ્ આવરી
ચુ ઇન્ કર્દહુ બાશી સેપાહે તોરા
હમાન્ દરૂ જહાન્ નીકુખાહે તોરા
બનઝદીકે મન્ શાન્ બુવદ ઝીન્હારૂ
બહરૂ જાય હરૂગેઝ નબાશન્દ ખારૂ
કસીરા કે ખાહી દેહમ કેશ્વરી
કે ગર્દદ બદાન્ કેશ્વરૂ અન્દરૂ સરી
તો આઈ બમુશ્કૂએ ઝરૂરીને મા
સરૂ આવર્દહુ બાશી હમહુ કીને મા
બદીન્ બરૂ ખુરમ ચન્દ સઉગન્દ નીઝ
ફેઝાયમ બરીન્ બન્દહા બન્દ નીઝ
અગરૂ સરૂ બેપીચમ ઝે સઉગન્દે મન્
મબાદા ઝે મન્ શાદ પયવન્દે મન્
બદ્દ ગોફ્ત ગોરૂદૂય અનૂશહુ બુદી
ચુ નાહીદ દરૂ બોરૂજ ખૂશહુ બુદી
તો દાની કે મન્ જાનો ફર્ઝન્દે ખીશ
બરો બૂમે આબાદો પયવન્દે ખીશ
બજાએ સરે તૂ નદારમ બચીઝ
ગરૂ ઇન્ ચીઝહા અરૂજમન્દસ્ત નીઝ
બદીન્ કસ ફેરેસ્તમ બનઝદીકે ઊય
દુરોખ્શાન્ કુનમ જાને તારીકે ઊય
યકી નામહુ ખાહમ બરૂ ઊ મોહરે શાહુ
હમાન્ ખત્તે ઊ ચૂન્ દુરોખ્શન્દહુ માહુ
બખાહરૂ ફેરેસ્તમ ઝને ખીશરા
કુનમ દૂરૂ અઝીન્ દરૂ બદઅન્દીશરા
કે ચૂનાન્ સખુન્ નીસ્ત ઝોઝ કારે ઝન્
બવીઝહુ ઝની કૂ બુવદ રાએઝન્

ખુસરૂ અને ગોરદૂય સાથે બેઠા-ખુસરૂએ કમઝોયાદા વાતો કરવા માંડી.

તે બોલ્યો કે "અહીંથી મેં આમુલ તરફ ઘણુંક લડાયક લશ્કર મોકલેલું હતું.

તે સઘળું ઝખ્મી દિલે, બંધાઇને પાછું આવ્યું-તે રૂદનના પોકારથી ૧૦૩
ભરેલું અને નાતવાનં બનેલું પાછું આવ્યું છે.

હવે એ બાબતમાં મને એક વિચાર આવે છે-જો કે જે વિચાર તાજ અને તખ્ત સાથે સરખાવતાં ઘણો હલકો છે.

જ્યારે બેહરામ ચોબીનેહ ગુમરાહ થયો હતો-ત્યારે ગોરદિયહ હંમેશ આપણુની નેકખાહજ હતી.

મેં એક યુક્તિ શોધી કાઢી છે-આ વાત તું લોકો આગળ ના કહેતો.

ગોરદિયહ ઉપર બેહેશ્તમાં મયની નદી વેહેતી હોય તેવું સુંદર એક નામુ લખવું જોઇયે.

કે 'તું હંમેશ અમારી વફાદાર રહી છે-અને દરેક જગ્યા ઉપર દરેક કામમાં અમોને મદદ કરતી રહે છે.

એ વાતને ઘણોક વખત થઇ ગયો છે-તોપણ એ વાત અમોએ છૂપીજ રાખી છે.

હવે તે વાત ખુલ્લી કરવાનો વખત આવ્યો છે-કે તારો ભાઈ ગોરદૂય તો અમારાં શરીરનીજ જગ્યાએ છે.

માટે ધ્યાન પુગાડ. તું કેવી રીતનો એક ચારો કરશે-કે જેથી આ બૂરી આફત દૂર થાય?

તે એ કે તું ગોસ્તહમને પત્થર નીચે કચડી નાખ-અને મારૂં પોતાનુ દિલ તેમજ મારા મેહલો તારા હાથમાં લાવ.

જ્યારે તું એ કરી રહેશે ત્યારે તારૂં લશ્કર-તેમજ દેશમાંના તારા ૧૦૪
નેકખાહો,

મારી નઝદીક પનાહ મેળવી શકશે-તેઓ કોઈબી જગ્યાએ કદી પણ ખુવાર થશે નહીં.

તું જે કોઇને માટે માગણી કરશે તેને હું એકુ મુલક પણ આપીશ-કે જેથી તે મુલકમાં તે સરદાર બનશે.

તું પણ મારાં સોનેરી ઝનાનખાનામાં આવશે-અને અમારા સઘળા કીનાનો છેડો તુંજ લાવી મૂકશે.

એ વાત ઉપર કેટલાક સઉગન્દ પણ લઉં છું-અને આ સઘળાં વચનો ઉપર એ વચનનો પણ વધારો કરૂં છું.

અગરજો હું આ મારા સઉગન્દથી સર ફેરવું-તો મારાથી કોઇ પણ મારૂં સગું વહાલું ખુશહાલ રહેતુંજ ના!"

ગોરદૂએ તેને કહ્યું કે "તું ખુશહાલ જીવતો રહેજે-અને કન્યા રાશિમાંના શુક્ર સેતારાની માફક ઝળકતો રહેજે!

તુ તો જાણે છે કે હું પોતાનો જીવ તેમજ પોતાનાં ફર્ઝંદ-અને પોતાનાં સગાં વહાલાં અને પોતાની આબાદ સર ઝમીન,

એ સઘળી અગર ગમે એટલી કીમતી ચીઝો છે-તોપણ તે તારાં કીમતી માથાંની જગ્યાએ હું કાંઈ પણ બિસાત ધરાવતો નથી.

એટલાજ માટે હું એક જણને તેણીની નઝદીક મોકલીશ-અને તેણીનો સીઆહ જીવ આવી રીતનાં નામાથી પાછો રોશન કરીશ.

હું એક નામુ જેની ઉપર પાદશાહની મોહર હોય તેમજ તેની ઉપર ૧૦૫
ઝળકતા માહતાબની મિસાલના હુરૂફો લખેલા હોય, તે માગું છું.

હું મારી અઉરતને મારી બેહેનની નઝદીક મોકલીશ-અને એ પ્રમાણે આ દરબારમાંથી દુશ્મનને દૂર કરીશ.

કારણકે એવી વાત કરવા એક અઉરત તેમાં ખાસ કરી તે અઉરત કે જે સલાહકાર હોય, તે સિવાય બીજાનું કામ નથી.

બરીન્ નીઝ્ હરૂચન્દ્ મીબેન્ગારમ
પયામે તો બાયદ્ બરે ખાહરમ
બરૂ આયદ્ બકામે તો ઈન્ કારૂ ઝુદ્
બરીન્ બીશો કમતરૂ નબાયદ્ ફઝુદ્
ચુ બેશનીદ્ ખુસ્રવ્ બદાન્ શાદ્ ગશ્ત
હમહુ રન્જહા બરૂ દેલશ્ બાદ્ ગશ્ત
હમ આનગહ્ બે ગન્જૂરૂ કેર્તાસ ખાસ્ત
બે મુશ્કે સેયહ્ સૂદહ્ અન્ફાસ ખાસ્ત
યકી નામહ્ બેન્વેશ્ત ચૂન બુસ્તાન્
પુરૂ અઝ્ ગુલ્ બસાને રોખે દુસ્તાન્
પુરૂ અઝ્ અહુદો પયમાનો સઉગન્દહા
બે હરૂગૂનએ લાબહો પન્દહા
ચુ બરૂ ગશ્ત અન્વાને આન્ નામહ્ ખુશ્ક
નેહાદન્દ્ મોહુરી બરૂ બરૂ બે મુશ્ક
૧૦૬ યકી નામહ્ બેન્વેશ્ત ગોરૂદ્ય નીઝ્
બેગોફ્ત અન્દરૂ પન્દો બેસ્યારૂ ચીઝ્
સરે નામહ્ ગોફ્ત આન્ચે બહુરામ કરૂદ્
હમહ્ દૂદહો બૂમ બદ્ નામ કરૂદ્
કે બખ્શાયેશ આરાદ્ યઝ્દાન્ બરૂ ઊય
મબાદા પશીમાન્ અઝાન્ ગોફ્તગૂય
હરાન્ કસ કે જાનશ નદારદ્ ખરદ્
કમો બીશીએ કારૂહા નન્ગરદ્
ગરૂ ઊ રફ્ત મા અઝ્ પસે ઊ રવીમ
બદાદે ખોદાએ જહાન્ બેગ્રવીમ
ચુ જોફ્તે મન્ આયદ્ બનઝ્દીકે તૂ
દુરોખ્શાન્ કુનદ્ રાએ તારીકે તૂ
બે ગોફ્તારે ઊ હીચગૂનહ્ મગરૂદ્
ચુ ગરૂદી શવદ્ બખ્તે તૂ રૂએ ઝરૂદ્
નેહાદ્ આન્ ખતે ખુસ્રવ અન્દરૂ મેયાન્
બેપીચીદ્ બરૂ નામહ્ બરૂ પર્નેયાન્
ઝને ચારહ્ગરૂ બેસ્તદ્ આન્ નામહ્રા
શનીદ્ આન્ સુખુન્હાએ ખુદ્ કામહ્રા
હમી તાખ્ત તા બીશએ નારવન્
ફેરેસ્તાદહ્ ઝન્ બૂદ્ નઝ્દીકે ઝન્
૧૦૭ અઝૂ ગોરૂદેયહ્ શુદ્ ચુ ખુરૂરમ બહારૂ
હમહ્ રોખ પુરૂ અઝ્ બૂયો રન્ગો નેગારૂ
બે બહુરામ ચન્દી સખુન રાન્દન્દ્
હમી આબે મેઝ્ગાન્ બરૂ અફ્શાન્દન્દ્
પસ આન્ નામએ શૂય બા ખત્તે શાહ્
નેહાની બદ્ દાદો બેન્મૂદ્ રાહ્
ચુ આન્ શીરૂ ઝન્ નામએ શાહ્ દીદ્
તો ગોફ્તી બરૂએ ઝમીન્ માહ્ દીદ્
બેખન્દીદો ગોફ્ત ઈન્ સખુનરા બરન્જ
નદારદ્ કસી કશ બુવદ્ યારૂ પન્જ
હમાન્ પન્જ તન્રા બરે ખીશ ખાન્દ્
બનઝ્દીકીએ ખાબ્ગહ્ બરૂ નેશાન્દ્
બેખાન્દ્ આન્ ખતે શાહ્ બારૂ પન્જ તન્
નેહાન્ દાશ્ત અઝ્ નામદારૂ અન્જુમન્
ચુ બુફ્રશાદ્ લબ્ ઝુદ્ પયમાન્ બેબસ્તં
ગેરેફ્ત આન્ ઝમાન્ દસ્તે ઈશાન્ બદસ્ત

એ બાબત જેમ હું વધારે વિચાર કરૂં છું-તેમ મને લાગે છે કે તે મારી બેહેન ઉપર તારોજ પયગામ જવો જોઇયે.

એ કામ તારી ઈચ્છા પ્રમાણે જલ્દીથી સરનજામ ઉતરશે-આ ગોઠવણ ઉપર કમઝેયાદ કરવાની અગત નથી."

જ્યારે ખુસરૂએ એવું સાંભળ્યું ત્યારે તે ખુશહાલ થયો-અને તેના દિલ ઉપરનાં સઘળાં દુઃખો દફે થઈ ગયાં.

તેજ વખત ખઝાન્ચી પાસેથી કાગઝ માંગ્યું-અને કાળી કસ્તુરીની ઘસેલી સીઆહી માંગી.

અને દોસ્તોના ચેહરા મિસાલના ગોલાબથી ભરેલા બાગ જેવું એક કાગઝ લખ્યું.

જે વચન, કોલ અને સઉગંદથી તેમજ દરેક રીતની ચાપલૂસી અને શીખામણોથી ભરેલું હતું.

જ્યારે તે નામાનું સરનામું સૂકાઇ રહ્યું-ત્યારે તેની ઉપર કસ્તુરીની મોહર કરવામાં આવી.

ગોરદ્યૂએ પણ એક નામુ જુદુંજ લખ્યું-તેમાં ઘણીક શીખામણો અને બીજી બાબતો લખી.

નામાની શુરૂઆતમાંજ બેહરામે જે કાંઈ કીધું હતું અને જેનાથી તમામ કુટુંબ અને મુલક બદનામ થયા તે વિષે લખ્યું,

કે "ખોદાતાલા તેનો ગુનાહ માફ કરે-અને આ બનાવોથી તેને પસ્તાવો થયા કરે તેવું ના બનતું.

જે કોઇનો જીવ કે અકલ નથી ધરાવતો-તે પોતાના કામોનો ચઢતો ઉતરતો અંદાઝો જોઇ શકતો નથી.

તે ચાલી ગયો છે અને આપણે પણ તેની પછવાડે જઇશું-અને જેહાનના સાહેબના ઇન્સાફની ખાહેશ કરીશું.

જ્યારે મારી અઉરત તારી નઝદીક આવે-અને તારા સીઆહ બનેલા વિચારો પાછા ઝળકતા કરે,

ત્યારે તેની વાતથી જરાબી ફરતી ના-જો ફરશે તો તારૂં નસીબ કરમાઇ જશે."

પછી ખુસરૂનું પેલું કાગઝ પણ અંદર મૂકયું-અને નામા ઉપર રેશમી કપડું લપેટિયું.

પેલી ચારો કરનારી અઉરતે તે નામુ લીધું-અને પોતાના આપએખ્તયાર ધણીની વાતો સાંભળી.

તેણી નારવનનાં જંગલ સૂધી ઘોડો હાંકવા લાગી-એક અઉરતની નઝદીક અઉરતજ કાસેદ તરીકે ગઇ હતી.

તેણીથી ગોરદિયહ ખુશી ભરેલા બહારની મિસાલની બની-તેણીનો ચ્હેરો ખુશી ખુર્રમી ભરેલો થયો.

તેણીઓએ બેહરામ માટે કેટલીક વાતો કીધી-અને આંખમાંથી આંસુ પાડવા લાગ્યાં.

પછી પેલું પોતાના ખાવંદનું નામુ પાદશાહના કાગઝ સાથ છૂપી રીતે તેને આપીને માર્ગ બતાવ્યો.

જ્યારે તે બહાદુર અઉરતે પાદશાહનું નામુ જોયું-ત્યારે ગોયા તેણીએ ઝમીનની સપાટી ઉપર માહતાબનેજ જોયો.

તેણી હસીને બોલી કે "જેના પાંચ મદદગાર હોય, તે આ વાતને મુશ્કેલ ગણે નહીં."

તેણે પેલા પાંચ જણાને પોતાની નઝદીક બોલાવ્યા-અને ખાબગાહની જગા આગળ બેસાડયા.

અને તે પાંચે જણા આગળ પેલું પાદશાહનું લખેલું કાગઝ વાંચ્યું-પણ સઘળી નામદારીભરી અંજુમનનાં લોકોથી તે છુપૂજ રાખ્યું.

જ્યારે તેણીએ તે વાંચવા માડિયુ ત્યારે શેતાબ તેઓ પાસેથી વચન લીધું-અને તેજ વખત તેઓના હાથ પોતાના હાથમાં પકડી તે છૂપું રાખવા કોલ લીધો.

ચુ શબ તીરહ શુદ રઉશનાઇ બેકાસ્ત
લબે શૂય બેચેહૂત નામહ બમોસ્ત
અઝાન્ મર્દુમાન્ નીઝ યારૂ આમદન્દ
બબાલીને આન્ નામદારૂ આમદન્દ
બેકૂશીદ બેસ્યારૂ બા મર્દ મસ્ત
સરન્જામ ગુયા ઝબાનશ બેબસ્ત
સેપહ્બુદ બતારીકી અન્દરૂ બેમોરૂદ
શબો રૂઝે રઉશન્ કસાન્રા સેપોરૂદ
બશહરૂ અન્દરૂન્ બાન્ગો ફર્યાદ ખાસ્ત
બહરૂ બરૂઝની આતેશો બાદ ખાસ્ત
ચુ આવાઝ્ બેશનીદ નાપાકૂ ઝન્
બખફ્તાને રૂમી બેપૂશીદ તન્
શબે તીરહ ઇરાનેયાન્રા બેખાન્દ
સુખુનહા અઝાન્ કોશ્તહ ચન્દી બેરાન્દ
પસ આન્ નામએ શાહ બેન્મૂદ શાન્
દેલીરીઓ તુન્દી બેયફૂઝૂદ શાન્
હમહ સરૂકશાન્ આફરીન્ ખાન્દન્દ
બરાન્ નામહ બરૂ ગઉહરૂ અફૂશાન્દન્દ

જ્યારે રાત અંધારી થઇ અને ઉલાસને કાપી નાખ્યો-ત્યારે તેણીએ એકાયક પોતાના ખાવંદના હોઠ મુઠીમાં પકડી તેને ગુંગળાવી માર્યો.

પેલાં તેણીના માણસોમાંથી પણ તે નામદારના બિછાના આગળ તેણીને મદદ કરવા માટે આવી લાગ્યાં.

તે શુદ્ધિ વગરના શખ્સની સાથે ઘણીક કોશેશ કરીને-શેવટે તેની ૧૦૮
બોલની ઝબાન બંધ કરી મૂકી.

તે સરદાર અંધારાની અંદરજ મરણ પામ્યો-રોશન રોઝ અને રાત બીજાઓને સોંપી આપી.

આખાં શેહરમાં પોકાર અને ફર્યાદ ઉઠી રહી-દરેક મોહલ્લામાં આગ સળગી અને તોફાન જાગ્યું.

જ્યારે પેલી નાપાક અઉરતે તે ગડબડ સાંભળી-ત્યારે રૂમી બખ્તરથી પોતાનું શરીર ઢાંકયું.

તેણીએ તે અંધારી રાતેજ ઇરાનીઓને બોલાવ્યા-અને તે માર્યા ગયલા ગોસ્તહમ માટે કેટલીક વાતો કીધી.

પછી તે લોકોને પેલું પાદશાહનું નામુ બતાવ્યું-અને તેમ કરી તેઓની બહાદુરી અને મગરૂરીનો વધારો કર્યો.

સઘળા સરદારોએ પાદશાહ ઉપર દુઆ કીધી-અને તે નામા ઉપર ગોહરો વધાવ્યાં.

નામએ ગોર્દેયહ્ બખુસ્રવ્ બખાનદને ખુસ્રવ્ ઊરા બનઝ્દે ખુદ્ વ બઝની ગેરેફ્તન્.

ગોર્દિયહનું ખુસરૂ ઉપર નામુ અને ખુસરૂએ તેણીને પોતાની નઝદીક બોલાવવી અને તેણીની સાથ શાદી કરવી.

દવાતો કલમ ખાસ્ત નાપાકૂ ઝન્
બઆરામ બેન્શસ્ત બા રાએઝન્
યકી નામહ બેન્વેશ્ત નઝદીકે શાહ
ઝે બદખાહો અઝ મર્દુમે નીકૂખાહ
સરે નામહ કરૂદ આફરીન્ અઝ નુખોસ્ત
બરાન્ કસ કે ઊ કીનહ અઝ દેલ બેશોસ્ત
દેગરૂ ગોફ્ત કારી કે ફરૂમૂદ શાહ
બરૂ આમદ બકામે દેલે નીકૂખાહ
પરાગન્દહ ગશ્ત આન્ સેપાહે બુઝોરૂગ્
બબખ્તે જહાનદારૂ શાહે સુતોરૂગ્
અઝીન્ પસ કુનૂન્ તા ચે ફર્માન્ દેહી
ચે આવીઝી અઝ ગૂશવારે રેહી
ચુ આન્ નામહ નઝદીકે ખુસ્રવ રસીદ
અઝાન્ ઝન્ વરા શાદીએ નવ રસીદ
ફેરેસ્તાદઈ ખાસ્ત શીરે ઝેયાન્
બુલન્દ અખ્તરો પાકો રઉશન્ રવાન્
યકી નામહ બરૂ સાને અર્ઝન્ગે ચીન્
નબેશ્તન્દો કર્દન્દ યન્દ આફરીન્
ગેરાનમાયહ ઝનરા બદરૂગાહ ખાન્દ
બનામહ વરા અફૂસરે માહ ખાન્દ
ફેરેસ્તાદહ આમદ બરે ઝન્ ચુ ગરૂદ
સુખુનહાએ ખુસ્રવ હમહ યાદ કરૂદ

પછી તે નાપાક અઉરતે ખડિયો અને કલમ માગી-પોતાના સલાહકારો સાથ ખાનગીમાં બેઠી.

તેણીએ પાદશાહની નઝદીક બદખાહ તેમજ નેકખાહ શખ્સો માટેનું એક નામુ લખ્યું.

તે નામાની શુરૂઆતમાં જે શખ્સે કે પોતાનાં દિલમાંથી કીનો દૂર કીધો તેની ઉપર દુઆ કીધી.

પછી લખ્યું કે "જે કામ કે પાદશાહે ફર્માવ્યું હતું-તે કામ તે ૧૦૯
નેકખાહ શખ્સની મુરાદ માફક બર આવ્યું છે.

દેશની સંભાળ રાખનાર બુઝોર્ગ પાદશાહના નસીબને ઝોરે-તે મોટું લશ્કર વીખરાઇ ગયું છે.

એ પછી હવે તું શું ફર્માન આપે છે-અને મને ગોલામોના કાનની કડીમાંની કઇ કડી પેહેરાવે છે?"

જ્યારે એ નમુ ખુસરૂની નઝદીક જઈ પહોંચ્યું-ત્યારે તે અઉરતથી તેને નવીજ ખુશહાલી ઉપજી.

તેણે મસ્ત સિંહની મિસાલનો બુલંદ સેતારેનો, પાક અને રોશન જીવનો એક એલચી બોલાવ્યો.

અને એક નામુ માની ચીતારાનાં ચીતારખાનાની માફકનું-તેણીની ઉપર લખ્યું અને તેણીની ઘણીક તારીફ કીધી.

તે ઊંચી બુન્યાદની અઉરતને પોતાની દરબારમાં બોલાવી-અને તે નામામાં તેણીને "માહતાબનાં તાજ"નો એલ્કાબ આપ્યો.

પેલો એલચી ઝડપથી પેલી અઉરતની નઝદીક આવ્યો-અને તેણે ખુસરૂની તમામ વાતો કહી સંભળાવી.

જને શીરૂ અઝાન્ નામએ શાહરૂયારૂ
શુ રખ્શાન્દહ ગુલ શુદ બવકતે બહારૂ
સેપહરા બદરૂ ખાન્દો ફ્રૂઝી બેદાદ
શુ શુદ ફ્રૂ કે રઉશન્ ખુનહ બરૂ નેહાદ
૧૧૦ શુ આમદ બનઝદીકીએ શહરે શાહ
સેપાહી પઝીરહ શુદન્દશ બરાહ
કે રહ ચૂન બદરૂગાહ શુદ બારૂ યાફત
હેશે તાજવરૂશ બીઆઝારૂ યાફત

બેયાવરૂદ અઝાન્ પસ નેસારે ગરાન્
હમ આન્ કસ કે બૂદન્દ બા ઊ સરાન્
હમહ ગન્જો આન્ ખાસ્તહ પીશ બોરૂદ
યકાયક્ બગન્જૂરે ઊ બરૂ શુમોરૂદ
કે દીનારો અઝ ગઉહરે શાહવારૂ
કસ આન્રા નદાનેસ્ત કર્દન્ શુમારૂ
કે દીબાએ ઝરૂબફતો તાજો કમરૂ
હમાન્ તખ્તે ઝરૂીનો ઝરૂીન સેપરૂ
નેગહ કરૂદ ખુસ્રવ બદાન્ ઝાદ સરૂવ
બરોખ ચૂન બહારો બરફતન્ તઝરૂવ
બરોખસારહ ચૂન ફ્રૂ ગીસૂ ચુ શબ્
હમી દુરૂ બેબારીદ ગોફતન્ કે લબ્

વરા દરૂ શબેસ્તાન્ ફ્રેરેસ્તાદ શાહ
કે હરૂ કસ ફ્રેઝૂન શુદ વરા પાયગાહ
ફ્રેરેસ્તાદ નઝદે બેરાદરૂશ કસ
હમાન્ નઝદે દસ્તૂરે ફર્યાદરસ
૧૧૧ બરૂ આઇને આન્ દીન્ મરૂરા બેખાસ્ત
બેઝીરોફતો બા જાન્ હમી દાશ્ત રાસ્ત
બયારાન્શ બરૂ ખેલઅત અફગન્દ નીઝ
દેરમ દાદો દીનારો હરૂગૂનહ ચીઝ

તે બહાદુર અઉરત તે પાદશાહનાં નામાથી-બહારની મોસમના ખીલેલા ગુલાબ માફક ખીલી.

પછી તેણીએ લશ્કરને દરવાઝા ઉપર બોલાવી તેઓનો પગાર ચૂકવ્યો-અને જ્યારે દિવસ ઉગ્યો ત્યારે પોતાનો સરસામાન લાધ્યો.

જ્યારે તેણી પાદશાહનાં શેહરની નઝદીક આવી પહોંચી-ત્યારે કેટલુંક લશ્કર તેને રાહમાં એસ્તેકબાલ ગયું.

રાહમાંથી જ્યારે તેણી પાદશાહની દરગાહમાં ગઇ ત્યારે અંદર દાખેલ થવાનો હોકમ મળ્યો-તેણીએ પાદશાહનું દિલ કાંઇ પણ ઇઝા વગરનું ખાલેસ જોયું.

ત્યાર પછી તેણી અને તેની સાથ જે સરદારો હતા તેઓ ભારી કીમતનો નેસાર લાવ્યા

તમામ ખઝાનો અને પેલો હદયો પાદશાહની નઝદીક લઇ ગયા-અને તે સઘળો પાદશાહના ખઝાન્ચીને ગણી આપ્યો.

તેમાંના દીનાર અને પાદશાહીને લાયકનાં ગોહરો એવાં હતાં-કે જેની કોઈ ગણત્રી પણ કરી શક્યું નહીં.

સુનેરી ભરતનાં ચીનાઈ કપડાં, તાજ અને કમરબંદ-તેમજ સોનેરી તખ્ત અને સોનેરી ઢાલની કોઇ કીમત કરી શક્યું નહીં.

ખુસરૂએ તે સીધાં સરોવરનાં ઝાડ ઉપર નેગાહ કીધી-તો તેણી ચેહરામાં બહારની મિસાલની અને ચાલમાં તીતરની મિસાલ દેખાઈ

ચેહરામાં તેણી રોશન રોઝની માફકની હતી અને તેણીનાં ઝુલ્ફાં રાતની માફક કાળાં હતાં-બોલતી વખતે તેણી ગોયા પોતાના હોઠમાંથી મોતીજ વરસાવતી હતી.

તેણીને પાદશાહે પોતાનાં ઝનાનખાનામાં મોકલી આપી-અને બીજી અઉરતો કરતાં તેણીનો મરતબો વધારે થયો.

પછી એક જણને તેણીના ભાઈની નઝદીક તેમજ પોતાના મદદગાર વઝીરની નઝદીક મોકલી તેઓને તેડાવ્યા.

પોતાના દીનધર્મના રેવાજ મૂજબ તેણીના હાથની માગણી કીધી-અને તે કબૂલ કીધા બાદ તેણીને પોતાના જીવની માફક સારી રીતે રાખવા લાગ્યો.

તેણીના મદદગારો ઉપર પણ સરપાવની નવાઝેશ કીધી-અને તેઓને દિરમની તેમજ દીનારની થેલીઓ અને બીજી દરેક ચીઝની બક્ષેશ આપી.

હોનરૂ નમૂદને ગોર્દયહ્ નઝદે ખુસવ્.

હો હફ્તહ બરૂ આમદ બદૂ ગોફ્ત શાહ
બખુરૂશીદો માહો બતખ્તો કોલાહ
કે બરૂ ગૂય આન્ રઝમે ખાકાનેયાન્
બેબન્દી ચુનાન્ હમ કમરૂ બરૂ મેયાન્
બદૂ ગોફ્ત શાહા અનૂશહ બુદી
રવાનરા બદીદારૂ તૂશહ બુદી
બેફર્માય તા અસ્પો ઝીન્ આવરન્દ
કમાનો કમન્દે ગુઝીન્ આવરન્દ
હમાન્ વીઝહો ખૂદો ખફ્તાને જન્ગ્
યકી તરૂકશ આગન્દહ તીરે ખદન્ગ્
પરસ્તન્દઈરા બેફરૂમૂદ શાહ
કે દરૂ બાઘે ગુલ્શન્ બેયારાય ગાહ

ગોર્દિયહે ખુસરૂ આગળ પોતાના હોનરો દેખાડવા.

બે અથવાડિયાં વીત્યા બાદ પાદશાહે તેણીને કહ્યું-કે "હું તને ખુરશીદ, માહતાબ, તખ્ત અને તાજના કસમથી કહું છું,

કે ખાકાનીઓ સાથની તારી લડાઇનું બરાબર વર્ણન કર-અને તેજ પ્રમાણે હવડાં પણ તું તારી કમર ઉપર લડાઇનો કમરબંદ બાંધ."

તેણી બોલી કે "ઓ પાદશાહ! તુ ખુશાહાલ જીવતો રહેજે-અને તારા દીદારથીજ મારા જાનનો ખોરાક હોજો!

તું હોકમ કર કે એક ઘોડો અને ઝીન લાવે-તેમજ એક નામીચી કમાન અને કમંદ લાવે.

વળી એક નેઝો, લોઢાંની કોલાહ અને લડાઈનું બખ્તર લાવે-તેમજ ખદંગી તીરથી ભરેલો તીરનો ભાથરો લાવે."

પાદશાહે પોતાના એક નોકરને હોકમ કીધો-કે "ફૂલોથી ભરેલા બાગમાં મારૂં તખ્ત ગોઠવ."

બેરફૂતન્દ બીહારૂ દેહ બન્દગાન્
કે રૂમીઓ તુર્કી પરસ્તન્દગાન્
કે ખૂબાને ખુસ્રવ હઝારો હોવીસ્ત
તો ગોફૂતી બબાગ્ અન્દરૂન્ જાય નીસ્ત
ચુ ખુરૂશીદ્ શીરીન્ બપીશ અન્દરૂન્
ખરામાન્ બબાલાએ સીમીન્ સોતૂન્
બેશુદ્ ગોરૂદેયહ્ તા બનઝદીકે શાહ્
બેરેહ્ ખાસ્ત અઝ્ તર્ગો રૂમી કોલાહ્
બેયામદ્ ખરામાન્ કે જાએ નેશસ્ત
કમરૂ બરૂ બેયાન્ બસ્તો નીઝહ્ બદસ્ત
બશાહે જહાન્ ગોફૂત ગન્જૂરૂ બાશ
યકી ચશ્મ બેન્માયો દસ્તૂરૂ બાશ
બદાન્ પુરૂ હોનરૂ ઝન્ બેફરૂમૂદ શાહ્
ઝન્ આમદ્ બનઝદીકે અસ્પે સેયાહ્
બુને નીઝહ્રા બરૂ ઝમીન્ બરૂ નેહાદ્
બબાલાએ ઝીન્ અન્દરૂ આમદ્ ચુ બાદ્
બબાગ્ અન્દરૂ આવરૂદ્ગાહી ગેરેફૂત
ચપો રાસ્ત હરૂ ગૂનહ્ રાહી ગેરેફૂત
હમી હરૂ ઝમાન્ અસ્પ્ બરૂ કાશ્તી
વઝ્ અબ્રે સેયહ્ નઅરહ્ બુગ્ઝાશ્તી
બદૂ ગોફૂત હન્ગામે રઝ્મે તુબોરૂગ્
બદીન્ ચૂનહ્ બૂદમ્ ચુ ઓર્ગંન્દહ્ ગોરૂગ્
ચુનીન્ ગોફૂત શીરીન્ કે અય શહ્રૂયારૂ
બદુશ્મન્ દેહી આલતે કાર્ઝારૂ
કે ખૂને બેરાદરૂ બયાદ્ આવરદ્
બેતર્સમ્ કે કારત બબાદ્ આવરદ્
તો બા જામએ પાકૂ બરૂ તખ્તે ઝરૂ
વરા હરૂ ઝમાન્ બરૂ તો બાશદ્ ગુઝરૂ
બખન્દહ્ બશીરીન્ ચુનીન્ ગોફૂત શાહ્
કઝીન્ ઝન્ જોઝ્ અઝ્ દુસ્તદારી મખાહ્
હમી તાખ્ત ગેરૂદ્ અન્દરૂન્ માહ્ ચેહ્રૂ
બસાને યલાન્ બૂદ્ બા કીનો મેહ્રૂ
હમી ગોફૂત બારી બદ્અન્દીશે શાહ્
બપીશે મનસ્તી બઆવરૂદ્ગાહ્
હમ અકૂનૂન્ કે ઝીનશ બસાને તબોરૂગ્
જુદા કર્દમી પીશે શાહે બુઝોરૂગ્
બદૂ માન્દહ્ બુદ્ ખુસ્રવ અન્દરૂ શેગેફૂત
ચુનાન્ બુર્ઝો બાલાઓ બાઝૂઓ કેફૂત
ચુનીન્ ગોફૂત બા ગોર્દેયહ્ શહ્રૂયારૂ
કે બી અયબી અઝ્ ગર્દેશે રૂઝ્ગારૂ
કુનૂન તા બેબીનમ્ કે બા જામે મય
હમી સોસ્ત બાશીઓ ગરૂ સખ્ત પય
યકી જામે પુરૂ બાદએ ખુસ્રવાન્
બકફૂ બરૂ નેહાદ્ આન્ ઝમાન્ પહ્લવાન્
કે ગશ્તી ગુરીઝાન્ અઝાન્ અહ્રમન્
નેહાદહ્ બદૂ દીદહા અન્જુમન્
બયાદે સેપહ્બુદ્ બયકદમ બેખરૂદ્
બરૂ આવરૂદ્ અઝાન્ ચશ્મએ ઝરૂદ્ ગરૂદ્
સેપહ્બુદ્ શેગેફૂતી બેમાન્દ્ અન્દરૂય
બદૂ ગોફૂત કય માહે પયકારૂ જૂય

આથી રૂમી તેમજ તુર્કી ગોલામોમાંથી-હોસ્યાર દિલના ગોલામો ત્યાં ગયા.

ખુસરૂની બારસો ખૂબસૂરત બાંદીઓ પણ ગઈ-જેથી તું કહે ગોયા તે બાગમાં બિલ્કુલ જગ્યાજ રહી નહીં.

ખુરશેદની મિસાલ શીરીન તેઓની હરોલમાં હતી-તેણી રૂપેરી સ્થંભ ૧૧૨
જેવા ઘોડા ઉપર સવાર થઇ નાઝથી ચાલતી હતી.

ગોરદિયહ પાદશાહની નઝદીક ગઈ-તેણીએ બખ્તર, લોઢાંની ટોપ અને રૂમી કોલાહ માંગી.

તેણી કમર ઉપર કમરબંદ બાંધી હાથમાં નેઝા પકડીને-પોતાની બેઠકની જગ્યાથી લાડથી ચાલતી આવી,

દેશના પાદશાહને કહ્યું કે "તું માલ ખઝાનાથી ભરપુર રહેજે-તું મારી તરફ નઝર કરી મને રજા આપ."

પાદશાહે તે હુનરમંદ અઉરતને પરવાનગી આપી-આથી તેણી પોતાના કાળા ઘોડા આગળ આવી.

અને નેઝાની નોક ઝમીન ઉપર ટેકવીને-ઝડપથી ઘોડાનાં ઝીન ઉપર સવાર થઈ.

તે બાગમાં તેણીએ એક લડાઇગાહ હાથ કીધી-અને ડાબા જમણી ફરવા લાગી.

વારમ્વાર તેણી ઘોડો ફેરવતી-અને સીઆહ વાદળ કરતાં પણ મોટા પોકાર મારતી.

તેણી બોલી કે "તુબોર્ગની લડાઈ વખતે-હું એવીજ રીતે ગુસ્સા ભરેલાં વરૂ જેવી બની હતી."

એ જોઈ શીરીન બોલી કે "ઓ પાદશાહ! તું હાથે કરી દુશ્મનને લડાઈનાં હથિયાર આપે છે.

તેણી જ્યારે પોતાના ભાઇનાં ખૂનની વાત યાદ કરશે-ત્યારે મને ડર ૧૧૩
લાગે છે કે તારૂં કામ સઘળું બરબાદ કરશે.

તું તો સફાઇદાર સાદાં કપડાં પેહેરી સોનેરી તખ્ત ઉપર બેસશે-અને તેણી દરેક વખત તારી પાસે આવતી જતી રહેશે (માટે સંભાળજે)."

પાદશાહે હસીને શીરીનને કહ્યું-કે "તું આ અઉરતથી દોસ્તી સિવાય બીજાં કશાની આશા રાખતી ના."

તે માહતાબને ચેહરેની અઉરત પેહલવાનોની માફક કીના સાથ કે કબી મોહબ્બત સાથ અહીં તહીં હમ્લા કરતી હતી.

અને બોલતી કે "જો પાદશાહનો દુશ્મન આ લડાઇગાહમાં મારી સામે હતે,

તો હમણા તેને તુબોર્ગની માફક આ મોટા પાદશાહની હુઝૂરમાં ઝીન ઉપરથી ઊંચકી નાખતે"

ખુસરૂ તેણીની એવી બુલંદી, એવું કદ, બાઝૂ અને ખભાં જોઈ અજબ થયો.

પાદશાહે ગોરદિયહને એ પ્રમાણે કહ્યું કે "ઝમાનાની ગર્દેશથી તું ખામી વગરનીજ માલૂમ પડે છે.

હવે હું જોવા માગું છું, કે તું મયની જામ પીવામાં નબળી રહે છે કે સાબેત કદમ રહે છે?

એક પાદશાહી શરાબથી ભરેલી જામ-તે પેહલવાન અઉરતના હાથમાં મૂકવામાં આવી,

કે જે જામથી એહરેમન પણ નાસતો ફરે-સઘળાં લોકોની નઝર ૧૧૪
તેણીની ઉપર ઠરેલી હતી.

તેણી તે જામ પાદશાહની યાદમાં એકદમ પી ગઇ-અને તે શરાબના સોનેરી ચશ્માની ગર્દ કાઢી નાખી (યાને સઘળો પી ગઈ).

પાદશાહ તે જોઇ અજબ રહ્યો-અને બોલ્યો કે ઓ લડાયક માહતાબ!

બગેહેં જહાન્ ચારૂ સાલારે મન્
કે હસ્તન્દ બરૂ જાન્ નેગહ્બુદારે મન્
અબા હરૂ યકી જાન્ દહો દુ હઝારૂ
અઝ ઈરાનેયાનન્દ જન્ગી સવારૂ
ચુનાન્ હમ બઝુશકૂએ ઝરૂરીને મન્
ચે દરૂ ખાનએ ગઉહરૂ આગીને મન્
પરસ્તારૂ બાશદ દહો દુ હઝારૂ
હમહ્ પાકૂ બા તઉકો બા ગૂશવારૂ
અઝીન્ પસ નેગહ્બાને ઈશાન્ તોઈ
કે બા રન્જો તીમારે ખીશાન્ તોઈ
નખાહમ કે ગૂયન્દ અઝીશાન્ સોખુન્
કસી જોઝ તો ગરૂ નવ્ બુવદ યા કોહુન્
શનીદ ઈન્ સખુન્ ગોર્દેયહ્ શાદ્ ગશ્ત
ઝે બયધારએ દુશ્મન્ આઝાદ ગશ્ત
૧૧૫ હમી રૈફૂત ફૂએ ઝમીનરા બરૂય
હમી આફરીન્ ખાન્દ બરૂ ફરૂરે ઊય

આ દેશની અત્રાફમાં મારા જાનની નેગેહબાની કરનારા ચાર સરદારો છે.

તે દરેક જણ સાથ બાર બાર હઝાર-ઇરાની લડવૈયા સવારો રહે છે.

એવીજ રીતે મારા ઝનાનખાનામાં-તેમજ મારા ગોહર જડિત મેહલમાં,

બાર હઝાર બાંદીઓ છે-જેણીઓ સઘળી સાંકળી અને કાનમાં બાલી સાથની છે.

હવે પછી તેણીની નેગેહબાન તુંજ છે-કારણકે તેણીઓનાં ખેશી માફક રંજ અને ગમ ખાનાર તુંજ છે.

હું નથી ચાહતો કે તારા સિવાય તેણીઓમાંથી કોઈ પણ પછી તે જવાન હોય કે બુઢ્ઢી હોય, તે મારી સાથ વાત કરે."

ગોરદિયહ આ સખુન સાંભળી ખુશહાલ થઇ-અને દુશ્મનોની તાનાઝનીથી મોકળી થઈ.

તેણી તુરત પાદશાહને નમન કરવા લાગી-અને તેનાં ખોરેહ ઉપર દોઆ કરવા લાગી.

ફેરેસ્તાદને ખુસ્રવ્ મર્ઝબાને બદ્ સેરેશ્તૂરા બરય વ તન્ગ્ નમૂદને ઊ મર્દુમાને રયરા.

બરૂ આમદ બરીન્ નીઝ ફ્ઝી દરાઝ
નજોસ્ત અખ્તરે નામવરૂ જોઝ ફરાઝ
શબી મય હમી ખુરદ બા બેખ્રદાન્
બુઝોર્ગાનો કારૂ આઝમૂદહ્ રદાન્
બદાન્ મજલેસ અન્દરૂ યકી જામ બૂદ
નબેશ્તહ્ બરૂ નામે બહ્રામ બૂદ
બેફરૂમૂદ તા જામ અન્દાખ્તન્દ
બરાન્ હરૂ કસી દેલ બેપર્દાખ્તન્દ
ગેરેફ્તન્દ નફ્રીન્ બબહ્રામ બરૂ
બદાન્ જામો આરન્દએ જામ બરૂ
ચુનીન્ ગોફ્ત અફ્નૂન બરો બૂમે રય
બેકૂબન્દ પીલાને જન્ગી બપય
હમહ્ મરૂદુમ અઝ શહ્રૂ બીરૂન કુનદ
હમહ્ રય બપય દશ્તો હામૂન કુનદ
ગેરાન્માય દસ્તૂરૂ બા શહ્રૂયારૂ
ચુનીન્ ગોફ્ત કય અઝ કયાન્ યાદગારૂ
નેગહ્ કુન્ કે શહ્રે બુઝોર્ગસ્ત રય
નશાયદ કે કૂબન્દ પીલાન્ બપય
૧૧૬ કે યઝદાન્ બદાન્ ઠારૂ હમદાસ્તાન્
નબાશદ ન હમ બરૂ ઝમીન્ રાસ્તાન્
બદસ્તૂરૂ ગોફ્ત આન્ ઝમાન્ શહ્રૂયારૂ
કે બદ ગઉહરી બાયદમ બી તબારૂ
કે યકૂચન્દ બાશદ બરય મરૂઝબાન્
યકી મર્દ બીદાનેશો બદ ઝબાન્

ખુસરૂએ એક બૂરી ખાસીયતના હાકેમને રયમાં મોકલી આપવો અને તેણે રયના લોકો ઉપર ઝુલ્મ ગુઝારવો.

એ વાત ઉપર પણ લામ્બો વખત નીકળી ગયો-અને તે નામવરનો સેતારો ઊંચોજ ચઢતો ગયો.

એક રાતે તે અકલમદો, મોટાઓ અને લડાઈ અઝમાવેલા સરદારો સાથ મયનોશી કરતો હતો.

તે મજલેસમાં એક જામ હતી-જેની ઉપર બેહરામનું નામ લખેલું હતું.

તેણે ફર્માવ્યું જેથી તે જામ ફેંકી દેવામાં આવી-અને તેની ઉપર દરેક જણે પોતાનાં દિલનો ઉભરો ખાલી કીધો.

તેઓ બેહરામ ઉપર તેમજ તે જામ ઉપર અને તે જામ લાવનાર શખ્સ ઉપર લઅનત નાખવા લાગ્યા.

ખુસરૂ બોલ્યો કે "હવે રયની સર ઝમીન-મસ્ત હાથીઓના પગ હેઠળ નાખે.

તે શેહરમાંથી સઘળાં માણસોને બાહેર કાઢે-અને સઘળું રય ખોદી ખણીને મયદાન અને જંગલ બનાવે"

ઊંચી બુન્યાદના વઝીરે પાદશાહને-કહ્યું કે "એ કયાનીઓથી યાદગાર રહેલા શાહ!

તું જોકે રય ઘણું નામીચું શેહર છે-માટે તે હાથીઓના પગથી છુંદાવું નહીં જોઇયે.

કારણકે એ કામમાં યઝદાન તેમજ આ ઝમીન ઉપર વસતા નેક માણસો એકમળતા થશે નહીં."

પાદશાહે તુરત વઝીરને કહ્યું-કે "મને કોઈ બૂરી બુન્યાદનો અને અઉલાદ વગરનો શખ્સ જોઇયે છે,

કે જે થોડાક વખત રયનો હાકેમ બને-તે એક બેવુકૂફ અને બૂરી ઝબાનનો હોવો જોઇયે."

બદૂ ગોફૂત હસ્તૂર્ ગરૂ શહુરૂયારૂ
બેગૂયદ નેશાને ચુનીન્ નાબકારૂ
બેજૂઇમો ઇન્શ બજાય આવરીમ
નશાયદ કે બી રહ્નુમાય આવરીમ
ચુનીન્ ગોફૂત ખુસ્રવ કે બેસ્યારૂ ગૂય
નેજન્દ અખ્તરી બાયદમ્ સુરૂખ મૂય
તનશ્ ગેશ્તો બીની કજો રૂએ ઝરૂદ
બદઅન્દીશો ફૂતાહો દેલ્ પુરૂ ગે દરૂદ
હમાન્ બદહેલો સેફ્લહો બી ફોરૂધ
સરશ પુરૂ ગે કીનો ઝબાન્ પુરૂ દોરૂધ
દો ચશમશ કજો સબ્ઝો દન્દાન્ બુઝોરૂગ્
બરાહ્ અન્દરૂન્ કબ્ રવદ હમચુ ગોરૂગ્
હમહ્ મૂબદાન્ માન્દહ્ ઝૂ દરૂ શેગેફૂત
કે તા યાહે ખુસ્રવ ચુનીન્ ચૂન્ ગેરેફૂત
હમી જોસ્ત્ હરૂ કસ બગેર્દે જેહાન્
ગે શહ્રે કસાન્ અઝ કેહાનો મેહાન્
ચુનાન્ બુદ કે રૂઝી કસી નઝદે શાહ્
બેયામદ કઝીનગૂનહ્ મર્દી બરાહ્
બેદીદમ બેયારમ બફર્માને કય
બદાન્ તા ફેરેસ્તદશ મૂબેદ બરય
બેફરૂમૂદ તા પીશે ઊય આવરન્દ
વઝીનગૂનહ્ બાઝી ગે ફૂય આવરન્દ
બેઓર્દન્દ અઝીન્ ગૂનહ્ મર્દી બરશ
બેખન્દીદ અઝ્ કેશ્વરો લશ્કરશ
બદૂ ગોફૂત ખુસ્રવ ગે કેર્દારે બદ
ચે દારી બેયાવરૂ ગે ગોફૂતારે બદ
ચુનીન્ દાદ પાસોખ કે અઝ કારે બદ
નેયાસાયમો નીસ્ત્ બા મન્ ખેરદ
સખુન હરૂચે ગૂયમ દેગરૂ ગૂન્ કુનમ
તનો જાન્ પરસ્તન્દહ્ પુરૂ ખૂન્ કુનમ
સરે માયએ મન્ દોરૂઘસ્તો બસ
સુએ રાસ્તી નીસ્તમ્ દસ્તરસ
અબા હરૂકે પયમાન્ કુનમ બેશ્કનમ
પયો બીખે રાદી બખાફૂ અફ્ગનમ્
બદૂ ગોફૂત ખુસ્રવ કે બદ અખ્તરત
નબેશ્તહ્ મબાદા જોઝ ઇન્ બરૂ સરત
બદીવાન્ નબેશ્તન્દ મન્શૂરે રય
બઝેશ્તી બુઝોર્ગી શુદ આન્ શૂમ પય
સેપાહી પરાગન્દહ્ ઊરા સેપોરૂદ
બેરફૂત અઝ્ દરો નામે ઝેશ્તી બેઓરૂદ
ચુ આમદ બરય મર્દે નાતન્દુરોસ્ત
દેલો દીદહ્ અઝ શર્મે યઝ્દાન્ બેશોસ્ત
બેફૂરૂમૂદ તા નાવદાનહા ગે બામ
બેકન્દન્દો શુદ ઊ બદૂ શાદકામ
વઝાન્ પસ હમહ્ ગોર્બગાનરા બેકોશ્ત
દેલે કદખોદાયાન્ અઝૂ શુદ દુરોશ્ત
બહરૂ સૂ હમી રફૂત બા રહ્નુમાય
મનાદીગરી પીશે ઊ દરૂ બપાય
હમી ગોફૂત અગરૂ નાવદાની બજાય
બેબીનમ વગરૂ ગોર્બઈ દરૂ સરાય

વઝીર બોલ્યો કે "જો પાદશાહ એવા નાપેકાર શખ્સની કાંઈ ઈંઢાણી આપે,

તો તે શખ્સને અમો શોધી કાઢીને હાઝેર કરીશું કોઈ ભોમિયા વગર એવું માણસ મેળવી શકાશે નહીં.

ખુસરૂ બોલ્યો કે "તે ઘણું બોલનારો-ઊંધા નસીબનો અને શાતા બાલવાળો શખ્સ મને જોઇયે.

તે બેડોળ, વાંકાં નાખનો ફિક્કા ચેહરાનો-બૂરા વિચારનો, ઠિંગણો અને દુ:ખી દિલનો,

તેમજ હીચકારો, કમીનો અને દબદબા વગરનો હોય-તેનું સર કીનાથી ભરેલું અને ઝબાન જૂઠાઈ ભરેલી હોય.

તેની બન્ને આંખો બારી અને માંજરી હોય તથા દાંત લામ્બા હોય-અને રાહમાં તે ચાલે તે વરૂની માફક આડો ચાલે, તેવો હોવો જોઇયે."

સઘળા વઝીરો એ સાંભળી અજબ રહ્યા-કે "એવી રીતનું બોલતાં ખુસરૂ કયાંથી શીખ્યો?"

દરેક જણ દેશની આસપાસ પારકાઓનાં શેહરમાં નાના અને મોટાઓ વચ્ચેથી તેની શોધ કરવા લાગ્યા.

એવું બન્યું કે એક દહાડો પાદશાહની નજદીક એક જણ-આવી બોલ્યો કે "એવી રીતનો એક શખ્સ રાહમાં,

મેં જોયો છે, જો પાદશાહનો હોકમ થાય તો તેને લઇ આઉં-કે ૧૧૭
જેથી તેને વડો વઝીર રયમાં મોકલી આપે."

પાદશાહે ફર્માવ્યું કે "આવી રીતનાં એક શિકાર કરનારાં પક્ષીને તે મોહલ્લામાંથી પોતાની આગળ લાવી હાઝેર કરે."

તેવી રીતના એક શખ્સને પાદશાહની નજદીક લઈ ગયા-તેને જોઇને શેહરનાં તેમજ લશ્કરનાં લોકો હસવા લાગ્યા.

ખુસરૂએ તેને કહ્યું કે "બૂરી કરણી માટે તેમજ બૂરૂ બોલવા માટે તું શું શુ હોનર ધરાવે છે તે ઝાહેર કર?"

તેણે જવાબ આપ્યો કે "બૂરાં કામો કરવાથી-હું આસાયેશ લેતોજ નથી તેમજ મારામાં અકલ બિલ્કુલ નથી.

હું જે કાંઇ કહું છું તેથી ઉલટુંજ કરૂં છું-નોકરોનાં તન અને જીવ ખૂન ભરેલાજ કરૂં છું.

જૂઠું એજ મારી સઘળી માયા પુંજી છે-સચ્ચાઇ તરફ મને અભાવ છે.

જેની સાથે કોલ કરૂં છું તે તોડીજ નાખુ છું-ભલમનસાઇને તો જડમૂળથી ઉખેડી કાઢું છું."

ખુસરૂ બોલ્યો કે "તારો ભૂંડો સેતારો એ સિવાય કશું બીજું તારાં નસીબમાં ના લખતો!"

દફતરમાં રયની હાકેમીનો પર્વાનો તેને નામે લખાયો-તે નેહસ્ત પગલેનો શખ્સ પોતાની બૂરાઇને લીધે એક મોટો માણસ બની ગયો.

વીખરાયલું લશકર તેને સોંપ્યું-તે દરબારમાંથી ગયો અને સાથે ભુંડા- ૧૧૮
ઈનું નામ પણ લેતો ગયો.

જ્યારે તે નાલાયક શખ્સ રયમાં આવ્યો-ત્યારે તેણે પોતાનાં દિલ-માંથી અને આંખોમાંથી ખોદાની શર્મને ધોઈ નાખી.

તેણે ફર્માવ્યું જેથી છાપડાંઓ ઉપરથી પાણી પડવાની પરનાળો-ઉખેડી નાંખી અને તેમ કરવાથી પોતે ખુશી થયો.

ત્યાર પછી ત્યાંની સઘળી બિલાડીઓને મરાવી નાખી-જેથી તેના માલેકોનાં દિલ તેની ઉપર સખ્ત બન્યાં.

તે એક ભોમિયા સાથે ચો તરફ ફરવા લાગ્યો-તેની આગળ એક મનાદી પોકારનારો હાઝેર રહેતો.

તે પોકારતો હતો, કે "જો કોઈની પણ પરનાળ કાયમ જોઇશ અથવા કોઈનાં ઘરમાં એક પણ બિલાડી જોઈશ,

બહાન્ બુમૉ બર્ આતેશ અન્દર્ ઝનમ
બે બર્ શાન્ હમહ્ સન્ગ્ બર્ સર્ ઝનમ
હમી જોસ્ત જાઈ કે બુદ્ યક્ દેરમ
બેઓહાવન્દે ઊરા ફેગન્દી બદમ
હમહ્ ખાનહ્ અઝ્ બીમ બુગ્ઝાશ્તન્દ
દેલ્ અઝ્ બુમે આબાદ બર્દાશ્તન્દ
ચુ બારાન્ બુદી નાવદાની નબુદ્
બશહ્ર્ અન્દરૂન્ પાસ્બાની નબુદ્
૧૧૯ બઝાન્ બેશ્તો બદ્ કામએ શૂમ પય
કે આમદ બે દર્ગાહે ખુસ્રવ્ બરય
શુદ્ આન્ શહ્રે આબાદ યક્સર્ ખરાબ્
બસર્ બર્ હમી તાફ્તી આફ્તાબ્
હમહ્ શહ્ર્ ઝ્ ઉ બુદ્ પુર્ દાધો દર્દ
કસ અન્દર્ જહાન્ યાદે ઇશાન્ નકર્દ

તો તે જગ્યામાં આગ લગાડી દઇશ-અને ઉપરથી તેઓનાં સર ઉપર પત્થરનો માર મારીશ.”

જે કોઇ શખ્સ પાસે કે એક દિરમ પણ ફાલતું રહેતો તો તે શોધી કાઢતો-અને પેલા ધણીને આફતમાં નાખતો.

એથી સઘળાઓ ધાસ્તી ખાઇ ઘર છોડી ગયા-અને તે આબાદ મુલક ઉપરથી તેઓનાં દિલ ઉઠી ગયાં.

જ્યારે વર્ષાદ વરસતો ત્યારે પરનાળ જેવું કાંઈજ હતું નહીં-તે શેહરમાં કોઈ નેગેહબાનજ નહીં હતો.

તે બૂરો અને નેહેસ્ત કદમનો ભૂંડાં કરતૂકનો શખ્સ કે જે ખુસરૂની દરગાહમાંથી રય શેહરમાં આવ્યો હતો, તેનાથી,

તે આબાદ શેહર તમામ બરબાદ થઈ ગયું-તે શેહર ઉપર સઘળે સૂર્યનો તડકોજ પડવા લાગ્યો.

સઘળું શેહર તે શખ્સથી દુઃખી અને લાચાર થઇ ગયું-જેહાનમાં કોઇયે તે લોકોની યાદ પણ નહીં કીધી.

બાઝી સાખ્તને ગોર્દીયહ્ પીશે ખુસ્રવ્ વ બખ્શીદને ખુસ્રવ્ રયરા બઊ.

ચુનીન્ તા બેયામદ્ મહે ફર્વર્દીન્
બેયારાસ્ત ગુલ્બર્ગ્ રૂએ ઝમીન્
સેરેશ્કે સરે અબ્ર્ ચુન્ ઝાલહ્ ગશ્ત
હમહ્ કૂહો હામૂન પુર્ અઝ્ લાલહ્ ગશ્ત
હમહ્ શખ્હા શુદ્ ચુ પોશ્તે પલન્ગ્
ઝમીન્ હમચુ દીબાએ રૂમી બરન્ગ્
બુઝોર્ગાન્ બબાઝી બબાગ્ આમદન્દ
હમાન્ મીશો આહુ બરાગ્ આમદન્દ
ચુ ખુસ્રવ્ કુશાદહ્ દરે બાગ્ દીદ્
હમહ્ ચશ્મએ બાગ્ પુર્ માગ્ દીદ્
બેફર્મૂદ્ તા દર્ દમીદન્દ બૂક
બેયાવર્દ પસ તશ્તહાએ ખલૂક
નેશસ્તન્દો બર્ સબ્ઝહ્ મય ખાસ્તન્દ
બશાદી રવાન્રા બેયારાસ્તન્દ
૧૨૦ કસ આમદ બગોર્દૂય અઝ્ શહ્રે રય
બગુફ્ત દાસ્તાની બેયફ્ગન્દ પય
અઝાન્ દર્દ ગોર્દૂય ઘમખારહ્ ગશ્ત
વઝ્ અન્દીશએ દેલ્ સુએ ચારહ્ ગશ્ત
યકાયક બેશાદર્ બગુફ્તર્ બગોફ્ત
કે ઈન્ ગોફ્ત બર્ શહ્ નદારી નેહોફ્ત
નેગર્ તા તવાની યકી ચારહ્ કર્દ
કે ગર્દદ્ દેલે શાહ્ અઝીન્ કાર્ સર્દ
બેયાવર્દ પસ ગોર્દીયહ્ ગોર્બકી
કે પયદા નબુદ્ ગોર્બહ્ અઝ્ કૂદકી
બર્ અસ્પી નેશાન્દહ્ સેતામી બઝર્
બઝર્ અન્દરૂન્ ચન્દ ગૂનહ્ ગોહર્
દેરૂ હેશ્તહ્ અઝ્ ગુશે ઊ ગુશવાર-
બનાખુન પુર્ અઝ્ લાલહ્ કર્દહ્ નેગાર્

ગોર્દિયહે ખુસરૂ આગળ યુક્તિ કરવી અને ખુસરૂએ તેણીને રયનો મુલક બક્ષેશ કરવો.

એમ કરતાં ફર્વર્દીન મહિનો આવી લાગ્યો-અને ફૂલની પાંદડીઓએ ઝમીનની સપાટીને સણગાર આપ્યો.

વાદળને માથેનો ભીનાશ કરાં માફક બંધાઇ ગયો-સઘળા પહાડો અને જંગલો ગુલ લાલાથી ભરપુર બન્યાં.

સઘળી પહાડની ખીણો ચિત્તાનાં ચામડાં માફક રંગબેરંગી બની-તમામ ઝમીન રૂમી રેશમી કપડાં માફક રંગીન થઈ.

સઘળા મોટાઓ રમત ગમત માટે બાગમાં આવવા લાગ્યા-તેમજ મેંઢાં અને હરણો જંગલમાં નીકળી પડયાં

જ્યારે ખુસરૂએ બાગના દરવાઝા ખોલેલા જોયા-અને બાગના તમામ ચશ્માઓ પાણીનાં મુર્ગથી ભરેલા જોયા,

ત્યારે તેણે ફર્માવ્યું જેથી કરનાય વજાડયામાં આવી-અને ખુશબોની ભરેલી તશ્તો લઇ,

તેઓ બેઠા અને તે લીલોતરીવાળી જગ્યા ઉપર મય મંગાવ્યો-અને ખુશહાલીથી જીવને ખુશ કરવા લાગ્યા.

હવે રય શેહરથી એક જણ ગોરદૂય આગળ આવ્યો-અને તેની આગળ સઘળી માંડીને વાત કહી.

તે દુઃખ ભરેલી વિગતથી ગોરદૂય ગમગીન બની ગયો-અને પોતાનાં દિલના એવા વિચારોથી તે કાંઇક યુક્તિ રચવા લાગ્યો.

આ સઘળી બીના તે ભાઇએ પોતાની બેહેન ગોરદિયહને કહી-કે “આ વાત પાદશાહની આગળ છૂપાવતી ના.

તું ધ્યાન પુગાડ કે જેથી કોઈ યુક્તિ તું કરી શકે-કે તેમ કરવાથી પાદશાહનું દિલ આવું કામ કરવાથી થંડું પડે.”

પછી ગોરદિયહે એક બિલાડીનું બચ્ચું કે જે એક માણસનાં બચ્ચાં કરતાં જુદું નહીં માલૂમ પડતું હતું, તે મંગાવ્યું.

અને એક સોનામાં મઢી લીધેલાં ગોહરો સાથની લગામ પોચલા ઘોડા ઉપર તેને બેસાડિયું.

તેના કાનમાં બાલી લટકતી હતી-અને નખ ઉપર લાલ ચીતાર પાડયો હતો.

બદીહદ્ બુ કારો બદીખ્ચૂન્ બહારૂ
બુ મય ખુર્દએ ચશ્મે ઊ પુરૂ ખુમારૂ
હમી તાખ્ત ચૂન્ કુદકી ગેર્દે બાઘ્
ફેરૂ હેશ્તહ્ અઝ્ અસ્પ ઝરીન્ જુનાઘ્
બખંદે શાહે ઇરાન્ પુરૂ અઝ્ ખન્દહ્ ગશ્ત
હમહ્ કેહ્તરાન્ ખન્દહ્રા બન્દહ્ ગશ્ત
અબા ગોર્હેયહ્ ગોફ્ત કય આરઝુય
ચે ખાહી બગુ અય ઝને નીકુખૂય
ઝને ચારહ્ગરૂ ઝુદ ઓર્દશ નમાઝ્
ચુનીન્ ગોફ્ત કય શાહે ગર્દનફરાઝ્
બમન્ બખ્શ રયરા ખેરદ યાદ કુન્
દેલે ઘમ કુનાન્ અઝ્ ઘમ્ આઝાદ કુન્
ઝે રય મર્દકે શૂમરા બાઝ્ ખાન્
વરા મર્દે બદ્કીશો બદ્સાઝ્ ખાન્
કે ઊ ગોર્બહ્ અઝ્ ખાનહ્ બીરૂન્ કનદ
યકાયક હમહ્ નાવ્દાન્ બરૂ કનદ
બખન્દીદ ખુસ્રવ ઝે ગોફ્તારે ઝન્
બદૂ ગોફ્ત કય શૂખે લશ્કરૂ શેકન્
બતૂ દાદામ્ આન્ શહ્રો આન્ રૂસ્તા
તો બેફ્રેસ્ત અફ્નૂન યકી પારૂસા
ઝે રય બાઝ્ ખાન્ આન્ બદ્અન્દીશરા
ચુ અહ્રીમન્ આન્ ઝેશ્તે બદ્ કીશરા
હમી હરૂ ઝમાનશ ફેઝૂન્ બૂદ બખ્ત
અઝાન્ નામવરૂ ખુસ્રવાની દેરખ્ત

તે ડામર જેવી કાળી આંખનું અને બહારની મોસમ જેવા ચેહરાનું હતું-વળી તેની આંખો મય પીને મસ્ત બનેલા શખ્સ જેવી હતી.

તે એક છોકરાની માફક બાગની આસપાસ ઘોડો દોડાવવા લાગ્યું-ઘોડા ઉપરથી ઝીન નીચેની સોનેરી ગોદડી હેઠળ લટકતી હતી.

એ જોઈ ઈરાનના પાદશાહના હોઠ હસતા બન્યા-તેમજ સઘળા નોકરો પણ હસવાનાજ તાબેદાર થયા (યાને હસવા લાગ્યા).

પાદશાહે ગોરહિયહને કહ્યું કે "ઓ નેક ખસ્લતની અઉરત! તારી શું માગવાની ખાહેશ છે બોલ?" ૧૨૧

પેલી ચારા ભરેલી અઉરતે શેતાબ તેને નમન કીધું-અને એ પ્રમાણે બોલી કે "ઓ ગર્દનફરાઝ પાદશાહ!

તું દાના બન અને રયની હાકેમી મને બક્ષેશ કર-અને ત્યાંનાં ગમગીન બનેલાં લોકોનાં દિલ ગમથી મોકળાં કર.

રયમાંથી તું પેલા નેહેસ્ત કદમના શખ્સને પાછો બોલાવી લે-તે બૂરી દીનના અને બદ કરતુકના શખ્સને તેડાવી લે.

કારણકે તે સઘળાંનાં ઘરમાંથી બિલાડીઓ બાહેર કઢાવી મૂકે છે-અને સઘળી પરનાળો ઉખડાવી નાખે છે."

તે અઉરતની વાતથી ખુસરૂ હસી પડયો-અને બોલ્યો કે "ઓ લશ્કર તોડનારી બહાદુર અઉરત!

તે શેહર તેમજ તેને લગતાં ગામડાં હું તને આપું છું-તું હવે ત્યાં કોઈ પરહેઝગાર શખ્સને હાકેમ તરીકે મોકલી આપ.

અને પેલા એહરેમનની મિસાલના બૂરા, બદમઝહબના અને બૂરા અંદેશાવાળા મર્દને રયમાંથી પાછો બોલાવી લે."

એ પ્રમાણે તે નામીચાં પાદશાહી ઝાડથી-પેલી અઉરતનું નસીબ હમેશે ખીલતુંજ હતું.

બખ્શ્ કર્દને ખુસ્રવ્ પાદ્શાહીએ ખુદ્રા.

———:o:———

અઝાન્ પસ કે ગુસ્તર્દહ્ શુદ દસ્તે શાહ્
સરાસરૂ જહાન્ શુદ વરા નીકુખાહ્
હમહ્ તાજદારાન્શ કેહ્તરૂ શુદન્દ
હમહ્ કેહ્તરાન્ ઝૂ તવાન્ગરૂ શુદન્દ
ગુઝીન્ કરૂદ અઝ્ ઈરાન્ ચેહેલ હશ્ત હઝારૂ
જહાનદીદહો ગોર્દે જન્ગી સવારૂ
દરે ગન્જહાએ કોહુન્ બરૂ કુશાદ
કે બિન્હાદ ફીરૂઝો ફરૂરોખ કોબાદ
જહાન્રા બેબખ્શીદ બરૂ ચારૂ બહ્રૂ
યકાયક હમહ્ નામવરૂ કરૂદ શહ્રૂ
અઝાન્ નામદારાન્ દહો દુ હઝારૂ
સવારાને હુશ્યારો ખન્જરૂ ગઝારૂ
ફેરેસ્તાદ ખુસ્રવ સુએ મર્ઝે રૂમ
નેગહ્બાને આન્ ફરૂરોખ આબાદ બૂમ
બદાન્ તા ઝે રૂમ અન્દરૂ ઇરાન્ સેપાહ્
નેયાયદ કે કેશ્વરૂ શવદ ઝૂ તબાહ્
મગરૂ હરૂ કસી બસ કુનદ મર્ઝે ખીશ
બેદાનદ સરે માયહો અર્ઝે ખીશ

ખુસરૂએ પોતાની પાદશાહીના ભાગ પાડવા.

———:o:———

પાદશાહ ખુસરૂની સત્તા સઘળે ફેલાયા પછી-સઘળો દેશ તેનો નેકખાહ બન્યો.

સઘળા પાદશાહો તેના તાબેદાર થયા-અને સઘળા નોકરો તેનાથી ૧૨૨
તવંગર બન્યા.

તેણે ઈરાનમાંથી અનુભવ મેળવેલા ઉડતાળીસ હઝાર બહાદુર અને લડાયક સવારો ચુંટી કાઢયા.

તેણે આગળો ખઝાનો-કે જે પીરૂઝ અને મુબારક કોબાદે ભરી મેલ્યો હતો, તેનો દરવાઝો ખુલ્લો કીધો.

પોતાની સલ્તનતને ચાર ભાગમાં વહેંચી નાખી-અને ત્યાંનાં સઘળાં શેહરો નામીચાં બનાવ્યાં.

પેલા ચુંટી કાઢેલાં નામદારોમાંથી બાર હઝાર-હુશ્યાર અને ખંજર મારનારા સવારો,

રૂમના મુલકની સરહદ તરફ પોતાના મુબારક થયલા આબાદ મુલકની જાળવણી માટે ખુસરૂએ મોકલી આપ્યા.

કે જેથી રૂમમાંથી ઈરાનમાં લશ્કર-નહીં આવે કારણકે તેથી તે મુલક ખરાબ થાય.

પણ દરેક જણ પોતે પોતાનીજ હદમાંજ રહે-અને પોત પોતાનીજ પુંજીની કદર અને કીમત પિછાને.

હમ અજ઼ નામદારાન્ દહો દૂ હજારૂ
ગુજ઼ીન્ કરૂદ અજ઼ ઈરાન્ નબર્દહુ સવારૂ
બદાન્ તા સુએ ઝાબુલેસ્તાન્ શવન્દ
બબૂમે સેયહુ અજ઼ ગુલેસ્તાન્ શવન્દ
૧૨૩ બદીશાન્ ચુનીન્ ગોફ્ત આન્ ફ્ર ઝે રાહુ
બેગર્દદ નદારદ નેગહુ જાયગાહુ
બચર્બી મફરા બરાહુ આવરીદ
ચુ ઝીન્ બુગ્ઝરદ બન્દો ચાહુ આવરીદ
બહરૂ સુ ફેરેસ્તીદ કારૂ આગેહાન્
બદાન્ તા નમાનદ સખુન્ દરૂ નેહાન્
તલાયહુ બેબાયદ બરૂઝો શબાન્
મખોસ્પીદ દરૂ ખયમહુ બી પાસબાન્
ઝે લશ્કરૂ દહો દૂ હઝારે દેગરૂ
દેલાવરૂ બુઝેંગાને પરૂખાશખરૂ
બેખાન્દો બસી પન્દહા દાદ શાન્
બરાહે અલાનાન્ ફેરેસ્તાદ શાન્
બઇશાન્ સેપોરૂદ આન્ દરે બાખ્તરૂ
બદાન્ તા નબાશદ ઝે દુશ્મન્ ગુઝરૂ
બદાન્ સરૂકશાન્ ગોફ્ત બીદારૂ બીદ
હમહુ દરૂ પનાહે જેહાનદારૂ બીદ
દહો દૂ હઝારે દેગરૂ બરૂ ગઝીદ
ઝે મર્દાને જન્ગી ચુનાન્ ચૂન સઝીદ
બસૂએ ખોરાસાન્ ફેરેસ્તાદ શાન્
બસી પન્દો અન્દરૂઝહા દાદ શાન્
૧૨૪ કે અઝ઼ મર્ઝે હયતાલ્ તા મર્ઝે ચીન્
નબાંયદ કે કસ પય નેહદ બરૂ ઝમીન્
મગરૂ બાગહીઓ બફર્માને મા
રવાન્ બસ્તહુ દારદ ઝે પયમાને મા

બહરૂ કેશ્વરી ગન્જ આગન્દહુ અસ્ત
કે કસરા નબાયદ શુદન્ દૂરૂ દસ્ત
ચુ બાયદ બેખાહીદો ખુરૂરમ ઝેઈદ
ખેરદમન્દ બાશીદો બી ઘમ ઝેઇદ
દરે ગન્જ બુકુશાદો ચન્દી દેરમ
કે બૂદી બરૂબરૂ ઝે હોરૂમુઝ઼ રકમ
બેયાવરૂદ ગેર્યાન બદર્વીશ દાદ
ચુ દર્વીશ પૂશીદહુ બુદ બીશ દાદ
હરાન્ કસ કે ઊ યારે બન્દૂય બૂદ
બનઝ઼દીકે ગોસ્તહુમ બદગૂય બૂદ
કે બૂદન્દ શાદાન્ ઝે ખૂને પેદરૂ
ઝે તનહાએ ઈશાન્ જુદા કરૂદ સરૂ
ચુ અઝ઼ કીનો નફ્રીન્ બેપર્દાખ્ત શાહુ
બદાનેશ યકી દીગરૂ આવરૂદ રાહુ
અઝીન્ પસ શબો રૂઝ઼ ગર્દન્દહુ દહુરૂ
નેશસ્તો બેબખ્શીદ બરૂ ચારૂ બહુરૂ
૧૨૫ અઝીન્ ચારૂ યકૂ બહુરહુ મૂબદ નેહાદ
કે દારદ સુખુનહાએ નીકૂ બયાદ
ઝે કારે સેપાહો ઝે કારે જેહાન્
બેગોફ્તી બશાહુ આશ્કારો નેહાન્

વળી ઈરાની લડાયક સવારોમાંથી બીજા બાર હઝાર નામીચા સવારોને ચુંટી કાઢયા.

કે જેથી તેઓ ઝાબુલિસ્તાન તરફ જાય-બાગ જેવાં ઈરાનમાંથી તેઓ તે સીઆહ મુલકમાં જાય."

તેઓને એ પ્રમાણે કહ્યું કે "જે કોઈ કે પોતાની રાહથી-ફરે અને પોતાની હદ ઓળંગી જાય,

તેઓને મીઠાસથી પાછા રાહ ઉપર લાવજો-અને જો તેમ નહીં આવે તો તેને કયદ કરજો.

તમો ચો તરફ જાસૂસો મોકલજો-કે જેથી કશી વાત છુપી રહી શકે નહીં.

રાત દહાડો તલાયા ફરતા રાખજો-તમો વગર પાસબાને તમારી છાવણીમાં નચ્ચરવસ સૂતા ના."

લશ્કરમાંથી બીજા બાર હઝાર-લડાયક ચઢિયાતા બહાદુર સવારોને,

બોલાવ્યા અને તેઓને ઘણીક શીખામણો આપી-તેઓને અલાનાનની તરફ મોકલ્યા.

તેઓને બાખ્તરનો દરવાઝો સોંપ્યો-કે જેથી દુશ્મન ત્યાંથી પસાર થઇ શકે નહીં.

તે બહાદુર સેપાહોને કહ્યું કે "તમો હુશ્યાર રહેજો!-અને તમો સઘળાઓ દુન્યાની સંભાળ કરનાર ખોદાતાલાની પનાહમાં રહેજો!"

બીજા લડાયક મર્દોમાંથી જેવા જોઇયે તેવા બાર હઝાર સવારો ચુંટી કાઢયા.

તેઓને પુષ્કળ શીખામણો અને નસીહતો આપી ખોરાસાન તરફ મોકલી આપ્યા.

કે "હયતાલના મુલકથી તે ચીનના મુલક સૂધી-કોઈ તે ઝમીન ઉપર પગ મૂકે એવું બનવા દેતા ના.

સિવાય કે જે કોઇ ઘટની ખબર સાથ અને અમારાં ફર્માનથી આવે-તેમજ અમારાં વચન ઉપર જે કોઈ સાબેત રહ્યો હોય, તે સિવાય કોઇને આવવા દેવો નહીં.

દરેક મુલકમાં ખઝાનો ભરી મૂકેલો છે-કે કોઇને કશી મુશ્કેલ જગ્યાએ જવું પડશે નહીં.

જ્યારે તમોને જોઇયે ત્યારે માગજો અને ખુશહાલ ઝિંદગી ગુઝારજો-તમો અકેલમંદ થજો અને વગર ગમે જીવતા રહેજો!"

પછી તેણે ખઝાનાનો દરવાઝો ખુલ્લો કરી કેટલાક દિરમો-કે જે ઉપર હોરમઝને નામના સિક્કા પાડેલા હતા,

તે રડતાં રડતાં લાવીને દરવીશોને ખયરાત કીધા-જે ગરીબો કે ઝાહેરમાં આવવા નહીં માગતા હતા, તેઓને વધુ આપ્યા.

જે કોઇ કે બંદૂયના દોસ્તો હતા-અને ગોસ્તહમ આગળ પાદશાહની ચુગલી કરતા હતા,

અને જેઓ ખુસરૂના બાપનાં ખૂનથી ખુશહાલ હતા-તેઓનાં સર તનથી જુદાં કીધાં.

જ્યારે પાદશાહ કીના અને ધિક્કારથી ફારેગ થયો-ત્યારે તેણે દાનાઇનો એક બીજોજ માર્ગ ધર્યો.

એ પછી તેણે બેસીને રાત અને દાહડાના પસાર થતા વખતના ચાર ભાગ પાડયા.

તે ચારમાંથી એક ભાગ વડા વઝીરનો મુકરર કર્યો-કે જે વઝીર સઘળી બાબતો સારી રીતે યાદ રાખતો હોય.

તે વઝીર લશ્કરનાં કામોથી તેમજ દેશના કારોબારથી દરેક રીતે પાદશાહને વાકેફ કરતો હતો.

ચુ દર પાદશાહી બેદીદી શેકસ્ત
કે લશકર ગર અઝ મરદુમે ઝીરદસ્ત
સણુફ દામને દાદ બર તાફતી
ગુઝશતહુ બેજોસ્તીઓ દર યાફતી
દેગર બહુરહ શાદીઓ રામેશગરાન્
નેશસ્તન્ બઆરામ બા મેહુતરાન્
બેબૂદી ન અન્દીશહુ કર્દી કે બદ
શુનાન્ કશ રહે નામદારાન્ સઝદ
સેવુમ બહુરહ કારશ નેયાયેશ બુદી
જહાન્આફરીનરા સેતાયેશ બુદી
ચહારેમ શુમારે સેપહુરે બુલન્દ
હમી બર ગેરેફતી ચેઓ ચૂનો ચન્દ
સેતારહુ શુમર પીશે ઊ બર બપાય
કે બૂદી બદાનેશ વરા રહનુમાય
વઝીન્ બહુરહ નીમી શબે દીર બાઝ
નેશસ્તી હમી બા બુતાને તરાઝ
હમાન્ નીઝ યક માહ બર ચાર બહુર
બેબખ્શીદ તા શાદ બાશદ કે દહુર
અઝ બહુરઈ ગૂયો મયદાનો તીર
યકી નામવર પીશે ઊ યાદગીર
દેગર બહુરહ ઝ કુહો દશ્તો શેકાર
કઝાન્ તાઝહ ગશ્તી વરા રૂઝગાર
હરાન ગહ કે ગશ્તી ઝે નખ્ચીર બાઝ
બરખશન્દહ રૂઝો શબે દીર બાઝ
હરાન્ કસ કે બૂદી વરા દસ્તગાહ
બેબસ્તી બશાહર અન્દર આઝીન્ બરાહ
દેગર બહુરહ શત્રન્જ બૂદીઓ નરદ
સખુન ગોફતન્ અઝ રૂઝગારે નબરદ
સે દીગર હરાન્ કસ કે દાનન્દહ બૂદ
નવીસન્દહો ચીઝ ખાનન્દહ બૂદ
બનઉબત વરા પીશ બેન્શાન્દી
સૂખુનહાએ દીરીનહ બરખાન્દી
ચહારેમ ફેરેસ્તાદગાન્રા કે રાહ
હમી ખાન્દન્દી બનઝદીકે શાહ
નબેશ્તી હમી પાસોખે નામહ બાઝ
બદાન્ નામદારાને ગર્દન્ફરાઝ
ફેરેસ્તાદહ બા ખેલ્અતો કામે ખીશ
ઝે દર બાઝ ગશ્તી બઆરામે ખીશ
હમાન્ રૂઝ મન્શૂરે હર કેશ્વરી
નબેશ્તી સેપોર્દી બહર મેહુતરી
ચુ બૂદી સરે સાલે નવ ફર્વદીન્
કે રખ્શાન્ શુદી દર દેલ અઝ હુર દીન્
નેહાદી યકી ગન્જ ખુસ્રવ નેહાન
કે નેશનાખ્તી કેહુતરી દર જેહાન્

જ્યારે તે પોતાનાં રાજ્યમાં લશ્કરથી અથવા પોતાના હાથ હેઠળના માણુસોથી કાંઈ નુકસાન થયલું જોતો,

ત્યારે શેતાબ ઇનસાફ કરવા બેસતો-અને તે બનેલા બનાવની તપાસ કરીને તે પોતાની ખાતેરી કરતો હતો.

દિવસનો બીજો ભાગ ખુશહાલી અને ગાનતાનનો-અને પોતાના સરદારો સાથે આરામમાં બેસવા માટેનો ઠેરવ્યો.

જેવી રીતે કે નામદાર લોકોને ઘટે તેવી રીતે તે તેઓ સાથ રહેતો અને કાંઈ પણ ધાસ્તી ભર્યાં કામો માટેનો વિચાર કરતો હતો નહીં.

ત્રીજા હિસ્સા માટેનું તેનું કામ બંદગી કરવાનું અને દુન્યાને પયદા કરનાર સાહેબની સેતાયેશ કરવાનું હતું.

ચોથો ભાગ બુલંદ આસ્માન શું છે, શા માટે છે અને કેટલું છે તેની ગણુત્રી કરવા માટે રોકતો હતો.

તે વખતે નુજૂમીઓ તેની આગળ ઉભા રહી તેને અકલનો રસ્તો દેખાડતા હતા.

આ ભાગમાંથી લામ્બી રાતનો અર્ધો ભાગ પોતાની તરાઝ શેહરનાં પૂતળાં જેવી મેહબૂબો સાથ ગુઝારતો હતો.

તેમજ વળી તેણે એક મહિનાના પણ ચાર હિસ્સા-જુદા પાડયા ૧૨૬
કે જેથી તે દુન્યાની મોજમઝાહથી ખુશહાલ રહે.

તેમાંથી એક હિસ્સો દડીદાવ મયદાન અને તીર અંદાઝી માટે રાખ્યો-જે વખતે તેની આગળ એક યાદદાસ્ત શક્તિવાળો નામવર શખ્સ રહેતો હતો.

તેમાંથી બીજો ભાગ પહાડ, જંગલ અને શેકાર કરવા માટેનો રાખ્યો-કે જેથી તે બાબતની તેની સઘળી આદત (પ્રેકટિસ) તાઝી રહેતી હતી.

શિકારગાહથી શું રોશન રોઝને વખતે કે શું મોડી રાતને વખતે કોઈ પણ વખતે તે પાછો ફરતો,

તે વખતે જે લોકો કે સારી સ્થિતિના હતા-તેઓ શેહરમાં તેના આવવાના રસ્તા ઉપર સણુગાર કરતા.

તેમાંજ એક બીજો ભાગ શેત્રંજ અને નર્દની રમત માટે-તેમજ લડાઇ સંબંધી વાતો કરવા માટે રાખ્યો હતો.

ત્રીજા ભાગમાં જે કોઇ કે વિદ્વાનો હતા-તેમજ લખનારા અને દરેક ચીઝ વાંચનારા હતા,

તેઓને વારા ફરતી પોતાની પાસે બેસાડતો-અને આગળી વાતો વંચાવતો હતો.

ચોથા ભાગમાં દૂર રાહથી આવેલા એલચીઓને-પાદશાહની નઝદીક બોલાવવામાં આવતા હતા.

તે વખતે તે ગર્દનફરાઝ નામદારો ઉપર-તે નામાના પાછા જવાબો લખતો હતો.

પેલા એલચીઓ સરપાવ મેળવી પોતાની મુરાદ સાથ-તે દરબારમાંથી ૧૨૭
પોતાના મકાને પાછા ફરતા હતા.

તેજ દહાડા ઉપર દરેક મુલ્કના પરવાના લખતો અને તે દરેક સરદારને સોંપતો હતો.

જ્યારે નવાં વર્ષના ફર્વર્દીન મહિનાની શુરૂઆત થતી-કે જે વખતે આફતાબના મેષ રાશિમાં આવવાથી દરેકનાં દિલમાં દીન પ્રકાશ પામતી હતી,

ત્યારે ખુસરૂ ખઝાનાનો એક ભાગ છુપો મૂકતો હતો-કે જેની ખબર સલ્તનતના કોઈ પણ નોકરને પડતી હતી નહીં.

ઝાદને શીરૂય પેસરે ખુસરૂ પર્વીઝ્ અઝ્ મર્યમ્ બફાલે બદ્ વ મોઝ્દહ્ ફેરેસ્તાદને ખુસરૂ બકયસર્.

—————:o:—————

ચુ અઝ પાદ્દશાહી શુદશ પન્જ સાલ
બગીતી સરાસર્ નબૂદશ હમાલ
શશુમ સાલ આન્ દુખ્તે કયસર્ ઝે શાહ્
યકી કુદક્ આવર્દ માનન્દે માહ્
નબૂદ આન્ ઝમાન્ બાન્ગે રસ્મે નમાઝ
બગૂશી ચુનાન્ પર્વરીદહ્ બનાઝ
બગૂશશ યકી નામ ગોફ્તી પેદર્
નેહાની દેગર્ આશ્કારા દેગર્
નેહાની બેગોફ્તી બગૂશ અન્દરૂન્
હમી ખાન્દી આશ્કારા બરૂન્
બગૂશ અન્દરૂન્ નામ ગોફ્તશ કોબાદ
હમી ખાન્દ શીરૂએ ફરૂખ નેઝાદ
૧૨૮ ચુ શબ્ કુદક્ આમદ ગુઝશ્તહ્ સે પાસ
બેયામદ બરે ખુસ્રવ અખ્તર્ સેનાસ
ઝે અખ્તર્ શેનાસાન્ બેપુરસીદ શાહ્
કે હર્ કસ કે કર્દ અન્દર્ અખ્તર્ નેગાહ્
ચે દીદ ઊઓ ફર્જામે ઈન્ કાર્ ચીસ્ત
ઝે રન્જ અખ્તરે ઇન્ જહાન્દાર્ ચીસ્ત
ચુનીન્ દાદ પાસોખ સેતારહ્ શુમર્
કે બર્ ચર્ખે ગર્દુન્ નેયાબી ગુઝર્
અઝીન્ કુદક્ આશૂબ્ ગીરદ ઝમીન્
નખાનદ સેપાહશ બરૂ આફરીન્
હમ અઝ રાહે યઝ્દાન્ બેગર્દદ બનીઝ
અઝીન્ બીશતર્ ચૂન્ સરાયમ બચીઝ
દેલે શાહ્ ઘમગીન્ શુદ અઝ કાર્ શાન્
વઝાન્ નાસઝાવાર્ ગોફ્તાર્ શાન્
ચુનીન્ ગોફ્ત બા મર્દે દાનન્દહ્ શાહ્
કે બેહ્ ઝીન્ કુનીદ ઈન્ સખુનરા નેગાહ્
નેગર્ તા નગર્દદ ઝબાન્ તાન્ બર્ ઈન્
બપીશે બુઝોર્ગાને ઈરાન્ ઝમીન્
હમી દાશ્ત આન્ અખ્તરે બદ નેગાહ્
નેહાદહ્ બરાન્ બરેતહ્ બર્ મોહ્રે શાહ્

ખુસરૂ પર્વીઝના બેટા શીરૂએ મર્યમને પેટે ખરાબ ચોઘડિયાંમાં જન્મ લેવો અને ખુસરૂએ કયસર ઉપર ખુશખબરી મોકલવી.

—————:o:—————

જ્યારે તેની પાદશાહીના પાંચ વર્ષ થયાં-ત્યારે તમામ દુન્યામાં તેનો કોઇ જોડિયો હતો નહીં.

છઠે વર્ષે પેલી કયસરની બેટીએ તે પાદશાહથી-માહતાબની મિસાલનો એક બેટો જણ્યો.

તે ઝમાનામાં આવી રીતે નાઝમાં ઉછરતાં બાળકોના કાનમાં નમાઝનો કલમો પઢવાનો ચાલ હતો નહીં *

બાપ તે બાળકનું નામ પાડતો હતો-જેમાંનું એક નામ ઘરના વપરાસનું ખાનગી, અને બીજું ઝાહેર.

ખાનગી નામ તે બાળકના કાનમાં (હલુસે)-કહેતો હતો અને ઝાહેર નામ બાહેર ખુલ્લું કહેતો હતો.

તે બાળકના કાનમાં પર્વીઝે "કોબાદ" નામ કહ્યું-અને મોટેથી "શુભ તોખ્મના શીરૂય" નામ પોકાર્યું.

જ્યારે રાતના ત્રણ પોહોર ગુઝર્યા પછી તે બચ્ચું પયદા થયું-ત્યારે નુજૂમીઓ ખુસરૂની નઝદીક આવ્યા.

પાદશાહે તે નુજૂમીઓને પૂછ્યું-કે "તમોમાંથી જે કોઇયે કે એના ગ્રહો જોયા હોય,

તેણે શુ જોયું એનાં કામોનું શેવટ કેવું છે-એ શાહઝાદાના નસીબમાં શું શુ તકલીફો છે?"

નુજૂમીએ એવો જવાબ આપ્યો-કે "ફરતાં આસ્માન ઉપર તું રાહ મેળવી શકશે નહીં.

આ બાળકથી આખો દેશ ગભરાટમાં પડશે લશ્કર તેને પાદશાહ તરીકે કબૂલ રાખશે નહીં.

વળી તે યઝદાનની રાહથી પણ ફરી જશે-એથી વધારે વિગતો તે હું શું કહું?"

તેઓની આવી તપાસથી અને તેઓના અયોગ્ય બોલવાથી પાદશાહનું દિલ ગમગીન થયું.

પાદશાહે તે જાણકાર શખ્સને કહ્યું-કે "આ વાતની એ કરતાં કાંઇ સારી રીતે નેગાહ કરો

સંભાળજો ઈરાન ઝમીનના બુઝોર્ગોની નઝદીક એ બાબત કશું બોલતા ના"

તેણે તે ભૂંડા સેતારા બાબેનું લખાણ ઘડી વાળી તે ઉપર પાદશાહી મોહર કરી સંભાળી રાખ્યું.

---

* મોહમ્મદન કઉમમાં જ્યારે એક બાળક પયદા થાય છે ત્યારે તેને નહવાડી ધોવાડીને દાઈ એક ઓરડામાં લઈ જાય છે, જ્યાં સગપણવાળા તેમજ મિત્રાઈ ધરાવનારા પુરૂષો ભેગા મળેલા હોય છે. પછી અગરજો કોઈ મહલવી હાઝેર હોય છે તો તે, અથવા તો બીજો વડો પુરૂષ તે બાળકના જમણા કાનમાં "અઝાન" નામની બંદગીના કલામો પોકારે છે અને ત્યાર બાદ તેના ડાબા કાનમાં "એકામહ" નામની બંદગીના કલામો પોકારે છે. એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે હઝરત મોહમ્મદનો નબીરો હસન જ્યારે જન્મ્યો ત્યારે તેણે એ પ્રમાણે કીધું અને ત્યારથી એ રેવાજ પડયો.

ફિર્દોસી કહે છે કે ઉપલી રસમ તે ઝમાનામાં નહીં હતી. તે વખતે ઈરાનીઓમાં એવો રેવાજ હતો કે મોટા પુરૂષનાં ઘરમાં બાળકને માટે બે નામ રાખવામાં આવતાં હતાં એક નામ તે ઘરનું લાડકું નામ, કે જે નામ વડે તેનાં સગાવહાલાંઓ તેને બોલાવે અને બીજું ઝાહેરમાં વપરાતું નામ. જે ખાનગી વપરાસનું નામ તે બાળકનો પિતા બાળકના કાનમાં બોલે અને ઝાહેરનું નામ ત્યાર પછી મોટેથી સર્વના દેખતાં પોકારે. નામ આપવાનો એ રવેયો હતો.

હિંદુઓમાં પણ હાલમાં બે નામનો ચાલ છે. અને મોટે ભાગે દરેક હિંદુનાં બે નામ તમો જોશો, એક ઘરગતુ અને બીજું ઝાહેર.

પુર્ આન્દીશહ્ શુદ આન્ સખુન્ શહરૂયારૂ
બદાન્ હકૂતહ્ કેસરા નહાદન્દ બારૂ
કે નખ્ચીરો અઝ્ મય બયકૂસૂ કશીદ
બશાન્ ચન્દ ગહ્ રૂએ ઊ કસ નદીદ
હમહ્ મેહુતરાન્ પીશે મૂબેદ શદન્દ
કે હરૂ ગૂનએ દાસ્તાનહા ઝદન્દ
બદાન્ તા ચે શુદ નામવરૂ શાહરા
કે બરૂ બસ્ત બરૂ કેહુતરાન્ રાહરા
ચુ બેશ્નીદ મૂબેદ બેશુદ નઝદે શાહ્
યકાયક્ બેદાદ આન્ પયામે સેપાહ્
ચુનીન્ દાદ પાસોખ વરા શહરૂયારૂ
કે મન્ તન્ગ્ દેલ્ ગશ્તમ્ અઝ્ રૂઝગારૂ
ઝે ગોફ્તારે ઈન્ મર્દે અખ્તરૂ શેનાસ
કે ગરૂદૂને ગર્દાન્ શુદમ્ પુરૂ હેરાસ
બગન્જૂરૂ ફરૂમૂદ કાન્ પરૂનેયાન્
બેયાવરૂ હમાન્ રોકુકહ્ અન્દરૂ મેયાન્
બેયાવરૂદ ગન્જૂરો મૂબેદ બેદીદ
દેલશ તન્ગ્ શુદ ખામોશી બરૂ ગુઝીદ
વઝાન્ પસ બદૂ ગોફ્ત યઝદાન્ બસસ્ત
કે ઊ બરૂતરૂ અઝ દાનેશે હરૂ કસસ્ત
વરૂ અયદૂન કે નાચારૂ ગર્દાન્ સેપેહરૂ
દેગરૂ ગૂન નુમાયદ બજૂયન્દહ્ ચેહરૂ
બતીમારગી બાઝ્ ગર્દદ કે બદ
ચુનીન્ ગોફ્ત અઝ્ દાનેશી કય સઝદ
જોઝ્ અઝ્ શાદકામીત હરૂગેઝ્ મબાદ
કે ગોફ્તારે ઈશાન્ મકુન્ હીચ યાદ
ચુનાન્ ચૂન્ બેકારદ ફલક્ બેદરવીમ
બદૂ કામો નાકામે મા બેગ્રવીમ
બેબાયદ બુદન ચૂન બેદારદ સેપેહરૂ
ગહી કીનો પર્ખાશો ગહ્ દાદો મેહરૂ
અઝ્ કાલ્બુદરારેત સૂદો ઝેયાન્
ચુ દાના બુવદ ઝુ નતર્સદ રવાન્
જહાન્ આફરીન્ પોશ્તો યારે તો બાદ
સરે અખ્તરૂ અન્દરૂ કેનારે તો બાદ
ઝે મૂબેદ ચુ બેશ્નીદ ખુસ્રવ સખુન્
બેખન્દીદો કારી નવ્ અફૂગન્દ બુન્
દબીરહ્ પસન્દીદહરા ખાન્દ પીશ
સખુન્ રાન્દ બા ઊ ઝે અન્દાઝહ્ બીશ
બકયસરૂ યકી નામહ્ ફરૂમૂદ શાહ્
કે બરૂ નેહ્ સઝાવારે શાહી કોલાહ્
કે મર્યમ પેસરૂ ઝાદ દરૂ શબ્ યકી
કે હરૂગેઝ્ નદીદી ચુનીન્ [?]કૂદકી
નશાયદ મગરૂ દાનેશો બખ્તરા
દેગરૂ દરૂ હોનરૂ બખ્શેશો તખ્તરા
ચુ મન્ શાદમાનમ્ તો શાદાન્ બઝી
કે શાહીઓ ગર્દનકશીરા સઝી

પાદશાહ તે વાતથી અંદેશા ભરેલો થયો-તેણે તે અઠવાડિયાંમાં ૧૨૯
કોઇની મુલાકાત લીધી નહીં.

તેણે શેકાર કરવાથી અને મયનોશી કરવાથી દૂરી પકડી-કેટલોક વખત સૂધી કોઇએ તેનો ચેહરો જોયોજ નહીં.

સઘળા સરદારો વડા વઝીર આગળ ગયા-અને ઘણીક રીતની વાતો કીધી.

કે "નામવર પાદશાહને શું થયું છે-કે પોતાના તાબેદારોને આવતા જતા અટકાવ્યા છે?"

જ્યારે વઝીરે એવું સાંભળ્યું ત્યારે તે પાદશાહની નઝદીક ગયો-અને સઘળો તે રૈયત લોકોનો પયગામ પહોંચાડયો.

પાદશાહે તેને એવો જવાબ આપ્યો-કે "હું ઝમાનાંથી ગમગીન બન્યો છું.

આ નુજૂમી મર્દની વાત સાંભળી-ફરતા આસ્માનથી ધાસ્તી ભરેલો થયો છું."

પછી તેણે ખઝાન્ચીને ફર્માવ્યું કે "તે રેશમી કપડું-કે જેમાં પેલું કાગઝ મૂકેલું છે તે લઇ આવ."

ખઝાન્ચી લાવ્યો અને તે વઝીરે વાંચી જોયું-આથી તેનું પણ દિલ ગમગીન થયું અને મૂગો રહ્યો.

પછી તે બોલ્યો કે "યઝદાન કે જે સઘળાઓનાં ડહાપણ કરતાં ચઢિયાતો છે તેનીજ મદદ આપણને બસ છે.

પણ જો ફરતો આસ્માન સેતારેશેનાસને લાએલાજ બીજીજ રીતે ૧૩૦
મોં દેખાડતો હોય,

અને તું દિલગીર થઇને એમ કહેતો હોય કે તે બલા રદ થાય, તો તે વાત અકલને અનુસરતી નથી.

ખુશહાલી સિવાય તારે માટે કશું હોવુંજ ના!-તું તેઓના કહેવાનો કંઈ પણ વિચાર ના કર.

જેવું આસ્માન આપણને માટે રોપશે તેવુંજ આપણને કાપવું પડશે-અને આપણી ખુશી કે ના ખુશીએ તેનીજ ખાહેશ કરવી પડશે.

આપણને તો જેમ આસ્માન રાખે તેમજ રહેવુ જોઇયે-કોઇ વખત તે લડાઈ ઝઘડો દેખાડે છે તો કોઈ વખત ઈન્સાફ અને મોહબ્બત દેખાડે છે.

આસ્માનની ચાલથી ફકટ આપણાં શરીરનેજ નુકસાન કે ફાયદો પુગે છે-જો કોઈ દાના શખ્સ હોય તો તેનો જીવ તેનાથી બીતો નથી.

દુન્યાનો પયદા કરનારો સાહેબ તારો મદદગાર અને દોસ્ત બનજો!-નેક નસીબનું સર તારી બગલમાં હોજો!"

જ્યારે ખુસરૂએ વઝીરથી એવી વાતો સાંભળી-ત્યારે તે હસ્યો અને નવું કામ શુરૂં કીધું.

એક વખણાયલા મુન્શીને પોતાની નઝદીક બોલાવ્યો-અને તેની સાથે ઘણીક વાત કીધી.

પછી પાદશાહે કયસર ઉપર એક નામુ લખાવ્યું-કે "હવે તું પાદશાહીને લાયકનું તાજ તારાં સર ઉપર મેલ.

કારણકે તારી મર્યમે રાતની વખતે એક બેટાને જન્મ આપ્યો છે- ૧૩૧
કે જેના જેવું બાળક કોઇએ કદીબી જોયું નથી.

તે દાનાઈ અને નસીબ સિવાય તેમજ હોનરમાં બક્ષેશ અને તખ્ત સિવાય બીજાં કશાને લાયકનો નથી.

હું ખુશહાલ છુ અને તું પણ ખુશહાલ જીવતો રહેજે-કારણકે તું ખુશહાલી અને બહાદુરીને લાયકનો છે."

નામએ કયસરૂ બખુસરૂ બા હદ્યહ્ વ ખારતને દારે મસીહ્.

ચુ આન્ નામહુ નઝ્દીકે ખુસ્રવ્ રસીદ
નેગહ્ કર્દો તઉકીએ પર્વીઝ દીદ
બેફરૂમૂદ તા ગાવદુમ બર દરશ
દમીદન્દો પુરૂ બાન્ગ્ શુદ કેશવરશ
બેબસ્તન્દ આઝીન્ બબારાહો રાહ્
બરૂ આવાઝે શીરૂએ પર્વીઝ શાહ્
બરૂ આમદ હમ આવાઝે રામેશગરાન્
હમહ્ શહ્રે રૂમ અઝ કરાન્ તા કરાન્
બદરગાહ્ બોર્દન્દ ચન્દી સલીબ્
નસીમે ગુલાન્ આમદો બૂએ તીબ્
બયક્ હફ્તહ્ ઝીન્ ગૂનહ્ બા રૂદો મય
બેબૂદન્દ શાદાન્ ઝે શીરૂએ કય
બહશ્તુમ બેફરૂમૂદ તા કારૂવાન્
બેયામદ બદરગાહ્ બા સારૂવાન્
૧૩૨ સદ ઉશ્તુરૂ ઝે ગન્જે દેરમ કરૂદ બારૂ
ઝે દીનારૂ પન્જહ્ ઝે બહ્રે નેસારૂ
ઝે દીબાએ ઝરબફ્તે રૂમા દોવીસ્ત
કે ગોફ્તી ઝે ઝરૂ જામહ્રા તારૂ નીસ્ત
ચેહલ્ ખાને ઝરીન્ બપાયહ્ બુસદ
ચુનાન્ કઝ દરે શહ્રૂયારાન્ સઝદ
હમાન્ ચન્દ ઝરીનો સીમીન્ દદહ્
ઝે ગઉહરૂ બરૂ ચશ્મ શાન્ આઝદહ્
ચે અઝ જામએ ખઝ્ઝો ચીની હરીરૂ
ઝે ઝરૂરો ઝબરૂજદ યકી આબ્ગીરૂ
બમર્યમ ફેરેસ્તાદ ચન્દી ગોહરૂ
યકી નરૂરહ્ તાઊસ કર્દહ્ બઝરૂ
હમાન્ બાઝે કેશવર્ કે બુદ ચારૂ બારૂ
ઝે દીનારે રૂમી હઝારાન્ હઝારૂ
ફેરેસ્તાદ બા મર્દે રૂમી ચેહેલ્
કુજા હરૂ ચેહલ્ બૂદ બીદારૂદેલ
ગવી પીશરવ્ નામે ઊ ખાનગી
કે હમતા નબૂદશ બફર્ઝાનગી
હમી શુદ બરીનગૂનહ્ બા સારૂવાન્
શુતોરૂવારૂ દીનારૂ દહ્ કારૂવાન્
૧૩૩ ચુ આગાહી આમદ બપીરૂઝ શાહ્
કે પયઘમબરે કયસરૂ આમદ ઝે રાહ્
બફરૂરોખ બેફરૂમૂદ તા બરૂ નેશસ્ત
યકી મરઝબાન બૂદ ખુસ્રવ પરસ્ત
કે સાલારૂ ઊ બૂદ બરૂ નીમરૂઝ
ગેશાનમાયહો ગોર્દો લશ્કરૂ ફરૂઝ
બેરફ્તન્દ બા ઊ સવારાને શાહ્
બસરૂ બરૂ નેહાદન્દ ઝરીન્ કોલાહ્
ચુ અઝ દૂર દીદ આન સેપહ્ ખાનગી
બપીશ અન્દરૂ આમદ બમર્દાનગી

કયસરનું હદયા.સાથનું ખુસરૂ ઉપરનું નામુ અને ઇસુ ક્રાઇસ્ટને દીધેલી ફાંસીનાં લાકડાંને પાછું માગવું.

જ્યારે તે નામુ કયસરની નઝદીક પહોંચ્યું-ત્યારે તેણે નેગાહ કરી પર્વીઝનું પાદશાહી ફર્માન જોયું.

પછી તેણે હોકમ કીધો જેથી તેના દરવાઝા ઉપર રણશિંગડું-ફુંકાયું અને તેનો મુલક ખુશહાલીના પોકારથી ભરેલો થયો.

પાદશાહ પર્વીઝના બેટા શીરૂયની વધાઈ સાંભળીને-સઘળે ઠેકાણે સણગાર કરવામાં આવ્યો.

આખાં રૂમ શેહરમાં એક નાકેથી બીજા નાકા સુધી-ગવેયાઓના સુરોદો પણ નીકળ્યા.

પાદશાહી દરબારમાં કેટલાક ક્રોસ લઇ જવામાં આવ્યા-સઘળે ગોલાબની લપટ અને સુગંધીની ખુશબો ફેલાઈ.

એ પ્રમાણે એક અઠવાડિયું સૂધી વાજીન્તર અને મય સાથ-તેઓ શાહઝાદા શીરૂય માટે ખુશહાલી કરતા બેઠા.

આઠમે દહાડે કયસરે હોકમ કીધો જેથી સારવાનો કાફલો લઇ દરગાહમાં આવ્યા.

નેસાર કરવા માટે સો ઊંટ દિરમના ખઝાનામાંથી અને પચાસ દીનારના ખઝાનામાંથી લાધ્યા.

બસો ઊંટ રૂમી કસબી રેશમી કપડાંથી લાધ્યાં-કે તે સોનેરી ભરતને લીધે ગોયા તે કપડાંના કશા તાર દેખાતાજ નહીં હતા.

પાદશાહોને લાયકના ચાળીસ સોનેરી થાળ જેની નીચે પરવાળાંના પાયા લગાડેલા હતા તે,

તેમજ કેટલાંક સોનેરી અને રૂપેરી જાનવરો (રમકડાં)-જેઓની આંખો ગોહરથી જડી લીધી હતી તે,

શું બાલના વણેલાં અને ચીનાઇ રેશમી કપડાં-તેમજ પોખરાજ જડેલી સોનેરી એક તશ્ત મોકલી.

વળી મર્યમને માટે ઘણાં સરખાં ગોહરો-તેમજ એક સોનાનો બનાવેલો મોર મોકલ્યો.

વળી તે મુલકનું જે ખેરાજ હતું તેનું ચારગણું મોકલ્યું-જે દસ લાખ રૂમી દીનારનું થયું.

એ સઘળું ચાળીસ રૂમીઓ કે જે ચાળીસે ચાળીસ હુશ્યાર દિલના હતા, તેઓ સાથ મોકલી આપ્યું.

તેઓના વડો "ખાનગી" નામનો એક બહાદુર શખ્સ હતો-કે જેનો દાનાઈમાં કોઇ બીજો જોડિયો નહીં હતો.

એ પ્રમાણે દશ કાફલા જેટલાં દીનારના ભરેલાં ઊંટો લઇ સારવાનો સાથ તે ચાલવા લાગ્યો.

જ્યારે ફતેહમંદ પાદશાહ ખુસરૂને ખબર મળી-કે "કયસરનો એલચી રાહમાંથી આવી લાગ્યો છે,"

ત્યારે તેણે "ફરરોખ" નામનો શખ્સ કે જે એક વફાદાર હાકેમ હતો તેને ફર્માવ્યું જેથી તે ઘોડેસવાર થયો.

કારણકે તે ફરરોખ નીમરૂઝનો સરદાર હતો-તે ઊચી બુન્યાદનો, બહાદુર અને લશ્કર શોભાવનાર હતો.

તેની સાથે પાદશાહના સવારો સર ઉપર સોનેરી કોલાહ મેલીને ગયા.

જ્યારે ખાનગીએ દૂરથી તે સેપાહોને જોયા-ત્યારે પોતે મર્દાનગી સાથ તેઓ આગળ આવ્યો.

ચુનાન્ તા બનઝદીકે શાહ્ આમદન્દ
બદાન્ નામવરૂ બારૂગાહ્ આમદન્દ
ચુ દીદન્દ ઝીબા રેઓખે શાહ્‌રા
બદાનગૂનહ્ આરાસ્તહ્ ગાહ્‌રા
નેહાદન્દ હમવારહ્ સરૂ બરૂ ઝમીન્
બરૂ બરૂ હમી ખાન્દન્દ આફરીન્
બેમાલીદ પસ્ ખાનગી રૂઅખ્ બખાક્
બદ્ ગોફ્ત કય મેહ્‌તરે દાદો પાક્
ઝે પીરૂઝગરૂ આફરીન્ બરૂ તો બાદ
મબાદી હમીશહ્ મગરૂ શાહો શાદ

ખુઝોર્ગાનશ અઝ્ જાય બરૂખાસ્તન્દ
બનઝદીકે શહ્ જાયશ આરાસ્તન્દ
ચુનીન્ ગોફ્ત પસ્ શાહ્‌રા ખાનગી
કે ચૂન્ તૂ કે બાશદ બફરઝાનગી
ઝે ખુરૂશીદ બરૂ ચરૂખ તાબન્દહ્ તરૂ
ઝે જાને સખુનગૂય યાબન્દહ્ તરૂ
મબાદા જહાન્ બી ચુનીન્ શહ્‌રૂયારૂ
બરૂમન્દ બાદા બરા રૂઝગારૂ
મબીનાદ કસ રૂઝ બી કામે તૂ
નબેસ્તહ્ બખુરૂશીદ બરૂ નામે તૂ
જહાન્ બી સરો અફ્સરે તૂ મબાદ
બરો બુમ બી લશ્કરે તૂ મબાદ
ઝે કયસરૂ દોરૂદો ઝે મા આફરીન્
બરીન્ નામવરૂ શહ્‌રૂયારે ઝમીન્
કસી કૂ બરીન્ સાયએ શાહ્ શાદ
નબાશદ વરા રઉશનાઈ મબાદ
બબા હદયહો બાઝે રૂમ આમદીમ
બદીન્ નામબરૂદારૂ બુમ આમદીમ
બેરફ્તીમ બા ફયલસૂફાન્ બહમ
બદાન્ તા નબાશદ કસ અઝ મા દેઝમ
ઝે કયસરૂ પઝીરદ મગરૂ બાઝો ચીઝ
કે બા બાઝો ચીઝ આફરીન્ બૂદ નીઝ
બેખન્દીદ અઝાન્ પુરૂ હોનરૂ મરૂદ શાહ્
નેહાદન્દ ઝીરશ યકી ઝીરૂગાહ્
ફેરેસ્તાદ પસ્ ચીઝહા સૂએ ગન્જ
બદ્ ગોફ્ત ચન્દી નબાયેસ્ત રન્જ
બખરૂરાદે બર્ઝીન ચુનીન્ ગોફ્ત શાહ્
કે ઈન્ નામહ્ બરૂખાન્ બપીશે સેપાહ્
બઆન્વાન્ નેગહ્ કરૂદ મર્દે દબીરૂ
કે ગૂયન્દહ્ ઊ બૂદો હમ યાદગીરૂ
ચુનીન્ ગોફ્ત કીન્ નામહ્ સૂએ મેહસ્ત
સરફ્રાઝ પર્વીઝે યઝદાન્ પરસ્ત
જહાનદારે બીદારે પેદૂરામે શહ્‌રૂ
કે યઝદાનશ તાજો એરદ દાદ બહ્‌રૂ
જહાનદારૂ ફર્ઝન્દે હોરૂમુઝદ શાહ્
કે ઝીબાએ તાજસ્તો ઝીબ.એ ગાહ્
ઝે કયસરૂ પેદરૂ માદરે શીરૂ નામ
કે પાયન્દહ્ બાદા બરૂ નામો કામ

એવી રીતે તેઓ પાદશાહની નઝદીક તે નામીચી દરબાર સૂધી આવ્યા.

જ્યારે તે રૂમીઓએ ઝેબ આપનારા પાદશાહનો ચેહરો તેમજ તેવીજ રીતનું સણગારેલું તેનું તખ્ત જોયું,

ત્યારે તેઓએ પોતાનાં સર સામતાં ઝમીન ઉપર મૂકયાં-અને પાદશાહ ઉપર દુઆ કરવા લાગ્યા.

પછી પેલો ખાનગી ખાક ઉપર મોં ઘસીને-બોલ્યો કે "ઓ ઇન્સાફી અને પાકીઝેહ પાદશાહ!

ફતેહમંદી આપનારા ખોદાતાલા તરફથી તારી ઉપર દોઆ હોજો-તું હમેશે પાદશાહ હોવા સિવાય તેમજ ખુશહાલ રહેવા સિવાય બીજો કશી રીતનો હોતોજ ના!"

પાદશાહના સઘળા મોટાઓ પોતાની જગ્યાથી ઉઠયા-અને પાદ- ૧૩૪
શાહની નઝદીક એલચીને જગ્યા આપી

ત્યાર પછી ખાનગીએ પાદશાહને એ પ્રમાણે કહેવા માંડયું-કે "દાનાઈમાં તારા જેવો કોણ થઈ શકે છે?

તું આસ્માન ઉપરના ખોરશીદ કરતાં પણ વધારે ઝળકાટવાળો છે-અને સુભાષિત બોલનારના જાન કરતાં પણ તું વધુ સમજદાર છે.

એવા એક પાદશાહ વગરની દુન્યાજ ના હોતી-અને તેનો ઝમાનો ફળદ્રુપ થજો!

કોઈ પણ શખ્સ તારી ખાહેશ વગરનો એકબી દિવસ જોતું ના-તારી કીર્તિ ખુરશીદ ઉપર લખાયલી હોજો!

આ જેહાન તારાં સર અને તાજ વગર ના હોતી!-અને તારો મુલક તારાં લશ્કર વગરનો ના હોતો!

આ દેશના નામવર પાદશાહ ઉપર-કયસર તરફથી દુઆ હોજો અને અમારી તરફથી આફ્રીન હોજો!

જે કોઇ શખ્સ કે આ પાદશાહના છાયા હેઠળ ખુશહાલ-નહીં રહેતો હોય તેને સુખ મળતુંજ ના!

અમો હદયા તેમજ રૂમનું ખેરાજ લઇને-આ પ્રખ્યાત મુલકમાં આવ્યા છિયે.

અમો અમારા ફીલસુફો સાથે આવ્યા છિયે-કે જેથી કોઈ અમારીથી દિલગીર નહીં થાય.

મગર કયસર તરફથી મોકલેલું ખેરાજ અને હદયો કે જે ખેરાજ અને ૧૩૫
હદયા સાથે ભલી દુઆઓ પણ મોકલી છે, તે પાદશાહ કબૂલ રાખે."

પાદશાહ તે કીર્તિવંત શખ્સનાં પયગામથી હસી પડયો-અને તેને માટે પોતાનાં તખ્ત નીચે એક કુરસી મૂકાવી.

પછી સઘળી ભેટો ખઝાનામાં મોકલી આપી-પેલા એલચીને કહ્યું કે "એટલી બધી તકલીફ લેવાની કાંઈ પણ ઝરૂર હતી નહીં."

પછી પાદશાહે ખરરાદે બર્ઝીનને કહ્યું-કે "આ નામુ સઘળા લોકોની હુઝૂરમાં વાંચ."

તે મુન્શી જે એક અચ્છો બોલનારો તેમજ યાદદાશત શક્તિ ધરાવનારો શખ્સ હતો, તેણે તે નામાનાં સરનામા ઉપર નઝર નાખી.

તેણે એ પ્રમાણે વાંચવા માંડયું કે "આં નામુ સરફરાઝ યઝદાન પરસ્ત પાદશાહ પર્વીઝ ઉપર હોજો!

જે ખુશી ભરેલાં ઇરાન શેહરનો પાદશાહ છે-કે જેને યઝદાંએ તાજો તખ્ત અને ડહાપણનો હિસ્સો બક્ષેશ આપ્યો છે.

પાદશાહ હોરમઝનો દેશની સંભાળ રાખનારો બેટો-કે જે તાજને ઝેબ આપનારો અને તખ્તને લાયકનો છે

'શીર' નામનો તેનો મમાત્રો કયસરના વંશનો છે-ખોદા તેનું નામ અને તેની મુરાદ સદા નીભાવે.

કે બા ઓઝેઁ બા ફરૂરે પીરૂઝ બાદ
હમહુ રૂઝગારાનશ નવરૂઝ બાદ
૧૩૬ બઈરાનો તૂરાન્ બરશ દસ્ત રસ
બશાહી મબાદાશ અઝબાઝ કસ
હમીશહ બદેલ્ શાદો રઉશન્ રવાન્
હમીશહ ખેરદ પીરો દઉલત જવાન્
તૈરાન્માયહુ શાહી કયૂમૂરસી
હમાન્ પૂરે હુશન્ગો તહ્મૂરસી
પેદરૂ બરૂ પેદરૂ તા પેસરૂ બરૂ પેસરૂ
મબાદા કે ઈન્ ગઉહરૂ આયદ બસરૂ
બદીન્ પાકું યઝદાન્ કુનન્દ આફરીન્
બુઝોર્ગાને કુહકો બુઝોર્ગાને દીન્
ન ચૂન્ તૂ સવારો ન ચૂન્ તૂ બહારૂ
ન ચૂન્ તૂ બરૂ અયવાને ચીન્ બરૂ નેગારૂ
હમહુ મરૂદુમીઓ હમહુ રાસ્તી
મબીનાદ જાનત દરે કાસ્તી
ઝે ઈરાનો તૂરાનો હેન્દુસેતાન્
હમાન્ તુરૂકૂ તા રૂમો જાદૂસેતાન્
તોરા દાદ યઝદાન્ બપાકી નેઝાદ
કસી ચૂન્ તો અઝ પાકુ માદરૂ નઝાદ
ફરીદૂન્ ચુ ઈરાન્ બઈરજ્ સેપોરૂદ
ઝે રૂમો ઝે ચીન્ નામે મર્દી બેબોરૂદ
૧૩૭ બરૂ આફરીન્ કરૂદ રૂઝે નુખોસ્ત
દેલશરા ઝે તારીઓ કઝુઝી બેશોસ્ત
હમહુ બીનેયાઝીઓ નીકુ અખ્તરી
બુઝોર્ગીઓ મર્દીઓ અફૂસૂનગરી
તો ગૂઈ કે યઝદાન્ શુમારા સેપોરૂદ
વઝાન્ દીગરાન્ નામે મર્દી બેબોરૂદ
હોનરૂ પર્વરો રાદો બખ્શન્દહુ ગન્જ
અઝીન્ તોખ્મહુ હરૂગેઝ નબુદ કસ બરન્જ
નેહાદન્દ બરૂ દુશ્મનાન્ બાઝો સાવ
બદઅન્દીશગાન્ બારૂકશ હમચુ ગાવ
ઝે હન્ગામે કેસ્રાએ નૂશીરવાન્
કે બાદા હમીશહ રવાનશ જવાન્
કે ચૂન્ ઊ યકી શાહુ અન્દરૂ જેહાન્
નબૂદો નબાશદ ઝે તોખ્મે મેહાન્
કે અઝ ઝર્ફ દર્યા બરૂઆવરૂદ પય
બરીનગૂનહુ દીવારૂ બીદારૂ કય
ઝે તુર્કાન્ હમહુ બીશએ નારવન્
પરસ્તન્દહુ બી રન્જ ગશ્ત અન્જુમન્
ઝે દુશ્મન્ બેરસ્તન્દ ચન્દાન્ જેહાન્
બરૂ આફરીન્ અઝ કેહાનો મેહાન્
૧૩૮ ઝે તાઝીઓ હેન્દીઓ ઈરાનેયાન્
બેબસ્તન્દ પીશશ કમરૂ બરૂ મેયાન્
ઝે દર્યાએ ચીન્ તા બશહ્રે ખઝરૂ
ઝે અર્મીનેયહુ તા દરે બાખ્તરૂ
ઝે હયતાલો તુર્કો સમરકન્દો ચાજ
બુઝોર્ગાને બા ફરૂરો અવરન્દો તાજ
હમહુ કેહ્તરાને શુમા બૂદહુ અન્દ
બરાન્ બન્દગી બરૂ ગવા બૂદહુ અન્દ

કે તે બુલંદી, ખોરેહ અને ફતેહ સાથનો હોજો!-તેના સઘળા દહાડા નવરૂઝની મિસાલ ખુશહાલી ભરેલા પસાર થજો!

ઇરાન અને તૂરાન ઉપર તેનોજ કાબૂ રહેજો-તેની પાદશાહીમાં કોઇ બીજો ભાગ્યો હોતો ના!

તે હમેશ ખુશહાલ દિલનો અને રોશન જીવનો રહેજો-તેની અકલ હમેશે બુઢ્ઢી રહેજો અને તેની દઉલત ખીલતી રહેજો!

તું કયોમર્સનાં ખાન્દાનનો એક ઊચી બુન્યાદનો પાદશાહ છે-તેમજ હુશંગ અને તેહમૂરસનો નબીરો છે.

એજ પ્રમાણે બાપ ઉપર બાપ અને બેટા ઉપર બેટા સૂધી ચાલતુંજ રહેજો!-આ અઉલાદ ખતમ થાય એવું કદીબી ના બનતું!

દીન અને દેશના વડાઓ એ માટે પાક યઝદાન આગળ શુકાના કરે છે.

તારા જેવો એક પણ સવાર નથી કે તારા જેવો ખુશનુમા બહાર પણ નથી-તારા જેવો સુંદર તો ચીનનાં અયવાન ઉપર ચીતાર પણ નથી.

તુ સઘળો સભ્યતા અને સચ્ચાઈજ છે તારો જીવ જૂઠાઇનો દરવાજો કદીબી જોતો ના!

ઇરાન, તૂરાન, હિંદુસ્તાન તેમજ તુર્કેસ્તાનથી તે રૂમ અને જાદૂસ્તાનના મુલક સૂધીનું,

સઘળું ખોદાતાલાએ તારી પવિત્ર બુન્યાદને લીધે આપ્યું છે-તારા જેવો કોઇ પણ શખ્સ પવિત્ર માદરે જણ્યો નથી.

ફરીદૂને જ્યારે એરચને ઈરાન દેશ સોંપ્યો-ત્યારે મર્દાનગીનું નામ રૂમ અને ચીન (તુર્કેસ્તાન)માંથી છીનવી લીધું.

પ્રથમ તેણે (ફરીદૂને) દુઆ કીધી-અને તેનાં (એરચનાં) દિલમાંથી કપટ અને જૂઠાણું ધોઇ નાખ્યું.

સઘળી સ્વતંત્રતા અને સારૂં નસીબ-સઘળી મોટાઇ, બહાદુરી અને રાજ્ય ચલાવવાની કુનેહ,

ગોયા ખોદાતાલાએ તમો લોકોનેજ સપુરદ કરી છે-અને બીજાઓ-માંથી મર્દાનગીનું નામ નિશાન ખુંચવી લીધું છે.

તું હુનરની પર્વરેશી કરનારો, સખી અને ખઝાનો બક્ષેશ કરનારો છે-આ તારાં ખાન્દાનથી કદીબી કોઇએ દુઃખ જોયું નથી.

તેઓએ પોતાના દુશ્મનો ઉપર મેહસૂલ અને કરો નાખ્યા-અને તે બદ વિચારના શખ્સો એક બળદની માફક બોજો ખેંચતા બન્યા.

કેસરા નોશીરવાનના વખતથી-કે જેનું રવાન હમેશે ખુશહાલ રહેજો!

જેના જેવો દુન્યામાં એક પણ પાદશાહ-પાદશાહી તોખ્મમાંથી પયદા થયો હતો નહીં અને થશે પણ નહીં.

કે જેણે ઊંડા દર્યામાંથી પોતાનો પગ સલામત બાહેર કાઢયો હતો-તે દેશની દીવાર સમાન મઝબૂત પાદશાહ થઇ ગયો છે.

બીશએ નારવનના તમામ તુર્કો વગર મેહનત આપત્તે તેને તાબે થઇ ગયા હતા.

તેનાથી કેટલાક મુલકોએ દુશ્મનોથી છૂટકારો મેળવ્યો હતો-મોટા અને નાનાઓથી તેના ઉપર દુઆ હોજો!

અરબો, હિંદીઓ અને ઈરાનીઓમાંથી-ઘણાકો તેની ખેદમતમાં લડાઈ માટે કંમર બાંધી ઉભા હતા.

ચીનના દર્યાથી ખઝર શેહર સૂધીના-તેમજ આર્મીન્યાથી તે બાખ્તરના દરવાઝા સૂધીના,

હયતાલ, તુર્ક, સમરકંદ અને ચાચ શેહરના તાજો તખ્ત અને દબ-દબાવાળા મોટાઓ,

સઘળા તમારા તાબેદાર રહ્યા છે-અને એવી તાબેદારી ઉપર તેઓ ગવાહ રહેલા છે,

કે શાહાન્ ઝે તોખ્મે ફરીદુન્ બુદન્દ
હેગરૂ ચકુસરૂ અઝ દાદ બીરૂન્ બુદન્દ
બદીન્ ખીશી અકુનૂન્ કે મન્ કર્દહ અમ
બુઝોર્ગી બદાનેશ બરૂ આવર્દહ અમ
બદાન્ ગૂનહ શાદમ કે તશ્નહ બઆબ્
દેગરૂ સબ્ઝહ અઝ તાબેશ આફતાબ્

જહાન્દારે બીદારૂ ફરૂરોખ કુનાદ
મરા અન્દરીન્ રૂઝ પાસોખ કુનાદ
યકી આરૂઝૂ ખાહમ અઝ શહુરૂયારૂ
કે આન્ આરૂઝૂ નઝદે ઊ હસ્ત ખારૂ
કે દારે મસીહા બગન્જે શુમાસ્ત
ચુ બીનીદ દાનીદ ગોફ્તારે રાસ્ત

બરૂ આમદ બરીન્ સાલેયાને દરાઝ
સઝદ ગરૂ ફેરેસ્તદ બમા શાહ બાઝ
બદીન્ આરૂઝૂ શહરૂયારે જેહાન્
બેબખ્શાયદ અઝ મા કેહાનો મેહાન્
ઝે ગીતી બરૂ બરૂ કુનન્દ આફરીન્
કે બી ઊ મબાદા ઝમાનો ઝમીન્
બદાન્ મન્ ઝે ખુસ્રવ પઝીરમ્ સેપાસ
નેયાયેશ કુનમ રૂઝો શબ્ દરૂ સે પાસ
હમહ હદયહો બાઝો સાવી કે મન્
ફેરેસ્તમ બનઝદીકે આન્ અન્જુમન્
પઝીરદ પઝીરમ્ સેપાસી બદાન્
મબીનાદ રૂએ તો ચશ્મે બદાન્
શવદ ફરૂરોખ ઈન્ જશ્નો આઇને મા
દુરોખ્શાન્ શવદ દરૂ જહાન્ દીને મા
હમીન્ રૂઝએ પાકે ચકુશમ્બદી
ઝે હરૂ દરૂ પરસ્તીદને ઈઝદી
બરાન્ સુગ્વારાન્ બમાલન્દ રૂય
બરૂ બરૂ ફેરાવાન્ બેસૂઝન્દ બૂય
શવદ આન્ ઝમાન્ બરૂ દેલે મા દુરોસ્ત
કે અઝ કીનહ દેલ્હા બેખાહીદ શોસ્ત
કે બૂદ અઝ ગહે આફરીદૂન્ ફરાઝ
કે બા સઙ્મો તૂરૂ અન્દરૂ આમદ બરાઝ
શવદ કેશ્વરૂ આસૂદહ અઝ તાખ્તન્
ઝે હરૂ ગૂનએ કીનહા સાખ્તન્
ઝનો કૂદકે રૂમેયાન્ બોર્દહ અન્દ
દેલે મા ઝે હરૂગૂનહ આઝોર્દહ અન્દ
બદીન્ ખેશીએ મા જહાન્ રામ ગશ્ત
હમહ કામે બીહૂદહ પેદરામ ગશ્ત
દોરૂદે જહાન્ આફરીન્ બરૂ તો બાદ
હમાન્ આફરીને ઝમીન્ બરૂ તો બાદ
ચુ આન્ નામએ કયસરૂ આમદ બબુન્
જહાન્દારૂ બેશ્નીદ ચન્દાન્ સખુન્
અઝાન્ નામહ શુદ શાદો ખુરૂરમ નેહાન્
બરૂ તાઝહ શુદ રૂઝગારે મેહાન્
બસી આફરીન્ કરૂદ બરૂ ખાનગી
બદૂ ગોફ્ત બસ કુન્ ઝે બીગાનગી

કે ફરીદૂનની અઓલાદનાજ પાદશાહો કાયમ રહેલા છે-બાકી બીજા સઘળા પાદશાહો વાજબી રીતે દુરજ થયા છે.

જે સગપણ કે મેં હમણા કીધું છે-અને તેમ કરીને મેં ડહાપણ સાથ મોટાઇનો વધારોજ કીધો છે,

તેથી હું એવી રીતનો ખુશહાલ બન્યો છું કે જેમ એક તરસ્યો માણસ પાણીથી ખુશહાલ થાય-અથવા સૂર્યની રોશનીથી એક ઝાડનો છોડ ખીલે તેમ હું ખીલ્યો છું.

દુન્યાની સંભાળ લેનાર ખોદાતાલા આ ઝમાનો મુબારક કરજો-અને મારી અર્ઝ કબૂલ કરજો!

પાદશાહ પાસેથી હું એક ખાહેશ રાખું છું-કે જે ખાહેશ તેની આગળ નજીવી જેવી છે.

કે ઇસુ ક્રાઈસ્ટની શૂળી (કે જે ઉપર તેને ફાંસી દીધો હતો તે ક્રોસ) હાલ તગો લોકોના ખજાનામાં છે-તે જ્યારે તમો જોશો ત્યારે સાચી વાત છે, એમ જાણશો.

એ ઉપર ઘણાંક વર્ષો વીતી ગયા છે-માટે જો તે ક્રોસ પાદશાહ અમારી ઉપર પાછો મોકલશે તો ઉપકાર થશે.

આ અમારી ખાહેશ પુરી પાડયાથી દેશનો પાદશાહ-અમો નાના અને મોટાઓ ઉપર બખ્શેશજ કરશે.

અને આ દેશના લોકો તે પાદશાહ ઉપર દોઆજ કરશે-કે 'તેના વગર ઝમાનો અને ઝમીન કાયમ રહેતાં ના!'

એથી હું પોતે પણ ખુસરૂનો ઉપકારી થઇશ-દહાડા અને રાતના ત્રણે પોહોર હું દુઆ કરીશ.

તમામ હદયો, ખેરાજ અને મેહસૂલ કે જે મેં ઈરાની. અંજુમનની નઝદીક મોકલ્યું છે,

તે જો કબૂલ કરશે તો તે માટે હું તારૂં એહસાન માનીશ-બુરાઓની નજર તારો ચેહરો જોતીજ ના!

એ ક્રોસથી અમારી ખુશીની મજલેસો અને રીત રેવાજો મુબારક બનશે-અને દુન્યામાં અમારી દીન ઝળકાટ પામશે.

વળી રવિવારનો પાક દિવસ-જે દરેક ઠેકાણે ખોદાની બંદગી કરવાનો દિવસ છે,

તે દહાડે ગમખાનારા લોકો તે ક્રોસ ઉપર ચુમ્બન કરશે-અને તે ઉપર ઘણીક ખુશબોઇ બાળશે,

તે વખતે અમારાં દિલ સમાધાન થશે-કે તમો લોકોએ તમારાં દિલ કીનાથી પાક કર્યાં છે.

કે જે કીનો છેક ફરીદૂનના વખતથી ઉઠયો હતો-અને જે સલ્મ અને તૂર સાથ બરપા થયો હતો.

અને ત્યારેજ લડાઈથી અને જાત જાતના કીનાઓથી દેશો શાન્ત થશે.

એવા કીનાઓમાં તેઓ રૂમીઓનાં બાયડી છોકરાં પણ લઇ ગયલા છે-જેથી અમારાં દિલ દરેક રીતથી દુ:ખીજ થયલાં છે.

આપણનાં આ સગપણથી હવે દુન્યા નચિંત થઈ છે-અને સઘળી ભૂંડી ઇચ્છાઓ ભલી બની છે.

દુન્યાના પયદા કરનાર સાહેબની તારી ઉપર દુઆ હોજો-તેમજ તારા મુલકની દુઆ પણ તારી ઉપર ઉતરજો!"

જ્યારે તે કયસરનાં નામાનો છેડો આવ્યો-અને પાદશાહે તે સઘળા સખુનો સાંભળ્યા,

ત્યારે તે નામાથી તેનું દિલ ખુશહાલ થયું-તેને આગળો મોટાઇનો વખત પાછો યાદ આવ્યો.

તેણે ખાનગી ઉપર ઘણીક દુઆ કીધી-અને તેણે કહ્યું કે "હવે તારે કશી પાંતીની જુદાઇ ગણવી નહીં."

ગેશાન્માયહુરા જાયગહુ સાખ્તન્દ
હો અયવાને ખુરૂરમ બેપર્દાખ્તન્દ
બેઆર્દન્દ ચીઝી કે બાયેસ્ત બોરૂદ
બનઝદીકે આન્ મર્દે બીદારૂ ગોરૂદ
૧૪૧ બેયામદ બેદીદ આન્ ગુઝીન્ જાયગાહુ
વઝાન્ પસ હમી બૂદ નઝદીકે શાહુ
બખાનો નબીદો શેકારો નેશસ્ત
હમી બૂદ બા શાહે યઝદાન્ પરસ્ત
બદીન્ ગૂનહુ યકૂમાહુ નઝદીકે શાહુ
બેબૂદન્દ શાદાન્ દેલો નીકૂખાહુ

પછી તે સરદારને માટે એક ઉતારાની જગ્યા તૈયાર કીધી-અને એ ખુશનુમા અયવાનો ખાલી કરવામાં આવ્યા.

તે બાહદુરી ભર્યા ચાલાક શખ્સની નઝદીક જે ચીઝો લઈ જવા ઘટતી હતી તે સઘળી લઇ જવામાં આવી.

તે એલચી આવ્યો અને પોતાની તૈયાર કીધેલી જગ્યા જોઈ ત્યાર પછી તે પાદશાહની નઝદીકજ રહેવા લાગ્યો.

તે ખાણાં ઉપર, શરાબની મજલેસમાં, શિકાર કરવામાં અને બેસવા ઉઠવામાં-યઝદાન પરસ્ત પાદશાહની સાથેનો સાથેજ રહેવા લાગ્યો.

એ પ્રમાણે તેઓ એક મહિનો પાદશાહની નઝદીક-ખુશહાલ દિલે અને નેકખાહ બનીને રહ્યા.

પાસોખે નામએ કયસર્ અઝ્ ખુસ્રવ્ પર્વીઝ્ બા હદ્યાહ્.

—:o:—

શુ યકૂ માહુ શુદ નામહુ પાસોખ નેવેશ્ત
સુખુનહાએ બા મગ્ઝો ફરૂરોખ નેવેશ્ત
સરે નામહુ ગોફ્ત આફરીને મેહાન્
બરાન્ બાદ કૂ પાકૂ દારદ નેહાન્
બદો નીકૂ બીનદ ઝે યઝદાને પાકૂ
વઝૂ દારદ અન્દરૂ જહાન્ તર્સો બાકૂ
કુનદ આફરીન્ બરૂ ખોદાવન્દે મેહુરૂ
કઝીન્ ગૂનહુ બરૂ પાય દારદ સેપેહુરૂ
નુખોસ્ત આન્ કે કર્દી સેતાયેશ મરા
બનામહુ નમૂદી નુમાયેશ મરા
બેદાનેસ્તમો શાદ ગશ્તમ બદાન્
સખુન ગોફ્તને નામવરૂ બેખ્રદાન્
પઝીરોફ્તમ આન્ નામહો ગન્જે તૂ
નખાહમ કે ચન્દીન્ બુવદ રન્જે તૂ
૧૪૨ અઝીરા જહાન્દારૂ યઝદાને પાકૂ
બરૂ આવર્દહુ બૂમે તોરા બરૂ સમાકૂ
ઝે હેન્દો ઝે સકલાબો ચીનો ખઝરૂ
ચુનીન્ અરૂજમન્દ આમદ આન્ બૂમો બરૂ
ચે મર્દી ચે દાનેશ ચે પરૂહીઝો દીન્
ઝે યઝદાન્ શુમારા રસદ આફરીન્
શુ કારૂ આમદમ પીશ યારમ બુદી
બહરૂ દાનેશી ઘમગોસારમ બુદી
ચુનાન્ શાદમ અકૂનૂન બપયવન્દે તૂ
બદીન્ પુરૂ હોનરૂ પાકૂ ફર્ઝન્દે તૂ
કે મેહુતરૂ નબાશદ બફર્ઝન્દે ખીશ
બબૂમો બરો પાકૂ પયવન્દે ખીશ
હમહુ મેહુતરાન્ પોશ્ત બરૂ કાશ્તન્દ
મરા દરૂ જહાન્ ખારૂ બુગ્ઝાશ્તન્દ
તો તનહા બજાએ પેદરૂ બૂદઇમ
હમાન્ અઝ પેદરૂ બીશ્તરૂ બૂદઇમ
તોરા હમચુનાન દાનમ અકૂનૂન કે શાહુ
પેદરૂ બૂદ આઝાદહો નીકૂખાહુ

ખુસરૂ તરફથી કયસરનાં નામાનો હદયા સાથનો જવાબ.

—:o:—

જ્યારે એક મહિનો પુરો થયો, ત્યારે તે નામાનો જવાબ-બાહોશી ભરેલા અને મુબારક શબ્દોમાં લખ્યો.

નામાને મથાળે લખ્યું કે "મોટાઓની દુઆ તે શખ્સ ઉપર હોજો કે જે પોતાનું દિલ પાક રાખતો હોય,

જે ભલું અને ભૂંડું પાક યઝદાન તરફથીજ સમજતો હોય-અને તે સાહેબથીજ દુન્યામાં તે ધાસ્તી અને બીક રાખતો હોય,

જે આફતાબના સાહેબ ઉપર દુઆ કરતો હોય-કે જે સાહેબ એવી રીતે આસ્માનને કાયમ રાખે છે.

પહેલાં જે તેં મારી તારીફ કીધી-અને નામામાં તે લખી દેખાડી મારી ખાતેરી કીધી,

તે મેં જાણી અને તે નામવર અકલમંદોના સખુન બોલવા માટે હું ખુશી થયો છું.

તારૂં તે નામુ અને ખઝાનો મેં કબૂલ રાખ્યો છે-તારે એટલી બધી તકલીફ લેવી જોઇતી નહીં હતી.

દુન્યાની સંભાળ કરનાર પાક યઝદાને એટલા માટેજ તારા મુલકને મોટાઇ આપી છે,

કે હિંદુસ્તાન, સકલાબ, ચીન અને ખઝરના મુલક કરતાં-એજ સર ઝમીન વધુ કીમતી ગણાઇ છે.

શું બહાદુરી કે દાનાઇ માટે, શું પહેજગારી કે શું દીનધર્મ માટેજ-ખોદાતાલા તરફથી તમોને ભલી દોઆઓ પહોંચે છે.

જ્યારે મારી આગળ મુશ્કેલી આવી પડી ત્યારે તુંજ મારો મદદગાર થયો હતો-અને દરેક જાતનાં ડહાપણથી તું મારો ગમ વીસરાવનારો બન્યો હતો.

હાલ હું તારાં સગપણથી અને આ કીર્ત્તિ ભરેલાં તારાં પાક ફર્ઝંદથી એટલો તો ખુશી થયો છું,

કે કોઈ પણ પાદશાહ પોતાનાં ફર્ઝંદથી, પોતાના મુલકથી અને પોતાની પાક અઉરતથી ખુશી થયો હશે નહીં.

જે વખતે મારા સઘળા સરદારોએ મારીથી પીઠ ફેરવી હતી-અને આ દુન્યામાં મને ખુવાર છોડી ગયા હતા.

તે વખતે તેંજ એકલાએ મારા બાપની જગ્યા રાખી હતી-બલકે મારા બાપ કરતાં પણ તું વધુ નીવડયો હતો.

હાલ હું તને એવીજ રીતનો સમજું છું કે જેવો મારો નેકખાહ અને ઊંચી બુન્યાદનો પાદશાહ બાપ હતો.

દેગરૂ હરૂચે ગોફૂતી ઝે પાકીઝહ્ દીન
ઝે યકૂ શમ્બહી ફૂઝહો આફરીન
હમહ્ ખાન્દ્ બરૂ મા યકાયકૂ દબીરૂ
સુખુનહાએ શાયેસ્તહો દેલ્ પઝીરૂ
બમા બરૂ ઝે દીને કોહન્ નન્ગ્ નીસ્ત
બગીતી બેહ્ અઝ દીને હુશન્ગ્ નીસ્ત
હમહ્ દાદો નીકીઓ શર્મસ્તો મેહ્રૂ
નેગહ્ કર્દન્ અન્દરૂ શુમારે સેપેહ્રૂ
બહસ્તીએ યઝદાન્ નેયૂશાતરમ્
હમીશહ્ સુએ દાદ્ કૂશાતરમ્
નદાનીમશ અમ્બાઝો ફર્ઝન્દો જોફૂત
નગર્દદ્ નેહાનો નખાહદ્ નેહોફૂત
દરૂ અન્દીશએ દેલ્ નગુન્જદ્ ખોદાય
બહસ્તી હમ્ ઊ બાશદમ્ રહ્નુમાય
દેગરૂ કત ઝે દારે મસીહા સોખન્
બયાદ્ આમદ્ અઝ રૂઝગારે કોહન્
હરાન્ દીન્ કે બાશદ્ બખૂબી બપાય
બરાન્ દીન્ બેબાશદ્ ખેરદ્ રહ્નુમાય
કસીરા કે ખાની હમી સુગ્વારૂ
કે કર્દન્દ્ પયધમ્બરશરા બદારૂ
કે ગૂયદ્ કે ફર્ઝન્દે યઝદાન્ બુદ્ ઊય
બદાન્ દારૂ બરૂ ગશતહ્ ખન્દાન્ બુદ્ ઊય
ચુ ફર્ઝન્દ્ બુદ્ રફૂત સૂએ પેદરૂ
તો અન્દૂહે આન્ ચૂએ પૂદહ્ મખરૂ
ઝે કયસરૂ ચુ બીહુદહ્ આયદ્ સોખન્
બેખન્દદ્ બરાન્ નામહ્ મર્દે કોહન્
હમાન્ દારે ઈસા નેયર્ઝદ્ બરન્જ
કે શાહ્ અરૂદશીરૂ આન્ નેહાદહ્ બગન્જ
અઝ ઈરાન્ ચુ ચૂબી ફેરૈસ્તમ્ બરૂમ
બેખન્દદ્ બરે મા હમહ્ મર્ઝો બૂમ
બમૂએદ્ ગુમાન્ બુદ્ કે તર્સા શુદમ
ગરૂ અઝ બહ્રે મર્યમ સોફૂઆ શુદમ
દેગરૂ આરઝૂ હરૂચે બાયદ્ બેખાહ્
શુમારા સુએ મા કુશાદહ્સ્ત રાહ્
પસન્દીદમ્ આન્ હદયહાએ તો નીઝ
કુજા રન્જ બોર્દી ઝે હરૂગૂનહ્ ચીઝ
બશીરૂય બખ્શીદમ આન્ બોર્દહ્ રન્જ
પય અફૂગન્દમ્ ઊરા યકી તાઝહ્ ગન્જ
ઝે રૂમો ઝે ઈરાન્ પુરૂ અન્દીશહ્ અમ
શએ તીરહ્ ઝન્દીશહ્ ચૂન બીશહ્ અમ
બેતર્સમ કે શીરૂય ગર્દદ્ બલન્દ્
રસાનદ્ બરૂમો બઈરાન્ ગઝન્દ્
નુખોસ્ત અન્દરૂ આયમ ઝે સલ્મે બુઝોરૂગ્
ઝે એસ્કન્દરૂ આન્ કીનહ્તરૂ પીરૂ ગોરૂગ્
ઝે કીને નવ આઇનો કીને કોહન્
મગરૂ દરૂ જહાન્ તાઝહ્ ગર્દદ્ સોખન્
સુખુનહા કે બેશનીદમ અઝ દોખ્તરૂ
ચુનાન્ દાન્ કે ઊ તાઝહ્ કરૂદ્ અફૂસરત
બદીને મસીહા બેફૂશદ્ હમી
સખુનહાએ મા કમ્ નેયૂશદ્ હમી

બીજું જે કાંઇ તેં પોતાની પવિત્ર દીન માટે, રવિવારના દિવસ માટે અને તે દહાડેની પ્રાર્થના માટે લખ્યું,

૧૪૩ તે સઘળા લાયક અને દિલપઝીર સખુનો મુનશીએ અમારી નઝદીક વાંચ્યા છે.

અમો લોકોને અમારી પુરાણી દીનથી કાંઇ પણ શર્મ લાગતી નથી-દુન્યામાં હુશંગની દીન કરતાં બીજી કોઇ દીન ભલી નથી.

જેમાં તમામ ઇન્સાફ, નેકી, વિવેક, અને દયાજ છે-જેમાં આસ્માનની ગણત્રીની અંદર નેગાહ પહોંચાડવા જણાવ્યું છે.

જેમાં યઝદાનનીજ હસ્તી માટે હું વધુ ને વધુ સાંભળું છું-અને હમેશે ઈન્સાફ તરફજ વધુને વધુ કોશેશ કરતો રહું છું.

તે સાહેબનો કોઈ જોડિયો કે કોઈ બેટો કે બાયડી હોય એમ અમો માનતાજ નથી તે સાહેબ છૂપો થતો નથી અને છૂપો થશે પણ નહીં.

ખોદા વિષેનો વિચાર પુરેપુરો આપણાં મનમાં આવી શકે નહીં-છતાં મારી ઝિંદગી દરમેયાન તેજ સાહેબ મને સારો માર્ગ દેખાડનારો છે.

બીજું એ કે તને ક્રાઇસ્ટની શૂળીની વાત-ઘણે લાગ્બે વખતે યાદ આવી છે.

જે દીન કે ખૂબી સાથે કાયમ થયલી હોય છે-તેજ દીન ઉપર આપણી અકલ રેહનુમા બને છે.

તું તેવા કોઇ શખ્સને વીલાપ કરનારો કહે છે-કે જેના પયગમ્બરને ફાંસીએ ચઢાવ્યો હતો.

કે જેને માટે કહે છે કે તે ખોદાનો છોકરો હતો-અને તે ફાંસી ઉપર ચઢીને હસતો હતો.

૧૪૪ જ્યારે તે ખોદાનો બેટોજ હતો અને તે પોતાના બાપની પાસે ગયો છે-ત્યારે હવે તું તે કોહી ગયલાં લાકડાંનો (શૂળીનો) ગમ ના ખા.

જ્યારે કયસર તરફથી એવી બેહુદી વાતો લખાઈ આવે-ત્યારે તે લખાણ ઉપર બુઢ્ઢા શખ્સો ઝરરજ હસે છે.

વળી તે ઇસુ ક્રાઇસ્ટની શૂળી કે જે શાહ અર્દશીરે પોતાના ખઝાનામાં મૂકી છે, તે કાંઇ ગમ કરવા જેટલી કીમત ધરાવતી નથી.

તેવું એક લાકડું જો હું ઈરાનથી રૂમ ખાતે મોકલું-તો અમારી અકલ ઉપર અમારો સઘળો મુલક હસવા પડે.

મારા વડા વઝીરને શકજ હતો કે હું ક્રિશ્ચિયન થયો હતો-અથવા મર્યમને ખાતેર હું એક પાદરી બની ગયો હતો.

માટે બીજી તારી જેબી કાંઇ ખાહેશ હોય તે માગ-તે માટે અમારી આગળ તારો માર્ગ ખુલ્લોજ છે.

તારો તે હદયો કે જેમાં તેં મેહનત લઇ જાત જાતની ચીઝો મોકલી છે તે મને પસંદ પડયો છે.

તેં મેહનત લઇને ભેગું કીધેલું સઘળું મેં શીરૂયને આપ્યું છે-અને તેને માટે એક નવોજ ખઝાનો તૈયાર કીધો છે.

હું રૂમ અને ઇરાન માટે પુષ્કળ અંદેશા ભરેલો રહું છું-એ અંદેશાએ કરી સીઆહ રાતે પણ જંગલની ઝાડી માફક ગૂચવાયલો રહું છું.

મને બીક લાગે છે કે જ્યારે શીરૂય મોટો થશે-ત્યારે તે રૂમને તેમજ ઈરાનને નુકસાન પહોંચાડશે.

૧૪૫ પ્રથમ સલ્મ (તૂર અને ઇરજ)નો કીનો યાદ આવે છે-બીજો વળી બુઢ્ઢાં વરૂ મિસાલના કીનાખોર સિકંદરનો કીનો યાદ આવે છે.

આ નવા અને જૂના કીનાની-યાદ દેશમાં પાછી તાઝી થશે.

તારી બેટી માટેની જે વાતો કે મેં સાંભળી છે-તેથી તો તું એમજ સમજ કે તેણીએ તારૂંજ તાજ રોશન કર્યું છે.

તેણી તો ખ્રિસ્તી મઝહબ તરફજ ઢળતી રહે છે-અને અમો લોકોની દીનની વાતો ઘણીજ ઓછી સાંભળે છે.

બઆરામ શાદસ્તો પીરુઝ બખ્ત
બદીન્ ખુસ્રવાની નવ્ આઈન્ દેરખ્ત
હમીશહ્ જહાન્દાર્ યારે તો બાદ્
સરે અખ્તર્ અન્દર્ કેનારે તો બાદ્
નેહાદન્દ બર્ નામહ્ બર્ મોહ્રે શાહ્
હમી દાશ્ત ખર્રાદે બર્ઝીન્ નેગાહ્
કુશાદન્દ અઝાન્ પસ્ દરે ગન્જ બાઝ્
કુજા ગેરૂદ કરૂદ ઊ બરૂમે દરાઝ્
નુખોસ્તીન્ સદો શસ્ત બન્દ આરસી
કે પયદાવસી ખાનદશ પારસી
બગઉહર્ બેયાગન્દ હર્ યક્ ચુ સન્ગ્
નેહાદન્દ બર્ હર્ યકી મોહ્રે તન્ગ્
૧૪૬ મશાન્ હર્ યકીરા બહા સદ હઝાર્
દેરમ બૂદ કઝ દફ્તર્ આમદ શુમાર્
ઝે દીબાએ ચીની સદો ચેહ્લ હઝાર્
અઝૂ ચન્દ ઝરૂબફ્ત ગઉહર્ નેગાર્
દેગર્ પન્જ સદ દુર્રે ખૂશાબ્ બૂદ
કે હર્ દાનઈ કત્રએ આબ્ બૂદ
સદો શસ્ત યાકૂત ચુન્ નાર્ દાન્
પસન્દીદએ મરૂદુમે કારૂદાન્
ઝે હેન્દીઓ ચીનીઓ અઝ્ બર્બરી
ઝે મેસ્રીઓ અઝ્ જામએ શુશ્તરી
ઝે ચીઝી કે ખીઝદ ઝે હર્ કેશ્વરી
કે બેપસન્દદ અન્દર્ જહાન્ મેહ્તરી
ફેરેસ્તાદ સીસદ શુતોરૂવાર્ બાર્
અઝ્ ઈરાન્ બરે કયસરે નામદાર્
યકી ખેલ્અત અફ્ગન્દ બર્ ખાનગી
ફેઝૂનતર્ ઝે ખીશીઓ બીગાનગી
હમહ્ જામહો અસ્પો તખ્તો સેતામ્
ઝે પૂશીદનીહા કે બોર્દન્દ નામ્
ચુનાન્ હમ શુતોરૂવાર્હા બાર્ કરૂદ
અઝાન્ દહ્ શુતોર્ બાર્ દીનાર્ કરૂદ
૧૪૭ બેબખ્શીદ બર્ ફયલસૂફાને રૂમ
બેરફ્તન્દ શાદાન્ અઝાન્ મર્ઝો બૂમ
હમહ્ મેહ્તરાન્ ખાન્દન્દ આફરીન્
બરાન્ પુર્ હોનર્ શહર્યારે ઝમીન્

આ નવા ઉગેલા પાદશાહી છોડવા (શીરૂય) સાથ-તેણી આરામમાં ખુશ ખુશહાલ અને ભાગ્યશાળી છે.

જેહાનની સંભાળ કરનાર ખોદાતાલા હમેશે તારો મદદગાર હોજો !- અને ભાગ્યશાળી સેતારાનું સર તારી બગલમાંજ પડેલું રહેજો !"

તે નામા ઉપર પાદશાહી મોહર કરવામાં આવી-અને ખર્રાદે બર્ઝીન તેને સંભાળવા લાગ્યો.

ત્યાર પછી તે ખઝાનાનો દરવાઝો કે જે લામ્બા વખતનો એકથો કીધો હતો, તે ખુલ્લો કર્યો.

"આરસી" નામના સિક્કાઓ જેને પારસીઓ (ઈરાનીઓ) પયદાવસી કહે છે, તે ભરવાની ૧૬૦ કોથળીઓ પહેલે તેણે લીધી.

દરેકને પત્થર જેવાં ભારી ગોહરોથી ભરી-અને તે દરેક કોથળીઓ ઉપર મઝબૂત સીલ કર્યાં.

તે દરેક કોઠળીની કીમત દફતરની ગણત્રીમાં લાખ લાખ દિરમ આવી હતી.

ચીનાઈ રેશમી કપડાંના એક લાખ ચાળીસ હઝાર થાન હતા-જેમાનાં કેટલાંક તો સોનેરી ભરતકામનાં અને ગોહર તાંકેલાં હતાં.

બીજાં પાનસો ઊંચાંમાંનાં મોતી હતાં-કે જેનો દરેક દાનો પાણીનાં ટીપાં જેવો સાફ હતો.

દાડમના દાનાની મિસાલના ઝવેરીઓએ ચુંટી કાઢેલાં એકસોને સાઠ યાકૂત હતાં.

હિંદુસ્તાન, ચીન અને બરબરના તેમજ મિસ્ર અને શુશતર શેહરની બનાવટનાં કપડાં હતાં.

બીજા મુલકોમાં થતી સારી ચીઝો કે જે દુન્યામાં સરદારોને લાયકનીજ હતી,

તે સઘળું ત્રણસો ઊંટ ઉપર લાધીને ઈરાનથી નામદાર કયસરની નઝદીક મોકલ્યું.

એક સરપાવ કે જે પોતાનાં સગાંઓને તેમજ પારકાંઓને આપે તે કરતાં વધારે ચઢિયાતો હતો, તે પેલા ખાનગી એલચીને આપ્યો.

તમામ કપડાં, ઘોડા, તખ્ત અને લગામ-તેમજ પેહેરવાનાં કપડાં કે જેનું વર્ણન ઉપર થઈ ગયું,

તે સઘળું પણ ઊંટો ઉપર લાદ્યું-તેમાંથી દશ ઊંટો ઉપર દીનાર લાદ્યા.

તેમજ તેણે રૂમી ફીલસૂફો ઉપર પણ બક્ષેશ કીધી-પછી તેઓ ઇરાનના મુલકમાંથી ખુશહાલ પાછા ફર્યા.

તે સઘળા રૂમી સરદારોએ તે કીર્ત્તિવંતા દેશના પાદશાહ ઉપર દોઆ કીધી.

દાસ્તાને ખુસ્રવ્ પર્વીઝ્ વ શીરીન્.

કુનૂન દાસ્તાને કોહન્ નવ કુનમ
સુખુનહાએ શીરીનો ખુસ્રવ કુનમ
કોહન્ ગશ્તહ્ ઈન્ નામએ બાસ્તાન્
ઝે ગોફ્તારો કેર્દારે આન્ રાસ્તાન્
યકી નામએ નવ કુનમ ઝીન્ નશાન્
કુજા યાદગારસ્ત અઝાન્ સરૂકશાન્
બુવદ બયત શશ બાર્ બીવર્ હઝાર્
સુખુનહાએ શાયેસ્તએ ઘમગોસાર્

ખુસરૂ પર્વીઝ અને શીરીનનું દાસ્તાન.

હવે હું એક જૂની દાસ્તાનને નવેસરથી લખું છું-શીરીન અને ખુસરૂનું ઉપાખ્યાન લખું છું.

સત્યવાદી નેક લોકોની તવારીખનું આ બાસ્તાન નામુ જૂનું થઇને ભૂલાઇ ગયું છે.

માટે તેને એવી રીતે નવું લખું છું-કે તે રાજવંશીઓની યાદ પાછી તાઝી થાય.

આ મારી તવારીખમાં દિલનું દુઃખ વીસરાવે તેવી લાયક ભાષામાં લખાયલા (આસરે) સાઠ હઝાર બયતો થશે.

નબીનદ કસી નામએ પારૂસી
નેવેસ્તહુ બઅબ્યાતે સહ બારૂ સી
અગર્ બાઝ્ જૂયન્દ અઝ્ બયતે બદ્
હમાના કે બાશદ્ કમ્ અઝ્ પન્જ્ સદ્
ચુનીન્ શહર્યારીઓ બખ્શન્દઈ
બગીતી ઝે શાહાન્ દુરખ્શન્દઈ
નકર્દ અન્દરીન્ દાસ્તાનહા નેગાહ્
ઝે બદગુયો બખ્તે બદ્ આમદ્ ગુનાહ્
હસદ્ બોર્દ બદગૂય દર્ કારે મન્
તબહ્ શુદ્ બરે શાહ્ બાઝારે મન્
ચુ સાલારે શાહ્ ઇન્ સુખુનહાએ નઘ્ઝ
બેખાનદ્ બેબીનદ્ બપાકીઝહ્ મઘ્ઝ
ઝે ગન્જશ્ મન્ ઈદર્ શવમ્ શાદમાન્
કઝ્ દૂર્ બાદા બદે બદગમાન્
વઝાન્ પસ્ કુનદ્ યાદ્ બર્ શહર્યાર્
મગર્ તોખ્મે રન્જે મન્ આયદ્ બબાર્
કે જાવીદ્ બાદ્ અફ્સરો તખ્તે ઊય
ઝે ખુર્શીદ્ તાબન્દહ્ તર્ બખ્તે ઊય
ચુનીન્ ગોફ્ત દાનન્દહ્ દેહકાને પીર્
કે દાનેશ બુવદ્ મર્દરા દસ્તગીર્
ઘમો શાદમાની બેબાયદ્ કશીદ્
ઝે હર્ શૂરો તલ્ખી બેબાયદ્ ચશીદ્
જવાનાને દાનન્દએ બા ગોહર્
નગીરન્દ્ બી આઝ્માયેશ હોનર્
ચુ પર્વીઝ્ બી બાક્ બૂદો જવાન્
પેદર્ ઝેન્દહો પૂર્ ચૂન્ પહલવાન્
વરા દર્ ઝમીન્ દૂસ્ત શીરીન્ બુદી
બર્ બર્ ચુ રઉશન્ જહાનબીન્ બુદી
પસન્દશ ન'બૂદી જોઝ્ ઊ દર્ જેહાન્
ઝે ખૂબાનો અઝ્ દુખ્તરાને મેહાન્
બદાનગહ્ કે શુદ્ બર્ જહાન્ શહર્યાર્
ઝે શીરીન્ જુદા બૂદ્ યક્ રૂઝગાર્
બગેર્દે જહાન્ બર્ બીઆરામ્ બૂદ્
કે કારશ હમહ્ રઝ્મે બહરામ્ બૂદ્
ચુ ખુસ્રવ બેપર્દાખ્ત ચન્દી બમેહર્
શબો રૂઝ્ ગેર્યાન્ બુદી ખૂબચેહર્

કોઇયે ફાર્સી નામુ લખેલું એવું નહીં જોયું હશે-કે જેમાં ત્રણ હજાર બયતો લખાયલાં હોય.

વળી તેમાંથી જો ખામીવાળી બયતો શોધ્યે-તો કમમાં કમ પાનસો બયત મળી આવશે.

આવા એક સખી પાદશાહ (મહમૂદ) જે દુન્યાના પાદશાહોમાં નામચીન થયલો છે તેણે,

આ મારી તવારીખ ઉપર નઝર નથી કીધી-નિન્દાખોરથી અને મારી બદબખ્તીથી મારો વાંક નીકળ્યો.

મારી તવારીખથી તે નિન્દાખોર અદેખો બન્યો-અને તેથી પાદશા- ૧૪૮
શાની હુઝૂરમાં મારાં કામની ખરાબી થઇ ગઈ.

અગરજો પાદશાહનો સરદાર આ ઉમદા તવારીખ-વાંચે અને પોતાના પાકીઝેહ મગઝથી જોય,

તો તેના ખઝાના વડે હું હવે શાદમાન થાઉં-કે ખોદા તેની આગળથી દુશમનોની ખરાબી દૂર રાખજો!*

પછી જો પાદશાહ આગળ તેની વાત કરશે તો મારી મેહનતનાં ફળ મને મળશે.

ખોદા પાદશાહનું તાજ અને તખ્ત જાવેદાન નીભજો!-અને તેનું નસીબ ઝળકતા ખોરશીદ કરતાં પણ વધારે રોશન રહેજો!

બુઢ્ઢા પણ ડાહ્યા દેહકાન દાનેસ્વરે લખેલું છે-કે અનુભવ માણસનો મદદગાર હોય છે.

માણસે સુખ અને દુઃખ વેઠવું જોઇયે-અને દરેક ખારૂં અને કડવું ચાખવું જોઇયે.

બુન્યાદી અકલમંદ જવાનોને-અનુભવ મળે નહીં ત્યાં સુધી હુશયાર થતા નથી.

જ્યારે પર્વીઝ જવાન હતો ત્યારે નફકરો હતો-તેનો બાપ જીવતો હતો તેટલાંજ છોકરો તો પેહલવાન જેવો બની ગયો.

દુન્યામાં તેની દોસ્ત માત્ર એક શીરીનજ હતી-પોતાની આંખો સમાન તેણીને વહાલી ગણતો હતો.

તેણી સિવાય દુન્યાના પાદશાહોની ખૂબસૂરત છોકરીઓમાંની કોઈ ૧૪૯
પણ તેને મળતી હતી નહીં.

જ્યારે તે દેશ ઉપર હકૂમત કરવા લાગ્યો-ત્યારે કેટલોક વખત સૂધી તે શીરીનથી જુદો પડયો હતો.

દેશની ચારે બાજુએ તે બેચેનીમાં ફરતો હતો-કારણકે તે વખતે તેનું કામ બેહરામ સાથ લડવાનું હતું.

ખુસરૂની થોડાક વખતની મોહબ્બતથી-તે ખૂબસૂરત નાર રાત દિવસ રડતી હતી.

---

* આ બયતોમાં ફિર્દોસી જે બાબતની ફર્યાદ કરે છે, તે સાધારણ વિચાર પ્રમાણે શાહનામાનું કામ પુરૂં થયા પછી થવી જોઇયે. કારણકે શાહ મહમૂદ સાથ એને જે કઝિયો થયો, તે શાહનામુ પુરૂં થયા પછી થયો પછી પૈસા સંબંધી થયો હતો, પણ જાણવું જોઇયે કે શાહનામાનું કામ પુરૂં કરવા આગમચ બદગૂઇ કરનારા શખ્સોની કુસલવણીથી શાહ મહમૂદ પોતાના આ એક વખતના માનિતા શાએર તરફ થડોજ બન્યો જતો હતો અને છેલ્લે છેલ્લે જે દાસ્તાનો તૈયાર થતાં અને ફિર્દોસી તે દરબારમાં વાંચતો હતો, ત્યારે મહમૂદ તે ઉપર ઝાઝું ધ્યાન આપતો નહીં હતો. વળી શાહનામાના પૈસા ચૂકવવાનું કામ તો શાહનામુ પુરૂં કર્યા પછીનું હતું, પણ તે દરમેયાન ફિર્દોસીનાં ગુજરાન અર્થે દરબારમાંથી જે રકમ મળતી હતી તેમાં કોઈ કોઇવાર ઢીલ થતી એટલે કુદરતીજ ફિર્દોસીને ફર્યાદ કરવાનું મળતું હતું. ફિર્દોસીના દુશ્મનો તો શાહનામુ પુરૂં થાય તે આગમચના ઝાહેર આવ્યા હતા. એટલે આવા સંજોગો જોતાં ફિર્દોસી અત્રે ફર્યાદ કરે છે, તે વાજબીજ છે.

રફતને ખુસવ્ બશેકાર્ વ દીદને ઊ શીરીન્‌રા વ ફેરેસ્તાદનશ્. બમુશ્કૂએ ખુદ્.

——:૦:——

ચુનાન્ બુદ કે યકૂ રૂઝ પર્વીઝ શાહ
હમી આરૂઝુ કરદ નખ્ચીરૂગાહ
બેયારાસ્ત બરૂ સાને શાહનશહાન્
કે બુદન્દ અઝુ પીશતરૂ દરૂ જહાન્
સુ બાલાએ સીસદ બઝરૂરીન્ સેતામ્
બેઓર્દન્દ બા ખુસવે નીકુનામ્
હઝારો સદો શસ્ત ખુસવ પરસ્ત
પેયાદહ હમી રફત ઝૂબીન્ બદસ્ત
હઝારો ચેહલ મરૂદ શમ્શીરૂ દાશ્ત
કે દીબા ઝે બાલા ઝેરેહ ઝીરૂ દાશ્ત
પસ અન્દરૂ દવાન્ હફતસદ બાઝ દારૂ
ચે બા બાશહો ચર્ખો શાહીને કારૂ
૧૫૦ વઝાન્ પસ બેરફતન્દ સીસદ સવારૂ
પસે બાઝદારાન્ હમહ યૂઝદારૂ
બઝન્જીરૂ હફતાદ શીરો પલન્ગ્
બદીબાએ ચીન્ અન્દરૂન્ બરેતહ તન્ગ્
પલન્ગાનો શીરાને આમૂખ્તહ
બઝન્જીરે ઝરૂરીન્ દહાન્ દૂખ્તહ
કેલાદહ બઝરૂ હશ્ત સદ બુદ સગ્
કે દરૂ દશ્ત આહુ ગેરેફતી બતગ્
પસ અન્દરૂ ઝે રામેશગરાન્ દુ હઝારૂ
હમહ સાખ્તહ રૂદ રૂઝે શેકારૂ
બઝીરૂ અન્દરૂન્ હરૂ યકી ઉશતરી
બસરૂ બરૂ નેહાદહ ઝે ઝરૂ અફસરી
ઝે કુર્સીઓ ખરૂગાહો પર્દહ સરાય
હમાન્ ખયમહો આખુરે ચારૂપાય
શુતુરૂ બુદ પીશ અન્દરૂન્ પન્જ સદ
હમહ કર્દહ શાન્ રસ્મરા નામઝદ
દો સદ બન્દહ તા મજમરૂ અફ્રૂખ્તન્દ
બરૂ ઊદો અમ્બરૂ હમી સૂખ્તન્દ
દો સદ મર્દ બર્ના ઝે ફર્માન્ બરાન્
બબા દસ્તએ નર્ગસો ઝઅફરાન્
૧૫૧ હમી પીશ બુદન્દ તા બાદે બૂય
સુ આયદ ઝે હરૂસૂ રસાનદ બદૂય
હમ અઝ પીશે આન્ કસ કે બા બૂએ ખશ
હમી રફત બા મશ્ક સદ આબકશ
હમહ રહ હમી આબ્રા બરૂ ઝદન્દ
તો ગોફતી ગોલાબી બઅમ્બરૂ ઝદન્દ
કે તા નાગહાન્ નાવરદ ગરૂદ બાદ
ફેશાનદ બરાન્ શાહે ફરૂરોખ નેઝાદ
સુ શાહાને બર્નાય સીસદ સવારૂ
હમી રાન્દ બા નામવરૂ શહરૂયારૂ

ખુસરૂનું શેકારે જવું અને તેનું શીરીનને જોવું અને તેણીને પોતાનાં ઝનાનખાનામાં મોકલવી.

——:૦:——

એવું બન્યું કે એક દહાડે પાદશાહ પર્વીઝ-શેકાર જવાની ખાહેશ કરવા લાગ્યો.

તેની આગળના પાદશાહો જેમ કરતા હતા તેમ તેણે શેકારની તેયારી કીધી.

સોનેરી લગામવાળા ત્રણસો ઘોડા-નેકનામ ખુસરૂ સાથ લઈ જવામાં આવ્યા.

એક હઝાર એકસોને સાઠ વફાદાર નોકરો-હાથમાં નેઝા લઇને પેયાદા ચાલવા લાગ્યા.

એક હઝારને ચાળીસ શખ્સો તલવાર ધરાવતા હતા-જેઓએ ઉપરથી રેશમી કપડાં અને નીચે બખ્તર પેહેરેલાં હતા.

તેઓની પાછળ બાઝ, બાશા, શકરા અને શિકાર કરનારાં શાહીન પક્ષીઓ ધરાવતા સાતસો શિકારી દોડતા હતા.

તે શિકારી પક્ષી ધરાવનારા શિકારીઓ પાછળ ત્રણસો સવારો સઘળા શિકારી ચિત્તા ધરાવનારા ચાલતા હતા.

તેઓની પાછળ ચીનાઈ રેશમી કપડાંની વણેલી દોરીમાં મઝબૂત બાંધેલા અને સાંકળમાં સીકડેલા સિત્તેર સિંહ અને વાઘો ચાલતા હતા.

તે કેળવાયલા વાઘો અને સિંહોનાં મોં સોનાની સાંકળથી બાંધેલાં હતાં.

સોનેરી પટા સાથના આઠસો કુતરા હતા-કે જેઓ જંગલમાં દોડીને હરણો પકડતા હતા.

તેઓની પાછળ બે હઝાર રામેશગરો હતી-જે સઘળીઓએ શિકારને દહાડેનાંજ વાજન્તરો તૈયાર રાખેલાં હતાં.

તેણી દરેક જણી ઊંટ ઉપર સવાર થયલી હતી-અને દરેકનાં સર ઉપર સોનેરી તાજ મેલેલું હતું

કુરસીઓ, તમ્બુઓ અને સરાપરદાના-તેમજ રાવટી અને જાનવરોના ઘાસદાનાનાં,

પાનસો ઊંટ આગળ ચાલતાં હતાં-જેઓના થાપા ઉપર પાદશાહી છાપ લગાડેલી હતી,

બસો ગોલામો કે જેઓ ધૂપદાન રોશન રાખતા હતા-અને તે ઉપર અગર અને અમ્બર બાળતા હતા.

તેના નોકરોમાંના બસો જવાન મર્દો-નર્ગેસનાં ફુલના તોરા તેમજ કેસર સાથ,

આગળ આગળ ચાલતા હતા કે જેથી તે સુગંધી પવન—જ્યારે સો તરફથી ફેલાય ત્યારે પાદશાહને પહોંચાડે.

વળી જે લોકો કે ખુશબો લઇ ચાલતા હતા તેઓથી આગળ આગળ સો ભિસ્તીઓ હાથમાં પાણીની પખાલ લઇ ચાલતા હતા,

અને આખે રસ્તે પાણીનો છટકાવ કરતા હતા-તું કહે ગોયા અંબર ભેળેલા ગોલાબનોજ છટકાવ કરતા હતા.

કે જેથી એવું નહીં થાય કે અચાનક હવા તે મુબારક બુન્યાદના પાદશાહ ઉપર કશી ધૂળ લાવી નાખે.

જવાન પાદશાહોની માફકના ત્રણસો સવારો-તે નામવર પાદશાહ સાથે ચાલતા હતા.

હમહ્ જામહા સુર્ખો ઝર્દો બેનફૂશ
શાહન્શાહ્ બા કાવેયાની હેરફૂશ
હમી રાન્દ બા તાજો બા ગૂશવારૂ
બઝરૂ બાફૂતહ્ જામએ શાહ્રૂયારૂ
બબા યારહો તઉકો ઝરૂરીન્ કમરૂ
બહરૂ મોહ્રઈ દરૂ નેશાન્દહ્ ગોહ્રૂ
ચુ બેશનીદ શીરીન્ કે આમદ સેપાહ્
બપીશે સેપહ્ આન્ જહાન્દારૂ શાહ્
યકી ઝરૂદ પીરાહનશ મુશ્કૂ બૂય
બેપૂશીદો ગુલનારૂ ગૂન કરૂદ રૂય
યકી અઝ્ બરશ સુરૂખ્ દીબાએ રૂમ
હમહ્ પયકરશ ગઉહરો ઝરૂશ બૂમ
બસરૂ બરૂ નેહાદ અફૂસરે ખુસ્રવી
નેગારશ હમહ્ ગઉહરે પહ્લવી
અઝ્ અયવાને ખુરૂરમ બરૂઆમદ બબામ
બરૂઝે જવાની નબુદ શાદકામ
હમી બૂદ તા ખુસ્રવ આન્ જા રસીદ
સેરેશકશ ઝે મેઝ્ગાન્ બરોખ્ બરૂ ચકીદ
ચુ રૂએ વરા દીદ બરૂપાય ખાસ્ત
બપરૂવીઝ્ અન્મૂદ બાલાએ રાસ્ત
ઝબાન્ કરૂદ ગૂયા બશીરીન સોખન્
હમી ગોફ્તુ અઝાન્ રૂઝગારે કોહન્
બનરૂગેસ ગુલે અર્ઘવાનરા બેશોસ્ત
કે બીમારૂ બુદ નર્ગેસો ગુલ દુરોસ્ત

બદાન્ આબ્દારીએ આન્ નીકવી
ઝબાન તીઝ્ બુકુશાદ બરૂ પહ્લવી
કે શાહા હેઝ્બ્રા સેપહ્બુદ તના
બેઆજરતહ્ ગવા ગોર્દે શીરૂ અવઝના
કુજા આન્ હમહ્ મેહ્રો ખૂનીન સેરેશ્ક
કે દીદારે શીરીન્ બુદ ઊરા પેઝેશ્ક
કુજા આન્ હમહ્ રૂઝ કર્દન્ બશબ્
હેલો દીદહ્ ગેર્યાનો ખન્દાન દો લબ્

કુજા આન્ હમહ્ મેહ્રો પયવન્દે મા
કુજા આન્ હમહ્ અહ્દો સઉગન્દે મા
હમી ગોફ્ત વઝ્ દીદહ્ ખૂનાએ ઝરૂદ
હમી રીખ્ત બરૂ જામએ લાજ્વરૂદ
ચુ આવાઝ્ દરૂ ગૂશે ખુસ્રવ રસીદ
નેગહ્ કર્દો રોખસારે શીરીન્ બેદીદ
બચશમ્ અન્દરૂ આવરૂદ અઝ્ ખુસ્રવ આબ્
બઝર્દી રોખશ ગશ્ત ચૂન આફૂતાબ્
ફેરેસ્તાદ બાલાએ ઝરૂરીન સેતામ્
ઝે રૂમી ચેહલ ખાદેમે નીકુનામ્
કે ઊરા બમુશ્કૂએ ઝરૂરીન બરન્દ
સુએ ખાનએ ગઉહરૂ આગીન્ બરન્દ
વઝાન્ જાયગહ્ શુદ બદશ્તે શેકારૂ
ચુ યૂઝાનો બાઝાનશ આમદ બકારૂ
ચુ અઝ્ કૂહ્ વઝ્ દશ્ત બરૂદાશ્ત બહ્રૂ
હમી રફ્ત શાદી કુનાન્ સૂએ શહ્રૂ

તે સઘળાના પોશાકો રાતા, પીળા અને આસ્માની રંગના હતા–
શેહન્શાહ પોતે કાવેયાની ઝુંડા સાથ,

માથે તાજ, કાનમાં બાલી અને કસબી પાદશાહી પોશાક સાથ
ચાલતો હતો.

તે ગળામાં હાર, સાંકળી સાથ તેમજ સોનેરી કમરબંદ કે જેના
દરેક મોહરા ઉપર ગોહરો જડેલાં હતાં, તે બાંધી ચાલતો હતો.

જ્યારે શીરીને સાંભળ્યું કે "લશ્કર આવ્યું છે–અને તે લશ્કરની
હરોલમાં દેશની સંભાળ રાખનાર પાદશાહ (ખુસરૂ) છે,"

ત્યારે તેણીએ એક કસ્તુરીની સુગંધવાળું સોનેરી પેહેરણ–પેહેર્યું અને
પોતાનો ચેહરો રાતા રંગનો બનાવ્યો.

અને તેની ઉપરથી એક લાલ રૂમી રેશમી કપડું કે જેની ભોંય સોનેરી ૧૫૨
અને તેની ઉપર મોતીનો ચીતાર હતો તે નાખ્યું (યાને 'સારી પેહેરી).

સર ઉપર પાદશાહી તાજ કે જે ઉપરનો ચીતાર સઘળાં પેહલવાન
લોકોને લાયકનાં (ઉમદા) ગોહરોનો હતો, તે મૂક્યું.

પછી તે પોતાનાં સણગારેલાં અયવાનમાંથી અગાસી ઉપર આવી–
તેણી પોતાના જવાનીના દહાડામાં ખુશહાલ નહીંજ હતી.

ખુસરૂ ત્યાં આવી પહોંચ્યો ત્યાં સૂધી તેણી થોભી રહી–તેણીની
આંખોમાંથી મોં ઉપર આંસુ ટપકતાં હતાં.

જ્યારે તેણીએ ખુસરૂનો ચેહરો જોયો ત્યારે તેણી ઉભી થઈ–અને
પર્વીઝને પોતાનું સરોવર જેવું સીધું કદ બતાવ્યું.

તેણીએ શીરીન સખુનો સાથ બોલવા માંડિયું–અને આગળા દિવસો
માટેની વાતો કરવા લાગી.

નરગેસનાં ફૂલ જેવી આંખોનાં આંસુથી તેણીએ પોતાના અર્ગવાનનાં
ફૂલ જેવા લાલ ગાલોને ધોયા–કારણકે તેણીની નરગેસ જેવી આંખો નબ·
ળાઈથી મંદ પડી ગઇ હતી. તેણીનો ચેહરો તો તનદુરોસ્ત જણાતો હતો.

તે ખૂબસૂરત અને ઝળકતા ચેહરા સાથ તેણી પહલવી ભાષામાં
બોલવા લાગી,

કે "ઓ પાદશાહ! ઓ ચિત્તા! ઓ સરદાર જેવાં શરીરના!–ઓ
મુબારક પેહલવાન! ઓ સિંહને પછાડનારા બહાદુર!

કયાં ગઈ તે તારી સઘળી મોહબ્બત અને લોહીયાર આંસુ–કે જે
શખ્સનો એલાજ કરનારો તે શીરીનનો ચેહરોજ હતો?

કયાં ગઇ તે સઘળી રાતને દિવસ જેવો બનાવવાનો વખત–કે ૧૫૩
જ્યારે (જુદાઈથી) દિલ અને આંખો રડતી બનતી હતી અને (મેળાપથી)
બન્ને હોઠો હસ્તા થતા હતા?

કયાં ગઇ તે આપણી સઘળી પ્રીતિ અને સંબંધ?–કયાં ગયાં તે
આપણા સઘળા કોલકરાર અને કસમો?"

તેણી એ પ્રમાણે બોલતી હતી અને પોતાના લાજવર્દી પોશાક ઉપર
આંખમાંથી ફિક્કાં આંસુ રેડતી હતી.

જ્યારે ખુસરૂના કાનમાં એવી રીતનો આવાઝ પહોંચ્યો–ત્યારે તેણે
નેગાહ કીધી અને શીરીનનો ચેહરો જોયો.

તેણીને જોવાથી ખુસરૂની આંખમાં પણ પાણી આવી ગયાં–તેનો
આફતાબ જેવો રોશન ચેહરો ફિક્કો પડી ગયો.

તેણે એક સોનેરી લગામનો ઘોડો અને ચાળીસ વખણાયલા રૂમી
નોકરો મોકલી આપ્યા,

કે તેઓ તેણીને પોતાનાં ગોહરથી મઢેલાં સોનેરી ઝનાનખાનામાં
લઈ જાય.

પછી તે જગ્યાએ તે શેકારનાં જંગલમાં ગયો–જ્યાં તેણે ચિત્તાઓ
અને બાઝપક્ષી જેવાં જાનવરો કામે લગાડયાં.

જ્યારે તેણે પહાડ અને જંગલમાંથી શિકારનો સારો હિસ્સો મેળવ્યો–
ત્યારે ખુશી થતો શેહર તરફ પાછો ચાલવા લાગ્યો.

બેબસ્તન્દ આઝીન્ બશાહ્રો બશાહ
કે શાહ આમદ અઝ્ દશ્તે નખ્ચીરૂગાહ
૧૫૪ ઝે નાલીદને બૂકો બાન્ગે સોરૂદ
હવા ગશ્ત્ અઝ્ આવાઝ્ બી તારો પૂદ
ચુનાન્ ખુસ્રવી બુર્ઝો શાખે બલન્દ
બે શહ્રૂ અન્દરૂ આમદ બકાખે બલન્દ
બે મુશ્કૂએ શીરીન્ બેયામદ બરશ્
બબૂસીદ પાયો દો દસ્તો સરશ્
બમૂબેદ ચુનીન્ ગોફ્ત શાહ આન્ ઝમાન્
કે બરૂ મા મબરૂ જોઝ્ બનીકી ગમાન્
મરીન્ ખૂબ રોખ્રા બખુસ્રવ દેહીદ
જહાન્રા બદીન્ મોશ્દએ નવ દેહીદ
મરૂરા બખાહઈને પીશીન્ બેખાસ્ત
કે આન્ રસ્મો આઈન્ બુદ આન્ગાહ રાસ્ત

લોકોએ શેહરમાં અને તેના રસ્તા ઉપર તોરણો બાંધ્યા-કારણકે પાદશાહ શેકારનાં જંગલથી પાછો ફર્યો છે.

કરનાયના પોકારો અને ગાનતાનના આવાઝથી-હવા પણ ઢંગ ધડા વગરની બની.

આવો પાદશાહી કદનો અને કદાવર બાઝૂનો ખુસરૂ-શેહરમાં રહીને પોતાના બુલંદ મેહલમાં આવ્યો.

શીરીન ઝનાનખાનામાંથી તેની નઝદીક આવી-અને તેના પગોને, બન્ને હાથોને અને તેનાં સરને ચુમ્બન કર્યું.

પાદશાહે તેજ વખત પોતાના વઝીરને એ પ્રમાણે કહ્યું-કે "અમો માટે ભલા વિચાર સિવાય બીજા કશા પણ વિચાર લઇ જતો ના.

આ ખૂબસૂરત સ્ત્રીને તમો ખુસરૂ સાથ નેકાહમાં આપો-અને તેમ કરી દેશને નવી વધાઈ પુગાડો."

પછી ખુસરૂએ આગળા રેવાજ પ્રમાણે તેણીના હાથની માગણી કીધી-કારણકે તેવી રાહ રસ્મ તે વખતે જારી હતી.

આગાહ્ શુદને બુઝોર્ગાન્ અઝ્ આમદને શીરીન્ બમુશ્કૂએ ખુસ્રવ્ વ પન્દ્ દાદને ઈશાન્ ખુસ્રવ્રા વ ખુશ્નૂદીએ ઈશાન્ અઝ્ પાસોખે ખુસ્રવ્.

ઈરાનના બુઝોર્ગોનું ખુસરૂનાં ઝનાનખાનામાં શીરીનના આવવાથી વાકેફ થવું અને તેઓએ ખુસરૂને શીખામણ આપવી અને ખુસરૂના જવાબથી તેઓનું ખુશહાલ થવું.

ચુ આગાહી આમદ ઝે ખુસ્રવ બરાહ
બનઝ્દે બુઝોર્ગાનો નઝ્દે સેપાહ
કે શીરીન્ બમુશ્કૂએ ખુસ્રવ શુદસ્ત
કોહન્ રૂઝ્ગારે જહાન્ નવ શુદસ્ત
હમહ શહ્રૂ અઝાન્ કારૂ ઘમગીન્ શુદન્દ
પુરૂ અન્દીશહો દર્દો નફ્રીન્ શુદન્દ
નરફ્તન્દ નઝ્દીકે ખુસ્રવ સે રૂઝ્
ચહારોમ ચુ બેફ્રૂખ્ત ગીતી ફોરૂઝ્
૧૫૫ ફેરેસ્તાદો ખુસ્રવ મેહાન્રા બેખાન્દ
બગાહે ગેરાન્માયગાન્ બરૂ નેશાન્દ
બદીશાન્ ચુનાન્ ગોફ્ત કીન્ રૂઝે ચન્દ
નદીદમ શુમારા શુદમ મોસ્તમન્દ
બઆઝારમ અઝ્ બીમે આઝારૂ તાન્
પુરૂ અન્દીશહ ગશ્તમ ઝે બાઝારૂ તાન્
હમી ગોફ્તો પાસોખ નદાદ ઈચ કસ
ઝે ગોફ્તન્ ઝબાન્રા બેબસ્તન્દો બસ
હરાન્ કસ કઝૂ દાશ્ત આઝારો ખશ્મ
યકાયક બમૂબેદ નમૂદન્દ ચશ્મ
ચુ મૂબેદ ચુનાન્ દીદ બરૂપાય ખાસ્ત
બખુસ્રવ ચુનીન્ ગોફ્ત કય શહો રાસ્ત
બરૂઝે જવાની શુદી શહ્રૂયારૂ
બસી નીકો બદ દીદી અઝ્ રૂઝ્ગારૂ

જ્યારે ખુસરૂ માટેની ખબર મોટાઓની નઝદીક, લશકરી સેપાહોની નઝદીક અને સઘળે ઠેકાણે પડી ચૂકી,

કે "શીરીન ખુસરૂનાં ઝનાનખાનામાં ગઇ છે-અને દુન્યાનો જૂનો વખત પાછો નવો થયો છે,"

ત્યારે તમામ શેહર તે કામથી ગમગીન બન્યું-તેઓ અંદેશા ભરેલા અને દુઃખી તેમજ ધિક્કાર ભર્યા થયા.

તેઓ ત્રણ દહાડા સુધી ખુસરૂની આગળ ગયા નહીં-જ્યારે ચોથે દહાડે દુન્યાને રોશન કરનાર આફતાબ રોશન થયો,

ત્યારે ખુસરૂએ માણસ મોકલી સઘળા મોટાઓને બોલાવી મંગાવ્યા-અને તેઓને બુઝોર્ગોની જગ્યાએ બેસાડયા.

તેણે તેઓને એ પ્રમાણે કહ્યું કે "આટલા દહાડા સુધી-મેં તમોને જોયા નહીં તેથી તમોને જોવાને ખાહેશમંદ બન્યો છું.

તમારા દુઃખની બીકથી હું પોતે દુઃખી છું-તમારી વર્તણુકથી હું અંદેશા ભરેલો બન્યો છું."

તે એ પ્રમાણેનું બોલવા લાગ્યો પણ કોઇએ કશો જવાબ નહીં આપ્યો-તેઓએ બસ બોલવાથી પોતાની ઝબાન બંદજ રાખી.

જે કોઈ કે તેનાથી દુઃખી અને ગુસ્સે થયા હતા-તે સઘળાઓએ વડા વઝીર તરફ નઝર ફેંકી.

જ્યારે વઝીરે એવું જોયું ત્યારે તે ઉભો થયો-અને ખુસરૂને કહ્યું કે "એ સખી સ્વને સાચા શાહ!

તું તારી જવાનીમાંજ પાદશાહ થયો છે-જેથી તેં આ ઝમાનાનું સારૂં અને નરસું ઘણું જોયું છે.

શનીદી બસી નીકો બદ દર જેહાન્
ઝે કારે બુઝોર્ગાનો કારે મેહાન્
કે ચૂન્ તોખ્મએ મેહુતર્ આલુદહ ગશ્ત
બુઝોર્ગી અઝાન્ તોખ્મહ પાલુદહ ગશ્ત
ચુનાન્ દાન્ કે હર્ગેઝ ગેરામી પેસર્
નબુદહસ્ત યાઝાન્ બખૂને પેદર્
મગર્ માદરશ તોખ્મશ તીરહ કર્દ
પેસર્રશ બઆલુદગી ખીરહ કર્દ
ચુ ઝહ્હાકે તાઝી કોશન્દહ પેદર્
કે જમ્શીદરા ઝુ બદ આમદ બસર્
ચુ અફ્રાસેયાબી કે અઝ બહ્રે તખ્ત
બેકોશ્ત ઊ ચુ અઘીરસે નીકુબખ્ત
સેકન્દર્ કે ઊ ખૂને દારા બેરીખ્ત
ચુનાન્ આતશે કીન્ બમા બર્ બેખીખ્ત
કે દારા બેરાદર્ પેદર્ ખાન્દી
હમહ ફયલકૂસશ પેસર્ ખાનદી
પેદર્ પાક્ બુદ માદરશ બદ હોનર્
ચુનાન્ દાન્ કઝ પાક્ નાયદ પેસર્
ઝે કબ્રી નજૂયદ કસી રાસ્તી
ગર્ અઝ રાસ્તી પુર્ કુનદ આસ્તી
હેલે મા ઘમી શુદ ઝે દીવે સુતોર્ગ્
કે શુદ યાર્ બા શહ્રયારે બુઝોર્ગ્
બઈરાન્ અગર્ ઝન્ નબૂદી જોઝ ઈન્
કે ખુસ્રવ બરૂ ખાન્દી આફરીન્
નબૂદી ચુ શીરીન્ બમુશ્કૂએ ઊય
બહર્ જાય રઉશન્ બુદી રૂએ ઊય
નેયાગાનત આન્ દાનેશી રાસ્તાન્
નકર્દન્દ યાદ અઝ ચુનીન્ દાસ્તાન્
ચુ ગશ્ત આન્ સુખુનહાએ મૂબેદ દરાઝ
શહન્શાહ પાસોખ નદાદ ઈચ બાઝ
ચુનીન્ ગોફ્ત મૂબેદ કે ફર્દા પગાહ
બેયાઈમ યકસર્ બદીન્ બાર્ગાહ
મગર્ પાસોખ અઝ શાહ યાબીમ બાઝ
કે એમરૂઝ માન્ શુદ સુખુનહા દરાઝ
દેગર્ રૂઝ શબ્ગીર્ બર્ખાસ્તન્દ
હમહ બન્દગીરા બેયારાસ્તન્દ
યકી ગોફ્ત કીન્રા નબાયેસ્ત ગોફ્ત
દેગર્ ગોફ્ત કાન્ બા ખેરદ બૂદ જોફ્ત
સેવુમ ગોફ્ત એમરૂઝ પાસોખ દેહદ
સઝદ ઝુ કે આવાઝે ફર્રોખ દેહદ
હમહ મૂબેદાન્ બર્ ગેરેફ્તન્દ રાહ
ખરામાન્ બેરફ્તન્દ નઝદીકે શાહ
બુઝોર્ગાન્ ગુઝીદન્દ જાએ નેશસ્ત
બેયામદ યકી મર્દ તશ્તી બદસ્ત
ચુ ખુરશીદે તાબન્દહ માલીદહ તશ્ત
યકાયક્ બરાન્ મેહતરાન્ બર્ ગુઝશ્ત
બતશ્ત અન્દરૂન્ રીખ્તહ ખૂને ગર્મ
ચુ નઝદીક્ શુદ તશ્ત બેન્હાદ નર્મ
અઝાન્ તશ્ત હર્ કસ બેપીચીદ રૂય
હમહ અન્જુમન્ ગશ્ત પુર્ ગોફ્તગૂય

તેં દુન્યામાં બુઝોર્ગોનાં તેમજ મોટાઓનાં કામ માટે ઘણુંક ભલું અને બૂરૂં સાંભળ્યું તો છે,

કે જ્યારે એક સરદારનું તોખ્મ હલકી અઉરત સાથ ભેળાઇ અપવિત્ર થાય છે-ત્યારે તે તોખ્મમાંથી બુઝોર્ગીજ જતી રહે છે.

તારે જાણવું જોઇયે કે કદીબી એક બુઝોર્ગ બુન્યાદનો બેટો પોતાના બાપના ખૂન ઉપર હાથ લમ્બાવતો નથી.

સિવાય કે તેની માયે તેના બાપનાં તોખ્મને સીઆહ બનાવ્યું હોય- ૧૫૬
અને તે બેટાને પોતાની નાપાકીથી દીવાનો કીધો હોય.

જેવો કે પોતાના બાપને મારનારો ઝોહાક તાઝી-કે જેનાથી જમશીદને બૂરાઇ પહોંચી હતી.

જેવો કે અફ્રાસિયાબ કે જેણે તખ્તને માટે નેકબખ્ત અઘીરસ જેવા ભાઈને મારી નાખ્યો.

સિકંદર કે જેણે દારાનું ખૂન કીધું-અને આપણી ઉપર આવો કીનાનો આતશ નાખ્યો.

કે દારાએ તેને (સિકંદરને) પોતાના બાપને પેટે જન્મેલા ભાઇ તરીકે ગણ્યો હતો-અને ફીલકૂસે તેને પોતાના બેટા માફક ગણ્યો હતો.

જોકે તેનો બાપ તો પાક હતો પણ તેની માતાજ બૂરી હતી-માટે તું જાણ કે તેવી માતાથી પવિત્ર છોકરો પયદા થતો નથી.

અગર કોઈ ગમે એટલીબી રાસ્તીથી પોતાની બાંય ભરપુર કરે (યાને રાસ્તી મેળવવા ચાહે) તો પણ તે રાસ્તી તે જૂઠાઇમાંથી શોધતોજ નથી.

વિકરાળ એહરેમનથી અમારાં દિલ ગમગીન થયાં છે-કારણકે તે બુઝોર્ગ પાદશાહનો દોસ્ત બન્યો છે.

અગરજો ઈરાનમાં એના સિવાય બીજી ખુસરૂને પસંદ પડતી અઉરત નહીંજ હતે,

અથવા શીરીન જેવી તેનાં ઝનાનખાનામાં કોઇ નહીં હતે-તો દરેક જગ્યાએ તેનો ચેહરો રોશનજ રહેતે (યાને કોઈ કાંઈ બોલતેજ નહીં).

તારા તે ડહાપણવાળા સાચા નેયાગાનો-એવી બાબતની યાદ પણ ૧૫૭
કરતા હતા નહીં."

જ્યારે તે વઝીરના સખુનો એટલા બધા લમ્બાણ થયા-અને શેહનશાહે કાંઇ પણ જવાબ આપ્યો નહીં,

ત્યારે વઝીર બોલ્યો કે "આવતી કાલે સવારે-અમો સઘળા આ દરબારમાં આવીશું.

કદાચ તે વખતે પાદશાહ તરફનો પાછો જવાબ અમો મેળવીશું-કારણ આજે તો અમારી વાતો બહુ લમ્બાણ થઈ ગઇ છે."

તેઓ બીજે દહાડે સવારે ઉઠયા-અને સઘળાઓએ પાદશાહની ખિદમતને માટે તૈયારી કીધી.

એક જણ બોલ્યો કે "એવી રીતનું ત્યાં બોલવું ઘટારત નહીં હતું"-ત્યારે બીજો બોલ્યો કે "તે બોલવું અકલથી ભરેલુંજ હતું."

વળી ત્રીજો બોલ્યો કે "આજે ઝરૂર જવાબ આપશે-અને તે જવાબ જો મુબારક આપશે તો તે તેને લાયકજ ગણાશે."

પછી સઘળા વઝીરોએ ચાલવા માડયું-તેઓ ખુશહાલ ચાલતા પાદશાહની નઝદીક ગયા.

તે બુઝોર્ગો પોત પોતાની જગ્યાએ બેઠા-ત્યાં એક શખ્સ પોતાના હાથમાં એક તશ્ત લઇને દાખેલ થયો.

ઝળકતા ખોરશીદની મિસાલ તે તશ્ત સાફ કીધેલી હતી-તે લઇને સઘળા મોટાઓ આગળથી પસાર થયો.

તે તશ્તની અંદર તાઝું લોહી ભરેલું હતું-જ્યારે તે પાદશાહની ૧૫૮
નઝદીક ગયો ત્યારે તે તશ્ત ધીરેથી નીચે મૂકી.

તે તશ્તથી દરેક જણે મોઢાં ફેરવ્યાં-અને સઘળી મજલેસ ચર્ચા ભરેલી થઇ.

હમી કરૂદ ખુસ્રવ બહર કસ નેગાહ
હમહ અન્જુમન ખીરહ અઝ બીમે શાહ
બઇરાનેયાન ગોફ્ત ઇન ખૂને કીસ્ત
નેહાદહ બપીશે મન અઝ બહરે ચીસ્ત
બદૂ ગોફ્ત મુબેદ કે ખૂને પલીદ
કઝૂ બદ મનેશ ગશ્ત હર કસ કે દીદ
ચુ મૂબેદ ચુનીન ગોફ્ત બર્દાશ્તન્દ
હમહ દસ્ત બર દસ્ત બુગ્ઝાશ્તન્દ
ઝે ખૂન તશ્તે પુરમાયહ કર્દન્દ પાક
બેશોસ્તન્દ ઊશરા બઆબો બખાક
ચુ શુદ રઉશનો પાક તશ્તે પલીદ
બેકરદ આન કે ઊ કર્દહ બુદ પુર નબીદ
હમી બર પરાગન્દ મુશ્કો ગોલાબ
શુદ આન તશ્તે રખ્શન્દહ ચૂન આફ્તાબ
બમૂબેદ ચુનીન ગોફ્ત ખુસ્રવ કે તશ્ત
હમાના બદીદન દેગર ગૂનહ ગશ્ત
૧૫૯ બદૂ ગોફ્ત મૂબેદ કે નૂશહ બદી
પદીદાર શુદ નીકુઇ અઝ બદી
બફર્માન ઝે દુઝખ તો કર્દી બેહેશ્ત
હમાન ખૂબ પયદા ઝે કેર્દારે ઝેશ્ત
ચુનીન ગોફ્ત ખુસ્રવ કે શીરીન બશહર
ચુનાન બુદ કે ઈન બી મનેશ તશ્તે ઝહર
કુનૂન તશ્તે મય શુદ બમુશ્કૂએ મા
બદીનગૂનહ બૂયા શુદ અઝ બૂએ મા
ઝે મન ગશ્ત બદનામ શીરીન નુખોસ્ત
ઝે પુરમાયગાન દુસ્તદારી નજોસ્ત
હમહ મેહતરાન ખાન્દન્દ આફરીન
કે બી તાજો તખ્તત મબાદા ઝમીન
બેહી ઝાન ફેઝાયદ કે તૂ બેહ કુની
મેહ આન શુદ બગીતી કે તૂ મેહ કુની
કે હમ શાહી હમ મૂબેદી હમ રદી
મગર બર ઝમીન ફરરએ ઈઝદી

ખુસરૂ તે દરેક જણાને જોવા લાગ્યો-તમામ અંન્જુમન પાદશાહની ધાસ્તીથી ગભરાઈ ગઈ.

તેણે ઈરાનીઓને પૂછયું કે "આ લોહી કોણનું છે-અને મારી આગળ શા માટે મૂકયું છે?"

વઝીર બોલ્યો કે "આ નાપાક લોહી છે-જેને જોઈ બધાના જીવ કચવાય છે."

જ્યારે વઝીર એમ બોલ્યો ત્યારે તે તશ્ત ત્યાંથી ઊંચકી હાથોહાથ બાહેર લઈ જવામાં આવી.

તે લોહીથી ખરડાયલી ઉમદા તશ્તને પાણી અને મટોડીથી ઉજારી સાફ કરી નાખી.

જ્યારે તે ખરડાયલી તશ્ત ઝળકતી અને સાફ થઈ-ત્યારે જેણે તેમાં લોહી ભર્યું હતું તેણેજ તેમાં શરાબ ભર્યો.

અને તે ઉપર કસ્તુરી અને ગોલાબ નાખ્યો-તે તુરત આફતાબનો મિસાલ ઝળકતી થઇ.

ખુસરૂએ વઝીરને કહ્યું કે "આ તશ્ત-ખરેખર જોતાં જોતાંમાંજ બદલાઇ ગઇ."

વઝીર બોલ્યો કે "તું ખુશહાલ રહેજે-બદીમાંથી નેકી પ્રગટ થઇ છે.

તેં હુકમ કરી દોઝખને બેહેશ્ત બનાવ્યું છે-તેમજ બૂરાં કામોથી સારૂંજ પરિણામ ઝાહેર કીધું છે"

ખુસરૂ બોલ્યો કે "શીરીન શેહરમાં હતી-તે એવી હતી, કે જેવી આ ઝેહર ભરેલી અણગમતી તશ્ત.

તેણીજ હવે મારા ઝનાનખાનામાં આવી આ શરાબ ભરેલી તશ્ત જેવી થઈ છે અને મારા પમરાટથી તેણી પણ એવી પમરતી બની છે.

મારેજ લીધે શીરીન પહેલાં બદનામ થઇ-અને ઊંચી બુન્યાદના બીજા શખ્સોની દોસ્તી નહીં કીધી."

સઘળા સરદારોએ તેની ઉપર દુઆ કીધી-કે "તારાં તાજ અને તખ્ત વગર આ ઝમીન હોતીજ ના!

જેને તું ભલો બનાવે છે તેનાથી ભલાઇનો વધારો થાય છે-જેને તું મોટો બનાવે છે, તેજ દુન્યામાં મોટો થયલો છે.

કારણકે તું પોતે પાદશાહ છે તેમજ વઝીર પણ છે અને વળી દાના પણ તુંજ છે-મગર આ પૃથ્વી ઉપર આવેલું ખોદાઇ ખોરેહ પણ તુંજ છે.

કોશ્તને શીરીન મર્યમરા વ બન્દ કર્દને ખુસ્રવ શીરૂયરા.

શીરીને મર્યમને મારી નાખવી અને ખુસરૂએ શીરૂયને કયદ કરવો.

અઝાન પસ ફેઝૂન શુદ બુઝોર્ગીએ શાહ
ચુ ખુરશીદ ગશ્ત આન કુજા બૂદ માહ
હમહ રૂઝહ બા દુખ્તે કયસર બુદી
હમ ઊ બર શબેસ્તાનશ મેહતર બુદી
૧૬૦ ઝે મર્યમ હમી બૂદ શીરીન બર્દદ
હમીશહ ઝે રશ્કશ દો રોખસારહ ઝર્દ
બફર્જામ શીરીન બદૂ ઝહર દાદ
શુદ આન દુખ્તરે ખૂએ કયસર નેઝાદ
અઝાન ચારહ આગહ નબુદ હીચ કસ
કે ઊ દાશ્ત આન રાઝ પેન્હાનો બસ

હવે પાદશાહની મોટાઈ વધવા લાગી-ખુસરૂ જે માહતાબ જેવો હતો તે ખોરશીદ જેવો બન્યો.

તે આખો દહાડો કયસરની બેટી સાથેજ રહેતો હતો-તેણીજ તેનાં ઝનાનખાનાની સરદાર હતી.

શીરીન મર્યમથી દુઃખી રહેતી હતી-હમેશ તેના બન્ને ગાલ અદે-ખાઈથી ઝર્દ રહેતા હતા.

શેવટે શીરીને તેણીને ઝેહર દીધું-જેથી તે કયસરની બુન્યાદની ભલી છોકરી મરણ પામી.

એ કાવતરાંની કોઇને કશી ખબર પડી નહીં-કારણકે તેણીએ તે ભેદ બસ છુપોજ રાખ્યો હતો.

ચુ સાલી બરૂ આમદ કે મર્યમ બેમોરૂદ
શબેસ્તાને ઝરૂરીન્ બશીરીન્ સેપોરૂદ
ચુ શીરૂયરા સાલ્ શુદ બરૂ દો હસ્ત્
બબાલાય સી સાલગાન્ બરૂ ગુઝશ્ત્
બેયાવરૂદ ફર્ઝાનગાનરા પેદરૂ
બદાન્ તા શવદ નામવરૂ પુરૂ હોનરૂ
હમી દાશ્ત્ મૂબેદ મરૂરા નેગાહ્
શબો રૂઝ શાદાન્ બફર્માને શાહ્
ચુનાન્ બુદ કે યકૂ રૂઝ મૂબેદ પગાહ્
બેયામદ બનઝ્દીકે આન્ નીકૂખાહ્
ચુ આમદ બનઝ્દીકે શીરૂય બાઝ્
હમીશહ્ બબાઝીશ દીદી નેયાઝ્
યકી દફ્તરી દીદ પીશ્ અન્દરશ્
નબેશ્તહ્ કલીલહ્ બરાન્ દફ્તરશ્
બદસ્તે ચપે આન્ જવાને સુતોરૂગ્
બુરીદહ્ યકી ખુશ્કૂ ચન્ગાલે ગોરૂગ્
સુરૂએ સરે ગાવમીશી બરાસ્ત્
હમી ઇન્ બરાન્ બરૂઝદી ચૂન્ કે ખાસ્ત્
ઘમી શુદ દેલે મૂબેદ અઝ્ કારે ઊય
ઝે બાઝીઓ બીહૂદહ્ કેર્દારે ઊય
બફાલશ બદ આમદ હમી ચન્ગે ગોરૂગ્
શાખે ગાવો રાએ જવાને સુતોરૂગ્
ઝે કારે ઝમાનહ્ ઘમી ગશ્ત્ સખ્ત્
અઝાન્ બદ મનેશ્ ફૂદકે શૂરૂ બખ્ત્
કે ઊ તાલેએ ઝાદનશ્ દીદહ્ બૂદ
ઝે દસ્તૂરો ગન્જૂરૂ પુર્સીદહ્ બૂદ
સુએ મૂબેદે મૂબેદાન્ શુદ બેગોફ્ત
કે બાઝીસ્ત બા ઈન્ ગેરાન્માયહ્ જોફ્ત
બેશુદ ઝૂદ મૂબેદ બેગોફ્ત ઈન્ બશાહ્
હમી દાશ્ત્ ખુસ્રવ મરૂરા નેગાહ્
ઝે ફર્ઝન્દ રન્ગીન્ રેખશ્ ઝરૂદ શુદ
ઝે કારે ઝમાનહ્ પુરૂ અઝ્ દરૂદ શુદ
ઝે ગોફ્તારે મૂબેદ સેતારહ્ શુમરૂ
દેલશ્ બૂદ પુરૂ દર્દો પીચાન્ જેગરૂ
હમી ગોફ્ત્ તા કેર્દેગારે સેપેહરૂ
ચેગૂનહ્ નુમાયદ બદીન્ કારૂ ચેહરૂ
ચુ બરૂ પાદશાહીશ્ બીસ્તો સે સાલ્
ગુઝરૂ કરૂદ શીરૂય બેફ્રાખ્ત્ યાલ્
બેયાઝોરૂદ અઝૂ શહરૂયારે બુઝોરૂગ્
કે ફૂદકૂ ન બરૂ રાએ ઊ શુદ સુતોરૂગ્
પુરૂ અઝ્ દરૂદ શુદ જાને ખન્દાને ઊય
અઝ્ અયવાને ઊ કરૂદ ઝન્દાને ઊય
અબા આન્ કે હમ્શીરહ્ બૂદી વરા
કુજા આબ્ અઝૂ તીરહ્ બૂદી વરા
હમ્ આનાન્ કે પયવસ્તએ ઊ બુદન્દ
ગહે રાય જોસ્તન બરે ઊ શુદન્દ
હમી બરૂ ગેરેફ્તન્દ અઝીશાન્ શુમારૂ
કેહો મેહ્ ફેઝૂન્ આમદ અઝ્ સે હઝારૂ
હમહ્ કાખહા રાહ્ દરૂ યકૂ દેગરૂ
બઝેન્દાને શીરૂય શુદ સરૂ બસરૂ

જ્યારે મર્યમને મરી ગયાને એક વર્ષ નીકળી ગયું-ત્યારે તે સણુગારેલું ઝનાનખાનું શીરીનને સોંપ્યું.

જ્યારે શીરૂય સોળ વર્ષનો થયો-ત્યારે કદમાં તે ત્રીસ વર્ષનાં કરતાં પણ ઊંચો દેખાવા લાગ્યો.

તેને માટે તેના બાપે દાનાઓને ભેગા કીધા-જેથી તે નામવર પ્રવીણ થાય.

પાદશાહના હોકમથી એક મોબેદ રાત દહાડો તેની દેખરેખ રાખવા અને તેને ખુશહાલ રાખવા લાગ્યો.

એવું બન્યું કે એક દહાડે તે મોબેદ સવારે તે નેકખાહ શીરૂયની નઝદીક આવ્યો.

જ્યારે પણ તે શીરૂયની પાસે આવતો-ત્યારે હમેશે તેને રમત ગમતમાંજ ગુંતાયલો જોતો હતો.

હમણા તેણે તેની આગળ એક ચોપડી જોઈ-જે ચોપડી ઉપર "કલીલહ" કરી લખેલું હતું.

તે તુંદ જવાનના ડાબા હાથમાં-વરૂનો એક કાપેલો સુકકો પંજો હતો. ૧૬૧

જમણા હાથમાં ભેંસનાં માથાં ઉપરનું એક શિંગડું પકડેલું હતું-અને તે બન્નેને એક બીજા ઉપર જેમ ગમે તેમ અફાળતો હતો.

આવી રીતની તેની રમત અને આવી તેની બેહુદી વર્તણુક જોઈ તે કામથી પેલા મોબેદનું દિલ ગમગીન બન્યું.

વરૂનો પંજો, ભેંસનું શિંગડું અને તે તુંદ મિજાઝી જવાનની રીતભાત તેને અપશુકન તરીકે દેખાઈ.

તે ઝમાનાનાં કામથી અને પેલા બૂરી ખસ્લતના બદબખ્ત છોકરાથી ઘણો દિલગીર બની ગયો.

કારણકે તેણે તેના જન્મ ગ્રહો જોયા હતા-તેમજ વઝીર અને ખઝાન્ચીથી સઘળી પૂછપરછ કરી મૂકી હતી.

તે મોબેદ વડા વઝીર આગળ ગયો અને બોલ્યો-કે "આ ઊંચી બુન્યાદના શાહઝાદાનો સાથી તો બસ રમત ગમતજ છે."

આથી વઝીરે શેતાબ જઇ તે પાદશાહને કહ્યું-પાદશાહ તે વાત પોતાના ધ્યાનમાં રાખવા લાગ્યો.

તે છોકરાની ચાલથી તેનો ખુશનુમા ચેહરો ફિકકો થયો-તે ઝમાનાનાં કામથી દર્દ ભરેલો બન્યો.

પેલા નુજૂમીની વાતથી-તેનું દિલ દુઃખી અને જીગર વળ ખાતું બન્યું હતું.

તે બોલવા લાગ્યો કે "આસ્માનને પયદા કરનારો સાહેબ-આ બાબ ૧૬૨
તમાં કોણ જાણે કે શું દેખાડવા માગેછ?"

જ્યારે તેની પાદશાહીનાં તેવીસ વર્ષ-પસાર થયાં, ત્યારે શીરૂએ પોતાની ગર્દન ઉઠાવી.

તે મોટો પાદશાહ તેનાથી દુઃખી થયો-કે પોતાનો છોકરો તેના વિચાર પ્રમાણે ઉછર્યો નહીં.

તે છોકરાથી તેનો ખુશહાલ જીવ દુઃખી થયો-અને તેના મેહલને તેનુંજ કયદખાનું બનાવ્યું.

તેની સાથે તેની બેહેન કે જેનાથી પણ તે પોતે નારાજ રહેતો હતો તેને પણ રાખી.

તેમજ જેઓ કે તેના મળતિયાઓ કે જેઓ તેનીજ સલાહ લેવા જતા હતા તેઓને પણ રાખ્યા.

તે સઘળાં માણસોની ગણત્રી કીધી તો નાનાં મોટાં મળી ત્રણ હઝારથી પણ વધારે થયાં

સઘળા ઓરડાઓને એક બીજાંમાંથી આવવા જવા માટે બારણાં મૂકેલાં હતાં-ત્યાંથી તેઓ શીરૂયના કયદખાનાવાળા ઓરડામાં જતાં હતાં.

ઝે પૂશીદનીહાઓ અઝ ખર્દની
ઝે બખ્શીદની હમ ઝે ગુસ્તર્દની
બઆયવાન્હા શાન્ બિયારાસ્તન્દ
પરસ્તન્દહો બન્દગાન્ ખાસ્તન્દ
૧૬૩ હમાન્ મય ફેરેસ્તાદો રામેશગરાન્
હમહૂ કાખ દીનારૂ બુદ બીકરાન્
બહન્ગામ શાન્ રામેશો ખરૂદ બૂદ
નેગહ્બાન્ બરીશાન્ ચેહલ મરૂદ બૂદ

પેહેરવા ઓઢવાની અને ખાવાપીવાની ચીઝો-તેમજ આપ લે કરવાની અને પાંથરવાની ચીઝો,

તેઓના તે મેહલોમાં ગોઠવી-અને બાંદીઓ તેમજ ગોલામો પણ ત્યાં મંગાવ્યા.

તેમજ ત્યાં મય અને રામેશગરો પણ મોકલી-સઘળે મેહલે દીનારો પણ અસંખ્ય ભરેલા હતા.

તેઓનો વખત ખુશાહાલી અને ખાવાપીવામાં પસાર થતો હતો-તે સઘળાઓ ઉપર ચાળીસ શખ્સોને નેગેહબાન તરીકે રાખ્યા હતા.

સાખ્તને ખુસ્રવ્ તખ્તે તાક્દીસરા.

કુનૂન દાસ્તાન્ ગુય દરૂ દાસ્તાન્
અઝાન્ યકૂ દેલો યકૂ ઝબાન્ રાસ્તાન્
ઝે તખ્તી કે ખાની વરા તાકદીસ
કે બેન્હાદ પર્વીઝ દરૂ અસ્પરીસ
સરે માયએ આન્ ઝે ઝહ્હાક બૂદ
કે નાપાર્સા બૂદો નાપાકૂ બૂદ
બગાહી કે રફ્તૂ આફ્રીદૂને ગોરૂદ
અઝાન્ તાઝેયાન્ નામે શાહી બેબોરૂદ
યકી મરૂદ બુદ દરૂ દમાવન્દ કુહ
કે શાહશ જુદા દાશ્તી અઝ ગોરૂહ
કુજા જહ્નને બર્ઝીન બુદી નામે ઊય
રસીદહ્ બહરૂ કેશવરી કામે ઊય
યકી નામવરૂ શાહરા તખ્ત સાખ્ત
ગોહરૂ બરૂ ગોહરૂ ગેર્દ ઊ દરૂ નેશાખ્ત
કે શાહ્ આફ્રીદૂન્ બદૂ શાદ શુદ
ચુ આન્ તખ્તે પુરૂમાયહ્ આબાદ શુદ
૧૬૪ દેરમ દાદ મરૂ જહ્નરા સી હઝારૂ
યકી તાજે ઝરૂરીનો દૂ ગૂશવારૂ
હમશ અહ્દે સારીઓ આમુલ નેવેશ્ત
કે બુદ મર્ઝે મન્શૂરે ઊ ચૂન બેહેશ્ત
બદાન્ ગહ્ કે ઈરાન્ બઈરજ સેપોરૂદ
કઝાન્ નામદારાનશ ઊ બૂદ ખોરૂદ
જહાન્દારૂ શાહ્ આફ્રીદૂન્ સે ચીઝ
બરાન્ પાદશાહી બરૂ અફ્ઝૂદ નીઝ
હમાન્ તખ્તો આન્ ગોર્ઝએ ગાવસારૂ
કે માન્દહ્ અઝૂ દરૂ જહાન્ યાદગારૂ
સે દીગરૂ કુજા હફ્ત ચશમહ્ ગોહરૂ
હમી ખાન્દી નામે ઊ દાદગરૂ
ચુ ઈરજ બેશુદ ઝૂ બેમાન્દ આન્ સે ચીઝ
હમાન્ શાદ બુદ ઝાન્ મેનૂચેહ્ર નીઝ
હરાન્ કસ કે ઊ તાજે શાહી બેસૂદ
બરાન્ તખ્ત ચીઝી હમી બરૂ ફેઝૂદ
ચુ આમદ બકયખુસરવે નીકૂબખ્ત
ફેરાવાન બેયફ્ઝૂદ બાલાએ તખ્ત
બરીન્ હમ નેશાન્ તા બલોહરાસ્પ શુદ
વઝૂ હમચુનીન્ તા બગુશ્તાસ્પ શુદ

ખુસરૂએ મેહરાબદાર પાદશાહી આસન બનાવવું.

હવે તું પેલા એક દિલના અને એક ઝબાનના રાસ્ત લોકોની કહેલી દાસ્તાનમાંથી આ દાસ્તાન કહે.

જે તખ્તને કે "તાકદીસ" (મેહરાબ શેકું) કહે છે અને જે ખુસરૂએ અસ્પરીસ (ઘોડા દોડાવવાનાં મયદાન)માં મૂકી રાખ્યું હતું, તેને માટે બોલ.

તે તખ્તની શુરૂઆત ઝહહાક-કે જે અપવિત્ર અને નાપાક હતો, તેનાથી થઈ હતી.

જે વખતે કે બહાદુર ફરીદૂને જઈ અરબો પાસેથી પાદશાહી છીનવી લીધી,

તે વખતે એક શખ્સ દામાવંદ પહાડમાં રહેતો હતો-કે જેને પાદશાહ ઝહહાકે ટોળાથી દૂર કર્યો હતો.

અને જેનું નામ જહને બર્ઝીન હતું-તેની નામના મુલકે મુલક પહોંચેલી હતી.

તેણે નામવર પાદશાહ ફરીદૂન માટે એક તખ્ત બનાવ્યું-જેની આસેપાસે સઘળાં ગોહરો જડયાં.

જ્યારે તે કીમતી તખ્ત તૈયાર થયું-ત્યારે પાદશાહ ફરીદૂન તેનાથી ખુશાહાલ થયો.

તેણે જહનને ત્રીસ હઝાર દિરમ, એક સોનેરી તાજ અને બે કાનનાં લોલક આપ્યાં.

તેમજ તેને સારી અને આમુલના મુલકનો પર્વાનો લખી આપ્યો-જે તેના તાબાના બેહેશ્ત મિસાલના મુલકો હતા.

પછી જે વખતે કે એરચ કે જે તેના નામદારી ભર્યા છોકરાઓમાં નાનો હતો, તેને ઈરાન સોંપી આપ્યું,

તે વખતે દેશની સંભાળ રાખનાર શાહ ફરીદૂને તે ઈરાનની પાદશાહી ઉપર ત્રણ ચીઝોનો વધારો કીધો

પેલું મેહરાબદાર તખ્ત અને ગાયની સૂરતનો ગોર્ઝ-કે જે દુન્યામાં તેની યાદગારી તરીકે રહેલો હતો તે,

અને ત્રીજું એક રત્ન હતું જેનું નામ ઇન્સાફી પાદશાહ ફરીદૂને "હફ્ત ચશમહ" (સાત પેહલુવાળું રત્ન) કરીને આપ્યું હતું.

જ્યારે એરચ મરણ પામ્યો ત્યારે તેનાથી આ ત્રણે ચીઝો કાયમ રહી-તેજ ત્રણે ચીઝોથી મિનૂચેહર પણ ખુશાહાલ રહ્યો હતો.

પછી જે કોઇ પાદશાહ કે શાહી તાજ પેહેરતો-તે એ તખ્ત ઉપર કાંઇને કાંઈ વધારોજ કર્યો જતો હતો.

જ્યારે નેકબખ્ત કયખુસરૂનો વખત આવ્યો-ત્યારે તેણે તે તખ્તનું કદ ઘણું વધાર્યું.

એજ પ્રમાણે તે લોહરાસ્પને હાથ ગયું-અને તેનાથી એવીજ રીતે ગુશ્તાસ્પને મળ્યું.

ચુ ગોશ્તાસ્પ આન તખ્તરા દીદો ગોફ્‌ત
કે કારે બુઝોર્ગાન નશાયદ નેહોફ્‌ત
બજામાસ્પ ગોફ્‌ત અય ગેરાનમાયહ મરૂદ
ફેઝૂની ચે દારી બરીન કાર્ કરદ
યકાયક બેબીન તા ચે ખાહી ફેઝૂદ
પસ અઝ મર્ગ મારા કે ખાહદ સેતૂદ
ચુ જામાસ્પ આન તખ્તરા બેન્ગરીદ
બેદીદ અઝ દરે દાનેશ ઊરા કલીદ
બરૂ બર્ શુમારે સેપહ્‌રે બલન્દ
હમહ્ કરદ પયદા ચેઓ ચૂનો ચન્દ
ઝે કયવાન હમહ્ નક્‌શહા તા બમાહ્
બદાન તખ્ત કરદ ઊ બફર્માને શાહ્
ચુનીન તા બગાહે સેકન્દર્ રસીદ
ઝે શાહાન હરાન કસ કે આન ગાહ્ દીદ
હમી બર્ ફેઝૂદી બરૂ ચન્દ ચીઝ
ઝે ઝરૂરો ઝે સીમો ઝે આજો ઝે શીઝ
મરૂરા સેકન્દર્ હમહ્ પારહ્ કરદ
ઝે બી દાનેશી કાર્ યક બારહ્ કરદ
બસી ઝાન બુઝોર્ગાન નેહાન દાશ્તન્દ
હમી દસ્ત બર્ દસ્ત બુગ્ઝાશ્તન્દ
બદીનગૂનહ્ બુદ તા સરે અર્દશીરૂ
કુજા ગશ્તહ્ બુદ નામે આન તખ્ત પીરૂ
અઝાન તખ્ત જાઈ નેશાની બેયાફ્‌ત
બદાન આરૂઝૂ સૂએ દીગર્ શેતાફ્‌ત
ચુ આન પારહા જુમ્લહ્ ગેરદ આવરીદ
બેસાઝીદ યક બા દેગર્ ચૂન સઝીદ
યકી જાયગહ્ બૂદ શાહન્શેહી
નેશસ્તે બુઝોર્ગાનો જાએ મેહી
બરાન શાહમાન ચન્દ ગાહી નેશસ્ત
બદાનગહ્ કે બુદ દસ્તે તખ્તશ બદસ્ત
બમોરદ ઊઓ આન તખ્ત અઝ બાઝ માન્દ
અઝાન પસ કે કામે બુઝોર્ગી બેરાન્દ
બદીનગૂનહ્ બુદ તા બકેસ્રા રસીદ
કે દાના ચેગૂનહ્ નેયારદ પદીદ
બહર્ માહ્ યકરાહ્ આન તખ્તરા
બેયારાસ્તી અઝ પયે બખ્તરા
નેશસ્તી બરાન રૂઝે હોરૂમુઝદ રૂઝ
બનૂશીરૂવાન શાહે ગીતા ફેરૂઝ
બમીરાસ અઝીશાન બપર્વીઝ શાહ્
રસીદ આન ગેરામી સઝાવારે ગાહ્
ચુ બર્ તખ્ત બેન્શસ્ત પર્વીઝ શાહ્
હમહ્ મેહતરાન શુદ વરા નીકખાહ્
અઝાન તખ્તે શાહી સખુન રાન્દન્દ
ગુઝશ્તહ્ સુખુનહા હમી ખાન્દન્દ
ચુનીન ગોફ્‌ત પર્વીઝ કય મેહતરાન
હમી આરૂઝૂ ખાહમ અઝ કેહતરાન
કે આન નામવર્ તખ્તરા નવ કુનમ
હમહ્ દર્ જહાન યાદે ખુસરવ કુનમ
અઝીશાન ફેરાવાન નેશાન્હા બેયાફ્‌ત
બશાદી સૂએ ગેરદ કર્દન શેતાફ્‌ત

જ્યારે ગુસ્તાસ્પે તે તખ્ત જોયું ત્યારે બોલ્યો-કે "બુઝોર્ગોનાં આવાં ૧૬૫
કામને ખૂણે નાખવાં નહીં જોઇયે."

તેણે જામાસ્પને પૂછ્યું કે "ઓ બુન્યાદી શખ્સ!-આ કામ ઉપર વધારો કરવાની તારી શું ધારણા છે?

તું સઘળું તપાસી જો કે એમાં તું શું વધારો કરવા માગે છે- આપણાં મરણ પછી આપણને કોણ વખાણશે?"

જ્યારે જામાસ્પે તે તખ્તને જોયું-ત્યારે તેણે દાનાઇના દરવાઝાની કૂંચી જોઇ.

તેની ઉપર બુલંદ આસ્માનની ગણત્રી શું, કેમ, અને કેટલી છે તે સઘળી ઝાહેર કીધી.

તેણે પાદશાહના હોકમથી તે તખ્ત ઉપર શનિશ્ચર સેતારાથી તે માહ્‌તાબ સૂધીના તમામ ચીતારો પાડયા.

એમ કરતાં સિકંદરનો વખત આવ્યો ત્યાં સૂધીના-પાદશાહોમાંથી દરેક પાદશાહ કે તે તખ્તને જોતો,

તે તેની ઉપર સોના, રૂપાં, હાથીદાંત અને આબનૂસની કાંઇને કાંઇ ચીઝોનો વધારો કરતો હતો.

પણ સિકંદરે તેને સઘળું ભાંગી નાખ્યું-અને એક મરતબે આવું બેવકૂફી ભર્યું કામ કર્યું

તેમાંના ઘણાક ભાગો બુઝોર્ગોએ છૂપાવી રાખ્યા-અને એક હાથમાંથી બીજાના હાથમાં છોડતા આવ્યા.

એવી રીતે અર્દશીરના અમલની શુરૂઆત સૂધી ચાલ્યું-કે જે વખતે ૧૬૬
તે તખ્તનું નામ નિશાન લગભગ ભૂલાઈ ગયલું હતું.

અર્દશીરે તે તખ્તની એક ઠેકાણે નિશાન મેળવી-તેથી તેનો વિચાર તે તખ્ત પાછું ફરીથી બનાવવા તરફ દોડયો.

જ્યારે તે કકડાઓ તેણે ભેગા કર્યા-ત્યારે તેણે તેઓને એક બીજા સાથ ગોઠવી જેમ ઘટતું હતું તેમ એક તખ્ત બનાવ્યુ.

તે પાદશાહો, મોટાઓ અને સરદારોને લાયકનીજ એક બેઠક બની હતી.

જ્યાં સૂધી રાજપાટ તેના હાથમાં હતું-ત્યાં સૂધી તે તખ્ત ઉપર ખુશીથી બેસતો હતો.

ઈરાનમાં પોતાની ખાહેશ મૂજબ સત્તા ચલાવ્યા પછી-તે મરણ પામ્યો અને પોતા પાછળ તે તખ્ત મેલી ગયો.

આ રીતે એક બીજાના હાથમાં ઉતરી આવતાં તે તખ્ત નોશીરવાનને મળ્યું-બેશક તે ડાહ્યો પાદશાહ તે તખ્તને ઝાહેરમાં લાવ્યા વગર રહી શકે નહીં.

પોતાની નેક નસીબી ખાતેર દર મહિને એક વખત તે તખ્ત ઉપર બેસતો હતો.

દેશને આબાદ કરનાર શાહ નોશીરવાન-દર હોર્મઝદ રોઝને દિવસે પેલાં તખ્ત ઉપર બેસતો હતો.

તખ્તને લાયકના પાદશાહી તોખ્મના પર્વીઝ શાહને આ રીતે વારસામાં તે મળ્યું.

જ્યારે પાદશાહ પર્વીઝ તખ્ત ઉપર બેઠો-અને તમામ સરદારો તેના ૧૬૭
નેકખાહ બન્યા,

ત્યારે તેઓએ પેલાં પાદશાહી તખ્ત માટે વાતો કાઢી-અને બની ગયલા બનાવો યાદ કરવા લાગ્યા.

પર્વીઝ બોલ્યો કે "ઓ સરદારો! હું મારી રૈયતથી એવી ખાહેશ રાખું છું,

કે હું પેલાં નામીચાં તખ્તને નવેસરથી બનાઉં-અને તમામ જેહાનમાં ખુસરૂની એક યાદગારી રાખી જાઉં."

તેઓથી તેણે ઘણીક ખબરો મેળવી-અને ખુશહાલી સાથ તે સઘળી એકઠી કરવા ઉપર મંડયો.

નેવેશતહુ બેયામદ હમહુ આન્ સખુન
કે જામાસ્પ નીકુ અખ્તરૂ અફગન્દ બુન
કે આન્‌રા બેના શાહુ ગોશતાસ્પ કરૂદ
બરાયો બતદબીરે જામાસ્પ કરૂદ
નેવેશતહુ બેયાવરૂદ મૂબેદ ફરાઝ
અઝાન્ શાદ શુદ ખુસ્રવે સરૂફરાઝ
ચુ ખુસ્રવ હમી આન્ નેવેશતહુ બેયાફત
બશાદી સુએ તખ્ત કર્દન્ શેતાફત
બેયાવરૂદ પસ તખ્તે શાહુ અરૂદશીરૂ
અઝ ઈરાન્ હરાન્ કસ કે બુદ તીઝવીરૂ
૧૬૮ બહમ બરૂઝદન્દ આન્ સઝાવારૂ તખ્ત
બહન્ગામે આન્ શાહે પીરૂઝ બખ્ત
વરા દુરૂગરૂ આમદ ઝે રૂમો ઝે ચીન્
ઝે મકાનો બધદાદો ઇરાન્ ઝમીન્
હઝારો સદો બીસ્ત ઉસ્તાદ બૂદ
કે કેર્દારે આન્ તખ્ત શાન્ યાદ બૂદ
અબા હરૂ યકી મરૂદ શાગેરૂદ સી
ઝે રૂમાઓ બધદાદીઓ પારૂસી
બેફરૂમૂદ તા યકુ ઝમાન્ દમ ઝદન્દ
બદુ સાલ આન્ કારૂ દરૂહમ ઝદન્દ
ચુ બરૂ પાય કર્દન્દ તખ્તે બલન્દ
દુરોખ્શાન્દહુ શુદ રૂએ બખ્તે બલન્દ
બરશ બૂદ બાલાશ સદ શાહુ રશ
ચુ હફતાદ રશ બરૂ નેહી અઝ બરશ
સદો બીસ્ત રશ નીઝ પહુનાશ બૂદ
કે પહુનાશ કમ્તરૂ ઝે બાલાશ બૂદ
બસી રૂઝ દરૂ માહુ હરૂ બામદાદ
યકી ફરૂશ બૂદી બદીગરૂ નેહાદ
હમાન્ તખ્તે પર્વીઝ દહુ લખ્ત બૂદ
જહાન્ રઉશન્ અઝ ફરૂરે આન્ તખ્ત બૂદ
૧૬૯ બરૂ નકુશે ઝરૂરીન્ સદો ચેલ હઝારૂ
ઝે પીરૂઝહુ બરૂ ઝરૂ કે કર્દહુ નેગારૂ
હમહુ નુકએ ખામ બુદ મીખો બરા
યકી ઝાન્ બમેરકાલ બુદ શસ્તો શશ
ચુ અન્દરૂ બરહુ ખુરૂ નેહાદી ચરાધ
પસશ દશ્ત બૂદીઓ દરૂ પીશ બાધ
ચુ ખુરૂશીદ દરૂ શીરૂ ગશ્તી દુરોશ્ત
મરાન્ તખ્તરા સૂએ ઊ બૂદ પોશ્ત
ચુ હન્ગામએ તીરૂ માહુ આમદી
ગહે મીવહો જશ્નગાહુ આમદી
સુએ મીવહો બાધ બૂદીશ રૂય
બદાન્ તા બેયાબદ ઝે હરૂ મીવહુ બૂય
ઝમેસ્તાન્ કે બૂદી ગહે બાદો નમ
બરૂ આન્ તખ્ત બરૂ કસ નબૂદી દેઝમ
હમહુ તાકુહા બસ્તહુ બૂદી એઝારૂ
ઝે ખઝઝો સમૂરૂ અઝ દરે શહુરૂયારૂ
હમાન્ ગૂએ સીમીનો ઝરૂરીન્ હઝારૂ
બઆતેશ હમી તાફ્તી જામહુદારૂ
બમેરકાલ અઝાન્ હરૂ યકી પન્જ સદ
કઝ આતેશ શુદી રન્ગ હમચુ બુસદ

વળી તે તખ્તની બાબતમાં એક એવું લખાણ મળી આવ્યું-કે હકીમ જામાસ્પે સારા વખતે તે તખ્તને નવું રૂપ આપવાનું શુરૂ કર્યું.

હકીમ જામાસ્પની સૂચણા ઉપરથી-પાદશાહ ગુશતાસ્પે તેનો પ્રારંભ કર્યો હતો.

આથી તે લખેલું વડો વઝીર કાઢી લાવ્યો-તેથી સરફરાઝ ખુસરૂ ખુશહાલ થયો.

જ્યારે ખુસરૂને તે લખેલું મળ્યું-ત્યારે ખુશી થતો તુરત તખ્ત બનાવવા ઉપર મંડયો.

પછી પેલું પાદશાહ અર્દશીરનું બનાવેલું તખ્ત કાઢયું-ઈરાનીઓમાંથી જે કોઈ કે હુશયાર હતા,

તેઓએ તે ભાગ્યશાળી પાદશાહના વખતમાં-તે નામીચાં તખ્તને ગોઠવવા માડયું.

તેને માટે રૂમ, ચીન, મકાન, બગદાદ અને ઇરાન ઝમીનથી કારીગરો આવ્યા.

એક હઝાર એકસોને વીસ કારીગરો હતા-કે જેઓ તે તખ્ત બનાવવાનું કામ જાણતા હતા.

દરેક કારીગર સાથે રૂમી, બગદાદી અને પાર્સી ત્રીસ ત્રીસ ચેલાઓ હતા.

શાહે હોકમ કીધો તેથી તેઓએ થોડોક વખત આસાયેશ લીધી-પછી બે વર્ષમાં તે કામ પુરૂં કીધું.

જ્યારે તેઓએ બુલંદ તખ્ત ઉભું કીધું ત્યારે તે બુલંદ બખ્તના પાદશાહનો ચેહરો ઝળકતો થયો.

તે તખ્ત માપ (કદ)માં એકસોને સિત્તેર પાદશાહી "રશ" (તસુ) ઊંચું હતું.

તેની પોહોળાઇ એકસોને વીસ "રશ" હતી-એટલે તેની પોહોળાઇ તેની લમ્બાઇ કરતાં ઓછી હતી.

મહિનાના ત્રીસે દહાડા રોઝ સવારે તેની ઉપર નવીજ જાતનું પાથરણું બિછાવવામાં આવતું હતું.

તે પર્વીઝનું તખ્ત દશ ભાગનું બનેલું હતું-તે તખ્તના દબદબાથી જેહાન રોશન હતી.

તેની ઉપર એક લાખ ને ચાળીસ હઝાર સોનેરી ચીતાર હતા-તે સોના ઉપર પીરૂઝાથી સઘળો ચીતાર પાડેલો હતો.

તેમાં સઘળે ખાલેસ ચાંદીના ચાપડા અને ખીલીઓ લગાડી હતી-જે દરેકનું વઝન છાસટ મિસ્કાલ હતું.

જ્યારે ખુરશીદ મેષ રાશિમાં પોતાની રોશની મેલતો (યાને દાખેલ થતો)-ત્યારે તે તખ્તની પછાડી જંગલ અને આગળ બાગ દેખાવા લાગતો હતો.

જ્યારે ખુરશીદ સિંહ રાશિમાં દાખેલ થતો-ત્યારે તે તખ્તની પીઠ તેની તરફ થતી હતી

જ્યારે તીર મહિનાનો હન્ગામ આવતો-અને ફળફલાદી પાકવાનો અને ખુશીની મજલેસો કરવાનો વખત આવતો હતો,

ત્યારે મેવા અને બાગ તરફ તે તખ્તનું મોહું થતું હતું-કે જેથી દરેક જણ મેવાની ખુશબો મેળવે.

શિયાળાના દહાડા કે જ્યારે હવા અને ભીનાસનો વખત આવતો-ત્યારે તે તખ્ત માટે કોઇને કશી ચિન્તા હતી નહીં.

તે વખતને માટે પાદશાહોને લાયકના રેશમી અને સુનેરી કપડાંના પરદા તેની સઘળી મેહરાબો ઉપર બાંધવામાં આવ્યા હતા.

તેમજ સોનેરી અને રૂપેરી એક હઝાર દડા રાખવામાં આવ્યા હતા-જેઓને જામદાર (પરદાનો ઉપરી) આતશથી ગરમ કરતો હતો.

તે દડાઓ કે જે આતશની ગરમીથી પરવાળાં જેવા થઇ જતા તે દરેક વઝનમાં પાંચસો મિસ્કાલના હતા.

ચકી નીમહુ જ઼ અન્દરૂ આતશ બુદી
દેગરૂ પીશે ગોર્દાને સરૂકશ બુદી

શુમારે સેતારહુ દહો દૂઓ હફ્ત
હમાન્ માહે તાબાન્ બબુરૂજી કે રફ્ત
ચે જ઼ ઈસ્તાદહુ ચે રફ્તહુ ઝે જાય
બદીદી બચશ્મે સરૂ અખ્તરૂ ગેરાય
ઝે શબ્ નીઝ઼ દીદી કે ચન્દી ગુજ઼શ્ત
સેપહરૂ અઝ઼ બરે ખાકૂ બરૂ ચન્દ ગશ્ત
અઝ઼ાન્ તખ્તહા ચન્દ ઝ઼રૂરીન્ બુદી
ચે માયહુ અઝ઼ ગઉહરૂ આગીન્ બુદી
શુમારશ નદાનેસ્ત કર્દન કસી
બગરૂ ચન્દ બૂદીશ દાનેશ બસી
હરાન્ ગઉહરી કશ બહા ખારૂ બૂદ
કમો બીશ હફ્તાદ દીનારૂ બૂદ
બસી નીઝ઼ બુગ્ઝ઼શ્ત બરૂ હફ્ત સદ
હમી ગીરૂ અઝ઼ીનગૂનહુ અઝ઼ નીકો બદ
બસી સુરૂખ યાકૂત બુદ કશ બહા
નદાનેસ્ત કસ પાયહો મુન્તહા
કે રઉશાન્ શુદી જ઼ શબે તીરહુ ચેહરૂ
ચુ નાહીદ રખ્શાન્ શુદી બરૂ સેપેહરૂ
સે તખ્ત અઝ઼ બરે તખ્ત બરૂ પાયહુ બૂદ
ઝે ગઉહરૂ સરે માયહુ પુરૂ માયહુ બૂદ
અઝ઼ીન્ તા બદાન્ પાયહુ બૂદી ચહારૂ
હમાન્ પાયહુ ઝ઼રૂરીનો ગઉહરૂ નેગારૂ
ચકી તખ્તરા નામ બુદ મીશસારૂ
સરે મીશ બૂદી બરૂ બરૂ નેગારૂ
દેગરૂ તખ્તરા ખાન્દી લાજવરૂદ
કે હરૂગેઝ઼ નદીદી વરા બાદો ગરૂદ
સેદીગરૂ સરાસરૂ ઝે પીરૂઝહુ બૂદ
બરૂ હરૂકે દીદીશ દેલ સૂઝહુ બૂદ
હરાન્ કસ કે દેહકાન્ બુદો ઝ઼ીરૂદસ્ત
વરા મીશ સરૂ બૂદ જાએ નેશસ્ત
સવારાને બી બાકૂ રૂઝે નબરૂદ
શુદન્દી બરાન્ ગુમ્બદે લાજવરૂદ
બપીરૂઝહુ બરૂ જાએ દસ્તૂરૂ બૂદ
કે અઝ઼ કદખોદાઈશ રન્જૂરૂ બૂદ
ચુ બરૂ તખ્તે પીરૂઝહુ બૂદી નેશસ્ત
ખેરદમન્દ બૂદીઓ મેહુતરૂ પરસ્ત
ચકી જામહુ અફૂગન્દહુ બુદ ઝ઼રૂરબફ્ત
બરશ બૂદ બાલાશ પન્જાહો હફ્ત
બગઉહરૂ હમહુ રીશહા બાફ્તહુ
ઝે બરૂ શૂશએ ઝ઼રૂ બરૂ તાફ્તહુ
બરૂ કરૂદ પયદા નેશાને સેપેહરૂ
ઝે બહુરામો કયવાનો હોરૂમુઝ઼દો મેહરૂ
ઝે નાહીદો તીરો ઝે ગર્દન્દહુ માહુ
પદીદારૂ કર્દહુ બદો નીકે શાહુ
હમ અઝ઼ હફ્ત કેશ્વરૂ બરૂ બરૂ નેશાન્
ઝે દેહકાનો અઝ઼ રઝ઼મ ગર્દનકશાન્

તેઓમાંના અડધા આતશ ઉપર ગરમ થતા હતા-અને બીજા અડધા ૧૭૦
ગરમ થયલા આસાન ઉપર બેઠેલા બહાદુરોની આગળ ગર્મી આપવા મૂકવામાં આવતા હતા.

બારે રાશિ અને સાત ગ્રહોનો તેમાં હિસાબ હતો-તેમજ પ્રકાશતો ચંદ્ર જે રાશિમાં કે જતો,

તેને નુજૂમી પોતાની આંખોએ જોતો કે તે કેટલા અંશે ચાલ્યો છે અને કેટલા અંશે ઉભો છે.

તેમજ રાત કેટલી વીતી છે અને આસ્માન ઝ઼મીનથી ઉપર કેટલો ફર્યો છે તે પણ તે જોતો હતો.

તે તખ્તોમાંથી કેટલાંક સોનેરી હતાં-જ્યારે તેમાંનાં બીજાં કેટલાંક ગોહર જડિત હતાં.

તેની ગણત્રી કોઇ ગમે એટલો અકલમંદ શખ્સ હોય, તોપણ કરી શકતો નહીં હતો.

ઓછામાં ઓછી કીમતનું જે ગોહર કે તેમાં જડેલું હતું તેની કીમત ઓછી વધતી સિત્તેર દીનાર જેટલી હતી.

ઘણાંક ગોહરો તો સાતસોથી પણ ઉપરનાં હતાં-એજ પ્રમાણે સારાં નરસાંનો હિસાબ ગણી લે.

તેમાં જડેલાં ઘણાંક લાલ યાકૂતો એવાં હતાં કે જેની કીમતનું-કશું થડ ડેકાણુંજ કોઇ જાણતું નહીં હતું.

કે જેઓથી અંધારી રાતનો દેખાવ આસ્માન ઉપર જેમ શુક્ર સેતારો ઝ઼ળકતો થતો હતો, તેમ રોશન થતો હતો.

તે તખ્ત ઉપર બીજાં ત્રણ તખ્ત ચઢાવેલાં હતાં-જે સઘળાં ગોહર ૧૭૧
જડિત હતાં.

નીચલાં તખ્તથી ઉપરનાં તખ્ત સૂધી ચાર પગથિયાં હતાં-જે સઘળાં પગથિયાં સોનેરી અને ગોહર જડિત હતાં.

એક તખ્તનું નામ "મીશસાર" હતું-જેની ઉપર મેંઢાંનાં સરનો ચીતાર હતો.

બીજાં તખ્તને "લાજવર્દ" કહેતા હતા-કે જેને કદીબી પવન અને ધૂળ લાગતી નહીં હતી.

ત્રીજું તખ્ત તમામ પીરૂઝાનું બનાવેલું હતું-તેને જે કોઈ જોતું તેનું દિલ બળતું હતું (કે મારી પાસે એવું નહીં મળે).

જે કોઇ કે દેહકાનો અને ઉતરતા દરજ્જાના લોકો હતા-તેઓની બેસવાની જગ્યા "મીશસાર" હતી.

લડાઇને દહાડેના બહાદુર સવારો-પેલાં તે લાજવર્દી ગુમ્બઝ઼ ઉપર જતા હતા.

પીરૂઝાનાં તખ્ત ઉપર વઝ઼ીરની જગ્યા હતી કે જે પાદશાહની સાહેબીથી દુઃખી હતો.

જ્યારે તે પીરૂઝાનાં તખ્ત ઉપર બેસતો-ત્યારે તે દાનેશમંદ અને પાદશાહનો વફાદાર બનતો હતો.

એક સોનેરી ભરતકામનું કપડું પાંથરેલું હતું-જેની લમ્બાઈ સત્તાવન વામ હતી.

તેના દોરેદોરામાં મોતી પોયલાં હતાં-અને છેડા સોનાના તારથી ૧૭૨
ગુંથેલા હતા.

તેની ઉપર આસ્માનનો નકશો ઝ઼ાહેર કર્યો હતો-મંગળ, શનિશ્વર, બહસ્પતિ અને સૂર્યના ગ્રહોથી,

તેમજ શુક્ર, બુધ અને ચંદ્રના ગ્રહોથી તે બનાવ્યો હતો-જેમ કરી પાદશાહનું ભૂંડું અને ભલું સઘળું ખુલ્લું કર્યું હતું.

તેની ઉપર હફતકેશ્વર ઝ઼મીનનો પણ નકશો પાડેલો હતો-તેમજ દેહકાનના અને બહાદુર લોકોની લડાઈના ચીતારો પાડેલા હતા.

બરૂ હમ નેશાને ચેહેલો હફ્ત શાહ
પદીદાર્ કર્દહ સરો તાજો ગાહ
બઝરૂ બાફ્તહ તાજે શાહનશાહાન્
ચુનાન્ જામહ હરૂગેઝ નબુદ દરૂ જહાન્
બચીન્ દરૂ યકી મરૂદ બુદ બી હમાલ્
હમી બાફ્ત આન્ જામહ દરૂ હફ્ત સાલ્
સરે સાલે નવ હોરૂમુઝે ફરૂવદીન્
બેયામદ બરે શાહે ઈરાન જમીન્
બેઓરૂદ આન્ કઈ ફરૂશ નઝદીકે શાહ
ગેશાનમાયગાન્ બરૂ કુશાદન્દ રાહ
બેગુસ્તરૂદ ફ્રૂઝે નવ આન્ જામહરા
ઝે શાદી જુદા કર્દહ બદ કામહરા
૧૭૩ બરાન્ જામહ બરૂ મજ્લેસ આરાસ્તન્દ
નવાઝન્દએ રૂદો મય ખાસ્તન્દ

વળી તેની ઉપર સુડતાળીસ પાદશાહો માથે તાજ સાથ તખ્તે બેસાડેલા દેખાતા હતા.

તે શેહન્શાહોનાં તાજ સોનેરી વણાટનાં કપડાંથી મઢેલાં હતાં-એવું કપડું દુન્યામાં કંઈ કદી પણ બનતું હતું નહીં.

ચીનમાં એક વગર હરીફનો કારીગર રહેતો હતો-તેણે તે કપડું સાત વર્ષે તૈયાર કીધું હતું.

તે શખ્સ નવાં વર્ષની શુરૂઆતમાં ફર્વર્દીન મહિનાનાં હોર્મઝદ રોઝે-ઇરાન ઝમીનના પાદશાહ આગળ આવ્યો.

સરદારોએ તેને રસ્તો આપ્યો જેથી તે શખ્સ પેલો પાદશાહી ગલીચો પાદશાહ પાસે લઈ ગયો.

અને નવાં વર્ષને દહાડે તે ગલીચો પાંથર્યો-અને તે નવાં વર્ષની ખુશાહાલીને લીધે સઘળા બૂરા વિચાર દૂર કર્યા હતા.

તે દિવસે તે ગલીચા ઉપર મજલેસ ભરી ગવૈયાઓને તેડી મંગાવી ત્યાં મય મંગાવ્યો.

સરૂગુઝશ્તે સરૂગશ્ વ બારૂબુદ્ રામેશગરૂ બા ખુસવૂ પર્વીઝૂ.

---:o:---

ચકી મુત્રેબી બૂદ સર્ગશ બનામ
બરામેશગરી દરૂ શુદહ શાદકામ
હમી આફરીન ખાન્દ સર્ગશ બરૂદ
શાહન્શાહરા દાદ ચન્દી દરૂદ
બુઝોર્ગાન્ બરૂ ગઉહરૂ અફ્શાન્દન્દ
કે ફરૂરે બુઝોર્ગીશ મીખાન્દન્દ
હમી હરૂઝમાન્ શાહ બરૂતરૂ ગુઝશ્ત
ચુ શુદ સાલે શાહીશ બરૂ બીસ્તો હશ્ત
કસીરા નબુદ દરૂ બરશ કારૂ બદ
ઝે દરૂગાહ આગાહ શુદ બારૂબદ
બદ્દુ ગોફ્ત હરૂકસ કે શાહે જેહાન્
ગુઝીદહસ્ત રામેશગરી દરૂ નેહાન્
કે ગરૂ બા તો ઊરા બરાબરૂ કુનન્દ
તોરા બરૂ સરે સરૂગશ અફ્સરૂ કુનન્દ
ચુ બેશ્નીદ મરૂદ આન્ બેજ્રૂશીદશ આઝ
વગરૂચેહ નબૂદી બચીઝી નેયાઝ
ઝે કેશ્વરૂ બેશુદ તા બદરૂગાહે શાહ
હમી કરૂદ રામેશગરાન્રા નેગાહ
૧૭૪ ચુ બેશ્નીદ સર્ગશ દેલશ તીરહ ગશ્ત
બઝખ્મે સોરૂદ અન્દરૂ ખીરહ ગશ્ત
બેયામદ બનઝદીકે સાલારે બારૂ
દેરમ કર્દો દીનારૂ ચન્દી નેસારૂ
બદ્દુ ગોફ્ત રામેશગરી બરૂ દરસ્ત
કે અઝ મન્ બસાલો હોનરૂ બરૂતરસ્ત
નબાયદ કે દરૂ પીશે ખુસવ શવદ
કે મા કોહનહ ગર્દીમો ઊ નવ શવદ
ઝે સર્ગશ ચુ બેશ્નીદ દરૂબાને શાહ
ઝે રામેશગરે તાઝહ બરૂ બસ્ત રાહ

ખુસરૂ પર્વીઝ સાથનો સર્ગશ અને બાર્બુદ ગવૈયાનો અહવાલ.

---:o:---

એક સર્ગશ નામનો ગવૈયો હતો-જે ગાયણમાં પ્રવીણ હતો.

તે સર્ગશ પોતાના વાજન્તર ઉપર પાદશાહની વખાણ ગાતો હતો.

તેમજ બીજા સરદારો પણ તેની ઉપર ગોહરો વધાવતા હતા-અને તેને "બુઝોર્ગીનો ઝળકાટ" કરી કહેતા હતા.

પાદશાહની દરરોઝ ચઢતીજ થવા લાગી-જ્યારે તેની પાદશાહીનાં અઠ્ઠાવીસ વર્ષ પસાર થયાં,

ત્યારે તેની દરબારમાં કોઇનું પણ કામ ખરાબ થતું હતું નહીં-એવી દરબારની ખબર બારબુદ નામના ગવૈયાને પડી.

તે ગવૈયાને દરેક જણ કહેવા લાગ્યુ કે "દેશના પાદશાહે પોતાને માટે એક ખાસ ગવૈયો પસંદ કરી રાખ્યો છે

પણ જો તેનો અને તારો મુકાબલો થાય-તો ઝરૂર તને તે સર્ગશ ઉપર સરસાઈ મળે"

જ્યારે બારબુદે એવું સાંભળ્યું ત્યારે તેનો લોભ ઉભરાઇ આવ્યો-જો કે તેને કશી વાતની હાજત નહીં હતી

તે પોતાના મુલકમાંથી પાદશાહની દરબાર સૂધી આવી લાગ્યો-અને ત્યાંના ગવૈયાઓની તપાસ કરવા લાગ્યો.

જ્યારે સર્ગશે એવું સાંભળ્યું ત્યારે તે ગમગીન થયો-અને તેના સુરોદ વજાડવાથી અજબ રહ્યો.

તે દરબારના વડા પાસે આવ્યો-અને તેણે કેટલાક દિરમ અને દીનાર લાંચ તરીકે આપ્યા.

અને તેને કહ્યું કે "એક ગાનારો દરવાઝા ઉપર આવ્યો છે-કે જે મારાં કરતાં ઉંમરમાં તેમજ ગાવાના હુનરમાં ચઢિયાતો છે.

તેને તું ખુસરૂ પાસે જવા દેતો ના-નહીં તો હું જૂનો થઈ તે નવો બની જશે."

જ્યારે શાહના દરબાને સર્ગશની એવી વાત સાંભળી-ત્યારે પેલા નવા ગવૈયાનો રસ્તો બંધ કીધો.

ચુ રફતી બનઝદીકે ઊ બારૂબદ
હમશ કારૂ બદ બુદ હમશ બારૂ બદ
નદાદી વરા બારૂ સાલારે બારૂ
ન સર્ગશ બુદી મરૂદુમે ખાસ્તારૂ
ચુ નઉમીદ બરૂગશ્ત અઝાન બારૂગાહ
અબા બર્બત આમદ સુએ બાધે શાહ
કે આન બાધબાન બૂદ મરૂદૂય નામ
શુદ અઝ દીદનશ બારૂબુદ શાદકામ
બદાન બાધ રફતી બનવરૂઝ શાહ
દો હફતહ બેબૂદી બદાન જશ્નગાહ
સબુક બારૂબુદ નઝદે મરૂદૂય શુદ
હમાન રૂઝ બા મરૂદ હમખૂય શુદ
ચુનીન ગોફ્ત બા બાધબાન બારૂબુદ
કે ગૂઈ તો જાનીઓ મન કાલબુદ
કુનૂન આરૂઝૂ ખાહમ અઝ તૂ યકી
કે આન હસ્ત નઝદીકે તૂ અન્દકી
ચુ આયદ બદીન બાધ શાહે જેહાન
મરા રાહ દેહ તા બેબીનમ નેહાન
કે તા ચૂન શવદ શાહરા જશ્નગાહ
બેબીનમ નેહોફ્તહ યકી રૂએ શાહ
બદૂ ગોફ્ત મરૂદૂય અયદૂન કુનમ
ઝે મધઝે તો અન્દીશાહ બીરૂન કુનમ
ચુ ખુસ્રવ હમી સાખ્ત કાયદ બબાધ
દેલે બાધબાન શુદ ચુ રઉશન ચરાધ
બરે બારૂબુદ શુદ બેગોફ્ત આન કે શાહ
હમી રફ્ત ખાહદ બદાન જશ્નગાહ
હમહ જામહા બારૂબુદ સબ્ઝ કરૂદ
હમાન બરૂબતો રૂદો નન્ગો નબરૂદ
બેશુદ તા બજાઈ કે ખુસ્રવ શુદી
બહારાન નેશસ્તનગહે નવ શુદી
યકી સરૂવ બુદ સબ્ઝો બર્ગશ ગશન
બરો શાખ ચૂન રઝમગાહે પશન
બરાન સરૂવ શુદ બરૂબત અન્દરૂ કેનારૂ
ઝમાની હમી બૂદ તા શહરૂયારૂ
ઝે અયવાન બેયામદ બદાન જશ્નગાહ
બેયારાસ્ત પાલીઝબાન જાએ શાહ
બેયામદ પરીચેહરએ મય ગોસારૂ
યકી જામ બરૂ કફ બરે શહરૂયારૂ
જહાનદારૂ બેસ્તદ ઝે કુદક નબીદ
બુલૂર અઝ મયે સોરૂખ બુદ નાપદીદ
બદાન ગહ કે ખુરૂશીદ બરૂગશ્ત ઝરૂદ
હમી બૂદ તા ગશ્ત શબ લાજવરૂદ
ઝનન્દહ બદાન સરૂવ બરૂદાશ્ત રૂદ
હમાન સાખ્તહ ખુસ્રવાની સોરૂદ
યકી નધઝ દસ્તાન બેઝદ બરૂ દેરખ્ત
કઝાન ખીરહ શુદ મર્દે બીદારૂ બખ્ત
સોરૂદી બઆવાઝે ખુશ બરૂ કશીદ
કે અકનૂનશ ખાની તો દાદ આફરીદ
બેમાન્દન્દ યકસરૂ હમી દરૂ શેગેફ્ત
હમી હરૂ કસી રાએ દીગરૂ ગેરેફ્ત

જ્યારે પણ બારબુદ પેલા દરબાન પાસે જતો-ત્યારે તેનાં કામ અને દર્શન ખોટાંજ હતાં.

પેલો દરબારનો વડો તેને દરબારમાં દાખેલ કરતો હતો નહીં-તેમજ સર્ગરા તેને બોલાવતો પણ હતો નહીં.

જ્યારે તે દરબાર આગળથી નાઉમેદ થઇ પાછો ફર્યો-ત્યારે તે હાથમાં સિતાર લઇ પાદશાહના બાગ તરફ આવ્યો.

કે તે બાગના માળીનું નામ "મરદૂય" હતું-તેને જોઇ બારબુદ ખુશી થયો.

તે બાગમાં પાદશાહ નવરૂઝને દહાડે જતો-અને તે ખુશહાલીની જગ્યામાં બે અઠવાડિયાં રહેતો હતો.

બારબુદ શેતાબ મરદૂયની નઝદીક ગયો-અને તેજ દહાડે તે શખ્સ ૧૭૫
સાથ પળોટાઇ ગયો.

બારબુદે તે બાગબાનને એ પ્રમાણે કહ્યું-કે "તું જાણે મારો જીવ છે અને હું પોતે શરીર છું.

હાલ હું તારી પાસેથી એક માગણી કરૂં છું-કે જે તારે મનસે તો તદ્દન નજીવી જેવી છે,

કે જ્યારે આ બાગમાં દેશનો પાદશાહ આવે-ત્યારે તું મને અંદર દાખેલ કર કે જેથી હું છુપી રીતે જોઉં,

કે પાદશાહની જશ્નગાહ કેવી હોય છે?-તેમજ હું છુપી રીતે પાદશાહનો ચેહરો પણ જોઇ લઉં."

મરદૂએ તેને કહ્યું કે "હું એમજ કરીશ-તારાં દિલમાંની સઘળી ફિકર દૂર કરીશ"

જ્યારે ખુસરૂએ બાગમાં આવવાની તૈયારી કીધી-ત્યારે પેલા બાગબાનનું દિલ રોશન ચેરાગની માફકનું થયું (યાને ખુશી થયો).

તે બારબુદ આગળ જઈ બોલ્યો કે "પાદશાહ-તે જશ્નગાહમાં આવનાર છે."

આથી બારબુદે સઘળો લીલો પોશાક પેહેર્યો-તેમજ સિતાર, સારંગી અને બીજી સઘળી ચીઝો લીલી બનાવી.

અને જે જગ્યાએ કે ખુસરૂ હતો-અને જ્યાં બહારની મોસમમાં તેની નવી બેઠક થતી હતી, ત્યાં ગયો.

ત્યાં એક લીલું સરોવર હતું જેનાં પાદડાં ઘણાંજ ગીચ હતાં-જેનાં ૧૭૬
ડાળ પાંખડાં "પશન"ની લડાઇગાહ માફક ફેલાયલાં હતાં.

પેલો ગવૈયો પોતાની બગલમાં સિતાર લઇ તે સરોવરનાં ઝાડ ઉપર ચઢી ગયો-અને ત્યાં સૂધી તે પેલાં ઝાડ ઉપર રહ્યો કે પાદશાહ,

પોતાના અયવાનમાંથી નીકળી તે જશ્નગાહમાં આવ્યો-પેલા માળીએ પાદશાહ માટે જગ્યા તૈયાર કીધી.

પરીને ચેહરેનો મય રેડનારો પોતાના હાથમાં મયની જામ લઈ પાદશાહ પાસે આવ્યો.

પાદશાહે તે છોકરા પાસેથી શરાબ લીધો-લાલ મયને લીધે પેલી બિલોરી જામનો રંગ ઢંકાઈ ગયો હતો.

જે વખતે કે ખુરશીદ અસ્ત પામ્યો અને રાત અંધારી થઇ ત્યાં સૂધી તે થોભી ગયો.

હવે પેલા ગવૈયાએ તે સરોવર ઉપર સિતાર ઉઠાવ્યો-અને ખાસ જોડેલું એક પાદશાહી ગાયણ ગાવા માડિયું.

ઝાડ ઉપરથી તેણે એક એવુ સુંદર દાસ્તાન લલકાર્યું-કે જેથી તે બીદાર બખ્તનો પાદશાહ અજબ થયો.

તેણે ખુશ આવાઝથી એક રાગ ગાયો-કે જે હાલ "દાદ આફરીદ"ને નામે ઓળખાય છે.

સઘળાઓ તે સાંભળી અજબ થયા-અને દરેક જણ જુદો જુદો વિચાર કરવા લાગ્યા.

૧૭૭ અઝાન્ ઝખમહુ સર્ગશ ચુ બીહુશ ગશ્ત
બેદાનેસ્ત કાન્ કીસ્ત ખામૂશ ગશ્ત
કે ચુન્ બારૂબુદ કસ ચુનાન્ ઝખમે રૂદ
નદાનદ ન આન્ પહુલવાની સોરૂદ
બદાન્ નામદારાન્ બેફરૂમૂદ શાહ
કે જૂયન્દ સરૂ તા સરૂ ઈન્ જશ્નગાહ
ફેરાવાન્ બેજુસ્તન્દો બાઝ આમદન્દ
બનઝદીકે ખુસ્રવ ફરાઝ આમદન્દ
જહાનદીદહ સર્ગશ સખુન્ બરૂ ગેરેફ્ત
કે અઝ બખ્તે શાહ ઈન્ નબાશદ શેગેફ્ત
કે ગર્દદ ગુલો સરૂવ રામેશગરશ
કે જાવીદ બાદા સરો અફસરશ
બેયાવરૂદ જામી દેગરૂ મય ગોસારૂ
ચુ અઝ ખૂબ્રોખ બેસ્તદ આન્ શહરૂયારૂ
ઝનન્દહ દેગરૂ ગૂન્ બેયારાસ્ત રૂદ
બરૂ આવરૂદ નાગાહ દીગરૂ સોરૂદ
કે પયકારૂ ગોર્દશ હમી ખાન્દન્દ
ચુનીન નામ અઝ આવાઝે ઊ રાન્દન્દ
ચુ આન્ રામેશી ગોફ્ત ખુસ્રવ શનીદ
બઆવાઝે ઊ જામે મય દરૂ કશીદ
૧૭૮ બેફરૂમૂદ કીનરા બજાય આવરીદ
હમાન્ બાઘ યકસરૂ બપાય આવરીદ
બેજુસ્તન્દ બેસ્યારૂ હરૂ સૂએ બાઘ
બેઓર્દન્દ ઝીરે દેરખ્તાન્ ચરાઘ
નદીદન્દ ચીઝી જોઝ અઝ બીદો સરૂવ
ખરામાન્ બઝીરે ગુલ અન્દરૂ તઝરૂવ
શહનશાહ પસ જામે દીગરૂ બેખાસ્ત
બરૂ આવાઝે ઊ સરૂ બરૂઆવરૂદ રાસ્ત
બરૂ આમદ દેગરૂ બારહ બાન્ગે સોરૂદ
દેગરૂ ગૂનહ તરૂ સાખ્ત આવાએ રૂદ
હમી સબ્ઝ દરૂ સબ્ઝ ખાની કુનૂન્
બદીનગૂનહ સાઝન્દ મર્દાન્ ફેસૂન્
ચુ બેશનીદ પર્વીઝ બરૂપાય ખાસ્ત
યકી જામે મય ગુલ્શન્ આરાય ખાસ્ત
કે બૂદ અન્દરાન્ જામ યક મન નબીદ
બયકદમ મયે રઉશન અન્દરૂ કશીદ
ચુનીન્ ગોફ્ત કીન્ ગરૂ ફેરેશ્તહ બુવદ
ઝે મુશ્કો ઝે અમ્બરૂ સેરેશ્તહ બુવદ
વગરૂ દીવ બૂદી નગોફ્તી સોરૂદ
હમાન્ નીઝ નેશનાખ્તી ઝખમે રૂદ
૧૭૯ બેજૂઈદ દરૂ બાઘ તા ઇન્ કુજાસ્ત
હમહ બાઘો ગુલ્શન્ ચપો દસ્તે રાસ્ત
દહાનો બરશ પુરૂ ઝે ગઉહરૂ કુનમ
બરીન્ રૂદ સાઝાનશ મેહતરૂ કુનમ
ચુ બેશનીદ રામેશગરૂ આવાઝે ઊય
હમાન્ ખૂબ્ ગોફ્તારે દમસાઝે ઊય
ફેરૂદ આમદ અઝ શાખે સર્વે સહી
હમી રફ્ત બા રામેશો ફરૂરહી
બેયામદ બેમાલીદ બરૂ ખાક રૂય
બદૂ ગોફ્ત ખુસ્રવ કે મર્દી બેગૂય

તે રાગથી પેલો સર્ગશ ગવૈયો તો બેહોશ જેવો બની ગયો-તે તો સમજીજ ગયો કે એ કોણ છે, તેથી મૂગોજ રહ્યો.

કારણકે બારબુદ સિવાય કોઇ એવું મોરચંગ વગાડવાનું અને એવો પેહલવાની રાગ ગાવાનું જાણતું નહીં હતું.

પાદશાહે તે નામદારોને ફર્માવ્યું-કે આ જશ્નગાહમાં સઘળે તેની શોધ કરો.

તેઓએ ઘણી શોધ કીધી અને ખુસરૂની નઝદીક પાછા આવ્યા.

હવે પેલો અનુભવી સર્ગશ બોલવા લાગ્યો-કે "પાદશાહનાં નસીબને ઝોરે એવું કાંઈ બને તો અજબ થવા જેવું નથી,

કે ફૂલ અને સરોવરનું ઝાડ તેના ગવૈયા થાય-તેનું સર અને તાજ જાવેદાન સૂધી રહેજો!"

મય રેડનાર બીજો એક જામ લાવ્યો-જ્યારે ખૂબસૂરત સાકી પાસેથી તે જામ પાદશાહે લીધી,

ત્યારે પેલા ગવૈયાએ તે વાજન્તરને બીજીજ રીતે સણગાર્યું-અને અચિન્તો એક નવોજ રાગ ગાયો.

કે જે ગીતની રાહને "પયકારે ગોર્દ" કરી કેહતા હતા-અને તેના આવાઝ ઉપરથીજ એ નામ પડ્યુ હતું.

જ્યારે તે ખુશી ભરેલું ગાયણ ખુસરૂએ સાંભળ્યું-ત્યારે તેના આવાઝ સાથ તેણે મયની જામ પુરી કીધી.

તેણે હોકમ કીધો કે "અને શોધી કાઢો-સઘળો બગીચો ઉથલપાથલ કરી નાખો."

તેઓએ બાગની ચો તરફ ઘણીબી શોધ કીધી-અને ઝાડો હેઠળ બત્તિઓબી લઈ ગયા.

પણ બીદનાં અને સરોવરનાં ઝાડ સિવાય તેમજ ફૂલોની નીચે લાડથી ચાલતાં તીતર સિવાય કોઇબી ચીઝ ત્યાં જોઈ નહીં.

પછી શેહન્શાહે એક બીજી જામ માગી-અને પેલાના આવાઝ ઉપર બરાબર ધ્યાન રાખ્યું.

બીજી મરતબે ગાવાનો સાદ આવ્યો-હવે પેલાં મોરચંગનો આવાઝ તદ્દન બીજીજ રીતનો બન્યો.

એ રાગનું નામ હાલમાં "સબઝ દર સબઝ" કહેવાય છે-બાહોશ માણસો એવી રીતનો રાગ ગાઇ સામાને વશ કરે છે.

જ્યારે પર્વીઝે એ રાગ સાંભળ્યો ત્યારે તે ઉભો થયો-અને બાગને દીપાવનારી એક મયની જામ લીધી.

કે જે જામની અંદર એક મન દારૂ હતો-તે ઝળકતો શરાબ એકદમ પી ગયો.

ખુસરૂ બોલ્યો કે "આ ગાનારો જો ફરેશ્તો હોય અથવા તો કસ્તુરી અને અંબરનો બનેલો હોય,

અથવા તો કોઈ દેવ હોય, તે પણ આવું ગાયણ ગાય નહીં-અને આવું વાજન્તર વજાડી જાણે નહીં.

તમો બાગમાં શોધ કરો બાગની જમણી ડાબી બાજૂએ સઘળી શોધ ચલાવો કે એ કયાં છે?

હું તેનું મોઢું અને છાતી ગોહરથી ભરી નાખીશ-અને આ ગવૈયાઓ ઉપર તેને સરદાર કરીશ"

જ્યારે પેલા ગવૈયાએ તેનો સાદ સાંભળ્યો-અને તેની આ ભલી અને મન ગમતી વાતો સાંભળી,

ત્યારે તે પેલાં સીધાં સરોવરની ડાળી ઉપરથી નીચે ઉતર્યો-અને ખુશ ખુશહાલ દબદબા સાથે ચાલવા લાગ્યો.

અને ત્યાં આવી ઝમીન ઉપર મોઢું મસળ્યું-ખુસરૂએ તેને પૂછ્યું કે "બોલ તું કોણ શખ્સ છે?"

બદૂ ગોફૂત શાહા યકી બન્દહ્ અમ
બઆવાઝે તૂ દર્ જહાન્ ઝન્દહ્ અમ
સરાસર્ બેગોફૂત આન્ચે રફૂત અઝ બનહ્
કે બૂદ અન્દરાન્ યકૂ દેહો યકૂ તનહ્
બદીદારે ઊ શાહ શુદ શાહુરૂયાર્
બસાને ગુલેસ્તાન્ બવકૂતે બહાર્
બસર્ગશ શુનીન્ ગોફૂત કય બદ હોનર્
તો ચૂન હન્ઝેલી બારૂબુદ ચૂન્ શકર્
ચેરા દૂર્ કર્દી તો ઊરા ઝે મન્
દેરીઘ્ આમદત્ રૂદ અઝીન્ અન્જુમન્
બર્ આવાઝે ઊ શાહ્ મય બર્ કશીદ
હમાન્ જામે યાકૂત બર્ સર્ કશીદ
બદીનગૂનહ્ તા સર્ સુએ ખાબ્ કરૂદ
દહાનશ પુર્ અઝ દુર્રે ખૂશાબ્ કરૂદ
બેશુદ બારૂબુદ શાહે રામેશગરાન્
યકી નામદારી શુદ અઝ મેહ્તરાન્
સર્ આમદ કુનૂન રૂઝ બર્ બારૂબદ
મબાદા કે બાશદ તોરા યાર્ બદ
કે રૂઝે કેહાનો મેહાન્ બુગ્ઝરદ
ખેરદ્મન્દ મર્દુમ ચેરા ઘમ ખરદ
બસી કેહ્તરો મેહ્તર્ અન્દર્ ગુઝશ્ત
નખાહમ મન્ અઝ ખાબ્ બીદાર્ ગશ્ત
હરાનગહ્ કે શુદ સાલ્ બર્ શસ્તો શશ
ન નીકૂ બુવદ મર્દુમે કીનહ્ કશ
ચુ ઈન્ નામવર્ નામહ્ આયદ બબુન્
ઝે મન્ રૂએ ગીતી શવદ પુર્ સખુન્
હરાન્ કસ કે દારદ હુશો રાયો દીન્
પસ અઝ મર્ગ્ બર્ મન્ કુનદ આફરીન્
અઝીન્ પસ નમીરમ કે મન્ ઝન્દહ્ અમ
કે તોખ્મે સખુનરા પરાગન્દહ્ અમ

તે બોલ્યો કે "ઓ પાદશાહ હું તારો એક ગોલામ છું-તારી તારીફ માટેજ દુન્યામાં જીવતો રહ્યો છું."

તેણે શુરૂઆતથી જે કાંઇ બન્યું હતું તે સઘળું કહ્યું-કારણ તેમાં તે એકમતનો અને એકલોજ હતો.

પાદશાહ તેને જોઈ બહારની મોસમના બાગની માફક તે ખુશહાલ થયો.

અને સર્ગશને કહ્યું કે "ઓ નાલાયક શખ્સ!-તું એળિયાની માફક કડવો અને બારબુદ શાકરની માફકનો મીઠો છે.

તેં એને મારી આગળથી શા માટે દૂર રાખ્યો-તને આ દરબારમાંનું ગાયણ નહીં ગમ્યું?"

પછી પાદશાહે તેનાજ રાગ ઉપર મય પીધો-તેમજ યાકૂતની જામ ૧૮૦
ઉઠાવી.

એવી રીતે પાદશાહને ઊંઘ આવી ત્યાં સુધી મય પીધો-અને બારબુદનું મોઢું કીમતી મોતીઓથી ભરી કાઢયું.

હવે બારબુદ ગવૈયાઓનો સરદાર બન્યો-અને સઘળા સરદારોમાં એક નામીગો ગવૈયો થયો.

હવે બારબુદનો વખત પણ પુરો થઈ ચૂકયો છે-એવું કદી ના બનતું કે કોઇ તારો બૂરો દોસ્ત હોય.

કારણકે નાના અને મોટાઓનો દહાડો પણ પસાર થઇ જાય છે-અકલમંદ માણસોએ ગમ શા માટે ખાવો જોઇયે?

ઘણા નાના અને મોટાઓ આ દુન્યામાંથી પસાર થઇ ગયા છે-પણ હું આ ઊંઘમાંથી જાગૃત થવા માગતો નથી.

જ્યારે માણસની ઉમર છાસેટ વર્ષની થાય-ત્યારે તે માણસ કીનાખોર બને તે ઠીક કહેવાય નહીં.

જ્યારે આ નામીચી તવારીખ પુરી થશે-ત્યારે તમામ દેશમાં મારીજ વાત ચાલવા લાગશે.

જે માણસ હોશયાર, વિચારવંત અને દીનદાર હશે-તે મારા મરવા બાદ મારી ઉપર દોઆ કરશે.

આ લખાણથી હું મરીશ નહીં, પણ અમર રહીશ-કારણકે દુન્યામાં મેં કવિતાનાં બીજ વાવ્યાં છે.

અયવાન્ સાખ્તને ખુસવ્ દર્ મદાઇન્.

કુનૂન અઝ મદાઈન્ સખુન્ નવ કુનમ
સુખુનહા ઝે અયવાને ખુસ્રવ કુનમ
શુનીન્ ગોફૂત રઉશન દેલે પારૂસી
કે બુગ્ઝશ્ત સાલ્ અઝ બરશ ચાર્ સી
કે ખુસ્રવ ફેરેસ્તાદ કસહા બરૂમ
બહેન્દો બચીનો બઆબાદ બૂમ
બેરફૂતન્દ કારીગરાન્ સે હઝાર્
ઝે હર્ કેશવરી હર્કે બુદ નામદાર્
અઝીશાન્ હરાન્ કસ કે ઉસ્તાદ બૂદ
ઝે ખેશ્તો ઝે કચ્ બર્ દેલશ યાદ બૂદ
દો ‚સદ મર્દ બુગ્ઝીદ અન્દર્ મેયાન્
અઝ ઈરાનો અહ્વાઝો અઝ રૂમેયાન્

ખુસરૂએ મદાઇન શેહરમાં મેહલ બંધાવવો.

હવે હું મદાઈન શેહરનું બેયાન લખું છું-અને ખુસરૂના મેહલ માટેના ૧૮૧
સખુનો કહું છું.

એક રોશન દિલનો પાર્સી કે જેની ઉમર એકસો વીસ વર્ષની થઇ હતી, તેણે એ પ્રમાણે કહ્યું છે,

કે ખુસરૂએ રૂમ, હિંદુસ્તાન, ચીન અને બીજા જાણિતા મુલકમાં માણસો મોકલ્યાં.

જેથી દરેક મુલકમાં જે વખણાયલા કારીગરો હતા તેમાંના ત્રણ હઝાર કારીગરો ત્યાં આવી લાગ્યા.

તેઓમાંથી જે કોઇ કે ઉસ્તાદ હતા-અને જેઓ ઇંટ અને ચૂનાનું કામ સારી રીતે સમજતા હતા,

તેવા ઈરાન, અહવાઝ અને રૂમીઓમાંથી બસો મર્દ ચુંટી કાઢયા.

બઝીશાન્ હેક્ષાવરૂ ગુઝીન્ કરૂદ સી
અઝીન્ સી દો રૂમી યકી પારૂસી
વઝાન્ સેહ્ ગુઝીદન્દ રૂમી યકી
કે ચૂન્ ઊ બેબુદ દરૂ જહાન્ અન્દકી
બરે ખુસ્રવ આમદ જહાન્દીદહ્ મરૂદ
બરૂ કારો જખ્મે બેના યાદ કરૂદ
ગેરાન્માયહ્ રૂમી કે બુદ હેન્દસી
બગોફૂતારૂ બુગ્ઝશ્ત અઝ પારસી
૧૮૨ બદ્ગો ગોફૂત શાહ્ ઈન્ ઝે મન્ દરૂ પઝીરૂ
સખુન્ હરૂચે ગૂયમ ઝે મન્ યાદ ગીરૂ
યકી જાય ખાહમ કે ફર્ઝન્દે મન્
હુમાન્ તા બસી સાલ્ પયવન્દે મન્
બદ્ દરૂ નેશીનદ નગર્દદ ખરાબ્
ઝે બારાનો અઝ બર્ફો અઝ આફૂતાબ્
મુહેન્દેસ પઝીરોફૂત અયવાને શાહ્
બદ્ગો ગોફૂત મન્ દારમ ઈન્ દસ્તગાહ્
ફેરૂ બોરૂદ બુન્યાદ દહ્ શાહ્ રશ
હમાન્ શાહ્ રશ પન્જ કર્દહ્ બરશ
ઝે સન્ગો ઝે કચ્ બૂદ બુન્યાદે કારૂ
ચુનીન્ કરૂદ તા બાશદ આન્ પાયદારૂ
ચુ દીવારે અયવાનશ આમદ બજાય
બેયામદ બપીશે જહાન્ કદ ખોદાય
કે ગરૂ શાહ્ બીનદ યકી કારૂદાન્
ગુઝશ્તહ્ બરૂ સાલો બસ્યારૂ દાન્
ફેરેસ્તાદ બાયદ બદાન્ બારૂગાહ્
પસન્દીદહ્ બા મૂબેદે નીકૂ ખાહ્
બદ્ દાદ મરૂદુમ અઝાન્સાન્ કે ખાસ્ત
બેરફૂતન્દો દીદન્દ દીવારૂ રાસ્ત
૧૮૩ બરીશમ બેયાવરૂદ તા અન્જુમન્
બેતાબન્દ બારીકુ તાબી રસન્
ઝે બાલાએ દીવારે દીવાને શાહ્
બેપયમૂદ તા ખાકે દીવારૂ ગાહ્
ચુ બાલાએ આન્ તાબ્ દાદહ્ રસન્
બેપયમૂદ દરૂ પીશે આન્ અન્જુમન્
રસન્ સૂએ ગન્જે શહન્શાહ્ બોરૂદ
અબા મોહૂરૂ ગન્જૂરે ઊરા સેપોરૂદ
નઝાન્ પસ બેયામદ બઅયવાને શાહ્
કે દીવારે અયવાન્ બરૂ આમદ બમાહ્
ચુ ફર્માન્ દેહદ ખુસ્રવે ઝૂદ યાબ્
નગીરમ બરીન્ કારૂ કર્દન્ શેતાબ્
ચેહલ્ રૂઝ તા કારૂ બેન્શીનદમ
ઝે કારી ગેરાન્ શાહ્ બુગ્ઝીનદમ
ચુ હન્ગામએ કારે અયવાન્ બુવદ
બલન્દીએ અયવાન્ ચુ કયવાન્ બુવદ
બદાન્ કારૂ ખેશ્મત નબાયદ નમૂદ
મરા નીઝ રન્જી નબાયદ ફેઝૂદ
બદ્ગો ગોફૂત ખુસ્રવ કે ચન્દાન્ ઝમાન્
ચેરા ખાહી અઝ મન્ તો અય બદ્ગમાન્
૧૮૪ નબાયદ કે દારી તો ગીંન દસ્તે બાઝ
બઝરૂરો બસીમત નેયાયદ નેયાઝ

વળી તેઓમાંથી ત્રીસ નામીચા કારીગરો પસંદ કીધા-આ ત્રીસમાંથી પણ બે રૂમી અને એક પારસી જોઈ કાઢયા.

શેવટે તે ત્રણમાંથી એક રૂમીનેજ પસદ કીધો-કે જેના જેવા દુન્યામાં થોડાજ હતા.

તે અનુભવી શખ્સ ખુસરૂની આગળ આવ્યો-અને તેની આગળ ઇમારતની બાંધણી માટે વાતો કીધી.

પેલો મોટી પદવીનો રૂમી શખ્સ કે જે ઇજનેર હતો-તે વાતચિત્ત ઉપરથી પારસી કરતાં ચઢિયાતો માલૂમ પડયો.

પાદશાહે તેને કહ્યું કે "હું જે કહું છું તે ધ્યાનથી સાંભળી યાદ રાખજે.

હું એક એવું મકાન બનાવવા ચાહું છું કે જેમાં મારો બેટો-તેમજ મારી બાયડી ઘણાં વર્ષો સૂધી,

તેમાં રહે અને તે વર્સાદ અને બરફથી કે તડકાંથી ખરાબ નહીં થાય."

પેલા ઈજનેરે પાદશાહનું તેવું મકાન બાંધવાનું કબૂલ કર્યું અને બોલ્યો કે "હું એવું મકાન બનાવી આપવા શક્તિમાન છું"

પછી તેણે દશ શાહી વામ જેટલો ઊંડો પાયો નાખ્યો તેમજ તે પાયાને પાંચ શાહી વામ જેટલો પોહોળો રાખ્યો.

પત્થર અને ચૂનાથી મકાનનો પાયો લીધો હતો-તે એવો બનાવ્યો કે જેથી તે મઝબૂત રહે.

જ્યારે તે દીવાનખાનાની દીવાર પુરી થઇ-ત્યારે તે દેશના સાહેબ આગળ આવ્યો,

અને બોલ્યો કે જો "શાહ પાસે કોઈ કામનો જાણનાર ઉમરે પુગેલો ઘણો સમજુ માણસ હોય,

તો તેને નેકખાહ વઝીર સાથ-તે પસંદ કરવા લાયક દીવાનખાનામાં મોકલવો જોઇયે"

જેવો માણસ તેણે માગ્યો તેવો પાદશાહે તેને આપ્યો-તેઓ ગયા અને દીવાર ચઢેલી જોઇ.

પેલો ઈજનેર રેશમ લાવ્યો જેથી તેને તે લોકોએ-વાણી કાઢી એક બારીક વળ દીધેલી દોરી બનાવી.

પછી તે શાહી દરબારની દીવારની ટોચથી તે દીવારગાહની ભોંય સૂધીનું માપ લીધું.

જ્યારે પેલી વણેલી દોરીની લમ્બાઇ તે લોકોનાં દેખતાં માપી,

ત્યારે તે દોરી પાદશાહના ખઝાના તરફ લઈ જઈ-તે ઉપર સીલ કરી પાદશાહના ખઝાન્ચીને સોંપી આપી.

ત્યાર પછી તે પાદશાહના મેહલમાં આવ્યો-અને બોલ્યો કે "દીવાન-ખાનાની દીવાર માહતાબ સૂધી ઉપર આવી છે.

જો ડહાપણ ભરેલો શાહ મને હોકમ આપે તો એ કામ થોડોક વખત મુલ્તવી રાખું.

કામ શુરૂ થયા પછી ચાળીસ દહાડામાં કામ પુરું કરીશ-માટે પાદશાહ મને હુશ્યાર કારીગરો મેળવી આપે.

જે વખતે કે મેહલનું કામ કરવાનો વખત આવશે-તે વખતે તે દીવાનખાનાની બુલંદી શનિશ્ચર સેતારા માફકની ઊંચી થશે.

પાદસાહે એ બાબતમાં ગુસ્સો કરવો જોઇતો નથી-તેમજ મારે પણ વધુ મેહનત લેવાની ઝરૂર નથી."

ખુસરૂએ તેને કહ્યું કે "ઓ બૂરા વિચારના શખ્સ! તું મારી પાસેથી એટલો બધો વખત શા માટે માંગે છે?

તારે એ કામ ચાલતું બંધ કરવું નહીં જોઇયે-પૈસા ટકાની તો તને કશી હાજત પડવાનીજ નથી."

બેફ્રરમૂદ તા સી હઝારશ દેરમ
બદાદન્દ તા ઊ નબાશદ દેઝમ
બેદાનેસ્ત કારીગરે રાસ્તગૂય
કે અયબ્ આવરદ મર્દે દાના બદૂય
ચુ ગીરદ બદાન્ ઝખ્મે અયવાન્ શેતાબ્
અગર્ બેશ્કનદ ગુમ કુનદ નાનો આબ્
શબ્ આમદ શુદ આન્ કારુગર્ નાપદીદ
ચુનાન્ શુદ કઝાન પસ કસ ઊરા નદીદ
ચુ બેશ્નીદ ખુસ્રવ્ કે ફરૂગાન્ ગુરીખ્ત
બેગૂયન્દહ્ બર્ ખેશ્મે ફરૂગાન બેરીખ્ત
ચુનીન્ ગોફ્ત કાન્રા કે દાનેશ નબૂદ
ચેરા પીશે મા પીશદસ્તી નમૂદ
બેફ્રરમૂદ તા કારે ઊ બેન્ગરીદ
હમહ્ રૂમેયાન્રા બઝેન્દાન્ બરીદ
દેગર્ ગોફ્ત કારીગરાન્ આવરીદ
કચો ખેશ્તો સન્ગે ગરાન્ આવરીદ
બેજોસ્તન્દો હર્ કસ કે દીવાર્ દીદ
ઝે બૂમો બરે શાહ્ શુદ નાપદીદ
બબીચારગી દસ્ત અઝ્ બાઝ્ દાશ્ત
હમહ્ ગૂશો દેલ્ સૂએ અહ્વાઝ્ દાશ્ત
કઝાન્ શહ્ર્ કારીગર્ આયદ કસી
નમાનદ ચુનાન્ કાર્ બી સર્ બસી
હમી જોસ્ત ઉસ્તાદે આન્ તા સે સાલ્
નદીદન્દ કારીગરી બી હમાલ્
બસી યાદ કર્દન્દ અઝાન્ કાર્ જૂય
બસાલે ચહારોમ પદીદ આમદ ઊય
યકી મર્દે બીદાર્ બા ફરૂરહી
બખુસ્રવ્ રસાનીદ અઝ્ આગહી
હમાન્ ગાહ્ રૂમી બેયામદ ચુ ગર્દ
બદૂ ગોફ્ત શાહ્ અય ગુનહ્ગાર્ મર્દ
બેગૂ તા ચે બૂદ અન્દરીન્ કાર્ ઝેશ્ત
કે દૂરી ઝે નીકીઓ દૂર્ અઝ્ બેહેશ્ત
ચુનીન્ ગોફ્ત રૂમી કે ગર્ શહ્ર્યાર્
ફેરેસ્તદ મરા બા યકી ઉસ્તુવાર્
બેગૂયમ બદાન્ કાર્હા પૂઝેશમ
બેપૂઝેશ પદીદ આયદ આમોર્ઝેશમ
ફેરેસ્તાદો રફ્તન્દ અઝ્ અયવાને શાહ્
ગેરાન્માયહ્ ઉસ્તાદ્ બા નીકૂખાહ્
હમી બોર્દ દાનાએ રૂમી રસન્
હમાન્ મર્દરા નીઝ્ બા ખીશ્તન્
બેપયમૂદ બાલાય કારો બરશ
કમ આવર્દ કાર્ અઝ્ રસન હફ્ત રશ
રસન્ બાઝ્ બોર્દન્દ નઝ્દીકે શાહ્
બેગોફ્ત આન્ કે બા ઊ બેયામદ બરાહ્
ચુનીન્ ગોફ્ત રૂમી કે ગર્ ઝખ્મે કાર્
બર્ અફ્રૂહ્મી બર્ સર્ અય શહ્ર્યાર્
ન દીવાર્ માન્દી ન તાકો ન કાર્
ન મન્ માન્દમી બર્ દરે શહ્ર્યાર્
બેદાનેસ્ત ખુસ્રવ્ કે ઊ રાસ્ત ગોફ્ત
કસી રાસ્તીરા નબાયદ નેહોફ્ત

પછી શાહે હોકમ કીધો જેથી તેને ત્રીસ હઝાર દિરમ-આપ્યા કે તે ગમગીન નહીં થાય.

પેલો વાજબી બોલનારો કારીગર જાણી ગયો-કે "સમજુ માણુસો તેનાં કામમાં ખામી કાઢશે.

જો તે મેહલ બનાનવાનાં કામમાં ઉતાવળ કરશે-અને અગર તે તુટી પડશે તો પોતાની દાળ રોટલી ખોહી બેસશે."

એમ વિચારી જ્યારે રાત પડી ત્યારે તે કારીગર ગુમ થઇ ગયો-એવો ગુમ થયો કે ત્યાર પછી કોઇએ તેને જોયોજ નહીં.

જ્યારે ખુસરૂએ સાંભળ્યું કે ફર્ગાન નાસી ગયો-ત્યારે તે ફર્ગાનના નાસી જવાનો ગુસ્સો તે પેલા ખબર આપનાર શખ્સ ઉપરજ ખાલી કર્યો.

તે બોલ્યો કે "જ્યારે તેને કામની સમજ નહીં હતી-ત્યારે તે મારી નઝદીક શા માટે બાહેર પડયો?"

તેણે હોકમ કીધો કે "તેનું કામ તપાસો-અને સઘળા રૂમીઓને બંદીખાને લઇ જાઓ."

ફરી બોલ્યો કે "બીજા કારીગરો લાવો-ચૂનો, ઇંટ અને ભારી પત્થર પણ લાવો."

આથી બીજા કારીગરો શોધી કાઢયા પણ જેઓએ કે તે દીવાર જોઈ-તેઓ તે પાદશાહનો મુલક છોડી નાસી ગયા.

લાચાર થઈ પાદશાહે તેથી હાથ ઉઠાવ્યો-અને હવે તેણે અહવાઝ ૧૮૫
તરફ ધ્યાન લગાડયું.

કે કદાચ તે શેહરથી કોઇ કારીગર આવશે-અને આ કામ એમ અધુરૂં રહી જશે નહીં.

ત્રણ વર્ષ સૂધી પેલા ઉસ્તાદને શોધવા લાગ્યો-પણ તે જોડી વગરના કારીગરનો કેથે પત્તો લાગ્યો નહીં.

તે કારીગરને ઘણોક યાદ કરવા લાગ્યા-તેવામાં ચોથે વર્ષે તે આવી લાગ્યો.

એક દબદબા ભરેલા હુશ્યાર મર્દે-તેની વધાઇ ખુસરૂને પહોંચાડી.

તેજ વખત પેલો રૂમી કારીગર શેતાબ આવી લાગ્યો-પાદશાહે તેને કહ્યું કે "ઓ ગુનેહગાર શખ્સ!

તું મને કહે કે આ કામમાં શું ખામી હતી-કે દરેક ભલાઇથી અને બેહેશ્તથી પણ દૂર થયો?"

રૂમીએ કહ્યું કે "અગરજો પાદશાહ-કોઈ વિશ્વાસુ માણસને મારી સાથ મોકલે,

તો મારાં કામનો હું દલીલવાર જવાબ આપીશ-અને મારા જવાબ પછી મને કોઇ તકસીરવાર નહીં ઠેરવશે."

પાદશાહે તેવો માણુસ મોકલ્યો અને પાદશાહના મેહલમાંથી તે નેકખાહ શખ્સ સાથે પેલો નામીચો કારીગર ગયો.

તે દાના રૂમીએ પેલી દોરી લીધી તેમજ પોતાની સાથે પેલા શખ્સને ૧૮૬
પણ લઈ ગયો.

તે ઈમારતની ઊંચાઈ અને ગોળાઈ માપી-તો તે ઇમારત પેલી દોરી કરતાં સાત વામ ઓછી ઉતરી.

તે દોરી પાદશાહની નઝદીક પાછી લઈ ગયા અને જે માણુસ સાથે ગયો હતો તેણે સઘળી વાત કહી.

રૂમી બોલ્યો કે "ઓ પાદશાહ! અગર આ ઇમારતનું કામ-જો હું આગળ વધાર્યો જતે,

તો નહીં આ દીવાર કે નહીં મેહરાબ કે નહીં ઈમારત ઉભાં રહેતે-તેમજ હું પણ પાદશાહી દરવાજા ઉપર જીવતો રહી શકતે નહીં."

ખુસરૂએ જોયું કે તે વાજબીજ બોલ્યો હતો-સચ્ચાઇ કોઇએ પણ છુપાવવી નહીં જોઇએ.

રહા કરૂદ હરૂકસ બબન્દાન બુદન્દ
બદઅન્દીશ આગરૂ બીગબન્દાન બુદન્દ
મરૂરા ચકી બદરહ્યુ દીનારૂ દાદ
બબેન્દાનેયાન ચીઝ બેસ્યારૂ દાદ
બદાન્ કારૂ શુદ રૂઝગારી દરાઝ
બકેદરિ આન્ શાહુરા બુદ નેયાઝ
ચુ શુદ હફત સાલ આમદ અયવાન્ બજાય
પસન્દીદએ ખુસરવે નીકુ રાય
૧૮૭ મરૂરા બસી આબ્ દાદો ઝમીન્
દેરમ દાદો દીનારો કરૂદ આફરીન્
હમી કરૂદ હરૂ કસ બઅયવાન્ નેગાહ
બનવરૂઝ રફતી બદાન્ જાયગાહ
કસી દરૂ જહાન્ ઝખ્મે ચૂનાન્ નદીદ
ન અઝ નામવરૂ કારૂ દાનાન્ શનીદ
યકી હલ્કહુ ઝરૂરીન્ બદીન્ રીખ્તહુ
અઝાન્ ચર્ખે કારૂ અન્દરૂ આવીખ્તહુ
ફેરૂ હેશતહુ ઝ સુરૂખ ઝન્જીરે ઝરૂ
બહરૂ મોહુરહી દરૂ નેશાન્દહુ ગોહરૂ
ચુ રફતી શહનશાહુ બરે તખ્તે આજ
બેયાવીખ્તન્દી બે ઝન્જીરૂ તાજ
બનવરૂઝ ચૂન્ બરૂ નેશસ્તી બતખ્ત
બનઝદીકે ઊ મૂબેદ નીકુ બખ્ત
ફેરૂ તરૂ બે મૂબેદ મેહાનરા બુદી
બુઝોર્ગાનો રૂઝી દેહાનરા બુદી
બઝીરે મેહાન્ જાએ બાઝારેયાન્
બેયારાસ્તન્દો હમહુ કારેયાન્
ફેરૂમાયહુ તરૂ જાએ દર્વીશ બૂદ
કુજા ખુર્દશ અઝ કુશેશે ખીશ બૂદ
૧૮૮ ફેરૂ તરૂ બુરીદહુ બસી દસ્તો પાય
બસી ગશતહુ અફ્ગન્દહુ બરૂ દરૂ સરાય
અઝ અયવાન્ અઝાન્ પસ ખોરૂશ આમદી
કઝ આવાઝ દેલહા બજૂશ આમદી
કે અય ઝીરૂદસ્તાને શાહે જેહાન્
મબાશીદ તીરહુ દેલો બદ નેહાન્
હરાન્ કસ કે ઊ સૂએ બાલા નેગાહ
કુનદ ગર્દદ અન્દીશએ ઊ તબાહ
બે તખ્તે કયાન્ દૂરૂ તરૂ બેન્ગરીદ
હરાન્ કસ કે કેહુતરૂ બુવદ બેશમરીદ
વઝાન્ પસ ગુનહુગારૂ ગરૂ બી ગુનાહ
નમાન્દી કસી નીઝ દરૂ બન્દે શાહુ
બઝેન્દાનેયાન્ જામહુ દાદી બનીઝ
સરાપાયો દીનારો હરૂગૂનહુ ચીઝ
હરાન્ કસ કે દર્વીશ બૂદી બશહરૂ
કે ઊરા નબૂદી બનવરૂઝ બહરૂ
બદરૂગાહે અયવાનરા બેન્શાન્દી
દેરમહાએ ગન્જી બરૂ અફ્શાન્દી
પુરૂ અઝ બીમ બૂદી ગુનહુગારૂ અઝૂય
શુદી મરૂદુમે ખોફ્તહુ બીદારૂ અઝૂય
૧૮૯ મનાદીગરી દીગરૂ અન્દરૂ સરાય
બેરફતી ગહે બાઝ ગશતન્ બજાય

હવે જે કોઇ નિર્દોષ કે દોષિત બંદીખાનામાં હતા તેઓને છોડી મૂકયા.

પેલા કારીગરને એક થેલી દીનારની આપી-અને તે કયદીઓને પણ પુષ્કળ ચીઝો આપી.

તે મેહલ બાંધવાનાં કામ ઉપર લામ્બો વખત નીકળી ગયો-તે કામ પુરૂં કરવાની પાદશાહને ઘણી અગત્ય હતી.

જ્યારે સાત વર્ષ થયાં ત્યારે તે મેહલ તૈયાર થયો-અને નેક વિચારના ખુસરૂને તે પસંદ પડયો.

પેલા કારીગરને ઘણીક આબરૂ ઈઝ્ઝત અને જાગીર બક્ષેશ આપી-તેમજ દિરમ અને દીનાર આપ્યા અને તેની ઘણીક વખાણ ગાઇ.

દરેક જણ તે મેહલ ઉપરજ નઝર કરતું હતું-પાદશાહ નવરોઝના હંગામ ઉપર તેજ જગ્યાએ જતો હતો.

કોઇએ દુન્યાંમાં એવું બાંધકામ જોયું હતું નહીં-તેમજ નામીચા અનુભવીઓથી સાંભળ્યું પણ નહીં હતું.

તે ઈમારતની મેહરાબમાં એક સોનેરી કડું લટકાવ્યું હતું.

તે કડાંમાં રાતા રંગની સોનેરી ઝંજીર લટકાવેલી હતી-જે ઝંજીરના દરેક સાંધામાં ગોહરો જડયાં હતાં.

જ્યારે શેહનશાહ હાથીદાંતનાં તખ્ત ઉપર બેસતો-ત્યારે પેલી સાંકળમાં તાજ લટકાવવામાં આવતું હતું.

નવરોઝને દિવસે જ્યારે તે તખ્ત ઉપર બેસતો-ત્યારે તેની નઝદીક તેના નેકબખ્ત વઝીરની બેઠક હતી

વઝીરથી ઉતરતા સરદારો, બુઝોર્ગો અને અમલદારો બેસ્તા હતા.

સરદારોની હેઠળ વેપારીઓ અને તેઓ કરતાં નીચે કારીગરો માટે બેઠકો તૈયાર કરી હતી.

તેઓથી નીચે ગરીબો તેમજ જેઓ રળીકમાઈ ખાતા હતા તેઓ માટે બેઠકો હતી.

છેક નીચે હાથ પગ વગરનાઓને બેસાડવામાં આવતા હતા-મેહલના દરવાઝા ઉપર એવા ઘણાકો પડેલા હતા.

સઘળા બેઠા પછી તે દરબારમાં મનાદી પીટાતી-જે સાંભળવાથી સઘળાંનાં દિલ જોશમાં આવતાં હતાં,

કે "ઓ દેશના પાદશાહની રૈયતના લોકો!-તમો સીઆહ દિલના અને બુરા વિચારના ના બનતા.

જે કોઈ કે પોતાના કરતાં ઊંચા દરજ્જા તરફ જવાનો વિચાર-કરશે તેનો તે વિચાર ઝરૂર ઝમીનદોસ્ત થશે.

જેઓ કે નાની પદવીના હોય તેઓ યાદ રાખજો-અને પાદશાહોનાં તખ્તથી પોતાની નઝર વધારે દૂર રાખજો!"

ત્યાર પછી શું ગુનેહગાર કે શું બેગુનાહ-કોઇબી કયદખાનામાં લામ્બો વખત સબડતું હતું નહીં.

કયદીઓને પણ પોશાક-સરપાવ, દીનાર અને દરેક ચીઝો આપવામાં આવતી હતી.

શેહરમાં જે કોઈ કે ગરીબ લોકો વસતા હતા-કે જેઓ નવરોઝની ખુશહાલીમાં ભાગ નહીં લઇ શકતા હતા,

તેઓને તે મેહલની દરબારમાં બેસાડતો-અને તેઓને પોતાના ખઝાનામાંના દિરમો આપતો હતો

તેનાથી ગુનેહગારો ધાસ્તી ભરેલા રહેતા-અને ગાફેલ શખ્સો તેનાથી જાગૃત બનતા હતા.

એક બીજો દાંડી પીટનારો સઘળાઓના પાછા ફરવાની વખતે તે મકાનમાં ફરતો જઇ પોકારતો,

કે અય નામવર્ પુર્ ગોહર્ સર્કશાન્
ઝે બીશી મે જૂઈદ્ ચન્દી નશાન્
બકાર્ અન્દર્ અન્દીશહ્ બાયદ્ નુખોસ્ત
બદાન્ તા શવીદ્ ઈમનો તનદુરોસ્ત
સેગાલીદ્ હર્ કારો આન્ પસ કનીદ્
હેલે મરૂદુમે કમ સખુન્ મશ્કનીદ્
બેયન્દાખ્ત બાયદ્ પસ આનગહ્ બુરીદ્
સુખુનહાએ દાનન્દહ્ બાયદ્ શનીદ્
બેબીનીદ્ તા અઝ શુમા ઝીર્ કીસ્ત
કે બર્ જાને બદ્ બખ્ત બાયદ્ ગેરીસ્ત
હરાન્ કસ કે ઊ રાહ્ દારદ્ નેગાહ્
બેખોસ્પદ્ બરે ગાહ્ ઈમન્ ઝે શાહ્
દેગર્ હર્ કે યાઝદ્ બચીઝે કસાન્
બુવદ્ ખેશ્મે મા સૂએ આન્ કસ રસાન્

કે "ઓ નામવર ખાનદાની સરદારો!-મોટાઇને માટે એટલી બધી અભિલાષા ના કરો.

એક કામ કરવા આગમચ પહેલાં તેનો વિચાર કરવો જોઇએ-કે જેથી તમો નચિન્ત અને સુખી થઇ શકશો.

પહેલાં દરેક કામનો વિચાર કરજો અને પછી તે કામ કરજો-થોડું બોલનારા શખ્સનું દિલ દુઃખવતા ના.

પહેલાં વાવણી કરજો અને ત્યાર પછીજ કાપણી કરજો-અકલમંદોની વાતો ધ્યાનથી સાંભળજો.

તમો ધ્યાન પુગાડજો કે તમારીથી ઉતરતો શખ્સ કોણ છે?-કારણકે તે બદબખ્તનાં જાન ઉપર અફસોસ કરવો જોઇએ.

જે કોઇ કે પોતાની રાહ રસ્મને સંભાળી રાખશે-તે પાદશાહથી નચિન્તે સૂઈ શકશે.

જે કોઈ કે પારકાની ચીઝ ઉપર હાથ લમ્બાવશે-તે શખ્સ તરફ અમારો ગુસ્સો પહોંચી શકશે."

ગોફ્તાર દર શાનો બુઝોર્ગીએ ખુસ્રવ પર્વીઝ.

———:o:———

કુનૂન અઝ બુઝોર્ગીએ ખુસ્રવ સોખન્
બેગૂયમ કુનમ તાઝહ્ રૂઝે કોહન્
બદાનસાન બુઝોર્ગી કસ અન્દર્ જેહાન્
નદારદ્ બયાદ્ અઝ કેહાનો મેહાન્
હરાન્ કસ કે ઊ દફતરે શાહ્ ખાન્દ્
ઝે ગીતીશ દામન્ બેબાયદ્ ફેશાન્દ્
સઝદ્ ગર્ બેગૂયમ યકી દાસ્તાન્
કે બાશદ્ બેરદ્મન્દ્ હમદાસ્તાન્
મબાદા કે ગુસ્તાખ બાશી બદહર્
કે અઝ પાયઝહરશ ફેઝૂનસ્ત ઝહર્
મબાફ્ ઈચ બા આઝો બા કીનહ્ દસ્ત
બમન્જેલ મકુન્ જાયગાહે નેશસ્ત
સરાએ સેપન્જસ્ત બર્ રાહ્રવ્
તો ગર્દી કોહન્ દીગર્ આયન્દ્ નવ્
યકી અન્દર્ આયદ્ દેગર્ બુગ્ઝરદ્
ઝમાની બમન્ઝેલ ચમદ્ યા ચરદ્
ચુ બર્ખીઝદ્ આવાઝે તબ્લે રહીલ
બખાક્ અન્દર્ આયદ્ સરે શીરો પીલ
ઝે પર્વીઝ ચૂન્ દાસ્તાને શેગેફ્ત
ઝે મન્ બેશનવી યાદ્ બાયદ્ ગેરેફ્ત
કે ચન્દાન્ સરફ્રાઝીઓ દસ્તગાહ્
બુઝોર્ગીઓ અવરન્દો ફર્રો કોલાહ્
કઝાન્ બીશતર્ નશ્નવી દર્ જહાન્
અગર્ ચન્દ્ પુર્સી ઝે કારઆગહાન્
ઝે તુરાનો અઝ હેન્દો અઝ ચીનો રૂમ
ઝે હર્ કેશ્વરી કાન્ બુદ્ આબાદ્ બૂમ-
હમી બાઝ્ બોર્દન્દ્ નઝદીકે શાહ્
બરખ્શન્દહ્ રૂઝો શબાને સેયાહ્

ખુસરૂ પર્વીઝના દબદબા અને મોટાઇની બાબતમાં.

———:o:———

હવે હું ખુસરૂની મોટાઈ માટેની વાત-લખું છું અને આગળા વખતને પાછો તાઝો કરૂં છું.

તેના જેવી મોટાઈની યાદ જેહાનમાં શું નાના કે મોટા કોઇ ધરાવતું નથી.

જે કોઇએ કે પાદશાહી તવારીખો વાંચી હોય-તેણે દુન્યાથી હાથ ૧૫૦
ઉઠાવવો જોઇએ.

હું એક દાસ્તાન કહું છું કે જો અકલમંદો એ બાબત ઉપર એકમત થશે તો તે વાજબીજ કહેવાશે.

એવું કદી ના બનતું કે તું આ દુન્યા ઉપર મગરૂર બને-કારણકે તેનાં ઝેહરના ઉતાર કરતાં તો ઝેહર વધારેજ હોય છે.

માટે તું લોભ અને કીના તરફ બિલ્કુલ હાથ ના લમ્બાવ-આ થોડોક વખત આસાયેશ લેવાની જગ્યા ઉપર તારૂં હમેશનું રહેઠાણ ના બનાવ.

આ દુન્યા ગોયા મુસાફરોને માટે ત્રણપાંચ દિવસ ઉતરવાની જગ્યા છે-તું જૂનો થશે કે તારી જગ્યાએ બીજો નવો આવશે.

એક તેમાં દાખેલ થાય છે અને બીજો ચાલી જાય છે-થોડોક વખત આ ઉતારાની જગ્યામાં ફરીહરી લે છે.

જ્યારે કુચ કરવાનાં નગારાંનો આવાઝ નીકળે છે-ત્યારે સિંહ અને હાથીનાં સર પણ ખાકમાંજ પડે છે.

જ્યારે તું મારેથી ખુસરૂ પર્વીઝની આ અજાયબ હકીકતો સાંભળે ત્યારે તે યાદ રાખજે.

કે જેની આટલી બધી મોટાઈ, કૌવત-બુઝોર્ગી, તખ્તો તાજ અને દબદબો,

કે જેહાનમાં જેનાથી ઝયાદા હોવા માટે જો તું અનુભવી શખ્સોને ગમે એટલું પૂછશે, તો પણ તું કાંઇ સાંભળશે નહીં.

તુરાન, હિંદુસ્તાન, ચીન અને રૂમના મુલકમાંથી-તેમજ બીજા દરેક ૧૫૧
આબાદ થયલા મુલકોમાંથી,

શું રોશન રોઝને વખતે કે શું સીઆહ રાતને વખતે-પાદશાહ ખુસરૂની નઝદીક મેહસૂલ લઇ જવામાં આવતી હતી.

ઘોલામો પરસ્તન્દહુ અઝ હર દરી
ઝે દુરરો ઝે યાકૂતો હર ગઉહરી
ઝે દીનારો ગન્જશ કશાનહુ નબૂદ
ચુનૂ ખુશાવ અન્દર ઝમાનહુ નબૂદ
ઝે શાહીનો અઝ બાઝો પરરાન્ ઓકાબ્
ઝે શીરો પલન્ગો નહન્ગ્ અન્દર આબ્
હમહુ બર ગુઝીદન્દ પયમાને ઊય
ચુ ખુરશીદ રઉશન્ શુદી જાને ઊય
નુખોસ્તીન્ કે બેન્હાદ ગન્જે અરૂસ
ઝે ચીનો ઝે બુલધારો અઝ રૂમો રૂસ
દેગર ગન્જ પુર દુરરે ખૂશાબ્ બૂદ
કે બાલાશ. યક તીર પર્તાબ્ બૂદ
કે ખઝરા નેહાદન્દ નામશ રહાન્
હમાન્ તાઝેયાન્ નામવર બેખ્રદાન્
દેગર ગન્જ કશ બાર બૂદીશ નામ
ચુનાન્ કસ નદીદસ્ત અઝ ખાસો આમ
૧૯૨ દેગર આન્ કે બુદ શાદવરૂદે બુઝોરગ્
કે ગુયન્દ શામેશગરાને સુતોરગ્
દેગર ગન્ઝે બાદ આવરશ ખાન્દન્દ
શુમારશ ગેરેફ્તન્દો દર માન્દન્દ
દેગર આન્ કે નામશ હમી બેશનવી
કે ખાની વરા દીબએ ખુસ્રવી
દેગર નામવર ગન્જે અફ્રાસેયાબ્
કે કસરા નબૂદ આન્ બખુશ્કીઓ આબ્
દેગર ગન્જ કશ ખાન્દી સૂખ્તહુ
કઝાન્ ગન્જ બુદ કેશવર અફ્રૂખ્તહુ
ઝે શામેશગરાન્ સરગશો બારબદ
કે હરગેઝ્ નગશ્તીશ બાઝાર બદ
બમુશ્કૂએ ઝરીન્ દહો દો હઝાર
કનીઝક બકેર્દારે ખુરરમ બહાર
દેગર પીલે જન્ગી હઝારો દોવીસ્ત
કે ગોફ્તી અઝાન્ દર ઝમીન્ જાય નીસ્ત
દેગર અસ્પે જન્ગી ચેહેલો શશ હઝાર
કે બૂદન્દ બર આખુરે શહરયાર
દેગર દહ હઝાર ઉશ્તુરે સુરૂખ મૂય
કે કસરા નબુદ આન્ ઝમાન્ યક ચુનૂય
૧૯૩ દહો દો હઝાર ઉશ્તુરે બારકશ
અમારી કશો ગામઝન્ શસ્તો શશ
કે હરગેઝ્ કસ અન્દર જહાન્ આન્ નદીદ
ન અઝ પીરસર કારદાના શનીદ
સવારાને જન્ગી હઝારાન્ હઝાર
ઝે તુર્કાનો રૂમીઓ ચીની સવાર
દેગર અસ્પે શબ્દીઝ કઝ તાખ્તન્
નમાન્દી બહન્ગામે કીન્ આખ્તન્
ચુ શીરીન્ બુદ અન્દર શબેસ્તાને ઊય
કે રઉશન્ બુદી ઝૂ ગુલેસ્તાને ઊય
ચુનૂઈ બદસ્તે યકી પીશકાર
તબહ શુદ તો તીમારે બીશી મદાર
તો બી રન્જ અઝ કારહા બર ગુઝીન્
ચુ ખાહી કે યાબી બદાદ આફરીન્

દરેક જાતના ગોલામો અને નોકરો–તેમજ મોતી, યાકૂત અને જાતજાતનાં ગોહરો લઇ જતા હતા.

તેના દીનારનો અને ખઝાનાનો છેડોજ નહીં હતો–આવો પાદશાહ તે ઝમાનામાં બીજો કોઇજ નહીં હતો.

શકરા, બાઝ અને ઉડનારાં ઓકાબ પક્ષીઓ-સિંહ, ચિત્તા અને પાણીમાં રહેનારાં મગરમચ્છમાંનાં,

સઘળાંઓ તેનો હુકમ બજા લાવતાં હતાં–જેથી તેનો જીવ ખુરશીદની માફક રોશન થતો હતો.

પહેલો ખઝાનો જે તેણે ચીન, બગદાદ, રૂમ અને રૂસના મુલકથી મેળવ્યો હતો, તેનું નામ "ગંજે અરૂસ" રાખ્યું.

બીજો ખઝાનો કીમતી મોતીઓનો હતો-કે જેની લમ્બાઈ એક તીરના ટપ્પા જેટલી હતી.

સરદારો તેમજ નામવર અકલમંદ અરબોએ તેનું નામ "ખઝરા" રાખ્યું હતું.

બીજો એક ખઝાનો હતો કે જેનું નામ "બાર" હતું-તેના જેવો ખઝાનો કોઈ નાના કે મોટાએ જોયો હતો નહીં

બીજો ખઝાનો જેને મોટા ગવૈયાઓ "શાદવર્દે બુઝોર્ગ" કહેતા હતા તે હતો.

બીજો ખઝાનો જેને "ગંજે બાદ આવર" કહેતા હતા તે હતો-એ ખઝાનાની ગણત્રી કરવા માંડી પણ તેઓ કરી શકયા નહીં.

બીજો ખઝાનો કે જેનું નામ "દીબએ ખુસ્રવી" હતું તે હતો.

બીજો નામીચો ખઝાનો "ગંજે અફ્રાસિયાબ" હતો-કે જેના જેવો ઝમીન ઉપર કે પાણીમાં કોઇ પાસે નહીં હતો.

બીજો ખઝાનો જેને "સૂખ્તહ" કહેતા હતા–કે જે ખઝાનાથી તેનો મુલક આબાદ રહેતો હતો.

ગવૈયાઓમાંથી સર્ગશ અને બારબુદ જેવાઓ હતા–કે જેઓથી તેની ખુશહાલીનું બાઝાર કદીબી ખરાબ થતું હતું નહીં.

તેના ઝનાનખાનામાં ખુશનુમા બહારની મોસમ જેવી બાર હઝાર બાંદીઓ હતી

વળી બારસો લડાયક હાથીઓ હતા–તું કહે ગોયા તેઓથી ઝમીન ઉપર જગ્યા બાકીજ નહીં રહી હતી.

વળી છેતાળીશ હઝાર લડાઇને લાયકના ઘોડાઓ–પાદશાહના તબેલામાં રહેતા હતા.

બીજાં દશ હઝાર રાતા બાલવાળાં ઊંટો હતાં-કે જેના જેવું એક પણ ઊંટ તે વખતે કોઇ પાસે હતું નહીં.

બીજાં બાર હઝાર ભારબરદારી ઊંટો હતાં–તેમજ અમારી ખેંચનારા અને કાસેદ લઇ જનારાં છાસેઠ ઊંટ હતાં.

આવું કદીબી કોઇએ દુન્યામાં જોયું નહીં હતું–તેમજ કોઈ બુઢ્ઢા અનુભવીઓથી સાંભળ્યું પણ નહી હતું.

તુર્કી, રૂમી અને ચીની સવારોમાંના હઝારો હઝાર સવારો હતા.

વળી તેનો "શબદીઝ" નામનો ઘોડો હતો જે લડાઈ વખતે કદીબી થાકતો નહીં હતો.

વળી શીરીન જેવી તેના ઝનાનખાનામાં સ્ત્રી હતી-કે જેણીથી તેનો બાગ રોશન રહેતો હતો.

આવો જાહોજલાલી ભર્યો પાદશાહ પણ શેવટે એક પોતાના ખિદમતગારને હાથ-માર્યો ગયો માટે તું મોટાઇ મેળવવાના ફાંફાં ના માર.

જો તું વાજબી રીતની નામના મેળવવા માગતો હોય-તો એ સઘળી ખટપટથી નચિન્તાઈ અખ્તયાર કર.

કે નીકો બદ્ અન્દરૂ જહાન્ બુગ્ઝરદ્
ઝમાનહૂ દમે બા દમી બેશમરદ્
અગરૂ તખ્ત યાબી અગરૂ તાજો ગન્જ
વગરૂ યન્દ્ પૂયન્દહૂ બાશી બરન્જ
સરન્જામ જાએ તો ખાકસ્તો ખેશત્
જોઝ અઝ્ તોખ્મે નીકી નબાયદૂત કેશત્
ઝે પર્વીઝત અન્દાઝહુ બાયદ્ ગેરેફૂત
ચુ દફ્તરૂ બેખાની બેમાની શેગેફૂત

કારણકે આ દુન્યાગાં તો સારૂં અને માઠું સઘળું પસાર થઇ જાય છે-અને ઝમાનો આપણી પળેપળની ગણત્રી કરે છે.

અગર તું તખ્ત મેળવે કે અગર તાજ અને ખઝાનો મેળવે-અથવા તો તું ગમે એટલીબી મેહનત કરનારો બને,

તો પણ શેવટે તો ખાક અને ઇંટજ તારી જગ્યા થવાની-માટે નેકી સિવાય બીજું કાંઇ પણ વાવવું નહીં જોઇયે.

તારે પર્વીઝની હાલત ઉપરથીજ અંદાઝો પકડવો જોઇયે-તું તવા- ૧૫૪
રીખનું દફતર વાંચશે ત્યારે અજબ થશે.

બરગશતને ખુસવ્ અઝ્ દાદ્ વ બરગશતને સરાન્ અઝ્ વ ખાન્દને ગોરાઝ્ કયસરે રૂમ્રા.

બદાન્ નામવરૂ તખ્તો જાએ મેહી
બુઝોર્ગીઓ દીહીમો શાહન્શેહી
જહાન્દારૂ હમ્દાસ્તાની નકરદ્
ઝે ઈરાનો તૂરાન્ બરૂ આવરૂદ્ ગરૂદ્
ચુનાન્ દાદ્ગરૂ શાહ્ બીદાદ્ ગશત
ઝે બીદાદીએ કેહ્તરાન્ શાદ્ ગશત્
ઝે હરૂ કસ હમી ખાસ્તહુ બેસ્તદી
હમી ઈન્ બરાન્ આન્ બરીન્ બરૂ ઝદી
બનફ્રીન્ શુદ્ આન્ આફરીન્હાએ પીશ
કે ચૂન ગોર્ગે બીદાદ્ગરૂ ગશત્ મીશ
બેયારાસ્ત બરૂ ખીશતન્ રન્જે નવ
નકરૂદ્ આરૂઝૂ જોઝ હમહુ ગન્જે નવ
ચુ બી નાનો બી આઓ બી તન્ શુદન્દ્
અઝ્ ઈરાન્ સૂએ શહ્રે દુશ્મન શુદન્દ્
હરાન્ કસ કઝીન્ અખ્તરી યાફૂત બહ્રૂ
હમી રફ્ત નાકામ બીરૂન્ ઝે શહ્રૂ
યકી બી હોનરૂ બૂદ્ નામશ ગોરાઝ્
કઝૂ યાફૂતી શાહ્ આરામો નાઝ્
કે બૂદી હમીશહ્ નેગહ્બાને રૂમ
યકી દીવસરૂ બૂદો બીદાદો શૂમ
ચુ શુદ્ શાહે બા દાદ્ બીદાદ્ગરૂ
અઝ્ ઇરાન્ નુખોસ્ત ઊ બેપીચીદ્ સરૂ
દેગરૂ ઝાદ્ફરૂરોખ કે નામી બૂદી
બનઝદીકે ખુસ્રવ ગેરામી બૂદી
નેયારસ્ત રફૂતન્ કસી નઝદે શાહ્
મગરૂ ઝાદ્ફરૂરોખ બુદી બારૂ ખાહ્
શાહન્શાહ્રા ચૂન બરૂ આમદ્ કફીઝ્
દેલે ઝાદ્ફરૂરોખ તબહ્ ગશત નીઝ્
બેયામદ્ ફરોખઝાદ્ આઝરૂ મકાન્
દેઝમ્ રૂય બા ઝીરૂદસ્તાન્ ઝકાન્
યકી ગશત્ બા સાલ્ ખુર્દહ્ ગોરાઝ્
ઝે કેશ્વરૂ બકેશ્વરૂ બેપયવસ્ત રાઝ્

ખુસરૂનું ઇન્સાફથી પાછું ફરવું અને સરદારોનું તેનાથી ફરી બેસવું અને ગોરાઝે કયસરે રૂમને બોલાવી મંગાવવો.

આવાં નામાંકિત તખ્ત, મોટાઇવાળી જગ્યા, બુઝોર્ગી અને શેહન્શાહી તાજ ઉપર,

તે પાદશાહ રાઝી નહીં થયો-અને તેણે ઈરાન અને તૂરાનની ધૂળ-ધાંણી કરી નાખી.

આવો એક ઈન્સાફી પાદશાહ ઝુલ્મગાર બન્યો-અને રૈયત ઉપર ઝુલ્મ ગુઝારવાથી તે ખુશી થવા લાગ્યો.

તે રૈયતનો માલ લૂટવા લાગ્યો-તેને એની સાથે અને એને તેની સાથે અથડાવા લાગ્યો.

તેની સઘળી આગળી વખાણો લઅનતમાં ફેરવાઇ ગઈ-કારણકે એક ગરીબ મેઢું ઝુલ્મગાર વરૂ માફકનું બની ગયું.

તેણે પોતાને માથે નવી નવી રંજ ઉઠાવી-અને સઘળો નવો ખઝાનો ભરવા સિવાય બીજી કશી ખાહેશ કીધી નહીં.

જ્યારે લોકો અનપાણી વગરનાં તેમજ દૂબળાં બની ગયાં-ત્યારે તેઓ ઇરાનમાંથી દુશ્મનના શેહર તરફ જવા લાગ્યાં.

જેઓ ઉપર કે આવી ખાનાખરાબી પડતી હતી-તેઓ પોતાની મરજી વિરૂધ શેહર છોડી જતા હતા.

એક નાલાયક "ગોરાઝ" નામનો શખ્સ હતો-જેનાથી પાદશાહ ખુશહાલ રહેતો હતો.

કે જે હમેશે રૂમની સરહદનો નેગેહબાન હતો-જે એક બૂરી ખસલ- ૧૫૫
તનો, ઝુલ્મગાર અને નેહેસ્ત હતો.

જ્યારે તે ઈન્સાફી પાદશાહ ઝુલ્મગાર બન્યો-ત્યારે ઇરાનમાંથી પહેલું સર તેણે ફેરવ્યું.

બાજો ફરરોખઝાદ કે જે નામદાર હતો-અને જે ખુસરૂનો ઘણો વહાલો હતો.

ફરરોખઝાદના દાખેલ કર્યા સિવાય-કોઈ પાદશાહની નઝદીક જઇ શકતું હતું નહીં.

શેહનશાહનો જ્યારે વખત ભરાઈ ગયો-ત્યારે ફરરોખઝાદનું દિલ પણ ખરાબ બન્યું.

ફરરોખઝાદ આઝર મકાનમાં આવ્યો-પોતાના હાથ હેઠળનાઓ આગળ બડબડવા લાગ્યો.

તે બુઢ્ઢા ગોરાઝ સાથ મળી ગયો-અને દેશોદેશ પોતાનાં કાવતરાંની વાતો છૂપી રીતે ફેલાવા લાગ્યો.

ગોશાઝે સેપહ્બુદ યકી નામહ્ કરૂદ
બકયસરૂ વરા નીઝ્ બદ્‌કામહ્ કરૂદ
બદ્ ગોફ્‌ત બરૂખીઝો ઈરાન્ બગીરૂ
નુખોસ્તીન્ મન્ આયમ્ તોરા દસ્તગીરૂ
ચુ આન્ નામહ્ બરૂ ખાન્દ કયસરૂ સેપાહ્
ફરાઝ્ આવરીદ અઝ્ પયે રઝ્મગાહ્
૧૯૬ બઝદ કૂસે રૂઇનો રૂઝી બેદાદ
બેશુદ તા સરે મર્ઝે ઈરાન્ ચુ બાદ

સરદાર ગોરાઝે એક નામુ કયસર ઉપર લખ્યું અને તેને પણ બદ વિચારનો બનાવ્યો.

તેની ઉપર લખ્યું કે "તું ઉઠ અને ઇરાન હાથ કર-હું તને પહેલો મદદ કરીશ"

જ્યારે કયસરે તે નામુ વાંચ્યું ત્યારે તેણે લડાઇને માટે લશ્કર ભેગું કીધું.

પિત્તલનું નગારૂં ઠોકયું અને લશ્કરને પગાર આપ્યો-તે પવનની ઝડપે ઈરાનની સરહદ સૂધી આવી પહોંચ્યો.

બાઝ્ ગશતને કયસરૂ બચારહ્-ગરીએ ખુસ્રવ્ વ રહા કર્દને સરાન્ શીરૂયહ્‌રા અઝ્ બન્દ્.

ચુ આગાહ્ શુદ ઝાન્ સખુન શાહ્‌રૂયારૂ
હમી દાશ્ત આન્ કારે દુશવારૂ ખારૂ
બેદાનેસ્ત કાન્ હસ્ત કારે ગોરાઝ્
કે ગોફ્‌તહ્‌રસ્ત બા કયસરે રઝ્મ સાઝ્
હમી ખાન્દશ શાહો ઊ ચારહ્ જુસ્ત
હમી દાશ્ત આન્ નામએ શાહ્ સુસ્ત
ઝે પર્વીઝ્ તર્સાન્ બુદ આન્ બદ્‌નશાન્
ઝે દરૂગાહે ઊ હમ ઝે ગર્દનકશાન્
શહન્‌શાહ્ બેન્શસ્ત બા મેહ્‌તરાન્
હરાન્ કસ કે બૂદન્દ અઝ્ ઈરાન્ સરાન્
બઅન્દીશએ પાક્ દેલરા બેશોસ્ત
ફેરશવાન્ ઝે હરૂ ગૂનએ ચારહ્ જોસ્ત
ચુ અન્દીશએ રઉશન્ આમદ ફરાઝ્
યકી નામહ્ બેન્વેશ્ત સૂએ ગરાઝ્
કે અઝ્ તૂ પસન્દીદમ્ ઈન્ કારૂ કરૂદ
સેતૂદમ્ તોરા પાશો મર્દાને મરૂદ
ઝે કેર્દારૂહા બરૂ ફેઝૂદી ફેરીબ્
સરે કયસરૂ આવર્દી અન્દરૂ નેશીબ્
૧૯૭ ચુ ઇન્ નામહ્ આરન્દ નઝ્‌દીકે તૂ
પુરૂ અન્દીશહ્ કુન્ રાય બારીકે તૂ
બદાન્ કૂશ તા કયસરે નામદારૂ
કુનદ બરૂ સુએ મઝે ઈરાન્ ગુઝારૂ
હમી બાશ તા મન્ બેજુમ્બમ્ ઝે જાય
તો બા લશ્કરે ખીશ બુગ્ઝારૂ પાય
ચુ ઝીન્ રૂયો ઝાન્ રૂય બાશદ સેપાહ્
શવદ દરૂ મેયાન્ રાએ કયસરૂ તબાહ્
બઈરાન્ વરા દસ્તગીરૂ આવરીમ્
હમહ્ રૂમેયાન્‌રા અસીરૂ આવરીમ્
ઝે દરગાહ્ યકૂ ચારહ્‌ગરૂ બરૂ ગઝીદ
સખુનગૂયો દાના ચુનાન્ ચૂન્ સઝીદ
બદ્ ગોફ્‌ત કીન્ નામહ્ અન્દરૂ નેહાન્
હમી બરૂ બકેર્દારે કારૂઆગેહાન્

ખુસરૂની તાલમલથી કયસરનું પાછું ફરવું અને સરદારોએ શીરૂયને બંદમાંથી છૂટો કરવો.

જ્યારે આ વાતથી પાદશાહ વાકેફ થયો-ત્યારે તે આવાં મુશ્કેલ કામને તુચ્છ સમજવા લાગ્યો

તે સમજી ગયો કે એ કામ ગોરાઝનું છે-કે જેણે લડાયક કયસરને ઉશ્કેર્યો છે.

પાદશાહે ગોરાઝને તેડાવ્યો પણ તેણે બહાનું શોધવા માડયું-પાદશાહનાં તે નામાની કશી પરવા કીધી નહીં.

તે બદ બુન્યાદ શખ્સ પર્વીઝથી, તેની દરગાહથી તેમજ તેના પેહલવાનોથી બીતો હતો.

શેહનશાહ ખુસરૂ ઈરાનના બુઝોર્ગો અને સરદારો સાથ મસ્લહત કરવા બેઠો.

તેણે ભલા વિચારોથી દિલને ધોઇ કાઢયું-અને દરેક રીતના પુષ્કળ કાવાદાવા શોધવા લાગ્યો.

જ્યારે તેને એક સરસ વિચાર જણાયો-ત્યારે તેણે ગોરાઝ ઉપર એક નામુ લખ્યું,

કે "તારૂં આ કામ મને પસંદ પડયું છે અને મર્દાને મર્દો આગળ તારી વખાણ કીધી છે.

તારાં કામોમાં તેં મક્ર ફરેબ વધારીને-કયસરની ઝિંદગીને જોખમમાં નાખી છે.

જ્યારે આ નામુ તારી નઝદીક લાવે-ત્યારે તારી સારી સમજને વિચારવંત બનાવજે.

તું એવીજ કોશેશ કરતો રહેજે કે તેથી નામદાર કયસર-ઇરાનના મુલક તરફ પસાર થાય.

હું આવી પુગું ત્યાં સૂધી તું ખોટી રહેજે-અને ત્યાર બાદ તું પોતાનાં લશ્કર સાથ આગળ વધજે.

જ્યારે આ તરફથી તેમજ પેલી તરફથી લશ્કર તૈયાર થશે-ત્યારેજ તે લશ્કરોની વચ્ચે કયસરનું ગમે એવું ડહાપણ નાશ પામશે.

આપણે તેના હાથ બાંધીને ઇરાનમાં લઈ આવીશું તેમજ તમામ રૂમીઓને પણ કયદ કરીશું."

પછી તેણે પોતાની દરગાહમાંથી જેવો જોઇયે તેવો એક સુભાષિત બોલનારો, ડહાપણવાળો અને યુક્તિબાઝ શખ્સ શોધી કાઢયો.

તેને કહ્યું કે "તું આ નામુ જાસૂસોની માફક છૂપી રીતે લઈ જા.

ચુનાન્ કુન્ કે બીનદ્દત રૂમી કસી
બરહુ બર્ સખુન્ પુર્સદ અઝ તૂ બસી
બેગીરદ તોરા નઝદે કયસર્ બરદ
વરત નઝ્દે સાલારે લશ્કર્ બરદ
બેપુર્સદ તોરા કઝ કુજાઈ બેગૂય
બેગૂયશ કે મન્ કેહુતરે ચારહુ જૂય
બેપયમૂદમ ઇન્ રન્જે રાહે દરાઝ
યકી નામહુ દારમ બસૂએ ગરાઝ
તો ઇન્ નામહુ બર્ બન્દ બર્ દસ્તે રાસ્ત
ગર્ અયદૂન્ કે બેસ્તાનદ અઝ તૂ રવાસ્ત
બેરૂન્ આમદ અઝ પીશે ખુસ્રવ નવન્દ
બબાઝૂ મરાન્ નામહુરા કરૂદ બન્દ
બેયામદ ચુ નઝદીકે કયસર્ રસીદ
યકી કારૂજૂયશ બરહુ બર્ બેદીદ
સુએ કયસરશ બોરૂદ સર્ પુર્ ઝે ગરૂદ
દો શેખ ઝર્દી લબ્હા શુદહુ લાજવરૂદ
બદૂ ગોફૂત કયસર્ કે ખુસ્રવ કુજાસ્ત
બેબાયદ્દત ગોફૂતન્ બમન્ રાહુ રાસ્ત
અઝૂ ખીરહુ શુદ કેહુતરે ચારહુ જૂય
ઝે બીમશ બપાસોખ દેઝમ કરૂદ રૂય
બેજૂઈદ ગોફૂત ઇન્ બલાજૂયરા
બદ અન્દીશો બદ કામો બદ રૂયરા
બેજુસ્તન્દો આન્ નામહુ અઝ દસ્તે ઊય
કુશાદ આન્ કે દાના બુદો રાહુ જૂય
અઝાન્ મરૂઝ દાના સરીરા બેજોસ્ત
કે ઊ પહુલવાની બેખાનદ દુરોસ્ત
ચુ આન્ નામહુ બર્ ખાન્દ મર્દે દબીર્
રૂખે નામવર્ શુદ બકેર્દારે કીર્
ચુનીન્ ગોફૂત બા લશ્કરે ખુદ બરાઝ
કે મારા તબાહુ ખાસ્ત કર્દન્ ગરાઝ
શાહનશાહુ બા મર્દે સીસદ હઝાર્
કસ અઝ પીલો ગન્જશ નદાનદ શુમાર્
મરા ખાસ્ત અફ્ગન્દ દર્ દામે ઊય
કે તારીક્ બાદા દેલો કામે ઊય
વઝાન્ જાયગહુ લશ્કર્ અન્દર્ કશીદ
શુદ આન્ આરૂઝૂ બર્ દેલશ નાપદીદ
ચુ આગાહી આમદ બસૂએ ગોરાઝ
કે આન્ નામવર્ શુદ સુએ રૂમ બાઝ
દેલશ ગશત પુર્ દર્દો રૂખસારહુ ઝરૂદ
સવારી ગુઝીદ અઝ દેલીરાને મરૂદ
યકી નામહુ બેન્વેશત બા બાહો દમ
કે બર્ મન્ ચેરા કરૂદ કયસર્ સેતમ
અઝ ઇરાન્ ચેરા બાઝ ગશતી બેગૂય
મરા કર્દી અન્દર્ જહાન્ ચારહુજૂય
શાહનશાહુ દાનદ કે મન્ કર્દમ ઇન્
દેલશ ગર્દદ અઝ મન્ પુર્ અઝ દર્દો કીન્
ચુ કયસર્ નેગહુ કર્દ આન્ નામહુ દીદ
ઝે લશ્કર્ ગેરાન્માયહ બરૂગુઝીદ
ફેરેસ્તાદ તાઝાન્ બનઝદે ગોરાઝ
કેઝાન્ કર્દહુ બુદ ઈઝદત બી નેયાઝ

તું એ પ્રમાણે કરજે કે રસ્તામાં કોઈ એક રૂમી તને જોઇ લીયે અને તારીથી ઘણીક જાતની પૂછપરછ કરે.

અને ત્યાર બાદ તને પકડીને કયસરની નઝદીક લઈ જાય-અથવા તો તેનાં લશ્કરના સરદારની નઝદીક તને લઈ જાય.

પછી તે તને પૂછે કે 'તું કયાંથી આવ્યો તે બોલ'-તો તેને કહેજે કે 'હું એક યુક્તિબાઝ નોકર છું.

આ લામ્બી રાહની રંજ ખેંચીને-ગોરાઝ માટે એક નામુ લાવ્યો છું.' ૧૯૮

તું આ નામુ તારા જમણા હાથ ઉપર બાંધ-અગર જો તેઓ તારી પાસેથી તે છીનવી લેશે તો ઠીકજ થશે"

પેલાં નામાને પોતાની બાઝૂ ઉપર બાંધીને-તે કાસેદ ખુસરૂ આગળથી બાહેર પડયો.

જ્યારે તે કયસરની નઝદીક આવી લાગ્યો-ત્યારે રસ્તાંમાં એક તેના જાસૂસે તેને જોયો.

તેને ધૂળથી ભરેલાં માથાંએ, ફિક્કા પડેલા ગાલોએ અને લાજવર્દી બનેલા હોઠોએ કયસરની પાસે લઇ ગયો.

કયસરે તેને પૂછયું કે "ખુસરૂ કયાં છે?-તે મારી આગળ સાચે સાચું બોલી દેજે"

તે યુક્તિબાઝ નોકર તેનાથી ગભરાટમાં પડયો-અને તેની ધાસ્તીથી જવાબ દેવા માટે આનાકાની કીધી.

કયસરે હોકમ કીધો કે "આ આફત શોધનારા, બૂરા વિચારના અને બૂરી શિકલના શખ્સની જપતી લેઓ."

તેઓએ તેના ઝાડા લીધા અને તેની બાઝૂ ઉપર બાંધેલું પેલું નામુ-તેઓમાં એક જાણકાર અને સોમિયા જેવો હતો તેણે શોધી કાઢયું.

તે સરહદ ઉપરના કોઈ વિદ્વાન કે જે પહલવી ભાષા બરાબર વાંચી જાણતો હોય તેવાને શોધી કાઢયો.

જ્યારે તે વિદ્વાને પેલું નામુ વાંચ્યું-ત્યારે નામવર કયસરનો ચેહરો ૧૯૯ ડામરની મિસાલ સીઆહ થયો.

પછી તેણે પોતાનાં લશ્કર સાથ ખાનગીમાં મસ્લેહત ચલાવી-કે "ગોરાઝે આપણનો નાશ કરવા ચાહો.

શેહનશાહ ખુસરૂ ત્રણ લાખ માણસો સાથ આવે છે-કોઇ તેના હાથીઓ અને ખઝાનાનો શુમાર કરી શકતું નથી.

મને તેના ફાંદામાં ફસાવવા ચાહો-તે ગોરાઝનું દિલ અને તેની સઘળી મુરાદ સીઆહ બનજો!"

પછી તેણે તે જગ્યાએથી પોતાનુ લશ્કર પાછું ફેરવ્યું-તેનાં દિલની ખાહેશ એવી રીતે ગુમ થઇ ગઇ.

જ્યારે ગોરાઝને ખબર પડી-કે "તે નામવર પાછો રૂમ તરફ ગયો છે,"

ત્યારે તેનું દિલ દર્દ ભરેલું અને ચેહરો ફિકો થયો-તેણે બહાદુર દેલીરોમાંથી એક સવાર ચુંટી કાઢયો.

તેણે સખ્ત ભાષામાં એક નામુ લખ્યું-કે "કયસરે મારી ઉપર શું કામ આ સિતમ ગુઝાર્યો?

તું મને કહે કે ઇરાનથી શા માટે પાછો ફર્યો?-દુન્યામાં તેં મને લાચાર કરી નાખ્યો.

જો શેહનશાહ જાણશે કે આ સઘળું મેં કીધું છે-તો મારી તરફથી તેનું દિલ દર્દ અને કીના ભરેલું થશે."

જ્યારે કયસરે તે નામુ વાંચીને વિચાર કીધો-ત્યારે લશ્કરમાંથી એક ૨૦૦ મોભાદાર શખ્સને ચુંટી કાઢયો.

તેને દોડતો ગોરાઝની નઝદીક મોકલ્યો-અને કહેવાડિયું કે "તને ખોદાએ આપએખ્તયારી આપી તે એટલાં માટે,

કે વયશાન્ કુની તાજો ગાહે મરા
બઆતેશ બેસૂઝી સેપાહે મરા
કઝાન્ નામહુ જોઝ ગન્જ દાદન્ બબાદ
નેયામદ મરા અઝ તો અય બદ નેઝાદ
મરા ખાસ્તી તા બખુસ્રવ દેહી
કે હરગેઝ મબાદત બેહીઓ મેહી
બેબાયેસ્ત દાનેસ્ત કીશાનેયાન્
ચુ બીનન્દ શાહુ અઝ નેઝાદે કેયાન્
બઈરાન્ નખાહન્દ બીગાનઈ
ન કયસરૂ નેઝાદી ન ફર્ઝાનઈ
બકયસરૂ બસી કરૂદ પૂજેશ ગરાઝ
બફૂશેશ નેયામદ જે દાનેશ ફરાઝ
ગુઝીન્ કરૂદ ખુસ્રવ પસ આઝાદઈ
સખુનગૂયો દાના ફેરેસ્તાદઈ
યકી નામહુ બેન્વેશ્ત સૂએ ગોરાઝ
કે અય બી બહા રીમને દીવસાઝ
૨૦૧ તોરા ચન્દ ખાનમ બરીન્ બારૂગાહુ
હમી દૂરૂ માની જે આઇનો રાહુ
કુનૂન આન્ સેપાહી કે નઝદે તો અન્દ
બહરૂ સાલો મહુ ઊરૂમઝદે તો અન્દ
બરાયો બદેલ્ વીઝહુ બા કયસરન્દ
નેહાની બરૂ અન્દીશએ દીગરન્દ
બરે મા ફેરેસ્ત આન્ કે પીચીદહુ અન્દ
હમી સરૂકશીરા બેસીચીદહુ અન્દ
ચુ ઈન્ નામહુ આમદ બનઝદે ગોરાઝ
પુરૂ અન્દીશહુ શુદ મેહુતરે દીવસાઝ
ગુઝીન્ કરૂદ અઝ આન્ નામદારાન્ સવારૂ
અઝ ઈરાન્ દેલાવરૂ દહો દુ હઝારૂ
બદાન્ મેહુતરાન્ ગોફ્‌ત યકુ દેલ્ શવીદ
સખુન્ ગોફ્‌તને હરૂ કસી મશનવીદ
બેબાશીદ યકુ ચન્દ અઝીન્ રૂએ આબ
મગીરીદ યકુસરૂ બરફ્‌તન્ શેતાબ
ચુ હમ પોશ્ત બાશીદો હમ યકુ ઝબાન્
યકી કૂહુ કન્દન્ જે બુન્ મીતવાન્
સેપહુ રફ્‌ત તા ખરૂરએ અરૂદશીરૂ
હરાન્ કસ કે બુદન્દ બર્નાઓ પીરૂ
૨૦૨ કશીદન્દ લશકરૂ બદાન્ રૂદબારૂ
બદાન્ તા ચે ફર્માન્ દેહદ શાહુરૂયારૂ
ચુ આગાહુ શુદ ખુસ્રવ અઝ કારૂ શાન્
નબૂદ આરૂઝૂમન્દે દીદારૂ શાન્
બેફરૂમૂદ તા ઝાદફરૂરોખ બેરફ્‌ત
બનઝદીકે આન્ લશકરે શાહુ તફ્‌ત
ચુનીન્ બોરૂદ પયધામ નઝદે સેપાહુ
કે ચૂન પીશ બૂદી મરા નીકુખાહુ
ચેરા રાહુ દાદી કે કયસરૂ જે રૂમ
બેયાવરૂદ લશકરૂ બદીન્ મર્ઝો બૂમ
કે બૂદ આન્ કે અઝ રાહે યઝદાન્ બેગશ્ત
જે રાહો જે પયમાને મા દરૂ ગુઝશ્ત
ચુ પયધામે ખુસ્રવ શનીદ આન્ સેપાહુ
શુદ અઝ બીમ રોખસારગાનશ સેયાહુ

કે તું મારૂં તાજ અને તખ્ત વયરાન કરે-અને મારાં લશ્કરને આતશમાં બાળી નાખે?

કારણકે એ બુરી બુન્યાદનાં શખ્સ! તારાં તે નામાથી મને પોતાનો ખઝાનો બરબાદ કરવા સિવાય બીજું કશું મળ્યું નથી.

તેં મને બોલાવ્યો કે તું મને ખુસરૂના હાથમાં સપડાવી દીયે-તને કદીબી ભલાઈ અને મોટાઈ ના હોતી!

તારે જાણવું જોઇયે કે જ્યાં સુધી ઈરાનીઓને કયાની વંશનો કોઈ પાદશાહ મળશે,

ત્યાં સુધી તેઓ ઇરાનના શાહ તરીકે કોઇ પરદેશીને કે કયસરની બુન્યાદના કોઇને કે કોઇ બીજા ડહાપણ ભર્યા શખ્સને કબૂલ કરવાના નથી."

ગોરાઝે કયસરની ઘણીબી ઓઝરખાહી કીધી-પણ તેમાં તેની ડહાપણ ભરી કોશેશ ફાવી નહીં.

પછી ખુસરૂએ એક સુભાષિત બોલનાર, ડહાપણવાળો અને ઊંચી બુન્યાદનો કાસેદ ચુંટી કાઢ્યો.

અને ગોરાઝ ઉપર એક નામુ લખ્યું-કે "ઓ એહરેમનનાં કામ કરનારા કમીના રીમન શખ્સ!

હું તને આ દરબારમાં કેટલી વખત બોલાઉં છું-પણ તું મારી રાહ રસ્મથી વેગળોજ રહે છે.

હાલ જે લશ્કર કે તારી પાસે છે અને જે સઘળા દિવસ તારા બૃહસ્પતિ સેતારા માફકનું તને વહાલું છે,

પોતાના વિચારમાં અને દિલમાં ખચિત કયસર સાથે જોડાયલું છે-અને જેઓનો અંદરખાનેથી વિચાર કાંઈ જુદોજ છે.

તેઓ ફરી બેઠેલાઓને અને સરકશી કીધેલાઓને અમારી તરફ મોકલી આપ."

જ્યારે તે નામુ ગોરાઝની નઝદીક આવ્યું-ત્યારે તે દેવનાં કામ કરનારો વિચારમાં પડયો.

તેણે તે ઇરાની નામદાર સવારોમાંથી બાર હજાર બહાદુર સવારો ચુંટી કાઢયા.

તે સઘળા સરદારોને તેણે કહ્યું કે "તમો એકદિલ થજો-અને કોઇની કશી પણ વાતો સાંભળતા ના.

થોડોક વખત તમો નદીની આ પારેજ રહેજો-જવા માટે બિલકુલ ઉતાવળ ના કરતા.

જો તમો એક બીજાની મદદે ઉભા રહેશો અને સઘળા એકજ વિચાર રાખશો-તો તમો એક પહાડ પણ થડમાંથી ઉખેડી શકશો."

તે લશ્કર "ખરરએ અર્દશીર" સુધી ગયું-તે લશ્કરમાં જે કોઇ કે જવાન તેમજ બુઢ્ઢા હતા,

તેઓએ નદીની પેલીજપાર લશ્કર રાખ્યું-કે જોઇયે પાદશાહ શું ફર્માન આપે છે?

જ્યારે ખુસરૂ તેઓનાં એ કામથી વાકેફ થયો-ત્યારે તે તેઓને જોવાને પણ ખાહેશમંદ બન્યો નહીં.

તેણે ફર્માવ્યું જેથી ઝાદફરરોખ શેતાબ તે પાદશાહી લશ્કર આગળ ગયો.

તે લશ્કરની નઝદીક તે એવો પયગામ લઇ ગયો-કે "જ્યારે તમો આગળના જેવા મારા નેકખાહ હતા,

ત્યારે તમોએ શા માટે માર્ગ આપ્યો કે રૂમથી કયસર-આ સર ઝમીનમાં લશ્કર લઈ લાવ્યો?

તેઓ કોણ હતા કે જેઓ યઝદાનની રાહથી ફર્યા અને મારી રાહ રસ્મ અને મારાં વચનથી દૂર ગયા?"

જ્યારે લશ્કરે ખુસરૂનો એવો પયગામ સાંભળ્યો-ત્યારે ધાસ્તીથી તેઓના ચેહરા સીઆહ થયા.

કસ ઈન્ રાઝ પયદા નેયારસ્ત કરૂદ
બેમાન્દન્દ બા દરૂદ રોખસારહ્ જરદ
પયગ્મબરૂ ચકી ખુદ બદેલ્ બા ગોરાઝ
હમી દાશ્ત અઝ્ બાદો અઝ્ ખાકુ રાઝ
બેયામદ નેહાની બનઝ્દીકુ શાન્
બરૂ અફ્રૂખ્ત આન્ જાને તારીકુ શાન્
મતર્સીદ ગોફ્રૂત અય બુઝોર્ગાન્ કે શાહ્
નદીદ અઝ્ શુમા આશ્કારા ગુનાહ્
મબાશીદ જોઝ્ યકુ દેલો યકુઝબાન્
બેગૂઈદ કસ્ મા કે શુદ બદગુમાન્
અગરૂ શુદ હમહ્ ઝીરે યકુ ચાદરીમ
બમર્દી હમહ્ યારે યકુદીગરીમ
મેહાન્ ચૂન્ શનીદન્દ આવાઝે ઉય
બેદાનેસ્ત હરૂ મેહ્તરી રાઝે ઉય
મેહાન્ યકુસરૂ અઝ્ જાય બરૂખાસ્તન્દ
બરાન્ હમ નેશાન્ પાસોખ આરાસ્તન્દ
બરે શાહ્ શુદ ઝાદફરૂરોખ ચુ ગરૂદ
સુખુનહાએ ઈશાન્ હમહ્ યાદ કરૂદ
બદુ ગોફ્રૂત રવ્ પીશે ઈશાન્ બેગૂય
કે અન્દરૂ શુમા કીસ્ત આઝારૂ જૂય
કે બેફ્રીફ્રૂતશ કયસરે શૂમ બખ્ત
બગન્જો સેલીહો બતાજો બતખ્ત
કે નઝદીકે મા ઉ ગુનહ્ગારૂ શુદ
વઝીન્ તાજો અવરન્દ બીઝારૂ શુદ
ફેરેસ્તીદ યકુસરૂ બદીન્ બારૂગાહ્
કસીરા કે બૂદહ્સ્ત ઝીન્ બદ ગુનાહ્
વગરૂનહ્ હમહ્ દારૂ બીનીદો ચાહ્
ઝે લશ્કરૂ હરાન્ કસ કે ગુમ કર્દહ્ રાહ્
બેશુદ ઝાદફરૂરોખ બેગોફ્રૂત ઈન્ સોખન્
દેલે લશ્કરે નવ્ શુદ અઝ્ ઘમ્ કોહન
નેયારસ્ત લબ્રા કુશાદ ઈચ્ કસ
પુરૂ અઝ્ દરૂદ ખામુશ બેમાન્દન્દો બસ
સખુનુ ઝાદફરૂરોખ ઝબાન્ બરૂ કુશાદ
હમા કરૂદ ગોફ્રૂતારે નાખૂબ્ યાદ
કઝીશાન્ સેપાહી દેલીરો જવાન્
નબીનમ્ કસ અન્દરૂ મેયાન્ નાતવાન્
શુમારા ચેરા તર્સ બાયદ ઝે શાહ્
બગીતી પરાગન્દહ્ અઝ્ દરૂ સેપાહ્
બુઝોર્ગી નબીનમ્ બદરૂગાહે ઉય
કે રઉશન્ કુનદ અખ્તરો માહે ઉય
બેરાદરૂમ રૂસ્તમ્ ઝે ફર્માને ઉય
શોકસ્તસ્ત હમ દેલ્ ઝે પયમાને ઉય
શુમા ખારૂ દારીદ ગોફ્રૂતારે મન્
મતર્સીદ યકુસરૂ ઝે આઝારે મન્
બદુશ્નામ લબ્હા કુશાઇદ બાઝ્
ચે બરૂ મન્ ચે બરૂ શાહે ગર્દનફરાઝ્
હરાન્ કસ કે બેશ્નીદ અઝ્ ઇન સોખુન્
બેદાનેસ્ત કાન્ બખ્તે નવ્ શુદ કોહુન્
હમહ્ યકુસરૂ અઝ્ જાય બરૂખાસ્તન્દ
બદુશ્નામ લબ્હા બેયારાસ્તન્દ

કોઈ પણ શખ્સ એ ભેદ ઝાહેર કરી શક્યું નહીં-તેઓ તે દુઃખ સાથ ફિક્કા મોંના બન્યા.

હવે આ પયગામ લાવનારો શખ્સ પોતેજ ગોરાઝ સાથે મળી ગયલો હતો-અને પોતાનો ભેદ પવન અને ખાકથી પણ છુપો રાખતો હતો,

તે શખ્સ તેઓની નઝદીક છુપો આવ્યો-અને તેઓના સીઆહ બનેલા જીવ પાછા રોશન કીધા.

તે બોલ્યો કે "એ મોટાઓ! તમો ના બીહો કારણકે પાદશાહે- ૨૦૩
તમોથી ઝાહેરમાં થયલો કોઈ પણ ગુનાહ જોયો નથી.

તમો સઘળા સમ્પ રાખજો અને એકજ વાત બોલજો-તમો કહેજો કે 'અમારામાંથી કોણ તારૂં બૂરૂં ઈચ્છનાર બન્યો છે?

અગરજો બન્યો હોય તો અમો સઘળા એકજ પંક્તિના છિયે-અને હિમ્મત સાથ એક બીજાના મદદગાર છિયે.'"

જ્યારે તે સરદારોએ તેનું બોલવું સાંભળ્યું-ત્યારે દરેક સરદાર તેનો ભેદ જાણી ગયો.

પછી સઘળા સરદારો તે જગ્યાથી ઉઠયા-અને તેવીજ ઢપનો જવાબ દીધો.

ઝાદફરરોખ શેતાબ પાદશાહની આગળ ચ્હાલ્યો-તેણે તેઓના સઘળા સખુનો કહી સંભળાવ્યા.

પાદશાહે તેને કહ્યું કે "તું તેઓની નઝદીક પાછો જા અને કહે-કે 'તમારી અંદર મને દુઃખ દેનારો શખ્સ કોણ છે,

કે જેને ઊંધે નસીબના કયસરે ખઝાના, હથિયાર, તાજ અને તખ્ત માટે લોભાવ્યો છે?

કેમકે તેજ શખ્સ અમારી નઝદીક ગુનેહગાર થયો છે-અને આ તાજ તખ્તથી બેઝાર બન્યો છે.

એવો જે કોઈ કે ગુનેગાર હોય તેને-તમો લાગલો આ દરબારમાં મોકલી આપો.

નહીં તો જે કોઈ કે લશ્કરમાંથી ગુમરાહ બન્યા છો, તે સઘળા ફાંસી ૨૦૪
અને કયદખાનું જોશો.'"

ઝાદફરરોખ ગયો અને તે પયગામ કહ્યો-આથી આ જવાન લશ્કરનું દિલ પાછું ગમથી ઘરડું બન્યું.

કોઇ જરા પણ મોં ખોલી બોલી શક્યું નહીં-તેઓ બસ દુઃખ ભરેલા મૂગાજ રહ્યા.

આથી શેતાબ ઝાદફરરોખે પોતાની ઝબાન ખોલી-નાલાયક વાતો બોલવા લાગ્યો,

કે "આવું એક બહાદુર અને જવાન લશ્કર-કે જેમાં કોઈ પણ મને કમઝોર દેખાતો નથી,

તેવા તમો લોકોને પાદશાહ કે જેની દરબારમાંથી સઘળું લશ્કર વીખરાઈ ગયું છે, તેનીથી શા માટે બીવું જોઇયે?

હું તેની દરગાહમાં એક પણ બુઝોર્ગ જોતો નથી-કે જે તેનો અસ્ત પામતો સેતારો અને ચંદ્ર પાછા રોશન કરે.

મારા ભાઈ રૂસ્તમે તેનાં ફર્માનથી અને તેના કોલથી પોતાનું દિલ ફેરવ્યું છે.

તમો આ મારા પયગામને તુચ્છ સમજજો-મેં જે આઝાર દેવા માટે તમોને કહ્યું છે તેથી જરાબી ડરતા ના.

તમો શું મંને કે શું ગર્દનફરાઝ પાદશાહને ગાળ દેવા માટે મોં ખોલજો."

જે કોઇએ કે તેની એવી વાતો સાંભળી-તે સમજી ગયો કે ખુસરૂનું ૨૦૫
જવાન નસીબ હવે બુઢ્ઢું થયું.

સઘળાઓ પોતાની જગ્યાથી ઉઠયા-અને ગાળો દેવા માટે પોતાનાં મોં ખુલ્યાં.

બેશુદ ઝાહફરૂશેખ બખુસ્રવ બેગોફત
કે લશ્કર હમહ યાર ગશ્તન્દો જોફત
મરા બીમે જાનસ્ત અગર નીઝ શાહ
ફ્રેસ્તદ બપયામ નઝદે સેપાહ
બેદાનેસ્ત ખુસ્રવ કે આન કજગૂ ગૂય
હમાન આબો ખૂન અન્દર આરદ બજૂય
ઝે બીમે બેરાદરશ ચીઝી નગોફત
હમી દાશ્ત આન રાસ્તી દર નેહોફત
કે પીચીદહ બુદ રોસ્તમ અઝ શહરયાર
બજાએ ખુદો તીઘઝન દહ હઝાર
દેલે ઝાહફરૂશેખ તબહ દાશ્ત નીઝ
સેપાહરા હમી રૂય બરકાશ્ત નીઝ
બેદાનેસ્ત હમ ઝાહફરૂશેખ કે શાહ
ઝે લશ્કર હમી ઝૂ શેનાસદ ગુનાહ
ચુ આમદ બેરૂન આન બદઅન્દીશે શાહ
નયારસ્ત શુદ નીઝ દર પીશગાહ
૨૦૬ બદર બર હમી બૂદો બા હર કસી
હમી કરદ અઝાન આઝમાયેશ બસી
હમી સાખ્ત હમવારહ બા આન સેપાહ
બેપીચીદ યકયક ઝે ફર્માને શાહ
હમી રાન્દ બા હર કસી દાસ્તાન
શુદન્દ અન્દર આન કાર હમદાસ્તાન
કે શાહી દેગર બર નેશાનદ બતખ્ત
કઝાન દૂર શુદ ફરરો આઇનો બખ્ત
બરે ઝાહફરૂશેખ યકી પીર બૂદ
કે દર કાર કર્દન પુર આઝીર બૂદ
ચુનાન ગોફત બા ઝાહફરૂશેખ કે શાહ
હમા અઝ તો બીનદ ગુનાહે સેપાહ
કુનૂન તા યકી શહરયારી પદીદ
નેયારી ફેઝૂન ઝીન નબાયદ ચખીદ
કે ઈન બૂમે આબાદ વયરાન શવદ
કે આશૂબે ઈરાન ચુ નીરાન શવદ
નેગહ કરદ બાયદ કે ફર્ઝન્દે ઊય
કુદામસ્ત બા શર્મો બા ગોફતગૂય
વરા શાહ બર તખ્ત બાયદ નેશાન્દ
બરાન તાજ દીનાર બાયદ ફેશાન્દ
૨૦૭ અઝાન પસ બકારે દેગર દર ખઝીમ
કે તલ્ખી મઝીદીમો શીરીન મઝીમ
ચુ શીરૂએ બીદાર મેહતર પેસર
બઝેન્દાન બુવદ કસ નબાયદ દેગર
હમી રાય ઝદ ઝીન નેશાન હર કસી
બરીન રૂઝો શબ બર નેયામદ બસી
કે બરખાસ્ત ગર્દે સેપાહે તોખાર
હમહ કારહા ઝૂ ગેરેફતન્દ ખાર
પઝીરહ શુદશ ઝાહફરૂશેખ બરાહ
ફેરાવાન બેરફતન્દ બા ઊ સેપાહ
રસીદન્દ પસ યક બદીગર ફરાઝ
સખુન રફત ચન્દ આશકારાઓ રાઝ
હમાન ઝાહફરૂશેખ ઝબાન બર કુશાદ
બદીહાએ ખુસ્રવ હમી કરદ યાદ

ઝાદફરરોખ પાછો ફર્યો અને ખુસરૂને કહ્યું-કે "સઘળું લશ્કર એક-સંપ થઈ ગયું છે.

જો પાદશાહ મને ફરીથી તે લશ્કરની નઝદીક પયગામ આપી મોકલશે તો મને પોતાના જીવની પણ ધાસ્તી છે"

ખુસરૂ સમજી ગયો કે તે જૂઠું બોલનારો ઝાદફરરોખ-નદીમાં લોહી તેમજ પાણી બન્ને સાથે ચલાવવા માગે છે.

તો પણ તે તેના ભાઇની બીકથી કાંઇ પણ બોલ્યો નહીં-ખરી વાત તે છૂપીજ રાખવા લાગ્યો.

કારણકે રૂસ્તમ પોતે તેમજ તલવાર મારનારા દશ હજાર સવારો પાદશાહથી ફરી ગયા હતા.

તેમજ ઝાદફરરોખનું દિલ પણ ફરી ગયું હતું-અને તેજ લશ્કરને ફેરવી નાખનો હતો."

ઝાદફરરોખ પણ સમજી ગયો કે "પાદશાહ લશ્કરના ફરી બેસવા માટેનો ગુનાહ તેનાથીજ થયલો જાણે છે."

હવે જ્યારે તે પાદશાહનો દુશ્મન દરબારમાંથી બાહેર પડયો-ત્યારે તે પાછો દરબારમાં જઇ શકયો નહીં.

તે દરવાજા આગળજ ઉભો રહેતો અને દરેક શખ્સ સાથ વાતચિત્ત કરી તેઓ તરફથી ઘણીક આઝમાયેશ લેતો હતો.

લશ્કર તેની સાથે દર વખતે મળતું થતું ગયું-અને એકેએક જણ પાદશાહનાં ફર્માનથી ફરી ગયો.

તે દરેક જણ સાથ મરલહત કરવા લાગ્યો-અને શેવટે સઘળા એ ઠરાવ ઉપર આવ્યા,

કે "કોઇ બીજો પાદશાહ તખ્ત ઉપર બેસાડવો જોઇયે-કારણકે આ પાદશાહનું ઔરેહ, રીતભાત અને સારૂં નસીબ દૂર થયું છે."

ઝાદફરરોખ પાસે એક બુઢ્ઢો હતો કે જે કામ કરવામાં બાહોશ હતો.

તેણે ઝાદફરરોખને કહ્યું કે "આપણો પાદશાહ લશ્કરના ફરી બેસવાનો ગુનાહ તારાથીજ થયલો સમજે છે,

માટે હવે જ્યાં સુધી કોઈ નવો પાદશાહ તું શોધી-નહીં કાઢે ત્યાં સુધી તારે વધારે ઝઘડો કરવો નહીં જોઇયે.

કે આ આબાદ મુલક વયરાન થઇ જશે-કારણકે ઇરાન દેશમાં અંધેર રાજ આગ મિસાલ દેશને બાળી નાખે છે.

તને તપાસ કરવી ઘટે છે કે તેના છોકરાઓમાં કયો છોકરો મર્યાદાવાળો અને હુશયાર છે?

તેને તખ્ત ઉપર ખુશહાલ બેસાડવો જોઇયે-અને તેનાં તાજ ઉપર દીનાર વધાવવા જોઇયે

પછીજ આપણે બીજાં કામ ઉપર મંડીશું-કારણકે આપણે આટલો બધો કડવાસ ચાખ્યો છે તો હવે મીઠાસ ચાખીશું.

જ્યારે તેનો વડો બેટો ચાલાક શીરૂય-બંદીખાનામાં છે ત્યારે કોઈ બીજાની અગત નથી.

દરેક જણ એજ પ્રમાણેનો વિચાર જણાવવા લાગ્યા-એના ઉપર ઘણોક વખત નીકળી નહીં ગયો,

કે તોખારનાં લશ્કરની ગર્દ ઉઠી-તેથી સઘળાં કામો તેઓને નજીવાં લાગ્યાં.

ઝાદફરરોખ તેને રાહમાં એસ્તેકબાલ ગયો-અને તેની સાથ ઘણુંક લશ્કર પણ ગયું.

પછી તેઓ એક બીજાની નઝદીક પહોંચ્યા-અને કેટલીક ઝાહેર તેમજ છૂપી વાતો પણ કીધી.

ઝાદફરરોખ ઝબાન ખોલી-ખુસરૂએ કીધેલી સઘળી બૂરાઇઓ કહી સંભળાવા લાગ્યો.

બદૂ ગોફૂત લશ્કરૂ બમર્દીઓ રાય
હમી કરૂદ ખાહન્દ શાહી બપાય
સેપહબુદ ચુનીન્ દાદ પાસોખ બદૂય
કે મન્ નીસ્તમ્ અઝદરે ગોફૂતગૂય
અગરૂ બા સેપાહુ અન્દરૂ આયમ બજન્ગ્
કુનમ્ બરૂ યલાને જહાન્ કારૂ તન્ગ્
ગેરામી બુદ ઈન્ શહ્રૂયારે જહાન્
બનઝદે કોનારન્ગો હમ પહ્‌લવાન્
ચુ રૂઝે ચુનાન્ મરૂદ ગર્દદ સેયાહુ
મબાદા કે બીનદ કસી તાજો ગાહુ
નેઝન્દ આન્ ઝમાન્ શુદ કે બીદાદ શુદ
ઝે બીદાદ બરૂ બન્દગાન્ શાદ શુદ
ચુ બુનહાશ ચૂન્ ઝાદફરૂરોખ શનીદ
મરૂરા ઝે ઈરાનેયાન્ બરૂ ગુઝીદ
બદૂ ગોફૂત અકૂનૂન્ બઝન્દાન્ શવીમ
બનઝદીકે આન્ ગુરેતમન્દાન્ શવીમ
બેયારીમ્ બી બાક શીરૂયરા
જવાનો દેલીરો જહાનજૂયરા
સેપહબુદ નેગહબાને ઝેન્દાને ઊસ્ત
કઝૂ દાશ્તી બીશ્તરૂ મધ્ઝો પૂસ્ત
અબા શશ હઝારૂ આઝમૂદહ સવારૂ
હમી દારદ આન્ બસ્તગાન્‌રા બઝારૂ
ચુનીન્ ગોફૂત બા ઝાદફરૂરોખ તોખારૂ
કે કારે સેપહબુદ ગેરેફૂતીમ્ ખારૂ
ગરૂ ઈન્ બખ્તે પર્વીઝ ગર્દદ જવાન્
બઈરાન્ નમાનદ યકી પહ્‌લવાન્
મગરૂ દારૂ યાબન્દો ગરૂ ચાહો બન્દ
નમાનદ બઇરાન્ કસી બી ગઝન્દ
બેગોફૂત ઇનો અઝ જાય બરૂ કરૂદ અસ્પ્
હમી તાખ્ત બરૂસાને આઝરૂ ગોશસ્પ્
સેપાહુ અન્દરૂ આવરૂદ યકસરૂ બજન્ગ્
સેપહબુદ પઝીરહ શુદશ બી દેરન્ગ્
સરે લશ્કરે નામવરૂ ગશ્તહ શુદ
સેપહબુદ બજન્ગ્ અન્દરૂન્ કશ્તહ શુદ
પરાગન્દહ શુદ લશ્કરે શહ્રૂયારૂ
સેયહ ગશ્ત રૂઝો તબહ ગશ્ત કારૂ
બઝેન્દાને તન્ગ્ અન્દરૂ આમદ તોખારૂ
બદાન્ ચારહ બા જામએ કાઝારૂ
બશીરૂએ ગર્દનકશ આવાઝ દાદ
સબુક નામવરૂ પાસોખશ બાઝ દાદ
બદાનેસ્ત શીરૂય કાન્ સરૂફરાઝ
બઝેન્દાન્ બદાન્‌ગહ ચેરા શુદ ફરાઝ
ચુ રૂએ તોખારહ ફેરૂઝાન્ બેદીદ
ઝે અન્દૂહ ખન્દાન્ દેલશ બરૂદમીદ
બદૂ ગોફૂત ગેર્યાન્ કે ખુસરૂ કુજાસ્ત
રહા કર્દને મન્ ચે કારે શુમારસ્ત
ચુનીન્ ગોફૂત બા શાહઝાદહ તખારૂ
કે ગરૂ મરૂદુમી કામે કઝી મખારૂ
કે ગરૂ તુ બદીન્ કારૂ હમદાસ્તાન્
નબાશીઓ કમ ગીરી ઈન્ દાસ્તાન્

તે બોલ્યો કે "લશ્કર વિચાર કરી હિમ્મતથી એક બીજો પાદશાહ મુકરર કરવા માગે છે"

તે સરદાર તોખારે તેને એવો જવાબ આપ્યો-કે "હું લાંબી લાંબી વાતો કરવા માટેનો શખ્સ નથી.

અગરજો હું લશ્કર લઇ લડાઈમાં ઉતરીશ-તો દેશના પેહલવાનો ઉપર લડાઇ તંગ કરી નાખીશ.

આ દેશનો પાદશાહ ખુસરૂ સઘળા હાકેમો તેમજ પેહલવાનોને ૨૦૮
વહાલો હતો.

જો એવા માણસનો દહાડો સીઆહ બને-તો એવું કદી ના બનતું કે કોઇ તાજ અને તખ્ત જોવા પામે.

જે વખતથી તે ઝુલ્મગાર બન્યો તે વખતથીજ તે ખુવાર થયો-રૈયત ઉપર ઝુલ્મ ગુઝારી તે ખુશહાલ બન્યો."

જ્યારે ઝાદફરરોખે તે વાતો સાંભળી-ત્યારે ઇરાનીઓમાંથી તેનેજ વડો ચુંટી કાઢયો.

ઝાદફરરોખ બોલ્યો કે "આપણે હવે તે હાજતમંદોનાં બંદીખાના તરફ જઇએ,

અને વગર ધાસ્તીએ તે જવાન, બહાદુર અને દેશ જીતનાર શીરૂયને લઇ આવ્યે.

લશ્કરનો વડો તેનાં બંદીખાનાનો નેગેહબાન છે-કે જેને શીરૂય સાથ આગળ મોટી દોસ્તી હતી.

તે છ હઝાર અનુભવી સવારો સાથ-પેલા કયદીઓને દુઃખમાં રાખે છે."

તોખારે ઝાદફરરોખને એવો જવાબ દીધો-કે "આપણે તે લશ્કરના વડાની કશી પરવા કીધીજ નથી.

પણ અગરજો પર્વીઝનું આ નસીબ પાછું જાગૃત થયું-તો ઈરાનમાં તે એક પણ પેહલવાન રહેવા દેશે નહીં.

તે લોકો મગર શૂળી પામશે કે યાતો ઊંડો ગાર અને બંદીખાનું ૨૦૯
પામશે-ઈરાનમાં કોઇ નુકસાન ખમ્યા વગરનું રહેશેજ નહીં"

તે એટલું બોલ્યો અને પોતાની જગ્યાથી ઘોડો દપતાવ્યો-તે આઝર ગોશસ્પની મિસાલ દોડવા લાગ્યો.

તેણે પોતાનાં તમામ લશ્કરને લડાઇમાં ઉતાર્યું-પેલો લશ્કરનો વડો પણ વગર ઢીલે તેની સામો ગયો.

પાદશાહનાં નામીચાં લશ્કરનું નસીબ ફરી ગયું-તેનાં લશ્કરનો વડો લડાઇમાં માર્યો ગયો.

પાદશાહી લશ્કર વીખરાઇ ગયું-તેઓનો દહાડો સીઆહ થયો અને કામ સઘળું ખરાબ થયું.

તોખાર લડાઇના પોશાકમાંજ પોતાની યુક્તિ પાર પાડવા માટે તે સાંકડાં બંદીખાનામાં ધસી ગયો.

તેણે બહાદુર શીરૂયને પોકાર માર્યો-તે નામવરે શેતાબ તેને પાછો જવાબ આપ્યો.

શીરૂય સમજી ગયો કે "તે સરફરાઝ-કવખતે બંદીખાનામાં શા માટે આવ્યો છે?"

જ્યારે તેણે તોખારનો ચેહરો ખુશહાલ જોયો-ત્યારે બાપના ગમથી તેનું આનંદી દિલ ઉશ્કેરાયું.

તેણે રડતાં રડતા પૂછયું કે "ખુસરૂ કયાં છે?-અને મને છૂટો કરવાનું તમેને શું કામ પડયું?"

તોખારે શાહઝાદાને કહ્યું-કે "જો તું ખરો મર્દ હોય તો એવી ૨૧૦
આડી વાતો ના કર.

કારણ જો તું એ કામમાં અમો સાથ એકમત-નહીં થશે અને આ વાત નજીવી ગણશે,

ચકી કમ ભુવદ શાયદ અઝ શાન્ઝદહુ
બેમાનદ બેશાદરૂ તોરા પાન્ઝદહુ
કે શાયન્દ હરૂયકુ બશાહનશેહી
બદીશાન શવદ શાહ તખ્તે મેહી
ફેરૂ માન્દ શીરૂય ગેર્યાન બજાય
અઝાન ખાનએ તન્ગ્ બુગ્ઝારૂદ પાય
હમાન્ ઝાદફરૂરોખ્ બદરૂગાહુ બરૂ
હમી બૂદો કસરા નદાદી ગુઝરૂ
કે આગહ્ શુદી ઝાન્ સખુન શાહુરૂયારૂ
બદરૂગાહુ બરૂ બુદ ચકી પર્હહુ દારૂ
ચુ પેઝ્મોર્દહુ શુદ ચેહરએ આફ્તાબ્
હમી સાખ્ત હરૂ મેહતરી જાએ ખાબ્
બેફરૂમુદ તા પાસબાનાને શાહરૂ
હશાન્ કસ કશ અઝ મેહતરી બૂદ બહરૂ
બેરફ્તન્દ ચકુસરૂ સુએ બારૂગાહ
બદાન્ જાય શાદીઓ આરામે શાહ
૨૧૧ બદીશાન ચુનાન્ ગોફ્ત એમશબ્ ખોરૂશ
દેગરૂ ગૂનહુ તરૂ કરૂદ બાયદ ઝે દુશ
હમહુ પાસબાનાન્ બનામે કોબાદ
હમી કરૂદ બાયદ બહરૂ પાસ યાદ
ચુનીન્ દાદ પાસોખ્ કે અયદૂન કુનીમ
ઝે સરૂ નામે પર્વીઝ બીરૂન કુનીમ
ચુ શબ્ ચાદરે કીરૂગૂન કરૂદ નવ
ઝે શાહુરો ઝે બાઝારૂ બરૂખાસ્ત ધવ
કે નૂશહુ બેયાદ અઝ બુઝોર્ગાન કોબાદ
બહરૂ કેશ્વરી નામે ઊ યાદ બાદ
શબે તીરહુ શાહે જહાન ખોફ્તહુ બૂદ
કે શીરીન બબાલીનશ આશોફ્તહુ બૂદ
ચુ આવાઝે આન્ પાસબાનાન્ શનીદ
ઘમી ગશ્તો ઝન્દોહુ દેલશ બરૂદમીદ
અઝ આવાઝે ઊ શાહુ બીદારૂ શુદ
દેલશ ઝાન્ સખુન પુરૂ ઝે તીમારૂ શુદ
હમી ગોફ્ત શાહા ચે શાયદ બુદન્
બદીન્ દાસ્તાન્ બરૂ ચે બાયદ ઝદન્
બશીરીન્ ચુનીન્ ગોફ્ત કય માહરૂય
ચે દારી બખાબ્ અન્દરીન્ ગોફ્તગૂય
૨૧૨ ચુનીન્ ગોફ્ત શીરીન્ કે બુકુશાય ગૂશ
ખોરૂશીદને પાસબાનાન્ નેયૂશ
ચુ ખુસ્રવ બરાન્ગૂનહુ આવા શનીદ
બરોખસારહુ શુદ ચૂન ગુલે શમ્બલીદ
ચુનીન્ ગોફ્ત કઝ શબ્ ગુઝશ્તહુ સે પાસ
બેયાબીદ ગોફ્તારે અખ્તરૂ શેનાસ
કે ઈન્ બદ કુનેશ ચૂન ઝે માદરૂ બેઝાદ
નેહાની વરા નામ કર્દમ કોબાદ
બઆવાઝ શીરૂય ગોફ્તમ હમી
દેગરૂ નામશ અન્દરૂ નેહોફ્તમ હમી
વરા નામ શીરૂય બૂદ આશ્કારૂ
કોબાદશ ચેરા ખાનદ ઈન્ નાબકારૂ
શબે તીરહુ બાયદ શુદન સૂએ ચીન્
વગરૂ સૂએ મકાનો માચીન્ ઝમીન્

તો સોળ ભાઇઓમાંથી એક કદાચ ઓછો થશે-અને તારા પંદરજ ભાઇર્ઓ રહેશે,

કે જેઓ દરેક શેહનશાહીનેજ લાયકના છે-અને તેઓથી બુઝોર્ગી ભર્યું તખ્ત ખુશહાલજ થશે."

શીરૂય રડતો રડતો અજબ રહ્યો-અને તેણે તે સાંકડાં મકાનમાંથી પગ બાહેર કાઢયો.

હવે ઝાદફરરોખ પાદશાહની દરગાહમાં-ઉભો હતો અને ત્યાં કોઇને આવવા દેતો નહીં હતો.

કે રખેને પાદશાહને એ વાતની ખબર પડી જાય-તે દરગાહમાં ફકટ એકજ ચોકીબાન હતો.

જ્યારે આફતાબનો ચેહરો કરમાઈ ગયો (યાને સૂર્ય અસ્ત પામ્યો)-અને દરેક સરદાર સૂવા જવાની તૈયારી કરવા લાગ્યો,

ત્યારે ઝાદફરરોખે હોકમ કીધો જેથી શેહરના પાસબાનો-જેઓ મોટાઈ ધરાવતા હતા,

તેઓ સઘળા દરબાર તરફ પાદશાહની ખુશહાલી કરવાની અને આરામની જગ્યાએ ગયા.

તેણે તેઓને એ પ્રમાણે કહ્યું કે "આજની રાતની રોન ફરવાનો પોકાર ગઇ રાત કરતાં બીજીજ રીતનો કરવો જોઇયે.

સઘળા પાસબાનોએ દરેક પોહોરે કોબાદ (શીરૂય)નાં નામનો પોકાર કરવો જોઇએ."

દરેકે જવાબ દીધો કે "હા, એમજ કરીશું-અને પર્વીઝનું નામ મગઝમાંથી દૂરજ કરીશું"

જ્યારે રાતે કાળા રંગની ચાદર પાંથરી-ત્યારે શેહરમાંથી અને બઝારમાંથી પોકારો ઉઠયા.

કે "બુઝોર્ગોમાંથી કોબાદ ખુશહાલ જીવતો રહેજો-અને દરેક મુલકમાં તેનુંજ નામ ચાલુ રહેજો!"

તે અંધારી રાતે દેશનો પાદશાહ ખુસરૂ સૂતેલો હતો-જ્યારે શીરીન તેનાં બિછાના આગળ ગભરાટમાં પડી.

તેણીએ જ્યારે તે પાસબાનોના આવાઝ સાંભળ્યા-ત્યારે તેણી ગમગીન થઈ અને દુઃખથી તેણીનું દિલ ઉસકેરાયું.

તેણીના આવાઝથી પાદશાહ જાગી ઉઠયો-તે ગડબડથી તેનું દિલ ગમ ભરેલું બન્યું.

તેણી બોલી કે "એ પાદશાહ! હવે શું થશે-આ વાત કોણને કહે?"

પાદશાહે શીરીનને કહ્યું કે "એ માહતાબને ચેહરેની અહરત!-તું આ ઊંઘમાં એ શું બોલે છે?"

શીરીન બોલી કે "તું તારા કાન ખોલ-અને આ ચોકીબાનોના પોકારો સાંભળ"

જ્યારે ખુસરૂએ તે પોકારો સાંભળ્યા-ત્યારે તેનો ચેહરો શમ્બલીદનાં ફૂલની મિસાલ ઝર્દ થયો.

તે બોલ્યો કે "રાતમાંથી ત્રણ પોહોર ગુઝરેલા છે-પેલા નુજૂમીની વાત ખરી પડી છે.

કારણકે જ્યારે આ બૂરાં કરતુકનો છોકરો પોતાની માને પેટ પયદા થયો ત્યારે મેં તેનું છુપું નામ કોબાદ પાડયું હતું.

ઝાહેરમાં શીરૂય કહેતો હતો-અને તેનું બીજું નામ છુપું રાખ્યું હતું.

તેનું ઝાહેર નામ તો શીરૂય હતું-પછી આ નાલાયકો તેને કોબાદ શા માટે કહે છે?

હવે તો રાતોરાત આપણને ચીન તરફ અથવા મકાન ઝમીન તરફ કે માચીન તરફ ચાલી જવું જોઇએ.

ક્રે ફગ્ફૂરે ચીની બેખાહમ સેપાહ્
બર્ ઈશાન્ બઆફ્સૂન્ બેગીરીમ શાહ્
અઝાન્ કખ્તરશ બાસ્માન્ તીરહ્ બૂદ્
સુખુનહાએ ઊ બર્ ઝમીન્ ખીરહ્ બૂદ્
શબે તીરહ્ અફ્સૂન્ નેયામદ્ બકાર્
હમી આમદશ કાર્ દુશ્વારો ખાર્
બશીરીન્ ચુનીન્ ગોફ્ત કામદ્ ઝમાન્
બઅફ્સૂને મા ચીરહ્ શુદ્ બદ્ગમાન્
બદ્ ગોફ્ત શીરીન્ અનૂશહ્ બદી
હમીશહ્ ક્રે તૂ દૂર્ ચશ્મે બદી
બદાનેશ કુનૂન્ ચારએ ખીશ સાઝ્
મબાદા કત આયદ્ બદુશ્મન્ નેયાઝ્
ચુ રઉશન શવદ્ દુશ્મને ચારહ્ જૂય
નેહદ્ બીગુમાન્ સૂએ ઈન્ કાખ રૂય
હમાન્ગહ્ ક્રેરેહ્ ખાસ્ત અઝ્ ગન્જ શાહ્
દો શમ્શીરે હેન્દીઓ રૂમી કોલાહ્
હમાન્ તર્કશો તીરો ઝરૂરીન સેપર્
ચકી બન્દએ ગોર્હે પર્ખાશખર્
શબે તીરહ્ ચૂન્ અન્દર્ આમદ્ બબાઘ્
બદાનગહ્ કે બર્ખીઝદ્ અઝ્ ખાબ્ ઝાઘ્
બેયાવીખ્ત અઝ શાખ ઝરૂરીન સેપર્
બજાઈ કઝૂ દૂર્ બૂદી ગુઝર્
નેશસ્ત અઝ્ બરે નરૂગેસો ઝઅફરાન્
ચકી તીઘ્ દર્ ઝીરે ઝાનૂ ગરાન્

હું ફગફૂરે ચીની પાસેથી લશ્કર માગું-અને એવી રીતે આપણે ચારાથી તેઓનો માર્ગ બંદ કર્યે”

તે પાદશાહની સઘળી વાતો એટલાજ માટે ઊંધી પડતી હતી, કે તેનો સેતારો બરગશ્તે બન્યો હતો.

અંધારી રાતે તેની કશી યુક્તિ કારગર નહીં નીવડી-અને તેનું કામ મુશ્કેલજ થતું ગયું.

તેણે શીરીનને કહ્યું કે “વખત એવો આવી લાગ્યો છે-આપણી ૨૧૩
સઘળી યુક્તિઓ ઉપર દુશ્મનો ગાલેબ આવ્યા છે”

શીરીન બોલી કે “તું ખુશહાલ જીવતો રહેજે-તારા દુશ્મનોની બૂરી નઝર હમેશે તારીથી દૂર રહેજો !

તું હવે તારી અકલથી પોતાનો એલાજ કર-એવું નહીં બનવું જોઇયે કે તને દુશ્મનનો મોહતાજ થવું પડે.

જ્યારે સવાર પડશે ત્યારે યુક્તિબાઝ દુશ્મન-ઝરૂર આ મેહલ તરફ આવશે.”

તેજ વખત પાદશાહે ખઝાનામાંથી બખ્તર, બે હિંદી તલવાર અને રૂમી કોલાહ મંગાવી.

તેમજ તીરનો ભાઠરો, તીર અને સોનેરી ઢાલ મંગાવી-એક લડાયક બહાદુર નોકર લઈ,

સીઆહ રાતે કે જે વખતે કે ઊંઘમાંથી કાગડા ઉઠે છે તે વખતે તે બાગમાં આવ્યો.

તેણે સોનેરી ઢાલ એક ડાળીમાં એવી જગ્યાએ લટકાવી કે જે જગ્યા આવજાવથી વેગળી હતી.

તે નર્ગેસ અને કેસરની કયારી આગળ ઘુંટણમંદી બેઠો હતો-અને ઘુંટણની નીચે એક ભારી વઝનની તલવાર મેલી હતી.

ગેરેફ્તાર્ શુદને ખુસવ્ વ ફેરેસ્તાદને શીરૂય ઊરા બતયસફૂન્.

ચુ ખુર્શીદ્ બર્ઝદ્ સનાન્ અઝ્ ફરાઝ્
સુએ કાખ શુદ્ દુશ્મને દીવસાઝ્
યકાયક્ બેગશ્તન્દ્ ગેર્દે સરાય
તેહી બુદ્ ક્રે શાહ્ આન્ સઝાવાર્ જાય
બતારાજ દાદન્દ્ ગન્જે વરા
નકર્દ્ ઇચ કસ યાદ્ રન્જે વરા
હમહ્ બાઝ્ ગશ્તન્દ્ દીદહ્ પુર્ આબ્
ગેરેફ્તહ્ ક્રે કારે ઝમાનહ્ શેતાબ્
ચે જુઇમ અઝીન્ ગુમ્બદે તીઝ્ ગર્દ્
કે હર્ગેઝ્ નેયાસાયદ્ અઝ્ કાર્ કર્દ્
યકીરા હમી તાજે શાહી દેહદ્
યકીરા બદર્યા બમાહી દેહદ્
યકીરા બરહ્નહ્ સરો પાયો સોફ્ત
ન આરામો ખુર્દો ન જાએ નેહોફ્ત
યકીરા દેહદ્ નૂશ અઝ્ શહ્દો શીર્
બેપૂશદ્ બદીબાઓ ખઝ્ઝો હરીર્
સરન્જામ હર્દ્ બખાક્ અન્દરન્દ્
બતારીક્ ચાહો મઘાક્ અન્દરન્દ્

ખુસરૂનું પકડાઈ જવું અને શીરૂએ તેને તયસફૂનમાં મોકલવો.

જ્યારે ખુરશીદે બુલંદીથી પોતાનો નેઝો બાહેર કાઢયો (યાને સૂર્ય પ્રકાશ્યો)-ત્યારે દેવની ખસ્લતનો દુશ્મન મેહલ તરફ ગયો.

તેઓ સઘળા તે મકાનની આસપાસ ફરી વળ્યા-પણ તે સુંદર જગ્યા ૨૧૪
પાદશાહ વગરની જોઇ.

આથી તેઓએ તેનો સઘળો ખઝાનો લૂટાવી દીધો-કોઇયે પણ તેની મેહનતનો કાંઈ વિચાર કીધો નહીં.

તે સઘળાઓ ઝમાનાનાં કામ માટે ઝઘડો કરી આંસુભરી આંખ્યોએ ત્યાંથી પાછા ફર્યા.

આ ઝડપથી ફરનારા ગુમ્બદ પાસેથી આપણે શું માગ્યે છિયે ?-કારણકે તે તો પોતાનું કામ કરવાથી કદી અટકતો નથી.

તે એકને પાદશાહી તાજ આપે છે-ત્યારે બીજાને દર્યામાં માછલીને સ્વાધીન કરે છે

તે એકને ઉઘાડે માથે, ઉઘાડે પગે અને ઉઘાડે ખફે ફેરવે છે-તેને નહીં આરામ કે નહીં ખોરાક કે નહીં રહેવાની જગ્યા આપતો.

જ્યારે બીજાને પીવા માટે મધ અને દૂધ આપે છે-અને તેને રેશમી તેમજ બાલના વણેલાં કપડાં પેહેરાવે છે.

પણ શેવટે તેઓ બન્ને ખાકમાંજ પડે છે-અંધારા કૂવા અને ખાડામાંજ પડે છે.

અગર્ ખુદ ન બાદી ખેરદમન્દ મર્દ
નબૂદીશ અન્દૂહે નન્ગો નબર્દ
નદીદી જહાન્ અઝ્ બુનશ્ બેશ્ બુદી
અગર્ કેહ્ બુદી મર્દ અગર્ મેહ્ બુદી
૨૧૫ કુનૂન્ રન્જ દર્ કારે ખુસ્રવ બરીમ્
બખાનન્દહ્ આગાહીએ નવ બરીમ્
હમી બૂદ ખુસ્રવ બદાન્ મર્ગઝાર્
દેરખ્તે બલન્દ અઝ્ બરશ સાયહ્ દાર્
ચુ બુગ્ઝશ્ત નીમી ઝે રૂઝે દરાઝ્
બનાન્ આમદ આન્ પાદ્શારા નેયાઝ્
બબાગ્ અન્દરૂન્ બુદ યકી પાયકાર્
કે નેશ્નાખ્તી ચેહરએ શહ્રૂયાર્
પરસ્તન્દહ્રા ગોફ્ત ખુર્શીદ ફર્
કે શાખી બબુર્ ઝીન્ ગેરામી કમર્
બદાન્ શાખ્ બુદ મોહ્રએ ઝર્ પન્જ
બમોહ્રશ્ ઝે ગઉહર્ બસી દીદહ્ રન્જ
ચુનીન્ ગોફ્ત બા બાગ્બાન્ શહ્રૂયાર્
કે ઈન્ મોહ્રશ્ એમરૂઝ્ આયદ બકાર્
બબાઝાર્ શવ પારએ ગૂશ્ત ખર્
દેગર્ નાનો બી રાહ્ જાઈ ગુઝર્
હમાન્ ગઉહરાન્રા બહા સી હઝાર્
દેરમ બુદ કસીરા કે બૂદી બકાર્
સુએ નાન્વા શુદ સબુક્ બાગ્બાન્
બદાન્ શાખે ઝરીન્ અઝ્ ખાસ્ત નાન્
૨૧૬ બદુ નાનવા ગોફ્ત કીન્રા બહા
નદારમ્ નેયારમશ કર્દન્ રહા
બબોર્દન્દ હર્દુ બગઉહર્ ફરૂશ
કે ઈન્રા બહા કુન્ બદાનેશ બકૂશ
ચુ દાનન્દહ્ આન્ મોહ્રહારા બદીદ
બદુ ગોફ્ત કીન્રા કે દાનદ ખરીદ
ચુનીન્ શાખ દર્ ગન્જે ખુસ્રવ બુદી
બહીન્ગૂનહ્ હર્ સાલ્ સદ નવ બુદી
તો ઈન્ ગઉહરાન્ અઝ્ કે દોઝ્દીદઈ
ગર્ અઝ્ બન્દઈ ખોફ્તહ્ બુબ્રીદઈ
સુએ ઝાદફરૂરોખ્ શુદન્દ આન્ સે મર્દ
અબા ગઉહરો ઝરો બા કાર્ કર્દ
ચુ આન્ ગઉહરાન્ ઝાદફરૂરોખ બદીદ
સુએ શહ્રૂયારે નવ અન્દર્ દવીદ
બશીરૂય બેન્મૂદ અઝાન્ સાન્ ગોહર્
બુરીદહ્ અઝાન્ શાખે ઝરીન્ કમર્
ચુનીન્ ગોફ્ત શીરૂય બા બાગ્બાન્
કે ગર્ ઝીન્ ખોદાવન્દે ગઉહર્ નેશાન્
નગૂઈ હમ અકૂનૂન બેબુરૂરમ સરત
હમાનરા કે ઊ બાશદ અઝ્ ગઉહરત
૨૧૭ બદુ ગોફ્ત શાહા બબાગ્ અન્દરસ્ત
ઝેરેહ્ પૂશ મર્દી કમાની બદસ્ત
બબાલાએ સર્વો બરોખ્ ચૂન્ બહાર્
બહર્ ચીઝ્ માનન્દએ શહ્રૂયાર્
સરાસર્ હમહ્ બાગ્ અઝ્ રઉશનસ્ત
ચુ ખુર્શીદે તાબન્દહ્ દર્ જઉશનસ્ત

જો અકલમંદ મર્દ પયદાજ નહીં થતે-તો તેને નામના કે કીર્ત્તિ મેળવવાનો ગમ રહેતેજ નહીં.

જો શુરૂઆતથીજ આ દુન્યાને જોતે નહીં તો તે ભલુંજ થતે-પછી તે ગમે મોટો માણુસ હતે કે ગમે નાનો હતે.

હવે આપણે ખુસરૂનાં કામમાં મેહનત લઇયે-અને વાંચનારને નવી નવી વાતો જાહેર કર્યે.

ખુસરૂ તે લીલોતરી ભરી જગ્યામાં મોટાં ઝાડના આશ્રા હેઠળ થોભેલો હતો.

જ્યારે અડધો દિવસ પસાર થયો-ત્યારે તે પાદશાહને ભૂખ લાગી.

બાગમાં એક નોકર હતો-કે જે પાદશાહનો ચેહરો ઓળખી શકતો નહીં હતો.

તે ખુરશીદના ઝળકાટવાળા પાદશાહે પોતાના નોકરને કહ્યું-કે "આ કીમતી કમરબંદમાંથી એક ટૂકડો કાપી કાઢ.

તે ટૂકડામાં પાંચ સોનેરી ગોળીઓ હતી-જે ગોળીઓમાં ઘણુંક ઝવાહેર જડેલાં હતાં.

પાદશાહે પેલા માળીને કહ્યું-કે "આ ગોળીઓ આજે કામ લાગશે.

તું બાઝારમાં જા અને થોડુંક ગોશ્ત અને રોટલી ખરીદ કરી એકુ ઉગટ રાહે પાછો ફર."

હવે તેજ ગોહરોની કીમત કે જેને તે કામમાં આવતાં હોય તો ત્રીસ હઝાર દિરમ હતી.

માલી શેતાબ ભઠિયારા પાસે ગયો-અને પેલી સોનેરી છડી આપીને નાન માંગી.

ભઠિયારાએ તેને કહ્યું કે "એની કીમતના પૈસા મારી પાસે નથી તો પણ હું એને જવા દેવાનો નથી.

તેઓ બન્ને ઝવેરીની આગળ તે નંગો લઇ ગયા-અને કહ્યું કે "વિચાર કરીને એની કીમત કર."

જ્યારે ઝવેરીએ તે ગોહરો જોયાં-ત્યારે બોલ્યો કે "એને કોણ ખરીદી શકે છે?

એવી છડીઓ તો ખુસરૂના ખઝાનામાં રહેતી હતી-અને દર વર્ષે એવી સો નવી બનતી હતી.

તું આ ગોહરો કોણનાં ચોરી લાવ્યો છે?-અથવા કોઈ સૂતેલા ગોલામના વેતરી લાવ્યો છે"

આથી પેલા ત્રણે જણ તે ગોહરો, તે સોનું અને તે સઘળી કારીગરી લઇને ઝાદફરરોખ પાસે ગયા.

જ્યારે ઝાદફરરોખે તે ગોહરો જોયાં-ત્યારે તે નવા પાદશાહ શીરૂય તરફ દોડયો.

અને સોનેરી કમરબંદમાંથી કાઢેલી પેલી ગોહર જડિત છડી શીરૂયને બતાવી.

શીરૂએ પેલા માળીને કહ્યું-કે "અગરજો આ ગોહરના માલેકની નિશાની,

તું મને નહીં કહેશે તો હમણાં તારૂં તેમજ તારાં સગાંવહાલાંઓ જે હશે તેનું સર કાપી કાઢીશ"

માળી બોલ્યો કે "ઓ પાદશાહ! હાથમાં કમાન પકડીને બખ્તર પેહેરેલો એક શખ્સ બાગમાં આવ્યો છે.

જે કદમાં સરોવર જેવો અને ચેહરામાં બહારની મોસમ જેવો છે-અને તે દરેક વાતમાં પાદશાહને મળતો આવે છે.

સઘળો બાગ તેનાથી દીપી નીકળ્યો છે તે બખ્તરની અંદર ઝળકતા ખુરશીદ જેવો લાગે છે.

ફેરૂ હેસ્તહુ અઝ શાખ ઝરૂરીન સેપરૂ
યકી બન્દહુ દરૂ પીશે ઊ બા કમરૂ
ખુરીદહ ઈન ચુનીન શાખે ગઉહરૂ અઝૂય
મરા દાદો ગોફૂતા કઝ ઇદરૂ બેપૂય
ઝે બાઝારૂ નાન આવરો નાન ખરશ
હમ અફ્નૂન બેરફ્તમ ચુ બાદ અઝ બરશ
બેદાનેસ્ત શીરૂય કાન ખુસ્રવસ્ત
કે દીદારે ઊ દરૂ ઝમાનહુ નવરસ્ત
ઝે દરૂગહુ ફેરેસ્તાદ સીસદ સવારૂ
ચુ બાદે દમાન તા લબે જૂયબારૂ
ચુ ખુસ્રવ ઝે દૂરૂ આન સેપહરા બેદીદ
બેપેઝ્મોર્દે શમ્શીરે કીન બરૂ કશીદ
ચુ રૂએ શહન્શાહુ દીદ આન સેપાહુ
હમહુ બાઝ ગશ્તન્દ ગેર્યાન ઝે રાહુ
યકાયક બરે ઝાદફરૂરોખ શુદન્દ
હમી હરૂ કસી દાસ્તાનહા ઝદન્દ
કે મા બન્દગાનીમો ઊ ખુસ્રવસ્ત
બદાન શાહુ રૂઝે બદ અકૂનૂન નવસ્ત
નેયારદ ઝદન કસ બદૂ બાદે સરૂદ
ચે દરૂ બાઘ બાશદ ચે અન્દરૂ નબરૂદ
બેશુદ ઝાદફરૂરોખ બનઝદીકે શાહુ
ઝે દરૂગાહુ બરૂદાશ્ત ચન્દી સેપાહુ
ચુ નઝદીકે ઊ રફ્ત તનહા બેબૂદ
ફેરાવાન સખુન ગોફ્તો ખુસ્રવ શેનૂદ
બદૂ ગોફ્ત અગરૂ શાહુ બારમ દેહદ
બરીન કર્દેહા ઝીન્હારમ દેહદ
બેયાયમ બેગૂયમ સખુન હરૂચે હસ્ત
વગરૂનહુ બેપૂયમ બસૂએ નેશસ્ત
બદૂ ગોફ્ત ખુસ્રવ ચે ગૂઈ બેગૂય
ન અન્દુહુ ગોસારી ન પયકારૂ જૂય
ચુનીન ગોફ્ત પસ મર્દે ગૂયા બશાહુ
કે દરૂ કારૂ હોશ્યારૂ તરૂ કુન નેગાહુ
બરાન નેહુ કે કોશ્તી તો જન્ગી હઝારૂ
સરન્જામ સીરૂ આઈ અઝ કાર્ઝારૂ
હમહુ શહ્રે ઈરાન તોરા દુશ્મનન્દ
બપયકારે તૂ યક દેલો યક તનન્દ
બેયા તા ચે ખાહદ નમૂદન સેપેહરૂ
મગરૂ કીનહા બાઝ ગર્દદ બમેહરૂ
બદૂ ગોફ્ત ખુસ્રવ કે આરી રવાસ્ત
હમહુ બીમ અઝ મરૂદુમે નાસઝાસ્ત
કે પીશે મન આયન્દો ખારી કુનન્દ
બમન બરૂ મગરૂ કામગારી કુનન્દ
હમી ગોફ્ત બા ઝાદફરૂરોખ સોખન
દેલશ બદ શુદ અઝ રૂઝગારે કોહન
કે ઊરા સેતારહુ શુમોરૂ ગોફ્તહુ બૂદ
ઝે ગોફ્તારે ઇશાન બરૂ આશોફ્તહુ બૂદ
કે મર્ગે તો બાશદ મેયાને દો કૂહુ
બદસ્તે યકી બન્દહુ દૂરૂ અઝ ગોરૂહુ
યકી કૂહે ઝરૂરીન યકી કૂહે સીમ
નેશસ્તહુ તૂ અન્દરૂ મેયાન દેલ દો નીમ

ઝાડની એક ડાળીમાં તેણે સોનેરી ઢાલ લટકાવી છે-અને કમર બાંધેલો એક ચાકર તેની આગળ ઉભો છે.

તે ચાકરે આ ગોહર જડિત છડી કમરબંદમાંથી કાઢી-મને આપી અને કહ્યું કે દોડ,

બાઝારમાંથી રોટલી અને રોટલી સાથનું ખાવાનું (ઉપરનું) લઇ આવ-તેવોજ હું પવન વેગે તેની પાસેથી દોડયો."

શીરૂય સમજી ગયો કે "તે ખુસરૂજ છે-કે જેનો ચેહરો આ વખતમાં પણ જવાન રહેલો છે."

પછી તેણે દરગાહમાંથી ફુંકતા પવનની મિસાલ ત્રણસો સવારો નદીના કિનારા સુધી દોડાવ્યા.

જ્યારે ખુસરૂએ દૂરથી તે સવારોને જોયા-ત્યારે તેનો ચેહરો ઉતરી ગયો અને લડવા માટે તલવાર બાહેર કાઢી.

જ્યારે તે લશ્કરે શેહન્શાહનોં ચેહરો જોયો-ત્યારે તેઓ સઘળા રસ્તામાંથીજ રડતા પાછા ફર્યા.

સઘળા ઝાદફરરોખની નઝદીક ગયા-અને દરેક જણ વાતો કરવા લાગ્યા. ૨૧૮

કે "અમો તો બંદા છિયે અને તે અમારો પાદશાહ છે-તે પાદશાહનો હાલ ભૂંડો દહાડો બેઠો છે.

તેને કોઇ જરા પણ ઈજા કરી શકતું નથી-પછી શું તે બાગમાં હોય કે શું લડાઇમાં હોય"

ઝાદફરરોખ પાદશાહની નઝદીક ગયો-અને દરબારમાંથી થોડાક સિપાહો લીધા.

જ્યારે તે પાદશાહની પાસે ગયો ત્યારે તે લશ્કર વગર એકલોજ હતો-તેણે ઘણીક વાતો કહી અને ખુસરૂએ તે સાંભળી.

તે બોલ્યો કે "જો પાદશાહ મને પોતાની નઝદીક આવવાનો હોકમ આપે-અને મારાં કીધેલાં કામોની માફી બક્ષે,

તો હું આઉં અને જે કાંઇ વાત છે તે તને કહું-નહીં તો ઘર તરફ પાછો જાઉં."

ખુસરૂએ તેને કહ્યુ કે "શું કહે છે બોલ તું મારાં દિલનો ગમ વીસરાવનારો નથી તેમ લડનારો પણ નથી."

પછી તે સુભાષિત બોલનારાએ પાદશાહને કહ્યું-કે "તું એ કામમાં વધારે તીક્ષ્ણ નઝર કર.

તું એમ માની લે કે તેં એક હઝાર લડાયકોને મારી નાખ્યા-તો પણ શેવટે તો તું લડાઇથી ધરાઈજ જશે.

આખું ઈરાન શેહર તારૂં દુશ્મન બન્યું છે-તેઓ તારી લડાઇમાં ૨૧૯
સઘળા એકમત થયા છે.

હવે તું આવ જોઇએ કે આસ્માન શું દેખાડવા માગે છે?-કદાચ સઘળો કીનો દયામાં ફેરવાઇ પણ જાય."

ખુસરૂ બોલ્યો કે "હા, વાજબી છે-સઘળી ધાસ્તી મને નાલાયક માણસોથીજ છે.

કે તેઓ મારી નઝદીક આવે અને મારી ખુવારી કરે-કદાચ મારી ઉપર તેઓ ફાવી જાય."

ઝાદફરરોખ સાથે તે એ પ્રમાણે વાતો કરતો હતો-પણ તેનું દિલ આગળી વાતોના વિચારથી નિરાશ બન્યું હતું.

કારણકે તેને નુજૂમીઓએ કહેલુંજ હતું-અને તેઓની તે વાતોથી તે ગભરાયલોજ હતો,

કે "તારૂં મોત બે પહાડની વચ્ચે વસ્તીથી દૂર એક નોકરના હાથ ઉપર આવશે.

એક સોનેરી અને એક રૂપેરી પહાડ હશે-તે બન્નેની વચ્ચે તું તુટેલે દિલે બેઠેલો હશે.

બબરૂ આસ્માને તો બરૂથીન્ ખુવદ
બમીન્ આહનીન્ બખ્ત પુરૂ ખીન ખુવદ
કુનૂન્ ઇન્ મેરેહ્ ચૂન્ બમીને મનસ્ત
સેપરૂ આસ્માને બરીને મનસ્ત
૨૨૦ દો કુહ ઈન્ દો ગન્જે નેહાદહ્ બબાઘ
કબાન્ ગન્જહા બુદ દેલમ ચૂ ચરાઘ
હમાના સરૂ આમદ કુનૂન્ રૂજે મન્
કુજા અખ્તરે ગીતી અફ્રૂજે મન્
કુજા આન્ હમહ્ કામો આરામે મન્
કે બરૂ તાજહા બરૂ બુદી નામે મન્
બેઆર્ઇન્દ પીલી બનઝદીકે ઊય
પુરૂ આંઝ દરૂદ બુદ જાને તારીકે ઊય
બરાન્ કુહએ પીલ બેન્શસ્ત શાહ્
જે બાઘશ બરૂ આવરૂદ લશ્કરૂ બરાહ્
સખુન્ ગોફ્ત અઝાન્ પીલ બરૂ પહ્‌લવી
કે અય ગન્જ અગરૂ દુશ્મને ખુસ્રવી
મકુન્ દુસ્તી નીઝ બા દુશ્મનમ
કે એમરૂઝ દરૂ દસ્તે અહુરીમનમ
બસખ્તી નબૂદીમ ફર્યાદરસ
નેહાન્ બાશો મુન્માય રૂયત બકસ
બદસ્તૂરૂ ફરૂમૂદ અઝાન્ પસ કોબાદ
કઝુ હીચ બરૂ બદ મકુન્ નીઝ યાદ
બેગૂ તા સુએ તયસફૂનશ બરન્દ
જે દરૂગાહ્ બા રહુનમૂનશ બરન્દ
૨૨૧ બેબાશદ બઆરામ તા રૂજે ચન્દ
નબાયદ કે દારદ કસ ઊરા નેજન્દ
બરૂ બરૂ મુવક્કલ કુની ઉસ્તુવારૂ
ગલીનૂશરા બા સવારી હઝારૂ
ચુ ગર્દન્દહ્ ગરદૂન બસરૂ બરૂ બેગશ્ત
શુદ અઝ શાહીઅશ સાલ બરૂ સીઓ હશ્ત
કુજા માહે આઝરૂ બુદો રૂજે દય
ગહે આતેશો મોર્ઘે બેર્યાનો મય

જે ખુસ્રવ બેશુદ ફરૂરે શાહનશાહી
અબી તાજ માન્દ ઊ બસાને રહી
કોબાદ આમદો તાજ બરૂ સરૂ નેહાદ
બઆરામ બેન્શસ્ત બરૂ તખ્ત શાદ
અઝ ઈરાન્ બરૂ કરૂદ બયઅત સેપાહ્
હેરમ દાદ યકૂ સાલહ્ અઝ ગન્જે શાહ્
નબુદ ઝેન્દગાનીશ બેશ હફ્ત માહ્
તો ખાહીશ નાચીઝ ખાન્ ખાહ્ શાહ્
ચુનીનસ્ત રસ્મે સરાએ જફા
નબાયદ કઝુ ચશ્મ દારી વફા
જવાનમર્દી અઝ કારૂહા પીશહ્ કુન
હમહ્ નીકુઈ અન્દરૂ અન્દીશહ્ કુન
૨૨૨ ચુ ગૂઈ કઝુ મન્ રસીદમ બકામ
નેગહ્ કુન કે આન્ કામ અન્દરેતો દામ
જે બદ તા તવાની સેગાલેશ મકુન
અઝીન્ મર્દે દાનન્દહ્ બેશ્નવ સખુન

તારાં માથાં ઉપરનું આસ્માન સોનેરી હશે—અને તારી ઝમીન લોઢાંની બની હશે અને તારૂં નસીબ પણ કીના ભરેલું થયું હશે.

હમણાં આ બખ્તર મારી ઝમીનની જગ્યાએ છે—આ ઢાલ મારૂં સોનેરી આસ્માન છે.

બે પહાડ તે આ બાગમાં મૂકેલા બે ખઝાના છે-કે જે ખઝાનાઓથી મારૂં દિલ ઝળકતું રહેતું હતું.

ખચીત કે હવે મારો વખત આવી લાગ્યો છે—કયાં ગયો મારો દુન્યાને રોશન કરનારો સેતારો?

તે સધળી મારી મુરાદ અને આરામ કયાં ગયાં?—કે જે વખતે સધળાં તાજો ઉપર મારૂંજ નામ લખાતું હતું."

પછી તેઓ તેની નઝદીક એક હાથી લઇ આવ્યા—તેનો સીઆહ જીવ દર્દથી ભરેલો હતો.

પાદશાહ તે હાથીની અમારી ઉપર બેઠો—પેલું લશ્કર તેને તે બાગમાંથી રસ્તા ઉપર લઈ આવ્યુ.

તે હાથી ઉપરથી પોતાની પહલવી ભાષામાં બોલ્યો-કે "ઓ ખઝાના! અગર તું ખુસરૂનો દુશ્મન છે,

તો તું મારા દુશ્મન સાથ પણ દોસ્તી ના કરતો—કારણકે હું આજે એહરેમનના હાથમાં સપડાયલો છું.

સખ્તીને વખતે તું મારી મદદદે નથી આવ્યો-તો તું છુપોજ રહેજે અને કોઇને પોતાનો ચેહરો દેખાડતો ના."

પછી કોબાદે વઝીરને ફર્માવ્યું-કે "એની સાથે તું કશી પણ ભૂંડાઈ કરતો ના.

આ દરગાહમાંથી ભોમિયાઓ સાથે તેને તયસફૂન લઈ જવા કહે.

જેથી તે થોડા દહાડા સુધી આરામમાં રહે કોઇયે તેને કશી પ્રકારે દિલગીર કરવો નહીં જોઇએ.

એક હઝાર સવાર સાથે ગલીનૂશને તેની ઉપર ચોકી કરવા માટે મુકરર કર"

જ્યારે ફરતો આસમાન તેનાં સર ઉપર ફર્યો—અને તેની પાદશાહીનાં આડત્રીસ વર્ષ પુરાં થયાં,

પાનખર રૂતુનો છેલ્લો મહિનો આદર અને દેપદાર રોઝે-જે વેળા સગડી સળગાવવાનો અને ભુંજેલાં પક્ષી ખાવાનો તેમજ મયનૂશી કરવાનો વખત હોય છે,

તે વખતે ખુસરૂનો શેહન્શાહી ઝળકાટ જતો રહ્યો—તે તાજ ખોહી એક નોકરની માફક બન્યો.

પછી કોબાદે આવી પોતાનાં સર ઉપર તાજ મૂકયું-તે આરામ સાથ ખુશહાલ તખ્ત ઉપર બેઠો.

ઈરાનનાં લશ્કરે તેની ઉપર પાદશાહ તરીકેની દોઆ કીધી—શીરૂએ તેઓને પાદશાહના ખઝાનામાંથી એક વર્ષનો પગાર બક્ષેશ આપ્યો.

તેની ઝિંદગાની સાત મહિના કરતાં વધુ રહી નહીં-તું ગમે તો તેને તચ્છ સમજ અને ગમે તો શાહ તરીકે સમજ.

આ ઝુલ્મી દુન્યાની રાહ રસ્મ એવીજ રીતની છે—તારે તેનાથી વફાદારીની આશા રાખવી નહીં.

સધળાં કામોમાંથી જવાનમર્દીનોજ ધંધો એખ્તયાર કર—તું હમેશ ભલાઇનોજ વિચાર રાખ.

જો તું તેનાથી પોતાને મુરાદે પુગેલો સમજતો હોય—તો તું તપાસી જો કે તે મુરાદ કયદખાનું અને ફાંસોજ છે.

બને ત્યાં સુધી તું બદીનો વિચાર ના કર—આ અનુભવી શખ્સની વાતો સાંભળ.

શુ ગોફ્તારેશ કેર્દારે નીકૂ કુની
બગીતી રવાન્‌રા બીઆહૂ કુની

જો તું સારીજ વાતો અને ભલાંજ કામો કરશે-તો આ દુન્યામાં તારા આત્માને વગર અયબનો બનાવશે.

શીરૂય*

પાદ્‌શાહીએ કોબાદ્ મશ્હૂર્ બશીરૂય હફ્તુ માહ્ બૂદ્ બર્ તખ્ત્ નેશસ્તને શીરૂય વ અન્દર્ઝ્ કર્દન્ વ ફેરેસ્તાદને સરાન્‌રા નઝ્દે પેદર્ બપન્દો પૂઝેશ્.

શીરૂયને નામે જણાયલા કોબાદની પાદશાહી સાત મહિના હતી. શીરૂયનું તખ્ત ઉપર બેસવું અને તેણે શીખામણ આપવી અને સરદારોને બાપની નઝદીક શીખામણ દેવા અને માફી માગવા માટે મોકલવા.

ચુ શીરૂય બેન્શસ્ત બરૂ તખ્તે નાઝ
બસર્ બરૂ નેહાદ્ આન્ કઈ તાજે આઝ
બેરફ્તન્દ ગોર્દાને ઇરાનેયાન્
બરૂ ખાન્દન્દ આફ્રીને કેયાન્
ચુનીન્ ગોફ્ત હર્ યકુ બબાન્ગે બલન્દ
કે અય પુર્ હોનર્ ખુસ્રવે અર્જમન્દ
ચુનાન્ દાન્ કે યઝદાન્ તોરા દાદ્ તાજ
નેશસ્તી બઆરામ્ બરૂ તખ્તે આજ
બેમાનાદ્ ગીતી બફ્ર્ઝન્દે તૂ
ચુનીન્ હમ બખીશો બપયવન્દે તૂ
ચુનીન્ દાદ્ પાસોખ્ બદીશાન્ કોબાદ્
કે હમવારહ્ પીરૂઝ બાશીદો શાદ્
નબાશીમ તા જાવેદાન્ બદ્કનેશ
ચે નીકૂ બુવદ્ દાદ્ બા ખુશ મનેશ
જહાનરા બેદારીમ્ બા ઈમની
બેબુરીમ કેર્દારે અહરીમની
ઝે બાયેસ્તહ્ આઇને પીશીને મા
કે અફ્ઝૂન્ કુનદ્ ફરૂરહો દીને મા
પયામી ફેરેસ્તમ્ બનઝ્દે પદર્
બેગૂયમ્ બદૂ ઈન્ સખુન્ દર્ બદર્

જ્યારે શીરૂય તે લાકડાં તખ્ત ઉપર બેઠો-અને લોભનું પાદશાહી તાજ સર ઉપર મૂક્યું,

ત્યારે ઈરાની પેહલવાનો આવ્યા-અને તેઓએ તેની ઉપર પાદશાહ તરીકેની દુઆ કીધી.

દરેક જણે બુલંદ આવાઝે કહ્યું-કે "એ કીર્ત્તિ ભરેલા નામીચા પાદશાહ!

તું જાણ કે તને યઝદાંએ આ તાજ બક્ષેશ આપ્યુ છે-તું આરામ સાથ આ હાથીદાંતનાં તખ્ત ઉપર બિરાજ્યો છે.

તારાં ફર્ઝંદો ઉપર તેમજ તારા ખેશીઓ અને સગાંઓ ઉપર દુન્યા કાયમ રહેજો!"

કોબાદે તેઓને એવો જવાબ આપ્યો-કે "હમેશે તમો ફતેહમંદ અને ખુશહાલ રહેજો!

આપણે જાવેદાન સૂધી બૂરી ચાલના નહીં બનીશું-ભલમનસાઈ સાથનો ઈન્સાફ કેવો ભલો હોય છે?

દેશને આપણે ધાસ્તી વગરનો રાખીશું-અને એહરેમંદી ભર્યાં કામોને ૨૨૩
જડમૂળથી ઉખેડી કાઢીશું.

આપણા વડવાઓની ભલી રીતભાત-કે જે આપણો દબદબો અને દીનને વધારે છે તે પ્રમાણે,

હું મારા બાપની નઝદીક એક પયગામ મોકલીશ અને તેને આ સઘળી વાતો કહેવાડીશ.

---

* આ પાદશાહ ખુસરૂ પર્વીઝનો વડો બેટો અને કયસરની છોકરી મર્યંમ (મેરિસ)નો છોકરો. એનું બીજું નામ "કોબાદ" હતું. આ પાદશાહ મા તરફથી ખ્રિસ્ટી ખમીર ધરાવતો હોવાથી ખ્રિસ્ટી ધર્મ તરફ ઢળેલો હતો. રૂમનો સાથ સલાહ કરી ઈરાને જીતેલા રૂમના મુલકો પાછા તેઓને સ્વાધીન કર્યાં હતા. રૂમનોની ઉસકેરણીથીજ જાણે પોતાના બાપ ખુસરૂ પર્વીઝને તેમજ તેના પંદર બેટાઓને કયદ કરી પાછળથી મારી નખાવ્યા હતા આ પાદશાહ બહુજ નબળાં મનનો હતો. એનો અંત પણ ઝેહરથીજ આવ્યો હતો. આ પાદશાહ બહુજ ટુંક મુદ્દત ફેબરૂઆરી ૬૨૮ થી નવેમ્બર ૬૨૮ સૂધી રાજઅમલ ચલાવી મરણ પામ્યો હતો.

મે નાખૂબ્ કારી કે ઊ શાન્દહસ્ત
બબદ્ નામે ઊ દર્ જહાન્ માન્દહસ્ત
બયઝદાન્ કુનદ્ પૂમેશી આન્ ગુનાહ્
ગેશાયન્દહ્ ગર્દદ્ બઆઇનો શાહ્
ચુ ઊ શામ ગર્દદ્ બગોફ્તારે મન્
બીઆઝારૂ દેલ ગર્દદ્ અઝ કારે મન્
બેપર્દાઝમ આનગહ્ બકારે જેહાન્
બેફ્રશામ બદાદ્ આશ્કારો નેહાન્
બજાએ નેકૂ કારૂ નીકી કનમ
દેલે મર્દે દર્વીશરા નેશ્કનમ
હો તન્ બાયદમ પાકો નીકૂ સોખન્
કુજા યાદ્ દારન્દ્ કારે કોહન્
બદાન્ અન્જુમન્ ગોફ્ત કીન્ કારૂ કીસ્ત
અઝ ઈરાનેયાન્ પાકો બીદારૂ કીસ્ત
૨૨૪ નમૂદન્દ્ ગોર્દાન્ સરાસર્ બચશ્મ
દો ઉસ્તાદ્રા ગરૂ નગીરન્દ્ ખશ્મ
બેદાનેસ્ત શીરૂય કીરાનેયાન્
કેરા બર્ ગુઝીદન્દ્ પાકૂ અઝ મેયાન્
ચુ અશ્તાદો ખર્રાદે બર્ઝીને પીર્
દો દાનાએ ગૂયન્દહો યાદ્ગીર્
બદીશાન્ ચુનીન્ ગોફ્ત કય બેખ્રદાન્
જહાન્ દીદહો કારૂ કર્દહ્ રદાન્
મદારીદ્ કારે જહાન્રા બરન્જ
કે અઝ રન્જ યાબદ્ સરફ્રાઝ ગન્જ
શુમારા બેબાયદ્ શુદન્ નઝદે શાહ્
મગર્ કઝ શુમા શાહ્ આયદ્ બરાહ્
બેગૂઇદ્ • પીશશ ચુ બાયદ્ સોખન્
ઝે અઝ નવ ઝે અઝ દાસ્તાને કોહન્
દો બીનન્દહ્ બીકામ બર્ખાસ્તન્દ્
પુર્ અઝ આબ્ મેઝ્ગાન્ બેયારાસ્તન્દ્
ચુ ખર્રાદે બર્ઝીનો અશ્તા ગોશસ્પ
બફર્માન્ નેશસ્તન્દ્ હરદૂ બઅસ્પ
બદીશાન્ ચુનીન્ ગોફ્ત કઝ દેલ કુનૂન્
બેબાયદ્ ગેરેફ્તન્ રહે તયસફૂન્
૨૨૫ બખર્રાદ્ ગોફ્તા નેગર્ ત્રુહ્તુવી
બવીઝહ્ કે દસ્તૂરે ખુસ્રવ ત્રુવી
પયામી બરી નઝદે ફર્રોખ પદર્
સખુન્ યાદ્ ગીરી હમહ્ દર્બદર્
બેગૂઈ કે મારા નબુદ્ ઈન્ ગુનાહ્
ન ઇરાનેયાન્રા બુદ્ ઈન્ દસ્તગાહ્
કે બાદાફરહ્ ઇઝદી યાફ્તી
ચુ અઝ રાહે દીન્ રૂય બર્તાફ્તી
યકી આન્ કે નાપાક્ ખૂને પેદર્
નરીઝદ્ ઝે તન્ પાક્ઝાદહ્ પેસર્
નબાશદ્ બરીન્ નીઝ હમદાસ્તાન્
પુર્ અઝ દર્દ્ કર્દી દેલે રાસ્તાન્
દેગર્ આન્ કે ગીતી પુર્ અઝ ગન્જે તોસ્ત
રસીદહ્ બહર્ કેશ્વરી રન્જે તોસ્ત
સે દીગર્ કે ચન્દાન્ દેલીરો સવાર્
કે બૂદન્દ્ અઝ ઈરાન્ હમહ્ નામદાર્

કે તેણે જે બૂંડાઈ કીધી છે-અને જેથી તેનું નામ દુન્યામાં બદી સાથ ભેળાઈ રહ્યું છે,

તે ગુનાહોની પાક યઝદાન પાસે માફી માંગે-અને ભલી રાહ રસમ પ્રમાણે ચાલનારો બને.

જ્યારે તે મારી વાતો કબૂલ કરશે-અને આ મારી કોશેશથી તેનું દિલ સાફ થશે,

ત્યારે હું સલ્તનતનાં કામ માટે તુરત મશગૂલ થઇશ-અને ઝાહેર રીતે કે ખાનગી રીતે ઇન્સાફથીજ વરતીશ

ભલાની સાથે ભલાઇજ કરીશ-અને ગરીબ માણસોનાં દિલ દુઃખવીશ નહીં.

હવે જેઓ કે આગળા કામોની યાદ ધરાવતા હોય-તેવા પાક અને સારા સખુન બોલનારા બે જણ મને જોઇએ છે."

પછી તેણે તે અંજુમનને કહ્યું કે "આ કામ કોણ બજાવશે ઇરાનીઓમાંથી એવા પાક અને હુશ્યાર કોણ છે?"

સઘળા પેહલવાનોએ તેઓ ગુસ્સે નહીં થઈ જાય તે સબબથી બે પ્રવીણ શખ્સોને આંખની એશારતથી દેખડાવ્યા

શીરૂય સમજી ગયો કે ઇરાનીઓએ પોતા વચ્ચેથી કયા નેક શખ્સોને ચુંટી કાઢયા છે?

તેઓ અશ્તાદ અને બુઢ્ઢા ખર્રાદે બર્ઝીન જેવા-બન્ને દાના, સુભાષિત બોલનારા અને યાદદાશ્ત શક્તિ ધરાવનારા હતા.

તેઓને શીરૂએ કહ્યું કે "ઓ અકલમંદો-અને જેહાનનો અનુભવ ધરાવનારા તેમજ લડાઇ અઝમાવેલા સરદારો!

તમો દુન્યાનાં કામોને મુશ્કેલ ના સમજતા-કારણકે મેહનતથીજ સરફરાઝ શખ્સ ગંજ મેળવે છે

તમો લોકોને પાદશાહની નઝદીક જવું જોઇએ-કદાચ તમારી શીખામણથી તે પાદશાહ પાછો રાહ ઉપર આવી જશે.

તમો તેની નઝદીક જેવા ઘટે તેવા લાયક સખુનો તેમજ શું નવી કે શું જૂની વાતો કહેજો"

તે બન્ને અનુભવીઓ આનાકાની સાથ ઉઠયા-અને બન્ને આંખો આંસુ ભરી કીધી.

જ્યારે ખર્રાદે બર્ઝીન અને અશ્તાદ ગુશસ્પ-પાદશાહના હુકમથી બન્ને જણા ઘોડા ઉપર સવાર થયા,

ત્યારે તેઓને કહ્યું કે "હવે તમોએ ખરાં દિલથી તેસેફૂનનો માર્ગ પકડવો જોઇયે"

પછી ખર્રાદને કહ્યું કે "તું ખાસ કરીને ખુસરૂનો વઝીર થાય છે, માટે સંભાળજે કેથે ઊઘાતો ના.

તું મારા મુબારક બાપની નઝદીક પયગામ લઈ જા-અને સઘળી વાતો એક પછી એક યાદ રાખજે.

તું કહેજે કે 'આ ગુનાહ મારો નથી-તેમજ ઈરાનીઓની પણ એવી મકદૂર નહીં હતી.

જ્યારે તેં દીનના માર્ગથી મોં ફેરવ્યું-ત્યારેજ તું આવી ખોદાઇ શિક્ષા પામ્યો છે.

પહેલું તો એકે એક પાકઝાદ છોકરો પોતાના બાપનુંજ નાપાકી ભર્યું ખૂન કદીબી કરેજ નહીં.

તેં રાસ્ત લોકોનાં દિલ દર્દથી ભરેલાં કીધાં હતાં-તે કામમાં પણ કોઇ તારી સાથ એકમત થશે નહીં.

બીજું એકે સઘળો દેશ તારા ખઝાનાથી ભરેલો છે-છતાં બીજો મેળવવા માટે દરેક મુલકમાં તારી આફત પહોંચેલી છે.

ત્રીજું એકે આટલા બધા બહાદુર લોકો અને સવારો-કે જેઓ સઘળા ઇરાનના નામદારો હતા,

બેબૂદન્દ શાહાન્ ઝે ફર્ઝંન્દે ખીશ
ઝે બૂમો બરો પાકુ પયવન્દે ખીશ
યકી સૂએ ચીન્ શુદ યકી સૂએ રૂમ
પરાગન્દહ્ ગશ્તહ્ બહરૂ મર્ઝો બૂમ
દેગરૂ આન્ કે કયસરૂ બજાએ તો કરૂદ
ઝે હરૂગૂનઇ અઝ તો તીમારૂ ખરૂદ
સેપહ્ દાહો દોખ્તરૂ તોરા દાદ નીઝ
હમાન ગન્જો બા ગન્જ બેસ્યારૂ ચીઝ
હમી ખાસ્ત દારે મસીહા બરૂમ
બદાન તા શવદ તાઝહ્ આન્ મર્ઝો બૂમ
બગન્જે તો અઝ દારે ઈસા ચે સૂદ
કે કયસરૂ બખૂબી ઝે તૂ શાદ બૂદ
નદાદીઓ ઈન્ માયહ્ શાયત નબૂદ
સુએ મરૂદુમી રહ્નુમાયત નબૂદ
દેગરૂ આઝ બરૂ તૂ ચુનાન્ ચીરહ્ ગશ્ત
કે ચશ્મે ખેરદ મરૂ તોરા તીરહ્ ગશ્ત
ઝે બીચારગાન્ ખાસ્તહ્ બેસ્તદી
ઝે નફ્રીન્ બરૂગે તો આમદ બદી
બેકોશ્તી દો ખાલે નેકૂ ખાહ્રા
કઝીશાન્ બરૂ અફ્રૂખ્તી ગાહ્રા
ઝે યઝદાન્ શેનાસ આન્ કે આમદત પીશ
બરૂ અન્દીશ અઝાન્ ઝેશ્ત કેર્દારે ખીશ
બહાન્ બદ કઝીન્ બદ બહાનહ્ મનમ
સખુનરા નુખોસ્ત આસ્તાનહ્ મનમ
બયઝદાન કે અઝ મન નબૂદ ઈન્ ગુનાહ્
ન જોસ્તમ કે વયરાન્ શવદ ગાહે શાહ્
કુનૂન પુઝેશો ઇન્ હમહ્ બાઝ જૂય
બદીન્ નામદારાને ઈરાન્ બેગૂય
ઝે બદહા કે કર્દી બયઝદાન ગેરાય
કે ઊયસ્ત બરૂ નીકુઈ રહ્નુમાય
મગરૂ મરૂ તોરા ઊ બુવદ દસ્તગીરૂ
બદાન્ રન્જહાઈ કે બૂદત ગુઝીરૂ
દેગરૂ આન્ કે ફર્ઝંન્દ બૂદત દો હશ્ત
શબો રૂઝે ઈશાન્ બઝેન્દાન્ ગુઝશ્ત
બદીન્ સરૂકશી અઝ તો ઈમન્ નખોફ્તત
ઝે બીમે તો બુગઝાશ્તન્દી નેહોફ્તત
ચુ બેશ્નીદ પયધામે ઊ આન્ દો મરૂદ
બેરફ્તન્દ દેલહા પુરૂ અઝ દાધો દરૂદ
બદીનગૂનહ્ તા કેશ્વરે તયસફૂન
હમહ્ દીદહ્ પુરૂ આબો દેલ પુરૂ ઝે ખૂન
અઝાન શહ્રૂ તા ખાને મારૂસેપન્દ
કે બૂદ અન્દરૂ શહ્રૂયારે બલન્દ
નેશસ્તહ્ બદરૂ બરૂ ગલીનૂશ બૂદ
કે ગોફતી ઝમીન્ ઝૂ પુરૂ અઝ જૂશ બૂદ
બબા જઉશનો ખૂદ બસ્તહ્ મેયાન્
હમહ્ તાઝી અસ્પાન્ બબરૂગુસ્તુવાન્
હમહ્ લશ્કરશ ચકુસરૂ આરાસ્તહ્
કશીદહ્ હમહ્ તીધો પીરાસ્તહ્
બચન્ગ્ અન્દરૂન ગોર્ઝે પૂલાદ દાશ્ત
હમહ્ દેલ પુરૂ અઝ આતેશો બાદ દાશ્ત

અને જેઓ પોતાનાં ફર્ઝંદથી, સર ઝમીનથી અને સઘળાં સગાંવહાલાંથી ખુશહાલ રહેતા હતા,

તેઓ કોઈ ચીન તરફ અને કોઈ રૂમ તરફ નીકળી ગયા-અને દરેક સર ઝમીન અને મુલકમાં વીખરાઈ ગયા.

બીજું એકે કયસરે તારી સાથ શું શું ભલાઇ કીધી હતી તેણે દરેક ૨૨૬
રીતે તારો ગમ ખાધો હતો.

તેણે તને લશ્કર આપ્યું અને પોતાની બેટી પણ આપી-તેમજ ખઝાનો અને ખઝાના સાથ બીજી ઘણીક ચીઝો આપી.

તે તારી પાસેથી ઈસુ ક્રાઈસ્ટને દીધેલી શૂળી રૂમ ખાતે રાખવા માગવા લાગ્યો-કે જેથી તે સઘળો મુલક ખુશહાલ બને.

જ્યારે કે કયસર તારીથી આટલો બધો ખુશી હતો-ત્યારે ઈસાની શૂળી તારા ખઝાનામાં રહેવાથી શું ફાયદો હતો?

પણ તેં તે નહીં આપી અને એટલો તને વિચાર નહીં આવ્યો-ઈન્સાનિયતપણા તરફનો કોઇએ તને રસ્તો નહીં દેખાડયો.

વળી લોભ તારી ઉપર એવો ગાલેબ થયો-કે તારી અકલની આંખ સીઆહ થઈ ગઇ.

તેં લાચારો પાસેથી પૈસા છીનવી લીધા-તે લઅનતથીજ તારી ઉપર આવી આફત આવી પડી.

તારા બે નેકખાહ મામાઓને કે જેઓના પ્રતાપથીજ તેં તખ્તને પાછું રોશન કીધું હતું, તેઓને તે મારી નાખ્યા.

માટે જે તારી ઉપર આવી પડયું છે તે સઘળું યઝદાન તરફથીજ સમજ-અને પોતાની કીધેલી સઘળી ભૂંડાઇઓનો વિચાર કર.

વાત એટલીજ છે કે આ બૂરાઈ કરવાનું બહાનુ તેં મને બનાવ્યું-અને એ વાતની પહેલ મારાથી નીકળી છે

પણ હું યઝદાનના કસમથી કહું છું કે એ ભૂંડાઈ મેં કીધી નથી- ૨૨૭
મેં નથી ચાહ્યું કે તું પાદશાહનું તખ્ત વયરાન થાય.

હવે તું આ સઘળાં કામોની માફી માગ-અને તે આ ઈરાનના નામદારોને કહે.

જે બદીઓ કે તેં કીધી તે માટે યઝદાનની માફી માગ-કે તેજ સાહેબ ભલાઇનો રસ્તો દેખાડનારો છે.

જે આફત કે તેં હોરી લીધી છે તેમાંથી તેજ સાહેબ કદાચ તારો છુટકારો કરશે.

બીજનું એકે તારા સોળ છોકરાઓ જેઓની રાત અને દહાડો બંદીખાનામાંજ પસાર થયો છે,

તેઓ પણ તારા આ ઝુલ્મથી નચિન્ત સૂતા નથી-અને તારા ડરે કરીને પોતાનાં ઘરબાર છોડીને ગયા છે."

જ્યારે તે બન્ને શખ્સોએ તેનો એવો પયગામ સાંભળ્યો-ત્યારે તેઓ બળતાં અને દુઃખ ભરેલા દિલે ત્યાંથી રવાના થયા.

અને તયસફૂનના મુલક સૂધી એવીજ રીતે આંસુ ભરેલી આંખોએ અને ખૂન ભર્યાં દિલે ગયા.

તે શેહરમાંથી તેઓ મારૂસેપંદ નામનાં મકાન સૂધી ગયા-કે જે મકાનમાં મોટા પાદશાહને રાખ્યો હતો.

તે મકાનના દરવાઝા ઉપર ગલીનૂશ બેઠેલો હતો-તું કહે ગોયા તેનાથી ઝમીન પણ જોશ ભરેલી બની હતી.

તેણે બખ્તર અને લોઢાંની ટોપી સાથ કમર બાંધેલીજ હતી-સઘળા ૨૨૮
અરબી ઘોડાઓ પાખર સાથ તૈયારજ હતા.

તેનું તમામ લશ્કર તૈયાર થઈ રહેલું હતું-સઘળાઓએ તલવાર ખેંચેલી હતી અને તૈયારજ હતા.

તેના હાથમાં પોલાદી ગોર્ઝ પકડેલો હતો-તેનું દિલ લડાઈ માટે તત્પરજ બનેલું હતું

ચુ ખર્‌રાદે બર્ઝીનો અસ્તા ગોશસ્પ
ફેરૂદ આમદન્દ આન્ દો દાના ઝે અસ્પ
ગલીનૂશ બરૂપાય જસ્ત આન્ ઝમાન્
ઝે દીદારે ઇશાન્ બેશુદ શાદમાન્
બજાઈ કે બાયેસ્ત બિન્શાન્દ શાન્
હમહ મેહૂતરે નામવર ખાન્દ શાન્
સખુનગૂય ખરૂરાદે બર્ઝીન્ નુખોસ્ત
ઝબાન્‌રા બઆફ્રે દેલીરી બેશોસ્ત
ગલીનૂશરા ગોફ્‌ત ફરૂરોખ કોબાદ
બઆરામે તાજે કઈ બર નેહાદ
બઈરાનો તૂરાનો રૂમ આગહીસ્ત
કે શીરૂય બર તખ્તે શાહનશાહીસ્ત
તો ઈન્ જઉશનો ખૂદો ગોર્ઝે ગેરાન્
ચે દારી હમી કીસ્તત બદગુમાન્
૨૨૫ ગલીનૂશ ગોફ્‌ત અય જહાનદીદહ મરૂદ
બકામે તો બાદા હમહ કાર કરૂદ
તો તીમાર બોર્દી ઝે નાઝુક તનમ
કુજા અહનીન્ બૂદ પીરાહનમ
બદીન્ મેહર બર આફરીન્ ખાનમત
સઝાઈ કે ગઉહર બર અફ્‌શાનમત
નબાશદ જોઝ અઝ ખૂબ્ ગોફ્‌તારે તૂ
કે ખુરશીદ બાદ અઝ જહાન્ યારે તૂ
બકારે કુજા આમદસ્તી બેગૂય
પસ આનગહ સુખુનહાએ મન બાઝ જૂય
ચુનીન દાદ પાસોખ કે ફરૂરોખ કોબાદ
બખુસ્રવ મરા ચન્દ પયઘામ દાદ
અગર બાઝ ખાહી બેગૂયમ હમહ
પયામે જહાનદાર શાહે રમહ
ગલીનૂશ ગોફ્‌ત અય ગેરાનમાયહ મરૂદ
કે દાનદ સુખુનહા ચુનીન્ યાદ કરૂદ
વલીકેન્ મરા શાહે ઈરાન્ કોબાદ
બસી અન્દરીન્ પન્દો અન્દરૂઝ દાદ
કે હમદાસ્તાની મકુન રૂઝો શબ્
કે કસ પીશે ખુસ્રવ કુશાયદ દો લબ્
૨૩૦ મગર આન્ કે ગોફ્‌તારે ઊ બેશનવી
અગર પારસી ગૂયદ અર પહલવી
ચુનીન્ ગોફ્‌ત અસ્તા કે અય શાદકામ
મન અન્દર નેહાની નદારમ પયામ
પયામીસ્ત કાન્ તીઘ બાર આવરદ
સરે સરકશાન્ દર કેનાર આવરદ
તો અકૂનૂન્ ઝે ખુસ્રવ બદીન્ બાર ખાહ
બદીન્ તા બેગૂઈમ પયઘામે શાહ
ગલીનૂશ બેશનીદ બરૂપાય જસ્ત
હમહ બન્દહારા બતન્ દર બેબસ્ત
બરે શાહ શુદ દસ્ત કર્દહ બકશ
ચુનાન્ ચૂન્ બેબાયદ પરસ્તાર ફશ
બદ ગોફ્‌ત શાહા અનૂશહ બદી
મબાદા દેલે તૂ નેઝન્દ અઝ બદી
ચુ અસ્તાદો ખરૂરાદે બર્ઝીન્ ઝે શાહ
પયામ આવરીદન્દ અઝાન્ બારગાહ

જ્યારે ખર્‌રાદે બર્ઝીન અને અસ્તા ગુશસ્પ-બન્ને દાનાઓ ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતર્યા,

ત્યારે ગલીનૂશ તુરતજ ઉભો થયો-તે તેઓને જોઇ ખુશી થયો.

તેઓને લાયક જગ્યાએ બેસાડયા-અને સઘળા નામીચા સરદારો કહી બોલાવ્યા.

સુભાષિત બોલનાર ખર્‌રાદે બર્ઝીને પહેલાં હિમ્મતથી બોલવા માડયું.

તેણે ગલીનૂશને કહ્યું કે "મુબારક કોબાદે-આરામ સાથે પાદશાહી તાજ પેહેર્યું છે.

ઇરાન, તુરાન અને રૂમમાં ખબર પડી છે-કે શીરૂય શેહન્શાહી તખ્ત ઉપર બેઠો છે.

તું આ બખ્તર, લોઢાંની ટોપી અને ભારી ગોર્ઝ શા માટે લઇ રાખે છે, તારો દુશ્મન કોણ છે?"

ગલીનૂશે કહ્યું કે "ઓ અનુભવી શખ્સ!-તારાં સઘળાં કામો તારી મુરાદ મુજબ થજો!

મારો લોખંડી પેહેરવાસ જોઇને તને મારાં નાઝુક બદનની દયા લાગી છે.

એ તારી મેહરબાની માટે હું તારો આભાર માનું છું-તારી ઉપર હું ગોહરોનો વધાવો કરૂં તો તેને પણ તું લાયકજ છે.

તારૂં બોલવું ભલાઈ સિવાય બીજું કાંઇજ નથી આ જેહાનમાં ખુરશીદ તારો મદદગાર હોજો!

તું શું કામ માટે આવ્યો છે તે પહેલાં કહે-પછી તું મારી ખબર અંતર પૂછજે."

તેણે જવાબ આપ્યો કે "મુબારક કોબાદે-મને ખુસરૂ માટે કેટલોક પયગામ આપ્યો છે.

જો તું ચાહતો હોય તો રૈયતના જેહાનદાર પાદશાહનો સઘળો પયગામ કહી સંભળાઉં."

ગલીનૂશ બોલ્યો કે "ઓ ઊંચી બુન્યાદના શખ્સ!-એવો પયગામ કોણ મોકલી શકે?

તો પણ ઇરાનના પાદશાહ કોબાદે-એ માટે મને ઘણીક શીખામણો અને નસીહતો કીધી છે,

કે રાતે કે દિવસે કોઈ પણ વખતે કોઇને આવીને ખુસરૂ સાથ છુપી મસ્લહત કરવા દેતો ના.

સિવાય કે પહેલાં તું તેની વાતો સાંભળે-પછી તે ફારસી ભાષા બોલે યા પહલવી બોલે."

અસ્તાએ તેને કહ્યું કે "ઓ મુરાદે પુગેલા શખ્સ!-હું કશો છુપો પયગામ લાવ્યો નથી.

મારો પયગામ એવો છે કે તેનું ફળ તલવારજ લાવશે-અને બહાદુર લોકોનાં સર તેઓની ઘોડમાં નાખશે.

માટે હવે તું ખુસરૂ પાસે ત્યાં જવાની પર્વાનગી માગી લાવ-કે જેથી અમો પાદશાહનો પયગામ પુગાડયે."

એ સાંભળી ગલીનૂશ ઉભો થયો-અને બખ્તરના સઘળા બંદ બરાબર બાંધ્યા.

અને જેવી રીતે કે એક નોકરને ઘટારતે હોય તેવી રીતે-તે હાથ બક્ષ કરીને પાદશાહની નઝદીક ગયો.

અને બોલ્યો કે "ઓ પાદશાહ! તું ખુશહાલ રહેજે!-તારૂં દિલ બદીથી ગમગીન ના બનતું!

અસ્તાદ અને ખર્‌રાદે બર્ઝીન જેવા શખ્સો પાદશાહ તરફથી-તે દરબારમાંથી અત્રે પયગામ લાવ્યા છે."

બેખન્દીદ ખુસ્રવ બઆવાઝ ગોફ્રુત
કે ગોફ્રુતારે તૂ બા ખેરદ નીસ્ત જોફ્રુત
ગરૂ ઊ શાહરૂચારસ્ત પસ મન કેયમ
બદીન તન્ગ્ ઝેન્દાન્ ઝે બહરે ચેયમ
કે અઝ મન હમી બારૂ બાયદત ખાસ્ત
અગરૂ કઝ્ર ગૂયન્દ અગરૂ રાહે રાસ્ત
બેયામદ ગલીનૂશ નઝદે ગવાન
બેગોફ્રુત આન સખુન ગોફ્રુતને પહલવાન
કુનૂન દસ્ત કર્દહ બકશ દરૂ શવીદ
બેગૂઇદો ગોફ્રુતારે ઊ બેશનવીદ
દો મર્દે ખેરદમન્દ પાકીઝહ ગૂય
બદસ્તારે ચીની બેબસ્તન્દ રૂય
ચુ દીદન્દ બોર્દન્દ પીશશ નમાઝ
બેબૂદન્દ હરૂદૂ ઝમાની દરાઝ
જહાનદારૂ બરૂ શાદ્દવર્દે બુઝોરુગ
નેશસ્તહ હમહ પયકરશ ખીશો ગોરુગ
હમહ ઝરૂરો ગઉહરૂ બરૂ તાફ્રુતહ
સરાસરૂ યકુ અન્દરૂ દેગરૂ બાફ્રુતહ
નેહાલીશ દરૂ ઝીરૂ દીબાએ ઝરૂદ
પસે પોશ્તે ઊ મસ્નદી લાજવરૂદ
બેહીએ તનાવરૂ ગેરેફ્રુતહ બદસ્ત
દેઝમ ખોફ્રુતહ બરૂ જાયગાહે નેશસ્ત
ચુ દીદ આન દો મર્દે ગેશનમાયહુરા
બદાનાઇ અન્દરૂ સરે પાયહુરા
અઝાન ખોફ્રુતગી ખીશતન કરૂદ રાસ્ત
જહાન આફ્રરીનરા નેહાન યારૂ ખાસ્ત
બબાલીન નેહાદ આન ગેરામી બેહી
બદાન તા બેપુર્સદ ઝે હરૂ દરૂ રેહી
બેહી ઝાન દો બાલશ બનર્મી બેગશ્ત
બીઆઝારૂ ગર્દાન બમરૂકદ ગુઝશ્ત
બદીનગૂનહ અઝ શાદ્દવર્દે મેહીન
હમી ગશ્ત તા શુદ બરૂએ ઝમીન
બેપૂઇદ અશતાદો આન બરૂ ગેરેફ્રુત
બેમાલીદશ અઝ ખાકો બરૂ સરૂ ગેરેફ્રુત
જહાનદારૂ અઝ અશતાદ બરૂ કાશ્ત રૂય
બદાન તા નદીદ અઝ બેહી રન્ગો બૂય
બેહીરા નેહાદન્દ બરૂ શાદ્દવરૂદ
હમી બૂદ બરૂ પાય પીશ આન દો મરૂદ
પુરૂ અન્દીશહ શુદ નામદારે મેહી
નદીદ અન્દરૂ હીચ ફાલે બેહી
હમાનગહ સુએ આસમાન કરૂદ રૂય
ચુનીન ગોફ્રુત કય દાવરે રાસ્તગૂય
કે બરૂ ગીરદ આનરા કે તૂ બેફ્રુગની
કે પયવન્દદ આનરા કે તૂ બેશ્કની
ચુ અઝ દૂદઈ બખ્તે રઉશન બેગશ્ત
ઘમ આવરૂદ ચૂન રૂઝે શાદી ગુઝશ્ત
બઅશતાદ ગોફ્રુત આન્ચે દારી પયામ
અઝાન બીમનેશ કૂદકે ઝેશ્ત નામ
હમ અઝ નઝદે મુશ્તી ગુનહ કર્દગાન
બદઅન્દીશહો તીરહ દેલ બદગુમાન

ખુસરૂ હસ્યો અને મોટેથી બોલ્યો-કે "તારી વાત દાનાઇ ભરેલી નથી.

જો તે પાદશાહ છે તો પછી હું કોણ છું? હું આ સાંકડાં બંદીખાનામાં શા માટે પડયો છું?

કે તને મારી પાસેથી પર્વાનગી માંગવી જોઇએ?-પછી તેઓ ગમે ૨૩૧
આડું અવળું બોલે કે ગમે સીધે માર્ગે બોલે."

ગલીનૂશ તે પેહલવાનોની નઝદીક પાછો આવ્યો-અને તે બહાદુર પાદશાહની વાતો કહી સંભળાવી.

અને બોલ્યો કે "હવે તમો અદબ વાળીને જાઓ-અને જે કહેવું હોય તે કહો અને તેનો જવાબ સાંભળો"

તે બન્ને પાકીઝેહ બોલનારા દાનેશમંદ શખ્સોએ ચીનાઈ રેશમી રૂમાલે કરી પોતાનો ચેહરો સણગાર્યો.

જ્યારે તેઓએ ખુસરૂને જોયો, ત્યારે તેની આગળ તેઓએ નમન કીધું-અને ઘણોવાર સૂધી ત્યાં ઉભા રહ્યા.

પાદશાહ મેઢાં અને વરૂની આકૃત્તિ પાડેલા એક મોટા ગલીચા ઉપર બેઠેલો હતો.

તે ગલીચા ઉપર તમામ સોનુ અને ગોહરો ઝળકતાં હતાં-તે સઘળાં એક બીજામાં મઢેલાં હતાં.

તેની નીચેનો ગલીચો પણ સોનેરી રેશમી કપડાંની બનાવટનો હતો-તેની પીઠ પછાડી એક લાજવર્દી રંગનો તકયો હતો.

તેણે પોતાના હાથમાં એક મોટું બેહી નામનું ફળ પકડેલું હતું-અને પોતાની બેસવાની જગ્યા ઉપર દિલગીર જેવો લેટેલો હતો.

જ્યારે તેણે પેલા બન્ને બુન્યાદી શખ્સો કે જેઓ દાનાઇમાં ચઢતે દરજ્જેના હતા તેઓને જોયા,

ત્યારે તે પોતે જે લેટેલો હતો તે પાછો સીધો થયો-અને દુન્યાના ૨૩૨
પયદા કરનાર સાહેબની છૂપી મદદ માગી.

તે મોટું બેહી ફળ તેણે તકયા ઉપર મૂકયું-કે જેથી તે બન્ને નોકરોની ખબર આફીયત પૂછે.

તે બેહી ફળ પેલા બન્ને તકયા ઉપરથી આહેસ્ત રહીને ગબડી પડયું-અને ખુશહાલ ગબડતું ગબડતું તે ગલીચા ઉપરથી પસાર થઇ ગયું.

તે ગબડતું ગબડતું કીમતી ગલીચા ઉપરથી ઝમીન ઉપર આવી લાગ્યું.

અશતાદ દોડયો અને તેને ઊંચકી લીધું-તેની ઉપરની ધૂળ ઝટકી અને તેને પોતાને માથે ચઢાવ્યું.

પાદશાહે અશતાદથી મોઢું ફેરવ્યું-કારણ તેને તે બેહીથી અપશુગન લાગ્યા.

તેઓએ તે બેહીને ગલીચા ઉપર મૂકયું-અને તે બન્ને મર્દો તેની આગળ ઉભા રહ્યા.

તે નામદાર પાદશાહ વિચાર ભરેલો બન્યો-તે બનેલા બનાવમાં તેણે કાંઇ પણ સારા સગન જોયા નહીં.

તેજ વખત તેણે આસ્માન તરફ મોં કીધું-અને બોલ્યો કે "ઓ સાચા ઇન્સાફી સાહેબ!

જેને તું તોડી પાડે છે તેને કોણ ઊંચકી શકે છે-જેને તું ભાંજી નાખે છે તેને કોણ સાંધી શકે છે?

જ્યારે કોઇ ખાન્દાનનું રોશન બખ્ત ઉલટાઇ ગયું-અને જ્યારે ખુશ- ૨૩૩
હાલીનો દહાડો વીતી ગયો, ત્યારે ગમગીનીજ આવી પડે છે."

પછી તેણે અશતાદને કહ્યું કે "તે હીચકારા બૂરા નામવાળા છોકરા તરફથી તું શું પયગામ લાવ્યો છે?

તેમજ પેલા મુઠ્ઠીભર ગુનેહગારો, બૂરા વિચારના અને સીઆહ દિલના દુશ્મનો તરફથી શું પયગામ લાવ્યો છે?

હમહ્ બહ્સેગાલાન્દો બી દાનેશાન્દ
કે બીદાનેશી વીજાહ્ બી શર્મેશાન્દ
બેખાહદ શુદન્ બખ્ત અઝીન્ દુદમાન્
નમાન્દન્દ અઝીન્ તોખ્મહ્ કસ્ શાદમાન્
સુએ નાસઝાયાન્ શવદ તાજો તખ્ત
તબાહ્ ગર્દદ ઈન્ ખુસ્રવાની દેરખ્ત
સરફ્રાઝ ગર્દદ કસી કુ કેહસ્ત
પુર્ અઝ્ ગમ શવદ જાને ઊ કુ મેહસ્ત
નમાનદ ખુસ્રોગી બફર્ઝન્દે મા
ન દર્ તોખ્મએ ખીશો પયવન્દે મા
હમહ્ દુસ્તાન્ વીજાહ્ દુશ્મન્ શવદ
બરીન્ દુદહ્ બદગૂયો બદતન્ શવદ
નેહાન્ આશ્કારા બેકરૂદ ઈન્ બેહી
કે બી બર્ શવદ તખ્તે શાહનશેહી
૨૩૪ સખુન્ હરૂચે બેશ્નીદી અકૂનૂન્ બેગૂય
પયામમ મરા કમતર્ અઝ્ આબે જૂય
ફ્રુશાદન્દ ગૂયા જબાન્ આન્ દો મર્દ
સખુન્ હરૂચે ફર્ઝન્દે ઊ યાદ કર્દ
યકાયક્ બેગોફ્તન્દ બા ઊ હમહ્
નમાન્દ પૂશીદહ્ યક્ ઝમઝમહ્
શાહનશાહ્ બેશ્નીદ ગોફ્તારે મર્દ
બર્ આવર્દ પેચાન્ યકી બાદે સર્દ
બદાન્ નામવર્ ગોફ્ત પાસોખ શેનવ
યકાયક્ બેબર્ સૂએ સાલારે નવ
બોગ્ આન્ગહ્ કે બર્ તાબી અઝ્ અયબ્ રૂય
બેગૂયશ કે અયબે કસાન્રા મજૂય
સખુન્ હરૂચે ગોફ્તી ન ગોફ્તારે તોસ્ત
મમાનાદ ગૂયાએ ઈન્ તનદુરોસ્ત
મગૂ આન્ચે બદખાહ્ ચૂન્ બેશ્નવદ
કે ગોફ્તારે બીહૂદહ્ શાદાન્ શવદ
બદાન્ગહ્ કે ચન્દાન્ નદારી ખર્દ
કે મગ્ઝત બદાનેશ સખુન્ પર્વર્દ
બગોફ્તારે બીબર્ ચુ નીરૂ કુની
રવાનો ખેરદરા પુર્ આહૂ કુની
૨૩૫ કસી કુ ગુનહ્ગાર્ ખાનદ તોરા
વઝાન્ પસ જહાનદાર્ દાનદ તોરા
નબાયદ કે યાબદ બરે તૂ નેશસ્ત
નગીરદ કમો બીશ કારી બદસ્ત
મયન્દીશ અઝીન્ પસ બદીન્સાન્ પયામ
કે દુશ્મન્ શવદ બર્ તો હમ શાદકામ
બયઝદાન્ મરા કાર્ પીરાસ્તસ્ત
નેહાદહ્ બદાન્ ગીતી અમ્ ખાસ્તસ્ત
બદીન્ ગોફ્તને અયબ્હાએ દોરૂઘ
બનઝદે ખુસ્રોગાન્ નગીરી ફ્રોરૂઘ

તેઓ સઘળા બૂરા અદેશાના અને કમ અક્કલના છે-અને તે કમ અક્કલીને સબબેજ બેશક ખુશહાલી વગરના છે.

આ ખાન્દાનમાંથી ભાગ્યશાળી બખ્ત જતું રહેશે-એ ખાન્દાનમાં કોઇ ખુશહાલ રહેશે નહીં.

નાલાયકોના હાથમાં આ તાજ અને તખ્ત જશે-આ પાદશાહી ઝાડ વયરાન થઈ જશે.

જે કોઇ કમીનાઓ છે તે સરદારો બનશે-અને જેઓ સરદારો છે તેઓ દુઃખી થશે.

મારાં વંશમાં કે મારા ખેશકબીલાનાં વંશમાં પાદશાહી રહેશે નહીં.

ખાસ કરીને સઘળા દોસ્તો દુશ્મન બનશે-અને આ કુટુબ માટે બૂરૂં બોલનારા અને બૂરૂંજ કરનારા થશે

આ બેહી ફળે છૂપી વાત ઝાહેર કીધી છે-કે શેહનશાહી તખ્ત ફળ વગરનુંજ બનશે.

હવે તેં જે કાંઈ સખુનો સાંભળ્યા છે તે કહી સંભળાવ-મારે મનસે તો તેનો પયગામ નદીનાં પાણી કરતાં પણ ઓછી કીમતનો છે."

તે બન્ને શખ્સોએ પોતાની ચાલાક ઝબાન ખોલી અને તેના બેટાના જે કાંઇ સખુનો હતા તે તેને કહ્યા.

તેઓએ એકેક પછીનું સઘળું તેને કહ્યું-અને એક બોલ પણ છૂપો રાખ્યો નહીં.

શેહનશાહે તેઓની વાતો સાંભળી-અને તેણે વળ ખાઇને એક સર્દ હાય મારી.

પછી તે નામવરોને કહ્યું કે "મારો જવાબ સાંભળો-અને તે સઘળો નવા પાદશાહ તરફ લઇ જાઓ.

તેને કહેજો કે જ્યાં સુધી તું પોતે અયબ વગરનો બને નહીં ત્યાં સુધી બીજા કોઇની અયબ ના કાઢતો.

તેં જે કાંઇ કહેવાડિયું છે તે તારૂં પોતાનું કહેવાડેલું નથી-એ વાતોનો કહેનાર તંદુરોસ્ત રહેતોજ ના!

એવું ના બોલતો કે જે બોલેલું જ્યારે તારો દુશ્મન સાંભળે ત્યારે તેવાં બેહુદા બોલવાથી તે ખુશ થાય.

જ્યારે કે તારામાં એટલી અકલ નથી કે તારૂં પોતાનું ભેજું અકલની વાતો ઉત્પન્ન કરે,

તે વખતે જો તું ફાયદા વગરની વાતોનો આશરો લેશે તો પોતાની અકલ અને રવાનને કલંકી કરશે.

જે કોઇ કે પહેલાં તને ગુનેહગાર કહે-અને ત્યાર પછી તે તને પાદશાહ ગણે,

તો તે શખ્સ તારી પાસે બેસવા લાયકનો નથી-તેમજ તેને કશું નાનું મોટું કામ પણ સોંપવું નહીં જોઇએ.

હવે પછીથી એવા પયગામોનો વિચાર ના કરતો-કે જેથી દુશ્મન તારી ઉપર ખુશહાલ થાય.

યઝદાન સાથનું મારૂં કામ સઘળું ઠીક થયલું છે-તે દુન્યામાં સાથે લઇ જવાનો તોશો પણ તૈયાર છે.

આવી જૂઠી બદગૂઈ કરવામાં-તું મોટાની નઝદીક આબરૂ નથી મેળવવાનો."

પાસોખે ખુસરૂ શીરૂયરા.

———:૦:———

બેયારમ કુનૂન પાસોખે ઇન્ હમહ્
બદાન્ તા બેગૂઈ બપીશે રમહ્
પસ અઝ મર્ગે મા યાદ્દગારી બુવદ્
સખુન ગોફ્તને રાસ્ત કારી બુવદ્
ચુ પયદા કુનમ બર્ તો અન્દૂહો રન્જ
બેદાની કે અઝ રન્જે મા ખાસ્ત ગન્જ
નુખોસ્તીન્ ઝે હોરમુઝ કે ગોફ્તી સોખન્
અઝાન્ ખેશ્મો આન્ રૂઝગારે કોહન્
ઝે ગોફ્તારે બદ્ગૂય બર્ મા પેદર્
બર્ આશોફ્તો શુદ્ કાર્ ઝીરો ઝબર્
ઝે અન્દીશએ ઊ ચુ આગહ્ શુદમ
અઝ ઈરાન્ શબે તાર્ બી રહ્ શુદમ
મરા ખુદ્ હમી ખાસ્ત કોશ્તન્ બઝહ્ર
નદીદમ જોઝ અઝ રફ્તનમ પાયઝહ્ર
હમી રાહ્ જોસ્તીમો બુગ્રીખ્તીમ
બદામે બલા બર્ નેયાવીખ્તીમ
શનીદમ કે બર્ શાહે મન્ બદ્ રસીદ્
ઝે બર્દઅ બેરફ્તમ ચુ ગૂશ ઈન્ શનીદ્
ગુનહ્ગાર્ બહ્રામ ખુદ્ બા સેપાહ્
બેયારાસ્ત બર્ પીશે મા રઝમગાહ્
અઝુ નીઝ બુગ્રીખ્તમ રૂઝે જન્ગ્
બદાન્ તા નેયોફ્તમ મન્ ઊરા બચન્ગ્
વઝાન્ પસ દેગર્ બારહ્ બાઝ આમદમ
દેલાવર્ બજન્ગશ ફેરાઝ આમદમ
ચુ આશોફ્તહ્ અખ્તર્ ઝે મા દર્ ગુઝશ્ત
હમહ્ રફ્તહ્ દઉલત્ બમા બાઝ ગશ્ત
ન પર્ખાશે બહ્રામ યક્બારહ્ બૂદ્
જહાની બર્ આન્ જન્ગ્ નઝ્ઝારહ્ બૂદ્
બફર્માને યઝ્દાને નીકી ફેઝાય
કે ઊયસ્ત બર્ નીકો બદ્ રહ્નુમાય
ચુ ઇરાનો તૂરાન્ બમા રામ શુદ્
હમહ્ કામે બહ્રામ ના કામ શુદ્
ચુ અઝ જન્ગે ચૂબીનહ્ પર્દાખ્તમ
નુખોસ્તીન્ બકીને પેદર્ તાખ્તમ
ચુ બન્દૂયો ગોસ્તહ્મ ખાલાન્ બુદન્દ્
બહર્ કેશ્વરી બીહમાલાન્ બુદન્દ્
ફેદા કર્દહ્ જાન્રા હમી પીશે મન્
બદેલ્ મેહ્રબાનો બતન્ ખીશે મન્
ચુ ખૂને પેદર્ બૂદો દર્દે જેગર્
નકર્દીમ સુસ્તી બખૂને પેદર્
બુરીદીમ બન્દૂયરા દસ્તો પાય
કે ઊ કર્દ્ બર્ શાહ્ તારીક્ જાય
ચુ ગોસ્તહ્મ શુદ્ દર્ જહાન્ નાપદીદ્
ઝે ગીતી યકી ગૂશઈ બર્ ગુઝીદ્
બફર્માને મા નાગહાન્ કશ્તહ્ શુદ્
સરે શાએ ખૂન્ખારગાન્ ગશ્તહ્ શુદ્

શીરૂયને ખુસરૂનો જવાબ.

———:૦:———

"હું હવે એ સઘળાંનો જવાબ આપું છું-કે જે તું સઘળાઓની સામે કહી સંભળાવે.

તે જવાબ મારાં મરણ પછી યાદગાર રહેશે-સાચા સખુનો બોલવા એ એક મોટું કામ છે.

જ્યારે હું તારી આગળ મારૂં દુઃખ અને મેહનત ઝાહેર કરીશ-ત્યારેજ તું જાણુશે કે મારી રંજથીજ ખઝાનો ભેગો થયો છે.

પહેલાં જે તેં હોરમઝ માટે, તેમજ તેના ગુસ્સા માટે અને આગળા વખત માટે જે જે સખુનો કહ્યા,

તેનું જાણવું એ જે બદગૂઇ કરનારના કહેવા ઉપરથી મારો બાપ મારી ઉપર-ગુસ્સે થયો અને મારૂં કામ બરહમ મળ્યું.

જ્યારે હું તેના વિચારથી વાકેફ થયો-ત્યારે ઇરાનમાંથી સીઆહ રાતે ૨૩૬
બાહેર નીકળી ગયો.

તે પોતે મને ઝેહરથી મારી નાખવા ચાહતો હતો-તેથી મેં ચાલી જવા સિવાય એ ઝેહરનો ઉપાય જોયો નહીં.

અમો લોકો છટકવાનો માર્ગ શોધવા લાગ્યા અને નાસી ગયા-બલાના ફાંદામાં સપડાયા નહીં.

પછી મેં સાંભળ્યું કે મારા પાદશાહ ઉપર આફત આવી પહોંચી છે-જ્યારે આ વાત મારે કાને આવી ત્યારે હું બર્દઅથી પાછો ફર્યો.

ગુનેહગાર બેહરામે પોતે લશ્કર સાથે-અમારી સામે લડાઇગાહ તૈયાર કીધી.

તેની સામેથી પણ હું લડાઇને વખતે નાસી ગયો-જેથી હું તેની ચુંગાલમાં સપડાયો નહીં.

ત્યાર બાદ બીજી મરતબે હું હિમ્મતથી તેની લડાઈમાં પાછો આવ્યો.

જ્યારે ગુસ્સે થયલો સેતારો મારી ઉપરથી પસાર થઈ ગયો-ત્યારે જતી રહેલી તમામ હકૂમત મારી આગળ પાછી આવી,

બેહરામ સાથે કાંઈ એકજ વખત લડાઇ થઈ નહીં હતી-સઘળા દેશોની નજર તે અમારી લડાઇ ઉપરજ હતી.

નેકીનો વધારો કરનાર સાહેબ કે જે નેક તેમજ બદ ઉપર રેહનુમા છે, તેનાં ફર્માનથી,

જ્યારે ઇરાન અને તૂરાન મારાં તાબેદાર બન્યાં-ત્યારે બેહરામની ૨૩૭
સઘળી મુરાદ ઊંધી વળી.

જ્યારે હું ચૂબીનેહની લડાઈથી ફારેગ થયો-ત્યારે પહેલાં મારા બાપને મારનારાઓનો કીનો લેવા તરફ ધસ્યો.

બંદૂય અને ગોસ્તહમ જેવા મારા મામા હતા-જેઓ દરેક મુલકમાં હરીફ વગરના શખ્સો હતા.

જેઓએ મારી ઉપર પોતાનો જીવ ફિદા કીધેલો હતો-તેઓ દિલથી મેહરબાન હતા અને તનથી મારાજ ખેશી હતા.

પણ જ્યારે બાપનુંજ ખૂન અને જીગરનું દર્દ હતું-ત્યારે મેં બાપના ખૂન માટે સુસ્તી નહીં કીધી.

મેં બંદૂયના હાથ અને પગ કાપી નાખ્યા-કારણકે તેણેજ પાદશાહને અપંગ કીધો હતો.

જ્યારે ગોસ્તહમ દુન્યામાં ગુમ થઈ ગયો-અને તેણે આ જેહાનમાંથી એક ખૂણુંજ એખ્તયાર કીધું,

ત્યારે તે અમારા હોકમથી એકાએક માર્યો ગયો-એવી રીતે તે ખૂનીઓનાં સર અને બૂરા વિચારો ઊંધા પડયા.

વેગરૂ આન્ કે ગોહૂતી તો અઝ કારે બીશ
આવાન્ તન્ગ્ એન્દાનો બાઝારે ખીશ
બદ્દાન્ તા મે ફર્ઝન્દે મા કારે બદ
નેયાયદ ઝબાન્ બરૂ સરશ બદ રસદ
૨૩૮ બઍન્દાન્ નબુદ બરૂ શુમા તન્ગ્ બન્દ
હમાન્ નીઝ ખારીઓ બીમે ગઝન્દ
બદ્દાન્ ફ્રઝ તાન્ ખારૂ નુગ્ઝાશ્તમ
હમી ગન્જ પીશે શુમા દાશ્તમ
બરૂ આઇને શાહાને પીશીન્ બુદીમ
ન બીકારૂ બરૂ દીગરૂ આઈન્ બદીમ
ઝે નખ્ચીરે અઝ ગૂયો શમેશગશાન્
ઝે કારી કે અન્દરૂખરે મેહ્તરાન્
શુમારા બચીઝી નબૂદી નેયાઝ
ઝે દીનારો અઝ ગઉહરો યૂઝો બાઝ
યકી કાખ બુદ કર્દહ એન્દાનશ નામ
હમી ઝીસ્તીદ અન્દરૂ આન્ શાદકામ
હમાન્ નીઝ ગોફ્તારે અખ્તરૂ શેનાસ
કે મારા હમી અઝ તો દાદી હેરાસ
હમી અઝ પયે આન્ બુદ ઈન્ તન્ગ્ બન્દ
કે તા અઝ તો નાયદ બમા બરૂ ગઝન્દ
કે અઝ તૂ બદ આયદ બદીન્સાન્ કે હસ્ત
નેયન્દાખ્તમ અખ્તરત્રા ઝે દસ્ત
વઝાન્ પસ નેહાદીમ મોહ્રી બરૂ ઊય
બશીરીન સેપોર્દીમ ઇન્ ગોફ્તગૂય
૨૩૯ બશાહી ચુ શુદ સાલ બરૂ સીઓ શશ
મેયાને ચુનાન્ રૂઝગારાને ખશ
તો દાદી બબાદ ઈન્ સખુન બીગમાન્
અગરૂ ચન્દ બુગ્ઝશ્ત બરૂ મા ઝમાન્
તોરા નામહ આમદ ઝે હેન્દુસ્તાન્
બુદમ મન્ બદાન્ નીઝ હમદાસ્તાન્
ઝે રાએ બરીન્ નઝદે મા નામહ બૂદ
ગોહરૂ બૂદો હરૂગૂનએ જામહ બૂદ
યકી તીઘે હેન્દીઓ પીલે સપીદ
બોઝ ઈન્ બૂદ મારા બગીતી ઉમીદ
અબા તીઘ દીબાએ ઝરૂબફ્ત બૂદ
ઝે હરૂ ગૂનએ ગઉહરે નાબેસૂદ
સુએ તૂ યકી નામઈ બરૂ પરન્દ
નબેશ્તહ ચુ દીદમ મન્ અઝ ખત્તે હન્દ
બેખાન્દમ યકી મર્દે હેન્દી દબીરૂ
સખુનગૂયો ગૂયન્દહો યાદગીરૂ
ચુ આન્ નામહરા મર્દે હેન્દી બેખાન્દ
બરોખ આબે દીદહ હમી બરૂ ફેશાન્દ
બદ્દાન્ નામહ દરૂ બુદ કે શાહાન્ બઝી
કે શાદાનીઓ ખુરૂમવીરા સઝી
૨૪૦ કે ચૂન માહે આઝરૂ બુવદ રૂઝે દય
જહાન્રા તો બાશી જહાન્દારૂ કય
શુદહ પાદશાહી પેદરૂ સીઓ હશ્ત
સેતારહ બદીનગૂનહ ખાહદ ગુઝશ્ત
દુરોખ્શાન્ શવદ રૂઝગારે બેહી
તો તાજે મેહીરા બસરૂ બરૂ નેહી

બીજાું જે તું પોતાનાં કામ માટે, તેમજ પેલાં તારાં સાંકડાં બંદીખાના માટે અને પોતાની હાલત માટે કહે છે,

તે એટલા માટેજ હતું કે મારાં ફરઝંદોથી કશું એવું ખરાબ કામ-નહીં ઝાહેર આવે કે તેની ઉપર ખરાબી આવી પડે.

બંદીખાનામાં તમારી ઉપર કશા પણ મઝબૂત બંધ નહીં હતા-તેમજ કાંઇ ખુવારીની અને નુકસાનની ધાસ્તી પણ નહા હતી.

મેં તમોને તે વખતે કાંઇ ખુવાર છોડી દીધા નહીં હતા-તમારી નઝદીક મેં ખઝાનો પણ રાખ્યો હતો.

અમો આગળા પાદશાહોની રાહ રસમ મુજબજ ચાલ્યા હતા-બીજી વગર કામની રાહરીતી એખ્તયાર કીધી હતીજ નહીં.

શેકારબાઝી, દડીદાવ અને ગવૈયાઓમાંથી-તેમજ સરદારોને લાયકનાં કામકાજોમાંથી,

દીનાર, ગોહર, શિકારી ચિત્તા અને બાઝ પક્ષીઓમાંથી-કોઇ પણ ચીઝની હાજત તમોને પડવા દીધી હતી નહીં.

તે તો એક મેહલ હતો જેનું નામ બંદીખાનું આપ્યું હતું-અને તમો તેમાં સુખચેનથી રહેતા હતા.

તેમજ અમોને નુજૂમીના વાતો પણ તારે માટે ધાસ્તી આપ્યા કરતી હતી.

ત્યારે એટલા માટેજ આ કયદખાનું રાખ્યું હતું કે તારી તરફથી અમો ઉપર કશી ઈજા નહીં આવી પડે.

હું જાણતો હતો કે જેવી ખરાબી કે હાલ તારીથી મને પુગી છે તેવી પુગશેજ-તેથીજ મેં તારો ટપકો ફેંકી નહીં દીધો,

પણ ત્યાર બાદ તેની ઉપર મોહર કરીને-તે સઘળી વિગતો શીરીનને સોંપી.

જ્યારે એવી રીતના ખુશી ભરેલા દહાડાઓ વચ્ચે મારી પાદશાહીનાં છત્રીસ વર્ષ પસાર થયાં,

ત્યારે ખચીતજ આ બીના તેં બહાર પાડી હતી તો જો કે મારી પાદશાહી ઉપર મારો વખત વહી ગયો હતો.

હિંદુસ્તાનથી તારે માટે કાગઝ આવ્યો હતો-તેની વિગતથી પણ હું વાકેફ થયો હતો.

મોટા દરજ્જાના રાયે મારી ઉપર પણ કાગઝ લખ્યો હતો-રાયે ગોહર અને જાતજાતનાં કપડાં મોકલ્યાં હતાં.

એક હિંદી તલવાર અને સફેદ હાથી હતો-જો કે મને તો આ દુન્યામાં કાંઇ જુદીજ આશા હતી.

તલવાર સાથે કસબી રેશમી કપડાં પણ હતાં-અને જાતજાતનાં વાપર્યાં વગરનાં ગોહરો હતાં.

તારે માટેનું રેશમી કપડાં ઉપર હિંદી અક્ષરે લખેલું એક નામુ જ્યારે જોયુ,

ત્યારે મેં એક સુભાષિત બોલનારો ચાલાક અને યાદદાશ્ત શક્તિવાળો હિંદી મુન્શી બોલાવ્યો.

તે હિંદી મર્દે જ્યારે તે નામુ વાંચ્યું-ત્યારે હું મારાં મોં ઉપર આંખમાંથી આંસુ વરસાવવા લાગ્યો.

તે નામામાં લખેલું હતું કે 'તું ખુશહાલ જીવજે-કે તું ખુશહાલી ભોગવવા અને પાદશાહીને લાયકજ છે.

કારણકે જ્યારે આદર મહિનો અને દેપાદર રોઝ આવશે-ત્યારે દેશને માટે તુંજ પાદશાહ બનશે.

તારા બાપની પાદશાહીનાં આડત્રીસ વર્ષ પસાર થયા પછી-તારો સેતારો એવીજ રીતનો પસાર થશે.

અને તારો ભલો ઝમાનો ઝળકતો થશે-તું પાદશાહી તાજ સર ઉપર મુકશે.'

મરા આન્ સખુન ઈન્ ઝમાન્ શુદ દુરોસ્ત
કે દેહ મેહુરૂબાની નશાયેસ્ત શોસ્ત
મન્ આગાહ બૂદમ કે અઝ બખ્તે તૂ
કે ગાહે દુરોખ્શીદને તખ્તે તૂ
નબાશદ મરા બહુરહ જોઝ રન્જો દરૂદ
શવદ રૂઝે રઉશન્ શુનીન્ લાજ્વરૂદ
કે બખ્શાયેશો દીનો પયવન્દો મેહુરૂ
નકર્દમ દેઝમ હીચ્ અઝાન્ નામહ ચેહુરૂ
બશીરીન્ સેપોર્દમ ચુ બરૂ ખાન્દમ
કે હરૂગૂનહ અન્દીશહા રાન્દમ
બરે ઊરેત બા અખ્તરે તૂ બહમ
નદાનદ કસી ઝાન્ સખુન્ બીશો કમ
ગરૂ અયદૂન કે ખાહી કે બીની બેખાહ
મગરૂ ખુદ કુની બીશો કમરા નેગાહ
બરાનમ કે બીની પશીમાન્ શવી
વઝીન્ કર્દહા સૂએ દર્માન્ શવી
દેગરૂ આન્ કે ગોફ્તી ઝે ઝેન્દાનો બન્દ
કે આમદ ઝે મા બરૂ કસી બરૂ ગઝન્દ
ચુનીન્ બૂદ તા બૂદ કારે જહાન્
બુઝોર્ગાને પીશીનો શાહન્શહાન્
અગરૂ તૂ નદાની બમૂબેદ બેગૂય
કુનદ ઝીન્ સખુન્ મરૂ તોરા તાઝહ રૂય
કે હરૂ કસ કે ઊ દુશ્મને ઈઝદ્રસ્ત
વરા દરૂ જહાન્ ઝેન્દગાની બદસ્ત
બઝેન્દાને મા વીઝહ દીવાન્ બુદન્દ
કે નીકાન્ અઝીશાન્ ઘેરીવાન્ બુદન્દ
ચુ મારા નબુદ પીશહ ખૂન્ રીખ્તન્
બદાન્ કારે નન્ગ્ અન્દરૂ આવીખ્તન્
બદાન્રા બઝેન્દાન્ હમી દાશતીમ
ગઝન્દે કસાન્ ખારૂ બુગ્ઝાશ્તીમ
કુનૂન્ મન્ શનીદમ કે કર્દી રહા
મરાન્રા કે બુદ બદતરૂ અઝ અઝ્દહા
અઝીન્ બદ ગુનહગારે ઈઝદ શુદી
બગોફ્તારો કેર્દારહા બદ શુદી
ચુ મેહુતરૂ શુદી કારૂ હુશ્યારૂ કુન્
નદાની તો દાનન્દહરા યારૂ કુન્
મબખ્શાય બરૂ હરૂકે રન્જત અઝૂસ્ત
વગરૂ ચન્દ ઉમ્મીદે ગન્જત અઝૂસ્ત
હરાન્ કસ કઝૂ દરૂ જહાન્ જોઝ ગઝન્દ
નબીની મરૂરા ચે બેહતરૂ ઝે બન્દ
દેગરૂ આન્ કે અઝ ખાસ્તહ ગોફ્તઈ
બેરદ્દમન્દીએ રાય બેન્હોફ્તઈ
કે કસ મા નબોરેતીમ જોઝ બાઝો સાવ્
હરાન્ કસ કે ઊ દાશ્ત બા બાઝ તાવ્

બસી ગોફ્ત હરૂ કસ કે આન્ દુશ્મનન્દ
બદાનન્દો અઝ તોખ્મે આહુરીમનન્દ
ચુ અન્દીશએ ઈઝદી દાશ્તમ
સુખુનહા હમહ ખારૂ બુગ્ઝાશ્તમ

આજે એ વાત મને ખરી માલૂમ પડી-તો પણ મારાં દિલમાંથી તારી મોહબ્બત દૂર કરી શકતો નથી.

હું જાણતો હતો કે તારાં નસીબથી-તેમજ તારા ઝળકાટ ભર્યા તખ્ત ઉપર બેસવાના વખતથી,

મારે હિસ્સે રંજ અને દર્દ સિવાય કાંઈ બીજું આવવાનુંજ નથી-અને મારો આવો રોશન રોઝ સીઆહ થવાનોજ છે.

પણ બક્ષેશથી, દીન ધર્મથી, સગપણથી અને તારી મોહબ્બતથી-મેં તે નામાને લીધે મારો ચેહરો જરા પણ ગમગીન નહીં કીધો.

જ્યારે મેં તે વાંચ્યું ત્યારે તે નામુ શીરીનને આપ્યું-અને તે ઉપર મેં તરેહવાર વિચાર ચલાવ્યા.

તે તારા ટપકાની સાથે તેણીનીજ પાસે છે-એ બાબતંની વાત કોઈ જરા પણ જાણતું નથી.

જો તું તે જોવા ચાહતો હોય તો માંગી લેજે-કદાચ તું પોતેજ વધતું ઓછું સમજી શકશે.

હું ધારૂં છું કે તે તું જોશે તો પશેમાન થશે-અને જે જે કામો કે ૨૪૧
તેં કર્યાં છે તેનો એલાજ શોધશે.

બીજું જે તું બંદીખાના અને બેડી માટે બોલ્યો-કે 'અમો લોકોથી દરેક જણને નુકસાન પુગ્યું,'

તો જેવી રીતે દુન્યાનાં કામો, આગળા બુઝોર્ગોનાં કામો અને આગળા પાદશાહોનાં કામો હતાં તેમજ એ પણ હતું.

જો તું એ બાબત નહીં જાણતો હોય, તો વડા વઝીરને પૂછી જોજે-તે આ વાતથી તને વાકેફ કરશે,

કે જે કોઇ કે ખોદાનો દુશ્મન હોય છે-તે દુન્યામાં માઠી ઝિંદગી ભોગવે છે.

અમારાં કયદખાનામાં ઘણાખરા બૂરા લોકો હતા-કે જેઓથી ભલા લોકો પોકારતા હતા.

જો કે કોઈનું ખૂન કરવું અને તેમ કરી નામોસી ભરેલાં કામમાં લપેટાવું એ અમારૂં કામ ન હતું.

તેથીજ બૂરાઓને અમો બંદીખાનામાં રાખતા હતા-અને લોકો ઉપર પડતાં દુઃખને તુચ્છ સમજતા હતા નહીં.

મેં હમણા સાંભળ્યું છે કે તેં તેઓને છોડી મૂકયા છે-કે જેઓ અઝદહા કરતાં પણ બૂરા હતા,

તો આ બુરાઈથી તું યઝદાનનો ગુનેહગાર થયો છે-નેક બોલવામાં અને નેક કામો કરવામાં ભૂંડો બન્યો છે.

જ્યારે તું મોટો સરદાર થયો છે ત્યારે તો બાહોશીથીજ કામ કર- ૨૪૨
જો તને કાંઈ સમજ નહીં હોય તો દાના શખ્સને પોતાનો મદદગાર બનાવ.

જેનાથી કે તને રન્જ પુગતી હોય, તો પછી તેનાથી તને ગમે એટલી ગંજની આશા હોય તો પણ તેની ઉપર રેહમ ના કર.

જેનાથી કે દુન્યામાં નુકસાન સિવાય તું બીજું કાંઇ જોતો નહીં હોય-તેને માટે કયદખાના કરતાં બીજું શું ભલું જોય છે?

બીજું જે તું ખઝાના માટે બોલ્યો છે-અને તેમ કરી તેં દાનેશમંદી અને સારા વિચારને છુપાવ્યા છે,

તો જાણ કે અમોએ કોઇ પાસેથીબી ખેરાજ અને મેહસૂલ સિવાય બીજું કાંઇ લીધું નથી-તે પણ તેઓનીજ પાસેથી કે જેઓ ખેરાજ આપવાની શક્તિ ધરાવતા હતા.

લોકોએ મને ઘણુંએ કહ્યું કે તે તો દુશ્મનો છે-ભૂંડા છે અને એહરેમનની ઓલાદના છે.

પણ હું કે જે ખોદાઈ વિચાર ધરાવનારો હતો-તેણે તેઓની સઘળી વાતો તુચ્છકારી કાઢી.

કે યઝદાન્ પઝીરોફ્તમ આન્ તાજો તખ્ત
ફેરાવાન્ કશીદમ અઝાન્ રન્જે સખ્ત
જહાન્ આફરીન્ દાવરે દાદે રાસ્ત
હમી રુઝગારી દેગરુ ગૂનહ ખાસ્ત
નબાશદ બગીતી જોઝ અઝ ખાસ્તે ઊય
ફેઝૂની નજૂઈમ દરૂ કાસ્તે ઊય
૨૪૩ બેજુસ્તીમ ખુશનૂદીએ દાદગરૂ
કે બખ્શેશ બફ્ફરોશ નદીદમ ગુઝરૂ
ચુ પુર્સદ કે મન્ કેહ્‌ગારે જેહાન્
બગૂયમ બદ્દ આશકારો નેહાન્
બપુર્સદ કે ઊ અઝ તો દાના તરસ્ત
બહરૂ નીકો બદ્દ બરૂ તવાના તરસ્ત
હમાન્ પુરૂ ગુનાહાન્ કે પીશે તો અન્દ
ન તીમારદારો ન ખીશે તો અન્દ
કે મન્ હરૂચે ગૂયન્દ અઝાન્ પસ હમાન્
કે તૂ બાઝ ગૂયન્દ બરૂ બદગમાન્
હમહ બન્દએ સીમો ઝરૂન્દો બસ
કસીરા નેયાબી તો ફર્યાદરસ
અઝીશાન્ તોરા દેલ પુરૂ આરાયેશસ્ત
ગુનાહે મરા નીઝ પાલાયેશસ્ત
નગુન્જદ તોરા ઈન્ સખુન દરૂ ખરદ
ન ઝીન્ જાને ઈન્ બદતનાન્ બરૂ ખરદ
વલીકેન્ મન અઝ બહરે બદ કામહરા
કે બરૂ ખાનદ ઈન્ પહલવી નામહરા
બેદાનદ કે ગોફ્તારહાએ દેરૂઘ
નબાયદ કે ગીરદ જે શાહાન્ ફેરૂઘ
૨૪૪ હમાન્ દરૂ જહાન્ યાદગારી બુવદ
ખેરદમન્દરા ઘમગોસારી બુવદ
પસ અઝ મા હરાન્ કસ કે ગોફ્તારે મા
બખાનન્દ દાનન્દ બાઝારે મા
બેહાને જહાન્ અન્દરીન્ બેન્ગરન્દ
જે ગોફ્તારો કેર્દારે મા બુગઝરન્દ
દેગરૂ આન્ કે ગોફ્તી કે અઝ ખાસ્તહ
જે દીનારૂ વઝ ગન્જે આરાસ્તહ
બયઝદાન્ ગુનહગારૂ ગશ્તી અઝીન્
બચશ્મે જહાન્ ખારૂ ગશ્તી અઝીન્
ન આઇને મા બૂદ ઈન્ અઝ નુખોસ્ત
કે અઝ દાદ અઝીન્ દેલ બેબાયદ્દત શોસ્ત
કે આઇને શાહાને પીશીન્ બુદ ઈન્
કે ઈશાન્ નેહાદન્દ આઇનો દીન્
બદીન્ કારૂ હમદાસ્તાન્ મૂબદાન્
બુઝોર્ગાનો બીદારૂ દેલ બેખ્રદાન્
બદીવાનહા શાહ બુગ્ઝાર્દન્દ
કઝાન્ પસ કસીરા નેયાઝાર્દન્દ
કે શાહાન્ બતાબો બમર્દાને મરૂદ
બદીનારૂ શાહી તવાનન્દ કરૂદ
૨૪૫ ચુ આબાદ બીનન્દ ગન્જ અઝ ખરાજ
હમાન્ લશ્કરો કેશ્વરો તખ્તે આજ
હમાન્ નીઝ આબાદ ગીતી જે શાહ
હમહ કેશ્વરો મરૂદુમે નીકુખાહ

તે તાજ અને તખ્ત મેં યઝદાન તરફથીજ કબૂલ્યું હતું-અને તેથીજ તે માટે ઘણી ભારી મેહનત વેઠી હતી.

પણ દુન્યા પયદા કરનારો સાચો ઇન્સાફી માલેક-વખત જુદીજ રીતે ફેરવવા માગતો હતો.

દુન્યામાં તેના ચાહવા સિવાય કાંઈ બીજું થતું નથી-તેના ઠીરેલા ઘટાડામાં હું વધારો કરવા માગતોજ નથી.

દાદગર દાવરના હોકમને તાબે થયો છું-નસીબમાં જે બનવાનું હોય છે તે કાંઈ આપણી કોશેશથી તળી જતું નથી.

જ્યારે જેહાનના પયદા કરનાર સાહેબ મને પૂછશે-ત્યારે હું તેને ઝાહેર તેમજ છપું સઘળું કહીશ.

તેજ સાહેબ પૂછશે કે જે તારાં કરતાં વધારે દાના છે-દરેક નેક અને બદ ઉપર વધારે શક્તિમાન છે.

પેલા જે ગુનાહ ભરેલાઓ કે તારી નઝદીક છે-તે તારા ગમ ખાનારા કે ખેશીઓ નથી.

મારે માટે તેઓ જે તને કહેશે તેવુંજ-તેઓ તારે માટે પણ તારા દુશ્મનોને કહેશે.

તેઓ સઘળા બસ રૂપાં અને સોનાનાજ ગોલામ બનેલા છે-કોઈ તને મદદ કરનારા મળશે નહીં.

એવા લોકોથી તારૂં દિલ ખુશહાલ છે-અને મારા પણ ગુનાહ સાફ થાય છે

આ મારૂં કહેવું તારી અકલમાં ઉતરવાનું નથી-અને એવા બૂંડાઓના જીવને પણ એથી કાંઇ ફાયદો પુગવાનો નથી,

તો પણ હું મારા દુશ્મનો કે જેઓ આ પહલવી ભાષામાં લખેલું મારૂં નામુ વાંચશે તેઓ માટે કહું છુ,

કે તેઓ સમજશે કે જૂઠી વાતો-પાદશાહો આગળ પ્રકાશ પકડી શક્તિજ નથી

આ દુન્યામાં એજ મારૂં નામુ યાદગારી તરીકે રહી જશે-અને એજ નામુ ડાહ્યા પુરૂષોનો ગમ ભૂલાવનારૂં બનશે.

અમારી પછી જે કોઇ કે અમારી આ હકીકત-વાંચશે, તેઓ અમારી હાલત સમજશે.

દુન્યાના મોટાઓ એમાં નઝર પુગાડશે-અને આ અમારી વાતોનું અને કામોનું તોલ કરશે.

બીજું એ કે તેં જે કહેવાડિયું કે 'માલ અસબાબ, દીનાર અને ભરેલો ખઝાનો સગેરવાથી,

તું યઝદાનનો ગુનેહગાર બન્યો છે-અને દુન્યાની આંખમાં તુચ્છ લેખાયો છે,'

તો તું સમજ કે પ્રથમથીજ મારી આદત નહીં હતી-કે મનમાંથી ઇન્સાફના વિચાર કાઢી નાખું.

કારણકે આગળા પાદશાહો કે જેઓએ રીત અને રેવાજ સ્થાપન કર્યા, તેઓનો તરીકો પણ એવીજ રીતનો હતો.

એ કામમાં વઝીરો, બુઝોર્ગો અને હુશ્યાર દિલના અકલમંદો પણ એકમત હતા.

મેહસુલી વહિવટદારો ઉપર તે કામ વગર ચિન્તાએ છોડવામાં આવ્યું હતું-કે જેથી કોઇ ઉપર સિતમ ગુઝારે નહીં.

તું જાણ કે પાદશાહો પોતાના દબદબા સાથ અને મર્દાને મર્દો સાથ-દીનારથીજ પાદશાહી કરવાને સમર્થ હોય છે.

જ્યારે તેઓ એની મેહસૂલથી ખઝાનો ભરેલો જોય છે-ત્યારેજ તેઓનું લશ્કર, મુલક તેમજ હાથીદાંતનું તખ્ત આબાદ થાય છે

ત્યારેજ પાદશાહથી સઘળો દેશ અને વફાદાર નોકરો આબાદ રહે છે.

સેપહબુદ કે બી ગન્જ શાહી કુનદ
હમહ કારહા બર તબાહી કુનદ
બેખાહદ હેરમ બન્દહ અઝ શાહરૂયાર
હમાન્ કેહતરો મેહતરે નામદાર
ઝને પાક દામન્ ઝે પાકીઝહ શુય
પેસર અઝ પેદર બૂદ દીહીમ જૂય
ચે કેહતર બેરાદર હમ અઝ મેહતરશ
બેખાહદ ચુ બીનદ કસાન્ બર દરશ
ચુ દેહકાને પુર માયહ અઝ બીમે તાજ
દેરમ બસ્તહ દારદ ઝે બહરે ખરાજ
ઝે મેહતર બેખાહદ હમ અઝ કેશત વરૂઝ
પદીદ આયદ અઝ ચીઝ નાઅરઝ અરૂઝ
ચુ અન્દર જહાન્ ગુમ શવદ તાજવર
બેયાબદ બસી રન્જ દેહકાન્ બબર
જહાન્ યકસર આબાદ બાશદ બતાજ
નદીદહ કસી તાજવર બી ખરાજ
હમાના શનીદી કે દાના ચે ગોફત
ચુ રાઝે સખુન બર કુશાદ અઝ નેહોફત
કે હરગહ કે ગર્દદ જહાન્દાર સોસ્ત
નબાશદ જહાન્ બીગુમાન્ તન્દુરોસ્ત
ચુનાન્ હમ કે દર ખાનહા કદખોદાય
ચુ સુસ્તી કુનદ પસ્ત ગર્દદ સરાય
દેગર આન્ કે ગોફતી કે અઝ તાખ્તન્
નેયાસૂદ અઝ રન્જો કીન્ આખ્તન્
અગર પાસોખે ગોફતહા બેશનવી
બગોફતારે બીદારે મન્ બેગ્રવી
ઝે ચીઝી કે પુર્સદ મરા કેર્દગાર
હમાના ન પીચમ બરૂઝે શુમાર
બઈરાન્ હરાનગહ કે આસૂદહ શાહ
બહર કેશવરી બર નદારદ સેપાહ
બેયાયદ ઝે હરજાય દુશમન બકીન્
પુર આશૂબ્ ગર્દદ સરાસર ઝમીન્
ન ઈન્ ગન્જહા ગેરૂદ મન્ કર્દહ અમ
કે ગરૂદ અઝ બુઝોર્ગાન્ બરઆવરૂદ અમ
નેયાગાને બીદારો શાહાને મા
સેતૂદહ દેલો નીકખાહાને મા
મેયાનહા બેબસ્તન્દ ખુદ બા સેપાહ
ઝે હરસૂ બદુશમન બેબસ્તન્દ રાહ
બહર કેશવરી દર નેહાદન્દ ગન્જ
નેયાબન્દ ગન્જ અર ન બીનન્દ રન્જ
ગુનહગાર ચૂબીનહ આમદ ઝે રય
બદઅન્દીશો બદ ગઉહરો શૂમ પય
હમહ ગન્જહાએ કોહન બર ગેરેફત
બહર કેશવરી કોશતન અન્દર ગેરેફત
ઝે દીનાર વઝ ગઉહરે શાહવાર
ઝે યાકૂતો અઝ તાજે ગઉહર નેગાર
હમાન્ જામહો તખ્તે શાહનશેહી
બેબોર્દ બેશુદ ગન્જહા ઝુ તેહી
બોઝ અઝ આલતે જન્ગ્ ચીઝી નમાન્દ
હમહ ગન્જહાએ કોહન બર ફેશાન્દ

જે પાદશાહ કે વગર ખઝાને પાદશાહી કરે છે-તે પોતાનાં સઘળાં કામો ઊંધાં વાળે છે.

ગોલામો તેમજ નાના અને મોટા નામદારો પણ પોતાના પાદશાહ પાસેથી પૈસાજ માગે છે.

પોતાના પાકીઝેહ ધણીથી એક પાકદામન ઓરત પણ પૈસાજ માગે છે-એક બેટો પણ પોતાના પાદશાહ બાપ પાસેથી તખ્તની ખાહેશ કરે છે.

શું એક નાનો ભાઇ જ્યારે પોતાને બારણે નોકરો ઉભેલા જોય છે ત્યારે તે પોતાના વડા ભાઈ પાસ પૈસાજ માગે છે.

એક તવંગર ખેડુત પણ સરકારની ધાસ્તીથી-ખરાજને માટે પૈસા બાંધીજ રાખે છે.

મોટા તેમજ નાના ખેડુત પાસેથી મેહસૂલ લેવાય છે-નજીવી દેખાતી વસ્તુમાંથી પણ મોટી આવક ઉત્પન્ન થાય છે,

જ્યારે દુન્યામાંથી એક પાદશાહ જતો રહે છે-ત્યારે ખેડુતને ઘણી હાડમારી ખમવી પડે છે.

દુન્યા પાદશાહથીજ આબાદ રહે છે કોઇએ મેહસૂલ લીધા વગરનો પાદશાહ જોયોજ નથી.

ખચીત તેં સાંભળ્યું તો હશે કે એક દાના શખ્સે જ્યારે છૂપી વાતનો ૨૪૬
ભેદ ઝાહેર કીધો ત્યારે તેણે શું કહ્યું?

કે 'જ્યારે એક પાદશાહ નબળો પડી જાય છે-ત્યારે બેશક તેનો મુલક આબાદ રહેતો નથી.

જેવી રીતે કે ઘરનો ધણી જ્યારે સુસ્ત પડી જાય છે ત્યારે ઘર પડી ભાગે છે.'

બીજું જે તેં કહ્યું કે 'લડાઈ કરવાથી, મેહનત કરવાથી અને કીનો લેવાથી હું ધરાયો નહીં.'

અગરજો આ તારા સખુનોનો જવાબ સાંભળવો હોય-તો મારી બાહોશ વાત ઉપર ધ્યાન આપ.

જે પણ ચીઝ માટે મને ખુદાતાલા પૂછશે-તે માટે હું કયામતને દહાડે ખચીત આનાકાની કરીશ નહીં.

જ્યારે કે પાદશાહ ઇરાનમાં અયશ આરામમાં પડે-અને મુલકે મુલક નેગેહબાની માટે લશ્કર નહીં રાખે,

ત્યારે કીનો લેવા માટે દરેક જગ્યાએથી દુશ્મનો ચઢી આવે-અને તમામ મુલક ગભરાટ ભરેલો થાય.

મેં એકલાએજ કાંઈ મોટાઓની ગર્દ કાઢી નાખીને આવા ખઝાના એકઠા કર્યા નથી.

પણ અમારા બાહોશ નેયાગાનોએ અને પાદશાહોએ-અમારા વખાણ પામેલા અને નેકખાહોએ,

પોતે લશ્કર સાથ કમર બાંધીને-ચો તરફથી દુશ્મનનો રસ્તો રોકીને, ૨૪૭

દરેક મુલકમાં ખઝાનો ભેગો કીધો હતો-અગરજો તેઓ મેહનત નહીં કરતે તો ખઝાનો પણ નહીં મેળવતે.

ગુનેહગાર, બૂરા વિચારનો, બૂરી બુન્યાદનો અને નેહસ્ત કદમનો ચૂબીનેહ રયથી અહીં આવ્યો,

તેણે આગળો તમામ ખઝાનો લઈ લીધો-અને દરેક મુલકમાં ખૂના મર્કી ચલાવી.

દીનાર અને પાદશાહોને લાયકનાં ગોહરોમાંથી-તેમજ યાકૂત અને ગોહર જડિત તાજોમાંથી,

તેમજ કપડાં અને શેહન્શાહી તખ્ત-એ સઘળું તે લઇ ગયો અને તેનાથી ખઝાનાઓ ખાલી થઈ ગયા.

લડાઈનાં હથિયારો સિવાય બીજી કોઈ ચીઝ બાકી રહી નહીં-તેણે આગળો તમામ ખઝાનો ઉરાડી દીધો.

ચુનાન્ ખાસ્ત ચઝહાને પીરૂઝગરૂ
કે મારા દેહદ અખ્તરે નીકુ બરૂ
બરાયો બરૂયેશ બેબસ્તમ્ મેયાન્
બુદો નામદારાને ઈરાનેયાન્
સેપહબુદ ફેરેસ્તાદમ અઝ ચારૂ સૂય
ગુઝીદહ બુઝોર્ગાને આઝાદહ ખૂય
૨૪૮ યકી દરૂ ખોરાસાન્ યકી બાખ્તરૂ
દેગરૂ કેશવરે નીમરૂઝો ખઝરૂ
ઝે બરૂતાસો અઝ ચીન્ સેપહ રાન્દીમ
સેપહબુદ બહરૂ જાય બેન્શાન્દીમ
બેબોર્દીમ બરૂ દુશ્મનાન્ તાખ્તન્
નેયારસ્ત કસ ગર્દન્ અફ્રાખ્તન્
ચુ દુશ્મન ઝે ગીતી પરાગન્દહ શુદ
હમહ ગન્જે મા યક્સરૂ આગન્દહ શુદ
હમહ બૂમ શુદ પીશે મા કારૂગરૂ
ઝે દર્યા કશીદન્દ ચન્દાન ગોહરૂ
કે મલ્લાહ ગશ્ત અઝ કશીદન્ સેતૂહ
મરા બૂદ દર્યાઓ હામૂનો કુહ
ચુ ગન્જે દેરમહા પરાગન્દહ શુદ
ઝે દીનારે નવ બદ્રહ આગન્દહ શુદ
ઝે યાકૂત વઝ ગઉહરે શાહવારૂ
હમાન્ જામહો આલતે કારૂઝારૂ
ચુ દીહીમે મા બીસ્તો શશ સાલહ ગશ્ત
ઝે પુરૂ ગઉહરી ગન્જહા માલહ ગશ્ત
દેરમરા યકી સીખે નવ સાખ્તમ
ઝુએ શાદીઓ ફરૂખી તાખ્તમ
૨૪૯ બદાન્ સાલ ચૂન્ બાઝ જોસ્તમ શુમારૂ
ચુ સદ બારૂ દીનારૂ બુદ સદ હઝારૂ
પુરૂ આગન્દહ અફ્ગન્દહ બન્દ આરસી
હમાન્ નીઝ પયદાવસી પારસી
બહરૂ બદ્રઈ દરૂ દહો દુ હઝારૂ
પુરાગન્દહ દીનારૂ બુદ શાહવારૂ
જોઝ અઝ બાઝો દીનારે હેન્દુસ્તાન્
ચે અઝ કેશવરે રૂમો જાદુસ્તાન્
જોઝ અઝ હદયહો બાઝે હરૂ કેશવરી
ઝે હરૂ નામદારીઓ હરૂ મેહતરી
જોઝ અઝ રસ્મો આઇને નવરૂઝો મેહરૂ
ઝે અસ્પાનો અઝ બન્દએ ખૂબચેહરૂ
જોઝ અઝ જઉશનો ખૂદો ગૂપાલો તીઘ
ઝે મા ઈન્ નબૂદી કસીરા દેરીઘ
જોઝ અઝ મુશ્કો કાફૂરો ખઝઝો સમૂરૂ
ઝે ગોર્ગે સપીદો ઝે કીમાલો બૂરૂ
હરાન્ કસ કે મારા બુદી ઝીરૂદસ્ત
ચુનીન્ બારૂહા બરૂ હયૂનાન્ બેબસ્ત
હમી તાખ્તન્દી બદરૂગાહે મા
ન પીચીદ ગર્દન્ કસ અઝ રાહે મા
૨૫૦ ઝે હરૂ દરૂ ફેરાવાન્ કશીદીમ રન્જ
બદાન્ તા બેયાગન્દ અઝીન્ ગૂનહ ગન્જ
દેગરૂ ગન્જે ખઝરાઓ ગન્જે અરૂસ
કુજા દાશ્તીમ અઝ પયે રૂઝે બૂસ

ફતેહમંદ યઝદાને એવું ચાહ્યું-કે નેક સેતારાની ચાલથી અમોને ફળ મળે.

જેથી અકલ અને કોશેશ સાથ મેં પોતે તેમજ ઇરાની નામદારોએ કમર બાંધી.

મેં ચારો બાઝૂએ સ્વતંત્ર ખવાસના ચુંટી કાઢેલા મોટા સરદારો મોકલ્યા,

એકને ખોરાસાનમાં બીજાને બાખ્તરમાં-ત્રીજાને નીમરૂઝના મુલકમાં અને ચોથાને ખઝરમાં મોકલ્યો.

મે બર્તાસ અને ચીન તરફથી લશ્કર ચલાવ્યું-અને દરેક ઠેકાણે સરદારો મુકરર કીધા

હું દુશ્મનો ઉપર હમ્લો લઈ ગયો-કોઈ પણ શખ્સ મારી સામે ગર્દન ઉઠાવી શક્યું નહીં.

જ્યારે દેશમાંથી દુશ્મનો પરાગન્દે થઈ ગયા-ત્યારે મારો ખઝાનો સઘળો ભરપુર થયો

તમામ મુલક મારી આગળ તાબેદાર બન્યો-દર્યામાંથી એટલાં બધાં મોતી બાહેર કાઢયાં,

કે ખલાસીઓ તેને લઈ જતાં થાકી ગયા-શું દર્યા, મયદાન કે પહાડ મારા તાબેદાર થયા.

જ્યારે દિરમોનો જૂનો ખઝાનો પરાગન્દે થઈ ગયો-ત્યારે તેને બદલે નવા દીનારથી કોથળીઓ ભરાઈ ગઇ.

યાકૂત અને પાદશાહોને લાયકનાં ગોહરોથી-તેમજ કપડાં અને લડાઈનાં હથિયારોથી ખઝાનો ભરાયો.

જ્યારે મારાં રાજ્યને છવીસ વર્ષ પસાર થયાં-અને પુષ્કળ ગોહરોથી ખઝાના ભરપુર બન્યા,

ત્યારે દિરમો ઉપર નવા સિક્કા પડાવ્યા-અને ત્યાર બાદ ખુશહાલી અને મોજમઝાહ ભોગવવા માંડી.

તે વર્ષમાં જ્યારે મેં ગણત્રી કાઢી ત્યારે એક કરોડ દીનાર નીકળ્યા.

'આરસી' સિક્કાઓની થેલીઓ ભરપુર ભરેલી હતી-તેજ સિક્કા કે જે ફાર્સીમાં 'પયદાવસી' તરીકે જણાયલા છે.

દરેક થેલીમાં બાર બાર હઝાર-પાદશાહોને લાયકના દીનાર ભરેલા હતા.

એ સિવાય હિંદુસ્તાનનું ખેરાજ અને દીનાર તેમજ શું રૂમના મુલકોનું અને જાદૂસ્તાનનું ખેરાજ હતું.

એ સિવાય દરેક મુલક, દરેક નામદાર અને દરેક સરદાર તરફના હદયા અને ખેરાજ હતું.

એ સિવાય નવરૂઝ અને મેહરંગાનનાં જશનોની રાહરીતી પાળવાની-તેમજ ઘોડાઓ અને ખૂબસૂરત બાંદીઓ,

તેમજ બખ્તરો, લડાઇમાં પેહેરવાની ટોપીઓ ગોર્ઝો અને તલવારો-જે રૈયતને બખ્શવાને હું આનાકાની નહીં કરતો હતો.

તેમજ કસ્તુરી, કપૂર, ખઝ અને સમૂરના બાલવાળાં ચામડાં-સફેદ વરૂ, રાતા અને કબૂદ ઘોડાઓ વગેરે,

આવો સઘળો અસબાબ મારા તાબેદાર નોકરો ઊંટ ઉપર લાધતા હતા.

અને મારી દરબારમાં આવતા હતા-કોઇએ પણ મારી રીતભાતથી પોતાની ગર્દન ફેરવી નહીં હતી.

મેં દરેક ઠેકાણે પુષ્કળ રંજ ખેંચી છે-જેથી આવી રીતનો ખઝાનો ભેગો થયો છે.

વળી 'ગંજે ખઝરા' અને 'ગંજે અરૂસ'-કે જે અમોએ સખ્તીના દહાડાને માટે ભેગો કીધો હતો.

ફેરાવાન્ ઝે નામશ સખુન્ શાન્દીમ
બફર્જામ બાદ આવરશ ખાન્દીમ
ચુનીન્ બીસ્તો શશ સાલ્ તા સીઓ હશ્ત
બજોઝ બારૂઝૂ ચરૂખ બરૂ મા નગશ્ત
હમહ્ મેહુતરાન્ ખુદ તન્ આસાન્ બુદન્દ
બદ અન્દીશ ચકુસરૂ હેરાસાન્ બુદન્દ
કુનૂન્ ચૂન્ શનીદમ ઝે ફર્માને તૂ
જહાનરા બદ આમદ ઝે પયમાને તૂ
નમાનદ કસ અન્દરૂ જહાન્ રામશી
નબાયદ ગુઝીદન્ જોઝ અઝ ખામશી
હમી કરૂદ ખાહી જહાન્ પુરૂ ગઝન્દ
પુરૂ અઝ દરૂદ કારીઓ નાસૂદમન્દ
હમાન્ પુરૂ ગઝન્દાન્ કે નઝદે તો અન્દ
કે તીરહ્ શબાન્ ઊરૂમઝદે તો અન્દ
હમી દાદ ખાહન્દ તખ્તત બબાદ
બદાન્ તા નબાશી બગીતી તો શાદ
ચુ બૂદી ખેરદમન્દ નઝદીકે તૂ
કે રઉશન્ બુદી જાને તારીકે તૂ
બદાદન્ નબૂદી કસીરા ઝેયાન્
કે ગન્જી રસીદી બઅર્ઝાનેયાન્
અયા પૂરે કમ રૂઝો અન્દકૂ ખરદ
રવાનત ઝે અન્દીશહ્ રામેશ બરદ
ચુનાન્ દાન્ કે ઇન્ ગન્જે મા પેશતે તોસ્ત
ઝમાનહ્ કુનૂન પાકૂ દરૂ મેશતે તોસ્ત
હમ આરાયેશે પાદશાહી બુવદ
જહાન્ બી દેરમ દરૂ તબાહી બુવદ
શવદ બી હેરમ શાહ્ બી દાદગરૂ
તેહી દસ્તરા નીસ્ત ઝૂરો હેનરૂ
બબખ્શેશ નબાશદ વરા દસ્તગાહ્
ફેસૂસીશ ખાનન્દ હરૂ કસ ન શાહ્
વરૂઅયદૂન્ કે અઝ તૂ બદુશ્મન્ રસદ
હમહ્ બુત બદસ્તે બરહ્મન્ રસદ
ઝે યઝદાન્ પરસ્તન્દહ્ બીઝારૂ ગશ્ત
વઝૂ નામો આવાઝે તૂ ખારૂ ગશ્ત
ચુ બી ગન્જ બાશી નેયાબી સેપાહ્
તોરા ઝીરૂદસ્તાન્ નખાનન્દ શાહ્
સગ્ આન્ બેહ્ કે ખાહન્દએ નાન્ બુવદ
ચુ સીરશ કુની દુશ્મને જાન્ બુવદ
દેગરૂ આન્ કે ગોફ્તી ઝે કારે સેપાહ્
કે દરૂ બૂમહા બરૂ નેશાન્દમ બરાહ્
ઝે બીદાનેશીત આન્ નેયાયદ પસન્દ
નદાની હમી રાહે સૂદ અઝ ગઝન્દ
ચુનીનસ્ત પાસોખ કે અઝ રન્જે મન્
ફરાઝ આમદ ઇન્ નામવરૂ ગન્જે મન્
ઝે બીગાનગાન્ શહ્રૂહા બેસ્તદમ
હમહ્ દુશ્મનાનરા બહમબરૂ ઝદમ
બદાન્ તા બઆરામ બરૂ તખ્તે નાઝ
નેશીનીમ બી રન્જો ગર્મો ગોદાઝ
સવારાન્ પરાગન્દહ્ કર્દમ બમરૂઝ
પદીદ આમદ અઝકૂન્ ઝે નાબારૂઝ બારૂઝ

તેનું નામ રાખવા માટે ઘણીક તકરાર ચલાવી હતી-શેવટે તેનું નામ 'બાદ આવર' રાખ્યું હતું.

એવાં છવીસથી આડત્રીસ વર્ષ સુધી-ફરતો આસ્માન અમારી ઇચ્છા પ્રમાણેજ ફર્યો.

એ વખતમાં સઘળા સરદારો પોતે સુખી હતા-સઘળા દુશ્મનો બીતા રહેતા હતા.

હવે મેં જ્યારથી તારાં ફર્માન માટે સાંભળ્યું છે-ત્યારથી તારાં નબળાં વચનોથી દેશમાં બદી પંથરાઈ છે.

દેશમાં કોઈ પણ ખુશહાલ રહી શકતું નથી-એ બાબતમાં તો હવે ચૂપકીદીજ એખ્તયાર કરવી જોઇએ.

તું દેશને નુકસાન ભરેલો, દર્દ ભરેલો અને ફાયદા વગરનો કરવા ચાહે છે.

તેમજ જે નુકસાનકારક શખ્સો કે તારી નઝદીક છે-કે જેઓ અંધારી રાતે તારા બૃહસ્પતિ સેતારા થયલા છે,

તેઓ તારાં તખ્તને બરબાદ કરવા ચાહે છે-કે જેથી તું દુન્યામાં ખુશી રહી શકે નહીં,

જો તારી નઝદીક કોઈ અકલમંદ શખ્સો હતે-કે જેથી તારો સીઆહ ૨૫૧
જીવ રોશન બનતે,

તો પછી તારી બક્ષેશથી કોઇને કશું નુકસાન નહીં પુગતે-કારણકે તેવી દાનાઈભરી સખાવતથી હાજતમદોનેજ સારી દઉલત મળતે.

ઓ નાની ઉમરના અને થોડી અકલના બેટા!-સારી રીતે વિચાર કરવાથીજ તારો જીવ ખુશહાલ થશે.

તું એમજ સમજજે કે આ મારો ખઝાનોજ તારો મદદગાર છે-હમણા સઘળો ઝમાનો તારાજ હાથમાં છે.

એ ખઝાનોજ પાદશાહીનો સણગાર છે-પેસા વગર દેશ ખરાબીમાં આવી પડે છે.

પૈસા વગરનો પાદશાહ ઝુલ્મગાર બને છે-ખાલી હાથવાળામાં ઝોર અને પરાક્રમ હોતાંજ નથી

તેનામાં બક્ષેશ કરવા માટેની શક્તિ હોતીજ નથી-દરેક જણ તેની ઠઠ્ઠા મશ્કરી કરે છે કોઈ પાદશાહ કહેતું નથી.

અગરજો એ ખઝાનો તારી પાસેથી દુશ્મનના હાથમાં જશે-તો બ્રાહ્મણના હાથમાં સઘળી મૂર્ત્તિઓ જવા જેવું થશે (યાને દુશ્મનને ફાવતું થશે).

તે ગોયા ખોદાનો પૂજારી ખોદાથી બેઝાર બન્યા બરાબર ગણારો-અને તેથી તારૂં નામ અને કીર્ત્તિ ઝાંખાં પડી જશે.

અને જ્યારે તું ગંજ વગરનો થશે ત્યારે તને લશ્કર પણ નહી મળશે-અને તારા નોકરો તને પાદશાહ તરીકે પણ નહીં કહેશે.

કુતરો તેજ ભલો કે જે રોટલીનો તલબગાર રહે-જો તું તેને ધરાયલો ૨૫૨
કરશે તો તે તારા જીવનો દુશ્મન બનશે.

બીજું જે તેં લશ્કરી કારોબાર માટે કહ્યું-કે મેં તે મુલકે મુલક ગોઠવી મૂક્યું.

તે તારી કમઅકલને સબબે તને ઠીક લાગતું નથી-નુકસાન કરતાં ફાયદાનો માર્ગ શું છે તે તું પિછાનતોજ નથી.

તેનો જવાબ એવો છે કે મારી મેહનતથી આ મારો નામીચો ખઝાનો ભેગો થયો છે.

મેં બેગાનાઓના હાથમાંથી આપણાં શેહરો લઈ લીધાં છે-અને તમામ દુશ્મનોને ઊંધા પાડયા છે.

કે જેથી આપણે આરામ સાથ નાઝ ભરેલાં તખ્ત ઉપર-નિરાન્તે તકલીફ વગર બેસીએ.

મેં મુલકમાં સવારો છોડી મૂક્યા-જેથી હાલ નાલાયકોમાંથી લાયક કેટલા છે તે જણાઇ આવ્યું.

ચુ અઝ હર્ સુઈ બાઝ્ ખાની સેપાહ્
કુશાદહ્ બેબીનહ્ બદ્ અન્દીશ્ રાહ્
કે ઈરાન્ ચુ બાધીસ્ત ખુર્રમ બહાર્
શેગોફ્તહ્ હમીશહ્ ગુલે કામગાર્
પુર્ અઝ નર્ગેસો સીબો નારો બેહી
ચુ પાલીઝ્ ગર્દદ્ ઝે મર્દુમ તેહી
૨૫૩ સપરૂધમ્ યકાયક્ ઝે બુન્ બર્કનન્દ્
હમહ્ શાખે નારો બેહી બેશ્કનન્દ્
સેપાહો સેલીહસ્ત દીવારે ઊય
બબુર્જન્દ હમહ્ તીરહા ખારે ઊય
અગર્ બેફ્ગની ખીરહ્ દીવારે બાઘ્
ચે બાઘો ચે દશ્તો ચે દર્યાઓ રાઘ્
નેગર્ તા તો દીવારે ઊ નફ્ગની
દેલો પોશ્તે ઈરાનેયાન્ નશ્કની
કઝાન્ પસ્ બુવદ્ ધારતો તાખ્તન્
ખોરૂશે સવારાનો કીન્ આખ્તન્
ઝનો કૂદકો બૂમે ઈરાનેયાન્
બઅન્દીશએ બદ્ મનેહ્ દર્ મેયાન્
ચુ સાલી ચુનીન્ બર્ તો બર્ બુગ્ઝરદ્
બેશ્દમન્દ્ ખાનદ્ તોરા બી ખરદ્
મન્ અયદૂન્ શનીદમ કે જાએ મેહી
હમી મર્દુમે નાસઝારા દેહી
ચુનાન્ દાન્ કે નૂશીરવાને કોબાદ્
બઅન્દર્ઝ નામહ્ ચુનીન્ કર્દ્ યાદ્
કે હર્ કે સેલીહશ્ બદુશ્મન્ દેહદ્
હમી ખીશ્તન્રા બકોશ્તન્ દેહદ્
૨૫૪ કે ચૂન્ બાઝ્ ખાહદ્ કે આયદ્ બકાર્
બદ્ અન્દીશ બા ઊ કુનદ્ કાર્ઝાર્
દેગર્ આન્ કે દાદી ઝે કયસર્ પયામ
મરા ખાન્દી બદ્દેહો ખીરા કામ
સુખુનહા ન અઝ યાદગારે તો બૂદ્
કે ગોફ્તારે આમૂઝગારે તો બૂદ્
વફા કર્દને ઊઓ અઝ મન્ જફા
તો કય ખુદ્ શેનાસી જફા અઝ વફા
બદાન્ પાસોખ ઇન્ આયદ્ અય કમ ખરદ્
બગૂયમ જોઝ્ ઈન્ નીઝ્ કન્દર્ ખરદ્
તો દઅવી કુની હમ તો બાશી ગવા
ચુનીન્ મર્દે દાનેશ નદારદ્ રવા
ચુ કયસર્ ઝે ગર્દે બલા રોખ બેશુસ્ત
બમર્દી ચુ પર્વીઝ્ દામાદ્ જોસ્ત

હરાન્ કસ કે ગીતી બબદ્ નસ્પરદ્
બમગ્ઝ્ અન્દરશ્ ઈચ્ બાશદ્ ખરદ્
બેદાનદ્ કે બહરામ બસ્તહ્ મેયાન્
અબા ઊ યકી ગશ્તહ્ ઇરાનેયાન્
બરૂમી સેપાહી નશાયદ્ શેકસ્ત
નશાયદ્ રવાન્ રીગ્ બર્ કૂહ્ બસ્ત
૨૫૫ બદાન્ રઝ્મ યઝ્દાન્ મરા યાર્ બૂદ્
સેપાહે જહાન્ પીશે મન્ ખાર્ બૂદ્

જો તું ચો તરફથી લશ્કરને પાછું બોલાવી લેશે-તો દુશ્મનો પોતાનો માર્ગ ખુલ્લો થયલો જોશે.

કારણકે ઇરાન ખુશી ભરેલા બહારની મિસાલનો એક બાગ છે-જ્યાં હમેશે મનગમતાં ફૂલો ખીલેલાંજ રહે છે.

તે બાગ નર્ગેસ, સેબ, દાડમ, અને બેહી ફળોથી ભરેલોજ છે-જ્યારે તે બાગ માણુસોથી ખાલી થશે,

ત્યારે દુશ્મનો રેહાનને જડમૂળથી ઉખેડી નાખશે-તેમજ દાડમ અને બેહી ફળની ડાળીઓ સઘળી તોડી નાખશે.

લશ્કર અને હથિયાર એતો તે બાગની દીવાર છે-અને તીર તેના કિલ્લા છે.

અગરજો તું વગર સમજે તે બાગની દીવાર તોડી પાડશે-તો શું બાગ કે મયદાન, શું નદી કે શું જંગલ સઘળું સરખુંજ થઈ પડશે.

સંભાળજે તું તેની દીવાર તોડી ના પાડતો-અને ઈરાનીઓનાં દિલ અને પીઠ ભાંજી ના નાખતો.

નહીં તો કે તેથી લૂટફાટ અને હુમ્લાઓ શુરૂ થશે-સવારોના પોકારો અને લડાઇ ચાલશે.

એવા તારા બૂરા વિચારે કરી ઈરાનીઓનાં બાયડી છોકરાં અને મુલકને તે ખરાબીમાં ના હોમાવતો

અગરજો એવીજ રીતનું એક વર્ષ તારી ઉપર પસાર થઈ જશે-તો અકલમંદ માણુસ તને બેવકૂફજ ગણુશે.

મેં એમ સાંભળ્યું છે કે મોટી મોટી પદવીઓ-તું નાલાયક માણસોને આપે છે.

તું જાણુ કે કોબાદના બેટા નોશીરવાને પોતાનાં વસીયત નામામાં એમ કહ્યું છે,

કે 'જે કોઈ પોતાનાં હથિયાર દુશ્મનને આપે છે-તે પોતાને મારવા માટેજ આપે છે.

કારણકે જ્યારે તે કામ પડજે પાછાં માગે છે-ત્યારે દુશ્મન તેની સામેજ લડવા નીકળે છે'

બીજું જે તેં કયસરની વાત કહેવાડી-અને મને હીચકારો અને મતલબીઓ કહ્યો,

તો એ સખુનો કાંઇ તારા પોતા તરફના નહીં હતા-કેમકે તે સઘળા સખુનો તારા શીખવનાર તરફના હતા.

કયસરની વફાદારી અને મારી બેવફાઇની વાતો તેં મને કહેવાડી છે ખરી-પણ વફાદારી શું અને બેવફાઇ કોણુને કહેવી તે તને ખબર નથી.

ઓ બેવકૂફ! એનો જવાબ તને કહું છું અને સાથે બીજું પણ કહું છું કે તને કામ લાગે.

તું પોતે એક વાતનો દાવો કરે છે અને પોતેજ તેનો સાક્ષી પણ બને છે-એવી વાત અકલમંદો વાજબી ગણુતા નથી.

જ્યારે કયસરે આફતની ધૂળથી પોતાનો ચેહરો ધોઇ કાઢયો (યાને આફતમાં નહીં પડવા માગ્યું)-ત્યારે તેણે પર્વીઝ જેવા એક બહાદુર શખ્સને પોતાનો દામાદ બનાવ્યો.

જે કોઈનાં મગઝમાં કાંઇ પણ અકલ હોય છે તે પોતાનો દેશ ખરાબીમાં નાખતો નથી.

જાણવું કે બેહરામ લડવા તૈયાર થયો હતો-અને ઇરાનીઓ તેની સાથ મળી ગયા હતા.

રૂમી લશ્કરથી બેહરામને મેં હરાવ્યો નથી-ઉડતી રેતી કાંઇ પહાડ ઉપર ઠરે નહીં.

તે લડાઇમાં યઝદાન મારો મદદગાર હતો-જેથી દુન્યાનું લશ્કર મારી આગળ તુચ્છ હતું.

શેનૂદન્હ ઈરાનેયાન્ આન્ચે બૂદ
તોરા નીઝ્ અઝીશાન્ બેબાયદ શેનૂદ
મરા નીઝ્ ચીઝી કે બાયેસ્ત કરૂદ
બજાએ નેયાતૂસ રૂઝે નબરૂદ
ઝે ખૂબીઓ અઝ્ મરૂદુમી કર્દહ્ અમ
બપાદાશી આન્ રૂઝ નરમર્દહ્ અમ

બગૂયદ તોરા ઝાદ ફરૂરોખ્ હમીન્
જહાન્રા બચશ્મે જવાની મબીન્
ગોશસ્પ્ આન્ કે બુદ નીઝ્ ગન્જૂરે મા
હમાન્ મૂબદે પાકો દસ્તૂરે મા
કે દર્ ગન્જે મા બદ્રહ્ બુદ સદ હઝારૂ
કે દાદમ બદાન્ રૂમેયાન્ યાદગારૂ
નેયાતૂસરા મોહુરહ્ દાદમ હઝારૂ
હમાન્ ઝરૂરે સુર્ખો હમાન્ ગૂશવારૂ
કુજા સન્ગ્ હર્ મોહુરઈ બુદ હઝારૂ
ઝે મેસ્કાલ ગન્જી કે કર્દમ શુમારૂ
બદીનગૂનહ્ પુર્ દુરૂરે ખૂશાબ્ સદ
દરૂ મર્દે દાના નદીદ ઈચ્ બદ
કે હર્ ગઉહરીરા બહા સી હઝારૂ
બેદાદી દેરમ મર્દે ગઉહર્ શુમારૂ
સદ અસ્પે ગેરાન્માયહ્ પન્જહ્ બઝીન્
હમહ્ કર્દહ્ અઝ્ આખુરે મા ગઝીન્
દેગર્ વીઝહ્ બા જુલ્લે દીબા બુદન્દ
કે દર્ દશ્ત બા બાદ હમતા બુદન્દ
બનઝદીકે કયસર્ ફેરેસ્તાદમ ઈન્
પસ્ અઝ્ ખાસ્તહ્ ખાન્દમ આફરીન્
ઝે દારે મસીહા કે ગોફ્તી સોખન્
બગન્જ્ અન્દર્ અફ્ગન્દહ્ ચૂબી કોહન્
નબુદ ઝાન્ મરા ઇચ્ સૂદો ઝેયાન્
ઝે તર્સા શનીદી તો આવાઝે આન્
શેગેફ્ત આમદમ ઝાન્ કે ચૂન્ કયસરી
સરફ્રાઝ મર્દીઓ કુન્દાવરી
હમહ્ ગેરૂદ બર્ ગેર્દે ઊ બેખ્રદાન્
હમહ્ ફયલસૂફો રદો મૂબદાન્
કે યઝ્દાન્ ચેરા ખાનદ આન્ કુશ્તહ્રા
હમ ઇન ચૂબે ખુશ્કે તબહ્ ગશ્તહ્રા
ગર્ આન્ દારે બી કાર્ યઝ્દાન્ બુદી
સરે માહ્રા ઊરૂઝ્દ આન્ બુદી
બેરફ્તી બુદ અઝ્ ગન્જે મા નાગહાન્
મસીહા શુદ ઊ નીસ્તી દર્ જહાન્
દેગર્ આન્ કે ગોફ્ની કે પુઝેશ બેગૂય
કુનૂન્ તૂબહ્ કુન્ રાહે યઝ્દાન્ બેજૂય
વરા પાસોખ્ ઈન્ બુદ કે રીઝન્દહ્ બાદ
ઝબાનો લબો દસ્તો પાએ કોબાદ
મરા તાજ્ યઝ્દાન્ બસર્ બર્ નેહાદ
પઝીરોફ્તમો ગશ્તમ અઝ્ દાદ શાદ
બયઝ્દાન્ સેપોર્દમ ચુ ઊ બાઝ્ ખાસ્ત
નદાનમ ઝબાન્ દર્ દહાનત ચેરાસ્ત

જે કાંઇ બન્યું હતું તે ઇરાનીઓએ સાંભળ્યું છે-તારે પણ તેઓથી સાંભળવું જોઇએ.

લડાઇને દહાડે નેયાતૂસ સાથ મારે પણ જે કાંઇ કરવું ઘટતું હતું,

તે મેં ખૂબીથી અને ઇન્સાનિયતપણાને છાજતું કીધું હતું-તેને તે દિવસનો બદલો આપવા માટેની મેં કાંઈ પણ ગણત્રી રાખીજ નહીં હતી (યાને પુષ્કળ આપ્યું હતું).

એ સઘળી વાત તને ઝાદફરરોખ કહેશે-તું દુન્યાને જવાનીની આંખોએ ના જો.

વળી ગોશસ્પ કે જે મારો ખઝાન્ચી તેમજ પવિત્ર મોબેદ અને મારો વડો વઝીર હતો તે પણ તને કહેશે,

કે મારા ખઝાનામાં જે એક લાખ થેલી હતી-તે સઘળી મેં રૂમીઓને ઇનામ તરીકે આપી દીધી.

વળી નેયાતૂસને ઝુંડા ઉપર લગાડવાના સોનાના હઝાર મોહરા (ગોળા) આપ્યા-તેમજ નક્કર સોનું અને કાનની બાલીઓ આપી હતી.

જે દરેક મોહરાનું વઝન જ્યારે મેં ગણત્રી કરાવી ત્યારે હઝાર મિસ્કાલ થયું હતું.

તેવીજ રીતે સો આબદાર મોટાં મોતીઓ-કે જેમાં ઝવેરીઓએ કશી પણ ખામી જોઇ હતી નહીં.

અને દરેક મોતીની કીમત ઝવેરીઓએ ત્રીસ ત્રીસ હઝાર દિરમની ૨૫૬
આંકી હતી, તે આપ્યાં હતાં,

વળી સો અરબી ઘોડા જેમાં પચાસ ઝીન સાથના હતા-અને જે સઘળા અમારા તબેલામાંથી ચુંટી કાઢેલા હતા.

વળી બીજા ખાસ રેશમી કપડાંની ઝૂલ સાથના હતા-અને જેઓ મયદાનમાં ગોયા પવનનાજ સાથી હતા,

તે સઘળું મેં કયસરની નઝદીક મોકલ્યું-અને તે હદયા પૂઠે તેની તારીફ પણ ગાઈ હતી.

વળી તેં ક્રાઇસ્ટની શૂળી કે જે એક લાકડાંનો જૂનો કકડો ખઝાનામાં પડેલો હતો, તે માટે જે કહ્યું,

તે લાકડાંના કકડાથી મને કાંઇ પણ ફાયદો કે નુકસાન હતું નહીં-તેની તારીફ તો તેં ખ્રિસ્ટીઓથીજ સાંભળી હશે.

મને અજાયબી લાગી કે કયસર જેવો એક સરફરાઝ અને બહાદુર મર્દ,

જેની આસપાસ સઘળા અકલમંદો-ફીલસૂફો, સરદારો અને વઝીરો રહે છે,

તે પેલા માર્યા ગયલા શખ્સને તેમજ ભાગાટૂટા સુક્કાં લાકડાંના કકડાને ખોદા શા માટે ગણે છે?

અગર તે નકામી પડેલી શૂળી ખોદાજ હતે-અને દર મહિનાની શુરૂઆતનો પાક હોરમઝદ રોઝ તેજ હતે,

તો તે પોતેજ અમારા ખઝાનામાંથી આપોઆપ ગયબ થઈ જતે- ૨૫૭
અને જેમ ક્રાઈસ્ટ જતો રહ્યો તેમ તે પણ આ દુન્યામાં રહેતેજ નહીં.

બીજું તેં કહેવાડિયું કે 'હવે તું માફી માગ-તોબાહ કર અને ખોદા તરફનો માર્ગ લે'

તેનો જવાબ એ છે કે એવું બોલનાર કોબાદની ઝબાન, હોઠ, હાથ અને પગ કપાઇજ જજો!"

મારે માથે તો યઝદાને તાજ મૂકયું-તે મેં કબૂલ કીધું અને તેના ઇન્સાફથી ખુશહાલ થયો.

તેજ તાજ જ્યારે તેણે પાછું માંગ્યું ત્યારે તે યઝદાનને સ્વાધીન કર્યું-હું નથી જાણુતો કે તારાં મોંમાં એટલી બધી ઝબાન શા માટે છે?

બયઝદાન્ બેગૂયમ ન બા ફૂદકી
કે નેશનાસદ અઝ નીકો બદ અન્દકી
હમહ્ કારે યઝદાન્ પસન્દીદહ્ અમ
હમાન્ શૂરો તલ્ખી બસી દીદહ્ અમ
મરા બૂદ શાહી સીઓ હશ્ત સાલ્
કસ અઝ શહ્‌રયારાન નબૂદમ હમાલ્
કસી કીન્ જહાન્ દાદ દીગર્ દેહદ
ન બર્ મન સેપાસી હમી બર્ નેહદ
બરીન્ પાદશાહી કુનમ આફરીન્
કે આબાદ બાદા બદાના ઝમીન્
૨૫૮ ચુ યઝદાન્ બુવદ યારો ફર્યાદરસ
નેયાઝદ બનફ્રીને મા હીચ કસ
બખરરાદ ગોફત આન્ ઝમાન્ શહ્‌રયાર્
કે અય અઝ રદાને જહાન્ યાદગાર્
બદાન્ ફૂદકે તીઝ નાદાન્ બેગૂય
કે મારા કુનૂન તીરહ્ ગશ્ત આબ્‌રૂય
કે પદરૂદ બાદી તો તા જાવદાન્
સરે કારે મા બાદ બા બેખ્રદાન્
શુમા અય ગેરામી ફેરેસ્તાદગાન્
સખુનગૂયો પુરૂમાયહ્ આઝાદગાન્
ઝે મન હરૂદ પદરૂદ બાશીદ નીઝ
સખુન જોઝ શનીદહ્ મગૂઇદ નીઝ
કુનમ આફરીન્ બર્ જહાન્ સરૂબસર્
કે ઊરા નદીદીમ જોઝ બર્ ગુઝર્
બેમીરદ કસી કૂ ઝે માદર્ બેઝાદ
ઝે ખુસ્રવ કે યાદ આવરી તા કોબાદ
ચુ હુશન્ગો તહ્‌મૂરસો જમ્શીદ
કઝીશાન્ જહાન્ બુદ બબીમો ઉમીદ
કે દીવો દદો દામ ફર્માનશ બોરૂદ
ચુ રૂઝે દરાઝશ સર્ આમદ બેમોરૂદ

૨૫૯ ફરીદૂને ફર્રૂખ કે ઊ અઝ જેહાન્
બદી દૂર્ કરૂદ આશ્કારો નેહાન્
ઝે બદ દસ્તે ઝહ્‌હાકે તાઝી બેબસ્ત
બમર્દી ઝે ચન્ગે ઝમાનહ્ નરસ્ત
ચુ આરશ કે બોર્દી બફર્સન્ગ્ તીર્
ચુ પીરૂઝગર્ કારને શીર્ ગીર્
કોબાદ આન્ કે આમદ ઝે અલ્બોર્ઝ કૂહ્
બઝર્દી જહાનદાર્ શુદ બર્ ગોરૂહ્
કે અઝ આબ્‌ગીનહ્ હમી ખાનહ્ કરૂદ
વઝાન્ ખાનહ્ ગીતી પુર્ અફ્સાનહ્ કરૂદ
હમાન્ નીઝ કાઊસે ઝૂર્ આઝ્માય
કે બેયેકૂત ગીતી બતદબીરો રાય
હમાન્ શુદ સુએ ઈન્ બલન્દ આસમાન્
કે આગહ્ નબુદ ઊ ઝે ગશ્તે ઝમાન્
હમાન્ દુર્રે ખૂશાબ્ બુદ પયકરશ
ઝે યાકૂત રખ્શન્દહ્ બુદી બરશ
સેયાવુશ હમાન્ નામદારે હેઝબર્
કે કોશ્તશ બઝારે જવાની દો બબ્‌ર્

માફીના સખુનો હું ખોદાતાલાને કહીશ. નહીં કે સારાં માઠાંને જરા પણ નહીં પિછાનનારા એક નાદાન છોકરાને.

યઝદાનનાં સઘળાં કામો મેં પસંદજ કર્યાં છે-તેમજ મેં ખારૂં અને કડવું સઘળું જોયું છે.

મે આડત્રીસ વર્ષ પાદશાહી કીધી-જે વખતે પાદશાહોમાંથી કોઇ મારો જોડિયો નહીં હતો.

જે સાહેબે આ દુન્યા આપી તેજ સાહેબ બીજી દુન્યા પણ આપશે-અને તેમ કરી મારી ઉપર કશો પણ ઉપકાર કરશે નહીં.

હું આ પાદશાહી ઉપર દુઆ કરૂં છું-કે આ મુલક સઘળા દાનાઓ સાથ આબાદ રહેજો!

જ્યારે પાક યઝદાન અમારો મદદગાર અને ફર્યાદે પહોંચનારો છે-ત્યારે કોઇ પણ શખ્સ અમો ઉપર ફિટકાર નાખી શકશે નહીં."

પછી તુરત પાદશાહે ખરરાદને કહ્યું-કે "ઓ જેહાનના સરદારોમાંથી યાદગાર રહેલા શખ્સ!

તે નાદાન ફુહ્‌ડ છોકરાને કહેજે-કે 'હવે અમારી આબરૂ ઝાંખી પડી ગઇ છે.

તને જાવેદાન સુધીની સલામ કરી લઉં છું (હવે તારી સાથ મને કશો સંબંધ નથી)-મારે દાનેશમંદો સાથ કામ છે.'

હવે તમો ઓ મારા વહાલા એલચીઓ-સુભાષિત બોલનારાઓ અને અને ઊંચી બુન્યાદના આઝાદગાનો!

મારી આગળથી તમો બન્ને જણ રવાના થાઓ-મારી તરફથી સાંભળેલા સખુન સિવાય બીજું કાંઇ પણ તેને કહેતા ના.

હું આ જેહાન કે જેને આપણે પસાર થયા વગરની જોઇજ નથી, તેની ઉપર દોઆ કરૂં છું.

જે કોઈ શખ્સ કે માને પેટથી જન્મ લે છે તે મરણજ પામે છે-ખુસરૂથી કે કોબાદ સુધીના પાદશાહોને ગણી જો.

હુશંગ, તેહમૂરસ્પ અને જમશીદ જેવા પાદશાહો-કે જેઓથી જેહાન ધાસ્તીમાં તેમજ ઉમેદમાં હતી.

કારણકે તે જમશીદનું ફરમાન દેવો, ફાડી ખાનારા અને પાળેલાં જાનવરો વટિક બજા લાવતાં હતાં જ્યારે તેનો લામ્બો વખત પુરો થયો ત્યારે તે પણ મરણ પામ્યો.

મુબારક ફરીદૂન કે જેણે દુન્યામાંથી ઝાહેર તેમજ છૂપી બદી દૂર કીધી.

જેણે ઝહહાક તાઝીના હાથ બૂરાઇ કરવાથી બાંધી દીધા હતા-તે પણ પોતાની બહાદુરીએ કરી ઝમાનાની ચુંગાલથી છૂટી શકયો નહીં.

આરશ જેવો પેહલવાન કે જે ફર્સંગો સુધી તીર ફેંકતો હતો તે-તેમજ સિંહોને પકડનારો કારન જેવો ફતેહમંદ પેહલવાન,

કોબાદ જે અલ્બોર્ઝ પહાડ ઉપરથી આવી-બહાદુરીથી રૈયત ઉપર પાદશાહ બન્યો,

જેણે પોતાને માટે બિલોરી મેહલ બાંધ્યો હતો-અને જે વિષે દુન્યામાં દંતકથા હજી ચાલે છે.

તેમજ વળી ઝોરાવર કાઊસ-કે જેણે તદબીર અને અકલથી સઘળા દેશો હાથ કર્યા હતા.

વળી તે આ બુલંદ આસ્માન તરફ ગયો હતો-કારણકે તે ઝમાનાની ચાલથી બિન વાકેફ હતો.

તેમજ જેનો ચેહરો આબદાર મોતી જેવો ઝળકતો હતો-અને જેની છાતી યાકુત કરતાં પણ વધુ ઝળકતી હતી

તેમજ નામદાર ચિત્તાની મિસાલનો સિયાવક્ષ-કે જેને જવાનીના દહાડામાં બે બબ્ર જેવાઓએ મારી નાંખ્યો હતો.

કુજા ગન્જહેમૂ કરૂદ જાઈ બરન્જ
વઝાન્ રન્જ બોર્દન્ નદીદ ઈચ્ ગન્જ
કુજા શુદ શાહે તુરૂકે અફ્રાસેયાબ્
કે દીગરૂ ચુનૂ કસ ન બીનદ બખાબ્
કુજા રોસ્તમો ઝાલો એસ્ફન્દેયારૂ
કઝીશાન્ સખુન્ માન્દ માન્ યાદગારૂ
ચુ ગૂદર્ઝો હફ્તાદ પૂરે ગુઝીન્
સવારાને મયદાનો શીરાને કીન્
ચુ કયખુસ્રવે શીરે આઝાદ મરૂદ
કુજા શીરૂ બેગેરેફ્ત અન્દરૂ નબરૂદ
ચુ ગુશ્તાસ્પ શાહી કે દીને બેહી
બેપેઝરોફ્તો ઝુ તાઝેહ શુદ ફરૂરેહી
કુજા રફ્ત એસ્કન્દરે નામવરૂ
કઝુ ગશ્ત એકલીમ ઝીરો ઝબરૂ
ચુ જામાસ્પ કન્દરૂ શુમારે સેપેહરૂ
ફેરૂઝન્દહ તરૂ બુદ ઝે નાહીદો મેહરૂ
હમાન્ નામવરૂ શાહ બહરામ ગૂરૂ
કે ચૂન્ ઊ નબુદ કસ બમર્દીઓ ઝૂરૂ
બબખ્શન્દગી શાહ ચુ ઊ બુદ નબૂદ
નેયારસ્ત કર્દન્ સરશરા બેસૂદ
નેયાએ મન્ આન્ શાહે રઉશન રવાન્
જહાન્દારૂ કેસ્રાય નૂશીરવાન્
કુજા શુદ ચેહેલો હફ્ત શાહે જેહાન્
હમહ કારે ઈશાન્ શુદ અન્દરૂ નેહાન્
શુદન્દ આન્ બુઝોર્ગાનો ફર્ઝાનગાન્
સવારાને જન્ગીઓ મર્દાનગાન્
કે અન્દરૂ હોનરૂ ઇન્ અઝાન્ બેહ બુદી
બસાલ્ આન્ યકી અઝ દેગરૂ મેહ બુદી
બેપર્દાખ્તન્દ ઇન્ જહાને ફરાખ્
બેમાન્દન્દ અયવાનો મયદાનો કાખ્
ઝે શાહાન્ મરા નીઝ હમતા નબૂદ
અગરૂ સાલ્રા ચન્દ બાલા નબૂદ
જહાન્રા સેપોર્દમ બનીકો બબદ
નમાન્દમ કે રૂઝી બમન્ બદ રસદ
બસી રાહે દુશ્વારૂ બુગ્ઝાશતમ્
બસી દુશ્મન્ અઝ પીશ બર્દાશતમ્
હમહ બૂમહા પુરૂ ઝે ગન્જે મનસ્ત
કુજા આબો ખાકસ્ત્ રન્જે મનસ્ત
ચુ ઝીનગૂનહ બરૂ મન્ સરૂ આમદ જેહાન્
હમહ તીરહ ગર્દદ ઉમીદે મેહાન્
નમાનદ બફર્ઝન્દે મન્ નીઝ તખ્ત
બેગર્દદ ઝે તખ્તો સરૂ આયદશ બખ્ત
ફેરેશતહ ચુ આયદ યકી જાન્ સેતાન્
બેગૂયમ બદ્ જાનમ આસાન્ સેતાન્
બતૂબહ દેલે રાસ્ત રઉશન્ કુનમ્
બીઆઝારીએ ખીશ જઉશન્ કુનમ્
ગુઝશ્તન્ ચુ બરૂ ચીનવદ પુલ્ બુવદ
બઝીરે પય અન્દરૂ હમહ ગુલ્ બુવદ
દુરોસ્તસ્ત ગોફ્તારે ફર્ઝાનગાન્
જહાન્દીદહો પાક દાનન્દગાન્

કે જેણે મેહનત લઇ ગંગદેઝ જેવી એક સરસ જગ્યા બનાવી હતી-અને તે લીધેલી મેહનતનો તેણે કાંઈ પણ ફાયદો જોયો નહી.

કયાં ગયો પેલો તુર્કી પાદશાહ અફ્રાસિયાબ?-કે જેના જેવો બૂરો ૨૯૦
પાદશાહ કોઇ ખાબમાં પણ જોશે નહીં.

કયાં ગયો રૂસ્તમ, ઝાલ અને અસ્ફંદિયાર?-કે જેઓની બહાદુરીની વાતો આપણી વચ્ચે યાદગાર રહી છે.

ગૂદર્ઝ અને તેના સિત્તેર બહાદુર છોકરાઓ-કે જેઓ મયદાનના સવારો અને કીનાના સિંહો હતા, તે જેવાઓ કયાં ગયા?

ઊંચી બુન્યાદનો સિંહ જેવો કયખુસરૂ-કે જે લડાઈમાં સિંહ પકડતો હતો, તે કયાં ગયો?

ગુશ્તાસ્પ જેવો એક પાદશાહ કે જેણે ભલી દીન-કબૂલ કીધી અને જેનાથી દીનનો ઝળકાટ તાઝો થયો, તે કયાં ગયો?

કયાં ગયો નામવર સિકંદર-કે જેનાથી સઘળો મુલક ઝીરોઝબર થયો હતો?

જેવો કે જામાસ્પ કે જે સેતારાઓની ગણત્રી કરવામાં-શુક્ર સેતારા અને આફતાબ કરતાં પણ વધુ રોશન હતો, તે કયાં ગયો?

તેમજ નામવર પાદશાહ બેહરામ ગૂર-કે જેના જેવો મર્દાનગી અને ઝોરમાં કોઈ પાદશાહ નહીં હતો,

દયા દેખાડવામાં અને બક્ષેશ કરવામાં તેના જેવો કોઇ હતોજ નહીં-કોઈ પણ તેના કરતાં ચઢિયાતો થઇ શકયોજ નથી.

મારો વડિલ રોશન રવાનનો પાદશાહ નોશીરવાન પણ તેવો થયો નથી, તે કયાં ગયો?

કયાં ગયા તે જેહાનના સુડતાલીસ પાદશાહો?-તેઓની સઘળી કીર્ત્તિ ૨૯૧
ઢંકાઈ ગઈ છે.

તે સઘળા મોટાઓ, દાનાઓ, લડાઈના સવારો અને બહાદુરો ચાલી ગયા.

કે જેઓ કીર્ત્તિમાં એકેક કરતાં ચઢિયાતા હતા-અને ઉમરમાં પણ એક બીજા કરતાં વધુ હતા.

તેઓ બોહોળી દુન્યા ખાલી કરી ગયા-અને આ પાદશાહી અયવાનો, મયદાનો અને મેહલો છોડી ગયા.

જો કે ઘણાં વર્ષ થયાં નથી-તો પણ પાદશાહોમાંથી મારોબી કોઈ જોડિયો થયો નથી.

ભલાઈ સાથ દુન્યા છોડી જાઉં છું ખરાબ હાલતમાં-મૂકી જતો નથી કે જેથી મને કોઇ દહાડે બૂરાઇ મળે.

મેં ઘણી સખ્ત રાહ પસાર કીધી છે-અને ઘણાક દુશ્મનોને ફેંકી દીધા છે.

દરેક જગ્યા મારા ખઝાનાથી ભરેલી છે-જ્યાં આબાદી છે તે મારીજ મેહનતનું ફળ છે.

જ્યારે એવી રીતે આ જેહાન મારી ઉપર પુરી થઇ છે-ત્યારે હવે સઘળા મોટાઓ આશા ભંગજ થશે.

મારા બેટા પાસે પણ આ તખ્ત કાયમ રહેશે નહીં-તે તાજો તખ્તથી ઉલટો ચાલશે અને તેનું નસીબ ઊંધું વળશે.

જ્યારે મોતનો ફરેશ્તો મારી આગળ આવશે-ત્યારે હું તેને કહીશ ૨૯૨
કે 'તું મારો જીવ ધીરજથી લેજે.'

તે વખતે મારૂં સાચું અંતઃકરણ પશ્ચાતાપથી રોશન બનાવીશ-અને રેહમદિલીનું બખ્તર પેહેરીશ.

જેથી જ્યારે મને ચીનવદ પુલ પસાર કરવો પડશે-ત્યારે મારા પગ હેઠળ સઘળાં ફૂલજ હશે.

અકલમંદો, અનુભવીઓ અને પાકીઝેહ દાનાઓની આ વાત બરાબરજ છે,

કે ચૂન બખ્તે બીદાર ગીરદ નેશીબ
ઝે હર્ગુનઈ બીદ બાયદ નેહીબ્
ચુ રૂઝી મેહી બર્ કસી બુગ્ઝરદ
અગર્ બાઝ ખાનદ નદારદ ખરદ
પયામે મન્ ઈનસ્ત સૂએ જેહાન્
બનઝ્દે મેહાનો બનઝ્દે કેહાન્
બસી બર્ નેયાયદ બદીન્ રૂઝગાર્
કે આન્ શાહો આન્ લશકરે નામદાર્
હમહ્ યકદીગર્રા બકોશતન્ દેહન્દ
બબૂમો બબર્ આતેશ અન્દર્ નેહન્દ
પેદર્ કોશ્તહ્ ગર્દદ બદસ્તે પેસર્
પેસર્ હમ. બદાન્સાન્ બદસ્તે પેદર્
૨૬૩ બદ અન્દીશે મા આન્ કુજા ગોફ્ત કર્દ
ઝે કેદારે નાખૂબો આવાએ સર્દ
ચુ મા રફ્તહ્ બાશીમ કયફર્ બરન્દ
ન બસ રૂઝગાર્ અઝ્ જહાન્ બર્ ખરન્દ
ચુ બર્ મા સર્ આમદ શાહીઓ મેહી
ચે શીરૂ ચે દીગર્ બશાહન્શેહી
ચુ અશ્તાદો ખર્રાદે બર્ઝીને ગવ્
શનીદન્દ પયઘામે આન્ પીશરવ્
બપયકાન્ દેલે હર્દુ દાના બેખસ્ત
બસર્ બર્ ઝદન્દ આન્ ઝમાન્ હર્દુ દસ્ત
ઝે ગોફ્તાર્ હર્દુ પશીમાન્ શદન્દ
તપાન્ચહ્ બરોખ્સારગાન્ બર્ ઝદન્દ
બબર્ બર્ ઝે ઘમ જામહ્ કર્દન્દ ચાક
બસર્ હર્દો દાના પરાગન્દ ખાક
બેરફ્તન્દ ગેર્યાન્ ઝે પીશશ દો પીર્
પુર્ અઝ દર્દ દેલ્ પુર્ ઝે પયકાને તીર્
બનઝ્દીકે શીરૂય શુદ આન્ દો મર્દ
પુર્ આઝન્ગ્ રોખ્સારો દેલ્ પુર્ ઝે દર્દ
યકાયક્ બેદાદન્દ પયઘામે શાહ્
બશીરૂયે બી મધ્ઝો બી દસ્તગાહ્

કે જ્યારે બીદાર બખ્તની પડતી આવે-ત્યારે દરેક રીતની ધાસ્તી ખમવીજ જોઇએ.

જ્યારે કોઇ શખ્સની ઉપર મોટાઇનો દિવસ પસાર થઇ જાય-ત્યાર બાદ જો તે પાછા માગે, તો તેને બેવુકૂફ સમજવો.

ઇરાન દેશના શું મોટાઓ અને નાનાઓને મારો એવીજ રીતનો પયગામ છે,

કે આ હાલત ઉપર ઘણોક વખત નહીં પસાર થશે-કે તે દેશના પાદશાહો અને તે દેશનું નામીચું લશ્કર,

સઘળા આપસ આપસમાં કપાઇ મરશે-અને આ મુલક આ સર ઝમીનમાં આગ સળગાવશે.

એક બાપ પોતાના દીકરાના હાથ ઉપર અને તેવીજ રીતે દીકરો પોતાના બાપના હાથ ઉપર માર્યો જશે.

મારા દુશ્મનો કે જેઓએ નાલાયક કરણી કીધી છે-અને બેહુદી વાતો બોલ્યા છે,

તેઓ જ્યારે હું ગુઝરી જઇશ ત્યારે તેની સઝા પામશે-અને ટુંક મુદ્દતમાંજ આ દુન્યામાંથી તેનાં ફળ ચાખશે.

જ્યારે અમારીજ પાદશાહી અને મોટાઇ પુરી થઇ ગઇ-તો ત્યાર બાદ શું શીરૂય કે શું કોઇ બીજો પાદશાહી ઉપર આવે તે સરખુંજ છે."

જ્યારે અસ્તાદ અને પેહલવાન ખર્રાદે બર્ઝીને-તે સરદારનો એવો પયગામ સાંભળ્યો,

ત્યારે બન્ને દાના શખ્સોનાં દિલ પાદશાહના ટીકાના બાણથી ઝખમી બન્યા-તે બન્નેએ તેજ વખત પોતાનું કપાળ કૂટયું.

તે બન્ને જણ પોતાના બોલવાથી પશેમાન થયા-અને પોતાના ગાલો ઉપર તમાચા મારવા લાગ્યા.

તેઓએ ગમથી અંગ ઉપરનાં કપડાં ચાક કીધાં-અને બન્ને દાનાઓએ સર ઉપર ખાક નાંખી.

પછી તે બન્ને બુઢ્ઢાઓ દુઃખ ભરેલા અને તીરનાં પયકાનથી ભરેલાં દિલે તે પાદશાહ આગળથી રડતા ગયા.

તે બન્ને મર્દો કરચલી ભરેલા ચેહરાએ અને દર્દ ભરેલાં દિલે શીરૂયની નઝદીક આવ્યા.

તેઓએ કમઅકલ અને દુર્બળ શીરૂયને પાદશાહનો સઘળો પયગામ પુગાડયો.

અફ્સૂસ્ ખુર્દને શીરૂય બર્ ખુસર્ પર્વીઝ્ વ નાખૂશ્ શુદને સર્દારાન્ અઝાન્.

શીરૂયે ખુસરૂ પર્વીઝ માટે અફસોસ કરવો અને તેનાથી સરદારોનું નાખુશ થવું.

૨૬૪ ચુ બેશ્નીદ શીરૂય બેગ્રીસ્ત સખ્ત
દેલશ ગશ્ત તર્સાન્ અઝાન્ તાજો તખ્ત
ચુ અઝ્ પાશ બર્ખાસ્તન્દ આન્ ગોરૂહ્
કે ઊરા હમી દાશ્તન્દી સોતૂહ્
બગોફ્તારે ઝેશ્તો બખૂને પેદર્
જવાન્રા હમી સૂખ્તન્દી જેગર્
ફેરૂદ આમદ અઝ્ તખ્તે શાહી કોબાદ
દો દસ્તે ગેરામી બસર્ બર્ નેહાદ

જ્યારે શીરૂયે તે સાંભળ્યું ત્યારે તે ઘણોક રડયો-તેનું દિલ તે તાજ અને તખ્તથી ધાસ્તી ભર્યું બન્યું.

જ્યારે તેની આગળથી તે લોકો ઉઠી ગયા-કે જેઓ તેને તાબામાં રાખતા હતા.

ભૂંડી વાતોથી અને બાપનાં ખૂનની ઉશ્કેરણીથી-તે જવાન પાદશાહનું જીગર બાળતા હતા, તેઓ ઉઠી ગયા,

ત્યારે તે પાદશાહી તખ્ત ઉપરથી નીચે આવ્યો-અને પોતાના બન્ને કીમતી હાથ સર ઉપર મૂકયા (યાને અફસોસ કરવા લાગ્યો).

ઝે મેશ્‌ગાનશ બર્‌ બર્‌ હમી ખૂન્ ચકીદ્
ચુ આગાહીએ ઊ બલશ્કર્‌ રસીદ્
અઝાન્ ગેર્યહો ઝારીએ શાહ્‌રૂયાર્‌
શુદન્દ આન્ હમહ્ લશ્કરશ તરૂસગાર્‌
બયક્ જાય યક્સર્‌ બેગેરૂદ્ આમદન્દ
ઝે ખુસ્રવ હમી દાસ્તાનહા ઝદન્દ
કે પર્વીઝ અગર્‌ બર્‌ નેશીનદ્ બગાહ્
બપાય અન્દર્‌ આરદ્ સરાને સેપાહ્
ચુ બર્‌ ઝદ સર્‌ અઝ તીરહ્ કૂહ્ આફ્તાબ્
બદ્ અન્દીશરા સર્‌ બર્‌ આમદ્ ઝે ખાબ્
બેરફ્તન્દ યક્સર્‌ સુએ બારૂગાહ્
ચુ બેશનીદ્ બેન્શસ્ત બર્‌ તખ્ત શાહ્
બેરફ્તન્દ ગર્દનકશાન્ પીશે ઊય
ઝે ગોદાને બીગાનહો ખીશે ઊય
નેશસ્તન્દ બા રૂય કર્દહ્ દેઝમ
ઝબાન્ શાન્ નજુમ્બીદ્ બર્‌ બીશો કમ
બઈશાન્ ચુનીન્ ગોફ્ત પસ શાહ્‌રૂયાર્‌
કે આન્ કસ સઝાવાર્‌ બાશદ્ બદાર્‌
કે ઘમગીન્ નબાશદ્ બદર્દે પેદર્‌
નખાનમશ જોઝ બદ્ તનો બદ્ ગોહર્‌
નબાયદ્ કે દારદ્ બદ્ કસ ઉમીદ
કે ઊ પૂદહ્ તર્‌ બાશદ્ અઝ પૂદે બીદ
ચુનીન્ યાફ્ત પાસોખ ઝે મર્દે ગુનાહ્
કે હર્‌ કસ કે ગૂયદ્ પરસ્તમ હો શાહ્
તો ઊરા બદેહ્ નાહ્‌શીવાર્‌ દાન્
વગર્‌ અર્ઝમન્દી બુવદ્ ખાર્‌ દાન્
ચુનીન્ ગોફ્ત શીરૂય પાસોખ કે શાહ્
ચુ બી ગન્જ બાશદ્ નેયાબદ્ સેપાહ્
સખુન ખૂબ્ રાનીમ યક્ માહ્ નીઝ
ઝે રાહે દુરોશ્તી નગૂઈમ ચીઝ
મગર્‌ શાદ બાશીમ ઝન્દર્ઝે ઊય
કે ગન્જસ્ત સર્‌ તા બસર્‌ મર્ઝે ઊય
ચુ પાસોખ શનીદન્દ બર્‌ ખાસ્તન્દ
સુએ ખાનહા રફ્તન્ આરાસ્તન્દ
બખાલીગરાન્ શાહ્ શીરૂય ગોફ્ત
કે ચીઝી ઝે ખુસ્રવ નબાયદ્ નેહોફ્ત
બપીશશ હમહ્ ખાને ઝરીન્ નેહીદ
ખુરેશહા હમહ્ ચર્બો શીરીન્ નેહીદ
બોરન્દહ્ હમી બોર્દો ખુસ્રવ નખરૂદ
ઝે ચીઝી કે દીદી બખાન્ ગર્મો સરૂદ
હમહ્ ખુર્દેશ અઝ દસ્તે શીરીન્ બુદી
કે શીરીન્ ઝે ઘમહાશ ઘમગીન્ બુદી
નબૂદી જોઝ ઊ શાહ્‌રા નીક્ યાર્‌
હમ ઊ બૂદ રૂઝો શબ્ અન્દર્‌ કેનાર્‌
અબા શાહ્ બૂદી બબીમો ઊમીદ
કે લર્ઝાન બર્‌ ખુદ ચુ અઝ બાદ બીદ
બર્‌ આમદ બરીન્ કાર્‌ યક્ માહ્ બાઝ
શબો રૂઝ ખુસ્રવ બદર્દો ગોદાઝ
હમી યાદ કરૂદ અઝ ગુનાહો બઝેહ્
નદાનેસ્ત અઝાન્ ઝેન્દગાની મઝેહ્

તેની આંખોમાંથી તેની છાતી ઉપર આંસુ પડવા લાગ્યાં-જ્યારે એ ખબર તેનાં લશ્કરને પડી,

ત્યારે પાદશાહનાં એવી રીતે રડવાથી અને ઝારી કરવાથી-તેનું સઘળું લશ્કર ધાસ્તી ભર્યું બન્યું.

તેઓ એક જગ્યાએ એકઠા મળ્યા-અને ખુસરૂ માટેની વાતો કરવા લાગ્યા.

કે "જો ખુસરૂ પાછો તખ્ત ઉપર બેસશે-તો લશ્કરના સરદારોનાં સર પગ નીચે લાવશે."

પછી જ્યારે સીઆહ પહાડ ઉપરથી આફતાબ નીકળ્યો-ત્યારે પેલા બદ વિચારના શખ્સો ખાબમાંથી ઉઠયા.

તેઓ સઘળા દરબાર તરફ ગયા-જ્યારે પાદશાહે તે સાંભળ્યું ત્યારે તખ્ત ઉપર આવી બેઠો.

પાદશાહના પોતાના તેમજ પારકા પેહલવાનોમાંથી બહાદુરો તેની આગળ ગયા.

તેઓ તેની સામે દિલગીર ચેહરે બેઠા-તેઓની ઝબાન કમ ઝીયાદા બોલવા ઉપર ઉપડીજ નહીં.

પછી પાદશાહે તેઓને એ પ્રમાણે કહ્યું-કે "તે કોઇ શખ્સ શૂળીને લાયક હોય છે,

કે જે પોતાના બાપનાં દુઃખથી દિલગીર નહીં બનતો હોય-હું તેને બદમાસ અને બૂરી બુન્યાદનો ગણું છું. ૨૬૫

તેવા માણસથી કોઇએ કાંઇ પણ ઉમીદ રાખવી નહીં જોઇએ-તે તો સડી ગયલાં બેદનાં લાકડાં કરતાં વધારે સડેલો હોય છે."

પેલા ગુનેહગાર શખ્સોમાંથી એકે એવો જવાબ દીધો-કે "જે કોઇ શખ્સ એમ બોલે કે 'હું એ પાદશાહનો નોકર છું,

તો તેને તું તારાં દિલ સાથ બેવુકૂફ ગણ-જો તે ગમે એટલો મોટો હોય, તો પણ તું તેને હલકો ગણ.'"

શીરૂએ તેને જવાબ આપ્યો કે "પાદશાહ-જ્યારે પૈસા વગરનો થાય છે ત્યારે તેને લશ્કર મળતું નથી.

માટે આપણે એક મહિનો લગી તો તેની સાથ સારી સારીજ વાતો કરીશું-કાંઇ પણ સખ્ત ભાષા વાપરીશું નહીં.

કદાચને આપણે તેની નસીહતથી ખુશી થઇશું-કારણકે તેનો મુલક એક નાકેથી બીજા નાકે સુધી ખઝાનોજ છે."

જ્યારે તેઓએ એવો જવાબ સાંભળ્યો ત્યારે તેઓ ઉઠયા અને સર્વે પોતાનાં ઘર તરફ ગયા.

પછી પાદશાહ શીરૂએ બાવરચીઓને કહ્યું-કે "ખુસરૂને કાંઇ પણ ચીઝ આપવાની વાણ કરવી નહીં જોઇએ.

તેની નઝદીક સઘળા સોનેરીજ ખુમચા મૂકજો-અને તમામ લેઝતદાર અને મીઠાસદાર ખાણું પરીસજો."

બાવરચી તે પ્રમાણે ખાણું લઈ જતો હતો પણ ખુસરૂ તે ખાણામાં મૂકેલી ગરમ કે થંડી વાણીઓ કશી ખાતો નહીં હતો. ૨૬૬

તે પોતાનો સઘળો ખોરાક શીરીનને હાથજ લેતો હતો-કારણકે શીરીનજ તેના ગમથી દિલગીર રહેતી હતી.

તેણી સિવાય પાદશાહનો વફાદાર દોસ્ત બીજો કોઈ નહીં હતો-તેણીજ રાત દહાડો તેની આગળ રહેતી હતી.

ધાસ્તીમાં તેમજ ઉમેદમાં પાદશાહ સાથ તેણીજ રહેલી હતી-કારણકે જેમ બેદનું ઝાડ પવનથી ધ્રુજે તેમ તેણીજ પાદશાહ આગળ ધ્રુજતી હતી.

આ બનાવ ઉપર પણ એક માસ પસાર થઇ ગયો-પાદશાહ રાત દિવસ દુઃખ અને દિલગીરીમાંજ રહેવા લાગ્યો.

તે પોતાના કીધેલા ગુનાહોની યાદ કરવા લાગ્યો-પોતાની આવી ઝિંદગીમાં કશી પણ માઝેહ સમજતો હતો નહીં.

શીવને બારૂબુદ્ બરે ખુસ્રવ્ વ બુરીદને અન્ગુશતાને ખુદ્ વ સૂસને સાઝે સોરૂદ્.

——:૦:——

કુનૂન શીવને બારૂબુદ ગૂશ કુન
જહાનરા સરાસર ફ્રરામૂશ કુન
૨૯૭ ચુ આગાહ શુદ બારૂબુદ આન કે શાહ
બેપર્દાખ્ત્ બી રાયો બી કામ ગાહ
હમી ચારહ સાઝન્દ બર કુશતનશ
સેપહુરા હેરીધસ્ત અઝ બસ્તનશ
ઝે જેહ્રમ બેયામદ સૂએ તયસફૂન
પુર અઝ આબ્ મેઝ્ગાનો દેલ્ પુર ઝે ખૂન
બેયામદ બદાન્ ખાનહ ઊરા બેદીદ
શુદહ લઅલ્ રોખ્સારે ઊ શમ્બલીદ
ઝમાની હમી બૂદ બર પીશે શાહ
ખોરૂશાન્ બેયામદ સુએ બારગાહ
બદેલ્શ આતેશે મેહ્રે ઊ બર ફેરૂખ્ત
ઝે તીમારે ખુસ્રવ દેલો જાન્ બેસૂખ્ત
બેબારીદ ચશ્મશ ચુ અબ્રે બહાર
કેનારશ ઝે દીદહ ચુ દર્યા કનાર
બેસાઝીદ નૂહહ બઆવાઝે રૂદ
બબરૂબત હમી મૂયહ ઝદ બા સોરૂદ
અબર પહ્લવાની બરૂ મૂયહ કરૂદ
દો રોખ્સારએ ઝર્દો દેલ્ પુર ઝે દરૂદ
હમી ગોફ્ત શાહા રદા ખુસ્રવા
બુઝોર્ગા સુતોર્ગા દેલાવર ગવા
૨૯૮ કુજાત આન્ બુઝોર્ગીએ આન્ દસ્તગાહ
કુજાત આન્ હમહ બખ્તો ફ્રરો કોલાહ
કુજાત આન્ ચુનાન્ બુઝોર્ બાલાયો તાજ
કુજાત આન્ હમહ ચારહો તખ્તે આજ
કુજાત આન્ હમહ મર્દીઓ ઝૂરો ફરૂર
જહાનરા હમી દાશ્તી ઝીરે પરૂર
કુજાત આન્ શબેસ્તાનો રામેશગરાન્
કુજાત આન્ દરો બારગાહો સરાન્
કુજાત અફ્સરો કાવેયાની દેરફ્શ
કુજાત આન્ હમહ તીઘહાએ બેનફ્શ
કુજાત આન્ સરો અફ્સરે જાન્ સેપાર
કે બા તખ્તે ઝર બૂદો બા ગૂશવાર
કુજાત અસ્પે શબ્દીઝો ઝીનો રેકીબ્
કે ઝીરે તો અન્દર બુદી ના શેકીબ્
કુજાત આન્ સરો ખૂદો ઝરીન્ ઝેરેહ
ઝે ગઉહર ફેગન્દહ ગેરેહ બર ગેરેહ
કુજાત આન્ સવારાને ઝરીન્ સેતામ
કે દુશ્મન બુદી તીઘ્ રાનરા મેયામ
કુજાત આન હમહ રાહ્વાર ઉશ્તરાન્
અમારીએ ઝરીનો ફરમાન્- બરાન્

ખુસરૂ આગળ બાર્બુદની માતમ અને તેણે પોતાનાં આગળાં કાપી નાખવા અને વાજન્તર બાળી મૂકવું.

——:૦:——

હવે તું આ દુન્યાનાં સઘળાં કામોને વીસરી જઈ-બારબુદ ગવેયાએ ખુસરૂ આગળ કીધેલી માતમ સાંભળ.

જ્યારે બારબુદ વાકેફ થયો કે "પાદશાહે-લાચારીએ અને નામરજીથી તખ્ત તર્ક કીધું છે,

અને સરદારો તેને મારી નાખવાની વેતરણ કરે છે-તેમજ લશ્કર તેના કયદ પડવાથી નારાઝ છે,"

ત્યારે તે આંસુ ભરેલી આંખોએ અને દિલગીર દિલે-જેહરમથી તયસફૂન તરફ આવ્યો.

તે પાદશાહના પેલા મેહલમાં આવ્યો અને તેને જોયો-તેનો રાતો ચેહરો શમ્બલીદનાં ફૂલ જેવો ઝર્દ થઈ ગયો હતો.

તે થોડોક વખત પાદશાહ આગળ થોભ્યો-પછી પોકારતો દરબાર તરફ આવ્યો.

તેનાં દિલમાં તેની મોહબ્બતનો આતશ રોશન થયો-ખુસરૂના ગમથી તેનું દિલ અને જીવ બળવા લાગ્યો.

તેની આંખો બહારના વાદળની મિસાલ આંસુ વરસાવવા લાગી-તે આંસુથી તેનો ખોળો દર્યાના કેનારા માફકનો બન્યો.

સિતારના સુરોદ સાથ તેણે રૂદન કરવું જારી કીધું-અને તે બરબત ઉપર રૂદનનાં ગીત ગાવા લાગ્યો.

પહલવી ભાષામાં પાદશાહ ઉપર રૂદન કરવા લાગ્યો-તેના બન્ને ગાલ ફિક્કા અને દિલ દુઃખથી ભરેલું હતું.

તે બોલવા લાગ્યો કે "ઐ પાદશાહ! ઐ સરદાર! ઐ ખુસરૂ!-ઐ બુઝાર્ગ! ઐ મોટા ઐ દિલાવર પેહલવાન!

કયાં ગઇ તે તારી બુઝાર્ગી અને તે શક્તિ?-કયાં ગયું તે તારૂં સઘળું ફતેહમંદ નસીબ, ખોદાઈ ખોરેહ અને પાદશાહી કોલાહ?

કયાં ગઈ તે તારી આવી રીતની મોટાઈ, બુલંદ કદ અને તાજ?-કયાં ગયાં તે સઘળા હારો અને હાથીદાંતનાં તખ્તો?

કયાં ગઇ તે તારી મર્દાનગી, ઝોર અને દબદબો?-તું સઘળા દેશને પોતાના સાયા નીચે રાખતો હતો.

કયાં ગયું તે તારૂં ઝનાનખાનું અને ગવેયાઓ?-કયાં ગઇ તે તારી દરબાર અને સરદારો?

કયાં ગયું તે તારૂં તાજ અને કાવેયાની ઝુંડો-કયાં ગઈ તે તારી તમામ આસ્માની રંગની તલવારો?

કયાં ગયો તે તારો સરદાર અને જીવ આપનારો સેનાપતિ-કે જે સોનેરી તખ્ત ધરાવતો હતો અને કાનમાં બાલી સાથનો હતો?

કયાં ગયો તારો શબદેઝ ઘોડો, ઝીન અને રેકાબ?-કે જે તારી રાન હેઠળ ધીરજ વગરનો થઈ જતો હતો?

કયાં ગયાં તે તારાં તાજ, ટોપ અને સોનેરી બખ્તર-કે જેનાં સાંધાઓ ઉપર ગોહરો મઢેલાં હતાં?

કયાં ગયા તે તારા સોનેરી લગામવાળા સવારો?-કે જેઓની તલવારોનાં મેયાન દુશ્મન લોકો હતા.

કયાં ગયાં તે તારાં સઘળાં મંઝેલ કરનારાં ઊંટો-સોનેરી અમારીઓ અને તાબેદાર નોકરો?

હયૂનાનો બાલાઓ પીલે સફીદ
હમહ ગશ્તહ અઝ જાને તૂ નાઉમીદ
કુજાત આન્ સખુનગૂય શીરીન્ ઝબાન્
કુજાત આન્ દેલો રાએ રઉશન્ રવાન્
ચે હર્ ચીઝ તનહા ચેરા માન્દી
ચે દફતર્ ચુનીન્ રૂઝ કય ખાન્દી
મબાદા કે ગુરેતાખ્ બાશી બદહુર્
કે ઝહુરશ્ ફેઝૂન્ આમદ અઝ પાય ઝહુર્

પેસર્ ખાસ્તી તા બુવદ યારો પોશ્ત
કુનૂન અઝ પેસર્ બન્દત્ આમદ બમોશ્ત
ચે ફર્ઝન્દ શાહાન્ બનીરૂ શવન્દ
ચે રન્જે ઝમાનહ બીઆહુ શવન્દ
શાહન્શાહુરા ફરૂરો નીરૂ બેકાસ્ત
ચુ બાલાએ ફર્ઝન્દે ઊ ગશ્ત રાસ્ત
હરાન્ કસ કે ઊ કારે ખુસ્રવ્ શેનૂદ
બગીતી નબાયદશ ગોરેતાખ બૂદ
હમહ બૂમે ઈરાન્ તો વયરાન્ શુમાર્
કુનામે પલન્ગાનો શીરાન્ શુમાર્
સરે તોખ્મે સાસાનેયાન્ બૂદ શાહ
કે ચૂન્ ઊ નબીનદ કસી તાજો ગાહ
શુદ ઇન તોખ્મહ વયરાનો ઈરાન્ હમાન્
બર્ આમદ હમહ કામએ બદગમાન્
ફેઝૂન ઝીન્ નબાશદ કસીરા સેપાહ
ચે લશ્કર્ કે આમદશ ફર્યાદ ખાહ
ગઝન્દ આમદ અઝ પાસ્બાને બુઝોર્ગ
કુનૂન અન્દર્ આયદ સુએ રખ્નહ ગોર્ગ
બશીરૂય ગૂયન્દ બીશરૂમ શાહ
ન ઈન્ બુદ સઝાવારે ઈન પીશગાહ
નબાશદ સેપાહે તો હમ પાયદાર્
ચુ બર્ખીઝદ અઝ ચાર્ સૂ કાર્ઝાર્
રવાને તોરા દાદગર્ યાર્ બાદ
સરે બદસેગાલત નેગૂનસાર્ બાદ
બયઝદાનો જાને તો અય શહર્યાર્
બનવરૂઝો મેહરો બખુર્રમ બહાર્
અગર્ દસ્તે મન્ ઝીન્ સેપસ નીઝ રૂદ
બેસાઝદ બમન્ બર્ મબાદા દોરૂદ
બેસૂઝમ હમહ આલતે ખીશરા
બદાન્ તા નબીનમ બદઅન્દીશરા
બેબુરીદ હર્ ચાર્ અન્ગોશ્તે ખીશ
બુરીદહ હમી દાશ્ત દર્ મોશ્તે ખીશ
ચુ દર્ ખાનહ શુદ આતેશી બર્ ફેરૂખ્ત
હમહ આલતે ખીશ યક્સર્ બેસૂખ્ત

સાંઢણીઓ, ઘોડાઓ અને સફેદ હાથીઓ-જે સઘળા તારા જીવ માટે ૨૬૯
નાઉમેદ થયા છે, તે કયાં છે?

કયાં ગઈ તે તારી સુભાષિત બોલનારી શીરીન ઝબાન?-કયાં ગયું તે તારૂં હાતમ દિલ અને ચાલાક અકલ?

તું એ સઘળાંથી એકલો કેમ પડી ગયો?-તારાં લખાયલાં દફતરમાંથી એવો બૂરો દિવસ કયારે વાંચ્યો?

એવું કદી ના બનતું કે તું આ દુન્યા ઉપર મગરૂરી કરે-કારણકે પાઓ ઝેહર કરતાં તેનું ઝેહર વધારેજ હોય છે (યાને આ જહાન ફાયદા કરતાં નુકસાનકારક વધુ છે).

તું બેટો માંગતો હતો કે તે તારો યાર અને મદદગાર થાય-હવે તેજ બેટાથી તને કયદખાનું મળ્યું છે.

પાદશાહો પોતાના બેટાઓથી કોવતમંદ થાય છે-અને ઝમાનાની રંજથી મોકળા થાય છે,

પણ જ્યારે આ પાદશાહનો બેટો મોટો થયો-ત્યારે શેહનશાહનો દબદબો અને કૌવત ઘટી ગયું.

જે કોઇએ કે ખુસરૂની હાલત માટે સાંભળ્યું હોય-તેણે દુન્યામાં મગરૂર થવું નહીં જોઇએ.

હવે તું તમામ ઇરાન ઝમીનને વયરાનજ થયલી સમજજે-ચિત્તા અને સિંહોનું રહેઠાણ બનેલું સમજજે.

આ પાદશાહ સાસાનિયન તોખ્મનો સરતાજ હતો-કે જેના જેવો કોઈ બીજો પાદશાહ આ તાજ કે તખ્ત જોશે નહીં.

આ ખાન્દાન તેમજ ઈરાન પણ વયરાન થયું છે-દુશ્મનની તમામ ૨૭૦
મુરાદ બર આવી છે.

એ પાદશાહ કરતાં કોઈ બીજાનું લશ્કર વધારે નહીં હશે-તેજ લશ્કરમાંથી એની ફર્યાદ સાંભળનારૂં કોણ બન્યું?

દેશના રક્ષકનેજ દુઃખ થયું છે-એટલે વરૂ દાખેલ થઇ નાશ કરશે.

લોકો શીરૂયને કહેશે કે 'ઓ બેશરમ પાદશાહ!-આ કામ આવાં તખ્તને લાયક નહીં હતું.

જ્યારે ચો તરફ લડાઇ ઉઠશે-ત્યારે તારૂં લશ્કર પણ પાયદાર રહેશે નહીં.'

ખોદાતાલા તારા (ખુસરૂના) જીવનો મદદગાર હોજો!-તારા દુશ્મનનાં સર ઊંધાં પડજો!

કસમ છે યઝદાનના, કસમ છે ઓ પાદશાહ! તારા જીવના-કસમ છે નવરૂઝ, મેહરંગાન અને ખુશહાલી ભરેલી બહારની મોસમના,

કે હવે પછીથી જો મારો હાથ આ રૂદ વાજન્તર-વગાડે તો મારી ઉપર શ્રાપ પડજો!

હું પોતાનાં સઘળાં હથિયારોને હવે બાળી નાંખીશ-કે જેથી કરીને તે બૂરા વિચારના (શીરૂય)ને ફરીથી જોવા પામું નહીં."

પછી તેણે પોતાના ચારે આંગળાં કાપી નાખ્યાં-અને તે કાપીને પોતાની મુઠીમાં રાખી મૂકયાં.

જ્યારે તે પોતાને ઘર ગયો ત્યારે એક આતશ રોશન કીધો-અને ૨૭૧
સઘળો પોતાનો ગાવાનો અસ્બાબ બાળી નાંખ્યો.

ખાસ્તને સર્દારાન્ અઝ્ શીરૂયહ્ મર્ગે ખુસ્રવ્ વ કોશ્તહ્ શુદને ઊ બદસ્તે મેહ્ર્ હોર્મુઝ્દ્.

હશાન્ કસ્ કે બદ્ કરૂદ્ બા શાહ્રયાર્
શબો રૂઝ્ તર્સાન્ બુદ્ અઝ્ રૂઝગાર્
ચુ શીરૂય તર્સન્દહો ખામ બૂદ્
હમાન્ તખ્ત ઝીર્ અન્દરશ દામ બૂદ્
બેદાનેસ્ત મર્દુમ શુમર્ હર્ કે દીદ્
કે ઊ બર્ બુઝોર્ગી નખાહદ્ રસીદ્
બેરફ્તન્દ હર્ કસ કે બદ્ કર્દહ્ બૂદ્
બદાન્ કાર્ તાબ્ અન્દર્ આવર્દહ્ બૂદ્
ઝે દર્ગાહ્ યક્સર્ બપીશે કોબાદ્
અઝાન્ કારે બીદાદ્ કર્દન્દ યાદ્
કે યક્ બાર્ ગોફ્તીમો ઇન્ દીગરસ્ત
તોરા ખુદ્ જોઝ્ ઇન્ દાવરી દર્ સરસ્ત
નેશસ્તહ્ બયક્ જાયગહ્ બર્ દો શાહ્
યકી ગાહ્ દારો યકી ઝીર્ગાહ્
ચુ ખીશી ફેઝાયદ્ પેદર્ બા પેસર્
હમહ્ બન્દગાન્રા બેબુરન્દ સર્
ન ઈમ્ અન્દરીન્ કાર્ હમદાસ્તાન્
મઝન્ પીશ મા ઝીન્ સેપસ્ દાસ્તાન્
૨૭૨ બેતર્સીદ્ શીરૂયો તર્સન્દહ્ બૂદ્
કે દર્ ચન્ગ્ શાન ચૂન યકી બન્દહ્ બૂદ્
ચુનીન્ દાદ્ પાસોખ કે ઊરા બદામ
નેયારદ્ મગર્ મર્દુમે ઝેશ્ત નામ
શુમારા સૂએ ખાનહ્ બાયદ્ શદન્
બદીન્ અન્દરૂન્ રાય બાયદ્ ઝદન્
બેજૂઇદ્ તા કીસ્ત અન્દર્ જેહાન્
કે ઇન્ રન્જ બર્ મા સર્ આરદ્ નેહાન્
કોશન્દહ્ હમી જોસ્ત બદ્ખાહે શાહ્
બદાન્ તા કુનન્દશ નેહાની તબાહ્
કસ અન્દર્ જહાન્ ઝહ્રએ આન્ નદાશ્ત
ઝે મર્દી હમાન્ બહ્રએ આન્ નદાશ્ત
કે ખૂને ચુનાન્ ખુસ્રવી રીખ્તી
હમી કૂહ્ દર્ ગર્દન્ આવીખ્તી
ઝે હર્ સૂ હમી જોસ્ત બદ્ખાહે શાહ્
ચુનીન્ તા બેદીદન્દ મર્દી બરાહ્
દો ચશ્મશ કબૂદો દો રોખ્સારહ્ ઝર્દ્
તને ખુશ્કો પુર્ મૂયો લબ્ લાજવર્દ્
પુર્ અઝ્ ખાક્ પાયો શેકમ ગોર્સનહ્
સરે મર્દે બીદાદગર્ બર્હનહ્
૨૭૩ નદાનેસ્ત કસ નામે ઊ દર્ જેહાન્
મેયાને કેહાનો મેયાને મેહાન્
બરે ઝાદ્ફરૂખ શુદ્ ઈન્ મર્દે ઝેશ્ત
કે હર્ગેઝ્ મબીનાદ્ ખુર્રમ બેહેશ્ત

સરદારોએ શીરૂયથી ખુસરૂને મારી નાખવા માટે માગણી કરવી અને તેનું મેહર હોરમઝદના હાથ ઉપર માર્યું જવું.

હવે જે કોઇએ કે પાદશાહ સાથે બદી કીધી હતી-તેઓ રાત દહાડો ઝમાનાની ચાલથી બીતા હતા.

જ્યારે શીરૂય બીકણુ અને કાચી વયનો હતો-તેથીજ તેની નીચેનું તખ્ત તેને માટે ફાંદો બન્યું હતું.

જે કોઈ માણસના પિછાન કરનાર શખ્સે કે તેને (શીરૂયને) જોયો, તે સમજી ગયો-કે "એ પણ બુઝોર્ગીએ પહોંચવાનો નથી."

હવે જે કોઇ કે (ખુસરૂ સાથ) બદી કીધી હતી-અથવા બદી કરવાની હિમ્મત ધાધી હતી, તેઓ ગયા.

તે સઘળાઓ દરગાહમાંથી કોબાદની આગળ આવ્યા-તેઓ પેલાં ઝુલ્મી કામ માટે બોલવા લાગ્યા,

કે "અમોએ એક મરતબે કહ્યું છે અને આ બીજી વખત તને કહિયે છિયે તારા મનમાં કાંઇ જુદોજ વિચાર માલૂમ પડે છે.

બે પાદશાહ એકજ જગ્યા ઉપર બેઠેલા હોય-એક તખ્ત ધરાવનારો હોય અને બીજો ખુરસીએ બેસનારો હોય,

અને જ્યારે બાપ બેટા સાથ સગપણ વધારે-ત્યારે તેઓ સઘળા તાબેદારોનાં સર કાપી નાખે,

એ વાત અમોને કબૂલ નથી-માટે હવે પછી અમારી નઝદીક એવી વાતો કરતોજ ના."

શીરૂય જે હીચકરો હતો તે બીધો-કારણકે તે તેઓના હાથમાં એક ગોલામ જેવો હતો,

તેણે જવાબ આપ્યો કે "કોઈ બૂરા નામના શખ્સ સિવાય ખુસરૂને ફાંદામાં લાવી શકશે નહીં.

માટે હાલ તમોએ ઘર જઇને-આ બાબત ઉપર વિચાર ચલાવવો જોઇએ,

તમો શોધી કાઢો કે દુન્યામાં એવો કોણ છે?-કે જે આપણા ઉપરની આ આફતનો છૂપીજ રીતે અંત લાવી નાખે?"

આથી પાદશાહના દુશ્મનો કોઇ તેવા ઘાટકી શખ્સની શોધ કરવા લાગ્યા-કે જેથી તેને છૂપોજ પુરો કરી નાખે

પણ એવું કામ કરવા માટે જેહાનમાં કોઇ હિમ્મત ધરાવતું નહીં હતું-તેમજ કોઇ તેવી બહાદુરીનો હિસ્સો ધરાવતોજ નહીં હતો,

કે એવા એક પાદશાહનું ખૂન કરીને-એક પહાડને પોતાની ગર્દનમાં લટકાવતો રાખે.

પાદશાહના દુશ્મન ચો તરફ શોધ ચલાવતા હતા-જેમ કરતાં તેઓએ રાહમાં એક શખ્સને જોયો.

જેની બન્ને આંખો માજરી અને બન્ને ગાલો ફિક્કા પડેલા હતા-તેનું શરીર દુબળું અને બાલથી ભરેલું હતું અને હોઠ બલુ રંગના બનેલા હતા.

પગ ધૂળથી ભરેલા અને પેટ ભૂખ્યું હતું-તે ઝુલ્મગાર શખ્સનું માથું ઉઘાડું હતું.

દુન્યામાં શું નાનાઓ કે મોટાઓ વચ્ચે કોઈ તેનું નામ જાણતું હતુ નહીં.

આવી રીતનો બૂરો શખ્સ કે જે કદીએ ખુશી ભરેલું બેહેશ્ત જોતોજ ના, તે ઝાદફરરોખની નઝદીક ગયો.

બદૂ જાદફરૂરોખ ચુ બદ દાસ્તાન
બદાન્ કારૂ ઊ ગશત હમદાસ્તાન
બદૂ ગોફૂત ઇન રઝમ કારે મનસ્ત
ચુ સીરમ કુનીદ ઈન્ શેકારે મનસ્ત
બદૂ ગોફ્‌ત રવ ગર તવાની બેકુન
વઝીન્ નાઝ મુફ્‌શાય લબ બરૂ સખુન
યકી કીસહુ દીનારૂ દારમ તોરા
ચુ ફર્ઝન્દે ખુદ યારૂ દારમ તોરા
યકી ખન્જરે તીઝ દાદશ ચુ આબ
બેયામદ કુશન્દહુ હેલી પુરૂ શેતાબ
ચુ આન્ બદકુનેશ રફૂત નઝદીકે શાહુ
વરા દીદ બા બન્દહુ દરૂ પીશગાહુ
બેલર્ઝીદ ખુસ્રવ ચુ ઊરા બેદીદ
સેરેશ્કશ ઝે મેઝ્હ્ગાન્ બરોખ બરૂ ચકીદ
હમી દેલ ગવાહી બેદાદશ બરાન્
કે આમદ વરા રૂઝગારે ગરાન્
બદૂ ગોફ્‌ત કય ઝેશત નામે તો ચીસ્ત
કે ઝાયન્દહુરા બરૂ તો બાયદ ગેરીસ્ત
મરા મેહરૂ હોરૂમુઝદ ખાનન્દ ગોફૂત
ઘરીબમ દરીન્ શહરૂ બી યારો જોફૂત
ચુનીન્ ગોફૂત ખુસ્રવ કે આમદ ઝમાન્
બદસ્તે ફેરૂમાયએ બદગમાન્
બમરૂ દુમ નમાનદ હમી ચેહરે ઊય
બગીતી નજૂયદ કસી મેહરે ઊય
યકી રીદકી પીશે ઊ બુદ બપાય
બરીદફ ચુનીન્ ગોફૂત કય રહનુમાય
બેરવ તશ્તે આબ્ આરો મુશ્કો અબીરૂ
યકી પાકૂ તરૂ જામએ દેલ પઝીરૂ
પરસ્તન્દહુ બેશનીદ આવાઝે ઊય
નદાનેસ્ત કૂદક હમી રાઝે ઊય
ઝે પીશશ બેયામદ પરસ્તારે ખોરૂદ
યકી તશ્તે ઝરૂરીન્ બરે શાહુ બોરૂદ
અબા જામહો આબ્દસ્તાન પુરૂ આબ્
હમી કરૂદ ખુસ્રવ બરફૂતન્ શેતાબ્
ચુ બર્સમ બેદીદ અન્દરૂ આમદ બબાઝ
ન ગાહે સખુન્ બૂદ ગોફૂતારે રાઝ
હમહુ જામહારા બેપૂશીદ શાહુ
બઝમઝમ હમી તૂબહુ કરૂદ અઝ ગુનાહુ
યકા ચાદરે નવ બસરૂ બરૂ કશીદ
બદાન્ તા રોખે જાન્સેતાન્રા નદીદ
બેશુદ મેહરૂ હોરૂમુઝદ ખન્જરૂ બદસ્ત
દરે ખાનએ પાદશાહુરા બેબસ્ત
સબુકૂ રફૂત જામહુ અઝૂ દરૂ કશીદ
જેગરૂગાહે શાહે જહાન્રા દરીદ
બદીનગૂનહુ ગર્દદ જહાને જેહાન્
હમી રાઝે ખીશ અઝ તો દારદ નેહાન્
સખુન સન્જે બીરન્જો ગરૂ મર્દે લાફૂ
ન બીનદ ઝે કેર્દારે ઊ જોઝ ગેઝાફૂ
અંગરૂ ગન્જ યાબી અગરૂ દર્દો રન્જ
નમાની હમી દરૂ સરાએ સેપન્જ

જ્યારે ઝાદફરરોખે તેને તે સઘળી બાબત કહી સંભળાવી-ત્યારે તે શખ્સ એ કામ કરવા રાઝી થયો.

તે બોલ્યો કે "તેની સાથ લડવાનું મારૂં કામ છે-જો તમો મને હરેક રીતે ધરાયલો કરો તો આ મારોજ શેકાર છે."

ઝાદ ફરરોખે તેને કહ્યું કે "જા, જો તું આ કામ બજાવી શકતો હોય તો બજાવ અને એ વાત તું કોઇને પણ કહેતો ના.

તારે માટે દીનારથી ભરેલી એક થેલી મારી પાસે તૈયાર છે-હું તને પોતાનાં ફર્ઝંદની માફકજ મદદ કરીશ."

પછી તેને એક પાણીદાર એક તેઝી ખંજર આપ્યું-જેથી તે કતલ કરનારો શખ્સ શેતાબી ભરેલાં દિલે આવ્યો.

જ્યારે તે બૂરા કરતુકનો શખ્સ પાદશાહની નઝદીક ગયો-ત્યારે તેને પોતાના નોકર સાથ દરબારમાં જોયો.

જ્યારે ખુસરૂએ તેને જોયો ત્યારે તે ધુજવા લાગ્યો-અને તેની આંખોમાંથી તેનાં મોં ઉપર આંસુ ટપકવા લાગ્યા.

આ બનાવ ઉપર તેનું દિલજ તેને ગવાહી આપવા લાગ્યું-કે "તેનો ભારી વખત નઝદીક આવી લાગ્યો છે."

ખુસરૂએ તેને કહ્યું કે "ઓ બૂરા શખ્સ! તારૂં નામ શું છે?-કે ૨૭૪
તારી માદરને તારી ઉપર રડવું પડશે."

તે બોલ્યો કે "મને 'મેહર હોરમઝદ' કરી લોકો કહે છે-હું પરદેશી છું અને આ શેહરમાં કોઈ મારો મદદગાર અને સાથી છેજ નહીં."

ખુસરૂ બડબડવા લાગ્યો, કે "આ બદગુમાન કમીના શખ્સના હાથ ઉપર મારૂં મોત આવ્યું છે.

તેનો ચેહરો માણુસ જેવો લાગતોજ નથી-દુન્યામાં કોઇ તેની મોહબતત શોધિજ નહીં."

એક છોકરો ખુસરૂ આગળ ઉભેલો હતો-તે નોકરને તેણે એ પ્રમાણે કહ્યું કે "ઓ મારા રેહનુમા!

તું જા અને પાણીની તશ્ત, કસ્તુરી અને અબીર લાવ-તેમજ એક જોડી નવાંજ દિલપઝીર કપડાં લઈ આવ."

તે ગોલામે તેનું કહેલું સાંભળ્યું-પણ તે છોકરો તેનો ભેદ સમજતો નહીં હતો.

તેની આગળથી તે નાનો ગોલામ આવ્યો-અને એક સોનેરી તશ્ત પાદશાહ આગળ લઈ ગયો.

કપડાં તેમજ પાણીથી ભરેલો કળસિયો લઇ ગયો-ખુસરૂ હવે આ દુન્યામાંથી જવાની ઉતાવળ કરવા લાગ્યો.

જ્યારે તેણે બર્સમ જોઇ ત્યારે તેને બાજ ધરવા માંડી-હવે વાત કરવાનો કે ભેદ ખોલવાનો વખત નહીં હતો.

પાદશાહે તે સઘળાં કપડાં પેહેર્યાં-અને બાજ ધરતાં ધરતાંજ પોતાના ૨૭૫
ગુનાહનો પસ્તાવો કરવા લાગ્યો.

એક નવી ચાદર પોતાનાં સર ઉપર ઓઢી-કે જેથી તે પોતાના જીવ લેનારનો ચેહરો જોઇ શકયો નહીં.

મેહર હોરમઝદ હાથમાં ખંજર લઇને આવ્યો-અને પાદશાહનાં મકાનનો દરવાઝો બંધ કીધો.

તે શેતાબ ગયો અને તેનાં કપડાં ખેંચી કાઢયાં-અને તેણે તે દેશના પાદશાહની પેહેલું ચીરી નાખી.

ફરતી દુન્યા એવીજ રીતે ફરે છે-તે પોતાનો ભેદ તારીથી છુપોજ રાખે છે.

ડહાપણવાળો માણસ હોય કે ખાલી પતરાજી કરનારો હોય-પણ તે દુન્યાથી દગા સિવાય કાંઈ જોવાનો નથી.

અગર તું ગમે એટલો ખઝાનો મેળવે કે અગર ગમે એટલું દુઃખ અને રંજ મેળવે-તો પણ તું આ મુસાફરખાનારૂપી દુન્યામાં હમેશે રહેવાનો નથી.

બીઆાઆરીઓ રાસ્તી બરૂ ગુઝીન્
યુ બાહી કે યાબી બહાહ આફ્રીન્
યુ આગાહી આમદ બબાઝારો રાહુ
કે ખુસરવ બદાનગૂનહુ બરૂ શુદ તબાહુ
હમાન્ બદગુમાનાન્ બઝન્દાન્ શુદન્દ
બઆયવાને આન્ મુસ્તમન્દાન્ શુદન્દ
૨૭૬ ગેરામી દહો પન્જ ફર્ઝન્દ બૂદ
બઆયવાને શાહુ આન્ કે દરૂ બન્દ બૂદ
બઝેન્દાન બેકોશ્તન્દ શાન્ બીગુનાહુ
બદાનગહુ કે બરૂ ગશ્તહુ શુદ બખ્તે શાહુ
જહાનદારૂ શીરૂઈ નેયારસ્ત ગોફ્ત
હમી દાશ્ત આન્ અન્દુહુ અન્દરૂ નેહોફ્ત
ચુ બેશનીદ શીરૂય ચન્દી ગેરીસ્ત
વઝાન્ પસ નેગહબાન્ ફેરેસ્તાદ બીસ્ત
બદાન્ તા ઝનો ફરઝન્દાન્ શાન્ નેગાહુ
બેદારદ પસ અઝ મર્ગે આન્ કોશ્તહુ શાહુ
શુદ આન્ પાદશાહીઓ ચન્દાન્ સેપાહુ
બુઝોર્ગીઓ મર્દીઓ આન્ દસ્તગાહુ
કે કસરા ઝે શાહનશાહાન્ આન્ નબૂદ
ન અઝ નામદારાને પીશીન્ શેનૂદ
બેરદમન્દ ગૂયા નદારદ બહા
કે દારદ સરૂ અન્દરૂ દમે અઝ્દહા
જહાનરા મખાન્ જોઝ દેલાવરૂ નહન્ગ્
બખાયદ બદન્દાન્ ચુ ગીરદ બચન્ગ્

સરૂ આમદ ફુનૂન કારે પર્વીઝ શાહુ
શુદ આન્ નામવરૂ ગન્જો તખ્તો સેપાહુ
૨૭૭ હરાન્ કસ કે દારદ ઝે ગીતી ઉમીદ
ચુ જૂયન્દહુ ખોર્માસ્ત અઝ શાખે બીદ
ચે પૂઇ બદીનગૂનહુ ગુમ કરૂદ રાહુ
બરૂઝે સપીદો શબાને સેયાહુ
અઝ હરૂચે યાબી બહેલ કુન પસન્દ
ગરૂ આયદૂન કે જાનરા નખાહી ગઝન્દ
મદાન્ ખીશતનરા બજોઝ નાતવાન્
અગરૂ દસ્તરસ બાશદત યકઝમાન્
જવાન્ મર્દીઓ રાસ્તી પીશહુ કુન્
હમહુ નીકુઈ અન્દરૂ અન્દીશહુ કુન્
બબખ્શો બેખુરૂ તા તવાની દેરમ
કે જોઝ ઈન્ દેગરૂ જુમ્લહુ દર્દસ્તો ઘમ
ચે નીકૂ તરૂ અઝ મા વફાદારૂ દૂસ્ત
વફાદારી અઝ દૂસ્તાન્ બસ નેકૂસ્ત

જો તું ઈન્સાફ સાથની દુઆ મેળવવા ચાહતો હોય-તો તું નિર્દોષતા અને સચ્ચાઈજ એખ્તયાર કર.

હવે જ્યારે ખુસરૂ એવી રીતે માર્યો ગયાની ખબર સઘળાં બાઝારોમાં અને રસ્તાઓમાં ફેલાઈ,

ત્યારે પેલા દુશ્મનો બંદીખાનામાં તે હાજતમંદોનાં અયવાનમાં ગયા.

તેના પ્યારા પંદર બેટાઓ હતા-અને જેઓ પાદશાહના મેહલમાં કયદ હતા,

તે સઘળાઓને જે વખતે કે પાદશાહનું બખ્ત બરગશ્તે થયું-તે વખતે બંદીખાનામાંજ બેગુનાહ મારી નાખ્યા.

પાદશાહ શીરૂય એ બાબત ઉપર કાંઇ પણ બોલી શકયો નહીં-પણ તે ગમ પોતાનાં દિલમાંજ છુપાવી રાખવા લાગ્યો.

જ્યારે શીરૂએ એ સાંભળ્યું ત્યારે તે ઘણોક રડયો-પછી વીસ ચોકીબાન શખ્સોને મોકલ્યા,

જેથી તે માર્યા ગયેલા પાદશાહનાં મરણ પછી તેઓનાં સ્ત્રી અને બચ્ચાંને નેગાહ રાખે.

ખુસરૂની તે મોટી શેહનશાહતનું પુષ્કળ લશ્કર, તેની બહાદુરી અને તેનો મરતબો એ સઘળું જતું રહ્યું.

કે જેના જેવું પાદશાહોમાંથી કોઇ પણ પાદશાહને મળ્યું નહીં હતું-તેમજ આગળના નામદારોમાંથી કોઇયે સાંભળ્યું પણ નહીં હતું.

તું કહે ગોયા અકલમંદ શખ્સ કશી કીમત ધરાવતો નથી-કારણકે તેનું માથું તો અઝદહાનાં મોઢાંમાંજ છે.

તું આ દુન્યાને એક દિલાવર મગરમચ્છ સિવાય બીજું કાંઈ ના સમજતો-જ્યારે તે કોઇને પોતાની ચુંગાલમાં પકડે છે ત્યારે તેને પોતાનાં દાંતો વડે કરડી ખાય છે

શાહ ખુસરૂ પર્વીઝની વાતો હવે પુરી થઈ-તેનો નામીચો ખઝાનો, તેનું તખ્ત અને તેનું લશ્કર એ સઘળું જતું રહ્યું.

જે કોઇ કે આ દુન્યાથી ઉમેદ રાખે છે-તે બેદનાં ઝાડ ઉપરથી ખજૂર શોધનારની બરાબરનો છે.

તું પોતાની ખરી રાહ ગુમ કરીને ધોળે દિવસે અને અંધારી રાતે એમ શા માટે દોડે છે?

જો તું પોતાના જીવને દુઃખી કરવા નહીં માંગતો હોય-તો તેનાથી જે કાંઈ તને મળે તે ઉપરજ સંતોશ પકડ.

અગર તને થોડોક વખત ગમે એટલી પણ શક્તિ મળે-તો પણ તું પોતાને એક નાતવાન સિવાય બીજો કાંઈ ના ગણ.

જવાનમર્દી અને રાસ્તીનોજ પેશો એખ્તયાર કર-અને સઘળો ભલાઇનોજ વિચાર કરતો રહે.

તારાથી બને ત્યાં સુધી તું પૈસાની બક્ષેશ કર-અને ખાઇ પી લે-કારણકે એ સિવાય બીજું સઘળું તો દુઃખ અને ગમજ છે,

આપણ સઘળામાંથી સર્વથી ભલો વફાદાર દોસ્ત કોણ છે?-દોસ્તો તરફથી વફાદારી ઘણીજ સારી હોય છે.

ખાસ્તને શીરૂય શીરીન્‌રા વ કોશતને શીરીન્ ખુદ્‌રા વ કોશતહ્‌ શુદને શીરૂય.

ચુ આવર્દમ ઈન્ રૂએ ખુસવ બગુન
જે શીરૂયો શીરીન્ કુશાયમ સખુન
ચુ પન્જાહો સેહ્ રૂઝ બુગ્‌ઝશ્ત અઝીન્
કે શુદ્ કોશતહ્ આન્ શાહ્ બા આફ્‌રીન્
બશીરીન્ ફ્રેરેસ્તાદ્ શીરૂય કસ
કે અય રીમને જાદુઈ હસ્તરસ
નદાની બોઝ અઝ તઝ્બુલો જાદુઈ
બઈરાન્ ગુનહ્‌ગારૂ તરૂ કસ ત્રુઈ
બતઝ્બુલ હમી દાશ્તી શાહ્‌રા
બચારહ્ ફ્રેરૂદ આવરી માહ્‌રા
બેતરૂસ અય ગુનહ્‌ગારો નઝ્દે મન્ આય
બઆયવાન્ ચુનીન્ શાદો ઈમન્ મપાય
બરૂ આશોફ્‌ત શીરીન્ ઝે પયઘામે ઊય
વઝાન્ બીહુદહ્ ઝેશ્ત દુશ્નામે ઊય
ચુનીન્ ગોફ્‌ત કાન્ કસ કે ખૂને પેદરૂ
બેરીઝદ્ મબાદાશ બાલાઓ ફરૂ
નબીનમ્ મન્ આન્ બદ્ કુનેશરા ઝે દુરૂ
ન હન્ગામે માતમ ન હન્ગામે સુરૂ
દબીરી બેયાવરૂદ અન્દુહ્ બરી
હમાન્ સાખ્તહ્ પહ્‌લવી દફતરી
બદાન્ મોર્દ દાનન્દહ્ અન્દરઝ કરૂદ
હમી ખાસ્તહ્ પીરો ઊ અરૂઝ કરૂદ
હમી દાશ્ત લખ્તી બસન્દૂક્ ઝહ્‌રૂ
કે ઝહ્‌રશ નબાયેસ્ત જોસ્તન્ બશાહ્‌રૂ
હમી દાશ્ત આન્ ઝહ્‌રૂ બા ખીશ્તન્
હમી દૂખ્ત સર્વે ચમનરા કફન્

ફ્રેરેસ્તાદ્ પાસોખ બશીરૂયહ્ બાઝ
કે અય તાજવરૂ શાહે ગર્દનફરાઝ
સુખુનહા કે ગોફ્‌તી તો બર્ગશ્ત બાદ્
દેલો જાને આન્ બદ્ કુનેશ પસ્ત બાદ્
કે ઊ દરૂ જહાન્ જાદુઈ જોઝ બનામ
શાનીદહ્‌સ્તો બૂદહ્‌સ્ત અઝ શાદકામ
અગરૂ શાહ્ અઝીન્ રસ્મો અન્દાઝહ્ બૂદ
કે અઝ જાદુઈ જાને ઊ તાઝહ્ બૂદ
કે જાદૂ બુદી કસ બમુશ્કૂએ ઊય
નદીદહ્ બદીદી હમહ્ રૂએ ઊય
મરા અઝ પયે ફ્રરૂરોખી દાશ્તી
કે શબ્‌ગીરૂ ચુન ચશ્મ બુગ્માશ્તી
ઝે મુશ્કૂએ ઝરૂરીન્ મરા ખાસ્તી
બદીદારે મન્ જાન્ બેયારાસ્તી
ઝે ગોફ્‌તારૂહાએ ચુનાન્ શરૂમ દારૂ
નઝીબદ્ સખુન્ કઝ્ અબરૂ શહ્‌રૂયારૂ

શીરૂએ શીરીનની માગણી કરવી અને શીરીને આપઘાત કરવો અને શીરૂય પણ માર્યો જવો.

હવે જ્યારે મેં ખુસરૂનો ઝમાનો પુરો કીધો છે-ત્યારે શીરૂય અને શીરીન માટેનું બેયાન કરૂં છું.

જ્યારે તે તારીફ લાયક પાદશાહને માર્યા ગયાને ત્રેપન દિવસ પસાર થયા,

ત્યારે શીરૂએ શીરીન આગળ કોઇને મોકલી કહેવાડિયું-કે "ઓ જાદુઇ શક્તિ ધરાવનારી રીમન અઉરત!

તું ફનફરેબ અને જાદુઈ સિવાય બીજું કાંઇ જાણતી નથી-ઇરાનમાં ૨૭૮
સર્વથી વધુ ગુનેહગાર તુંજ છે.

તુંજ પાદશાહને ફરેબ સાથ રાખતી હતી-ફરેબથી તું માહતાબને પણ નીચે લાવે છે.

ઓ ગુનેહગાર હવે તું ધાસ્તી ખા અને મારી આગળ આવ-એવી રીતે મેહલમાં ખુશહાલ અને નચિન્ત બની ના બેસ."

શીરીન તેના એવા પયગામથી અને તેની આવી બેહુદી ખરાબ ગાળગલોચથી ગુસ્સે બની,

એ પ્રમાણે બોલવા લાગી કે "જે શખ્સ કે પોતાના બાપનુંજ ખૂન-રેઝ તેને મોટાઇ અને ઓરેહ હોવુંજ ના!

હું તે ભૂંડા કરતુકના શખ્સને શું માતમને વખતે કે શું ખુશીને વખતે દુરથી પણ જોઇશ નહીં."

પછી તેણીએ પોતાના એક દિલસોઝ લખનારને બોલાવ્યો-અને પહલવ ભાષામાં એક કાગઝ લખાવ્યું.

તે વિદ્વાન શખ્સને પોતાની સઘળી વસીયત કીધી-અને તેની આગળ પોતાની માલ અને મિલ્કતની તફસીલ નોધાવા લાગી.

હવે તેણી કામ પડે ત્યારે શેહરમાં લેવા જવું નહીં પડે એવા હેતુથી પોતાની પેટીમાંજ થોડુંક ઝેહર રાખતી હતી.

તે ઝેહર તેણી પોતાની પાસે રાખવા લાગી-અને તેમ કરી પોતાનાં બાગનાં સરોવર માટે કફન સીવવા લાગી (યાને પોતાનાં મોતની સઘળી તેયારી કરવા લાગી).

પછી તેણીએ શીરૂય ઉપર પાછો જવાબ મોકલ્યો-કે "ઓ ગર્દન- ૨૭૯
ફરાઝ તાજવર પાદશાહ!

તેં જે સખુનો કહ્યા તે મારે મનસે પવન મિસાલ છે-તે પાપી માણસનાં દિલ અને જાન ઊંધાં પડજો,

કે જેને આ દુન્યામાં જાદુઈનાં માત્ર નામ સાંભળવા સિવાય બીજી રીતનો અનુભવ હોય અને તેમાં તે ખુશી રહેતું હોય.

અગરજો પાદશાહ ખુસરૂની રસમ અને પહોંચ એવી હતે-કે જાદુઇથી તેના જાનને તાઝગી મળે,

અને કોઈ જાદુગરણી તેનાં ઝનાનખાનામાં હતે-તો કોઈબી આંખો તેણીના ચેહરાને જોઇ નહીં શકતે.

તે તો મને શુભફાલ (auspiciousness)ને માટે રાખતો હતો-તે એમ કે બામદાદે ઊંઘમાંથી બેદાર થયા બાદ પહેલવહેલી નઝર દોડાવતી વખતે,

તે મને મારાં સોનેરી ઝનાનખાનામાંથી બોલાવી મંગાવતો-અને મારાં દર્શન કરીને પોતાના જાનને શોભા આપતો હતો.

માટે આવી વાતો બોલવાથી તું શર્મ પકડ-આડા સખુનો પાદશાહને ઝેબ આપતા નથી.

કે દાદારે નીકી દેહેદ યાદ કુન્
બપીશે કસ અન્દર્ મગૂ ઇન્ સખુન્
બેઓર્દન્દ પાસોખ બનઝ્દીકે શાહ
બર્ આશોફૂત શીરૂય અઝાન્ બીગુનાહ
૨૮૦ ચુનીન્ ગોફૂત કઝ આમદન્ ચારહ નીસ્ત
ચુ તૂ દર્ જહાન્ નીઝ ખૂનખારહ નીસ્ત
બેયાઓ સરે તાજે મારા બબીન્
અગર્ હસ્ત ઝીબન્દહ કુન્ આફરીન્
ચુ બેશનીદ શીરીન્ પુર્ અઝ દર્દ ગશ્ત
બેપીચીદો રન્ગે રૂખશ ઝર્દ ગશ્ત
ચુનીન્ દાદ પાસોખ કે નઝદે તો મન્
નેયાયમ મગર્ બા યકી અન્જુમન્
કે બાશન્દ નઝદે તો દાનન્દગાન્
જહાનદીદહો ચીઝ ખાનન્દગાન્
ફેરેસ્તાદ શીરૂય પન્જાહ મર્દ
બેયાવર્દ દાનન્દહો સાલખર્દ
વઝાન્ પસ બશીરીન્ ફેરેસ્તાદ કસ
કે બર્ખીઝો પીશ આયો ગોફ્તાર્ બસ
ચુ શીરીન્ શનીદ આન્ કબૂદો સેયાહ
બેપૂશીદો આમદ બનઝ્દીકે શાહ
બેશુદ તીઝ તા ગુલ્શને શાદગાન્
કે બુદ જાએ ગૂયન્દહ આઝાદગાન્
નેશસ્ત અઝ પસે પર્દએ પાદશા
ચુનાન્ ચૂન બુવદ મર્દુમે પારસા
૨૮૧ બનઝ્દીકે ઊ કસ ફેરેસ્તાદ શાહ
કે અઝ સૂગે ખુસ્રવ બર્ આમદ દો માહ
કુનૂન્ જોફ્તે મન્ બાશ તા બર્ ખરી
બદાન્ તા સુએ કમતરી નન્ગરી
બેદારમ તોરા હમ બસાને પેદર્
વઝાન્ નીઝ નામી તરો ખૂબ્ તર્
બદ્ ગોફ્ત શીરીન્ કે દાદમ નુખોસ્ત
બેદેહ વાન્ગહી જાને મન્ પીશે તોસ્ત
વઝાન્ પસ નેયાસાયમ અઝ પાસોખત
ઝે ફર્માનો રાયો દેલે ફર્રૂખત
બદાન્ ગશ્ત શીરૂય હમદાસ્તાન્
કે બર્ ગૂયદ આન્ ખૂબ્રોખ દાસ્તાન્
ઝને મેહતર્ અઝ પર્દહ આવાઝ દાદ
કે અય શાહ પીરૂઝ બાદીઓ શાદ
તો ગોફ્તી કે મન્ બદ તનો જાદુઈમ
ઝે પાકીઓ અઝ રાસ્તી યક્સુઈમ
બદ્ ગોફ્ત શીરૂય બૂદ ઇન્ ચુનીન્
ઝે તીઝી જવાનાન્ નગીરન્દ કીન્
ચુનીન્ ગોફ્ત શીરીન્ બઆઝાદગાન્
કે બૂદન્દ દર્ ગુલ્શને શાદગાન્
૨૮૨ કે અઝ મન્ ચે દીદી શુમા અઝ બદી
ઝે તારીઓ કઝ્ઝીઓ નાબેખ્રદી
બસી સાલ બાનૂએ ઇરાન્ બુદમ
બહર્ કાર્ પોશતે દેલીરાન્ બુદમ
ન જોસ્તમ હમીશહ જોઝ અઝ રાસ્તી
ઝે મન્ દૂર્ બુદ કઝ્ઝીઓ કાસ્તી

તું નેકી પહોંચાડનારા ખોદાતાલાને યાદ કર-એવી વાતો તું કોઇની આગળ ના બોલતો."

તેઓ પાદશાહની નઝદીક તે જવાબ લઈ ગયા-તે નિર્દોષ બાનૂથી શીરૂય ગુસ્સે થયો.

તેણે પાછું કહેવાડિયું કે "આવવા વગર તારો છુટકો નથી-તારી મિસાલનો દુન્યામાં કોઇ બીજો ખૂની નથી.

તું આવ અને મારૂં તાજ સાથનું સર જો-અગર તે ઝેબ આપનારૂં હોય તો શાહ તરીકે કબૂલ રાખજે."

જ્યારે શીરીને સાંભળ્યું ત્યારે તેણી દુ:ખી થઈ-તેણીએ કલ ખાધી અને તેના ચેહરાનો રંગ ફિકકો થયો.

તેણીએ જવાબ આપ્યો કે "હું તારી નઝદીક-બીજાં તે માણસોને સાથે લીધા વગર આવીશ નહીં,

કે જેઓ તારી નઝદીક દાનાઇ ધરાવનારા, અનુભવી અને દરેક ચીઝ વાંચી જાણનારા હોય."

શીરૂએ પચાસ માણસો જેઓ અકલમંદો અને વૃદ્ધ વયના હતા, તેઓને ભેગા કરી ત્યાં મોકલ્યા.

પછી શીરીન આગળ એક જણને મોકલી-કહેવડાવ્યું કે "ઉઠ, અમારી પાસે આવ અને વધુ બોલવાનું બંધ કર."

જ્યારે શીરીને તે સાંભળ્યું ત્યારે તેણીએ બલુ અને કાળાં કપડાં-પેહેર્યાં અને પાદશાહની નઝદીક આવી.

તેણી "ગુલ્શને શાદગાન" સૂધી ઝડપથી ગઈ-કે જે શુભાષિત બોલનારા મોટા માણસોની જગ્યા હતી

અને જેમ પરહેઝગાર માણસને ઘટે તેમ પાદશાહના પરદા પાછળ તેણીએ બેઠક લીધી.

પાદશાહે કોઇને તેની આગળ મોકલી કહેવાડિયું-કે "ખુસરૂના સોગના બે મહિના નીકળી ગયા છે.

હવે તું મારી અઉરત થઈ રહે કે જેથી તું ફાયદો મેળવે-અને તેથી તું કશાની હાજતમંદ નહીં રહે.

જેમ બાપ તને રાખતો તેમજ હું પણ તને રાખીશ-બલ્કે તેનાં કરતાંબી વધારે નામદારી ભરી અને સારી રવેશે રાખીશ."

શીરીને તેને કહેવાડિયું કે "પહેલાં તું મને ઈન્સાફ-આપ અને પછી મારો જીવ પણ તારી આગળ હાઝેર છે.

અને ત્યાર પછી હું તને જવાબ દેવાથી વાર લગાડીશ નહીં અને તારાં ફર્માન, તારા વિચાર અને તારાં મુબારક દિલથી અટકીશ નહીં."

શીરૂય તે ખૂબસૂરત ચેહરેની જે કહે તે કરવા કબૂલ થયો.

તે પાદશાહી બનૂએ પરદા પછાડીથી બોલવા માંડિયું-કે "એ પાદશાહ! તું ફતેહમંદ અને ખુશહાલ રહેજો!

તેં તો કહ્યું હતું કે હું બૂરા તનની અને જાદુગર અઉરત છું-તેમજ પાકી અને રાસ્તીથી દૂર થયલી છું."

શીરૂએ તેણીને કહ્યું કે "હા, એમ કહ્યું હતું ખરૂં-પણ જવાન માણસો કોઈના સખ્ત બોલોનું વેર પોતાનાં દિલમાં નથી રાખતા."

પછી શીરીને પેલા આલીજાહ શખ્સો કે જેઓ તે "શાદગાન"ના બાગમાં હતા, તેઓને એ પ્રમાણે કહ્યું,

કે "મારેથી તમોએ બૂરાઈ, ફરેબ, જૂઠાઈ અને બેવુકૂફી ભરેલું શું જોયું છે?

ઘણાક વર્ષો સૂધી હું ઇરાનની બાનૂ રહી હતી-અને દરેક કામમાં બહાદુર લોકોની મદદગાર રહી હતી.

મેં હમેશે રાસ્તી સિવાય બીજું કાંઇ શોધ્યુંજ નથી-મારેથી ફરેબ અને અપ્રમાણિકપણું દૂરજ રહ્યાં છે.

બસી કસ રૂ મે ગોફતારે મન શહુરૂ યાફ્ત
બહરૂ બારઈ અજ઼ જહાન બહુરૂ યાફ્ત
બઘરાન્ કે દીદ અજ઼ ફુનહુ સાયહુ આમ
અગરૂ સાયહો તાજો પીરાયહુ આમ
બગૂયદ હરાન્ કસ કે દીદો શનીદ
હમહુ કારૂ અઝીન પાસોખ આયદ પદીદ
ખુઓર્ગાન્ કે બૂદન્દ નઝદીકે શાહુ
રૂ શીરીન્ બખૂબી નમૂદન્દ રાહુ
કે ચૂન્ ઊ ઝની નીસ્ત અન્દરૂ જેહાન્
ચે દરૂ આશકારો ચે અન્દરૂ નેહાન્
ચુનીન્ ગોફ્ત શીરીન્ કે અય મેહુતરાન્
જહાન્દીદહો કારૂ કર્દહુ સરાન્
બસેહુ ચીઝ બાશદ ઝનાન્રા બેહી
કે બાશન્દ ઝીબાએ તખ્તે મેહી
યકી આન્ કે બા શર્મો બા ખાસ્તહુ
કે જોફ્તશ બદૂ ખાનહુ આરાસ્તહુ
દેગરૂ આન્ કે ફરૂરોખ પેસરૂ ઝાયદ ઊય
રૂ શૂએ ખુજસ્તહુ બેયફ્ઝાયદ ઊય
સે દીગરૂ કે બાલાઓ રૂયશ બુવદ
બપૂશીદગી નીઝ મૂયશ બુવદ
બદાન્ગહુ કે મન જોફ્તે ખુસ્રવ શુદમ
બપૂશીદગી દરૂ જહાન નવ શુદમ
ચુ બી કામો બી દેલ બેયામદ ઝે રૂમ
નેશસ્તન્શ બૂદ અન્દરીન્ મર્ઝો બૂમ
અઝાન્ પસ બદાન્ કામગારી રસીદ
કે કસ દરૂ જહાન્ આન્ નદીદો શનીદ
વઝૂ નીઝ ફર્ઝન્દ બૂદમ ચહારૂ
બદીશાન્ બસી શાદ બુદ શહુરયારૂ
ચુ નસ્તૂરો ચૂનૂ શહુરૂયારો ફરૂદ
ચુ મર્દાન્શાહુ આન્ તાજે ચર્ખે કબૂદ
રૂ જમ્શેદ ફરીદૂન્ ચુ ઈશાન્ નઝાદ
ઝબાનમ મબાદ અરૂ બેપીચમ રૂ દાદ
કે હરૂ ચારૂ અકૂનૂન બખાકૂ અન્દરન્દ
ગોરાઝાન્ બમીનૂએ પાકૂ અન્દરન્દ
બેગોફ્ત ઇનો બુકુશાદ ચાદરૂ રૂ રૂય
હમહુ રૂએ માહો હમહુ મુશ્કૂ મૂય
વદીગરૂ ચુનીનસ્ત રૂયમ કે હસ્ત
યકી ગરૂ દોરૂધસ્ત બેન્માય દસ્ત
મરા અજ઼ હોનરૂ મૂય બુદ દરૂ નેહાન
કે આન્રા નદીદી કસ અન્દરૂ જેહાન્
નમૂદમ હમીનસ્ત આન્ જાદુઈ
ન અજ઼ ફુન્બુલો મકૂરો અજ઼ બદ ખુઈ
ન કસ મૂએ ઊ પીશ અઝીન્ દીદહુ બૂદ
ન અજ઼ મેહુતરાન્ નીઝ બેશનીદહુ બૂદ
રૂ દીદારૂ પીરાન્ ફેરૂમાન્દન્દ
બયૂ ઝીરે લબ્હા બરૂ અફૂશાન્દન્દ
ચુ શીરૂય રોખસારે શીરીન્ બદીદ
રવાનશ નેહાની રૂ તન્ બરૂ પરીદ
ચુનાન્ ખીરહુ માન્દ અન્દરાન્ ચેહરે ઊય
કે શુદ દેલશ આગન્દહુ અજ઼ મેહરે ઊય

ઘણાકોને મારા કહેવાથી શોહરો મળ્યાં છે-અને દરેક બાબદમાં મારાથી ફાયદોજ મેળવ્યો છે.

પહેલેથરથીજ ઈરાનમાં મારો ઓળો કોણે જોયો છે?-અગર મારો પડછાયો, મારૂં તાજ કે મારો સણગાર,

જે કોઇએ કે જોયો હોય અને સાંભળ્યો હોય તે બોલે-આ જવાબથી સઘળી બાબત ઝાહેર થઈ જશે."

જે બુઝર્ગો કે પાદશાહની નઝદીક હતા-તેઓ શીરીનની ભલાઈ માટે બોલવા લાગ્યા,

કે "દુન્યામાં એના જેવી કોઈ પણ અઉરત શું ઝાહેરમાં કે શું બાતેનમાં કેથે પણ નથી."

શીરીન બોલી કે "ઓ મોટાઓ, અનુભવીઓ અને લડાઈ અઝમાવેલા સરદારો!

અઉરતોને ત્રણ વાતથી ભલાઈ મળે છે-અને તેથીજ તેણીઓ મોટાઈનાં તખ્તને ઝેબ આપનારી થાય છે.

એક તો એ કે તેણી શર્માલ અને સારી સ્થિતિની હોય-કે જેથી તેણીનો ધણી પોતાનું ઘર શોભાવે. ૨૮૩

બીજું એ કે તેણી મુબારક બેટા જણે-અને ભાગ્યશાળી ધણીથી મોટાઈ મેળવે.

ત્રીજું એ કે તે ઊંચા કદવાળી અને ખૂબસૂરત હોય-તેની ખાસીયત મલાજા ભરેલી હોય.

જે વખતે કે હું ખુસરૂની અઉરત બની હતી-તે વખતે મલાજામાં હું દુન્યામાં વખણાઈ હતી.

જ્યારે ખુસરૂ ના મુરાદ અને નિરાશ થઇને રૂમથી આવ્યો-ત્યારે એજ જગ્યામાં તેણે પોતાનું પાયતખ્ત બનાવ્યું હતું.

ત્યાર પછી તે એવી મોટાઇએ પહોંચ્યો-કે જેવી કોઇએ દુન્યામાં જોઈ કે સાંભળી પણ નથી.

તેનાથી મને ચાર બેટાઓ પણ થયા હતા-જેઓથી પાદૃશાહ ઘણો ખુશહાલ રહેતો હતો.

જેવા કે નસ્તૂર, શોહરયાર અને ફરૂદ-તેમજ બલુ આસ્માનના તાજ જેવો મર્દાનશાહ.

પાદશાહ જમશીદ અને ફરીદૂને પણ એવા બેટા જણ્યા નથી-જો હું સાચું નહીં બોલતી હોઉં તો આ મારી ઝબાન હોતીજ ના!

કે જે ચારો જણા હમણા ખાકમાં પડયા છે-તેઓ પવિત્ર બેહેસ્તમાં ખુશહાલ દોડી ગયા છે."

તેણી એટલું બોલી પોતાનાં મોઢાં ઉપરથી ઓઢણી ખસેડી નાખી-તેણીનો સઘળો ચેહરો માહતાબ જેવો અને બાલ કસ્તુરી જેવા હતા. ૨૮૪

અને તેણી બોલી કે "આ મારો ચેહરો જેવો છે તેવોજ છે-જો એમાં ખોડખાંપણ હોય તો કોઇ દેખાડે.

આ મારા છૂપાવેલા બાલ એજ મારાં પરાક્રમ હતાં-કે જે બાલને દુન્યામાં કોઇએ જોયાજ નથી.

આ મારા બાલ કે જે મેં બતાવ્યા તેજ મારી જાદુઇ છે-અને નહીં કે ફરેબ, દગો કે બૂંડી ખાસિયતો મારી પાસ હતી."

એ આગમજ કોઇએ તેણીના બાલ જોયાજ નહીં હતા-તેમજ કોઈ સરદારોથી સાંભળયા પણ નહીં હતા.

તે બુઢ્ઢાઓ તેણીનો ચેહરો અને બાલ જોઇને અજબ થઇ ગયા-અને તેઓના હોઠ નીચે લબ નીકળવા લાગી.

જ્યારે શીરૂએ શીરીનનો ચેહરો જોયો ત્યારે તેનો જીવ તનમાંથી છૂપો ઉડીજ ગયો.

તે તેના ચેહરાથી એવો દીવાનો થયો-કે તેનું દિલ તેની મોહબતથી ભરેલું બન્યું.

વરા ગોહૂત ઓય તુ નબાયદ કસમ
શુ તુ ગોહૂત યાબમ ગે ઇરાન બસમ
નેયાયમ બિરૂન મન ગે ફર્માને તુ
નેબારમ આબરૂ દીદહ્ પયમાને તુ
૨૮૫ ચને ખૂબરૈખ પાસોખશ દાદ બાઝ
કે અઝ શાહે ઈરાન નેયમ બી નેયાઝ
હો હાજત બેખાહમ શુ ફર્માન દેહી
કે બરૂ તુ બેમાનાદ શાહનશેહી
બદૂ ગોહૂત શીરૂય જાનમ તોરાસ્ત
દેગર આરઝુ હરચે ખાહી રવાસ્ત
બદૂ ગોહૂત શીરીન કે હર ખાસ્તહ્
કે બુદમ બદીન કેશ્વર આરાસ્તહ્
અવાન્ પસ સેપારી યકાયક બમન્
હમહ્ પીશે ઇન્ નામદારૂ અન્જુમન્
બદીન્ નામહ્ અન્દર ચની ખતતે ખીશ
કે બીઝારમ અઝ ચીઝે ઊ કમ્મો બીશ
બેકરદ આન્ચે ફરમૂદ શીરૂય ઝુદ
ચને આરઝુહા શુ પાસોખ શેનૂદ
બરાહ આમદ અઝ ગુલ્શને શાહગાન
બે પીશે ખુર્શેદગાને આઝાદગાન
બખાનહ્ શુદો બન્દહ્ આઝાદ કરદ
બદાન્ ખાસ્તહ્ બન્દહ્રા શાદ કરદ
દેગર હરચે બુદશ બદર્વીશ દાદ
બદાન્ કસ કુજા ખીશ બુદ બીશ દાદ
૨૮૬ બેબખ્શીદ ચીઝી બઆતેશકદહ્
શુ બર જશ્ને નઉરૂઝો મેહરો સદહ્
દેગર બર કુનામી કે વયરાન બુદી
રેબાતી કે આરામે શીરાન બુદી
બમોબદે જહાનદાર ખુશ્રવ બેદાદ
બની કી રવાને વરા કરદ શાદ
બેયામદ બદાન્ બાગે ખુર્શાદ રૂય
નેશસ્ત અઝ બર ખાક બી રન્ગો બૂય
હમહ્ મરદુમાન્રા બરે ખીશ ખાન્દ
મરાન્ હર યકીરા બખૂબી નેશાન્દ
શુનીન્ ગોહૂત અઝાન્ પસ બબાન્ગે બલન્દ
કે હર કસ કે હસ્ત અઝ શુમા બી ગઝન્દ
હમહ્ ગૂશ દારીદ ગોહૂતારે મન્
નબીનદ કસી નીઝ દીદારે મન્
બેતર્સીદ અઝ દાવરે દાદખાહ્
ફરૂઝન્દએ અખ્તરો હૂરો માહ્
મગૂઈદ યકસર જોઝ અઝ રાસ્તી
નેયાયદ ઝે દાનન્દગાન્ કાસ્તી
કઝાન્ પસ કે મન્ પીશે ખુસ્રવ શુદમ
બશહરે ઝરૂરીને ઊ નવ શુદમ
૨૮૭ સરે બાનૂઆન્ બુદમો ફરૂરે શાહ
અઝાન્ પસ ચે પયદા શુદ અઝ મન્ ગુનાહ
નબાયદ સખુન ઈચ ગોહૂતન્ બરૂય
ચે રૂય આયદ અન્દર ચની ગુફ્તગૂય
હમહ્ યકસર અઝ જાય બરખાસ્તન્દ
ઝબાન્ પાસોખશરા બેયારાસ્તન્દ

તેણીને કહ્યું કે "તારા સિવાય મને કાંઇ બીજું જોઈતું નથી-તારા જેવી ધણીયાણી જો હું મેળવું તો પછી ઈરાન દેશમાંથી મને બીજું કશુંએ જોઇએ નહીં.

હું તારાં ફરમાનથી ફરીશ નહીં-અને તારૂં વચન હું મારી આંખ ઉપર ચીતારીશ."

તે ખૂબસૂરત સ્ત્રીએ તેને પાછો જવાબ આપ્યો-કે "હું ઈરાનના પાદશાહથી હાજત વગરની નથી.

જો તું શાહ કે તારી ઉપર આ શેહનશાહી કાયમ રહેજો!-તે મને હોકમ ફરમાવે તો હું બે ખાહેશ ધરાઉં છું."

શીરૂય બોલ્યો કે "મારો જીવ પણ તારોજ છે-બીજી જે કાંઇ તારી માગણી હોય તે માગ, મારે કબૂલ છે."

શીરીને તેને કહ્યું કે "મારી દરેક માલ મિલ્કત જે આ દેશમાં મેં ભેગી કીધેલી હતી,

તે સઘળી આ નામદાર અંજુમન આગળ મને પાછી સ્વાધીન આપ.

અને આ કાગજ ઉપર પોતાને હાથે લખ-કે 'શીરીનની થોડી કે ઘણી મિલ્કત મને જોઈતીજ નથી.'"

જે તેણીએ કહ્યું તે શીરૂએ તુરતજ કીધું-તે હાજતમંદ સ્ત્રીએ જ્યારે એવો જવાબ મેળવ્યો,

ત્યારે તેણી શાહગાનના બાગમાંથી તે બુઝર્ગો અને મોટાઓ આગળથી બાહેર નીકળી.

તેણી ઘર જઇને પોતાના ગોલામોને આઝાદ કીધા-તેમજ તે ખઝાનાથી તે નોકરોને ખુશહાલ બનાવ્યા.

બીજું જે કાંઈ હતું તે ગરીબોને આપ્યું-તેણીના જેઓ ખેશી હતા તેઓને વધારે આપ્યું.

તેમજ નવરોઝ, મેહરંગાન અને સદેહના જશનો માટે-ઘણીક ચીઝો આતશકદેહમાં બક્ષેશ આપી.

બીજુ જે રહેઠાણો કે વયરાન થયાં હતાં-અને જે મુસાફેરખાના કે સિંહોના મકાન બન્યાં હતાં,

તે પાદશાહ ખુસરૂની યાદમાં આબાદ કીધાં-અને તેવી ભલાઈ કરી તેનાં રવાનને ખુશ્નુદ કીધું.

પછી પાછી તેણી પેલા બાગમાં આવી પોતાનો ચેહરો ખુલ્લો કીધો-અને વગર સણગારે ખાક ઉપર બેઠી.

સઘળા જણને પોતાની નઝદીક બોલાવ્યા-તેઓ દરેકને ખૂબી સાથે બેસાડયા.

પછી તેણી બુલંદ આવાઝે એ પ્રમાણે બોલવા લાગી-કે તમારામાંથી જે કોઇ કે ધાસ્તી વગરના હોય,

તમો સઘળા મારી વાત સાંભળો-હવે પછી કોઈબી શખ્સ મારા દીદાર જોશે નહીં.

તમો ઈન્સાફ ધરાવનાર દાદગર દાવર કે જે સેતારા, આફ્તાબ અને માહતાબને રોશન કરનારો છે, તેનાથી બીહને ચાલજો.

તમો રાસ્તી સિવાય કાંઈ બીજું બોલતાજ ના-દાના માણસો કદી જૂઠું બોલતાજ નથી,

કે જ્યારથી હું ખુસરૂની આગળ આવી-અને તેનાં ઝનાનખાનામાં નવીસવી ગઈ,

અને બાનૂઓની સરદાર તેમજ પાદશાહી દબદબાવાળી બની-ત્યારથી મારી તરફથી શું ગુનાહ ઝાહેર આવ્યો છે?

તમારે તે બાબત કાંઇ બોલવું નહીં જોઇએ-અબળાજાતીથી શું બની શકે?"

સઘળાઓ પોતાની જગ્યાથી ઉઠયા-અને તેણીને જવાબ દેવા લાગ્યા,

કે અય નામવરૂ બાનુએ બાનુઆન્
સખુનગૂયો દાનાઓ રઉશન્ રવાન્
બયઝદાન્ કે હરૂગેઝ્ તોરા કસ નદીદ
ન નીઝ અઝ પસે પર્દેહ્ આવા શનીદ
હમાના કે હન્ગામે હુશન્ગ્ બાઝ્
ચુ તૂ નીઝ નન્શસ્ત બરૂ તખ્તે નાઝ
હમહ્ ખાદેમાનો પરસ્તન્દગાન્
જહાનજૂયો બીદારૂ દેલ બન્દગાન્
બઆવાઝ ગોફ્તન્દ કય સરફરાઝ્
સેતૂદહ્ બચીનો બરૂમો તરાઝ
કે યારદ સખુન ગોફતન્ અઝ તૂ બબદ
બદી કર્દન્ અઝ રૂએ તૂ કય સઝદ
ચુનીન્ ગોફ્ત શીરીન્ કે ઈન્ બદ કુનેશ
કે ચર્ખે બલન્દશ કુનદ સર્ઝનેશ
પેદરૂરા બેકોશ્ત અઝ પયે તાજો તખ્ત
કઝીન્ પસ દો ચશ્મશ મબીનાદ બખ્ત
મગરૂ મરૂગ્રા પીશે દીવારૂ કરૂદ
કે જાને પેદરૂરા ચુનીન્ ખારૂ કરૂદ
પયામી ફેરેસ્તાદ નઝદીકે મન્
કે તારીકૂ શુદ જાને બારીકે મન્
બદાન્ ગોફ્તમ ઇન્ મન્ કે તા ઝન્દહ્ અમ
જહાન્ આફરીન્રા બદેલ બન્દહ્ અમ
પદીદારૂ કર્દમ હમહ્ રાહે ખીશ
પુરૂ અઝ દરૂદ બૂદમ ઝે બદખાહે ખીશ
પસ અઝ મર્ગે મન્ બરૂ સરે અન્જુમન્
ઝબાનશ મગરૂ બદ સરાયદ બમન્
હરાન્ કસ શુમા બૂદ બન્દહ્ મરા
શુદ આઝાદો અઝ મન્ કુશાદહ્ સરા
ઝે ગોફ્તારે ઊ વીઝહ્ ગેર્યાન્ શુદન્દ
હમ અઝ દર્દે પર્વીઝ બેર્યાન્ શુદન્દ
ચુ રફ્તન્દ ગૂયન્દગાન્ નઝદે શાહ્
શનીદહ્ બેગોફ્તન્દ અઝાન્ બીગુનાહ્
બેપુર્સીદ શીરૂય કાન્ નીકૂખૂય
દેગરૂ અઝ ચે ચીઝ આમદશ આરૂઝૂય
ફેરેસ્તાદ શીરીન્ બશીરૂયહ્ કસ
કે અકૂનૂન્ યકી આરૂઝૂ માન્દ બસ
કુશાયમ દરે દખ્મએ શાહ્ બાઝ
બદીદારે ઊ આમદસ્તમ નેયાઝ
ચુનીન્ ગોફ્ત શીરૂય કારી રવાસ્ત
કે બરૂ તૂ ચુનીન્ આરૂઝૂહા સઝાસ્ત
નેગહ્બાન્ દરે દખ્મહ્રા બાઝ કરૂદ
ઝને પારૂસા મૂયહ્ આઘાઝ કરૂદ
બેશુદ ચેહ્રહ્ બરૂ ચેહ્રે ખુસ્રવ નેહાદ
ગુઝશ્તહ્ સુખુન્હા હમહ્ કરૂદ યાદ
હમાનગાહ્ ઝહ્રે હલાહલ બેખરૂદ
ઝે શીરીન્ રવાનશ બરૂઆવરૂદ ગરૂદ
નેશસ્તહ્ બરે શાહ્ પૂશીદહ્ રૂય
બતન્ દરૂ યકી જામહ્ કાફૂરૂ બૂય
બદીવારૂ પોશ્તશ નેહાદો બેમોરૂદ
બેમોર્દી ઝે ગીતી સેતાયેશ બેબોરૂદ

કે "એ શુભાષિત બોલનારી, વિદ્વાન અને રોશન રવાનની નામીચી બાનુઓની બાનુ!

યઝદાનના કસમથી અમો કહિયે છિયે કે તને કદી પણ કોઇએ જોઈ નથી-તેમજ પરદા પાછળથી તારો સાદ પણ કોઇએ સાંભળ્યો નથી.

ખચીત કે હુશંગના વખત પછીથી-તારા જેવી એક પણ અઉરત નાઝ ભરેલાં તખ્ત ઉપર બેઠી નથી."

પછી તમામ નોકરો, ગોલામો, જેહાનના અનુભવી અને ચાલાક બંદાઓ,

બુલંદ આવાઝે બોલ્યા કે "એ ચીન, રૂમ અને તરાઝ શેહરની વખણાયલી સરફરાઝ બાનુ!

તારે માટે બૂરા સખુન કોણ બોલી શકે છે?-તારા જેવા ચેહરાવાળી માટે બૂરાઈ કરવી કેવી રીતે લાયક ગણાય?"

શીરીન બોલી કે "આ બૂરી કરણીનો શીરૂય-કે જેને બુલંદ આસ્માન ઠપકો આપશે,

તેણે તાજ અને તખ્તને ખાતેર પોતાના બાપને મારી નાખ્યો-કે ૨૮૮
હવે પછી તેની બન્ને આંખો સારૂં નસીબ જોતીજ ના!

કદાચ તેણે પોતાનાં મોતને બંદ કરી રાખ્યું હશે-કે એવી રીતે તેણે પોતાના બાપના જાનને ખુવાર કરી નાખ્યો.

તેણે મારી નઝદીક એક પયગામ મોકલ્યો કે જે પયગામથી મારી નાઝુક લાગની ઘણી દુઃખાઈ છે.

આ સઘળું મેં એટલાં માટેજ ઝાહેર કીધું છે કે હું જ્યાં સુધી જીવતી છું-ત્યાં સુધી ખરાં દિલથી ખોદાતાલાનીજ તાબેદાર છું.

હું મારા દુશ્મનથી દુઃખી થયલી છું-તેથીજ મેં મારી ચાલચલણ સઘળી તમોને જણાવી છે.

મારાં મરણ પછી આ અંજુમન આગળ-કદાચને તે મારી બદગૂઈ પણ કરે.

તમારામાંથી જેઓ મારા ગુલામો હતા-તે સઘળાઓ છુટા થયા છે અને મારી તાબેદારીમાંથી સ્વતંત્ર બન્યા છે."

તેણીની વાત સાંભળી ખસૂસન તેઓ રડવા લાગ્યા-તેમજ ખુસરૂનાં દુઃખ માટે બળવા લાગ્યા.

જ્યારે પેલા કહેવા આવનારાઓ પાછા પાદશાહ શીરૂય આગળ ગયા-ત્યારે તેઓએ પેલી બેગુનાહ અઉરતથી સાંભળેલી વાતો કહી સંભળાવી.

શીરૂએ પૂછ્યું કે "તે નેક ખસલતની અઉરતે-બીજી કઈ ચીઝની ખાહેશ કીધી છે?"

આથી શીરીને શીરૂય આગળ માણસ મોકલી કહેવાડિયું-કે "હવે ૨૮૯
ફકત મારી એકજ ખાહેશ બકી રહી છે.

કે હું પાદશાહનાં દખ્માનો દરવાઝો ખોલું-અને તેનો ચેહરો જોવાની ખાહેશ થઈ છે."

શીરૂએ કહેવાડિયું કે "હા, ઠીક છે-કારણકે તારી એવી ઇચ્છાઓ વાજબી છે."

પછી રખેવાળે પાદશાહનાં દખ્માનો દરવાઝો ખુલ્લો કીધો-આથી તે પરહેઝગાર અઉરતે રડવું શુરૂં કીધું.

તેણી અંદર ગઇ અને ખુસરૂના ચેહરા ઉપર પોતાનું મોં મૂક્યું-અને સઘળી બનેલી વાતો યાદ કીધી.

તેજ વખત તેણીએ પેલું કાતેલ ઝેહર ખાધું-જે ઝેહરે તેણીનાં મીઠા જીવની ગર્દ કાઢી નાખી.

તેણી પોતાનો ચેહરો ઢાંકીને પાદશાહની નઝદીક બેઠી હતી-તેનાં તનમાં કપૂરની ખુશબોના કપડાં પેહેરેલાં હતાં.

તેણી દીવારને અઢેલીને મરણ પામી-તેણી મરી ગઇ અને આ દુન્યામાંથી સઘળી તારીફજ લેતી ગઇ.

ચુ બેશનીદ શીરૂય બીમાર ગશ્ત
બે દીદારે ઊ પુર બે તીમાર ગશ્ત
બેફરમૂદ તા દખમહ દીગર કુનન્દ
બે મુશ્કો બે કાફૂરશ અફ્સર કુનન્દ
૨૯૦ દરે દખમએ શાહ કરદ ઉસ્તુવાર
બસી બર નેયામદ બરીન્ રૂઝગાર
કે શીરૂયરા બહર દાદન્દ નીઝ
જહાન્રા બે શાહાન્ પુર આમદ કફીઝ
બશૂમી બેઝાદો બશૂમી બેમોરદ
હમાન્ તખ્તે શાહી પેસરરા સેપોરદ
કસી પાદશાહી કુનદ હફ્ત માહ
બહશ્તુમ બે કાફૂર યાબદ કોલાહ
બગીતી બેહી બેહતર અઝ ગાહ નીસ્ત
બદી બદતર અઝ ઉમરે કૂતાહ નીસ્ત
કુનૂન પાદશાહીએ શાહ અરદશીર
બેગૂયમ કે પીશ આમદમ નાગુઝીર

જ્યારે શીરૂએ તે સાંભળ્યું ત્યારે તે પણ બીમાર થઇ ગયો-તેણીના દીદાર માટે ગમ ભરેલો બન્યો.

તેણે ફરમાવ્યું કે "એક બીજું દખમુ બનાવે-અને તેણીને માટે કસ્તુરી અને કપૂરનું તાજ તૈયાર કરે."

પછી પાદશાહનાં દખમાનો દરવાઝો મઝબૂત બંધ કીધો-એ ઉપર ઘણોક વખત નહીં ગયા,

કે લોકોએ શીરૂયને પણ ઝેહર આપી મારી નાખ્યો-જેહાનનું માપ તું પાદશાહોથી ભરાઈ ગયું (યાને જેહાન પાદશાહો મેળવી ધરાઈ ગઈ).

શીરૂયે શૂમિયતપણામાં જન્મ લીધો અને શૂમિયતપણામાંજ મરણ પણ પામ્યો-તેમજ પોતાનું પાદશાહી તખ્ત છોકરાને સોપી ગયો.

કોઈ ફકટ સાત મહિનાજ પાદશાહી કરે છે-અને આઠમે મહિને કપૂરનું તાજ મેળવે છે.

દુન્યામાં પાદશાહી કરતાં વધારે સારી ભલાઈ બીજી કોઈ નથી-અને ટુંકી ઉમર કરતાં વધારે બદતર બૂરાઇ બીજી કોઇ નથી.

હવે હું પાદશાહ અર્દશીરના પાદશાહીનું-બેયાન કરૂં છું કેમકે એ પડતું મૂકાય તેમ નથી.

અર્દશીર*

પાદ્શાહીએ અર્દ્શીર્ શીરૂય શશ્ માહ્ બુદ્ બર્ તખ્ત્ નેશસ્તને અર્દ્શીરે શીરૂય વ અન્દર્ઝ્ કર્દન્ બસર્દારાન્.

—:o:—

ચુ બેન્શસ્ત બર તખ્ત શાહ અરદશીર
અઝ ઈરાન બેરફ્તન્દ બરનાઓ પીર
બસી નામદારાને ગશ્તહ કોહન
બદાન્ તા ચેગૂનહ સરાયદ સોખન્
બરે શાહ બેન્શસ્ત અઝ હર સુઈ
હમાન્ નામદારાન્ બહર પહલુઈ
ઝબાન્ બર કુશાદ અરદશીરે જવાન્
ચુનીન્ ગોફ્ત કય કાર કર્દહ ગવાન્
૨૯૧ હરાન્ કસ કે બર ગાહે શાહી નેશસ્ત
કુશાદહ રવાન્ બાદો યઝદાન્ પરસ્ત

શીરૂયના બેટા અર્દશીરની પાદશાહી છ મહિના હતી, અર્દશીરે શીરૂયનું તખ્ત ઉપર બેસવું અને સરદારોને નસીહત કરવી.

—:o:—

જ્યારે પાદશાહ અર્દશીર તખ્ત ઉપર બેઠો-ત્યારે ઇરાની જવાન અને બુઢ્ઢાઓ તેની આગળ ગયા.

તેઓમાં ઘણાક વૃદ્ધ વયના નામદારો પણ આવ્યા હતા-તે એટલા માટેજ કે અર્દશીર કયા રીતનું ભાષણ આપે છે?

પાદશાહની આગળ ચો તરફથી તેમજ દેશે દેશથી આવેલા નામદારો બેઠા.

જવાન અર્દશીરે પોતાની ઝબાન ખોલી-એ પ્રમાણે કહ્યું કે "ઓ અનુભવી પેહલવાનો!

જે કોઈ કે આ પાદશાહી તખ્ત ઉપર બેઠો-તે મોટા જીવનો અને ખોદાની પરસ્તેશ કરનારોજ હોજો!

---

* શીરૂયનો છોકરો. આં પાદશાહ માત્ર ૭ વર્ષની નાની વયમાં પાદશાહત ભોગવવા લાગ્યો, જેથી રાજ્યનો કારોબાર પીરૂઝ ખુસરૂ નામના વઝીરના હાથ હેઠળ ગયો. હવે સાસાનિયન પાદશાહોની નબળાઇ જોઈ ગેઃરાઝ કે જે ઘણો પગભર બન્યો હતો તેણે પોતે પાદશાહ થવાના બૂરા વિચારથી પીરૂઝ ખુસરૂ પાસેજ અર્દશીરને મારી નખાવ્યો આ પાદશાહે ફકટ છ મહિનાજ (ઈ. સ. ૬૨૮ નવેમ્બરથી ૬૨૯ એપ્રીલ) સૂધી રાજ્ય ભોગવી માર્યો ગયો.

બર્ આઇને શાહાને પીશીન્ રવીમ્
હમાન્ અઝ્ પસે ફરૂરહો દીન્ રવીમ્
કે યઝદાને નીકી દેહેશ્ યાદ્ બાદ્
હમહ્ કારો કેર્દારે મા દાદ્ બાદ્
પરસ્તન્દગાન્રા હમહ્ બર્ કશીમ્
સેતમ્ગારગાન્રા બખૂન્ દર્ કશીમ્
કુનમ્ તાઝહ્ આઇને નૂશીરવાન્
શવદ્ શાદ્ આઝાદગાન્રા રવાન્
નેયાબન્દ્ આરામ્ અઝ્ મન્ બદાન્
નબાશમ્ ઝમાની અબી મૂબદાન્
કે મન્ ગોસ્તરદ્ દર્ જહાન્ ઈમની
નેહાની કુનમ્ રસ્મે આહુરીમની
સેપહ્રા બઅન્દાઝહ્ પાયહ્ દેહમ્
બહર્ કાર્ શાન્ નીઝ્ માયહ્ દેહમ્
બદીનાર્ દેલ્ શાન્ કુનમ્ શાદમાન્
નબાયદ્ કે બાશદ્ કસી બદ્ગમાન્
હરાન્ કસ કે ઉમ્મીદ્ દારદ્ બમા
બેગૂયદ્ કુનમ્ દર્ ઝમાનશ્ રવા
કે લશ્કર્ યકી ગર્ ઝે ફર્માને મા
બેરૂન્ આયદ્ અઝ્ અહ્દો પયમાને મા
જોઝ્ અઝ્ કોશતને ઊ નબાશદ્ જઝા
ચુનીનસ્ત્ બાદાફરહ્ ના સઝા
બપીરૂઝે ખુસ્રવ સેપોર્દમ્ સેપાહ્
કે અઝ્ દાદ્ શાદસ્તો શાદાન્ ઝે શાહ્
બઈરાન્ ચુ બાશદ્ ચુનૂ પહ્લવાન્
બેમાનીદ્ શાદાનો રઉશન્ રવાન્
બસી કસ બગોફ્તારશ્ આરામ્ યાફ્ત
વઝ્ આરામે ઊ હર્ કસી કામ્ યાફ્ત

હું આગળા પાદશાહોની રાહરીતી મૂજબજ ચાલીશ-તેમજ દબદબા અને દીનનું અનુકરણ કરીશ

નેકી પહોંચાડનારા ખોદાતાલાની યાદ મને હમેશે હોજો-મારાં સઘળાં કામકાજો ઈન્સાફ ભરેલાંજ હોજો!

વફાદાર શખ્સોને હું ઊંચે દરજ્જે ચઢાવીશ-અને ઝુલ્મગારોનો નાશ કરીશ.

નોશીરવાનની રાહ રસ્મને સજીવન કરીશ-જેથી મોટા માણસોના જીવ ખુશહાલ થાય.

બૂરા શખ્સો મારાથી આરામ મેળવશે નહીં-મારા વઝીરો વગર હું એક પળ પણ રહીશ નહીં.

દેશમાં મારાથી શાન્તિજ પંથરાશે-એહરેમનની રાહ રસ્મને નાબૂદ કરીશ.

મારા સેપાહોને અંદાઝા પ્રમાણે મરતબો આપીશ-અને તેઓનાં કોઈ પણ કામમાં મદદ પણ આપીશ.

દીનારની બક્ષેશથી તેઓને ખુશહાલ રાખીશ-મારે માટે કોઇએ પણ બૂરો વિચાર ધરાવવો નહીં.

જે કોઈ શખ્સ કે મારીથી કાંઇ ઉમેદ ધરાવતો હશે-અને તે જો મને કહેશે તો તેની તે હાજત તુરતજ પુરી પાડીશ.

લશ્કરમાંનો કોઇ શખ્સ અગરજો મારા હોકમથી તેમજ મારા કોલ ૨૯૨
અને વચનથી દૂર જશે,

તો તેનો બદલો તેના માર્યા જવા સિવાય બીજો કાંઇ નથી-તેને માટે એવીજ નાલાયક શિક્ષા છે.

મેં ખુસરૂના બેટા ફીરૂઝને લશ્કરનો હવાલો સોંપ્યો છે-કારણકે તે હમેશે ઇન્સાફથીજ રાઝી થાય છે અને પોતાના પાદશાહથી પણ ખુશહાલજ રહે છે:

ઇરાન દેશમાં જ્યારે એના જેવોજ પેહલવાન હશે-ત્યારેજ તમો ખુશહાલ અને રોશન જીવના રહી શકશો.

ઘણાઓ તેની વાતથી સન્તોષ પામ્યા-અને પાદશાહના આરામથી સર્વ ખુશ બન્યા.

નાખુશ્ શુદને ગોરાઝ્ અઝ્ પાદ્શાહીએ અર્દ્શીર્ વ બચારએ ઊ કોશતન્ શુદને અર્દ્શીર્ બદસ્તે ફીરૂઝે ખુસ્રવ્.

પસ આગાહી આમદ્ બનઝ્દે ગોરાઝ્
કઝ્ બૂદ્ ખુસ્રવ બઅર્મેં ગોદાઝ્
ફેરેસ્તાદ્ ગૂયન્દઈરા ઝે રૂમ્
કે દર્ ખાક્ શુદ્ તાજે શીરૂયે શૂમ્
કે જાનશ્ બદૂઝખ્ ગેરેફ્તાર્ બાદ્
સરે દખ્મએ ઊ નેગૂનસાર્ બાદ્
કે દાનેસ્ત હર્ગેઝ્ કે સર્વે બલન્દ્
બબાદ્ અઝ્ ગેયા યાફ્ત ખાહદ્ ગઝન્દ્
ચુ ખુસ્રવ કે ચશ્મો દેદે રૂઝગાર્
નબીનદ્ ચુનૂ નીઝ્ યક્ શહ્રયાર્

ગોરાઝનું અર્દશીરની પાદશાહીથી નાખુશ થવું અને તેના ચારાથી ખુસરૂના બેટા ફીરૂઝના હાથ ઉપર અર્દશીરનું માર્યું જવું.

ત્યાર બાદ ગોરાઝ કે જેનાથી ખુસરૂ પર્વીઝ ઘણો દુઃખી થયો હતો, તેને ખબર પડી,

તેણે એક છટાદાર બોલનારને રૂમથી મોકલ્યો-અને ઇરાનીઓને કહેવાડિયું કે "નહેસ્ત શીરૂયનું તાજ ખાકમાં પડયું છે.

તેનો જીવ દોઝખમાં ગિરેફતાર હોજો!-અને તેનું દખ્મું ઊંધું પડજો!

કોણ જાણતું હતું કે બાગમાંનું બુલંદ સરોવર ઘાસથી નુકસાન પામશે (યાને ખુસરૂને શીરૂય મારી નાખશે).

ખુસરૂ કે જેના જેવા એક પાદશાહને ઝમાનાની બાતેનની આંખ પણ જોશે નહીં (યાને તેના જેવા પાદશાહને જોવાનો વિચાર પણ કરી શકશે નહીં).

૨૯૩ કે મારા રસીદ્દ અઝ વય ઈન્ બરૂતરી
ન શુ બાઝ ગશ્તમ બફ્રમાન્ બરી
જમાનહ્ ફેરૂદ આરદ ઊરા ઝે તખ્ત
બેતાબદ બયફ્રબારશ્ ઝુ રૂય બખ્ત
શવદ્ ચર્ખે ગર્દન્દહ્ બા ઊ બકીન્
કુનદ્ બહરે ઊરા નેહાન્ દર્ જમીન્
બેગીરદ્ અઝુ મેહ્તરી હુરો માહ્
સેતાનદ્ ઝે શાહી ચુનાન્ તાજો ગાહ્
ચુ શીરૂયરા શહરૂયારી દેહદ્
હમહ્ શહ્રે ઈરાન્ બખારી દેહદ્
ચુ ઊ રફ્તો શુદ તાજદારૂ અરૂદશીરૂ
બદ્ શાદ બારાન્દ બરૂનાઓ પીરૂ
મરા ગરૂ ઝે ઈરાન્ રસદ્ હીચ બહરૂ
નમાનમ કે બરૂ વય જહદ્ બાદે શહરૂ

નબૂદમ મન્ આગહ્ કે પર્વીઝ શાહ્
બગોફ્તારે આન્ બદ્ નેશાન્ શુદ તબાહ્
નખાહમ કે બાશદ્ ચુનૂ શહરૂયારૂ
અગરૂ ચન્દ બી શાહ્ શુદ રૂઝગારૂ
કે ઊરા બસી દાવરી દરૂ સરસ્ત
હમાન્ રાય બા લશ્કરે દીગરસ્ત
૨૯૪ બેયાયમ કુનૂન બા સેપાહે ગરાન્
ઝે રૂમો ઝે ઈરાન્ ગુઝીદહ્ સરાન્
કે બીનીમ તા કીસ્ત આન્ કદ્ખોદાય
કે બાશદ્ પસન્દશ્ બદીન્ગૂનહ્ રાય
ચુનાન્ બરૂ કનમ બીખે ઊરા ઝે બુન્
કઝાન્ 'પસ નરાનદ્ ઝે શાહી સખુન
નવન્દી બરૂ અફ્ગન્દ પૂયાન્ બરાહ્
બનઝ્દીકે પીરાને ઈરાન્ સેપાહ્
દેગરૂ ગૂનહ્ આહન્ગ્ બદ્ કામહ્ કરૂદ
બપીરૂઝે ખુસ્રવ યકી નામહ્ કરૂદ
કે શુદ તીરહ્ આન્ બખ્તે સાસાનેયાન્
જહાનજૂય બાયદ્ કે બન્દદ્ મેયાન્
તો દાની મગરૂ ચારઈ સાખ્તન્
ઝે હરૂગૂનહ્ અન્દીશહ્ અન્દાખ્તન્
બેજૂઈ બસી યારૂ બર્નાઓ પીરૂ
જહાન્રા બેપર્દાઝી અઝ અરૂદશીરૂ
વઝાન્ પસ બેયાબી હમહ્ કામે ખીશ
શવી ઇમનો શાદ્ બારામે ખીશ
વરૂ અયદૂન કે ઈન રાઝ બીરૂન દેહી
હમી ખન્જરે કીનહ્રા ખૂન દેહી
૨૯૫ મન અઝ રૂમ ચન્દાન્ સેપાહ્ આવરમ
કે ગીતી બચશ્મત સેયાહ્ આવરમ
બઝર્ફી નેગહ્દારૂ ગોફ્તારે મન્
મબાદા કે ખારૂ આયદત્ કારે મન્
નબાયદ્ કે ગર્દી બખીરહ્ હલાક્
ઝે ગાહે બુઝોર્ગી મશવ ઝીરે ખાક્
પશીમાની આનગહ્ નદારદ્ત સૂદ
ચુ શમ્શીરે મન્ સરૂ બકીનહ્ દોરૂદ

કે જેનાથીજ આ મોટાઈ મને મળી છે—અને તેનાં ફરમાનથી હું ઉલટો ચાલ્યો નથી.

જમાનો તેને તખ્તથી નીચે નાખે છે—અને નસીબ તેનાથી એકદમ મોં ફેરવી નાખે છે.

ફરતો આસ્માન તેની સાથ કીના ભર્યો થાય છે—અને તેનાં નસીબને જમીનમાં છુપું કરે છે.

આફતાબ અને માહતાબ તેની પાસેથી મોટાઇ લઈ લે છે—અને એવા એક પાદશાહ પાસેથી તાજ અને તખ્ત છીનવી લે છે.

અને શીરૂય જેવાને પાદશાહી આપે છે—અને તમામ ઈરાન શેહરને ખુવાર કરે છે.

જ્યારે તે પણ મરી ગયો અને અર્દશીર તાજદાર થયો છે-ત્યારે તેનાથી જવાન અને બુઢ્ઢાઓ ખુશહાલ થાય છે.

જ્યાં સુધી ઈરાન સાથ મને જરા પણ સંબંધ છે-ત્યાં સુધી હું એમ નહીં થવા દઇશ કે એની ઉપર કોઇ પણ શેહરની હવા ફૂકે (યાને એને હું કોઇ પણ દેશમાં રહેવા દઈશ નહીં).

મને ખબર નહીં હતી કે પર્વીઝ શાહ—તે બૂરા શખ્સના કહેવાથી માર્યો ગયો.

તેવો નાલાયક પાદશાહ બને એ મને પસંદ નથી-પછી જમાનો ગમે એટલો પાદશાહ વગરનો રહ્યો તો શું થયું ?

કારણકે તેનાં સરમાં ઘણી સરકશી ભરેલી છે-વળી તેનો સબંધ પણ બીજાંજ લશ્કર સાથે છે.

તેથી હાલ હું રૂમ અને ઈરાનમાંથી સરદારો ચુંટી કાઢીને ભારી લશ્કર સાથ આવું છું.

કે આપણે જોઈએ તો ખરા કે એવો તે પાદશાહ કોણ છે-કે જેને એવી રીતનો વિચાર પસંદ પડયો છે ?

હું તેની જડને મૂળમાંથી એવી ઉખેડી નાખીશ—કે ફરી તે પાદશાહીને યાદ કરશેજ નહીં"

તેણે ઈરાની લશ્કરના બુઝોર્ગોની નઝદીક એવી રીતના પયગામનો એક કાસેદ દોડાવ્યો.

તે પાપી શખ્સે વળી બીજી રીતની યુક્તિ કીધી—અને ખુસરૂના બેટા ફીરોઝ ઉપર એક નામુ લખ્યું.

કે સાસાનિયનોનુ નસીબ હવે સીઆહ થયું છે-તું દેશ જીતનારને ઘટે છે કે હવે લડાઈની કમર બાંધે.

તું યુક્તિ કરવાની અને દરેક બાબત ઉપર વિચાર ચલાવવાની રીત જાણે છે.

માટે તારા ઘણાક જવાન અને બુઢ્ઢા દોસ્તોને ભેગા કરી—અર્દશીરથી દેશ ખાલી કર.

ત્યાર બાદ તું પોતાની સઘળી મુરાદ મેળવશે—અને પોતાના આરામમાં નચિન્ત અને ખુશહાલ બનશે

જો તું આ મારો ભરમ ખુલ્લો કરી નાખશે-તો મારાં કીનાનાં ખંજરને તું તારૂં પોતાનું લોહી પાશે.

હું રૂમથી એટલું બધું લશ્કર લાવીશ-કે તારી આંખમાં જેહાન સીઆહ બનાવીશ.

આ મારી વાત ઉપર ઊંડાણથી નઝર કરજે—એવું ના બનતું કે આ મારાં કામને તું તુચ્છ સમજે.

એવું નહીં બનવું જોઇએ કે તું બેહુદાપનાએ હલાક થાય-બુઝોર્ગીનાં તખ્ત ઉપરથી ખાક હેઠળ ગબડતો ના.

જ્યારે મારી તલવાર કીનાથી તારૂં સર કાપી લેશે—ત્યારે તે વખતે તારો પસ્તાવો કાંઇજ ફાયદો કરી શકશે નહીં."

ચુ ફીરૂઝે ખુસરવ્ ચુનાન્ નામહ્ દીદ
હમહ્ પીશો પસ રાએ ખુદ્કામહ્ દીદ
બસી કર્દ અન્દીશહ્ દર્ ઈન્ સોખન્
બેઝદ રાય બા મેહ્તરાને કોહન્
કે ઈન્ કાર્ પીશ આમદમ્ નાગેહાન્
શવદ્ આશ્કારા બદ્ બર્ નેહાન્
ચુનીન્ પાસોખ્ આમદ્ ઝે પીરાન્ બદૂય
કે અય પુર્ હોનર્ મેહ્તરે નામજૂય
અર્ આયદૂન્ કે ઈન્ શાહ્ ગર્દદ તબાહ્
તબાહ્ ગશ્તને મા સઝદ્ ઝીન્ ગુનાહ્
ચુનીન્ બદ મકુન્ તૂ બગોફ્તે ગોરાઝ
હમાન્ ચારએ કારે નીકૂ બેસાઝ
બેકુન્ પાસોખે નામહ્ અન્દર્ખરશ
અઝીન્ ખાબ્ બીદાર્ ગર્દાન્ સરશ
બેગૂયશ મકુન્ રાહે યઝદાન્ તબાહ્
મદેહ્ દીવરા બર્ દેલે ખીશ રાહ્
બર્ અન્દીશ અઝ કારે પર્વીઝ શાહ્
અઝાન્ નાસઝાવાર્ કારે તબાહ્
ચુ ઊરા ફેરૂદ આવરીદી ઝે તખ્ત
શુદ અઝ તોખ્મે સાસાન્ બયકબાર્ બખ્ત
ચુ શીરૂય બર્ તખ્તે શાહી નેશસ્ત
કમર્ બર્ મેયાને કયાની બેબસ્ત
હમહ્ આરૂઝ્ ફરે પર્વીઝ બૂદ
કે મગ્ઝશ બહર્ કારહા તીઝ બૂદ
દેગર્ ગશ્ત ગીતી અઝાન્ સાન કે બૂદ
નેયાવર્દ અઝાન્ માયએ કાર્ સૂદ
ચુનાન્ શુદ ઝે બીહૂદહ્ કારે જેહાન્
કે યક્ બારહ્ શુદ નીકુઇહા નેહાન્
કુનૂન તા બજાએ કોબાદ અર્દશીર્
બશાહી નેશસ્ત અઝ ફરાઝે સરીર્
જહાન્ શુદ ઝે અવરન્ગે ઊ શાદમાન્
બેનાઝદ ઝે ફર્રશ ઝમીનો ઝમાન્
ચે બાયદ કે અર્મન્દહ્ ગીતી ચુનીન્
પુર્ આશૂબ્ ગર્દદ ઝે દર્દો ઝે કીન્
મકૂબીદ દર્હાએ બદરા બમોશ્ત
ન ફર્રોખ બુવદ બી ગુનહ્ શાહ્ કોશ્ત
નબાયદ કે ઈન્ ગુર્ઝબદે તીઝ ગર્દ
અઝ ઈરાન્ બર્ આરદ અઝીન્ કીનહ્ ગર્દ
બેતર્સમ કે યઝદાન્ બઈરાનેયાન્
અઝીન્ બદતરીહા સર્ આરદ ઝમાન્
ચુ પીરૂઝ બેશનીદ અઝીન્ગૂનહ્ પન્દ
નેવેશ્ત ઊ યકી નામએ સૂદમન્દ
બનઝદે ગોરાઝ આન્ બદે બદ નેઝાદ
કે ચૂન ઊ સેપહ્બુદ જહાન્રા મબાદ
ચુ આગાહ્ શુદ આન્ સુખુનહા ગોરાઝ
તો ગોફ્તી કસી દેલ્ ગેરેફ્તશ બગાઝ
ઝે પીરૂઝે ખુસરવ્ બર્ આશોફ્ત સખ્ત
સેપહ્બુદ બર્ આરાસ્ત હર્ ગૂનહ્ રખ્ત
બેફરમૂદ લશ્કર્ કે બીરૂન શવન્દ
ઝશાન્ શહ્ર્ યક્સર્ બહામૂન શવન્દ

જ્યારે ખુસરૂના ફીરોઝે એવી રીતનું નામુ જોયું-ત્યારે તે હઠીલા સરદારની મતલબ પહેલેથી તે છેલ્લે સુધી પામી ગયો.

તેણે એ બાબતમાં ઘણોક વિચાર કીધો-અને બુઢા સરદારો સાથે મસ્લહત કીધી.

કે "આ કામ અચિન્તું મારી સામે આવ્યું છે-સઘળું છુપું તેની આગળ ખુલ્લું થઈ જશે."

બુઢાઓએ તેને એવો જવાબ આપ્યો-કે "ઓ હુનર ભરેલા નામ-ચીન સરદાર!

જો આ પાદશાહ માર્યો જશે-તો એ ગુનાહથી આપણ પણ તબાહ થઇ જશું.

તું ગુરાઝના કહેવાથી એવું બૂરૂં ના કર-પણ કાંઇ સારાં કામની યુક્તિ રચ.

આ નામાનો જવાબ તેને લાયકનો લખ-અને તેનાં ઊંઘનસી માથાંને ૨૯૬
પાછું જાગૃત બનાવ.

તું તેને કહે કે યઝદાનનો માર્ગ ખરાબ ના કર-અને પોતાનાં દિલ ઉપર દેવને ગાલેબ ના આવવા દે.

પાદશાહ પર્વીઝ બાબતનો અને તેને તબાહ કરવાનાં નાલાયક કામ બાબતનો વિચાર કર.

જ્યારે તેને તું તખ્ત ઉપરથી નીચે લાવ્યો-ત્યારે સાસાનનાં તોખ્મ-માંથી નસીબ તદ્દન જતુંજ રહ્યું.

જ્યારે શીરૂય પાદશાહી તખ્ત ઉપર બેઠો-ત્યારે તેણે પાદશાહી કમર ઉપર કમરબંદ બાંધ્યો.

તેની સઘળી ખાહેશ પર્વીઝના અમલ જેવીજ હતી-કારણકે તેનું મન દરેક કામમાં ઘણું તેઝ હતું.

પણ ઝમાનો તદ્દન ફેરવાઇ ગયો-અને તેની કારરવાઇથી કાંઇ ફાયદો હાસેલ થયો નહીં.

તેની બેવુકૂફાઇથી દેશનો મામલો એવો થયો-કે નેકી તદ્દન છુપાઈ ગઈ.

હવે કોબાદની જગ્યાએ અર્દશીર પાદશાહી તખ્ત ઉપર બેઠો છે.

તેનાં તખ્તથી દેશ ખુશહાલ બન્યો છે-અને તેના દબદબાથી ઝમીન અને ઝમાનો લાડ કરે છે.

તો આવો શાન્તિ ભર્યો દેશ પાછો દુઃખ અને કીનાથી ભરેલો બને ૨૯૭
એવું શા માટે કરવું જોઇયે?

તમો લોકો હાથે કરીને બૂરાઈના દરવાઝા ના ઠોકો-એક નિર્દોષ પાદશાહને મારી નાખવો એ સારા સગણ નથી.

એવું નહીં બનવુ જોઇએ કે આ તેઝ ચાલનો ગુર્ઝબઝ-આ કીનાના બદલામાં ઇરાન દેશની પાયમાલી કરી નાખે.

મને ડર લાગે છે કે આ બદીઓના બદલામાં ખોદાતાલા ઈરાની લોકોની આખેરી લાવી મૂકશે."

જ્યારે ફીરોઝે એવી રીતની શીખામણ સાંભળી-ત્યારે તેણે એક ફાય-દાકારક નામુ લખ્યું,

તે બૂરી બુન્યાદના ગુરાઝની નઝદીક મોકલ્યું-કે "તેના જેવો સરદાર દેશને માટે કાયમ હોતોજ ના!"

જ્યારે ગુરાઝ તે સખુનોથી વાકેફ થયો-ત્યારે ગોયા તેનાં બદનને કોઇએ પકડમાં પકડયું હોય તેમ થયું.

તે ખુસરૂના ફીરોઝથી ઘણો ગુસ્સે થયો તે સરદારે સઘળી રીતનો લડાઇનો અસ્બાબ તૈયાર કીધો.

તેણે ફર્માવ્યું કે "લશ્કર બાહેર પડે-અને શેહરમાંથી સઘળું મય-દાનમાં જાય."

આઝીન્ આગહી સૂએ ફીરૂઝ રફૂત
હયૂની બર્ અફૂગન્દ ફીરૂઝ તફૂત
૨૯૮ બનઝદે તોખારો મર્દરા બખાન્દ
આઝીન્ દર્ ફેરાવાન્ સુખુનહા બરાન્દ
ચે કારે ગોરાઝરા સુ દાદ આગહી
વઝાન્ ફીનહ્ બા તાજે શાહન્શાહી
બપીરૂઝે ખુસ્રવ ચે નઝદે તોખાર્
સુનીન્ પાસોખ આમદ કે અય નામદાર્
બખૂને બુઝોર્ગાને ઈરાન્ મકૂશ
સખુન હર્ચિ ગૂયદ ગોરાઝ આન્ નેયૂશ
ચુ પીરૂઝે ખુસ્રવ ચુનાન્ નામહ દીદ
અઝ અન્દીશએ બદ દેલશ નારમીદ
દેલે રઉશને નામવર્ શુદ સેયાહ
કે તા ચૂન કુનદ બદ બદાન્ પાદશાહ
વરા ખાન્દી હરૂઝમાન્ અર્દશીર્
કે ગૂયન્દહ્ મર્દી બુદો યાદગીર્
બર્ આસાય દસ્તૂર્ બૂદી વરા
હમાન્ નીઝ ગન્જૂર્ બૂદી વરા
બેયામદ શબે તીરહ્ગૂન્ બાર્ યાફ્‌ત
મયે રઉશનો ખૂબ્ ગોફ્‌તાર્ યાફ્‌ત
નેશસ્તહ્ બઅય્વાને ખીશ અર્દશીર્
તને ચન્દ બા ઊ ચે બર્નાઓ પીર્
૨૯૯ ચુ પીરૂઝે ખુસ્રવ બેયામદ બરશ
તો ગોફ્‌તી કે ગર્દૂન્ બર્ આમદ સરશ
બેફર્મૂદ તા બર્ કશીદન્દ રૂદ
શુદ અય્વાને ઊ પુર્ ચે બાન્ગે સોરૂદ
ચુ નીમી ચે તીરહ્ શબ્ અન્દર્ કશીદ
સેપહ્બુદ મયે યક્‌મની બર્ કશીદ
શુદહ્ મસ્ત યારાને શાહ અર્દશીર્
નમાન્દ ઈચ્ રામેશ્‌ગરો યાદગીર્
બદ્અન્દીશ યારાને ઊરા બરાન્દ
બજોઝ શાહો પીરૂઝે ખુસ્રવ નમાન્દ
જફાપીશહ્ અઝ પીશે ખાનહ્ બજસ્ત
બરો શાહ બેગ્રીફ્‌ત નાગહ્ બદસ્ત
હમી દાશ્ત તા શુદ તબાહ અર્દશીર્
હમહ્ કાખ્ શુદ પુર્ ચે શમ્શીરો તીર્
હમહ્ યારે પીરૂઝે ખુસ્રવ બુદન્દ
અગર્ નવ્ જહાનજૂ અગર્ ગવ્ બુદન્દ
વરા પાદશાહી દો મહ્ બૂદો ચાર્
બદીન્સાન ચે ઉમ્રશ બર્ આમદ દમાર્

એ ખબર ફીરોઝ તરફ ગઇ-ફીરોઝે તુરત એક સાંઢણી સવાર દોડાવ્યો,

અને તોખારની નઝદીક મોકલી તેને બોલાવ્યો-અને એ બાબત માટેની ઘણીક વાતો કહેવાડી.

જ્યારે તેને ગુરાઝનાં કામ બાબતની અને તે શેહનશાહી તાજ સાથના કીનાની ખબર આપી,

ત્યારે તોખાર તરફથી ખુસરૂના ફીરોઝને-એવો જવાબ મળ્યો કે "ઓ નામદાર!

તું ઇરાનના બુઝોર્ગોનાં ખૂન માટે કોશેશ ના કર-ગુરાઝ જે કાંઈ કહે છે તેજ તું સાંભળ."

જ્યારે ખુસરૂના ફીરોઝે એવું નામુ જોયું-ત્યારે બૂરા અંદેશાથી તેનું દિલ બેકરાર બન્યું.

તે નામવરનું રોશન દિલ સીઆહ થયું-કે જેથી તે આવા પાદશાહ સાથ કેવી રીતે બૂરાઈ કરે?

અર્દશીર તેને દરેક વખત બોલાવતો હતો-કારણ તે સુભાષિત બોલનારો અને યાદદાશ્ત શક્તિવાળો હતો.

તે તેના વઝીરની માફક હતો-તેમજ તેનો ખઝાન્ચી પણ હતો.

ફીરોઝ એક અંધારી રાતે ત્યાં આવ્યો અને દરબારમાં દાખેલ થયો-તેને લેહઝતદાર મય અને સારો આવકાર મળ્યો.

અર્દશીર પોતાના મેહલમાં બેઠેલો હતો-તેની સાથે થોડાક જવાન અને બુઢા શખ્સો હતા.

જ્યારે ખુસરૂનો ફીરોઝ પાદશાહની નઝદીક આવ્યો-ત્યારે ગોયા તેનું સર આસ્માન કરતાં પણ ઊંચું ચઢયું.

તેણે ફર્માવ્યું જેથી ગાયનની તૈયારી થઈ-તેનો મેહલ ગાયનના રાગોથી ભરેલો થયો.

જ્યારે અંધારી રાતમાંથી અડધી રાત પસાર થઈ-ત્યારે તે સરદારે એકસેરી જામ ભરીને મય નોશ કીધો.

પાદશાહ અર્દશીરના દોસ્તો મસ્ત બન્યા-ગાનાર અને સાંભળનાર ત્યાં કોઈ રહ્યા નહીં.

બૂરા વિચારના ફીરોઝે પાદશાહના મિત્રોને બાહેર મોકલી દીધા-પાદશાહ અને ખુસરૂના બેટા ફીરોઝ સિવાય ત્યાં કોઈ બીજું રહ્યું નહીં.

હવે તે ઝુલ્મગાર પોતાની જગ્યા આગળથી કુદકો મારી ઉઠયો-તેણે એકદમ પાદશાહનું મોઢું પોતાના હાથમાં પકડી લઇ તેને ગુંગળાવ્યો.

અને જ્યાં સુધી અર્દશીર મરી ગયો ત્યાં સુધી તે પકડી રાખ્યું-તેનો તમામ મેહલ તલવાર અને તીરોથી ભરાઈ ગયો.

તેઓ સઘળા ખુસરૂના બેટા ફીરોઝનાજ દોસ્તો હતા-જેમાં કોઇ નવા દેશ જીતનાર હતા અને કોઈ પેહલવાનો હતા.

તેની પાદશાહી છ મહિના રહી-અને એ પ્રમાણે તેની ઉમર આખેર થઇ.

ગુરાઝ†

પાદ્શાહીએ ગોરાઝ્ કે ઊરા
ફરાઇન્ નીઝ્ ગોફ્તન્દી પન્જાહ્
રૂઝ્ બૂદ્ આગાહી યાફ્તને ગોરાઝ્
અઝ્ કોશ્તહ્ શુદને અર્દ્શીર્ વ
તાખ્તને ઊ બઇરાન્ વ બર્ તખ્ત્
નેશસ્તન્ વ કોશ્તહ્ શુદને ઊ
બદસ્તે શહ્રાન્ ગોરાઝ્.

ગુરાઝ કે જેને ફરાઇનિ પણ કહેતા હતા તેની
પાદશાહી પચાસ દિવસ હતી. ગુરાઝને અર્દશીરના
માર્યા જવા વિષે ખબર થવી અને તેણે ઇરાન
ઉપર હમ્લો કરવો અને તેનું તખ્ત ઉપર
બેસવું તથા તેનું શેહરાન ગુરાઝના
હાથ ઉપર માર્યું જવું.

હયુની બર્ અફ્ગન્દ્ નઝ્દે ગોરાઝ્
યકી નામઈ નીઝ્ બા ઊ બરાઝ્
ફેરેસ્તાદહ્ ચૂન્ શુદ્ બનઝ્દીકે ઊય
સુ ખુર્શીદ્ શુદ્ જાને તારીકે ઊય
બેયાવર્દ્ અઝાન્ બૂમ્ ચન્દાન્ સેપાહ્
કે બર્ મૂરો બર્ પશ્શહ્ બર્ બસ્તહ્ રાહ્
હમી તાખ્ત ચૂન્ બાદ્ તા તયસફૂન્
સેપાહશ હમહ્ દસ્ત્ શુસ્તહ્ બખૂન્
સુ આવર્દ્ અઝાન્ રૂય ઈરાન્ સેપાહ્
પઝીરહ્ શુદન્દશ બુઝોર્ગાને શાહ્
જે લશ્કર્ નેયારસ્ત્ દમ્ ઝદ્ કસી
નબુદ્ ખુદ્ બદાન્ જાય લશ્કર્ બસી
ગોરાઝ્ અન્દર્ આમદ્ બશહ્ર્ અન્દરૂન્
ન દસ્તૂરશ માન્દો ન રહ્નમૂન્
યકી જાય બુગ્ઝીદ્ ખાલી ગોરાઝ્
નેશસ્તન્દ્ બા ઊ બુઝોર્ગાન્ બરાઝ્
સુ બુકુશાદ્ પીરૂઝે ખુસ્રવ્ ઝબાન્
ચુનીન્ ગોફ્ત કય નામવર્ પહ્લવાન્
કેરા બર્ ગુઝીદી બશાહન્શહી
કે ઝીબન્દહ્ બાશદ્ બતાજે મેહી
ચુનીન્ દાદ્ પાસોખ્ નબર્દહ્ ગોરાઝ્
કે ચીઝી નદારીમ્ અઝ્ ઈરાન્ બરાઝ્
બબીનીદ્ ફર્દા યકી શાહે નવ્
નેશસ્તહ્ બબર્ ગાહ્ ચૂન્ માહે નવ્

પછી ગુરાઝની નઝદીક એક સાંઢણી સવાર દોડાવ્યો-તેની સાથે એક છૂપું નામુ પણ મોકલ્યું.

જ્યારે કાસેદ તેની નઝદીક પુગ્યો-ત્યારે તેનો સીઆહ જીવ ખુરશી- ૩૦૦
દની માફક રોશન થયો.

તેણે તે મુલકમાંથી એટલું તો લશ્કર ચલાવ્યું-કે જેથી કીડી અને મચ્છરનો રસ્તો પણ બંધ થઈ ગયો.

તે તેસેફોન સુધી પવનની માફક દોડવા લાગ્યો-તેનાં તમામ લશ્કરે લોહીમાંજ હાથ ધોયલા હતા.

જ્યારે તે ઇરાનની સામે લશ્કર લઇને આવ્યો-ત્યારે પાદશાહના મોટાઓ તેને એસ્તકેબાલ ગયા.

ઈરાની લશ્કરમાંથી કોઇ ત્યાં થોભી શકયુંજ નહી-ખુદ તે જગ્યાએ લશ્કર પણ ઘણું નહીં હતું.

હવે ગુરાઝ શેહરની અંદર આવ્યો-તેણે પોતાની સાથે કોઈ વઝીર કે કોઇ ભોમિયો રાખ્યો નહીં.

ગુરાઝે એક ખાલી જગ્યા પસંદ કીધી-જ્યાં ઇરાની બુઝોર્ગો તેની સાથે મસ્લહતમાં બેઠા.

ખુસરૂનો ફીરોઝ ઝબાન ખોલી-એ પ્રમાણે બોલ્યો કે "ઓ નામવર પેહલવાન!

તેં પાદશાહી માટે કોણ શખ્સને પસંદ કર્યો છે-કે જે મોટાઈનાં તાજને શોભા આપનારો થાય?"

બહાદુર ગુરાઝે જવાબ આપ્યો-કે "ઇરાનથી હું કશું પણ છૂપું રાખવાનો નથી.

તમો આવતી કાલે તખ્ત ઉપર માહતાબની મિસાલનો એક નવો ૩૦૧
પાદશાહ બેઠેલો જોશો.

† આ ગુરાઝ જેને ફરાઇન પણ કહેતા હતા અને જેને રૂમીઓ "શેહરબઝ"ને નામે ઓળખાવી ગયા છે તેણે અર્દશીરનું ખૂન કરાવી ઈરાનની ગાદી પચાવી પાડી, પણ શહરાન ગુરાઝ નામના ઇરાનના સરદારે તેને મારી નાખી ખુસરૂ પર્વીઝની છોકરી પૂરાન દુખ્તને ગાદીએ બેસાડી. આ ગુરાઝે માત્ર પચાસ દિવસ ઇરાનની રાજગાદી ભોગવી હતી (ઈ. સ. ૬૨૯).

બહાનેશ ખુબદ મરૂદરા આબરૂય
બબીદાનેશી તા તવાની મપૂય
સખુન ખૂબ્ ગૂયદ શુ દારદ ખેરદ
શુ બાશદ ખેરદ રસ્તહુ ગર્દદ ગે બદ
નેહ તરૂ હોનરૂ મરૂદરા ખેરદીસ્ત
કે કારે જહાનો રહે ઈઝદીસ્ત
બકારી કે ઝીબા નબાશદ કસી
નબાયદ કે યાદ આવરદ બાન્ બસી
કે ખુદરા બદાન્ ખારહુ રોરવા કુનદ
વગરૂ ચન્દ કેર્દારે વાલા કુનદ
શુ અઝ સરૂ ખેરદ રફ્તો અઝ ચશ્મ શરૂમ
હમાન્ નામો નન્ગો હમાન્ સર્દો ગરૂમ
નદારદ અઝીન્ હીચ્ નામરૂદ બાક
ચે આન્ મર્દે મેન્દહ ચે દરૂ ઝીરે ખાક
હમહ નીકુઈ પીશહુ કુન્ ગરૂ તવાન્
કે બરૂ કસ નમાનદ જહાન્ જાવેદાન્
હમહ મરૂદુમી બાયદ આઇને તૂ
હમહ રાદીઓ રાસ્તી દીને તૂ
૩૦૨ ફરાઇન્ ચુ તાજે કયાન્ બરૂ નેહાદ
હમી ગોફ્ત ચીઝી કશ આમદ બયાદ
હમી ગોફ્ત શાહી કુની યકઝમાન્
નેશીની બરે તખ્તે ઝરૂ શાદમાન્
બેહ અઝ બન્દગી તૂખ્તન્ શસ્ત સાલ
પુરાગન્દહ ગન્જો બરૂ આવર્દહ યાલ
નેશીનમ બશાહી હમી સાલેયાન્
હમેહ પૂશેશ અઝ ખઝ્ઝો અઝ પર્નેયાન્
પસ અઝ મન પેસરૂ બરૂ નેશીનદ બગાહ
નેહદ બરૂ સરૂ ઈન્ ખુસ્રવાની કોલાહ
બસાને પેદરૂ શહરૂયારી ખુવદ
ફરાઝદ સરૂ ઊ નામદારી ખુવદ
હરાન્ ક બમા શાદમાની કુનદ
અબરૂ મરૂદુમ ઊ કામરાની કુનદ
ગહે બઝમ હેલ્ શાદમાન્ મય ખરીમ
ગહે રઝમ બદખાહરા બેશકરીમ
નેહાની બદ ગોફ્ત મેહતરૂ પેસરૂ
કે અઝ મા કે બૂદ અય પેદરૂ તાજવરૂ
મબાશ ઇમનો ગન્જરા ચારહ કુન્
જહાનબાન્ શુદી કારૂ યકબારહ કુન્
૩૦૩ ચુ અઝ તોખ્મએ શહરૂયારાન્ કસી
બેયાયદ તો ઈદરૂ નમાની બસી
ઝે શાહી બદેલ્ માનદ અન્દૂહો દરૂદ
શવી ઝારો બીચારહો રૂએ ઝરૂદ
વઝાન્ પસ ચુનીન્ ગોફ્ત કેહતરૂ પેસરૂ
કે અકૂનૂન બગીતી તોઈ તાજવરૂ
સઝાવારે શાહી સેપાહસ્તો ગન્જ
ચુ બી ગન્જ બાશી બેમાની બરન્જ
ફરીદૂન કે બુદ આરબીનશ પેદરૂ
મરૂરા કે બુદ પીશ અઝાન્ તાજવરૂ
જહાનરા બસેહ પૂરે ફર્ખોન્દહ દાદ
કે અન્દરૂ જહાન ઊ બુદ અઝ દાદ શાદ

અકલથીજ એક માણુસને આબરૂ મળે છે-તું બને ત્યાં સૂધી નાદાનિયત તરફ ના જતો.

જે અકલ ધરાવે છે તેજ સારા સખુનો પણુ બોલે છે-જ્યારે અકલ હોય છે ત્યારેજ બદીથી તેનો છૂટકારો થાય છે.

એક માણુસને માટે સરસમાં સરસ હોનર તે અકલજ છે-કારણુકે દુન્યાનો કારોબાર અને ખોદા તરફ પુગવાનો માર્ગ તેજ છે.

જે કોઈ શખ્સ કે એક કામને માટે નાલાયક હોય-તેને તો ઘટે છે કે તે કામને માટે ઘણું નહીં બોલે.

કારણુકે તેવું બેહુદું બોલ્યાથી તે પોતાનીજ રૂસવાઇ કરે છે-પછી તે ગમે એટલું સારૂં કામ પણુ કાં નહીં કરતો હોય ?

જ્યારે માથાંમાંથી અકલજ જતી રહી અને આંખોમાંથી શરમ જતી રહી-તેમજ વળી નેકનામી અને કીર્ત્તિ તથા બીજી સર્વ નરમ ગરમ વાતો ભૂલાઇ જાય,

અને તે નામર્દ આ વાતોનો અંદેશો નહીં રાખે-તો તે માણુસ મૂવેલો અને જીવતો બન્ને સરખોજ છે.

જો તારાથી બની શકે તો તું સઘળો નેકીનોજ પેશો કર-કારણુકે આ દુન્યા કોઈની ઉપર જાવેદાન સૂધી રહેતી નથી.

તારી રીતભાત સઘળી ઇન્સાનિયતપણુાંની હોવી જોઇએ-તેમજ તારો ધર્મ સઘળો સખાવત અને રાસ્તીનોજ હોવો જોઇએ."

હવે જ્યારે ફરાઈને પાદશાહી તાજ પેહેર્યું ત્યારે તેને જે વાત યાદ આવી તે બોલવા લાગ્યો.

તે એમ બોલવા લાગ્યો કે "જો તું એક પળ પણુ સોનેરી તખ્ત ઉપર બેસીને ખુશહાલ પાદશાહી કરે,

તથા ભરેલા ખઝાના સાથ અને ઊંચી ગર્દન સાથ રાજ્ય કરે-તે સાઠ વર્ષ ખિદમત કરવા કરતાં વધારે સારૂં છે.

હું વર્ષો સૂધી પાદશાહી ભોગવીશ-સઘળાં બાલના વણેલાં અને રેશમી કપડાંજ પેહેરીશ.

મારી પછી મારો છોકરો તખ્ત ઉપર બેસશે-અને આ પાદશાહી તાજ સર ઉપર મૂકશે.

તે બાપની માફક પાદશાહ બનશે-તે પોતાનું સર ઉઠાવશે અને નામદાર થશે.

જે કોઈ અમારી સાથે ખુશહાલી કરશે-તે બીજાં માણુસો ઉપર મોભ્ભો ધરાવશે.

મજલેસને વખતે ખુશહાલ મને શરાબ પીશું-અને લડાઇને વખતે દુશ્મનનો શેકાર કરીશું."

ત્યારે વડા બેટાએ તેને હરૂસે કહ્યું-કે "ઓ બાપ આપણુાં ખાન્દાનમાંથી કોણુ પાદશાહ બન્યો હતો ?

માટે તું નચિન્ત ના રહે અને ખઝાનો ભેગો કરવાની તદબીર કર-હમણુાં તું પાદશાહ થયો છે તો એક મરતબે તે કામ કરી લે.

જો કોઇ પાદશાહોનાં ખાન્દાનમાંથી આવી લાગશે-તો તું અહીં ઘણો વખત સૂધી રહી શકશે નહીં.

પછી તારાં દિલમાં પાદશાહીનું દુઃખ દર્દ રહીજ જશે તું ખુવાર થશે, લાચાર બનશે અને ફિક્કા ચેહરાનો થશે"

પછી નાના બેટાએ તેને કહ્યું-કે "હમણુા આ દેશમાં તુંજ પાદશાહ છે.

તું પાદશાહીને લાયક છે તારી પાસે લશ્કર અને ખઝાનો છે-પણુ જ્યારે તું ખઝાના વગરનો થશે ત્યારે રંજમાંજ રહેશે.

ફરીદૂન કે જેનો બાપ આતબીન હતો-તેની અગાઉ પાદશાહ કોણુ હતો ?

તે પોતાના ત્રણે મુબારક બેટાઓને આ જેહાન સોંપી ગયો હતો-કારણુકે તે દુન્યામાં ઈન્સાફથીજ ખુશહાલ રહેતો હતો.

બમર્દીઓ ગન્જ ઈન્ જહાન્રા બેદારૂ
નઝાયદ જે માદરૂ કસી શહુરૂયારૂ
વરા ખુશતરૂ આમદ બદીસાન્ સખુન્
બમેહુતરૂ પેસરૂ ગોફ્રૂત ખામી મકુન્
કે ફર્માન્ મરા બાશદો નામો નન્ગ્
બફર્માને મન્ તા નેયારી દેરન્ગ્
હમ અકૂનૂન્ બેરવ્ અઝ્ બરે તખ્તે મન્
બેયફ્રૂઝ ઈન્ ફ્રૂરહો બખ્તે મન્
અરઝ્રા બદીવાને શાહી નેશાન્દ
સેપહ્રા સરાસરૂ બદર્ગાહ્ ખાન્દ
શબે તીરહો રૂઝ દીનારૂ દાદ
બસી ખેલઅતે નાસઝાવારૂ દાદ
બદૂ હફ્રૂતહ્ અઝ્ ગન્જે શાહ્ અરૂદશીરૂ
નમાન્દ અઝ્ બહાએ યકી પરૂરે તીરૂ
હરાનગહ્ કે રફ્રૂતી બમય સૂએ બાઘ્
નબોદીં જોઝ્ અઝ્ શમએ અમ્બરૂ ચરાઘ્
હમહ્ તશ્તે ઝરૂરીનો સીમીન્ બુદી
ચુ ઝરૂરીન બુદી ગઉહરૂ આગીન્ બુદી
ચુ હશ્તાદ દરૂ પીશો હશ્તાદ પસ
પસે શમઅ યારાને ફર્યાદ રસ
હમહ્ શબ્ બુદી ખુર્દન્ આઇને ઊય
દેલે મેહુતરાન્ પુરૂ શુદ અઝ્ કીને ઊય
શબે તીરહ્ હમવારહ્ ગર્દાન્ બુદી
બપાલીઝહા યા બમયદાન્ બુદી
જોઝ્અઝ્ખોફ્રૂતોખીઝોજોઝ્અઝ્ખોરૂદબોરૂદ
નાદાનેસ્ત આન્ ખીરહ્ સરૂ મર્દ ખોરૂદ
ઝે મય મસ્ત હમવારહ્ ખોફ્રૂતહ્ બુદી
બદસ્તારે ચીન્ સરૂ નેહોફ્રૂતહ્ બુદી
દેલ્ આઝોરૂદહ્ જ્ગશ્ત લશ્કરૂ હમહ્
પુરૂ આશૂબો પુરૂ દરૂદ કેશ્વરૂ હમહ્
ફ્રરાઈન્ હમહ્ નાજવાન્ મરૂદ ગશ્ત
બબીદાદ બીબખ્તો બીખરૂદ ગશ્ત
જહાની ઝે બીદાદે ઊ ગશ્ત પસ્ત
ઝે દસ્તશ બસરૂ બરૂ નેહાદહ્ દો દસ્ત
હમી રીખ્ત ખૂને સરે બીગુનાહ્
અઝાન્ પસ બરૂ આશોફ્રૂત બરૂ વય સેપાહ્
બઝરૂ ચશ્મે ખુદરા ફેરૂ દૂખ્તી
જહાન્રા બદીનારૂ બેફ્રૂખ્તી
બદુશ્નામ લબ્હા બેયારાસ્તન્દ
જહાની હમહ્ મર્ગે ઊ ખાસ્તન્દ
નેહાની બયકૂ જાય ગેરૂદ આમદન્દ
અબરૂ કારે ઊ દાસ્તાન્હા ઝદન્દ
શબી તીરહ્ હોરૂમુઝ્દો શહ્રાન્ ગોરાઝ્
સુખુનહા બેગોફ્રૂતન્દ ચન્દી બરાઝ્
ગુઝીદહ્ સવારી ઝે શહ્રે સતખરૂ
કે આન્ મેહુતરાન્રા બદૂ બૂદ ફ્રખરૂ
બઇરાનેયાન્ ગોફ્રૂત કય મેહુતરાન્
શુદ ઈન્ રૂઝગારે ફ્રરાઈન્ ગરાન્
હમી દારદ ઊ મેહુતરાન્રા સબુકૂ
ચેરા શુદ ચુનીન્ મઘ્ઝો દેલ તાન્ તુનુકૂ

તું પણ આ દેશને મહાનગી અને ખજાના સાથ આબાદ રાખ- માને પેટથી કોઈ પાદશાહ થઇને પયદા પડતોજ નથી."

તેને એવી રીતના સખુનો ઘણા પસંદ પડયા-જેથી તેણે પોતાના વડા બેટાને કહ્યું કે "તું નાદાની ના કર.

કારણકે હવડાં મારોજ હોકમ ચાલે છે અને કીર્ત્તિ મેળવવાનો વખત પણ મારોજ છે-માટે બનતાં સુધી તું મારાં ફરમાનને ઢીલમાં ના નાખ.

તું હવડાંજ આ મારાં તખ્ત આગળથી જા-અને આ મારા દબદબાને અને મારાં નસીબને રોશન કર."

આથી તેણે હાઝરી લખનારને પાદશાહી દીવાનખાનામાં બેસાડયો- ૩૦૪
અને તમામ લશ્કરને દરગાહમાં બોલાવ્યું.

અને શું સીઆહ રાતે કે દિવસે સઘળાને દીનારો આપવા માડયા- તેમજ ઘણાક અણઘટતા સરપાવો આપવા માડયા.

જેથી બે અઠવાડિયાંમાં પાદશાહ અર્દશીરના ખઝાનામાંથી-એક તીરનાં પરની કીમત જેટલું પણ નાણું બાકી રાખ્યું નહીં.

તે જ્યારે પણ મયનોશી માટે બાગમાં જતો-ત્યારે અમ્બરની બત્તિ સિવાય કોઈ બીજો ચેરાગ લઈ જતો નહીં હતો.

તેની સઘળી તશ્તો સોનેરી અને રૂપેરી હતી-જે સોનેરી હતી તે ગોહર જડિત હતી.

તે મીણબત્તિની આગળ તેમજ પાછળ એંસી મદદગારો ચાલતા હતા.

તે આખી રાત ખાનીપીની ચલાવતો હતો-જેથી ઈરાની સરદારોના દિલ તેને માટે કીનાથી ભરેલાં થયાં.

તે હમેશે સીઆહ રાતે બાગોમાં યા મયદાનોમાં ભટકતો હતો.

તે કમઅકલ હલકો માણસ ઉઠવા બેસવા અને ખાવાપીવા અને ખૂંચવી લેવા સિવાય બીજું કાંઈ જાણતોજ નહીં હતો.

તે હમેશે મયથી મસ્ત બની સૂતેલો રહેતો હતો-અને પોતાનું સર ચીનાઈ રૂમાલથી ઢાંકેલુંજ રાખતો હતો.

તમામ લશ્કરનું દિલ તેનાથી દુ:ખી થયું-સઘળો મુલક ગભરાત ભરેલો ૩૦૫
અને દુ:ખી બન્યો.

ફરાઈન બીલ્કુલ નાલાયક નીવડયો-ઝુલ્મને સબબે તે ભાગ્યહીન અને ખાવાપીવાનો મોહતાજમંદ બન્યો.

તમામ ખલ્કત તેના ઝુલ્મથી ખુવાર થઈ-તેના ઝુલ્માતથી અફસોસ કરવા લાગી.

તે બિન તકસીરવારનું સર કપાવી કાઢતો હતો-હવે તેની ઉપર રૈયત ગુસ્સે થઈ.

તે સોના ઉપરજ પોતાની આંખ સીવેલી રાખતો-અને પૈસા માટે દુન્યાને વેચી નાખતો હતો.

લોકોએ તેને ગાળ દેવી શુરૂ કીધી-સઘળી આલમ તેનું મોત ઇચ્છવા લાગી.

તેઓ છૂપા એક જગ્યાએ ભેગા મળ્યા-અને તેનાં કામ માટે વાતો ચલાવવા લાગ્યા.

એક સીઆહ રાતે હોરમઝદ અને શેહરાન ગુરાઝે-કેટલીક વાતો છૂપાછૂપ કીધી.

એસ્તખ્ર શેહરમાંનો એક નામીચો સવાર-કે જેની ઉપર સરદારો મગરૂર હતા,

તેણે ઇરાનીઓને કહ્યું કે "ઓ સરદારો!-આ ફરાઇનનો વખત ભારી થયો છે.

તે સરદારોને હલકા ગણે છે-તમારાં દિલ અને મગઝ શા માટે ૩૦૬
હલકાં બન્યાં છે?

હમહુ દીદહા વ્ શુદહ પુર્ સેરેશ્ક્
જેગર્ પુર્ ઝે ખૂન્ શુદ ન પયદા પેઝેશ્ક્
ન સાસાનીઅસ્તો ન તોખ્મહુ કેયાન્
ચેરા પીશે ઊ બસ્ત બાયદ મેયાન્
હમાના કે દેલ્ તાન્ ઝે બર્ બર્ પરીદ
વયા બહરહુ શુદ દર્ શેકમ્ નાપદીદ
ચુનીન્ દાદ પાસોખ્ મર્ રા સેપાહ
કે ચૂન્ કસ નમાન્દ અઝ દરે પીશગાહ
ન કસરા હમી આયદ અઝ રશ્ક્ યાદ
કે બર્ દારદી દેલ્ અઝીન્ બદ નેઝાદ
બશાએ તોં ગશ્તીમ્ હમદાસ્તાન્
બગૂ હર્ ચે દાની તો અઝ દાસ્તાન્
કઝીન્ શાહે દીવાનહો તીઝ મગ્ઝ
ન ગોફ્તારે નીક્ ન કેર્દારે નગ્ઝ
ચેગૂનહ રહાનીમ્ ઈરાન્ ઝમીન્
કે બર્ વય મબાદા બદાદ આફરીન્
બદીશાન્ ચુનીન્ ગોફ્ત શહ્રાન્ ગોરાઝ
કે ઈન્ કારે ઇરાનેયાન્ શુદ દરાઝ
૩૦૭ ગર્ અયદૂન્ કે બર્ મન્ નસાઝીદ બદ
કુનીદ આન્ચે આઝાદ મર્દી સઝદ
હમ્ અકૂનૂન્ બનીરૂએ યઝદાને પાક્
મન્ ઊરા ઝે તખ્ત અન્દર્ આરમ્ બખાક્
ચુનીન્ યાફ્ત પાસોખ્ અઝ ઈરાનેયાન્
કે બર્ તૂ મબાદા કે આયદ ઝેયાન્
હમહ લશ્કર્ એમરૂઝ યારે તો ઈમ્
ગરત્ ઝીન્ બદ આયદ હેસારે તો ઈમ્
ચુ બેશ્નીદ આન્ ગોર્દે ખુસ્રવ પરસ્ત
હમી જોસ્ત બર્ શાહે બી માયહ દસ્ત
બેયારાસ્ત યક્ રૂઝ પસ શહ્રયાર્
શુદ અઝ શહ્ર બીરૂન્ ઝે બહ્રે શેકાર્
અબા ઊ ઝે ઈરાનેયાન્ લશ્કરી
હરાન્ કસ કે મેહ્ બૂદ ગર્ કેહ્તરી
ફરાઈન્ બર્ અન્ગીખ્ત અઝ જાય અસ્પ્
હમી તાખ્ત હર્ સૂ ચુ આઝર્ ગોશસ્પ્
સવારાન્ શુદહ ગેર્દ બા શહ્રયાર્
બનખ્ચીર્ તાઝાન્ ઝે બહ્રે શેકાર્
બદાનગહ કે ઝી શહ્ર ગશ્તન્દ બાઝ
નેગહ કર્દ બીબાક્ શહ્રાન્ ગોરાઝ
૩૦૮ બદાન્ શાહે શૂમો ઝે તર્કશ બજોસ્ત
યકી તીરે પૂલાદ પયકાન્ દુરોસ્ત
બર્ અન્ગીખ્ત અઝ જાય અસ્પે સેયાહ
હમી દાશ્ત લશ્કર્ મર્ રા નેગાહ
કમાન્રા બબાઝૂ હમી દર્ કશીદ
ગહી દર્ બરો ગાહ બર્ સર્ કશીદ
બબાઝીગરી તીર્ બા ઝેહ બેબસ્ત
ચુ શુદ ધર્કહ પયકાન્શ બુકુશાદ દસ્ત
બેઝદ તીર્ નાગાહ હર્ પોશ્તે ઊય
બેયોફ્તાદ તાઝાનહ અઝ મોશ્તે ઊય
હમી તીર્ તા પર્ દર્ ખૂન્ ગુઝશ્ત
સરે આહન અઝ નાફ બીરૂન ગુઝશ્ત

સઘળી આંખો તેનાથી આંસુ ભરેલી થયલી છે-જીગર લોહી ભરેલાં થયાં છે કોઈ તેનો એલાજ કરનારો જણાતો નથી.

તે કાંઈ સાસાની અઉલાદનો નથી કે નથી કયાની તોખ્મનો-તો તેવા શખ્સની સામે શા માટે કમર બાંધી હજુ રહેવું જોઇએ?

ખચીત કે તમારાં અંતઃકરણ તમારી છાતીમાંથી ઉડી ગયાં છે-અથવા તમારા પિત્તા તમારાં બદનમાંથી ગુમ થયા છે”

ત્યારે રૈયતના લોકોએ તેને એવો જવાબ દીધો-કે “જ્યારે કોઈ પાદશાહીને લાયક રહ્યું નથી,

ત્યારે આવા બેબુન્યાદ પાદશાહને તજી દેવામાં કોઈ અદાવત રાખવાનું નથી.

અમો તારા વિચાર સાથ મળતા થઇએ છિયે-માટે તું જે કાંઈ વાત જાણતો હોય તે બોલ,

કે આ દેવાના અને આકળા મગઝના પાદશાહ કે જે નથી નેક બોલનારો કે નથી સારાં કામ કરનારો તેનાથી,

આ ઈરાન દેશનો કવી રીતે છૂટકારો કર્યે?-કે જેની ઉપર કદીબી ઈન્સાફ માટેની દુઆ ના હોતી!”

શેહરાન ગુરાઝે તેઓને એ પ્રમાણે કહ્યું-કે “ઈરાનીઓનું કામ બહુ વધી ગયું છે.

જો તમો મારા ઉપર બદનામી નહી નાખો-અને જે કાંઈ એક આઝાદ મર્દને છાજે તેવુંજ કરો,

તો હમણા પાક યઝદાનનાં કોવતની મદદથી-હું તેને તખ્ત ઉપરથી ખાકમાં નાખું.”

તે ઇરાનીઓથી એવો જવાબ મળ્યો-કે “એમ કદી ના બનતું કે તને કશી હાનિ પુગે.

તમામ લશ્કર આજે તારૂં મદદગાર છે-અગરજો એથી તને કાંઇ બદી પહોંચે તો અમો તારો કિલ્લોજ છિયે (યાને અમો તને બચાવનાર છિયે).”

જ્યારે તે વફાદાર પેહલવાને એવું સાંભળ્યું-ત્યારે તે પેલા કમીના પાદશાહ ઉપર કાબૂ મેળવવાની તક શોધવા લાગ્યો.

પછી પાદશાહ એક દહાડે તૈયાર થયો-અને શેકાર માટે શેહરમાંથી બાહેર ગયો.

તેની સાથે ઈરાનીઓનું શું નાના કે મોટાનું એક લશ્કર ગયું.

ફરાઇને પોતાની જગ્યાથી ઘોડો દપતાવ્યો તે આઝર ગોશસ્પની ઝડપે ચો તરફ દોડવા લાગ્યો.

સવારો પણ પાદશાહની આસપાસ ભેગા થઈ શેકાર માટે મયદાનમાં દોડતા હતા.

પછી જે વખતે કે તેઓ શેહર તરફ પાછા ફર્યા-ત્યારે હિમ્મતવાન શેહરાન ગુરાઝે,

પેલા શૂમ પાદશાહ તરફ નઝર કીધી-અને ભાથરામાંથી એક પોલાદી તીર સારી જેવી પયકાનનો જોઇને કાઢયો.

તેણે પોતાનો કાળો ઘોડો તે જગ્યાથી દપતાવ્યો તેનું લશ્કર ખાસ તેની તપાસ રાખતું હતું.

તે પોતાની કમાનને બાઝૂ ઉપરજ ખેંચવા લાગ્યો-કદી બગલમાં તો કદી માથાં ઉપર લેવા લાગ્યો.

એમ ખેલ કરતાં કરતાંજ તેણે ચિલ્લા સાથ તીર ચઢાવ્યો-અને જ્યારે તે તીરનું પયકાન ઢંકાઈ ગયું ત્યારે હાથ છોડી દીધો.

અને અચાનક તેની પીઠમાં તે તીર માર્યું-તેના હાથમાંથી ચાબુક પડી ગયો.

તે તીર છેક પર સુધી તેનાં લોહીમાં પસાર થયો-લોઢાંની નોક દુંટીમાંથી બાહેર નીકળી ગઇ.

સેપહ્ તીગ્હા બર્ કશીદન્દ્ પાક્
બર્ આમદ્ શબે તીરહ્ અઝ્ દસ્ત ખાક્
હમહ્ શબ્ હમી ખન્જર્ અન્દાખ્તન્દ્
યકી અઝ્ દેગર્ બાઝ્ નેશનાખ્તન્દ્
હમી ઈન્ અઝાન્ બેસ્તદી આન્ અઝીન્
યકી કરૂદ નફ્રીન્ દીગર્ આફ્રીન્
ચુ પયદા શુદ્ આન્ ચાદરે ઝરદ્ રન્ગ્
વઝ્ ગશ્ત ગીતી ચુ પોશ્તે પલન્ગ્
બસી કોશ્તહ્ બૂદ્ બસી ખસ્તહ્
સવારો સેપહ્બુદ્ બર્ આશોફ્તહ્
પરાગન્દ્ ગશ્ત આન્ સેપાહે બુઝોરગ્
ચુ મીશાને બીદેલ્ કે બીનન્દ્ ગોરગ્
ફરાવાન્ બેમાન્દન્દ્ બી શહરયાર્
નેયામદ્ કસી તાજરા ખાસ્તાર્
બેજોસ્તન્દ્ ફર્ઝન્દે શાહાન્ બસી
નદીદન્દ્ અઝાન્ નામદારાન્ કસી

તમામ લશ્કરે તલવારો ખેંચી-સીઆહ રાતે જંગલમાં ખાક ઉડી.

આખી રાત તેઓએ તલવારો ચલાવ્યા કીધી-તેઓએ એકબીજામાંથી કોઇને પિછાન્યા નહીં.

આ પેલાની પાસેથી અને પેલો એની પાસેથી ખેંચી લેવા લાગ્યા-એક લઆનત નાખતો ત્યારે બીજો દુઆ કરતો હતો.

જ્યારે પેલી સુનેરી રંગની ચાદર ઝાહેર થઈ-અને તેનાથી દુન્યા ચિત્તાની પીઠ મિસાલ થઇ (યાને સવાર પડી),

ત્યારે ઘણાક માર્યા ગયલા અને ઘણાક ઘાયલ થયલા હતા-સવારો ૩૦૯
અને સરદારો ગુસ્સે બન્યા હતા.

પછી જેમ ગભરાયલાં મેઢાં વરૂને જોઇને નાસે-તેમ તે મોટું લશ્કર વીખરાઇ ગયું.

તેઓ ઘણોક વખત પાદશાહ વગરજ રહ્યા-કોઇ તાજનો ઉમેદવાર ઝાહેર આવ્યોજ નહીં.

તેઓએ કોઈક પાદશાહોનાં ફર્ઝંદની ઘણીએ શોધ કીધી-પણ તે નામદારોમાંથી તેવો કોઇ જડયો નહીં.

પૂરાનદોખ્ત§

પાદ્શાહીએ પૂરાન્દોખ્ત્ શશમાહ્ બૂદ્ બર્ તખ્ત્ નેશસ્તને પૂરાન્દોખ્ત્ વ કોશતને ઊ પીરૂઝે ખુસ્રવ્રા વ સેપરી શુદને રૂઝ્ગારશ્.

——:o:——

યકી દોખ્તરી બૂદ્ પૂરાન્ બનામ
ચુ ઝન્ શાહ્ શુદ્ કારહા ગશ્ત ખામ
કે અઝ્ તોખ્મે સાસાન્ હમાન્ માન્દહ્ બૂદ્
બસી દફતરે ખુસ્રવાન્ ખાન્દહ્ બૂદ્
બરાન્ તખ્તે શાહીશ બેન્શાન્દન્દ્
બુઝોર્ગાન્ બર્ ગઉહર્ અફ્શાન્દન્દ્
ચુનીન્ ગોફ્ત પસ્ દોખ્ત પૂરાન્ કે મન્
નખાહમ્ પરાગન્દને અન્જુમન્
કસીરા કે દર્વીશ બાશદ્ ઝે ગન્જ
તવન્ગર્ કુનમ્ તા નમાનદ્ બરન્જ

પૂરાનદોખ્તની પાદશાહી છ મહિના હતી. પૂરાનદોખ્તનું તખ્ત ઉપર બેસવું અને તેણીએ ફીરોઝ ખુસરૂને કતલ કરવો તથા તેના ઝમાનાનું આખેર થવું.

——:o:——

"પૂરાન" નામની એક છોકરી હતી-(અને જ્યારે સ્ત્રીને ગાદીએ બેસાડવાનો વખત આવે ત્યારે મામલો બગડેલો જાણવો).

કે જેણી સાસાનનાં તોખ્મથી રહી ગયલી હતી-અને જેણીએ પાદશાહોની તવારીખનાં ઘણાક દફતરો વાંચ્યાં હતાં.

તેણીને તેઓએ પાદશાહી તખ્ત ઉપર બેસાડી-અને તેણીની ઉપર સઘળા બુઝોર્ગોએ ગોહરોનો વધાવો કર્યો.

પૂરાનદુખ્ત બોલી કે "હું-મારી રૈયતને વીખેરી નાખવા ચાહતી નથી.

જે કોઈ કે પૈસાથી ગરીબ હશે-તેઓને હું તવંગર બનાવીશ કે જેથી તે રંજમાં રહે નહીં.

§ આ શાહઝાદી ખુસરૂ પર્વીઝની બેટી. પાદશાહી વંશમાં કોઇ લાયક શખ્સની કોતાહીને લીધે આ શાહઝાદીને શેહરાન ગુરાઝે ગાદી આપી. અર્દશીરના ખૂની પીરૂઝ ખુસરૂને આ શાહઝાદીએ પકડાવી મંગાવી મારી નખાવ્યો હતો. આ રાણીએ ફક્ત ૭ મહિના (ઈ. સ. ૬૩૦) રાજગાદી ભોગવી મરણ પામી.

મબાદા કે ગીતી કસી મુસ્તમન્દ
કે અઝ દર્દે ઊ બરૂ મન્ આયદ ગઝન્દ
૩૧૦ કે કેશ્વરૂ કુનમ દૂરૂ બદ્ખાહ્‌રા
બરૂ આઇને શાહાન્ કુનમ શાહ્‌રા
નેશાની કે પીરૂઝે ખુસ્રવ્ બેઝોરસ્ત્
બેયાવરૂદ બીગાનહ્ મર્દી દુરોસ્ત્
ખબરૂ ચૂન્ બનઝદીકે પુરાન્ રસીદ
કે લશ્કરૂ બસી નામવરૂ બરૂ ગુઝીદ
બેઓર્દન્દ પીરૂઝરા પીશે ઊય
બદ્ ગોફ્‌ત્ કય બદ્તને ગ્રેશત્ ખૂય
કે કારી કે કર્દી બેયાબી જઝા
ચુનાન્ ચૂન્ બુવદ દરૂખરે નાસઝા
મુકાફાત યાબી કે કર્દહ્ કુનૂન
ચુનાન્ ચૂન બુવદ દરૂખરે સરૂનેગૂન
કે આખુરૂ હમાનગહ્ ચકી કુરૂરહ્ ખાસ્ત્
બઝીન્ અન્દરૂન્ નૂઝ નાગશ્તહ્ રાસ્ત્
બેબસ્તશ્ બરાન્ અસ્પે બી ઝીન્ ચુ સન્ગ્
ફેગન્દહ્ બગર્દન્ દરશ પાલહન્ગ્
ચુનાન્ કુરૂરએ તીઝ નાદીદહ્ ઝીન્
બમયદાન્ કશીદ આન્ ખોદાવન્દે કીન્
સવારાન્ બમયદાન્ ફેરેસ્તાદ ચન્દ
બફેત્રાક્ બરૂ ગેરૂદ કર્દહ્ કમન્દ
૩૧૧ કે તા કુરૂરહ્ ઊરા હમી તાખ્તી
ઝમાન્ તા ઝમાનશ બરૂ અફ્રાખ્તી
ઝદી હરૂ ઝમાન્ ખીશ્તન્ બરૂ ઝમીન્
બરીન્ કુરૂરહ્ બરૂ બૂદ ચન્દ આફરીન્
ચુનીન્ તા બરૂ બરૂ બેદરૂરીદ ચરૂમ
હમી રફ્‌ત ખૂન્ અઝ તનશ નરૂમ નરૂમ
સરન્જામ જાન્રા બખારી બેદાદ
ચેરા જૂઈ અઝ કારે બીદાદ દાદ
જોઝ અઝ બદ્ નબાશદ મુકાફાતે બદ
ચુનીન્ અઝ રહે દાદ દાદન્ સઝદ
હમી દાશ્ત પૂરાન્ જહાન્રા બમેહરૂ
નજરસ્ત્ અઝ બરે ખાક્ બાદે સેપેહરૂ
ચુ શશ માહ્ બુગ્ઝશ્ત બરૂ કારે ઊય
બેબુદ નાગહાન્ કબ્ઝ પરૂકારે ઊય
બયક્ હફ્‌ત બીમારૂ બૂદો બેમોરૂદ
અબા ખીશ્તન્ નામે નીકી બેબોરૂદ
ચુનીનસ્ત્ આઇને ચર્ખે રવાન્
તવાના બહરૂ કારો મા નાતવાન્
ચે દર્વીશ બાશી ચે મર્દે દેરમ
ચે અફ્‌ઝૂન્ બુવદ ઝેન્દગાની ચે કમ
૩૧૨ ચે બરૂ કામે દેલ્ કામગારી બુવદ
ચે બરૂ આરૂઝૂ તન્ બખારી બુવદ
અગરૂ મર્દે ગન્જી વગરૂ મર્દે રન્જ
ન રન્જત્ બુવદ જાવેદાનહ્ ન ગન્જ
ચે સદ સાલ્ શાહી બુવદ ચેહ્ હઝારૂ
ચે શસ્તો ચે સીઓ ચે દહ્ યા ચહારૂ
ચુ શુદ એસ્પરી રૂઝે હરૂદૂ યકીસ્ત
ગરૂ અફ્‌ઝૂન્ બુવદ સાલ્ ગરૂ અન્દકીસ્ત

દુન્યામાં કોઈ હાજતમંદ રહેવુંજ ના-કારણકે તેનાં દુઃખથી મને હાનિ પુગશે.

હું આપણા મુલકમાંથી દુશ્મનને દૂર કરીશ-પાદશાહોની રાહ રસમ પ્રમાણે ચાલીશ"

પછી તેણીએ ખુસરૂના બેટા ફીરોઝની શોધ કઢાવી-જે એક બેગાના માણસે તે બરાબર લાવી આપી.

જ્યારે પૂરાનની નઝદીક એ ખબર પહોંચી-ત્યારે તેણીએ લશ્કરમાંથી ઘણા નામવરોને ચુંટી કાઢયા.

તેઓ ફીરોઝને તેણીની નઝદીક લઇ આવ્યા-તેણીએ તેને કહ્યું કે "ઓ બૂરાં તનનાં અને બૂરી બુન્યાદના શખ્સ!

હવે તેં જે કાંઈ કરતુકો કર્યાં છે તેનો બદલો જેમ એક નાલાયક શખ્સને ઘટે તેમ તને મળશે.

જેમ એક ઊંધા બખ્તને લાયકનો-પોતાનાં કીધેલાં કામોનો બદલો મેળવે તેમ હવે તું મેળવશે."

તેજ વખત તબીલામાંથી એક ઘોડાનો વછેરો મંગાવ્યો-કે જે હજુ ઝીનમાં જોડાયો નહીં હતો.

તે ઝીન નાખ્યા વગરનાં ટટુ ઉપર તેને પત્થરની માફક બાંધ્યો-અને તેની ગર્દનમાં તેની બાગદોર નાખી.

તે ઝીન નહીં જોએલું તેઝી ટટુ-પેલા કીનેબાઝ ફીરોઝને મયદાનમાં ઘસડી ગયું.

તેણીએ થોડાક સવારો મયદાનમાં મોકલાવ્યા-તેઓએ ઝીનના મોગરા ઉપર કમંદ વીટાળેલી હતી.

કે જેથી તે ટટુ દોડતાં દોડતાં ઘડી ઘડી ઝમીન ઉપર તેને અફાળતો જાય.

તે ટટુ ઘડી ઘડી ઝમીન ઉપર પડીને આળોટતો હતો-તે ટટુ ઉપર કેટલોક વખત આફરીનના પોકાર કરતા હતા.

એમ થતાં તેનાં બદન ઉપરની ચામડી ફાટવા લાગી-અને તેનાં શરીરમાંથી ધીરે ધીરે લોહી વહેવા લાગ્યું.

શેવટે તેણે ખુવારીથી પોતાનો જીવ ખોયો-તુ ગયર ઇન્સાફી કામો કરી ઈન્સાફની આશા શા માટે રાખે છે?

બદીનો બદલો બદી સિવાય બીજો કાંઇ હોતોજ નથી-ઈન્સાફની રાહે તો એવોજ બદલો આપવો લાયક છે.

એ પ્રમાણે પૂરાન પોતાના દેશને મોહબ્બત સાથ રાખવા લાગી-તેણીનાં રાજ્યમાં ખાક વટિકને પણ આસ્માનનો પવન લાગ્યો નહીં.

જ્યારે તેણીનાં રાજ્ય ઉપર છ મહિના ગુઝર્યા-ત્યારે એકાયક તેણીનો પરકાર વાંકો થઇ ગયો.

તેણી એક અથવાડિયું માંદી રહી અને મરણ પામી-તેણી પોતાની સાથે ભલું નામજ લઇ ગઇ.

આ ફરતા આસ્માનની રીત એવીજ છે-તેજ દરેક કામમાં શક્તિમાન છે અને આપણે નાતવાન છિયે.

તું શું ગરીબ હોય કે તવંગર હોય-તારી ઝિંદગાની શું લામ્બી હોય કે શું ટુંકી હોય,

તું શું તારાં દિલની મુરાદ માફક મુરાદમંદ બન્યો હોય-અથવા આશામાંને આશામાં શરીર ખુવાર થઈ ગયું હોય.

અગર તું પૈસાદાર હો કે ગમે દુઃખી હો-તો પણ તે તારૂં હમેશ રહેવાનું નથી તેમજ તારો ખઝાનો પણ કાયમ રહેવાનો નથી

કોઇની પાદશાહી શું સો વર્ષની હોય કે શું હઝાર વર્ષની હોય-કોઇની સાઠની હોય, ત્રીસની હોય, દશની હોય કે શું ચાર વર્ષની હોય,

પણ જ્યારે તે પુરીજ થઇ ગઈ ત્યારે બેઉના દિવસો સરખાજ છે-પછી અગર કોઇનાં વર્ષ ઘણાં હોય કે કોઇનાં થોડાં હોય.

તોરા યારૂ કેર્દારૂહા બાદો બસ
કે બાશદ બહરૂ બાત ફર્યાદરસ
રહા કુન્ ઞે ચન્ગ્ ઇન્ સેપન્જી સરાય
કે પુરૂ માયહ્ તરૂ ઞીન્ તોરા હસ્ત જાય
બઆમૂખ્તન્ ગરૂ બેબન્દી મેયાન્
ઞે દાનેશ રવી બરૂ સેપેહ્રે રવાન્

તારી કરણીજ બસ તારો યાર રહેજો!-કારણકે તેજ દરેક ઠેકાણે તારો મદદગાર બનશે.

આ ત્રણપાંચ દિવસની મુસાફેરખાનારૂપી દુન્યાને છોડી દે-કારણકે એના કરતાં પણ વધારે નામીચી જગ્યા તારે માટે તૈયાર છે.

અગરજો તું શીખવા ઉપરજ કમર બાંધશે-તો તું તારી દાનાઈથી ફરતા આસમાન ઉપર પણ જશે.

આઝર્મેદોખ્ત*

પાદ્શાહીએ આઝર્મ્દોખ્ત્ ચાર્ માહ્ બુદ્ બર્ તખ્ત્ નેશસ્તને આઝર્મ્દોખ્ત્ વ મોર્દનશ્.

આઝર્મેદોખ્તની પાદશાહી ચાર મહિના હતી. આઝર્મેદોખ્તનું તખ્ત ઉપર બેસવું અને તેનું મરણ પામવું.

યકી દોખ્તરી બૂદ આઝરૂમ નામ
ઞે તાજે બુઝોર્ગી શુદ ઊ શાદકામ
બેયામદ બતખ્તે કઈ બરૂ નેશસ્ત
ગેરેફ્ત ઊ હમી ઈન્ જહાન્‌રા બદસ્ત
નુખોસ્તીન્ ચુનીન્ ગોફ્ત કય બેખ્રદાન્
જહાન્‌દીદહો કારૂ કર્દેહ્ રદાન્
હમહ્ કારૂ બરૂ દાદો આઇન કુનીદ
કઝીન્ પસ હમહ્ બેશ્ત બાલીન કુનીદ
હરાન્‌કસ કે બાશદ મરા દુસ્તદારૂ
શુનાનમ મરૂરા કે પર્વર્દેગારૂ
મરૂરા બદીનારૂ યારી કુનમ
ગુનહ્ ગરૂ કુનદ બોરૂદબારી કુનમ
કસી કૂ ઞે પયમાને મા બુગઝરૂદ
બેપીચદ ઞે આઇનો રાહે ખરદ
બખારી તનશરા બરૂ આરમ બદારૂ
ઞે દેહ્‌કાનો તાઝીઓ રૂમી સવારૂ
હમી બૂદ બરૂ તખ્ત બરૂ ચારૂ માહ્
બપન્જુમ શેકસ્ત અન્દરૂ આમદ બગાહ્
શુદ ઊ નીઝ આન્ તખ્ત બી શાહ્ માન્દ
બકામે હલે મર્દે બદખાહ્ માન્દ
હમહ્ કારે ગર્દન્દહ્ ચરૂખ ઈન બુવદ
ઞે [illegible]ર્દએ ખીશ પુરૂ કીન બુવદ

એક "આઝર્મ" નામની છોકરી હતી-તેણી તે મોટાઇનાં તાજથી ભાગ્યશાળી બની.

તેણી આવીને પાદશાહી તખ્ત ઉપર બેઠી-તેણીએ આ દેશનાં રાજ્યની લગામ પોતાના હાથમાં લીધી.

તેણીએ પહેલાં એ પ્રમાણે કહ્યું કે "ઓ અકલમંદો!-અનુભવીઓ અને લડાઈ અઝમાવેલા સરદારો!

તમો સઘળા ઇન્સાફ અને રીત રેવાજ પ્રમાણેજ વર્તજો-કારણકે શેવટે ૩૧૩
સઘળાને મરવુંજ છે.

જે કોઇ કે મારા ખયરખાહ તરીકે રહેશે-તેઓની ઉપર હું જેમ ખોદાતાલા મેહરબાની રાખે છે, તેમ મેહરબાની રાખીશ.

તેને હું પૈસાથી મદદ કરીશ-જો તે કાંઇ વાંક કરશે તો હું સાંખી જઇશ.

જે કોઇ કે મારાં વચનથી ફરશે-અને આપણા રીત રેવાજથી તેમજ અકલની રાહથી ઉલટો ચાલશે,

તો તે ઇરાની હોય કે અરબ અથવા રૂમી સવાર હોય-તો પણ તેનાં બદનને ખુવારી સાથ ફાંસીએ લટકાવીશ."

એ પ્રમાણે તેણી ચાર મહિના તખ્ત ઉપર રહી-પાંચમે મહિને તેનાં તખ્ત ઉપર આફત આવી.

તેણી પણ ચાલી ગઇ અને તે તખ્ત દુશ્મનનાં દિલની મુરાદ પ્રમાણે પાદશાહ વગરનુંજ રહ્યું.

ફરતાં આસ્માનનું કામ સઘળું એવુંજ છે-તે પોતાનાજ પાળેલા શખ્સથી કીના ભર્યો બને છે.

* આ શાહઝાદી પણ પૂરાનદુખ્તની બેહેન અને ખુસરૂ પર્વીઝની છોકરી. એ પોતાની બેહેનનાં મરણ બાદ ગાદીએ આવી ચાર મહિના (ઇ. સ. ૬૩૧) રાજગાદી ભોગવી મરણ પામી.

ફરરોખઝાદ†

પાદ્શાહીએ ફ્રૂરોખ્ઝાદ્ યક્ માહ્ બૂદ્ બર્ તખ્ત્ નેશસ્તને ફ્રૂરોખ્ઝાદ્ વ કોશતહ્ શુદનશ્ બદસ્તે બન્દઈ.

——:o:——

ઝે જેહુરમ્ ફ્રરોખ્ઝાદ્દરા ખાન્દન્દ
બશાન્ તખ્તે શાહીશ્ બેનશાન્દન્દ
ચુ બર્ તખ્ત બેનશસ્ત કર્દ આફ્રરીન્
બનીકી સ્વાન્ બર્ જહાન્ આફ્રરીન
૩૧૪ મનમ્ ગોફ્ત ફર્ઝન્દે શાહન્શાહાન્
નખાહમ્ બજોઝ્ ઈમની દર્ જહાન્
બગીતી હરાન્ કસ કે જૂયદ ગઝન્દ
ચુ મન્ શાહ્ બાશમ્ નગર્દદ બલન્દ
હરાન્ કસ . કે જૂયદ બદેલ્ રાસ્તી
નદારદ બદાદ અન્દરૂન્ કાસ્તી
બેદારમશ્ ચૂન્ જાને પાક્ અરૂજમન્દ
નજૂયમ્ અબર્ બી ગઝન્દાન્ ગઝન્દ
કસી કૂ બુવદ અઝ્ પયે મા બરન્જ
મુકાફાતે આન્ રન્જ બખ્શીમ ગન્જ
હમહ્ દૂસ્તાન્રા ગેરામી કુનીમ્
મેહાન્રા બહર્ જાય નામી કુનીમ્
હમહ્ ઝીર્દસ્તાન્ ઝે મન્ ઈમનન્દ
અગર્ દૂસ્તદારન્દ ગર્ દુશ્મનન્દ
સેપહ્ ખાન્દ યક્સર્ બરૂ આફ્રરીન્
કે બી તૂ મબાદા ઝમાનો ઝમીન્
ચુ યક્ માહ્ બુગ્ઝશ્ત બર્ તખ્તે ઊય
બખાક્ અન્દર્ આમદ સરે બખ્તે ઊય
યકી બન્દહ્ બૂદશ્ ચુ સર્વે સહી
અબા ખૂબીઓ ઝીબો બા ફર્રહી
૩૧૫ સેયહ્ ચશ્મ્ બુદ નામે આન્ બદ હોનર્
કે ચૂન્ ઊ મેયારદ ગર્દૂન્ દેગર્
યકી પર્સતારશ્ બદેલ્ દુસ્ત ગશ્ત્
બનાગાહ્ રૂઝી બદ્ બર્ ગુઝશ્ત્
સુએ આન્ પરસ્તાર્ પયઘામ્ કર્દ
કે બા મન ગર્ આઈ બયક્જાય ગર્દ

ફરરોખઝાદની પાદશાહી એક મહિનો હતી. ફરરોખઝાદનું તખ્ત ઉપર બેસવું અને તેનું એક ગોલામના હાથ ઉપર માર્યું જવું.

——:o:——

પછી લોકોએ જેહરમથી ફરરોખઝાદને બોલાવી મંગાવ્યો-અને તેને તે પાદશાહી તખ્ત ઉપર બેસાડયો.

જ્યારે તે તખ્ત ઉપર બેઠો ત્યારે ભલી મનશ્નીથી દુન્યાના પયદા કરનારા સાહેબ ઉપર દુઆ કીધી.

પછી તે બોલ્યો કે "હું શેહન્શાહોનુંજ ફર્ઝંદ છું-દેશમાં શાન્તિ ફેલાવા સિવાય કાંઈ બીજું ચાહતો નથી.

જે કોઈ શખ્સ કે આ દેશને નુકસાન પુગાડી મોટો થવા માગશે-તેને જ્યાં સુધી હું પાદશાહ હોઈશ ત્યાં સુધી તેમ થવા દઈશ નહીં.

જે કોઇ કે ખરાં દિલથી રાસ્તીજ શોધશે-અને ઇન્સાફનાં કામમાં કોતાહી નહીં કરશે,

તેને હું મારા પાક જીવની માફક વહાલો રાખીશ-હું નિર્દોષોને ઈજા નહીં પુગાડીશ.

જે કોઇ કે મારે માટે રંજ ખેંચશે-તેને તે રંજના બદલામાં ગંજ બક્ષેશ કરીશ.

મારા સઘળા મિત્રોને વહાલા ગણીશ-મારા સરદારોને દરેક જગ્યાએ મશહૂર કરીશ.

અમારી રૈયત પછી તે મારી દોસ્ત હોય કે દુશ્મન હોય, તે મારાથી નચિન્ત છે."

તમામ લશ્કરે તેની ઉપર દુઆ કીધી-કે "તારા વગર ઝમાનો અને ઝમીન હોતીજ ના!"

જ્યારે તેને તખ્ત ઉપર બેસવાને એક મહિનો ગુઝર્યો-ત્યારે તેનું નસીબ ખાકમાં પડયું.

તે પાદશાહનો એક સીધાં સરોવરની મિસાલનો ખૂબી, રોનક અને દબદબા સાથનો ગોલામ હતો.

તે બદ હુનર શખ્સનું નામ "સીઆહ ચશ્મ" હતું-કે આ આસ્માન તેના જેવા બીજાને પયદા કતુંજ ના!

તે પાદશાહની એક લોન્ડી ઉપર આશક પડયો-તે લોન્ડી એક દિવસ અચિન્તી તેની આગળથી પસાર થઇ.

ત્યારે તેણે તે લોન્ડી પાસ એવી માગણી કીધી-કે "જો તું મારી સાથ આવી એક ઠેકાણે રહેશે,

† ઈરાનનું પાદશાહી તખ્તં ખાલી પડવાથી આ એક શાહઝાદાને લાવી ગાદીએ બેસાડયો, પણ તે એક મહિનામાંજ (ઇ. સ. ૬૩૧) એક ગોલામને હાથ માર્યો ગયો.

બેયાબી કે મન્ બીકરાન્ ખાસ્તહ્ર
બગઉહર્ કુનમ્ તાજત્ આરાસ્તહ્ર
પરસ્તાર્ બેશ્નીદ્ પાસોખ નદાદ્
બનજ્રહે ફરોખઝાદ્ ઈન્ કરદ્ યાદ્
ચુ બેશ્નીદ્ ઈન્ શાહ્ર પુર્ તાબ્ શુદ્
અઝ અન્દૂહ્ર બી ખુર્દો બી ખાબ્ શુદ્
સેયહ્ર ચશ્મરા બન્દ્ બર્ પાય કરદ્
બઝેન્દાન્ દરૂન્ મરૂદરા જાય કરદ્
ચુ ખુગઝશ્ત ચન્દી બરાન્ બી હોનર્
કે બસ્તહ્ર બુદશ આન્ શહે દાદગર્
અઝ્ શાહ્ર બર્દાશ્ત બન્દે ગરાન્
ચુ બેસ્યાર્ ગશ્તન્દ્ ખાહેશગરાન્
દેગર્ બારહ્ર ઝી ખેદ્મતે શાહ્ર શુદ્
અઝ્ શાહ્રરા ઉમર્ કૂતાહ્ર શુદ્
હમી જોસ્ત અઝ કીનહ્ર બર્ શાહ્ર જાય
ચુનાન્ બદ્ કુનેશ બન્દએ ઝેશ્ત રાય
હમીન્ બૂદશ અઝ રૂઝે આરામ બહ્રર્
સેયહ્ર ચશ્મ બા મય બર્ આમીખ્ત ઝહ્રર્
બેખુર્દો બયક્ હફ્તહ્ર ઝાન્ પસ બેઝીસ્ત
હરાન્ કસ કે બેશ્નીદ્ બહ્રરશ ગેરીસ્ત
હમી પાદશાહી બપાયાન્ રસીદ્
ઝે હર્ સૂ હમી દુશ્મન્ આમદ્ પદીદ્
નેગૂનસાર્ શુદ્ તખ્તે સાસાનેયાન્
અઝાન્ ઝેશ્ત કેર્દારે ઇરાનેયાન્
ચુનીનસ્ત કેર્દારે ગર્દન્દહ્ર દહ્રર્
નેગહ્ર કુન્ કઝ્ ચન્દ્ યાબી તો બહ્રર્
બેખુર્ હરૂચે દારી બફર્દા મપાય
કે ફર્દા મગર્ દીગર્ આયદશ રાય
સેતાનદ્ ઝે તુ દીગરીરા દેહદ્
જહાન્ ખાનીઅશ બીગુમાન્ બર્ જેહદ્
બેખુર્ હરૂચે દારી ફેઝૂની બેદેહ્ર
તો રન્જીદઈ બહ્રરે દુશ્મન્ મનેહ્ર
હરાન્ગહ્ર કે રૂઝે તો અન્દર્ ગુઝશ્ત
નેહાદહ્ર હમી બાદ્ ગર્દદ્ બદસ્ત
બદુશ્મન્ રસદ્ આન્ચે બાશદ્ બગન્જ
બેદેહ્ર તા રવાનત્ નબાશદ્ બરન્જ

તો હું તને બેહદ ખઝાનો આપીશ—અને તારી કોલાહને ગોહરથી સણગારીશ."

લોંડીએ તે સાંભળ્યું પણ કાંઈ જવાબ નહીં આપ્યો—તેણીએ ફરરોખઝાદને સઘળું કહી દીધું.

જ્યારે પાદશાહે આ સાંભળ્યું ત્યારે તે ગુસ્સે થયો—અને ગમથી તેનો અચરા આરામ જતો રહ્યો.

તેણે સીઆહ ચશ્મને બેડી નાખી—તેને બંદીખાને નાખ્યો.

જ્યારે તે બેહુનર શખ્સ કે જેને તે દાદગર પાદશાહે બંદીખાને નાખ્યો હતો તેની ઉપર કેટલોક વખત પસાર થયો,

ત્યારે ઘણા જણાઓની ભલામણ ઉપરથી પાદશાહે તેનો છુટકારો કીધો.

હવે ફરીથી તે પાદશાહની ખિદમત કરવા લાગ્યો—અને તેનાથી પાદશાહની ઉમર ટુંકી થઇ.

તે આવી બૂરી કરણીનો બદ વિચારનો નોકર—પાદશાહ ઉપર કીનો ૩૧૬
લેવાની તક શોધતો હતો.

પાદશાહના સુખના દિવસનો એટલોજ હિસ્સો બાકી હતો—તેથી સીઆહ ચશ્મે તેના શરાબમાં ઝેહર ભેળ્યું.

જે તેણે પીધું અને ત્યાર બાદ તે એક હફતો જીવ્યો—જે કોઇયે કે એ સાંભળ્યું તેઓ તેને માટે રડવા લાગ્યા.

એ પ્રમાણે તેની પાદશાહી તમામ થઈ—ચો તરફથી દુશ્મનો ઝાહેર થવા લાગ્યા.

ઇરાનીઓનાં એવાં બૂરાં કામોથી—સાસાનિયાન તખ્ત ઊંધું પડયું.

આ ફરતી દુન્યાનાં કામો એવાંજ હોય છે—તું તેની પાસેથી કેટલો હિસ્સો મેળવે છે તે ધ્યાનમાં રાખ.

તારી પાસ જે કાંઇ હોય તે આજે ખાઇ લે કાલ માટે ના થોભ—કારણકે કદાચ આવતી કાલે આ દુન્યાનો વિચાર તારે માટે બીજો પણ થાય.

કાલે તારી પાસેથી તે સઘળું લઈ લેશે અને બીજાને આપશે—તું એનું નામ "જેહાન" (એટલે કૂદતી) કરી કહે છે તો બેશક તે (બીજા ઉપર) કૂદશેજ.

તારી પાસ હોય તે ખાઇ લે અને જે વધે તેની સખાવત કર—તેં રંજ ભોગવી એકઠું કર્યું છે તે દુશ્મન માટે ના છોડી જા.

જે વખતે કે તારા દિવસો પુરા થયા—તે વખતે તારૂં એકઠું કરેલું સઘળું બરબાદ જશે.

તારા ખઝાનામાં જે કાંઈ હશે તે દુશ્મનને મળશે—માટે તે બક્ષી દે ૩૧૭
કે જેથી તારો જીવ દુઃખી નહીં થાય.

યઝદગેર્દ*

પાદ્શાહીએ યઝ્દગેર્દ્ બીસ્ત્ સાલ્ બૂદ્ બર્ તખ્ત્ નેશસ્તને યઝ્દગેર્દ્ વ અન્દર્ઝ્ કર્દન્ બસર્દારાન્.

શુ બુગ્ઝશ્ત્ ઊ શાહ્ શુદ યઝદગેર્દ
બમાહે સેફન્દારમુઝ રૂઝે એર્દ
ચે ગોહૂત ઓઆન્ સખુન ગૂએ મર્દ દેલીર
કે અઝ ગર્દેશે રૂઝ બરગશ્ત સીર
કે બારી નઝાદી મરા મદારમ
નગશ્તી સેપેહરે બુલન્દ અઝ બરમ
ન રૂઝે બુઝોર્ગી ન રૂઝે નેયાઝ
બેમાનદ હમી બર્ કસી બર્ દરાઝ
ઝમાનહ ઝમાનીસ્ત ચૂન્ બેન્ગરી
નદારદ કસી આલતે દાવરી
બેયારાય ખાનો બેપયમાય જામ
ઝે તીમારે ગીતી મબર્ હીચ નામ
અગર્ ચર્ખે ગર્દાન્ કશદ ઝીને તૂ
સરન્જામ ખેશ્તસ્ત બાલીને તૂ
અગર્ શાહ ગર્દી સરન્જામ ચેહ
ઝે આગાઝ તખ્તો ઝે ફર્જામ ચેહ
દેલતરા બતીમાર્ ચન્દી મબન્દ
બસ ઇમન્ મશવ બર્ સેપહરે બલન્દ
૬૧૮ કે બા પીલો બા શીર્ બાઝી કુનદ
ચુનાન્ દાન્ કે અઝ બી નેયાઝી કુનદ

યઝદગેર્દની પાદશાહી વીસ વર્ષ હતી. યઝદગેર્દનું તખ્ત ઉપર બેસવું અને તેણે સરદારોને નસીહત કરવી.

જ્યારે ફરરોખઝાદ ગુઝરી ગયો ત્યારે સફંદારમંદ મહિનાના અર્શીશવંગ રોઝે યઝદગેર્દ પાદશાહ થયો.

પેલો સુભાષિત બોલનારો બહાદુર મર્દ કે જે ઝમાનાની ગર્દેશથી ધરાઇ ગયો હતો, તેણે શું કહ્યું છે?

કે "એક વખત મારી મા મને જન્મ આપતેજ નહીં-તો આ બુલંદ આસ્માન મારી ઉપર ફરતેજ નહીં.

કોઇનો મોટાઇનો દિવસ કે કોઈનો હાજતનો દહાડો તેની ઉપર લાંબો વખત સુધી કાયમ રહેતો નથી.

જો તું બરાબર વિચારે તો ઝમાનો એક પળનોજ છે-એ સંબંધી વાદવિવાદ કરવાનાં સાંધણુ કોઇ ધરાવતું નથી.

માટે તું ખાવાપીવાની તૈયારી કર અને શરાબની જામ ભર-દુન્યાની જંજાળનું જરાએ નામ ના લે.

અગરજો ફરતું આસ્માન પણ તારૂં ઝીન ઉઠાવે-તો પણ શેવટે તો તારો તકયો ઇંટનોજ છે.

અગર તું પાદશાહ બન પણ શેવટે શું-શુરૂઆતથી તું તખ્ત ભોગવે પણ છેલ્લે સરવાલે શું?

તારાં દિલને તું ગમમાં એટલું બધું ના નાખ-બુલંદ આસ્માન ઉપર ઘણો નચિન્ત ના રહે.

કારણકે તે હાથી અને સિંહ સાથે પણ ખેલ કરે છે-તું એમજ જાણ કે તે એ સઘળું કાંઈ પણ હાજત વગરજ કરે છે.

---

* આ ઈરાન દેશની જાહોજલાલી ભરી ગાદી ઉપર બિરાજનાર સાસાની વંશનો છેલ્લો કમનસીબ પાદશાહ યઝદગેર્દ ખુસરૂ પર્વીઝનો નબીરો અને શેહરયારનો છોકરો હતો. જો કે આ પાદશાહ ઘણો બહાદુર, હિમ્મતવાન અને ભલો હતો, પણ ઈરાની સલ્તનતનાં કમભાગ્યે ઇરાનીઓની માહોમાહેની લડાઈ અને અયાશીપણાંને લીધે અરબો સાથની લડાઇમાં એન નામશું પડયું હતું. એક વખત આખી દુન્યાને કાંઈક ઝમાનાઓ સુધી ધુજાવનારી પ્રજાએ પોતાનાં દિલમાં મગરૂરી અને અહંકારી પયવસ્ત થવા દીધાથી પોતાની જાહોજલાલીને તર્ક કરવી પડી. પાદશાહ યઝદગેર્દના બહાદુર સરદાર રૂસ્તમ ઈરાની શેહન્શાહત ટેકવી રાખવા માટે ઘણી સખ્ત લડાઇઓ કરી, પણ જ્યારે એક શેહન્શાહત પડી ભાગવાની હોય ત્યારે ગમે એટલી કોશેશ નકામી નીવડે છે, તેમ તે હિમ્મતવાન સરદાર શેવટે અરબોની લડાઈમાં બહાદુરીથી માર્યો ગયો અને પાર્સી રાજ્યનું શેવટ આવ્યું. હઝારો વર્ષ સુધી પાદશાહ ફરીદૂનનો ભાગ્યશાળી "કાવેયાની" ઝુંડો જાળવી રાખનાર બહાદુર પ્રજાને તે નામીચો, કીમતી અને સબૂતો ઝુંડો આખેરે ખોવો પડયો. બીજા તવારીખનવેસો મૂજબ યઝદગેર્દનાં ફરઝંદોમાં બે બેટાઓ નામે બેહરામ અને ફીરૂઝ હતા, તેમજ એક છોકરી નામે શેહરબાનુ હતી, જેણી યઝદગેર્દનાં મરણ પછી અરબોના કબ્જામાં ગઇ હતી અને પાછળથી હઝરત મોહમ્મદની બેટી ફાતેમહના છોકરા (હઝરતઅલીના છોકરા) હસન સાથ પરણી હતી, જેણીનો કબીલો બહુ મોટો હતો.

ફિર્દોસી મૂજબ આ પાદશાહ સફંદારમદ મહિનો અને અર્શીશવંગ રોઝ (તા૦ ૧૬ મી જુન સને ૬૩૨)ને દીને તખ્તનેશીન થયો અને ખોરદાદ મહિનાના અનેરાન રોઝની કમનસીબ રાતે (તા૦ ૨૩ મી આગસ્ટ સને ૬૫૧) મર્વના હાકેમ માહુએ સૂફીના ફર્માનથી એક દળનારે આ છેલ્લા પાર્સી-પાદશાહનું ખૂન કર્યું. આ પાદશાહ વીસ વર્ષ નાસભાગમાં રાજગાદી ભોગવી મરણ પામ્યો.

તો બી જાન્ શવી ઊ બેમાનદ દરાઝ
હદીસી દરાઝસ્ત ચન્દીન્ મનાઝ
તો અઝ આફરીદૂન્ ફોઝૂન્ તરૂ નઇ
ચુ પર્વીઝ બા તખ્તો અફૂસરૂ નઇ
ચુ જમશીદ દીવત બફર્માન્ નબૂદ
ચુ કાઊસ જાનત બયઝદાન્ નબૂદ
બઝર્ફી નેગહ કુન્ કે બા યઝદગેરૂદ
ચે કરૂદ ઈન્ બરૂ અફ્રાખ્તહ હફ્ત ગેરૂદ
ચુ બરૂ ખુસ્રવી તખ્ત બેન્શસ્ત શાદ
કોલાહે બુઝોર્ગી બસરૂ બર નેહાદ
ચુનીન્ ગોફ્ત કઝ દઉરે ચર્ખે રવાન્
મનમ પાકૂ ફર્ઝન્દે નૂશીરવાન્
પેદરૂ બરૂ પેદરૂ પાદશાહી મરાસ્ત
ખુરો ખૂશહો બોર્જે માહી મરાસ્ત
બેજૂયમ બલન્દીઓ ફર્ઝાનગી
હમાન્ રઝ્મો તુન્દીઓ મર્દાનગી
કે બરૂ કસ નમાનદ હમી રૂઝે બખ્ત
ન ગન્જો ન દીહીમે શાહી ન તખ્ત
હમી નામ જાવીદ માનદ ન કામ
બેયન્દાઝ કામો બરૂ અફ્રાઝ નામ
કે નામસ્ત તા જાવેદાન્ ઝેન્દહ મરૂદ
કે મોર્દહ શવદ કાલ્બુદ ઝીરે ગરૂદ
ચે નીકૂ બુવદ શાહરા દાદો દીન્
કે નામશ ઝબાનહા પુરૂ અઝ આફરીન્
બરૂઆનમ કે તા ઝેન્દહ માનદ તનમ
બુનો બીખે બદ અઝ જહાન્ બરૂ કનમ
બુઝોર્ગાન્ બરૂ આફરીન્ ખાન્દન્દ
વરા શાહરૂયારે ઝમીન્ ખાન્દન્દ
બરીનગૂનહ તા સાલ શુદ બરૂ દો હશ્ત
હમી માહો ખુરૂશીદ બરૂ સરૂ ગુઝશ્ત
હમી દાશ્ત ગીતી બઆઇનો દાદ
હમહ શહરે ઈરાન્ બરૂ બૂદ શાદ

તું તો મરી જશે પણ તે તો લામ્બો વખત કાયમ રહેશે-એ વાત ઘણી લામ્બી છે તું તેની ઉપર એટલો બધો લાડ ના કર.

તું કાંઇ ફરીદૂન કરતાં વધારે ચઢિયાતો નથી-તું કાંઇ પર્વીઝના જેવો તખ્ત અને તાજવાળો નથી.

જમશીદની માફક દેવો તારાં ફર્માનમાં નથી-કાઊસની માફક તારો જીવ યઝદાન સાથ મળેલો નથી.

તું ઊંડી નઝર કરી જો કે યઝદગેર્દ સાથે-આ ઊંચે ચઢેલાં સાતે આસ્માનાએ શું કીધું ?

જ્યારે તે પાદશાહી તખ્ત ઉપર ખુશહાલ બેઠો-અને બુઝોર્ગીનું તાજ સર ઉપર મેલ્યું,

ત્યારે તે બોલ્યો કે "આ ફરતા આસ્માનના દોરથી હું નોશીરવાનનું પાક ફરઝંદ છું.

પેઢી દર પેઢી આ પાદશાહી મારીજ છે-આફતાબ તેમજ કન્યા અને મીનરાશિ સૂધીનું સઘળું મારૂંજ છે.

હું મોટાઈ અને દાનાઈ મેળવતો રહીશ-તેમજ લડાઈ, ગુસ્સો અને મર્દાનગી પણ શોધતોજ રહીશ.

કારણકે કોઇની ઉપર બખ્તાવર દિવસ તેમજ ગન્જ, ખઝાનો અને પાદશાહી તાજ તથા તખ્ત કાયમ રહેતું નથી.

તેનું નામજ જાવેદાન સૂધી કાયમ રહે છે નહીં કે તેની મુરાદ-માટે ૩૧૦
તું તારી મુરાદ ફેંકી દે અને ફકટ નામજ ઉઠાવ.

એક માણસ તેનાં નામથીજ જાવેદાન સૂધી જીવતો રહે છે-કારણકે તેનું શરીર તો ખાક હેઠળ નાશ પામે છે.

પાદશાહને માટે ઇન્સાફ અને દીનધર્મ કેવો સરસ હોય છે ?-તેનાં નેકનામથીજ લોકોની ઝબાન તારીફથી ભરેલી રહે છે.

મારો એવો વિચાર છે કે જ્યાં સૂધી મારૂં શરીર જીવતું રહે-ત્યાં સૂધી બદીની બુનબેખ દુન્યામાંથી ઉખેડી નાખું."

સઘળા બુઝોર્ગોએ તેની ઉપર દુઆ કીધી-અને તેને દેશનો પાદશાહ કહ્યો.

એવી રીતે સોળ વર્ષ ગુઝર્યાં ત્યાં સૂધી-માહતાબ અને આફતાબ તેનાં સર ઉપર પસાર થવા લાગ્યા.

તે આગળી રાહરસ્તિ અને ઈન્સાફથી પોતાનો મુલક ચલાવવા લાગ્યો-તમામ ઇરાન શેહર તેના ઉપર ખુશહાલ હતું.

તાખ્તને સઅદે વક્કાસ્ બઈરાન્ વ ફેરેસ્તાદને યઝ્દગેર્દ્ રોસ્તમ્રા બજન્ગે ઊ વ નામહ્ નેવેશ્તને રોસ્તમ્ બબેરાદરશ્.

સઅદે વક્કાસનું ઈરાન ઉપર ચઢી આવવું અને યઝદગેર્દે રૂસ્તમને તેની લડાઈ માટે મોકલવો અને રૂસ્તમે પોતાના ભાઈ ઉપર નામુ લખવું

—————:о:—————

ચુ[illegible]ન્ બુદ કુજા સરફરાઝે અરબ્
કે અઝ તીઘે ઊ રૂઝ ગશ્તી ચુ શબ્
ઓમરૂ આન્ કે બુદ મૂમેનાન્રા અમીરૂ
સેતૂદહ વરા ખાલેકે બી નઝીરૂ
ગુઝીન્ સઅદે વક્કાસરા બા સેપાહ
ફેરેસ્તાદ તા રઝમ જૂયદ બે શાહ

હવે એવો બનાવ બન્યો કે અરબસ્તાનનો પાદશાહ-કે જેની તલવારથી દહાડો પણ રાતની માફક સીઆહ બનતો હતો,

તે ઓમર કે જે મૂમેનો (orthodox ઇસ્લામી)નો વડો સરદાર હતો-અને જેને મિસલ વગરના પયદા કરનાર સાહેબે વખાણ્યો હતો,

તેણે પસંદ થયલા સઅદે વક્કાસને લશ્કર સાથ-ઈરાન મોકલ્યો કે જેથી તે ઈરાની પાદશાહ સાથ લડાઇ કરે.

૩૨૦ ચુ બખ્તે અરબ્ બર્ અજમ ચીરહ્ શુદ
હમી બખ્તે સાસાનેયાન્ તીરહ્ શુદ
પુર્ આમદ્ ઝે શાહાન્ જહાન્રા કફીઅ
નેહાન્ શુદ્ ઝરો ગશ્ત પયદા પેરીઅ
હમાન્ ઝેશ્ત શુદ્ ખૂબો શુદ્ ખૂબ્ ઝેશ્ત
શુદહ્ રાહે દૂઝખ પદીદ્ અઝ્ બેહેશ્ત
દેગર્ ગૂનહ્ શુદ્ ચર્ખે ગર્દાન્ બચેહ્ર્
ઝે આઝાદગાન્ પાક્ બુબ્રીદ્ મેહ્ર્
બદાદે જહાન્ આફરીન કેર્દેગાર્
બેબાયદ્ હમી બન્દહ્રા કર્દ્ કાર્
બઆઝારે ઊ બન્દહ્રા પાય નીસ્ત
જોઝ્ ઊ જાન્ દેહો ચેહ્રહ્ આરાય નીસ્ત
ચુ આગાહ્ શુદ્ ઝાન્ સખુન્ યઝ્દગેર્દ
ઝે હર્સૂ સેપાહ્ અન્દર્ આવર્દ ગેર્દ
બેફર્મૂદ્ તા પૂરે હોર્મુઝ્દ શાહ્
બેપયમાયદો બર્ કશદ્ બા સેપાહ્
કે રોસ્તમ બુદશ્ નામો બીદાર્ બૂદ્
ખેરદ્મન્દો ગોર્દો જહાન્દાર્ બૂદ્
સેતારહ્ શુમોર્ બૂદો બેસ્યાર્ હુશ
બગોફ્તારે મૂબેદ્ નેહાદહ્ દો ગુશ
૩૨૧ બેર્ફતો ગેરાન્માયગાન્રા બબોર્દ
હરાન્ કસ કે બૂદન્દ બીદારો ગોર્દ
બદીનગૂનહ્ તા માહ્ બુગ્ઝશ્ત સી
હમી રઝ્મ જોસ્તન્દ તા કાદસી
બેદાનેસ્ત રોસ્તમ શુમારે સેપેહ્ર્
સેતારહ્ શુમોર્ બૂદો બા દાદો મેહ્ર્
હમી ગોફ્ત કીન્ રઝ્મરા રૂય નીસ્ત
રહે આબે શાહન્ બદીન્ જૂય નીસ્ત
બેયાવર્દ સુર્લાબે અખ્તર્ ગેરેફ્ત
ઝે રૂઝે બલા દસ્ત બર્ સર્ ગેરેફ્ત
યકી નામહ્ સૂએ બેરાદર્ બદર્દ
નબેશ્તો સુખુનહા હમહ્ યાદ્ કર્દ
નુખોસ્ત આફરીન્ કર્દ્ બર્ કેર્દેગાર્
કઝૂ દીદ નીકો બદે રૂઝગાર્
દગર્ ગોફ્ત કઝ્ ગર્દેશે આસમાન્
પેઝૂહન્દહ્ મર્દુમ શવદ્ બદ્ગમાન્
ગુનહ્ગાર્ તર્ દર્ ઝમાનહ્ મનમ
અઝીરા ગેરેફ્તારે અહ્રીમનમ
કે ઈન્ ખાનહ્ અઝ્ પાદશાહી તેહીસ્ત
ન હન્ગામે ફીરૂઝીઓ ફરૂહીસ્ત
૩૨૨ ઝે ચારમ હમી બેન્ગરદ્ આફ્તાબ્
બજન્ગે બુઝોર્ગાનશ્ આમદ્ શેતાબ્
ઝે બહરામો ઝોહરહ્સ્ત મારા ગઝન્દ
નશાયદ્ ગુઝશ્તન્ ઝે ચર્ખે બલન્દ
હમાન્ તીરો કયવાન્ બરાબર્ શુદહ્સ્ત
ઉતારદ્ બબુર્જે દો પયકર્ શુદહ્સ્ત
ચુનીનસ્તો કારી બુઝોર્ગસ્ત પીશ
હમી સીર્ ગર્દદ્ દેલે અઝ્ જાને ખીશ
હમહ્ બૂદનીહા બેબીનમ્ હમી
વઝાન્ ખામોશી બર્ ગુઝીનમ હમી

જ્યારે અરબોનું નસીબ ઇરાન ઉપર ગાલેબ થયું-ત્યારે સાસાનીઓનું બખ્ત સીઆહ બન્યું.

દુન્યા પાદશાહોથી ધરાઇ ગઇ-સોનું છુપાઈ ગયું અને કોડીઓ ઉભરી નીકળી (એટલે સારા બુન્યાદી માણસો જતા રહ્યા અને બે બુન્યાદો ઝાહેર આવ્યા).

તેમજ જે ખરાબ હતું તે સારૂં બની ગયું અને જે સારૂં હતું તે ખરાબ બની ગયું-બેહેશ્તમાંથી દોઝખનો રસ્તો દેખાવા લાગ્યો.

ફરતાં આસ્માનનો ચેહરોજ બદલાઇ ગયો-તેણે પ્રતાપી શખ્સો ઉપરથી બિલ્કુલ મોહબ્બત તોડીજ નાખી.

દુન્યાના પયદા કરનાર ખોદાતાલાના હોકમ પ્રમાણેજ-આપણ બંદાઓને કામ કરવું જોઇયે.

તેની સઝા કોઈ ખમી શકે નહીં-તેના સિવાય જીવ બક્ષનારો અને ચેહરો સણગારનારો બીજો કોઈ નથી.

જ્યારે તે વાતથી યઝદગેર્દ વાકેફ થયો-ત્યારે તેણે ચો તરફથી લશ્કર એકઠું કીધું.

તેણે ફરમાવ્યું કે હોરમઝનો બેટો રસ્તો-કાપે અને લશ્કરને લઈ જાય,

કે જેનું નામ રૂસ્તમ હતું અને જે હુશ્યાર હતો-જે દાનેશમંદ, બહાદુર અને દેશની સંભાળ કરનારો હતો.

તે નુજૂમી પણ હતો અને ઘણો બાહોશ હતો-તેણે દાના મોબેદોની ઘણીક વાતો સાંભળી હતી.

તે ગયો અને સરદારોને તેમજ જે કોઈ કે હુશ્યાર અને બહાદુર લોકો હતા, તેઓને સાથે લઇ ગયો.

એ પ્રમાણે ત્રીસ મહિના પસાર થયા ત્યાં સૂધી તે લડાઈ ચાલુ રહી-અને “કાદસિયા” સૂધી તે લડાઇ લમ્બાઈ.

રૂસ્તમ આસ્માનની ગણત્રી સમજી ગયો-તે નુજૂમી હતો અને ઈન્સાફ તથા મોહબ્બત સાથનો હતો.

તે બોલવા લાગ્યો કે “આ લડાઇનો કશો ઢંગધડો નથી-પાદશાહોનાં પાણીનો રોહ આ નદીમાં પુગે એમ લાગતું નથી.”

પછી તે ગ્રહોની ચાલ તપાસવાનું યંત્ર લાવ્યો અને ગ્રહો તપાસી જોયા-અને આવી પડનારી આફત માટે માથું કૂટવા લાગ્યો.

તેણે દુઃખ સાથ પોતાના ભાઇ ઉપર એક નામુ-લખ્યું અને સઘળી વિગતો જણાવી.

તેણે પહેલાં ખોદાતાલા કે જેનાથી ઝમાનાનું ભલું અને બૂરૂં ઝાહેર થયું છે, તે સાહેબ ઉપર દોઆ કીધી.

પછી લખ્યું કે “આસ્માનની ગર્દેશથી-ડહાપણ ધરાવનારો શખ્સ પણ બદ વિચારનો બને છે.

આ ઝમાનામાં હું સઉથી વધારે ગુનેહગાર છું-એટલા માટે એહરેમનના ફાંદામાં હું પડયો છું.

કારણકે આ ઘર પાદશાહીથી ખાલી છે-હવે ફતેહમંદી અને દબદબાનો વખત નથી.

ચોથે ઘરથી સૂરજ પાપદ્રષ્ટિ કરે છે-તેણે બુઝોર્ગોની લડાઇ માટે શેતાબી કીધી છે.

મંગળ અને શુક્ર સેતારાની પાપદ્રષ્ટિથી આપણને નુકસાન છે-તેઓને બુલંદ આસ્માનથી પસાર થઈ શકાતું નથી.

તેમજ બુધ અને શનિશ્ચર સામાસામી થયા છે-બુધ મિથુન રાશિમાં પડયો છે.

એવી હાલત છે અને મહાભારત કામ આવી પડયું છે-આ શરીર પોતાના જીવથી ધરાઇ જાય છે.

સઘળા બનનારા બનાવો હું જોઉં છું-અને તેથીજ ચૂપકીદી એખ્તયાર કરૂં છું.

ચુ આગાહ્ગશ્તમ્ અઝીન્ રાઝે ચરૂખ
કે મારા અઝૂ નીસ્ત જોઝ રન્જ બરૂખ
બઈરાનેયાન્ ઝારો ગેર્યાન્ શુદમ
ઝે સાસાનેયાન્ નીઝ્ બેર્યાન્ શુદમ
દેરીગ્ આન્ સરો તાજો અવરન્ગો તખ્ત
દેરીગ્ આન્ બુઝોર્ગી‌ઓ આન્ ફરૂરો બખ્ત
કઝીન્ પસ્ શેકસ્ત આયદ્ અઝ્ તાઝેયાન્
સેતારહ્ નગર્દદ્ મગર્ બર્ ઝેયાન્
બદીન્ સાલેયાન્ ચાર્ સદ્ બુગઝરદ્
કઝીન્ તોખ્મહ્ ગીતી કસી નસ્પરદ્
અઝીશાન્ ફેરેસ્તાદહ્ આમદ્ બમન્
સખુન્ રફ્ત હર્ ગૂનહ્ બર્ અન્જુમન્
કે અઝ્ કાદસી તા લબે જૂયબાર્
ઝમીન્રા બેબખ્શીમ્ બા શહ્રૂયાર્
વઝાન્ પસ્ કુજા બર્ કુશાયન્દ્ રાહ્
બશાહ્રી કુજા હસ્ત બાઝારગાહ્
બદાન્ તા ફરૂશીમો બેખ્રીમ્ ચીઝ્
વઝાન્ પસ્ ફેઝૂની નજૂઈમ્ નીઝ્
પઝીરીમ્ બા બાઝો સાવે ગરાન્
નજૂઈમ્ દીહીમે કુન્દાવરાન્
શાહન્શાહરા નીઝ્ ફર્માન્ બરીમ્
ગર્ અઝ્ મા બેખાહદ્ ગેરઉગાન્ બરીમ્
ચુનીસ્ત ગોફ્તારો કેર્દાર્ નીસ્ત
બજોઝ્ અખ્તરે કમ્ઝ્ દર્ કાર્ નીસ્ત
બદીન્ નીઝ્ જન્ગી બુવદ્ હર્ ઝમાન્
કે કોશ્તહ્ શવદ્ સદ્ હેઝબ્રે દમાન્
બુઝોર્ગાન્ કે બા મન્ બજન્ગ્ અન્દરન્દ્
બગોફ્તારે ઈશાન્ હમી નન્ગરન્દ્
ચુ ગુલબૂએ તબ્રીઓ ચૂન્ અરૂમની
બજન્ગ્ અન્દ્ બા કીશે અહ્રીમની
ચુ માહૂએ સૂરાનો ઈન્ મેહ્તરાન્
કે ગૂપાલ્ દારન્દો ગોર્ઝે ગરાન્
હમી સર્ફરાઝન્દ્ આનાન્ કે અન્દ્
બઈરાનો માઝન્દરાન્ બર્ ચે અન્દ્
અગર્ મર્ઝો રાહસ્ત અગર્ નીકો બદ્
બગોર્ઝો બશમ્શીર્ બાયદ્ સેતદ્
બેકૂશીમો મર્દી બકાર્ આવરીમ્
બરીશાન્ જહાન્ તન્ગો તાર્ આવરીમ્
નદાનદ્ કસી રાઝે ગર્દાન્ સેપેહ્ર
દેગર્ ગૂનહ્ ગશ્તસ્ત બા મા બચેહ્ર
ચુ નામહ્ બેખાની તો બા મેહ્તરાન્
બર્ અન્દાઝો બર્ સાઝો લશ્કર્ બરાન્
હમહ્ ગેર્દ્ કુન્ ખાસ્તહ્ હર્ચે હસ્ત
પરસ્તન્દહો જામહાએ નેશસ્ત
હમી તાઝ્ તા આઝર્ આબાદગાન્
બજાએ બુઝોર્ગાનો આઝાદગાન્
હમીદૂન્ ગલહ્ હર્ચે દારી ઝે અસ્પ્
બેબર્ સૂએ ગન્જૂરે આઝર્ગોશસ્પ્
ઝે ઝાબુલસેતાન્ ગર્ ઝે ઈરાન્ સેપાહ્
હરાન્ કસ્ કે આયન્દ્ ઝેન્હાર્ ખાહ્

જ્યારે હું આ આસ્માન કે જેનાથી આપણને રંજ સિવાય બીજો કશો હિસ્સો મળતો નથી, તેના ભેદથી વાકેફ થયો,

ત્યારે હું ઈરાનીઓ માટે ઘણોક રડવા લાગ્યો-અને સાસાનિયાન માટે પણ બળાપો કરવા લાગ્યો.

અફસોસ! તે પાદશાહી સરનો, તાજનો, દબદબાનો અને તખ્તનો-અફસોસ! તે બુઝોર્ગીનો અને તે ખોદાઈ ખોરેહનો અને તે નસીબનો અફસોસ!

કે હવે પછી અરબોથી આપણને સેકસ્ત મળશે-અને સેતારાઓ આપણું નુકસાન કરવા ઉપરજ ફરશે.

બીજાં ચારસો વર્ષ ગુઝરશે-કે આ ખાન્દાનનું કોઈ માણસ જીવતું રહેશે નહીં.

તેઓમાંથી એક એલચી મારી પાસે આવ્યો હતો-અને આ અંજુ ૩૨૩
મનની સામે ઘણીક વાતો ચાલી હતી.

કે 'કાદસિયાથી તે નદીના કિનારા સૂધીનો-મુલક અમો તમારા પાદશાહને આપિયે.

અને ત્યાર બાદ જે જે શેહરોમાં કે વેપારની ઉથલપાથલ થતી હોય તે શેહરોના દરવાઝા અમારે માટે ખુલ્લા મૂકે,

કે જેથી અમો પણ ત્યાં વેપારવણજ કર્યે-પછી અમો કાંઇ પણ વધુ નહીં માંગીશું.

અમો તમો તરફની મેહસૂલ અને ભારી ખંડણી કબૂલ કરીશું-અને બહાદુર લોકોનું તખ્ત નહીં માગીશું.

પછી અમો તમારા પાદશાહનો હોકમ પણ માનીશું-અગરજો અમારી પાસથી કાંઈ જામીનગીરી માગશે તો તે પણ આપીશું.'

એવી વાતો થઈ છે પણ કશું કામ થયું નથી-ઊંધો સિતારોજ સઘળું કામ કરે છે.

એ છતાં પણ દર વખતે લડાઇ થાય છે-કે જેમાં મસ્ત ચિત્તા જેવા સેંકડો માર્યા જાય છે.

જે બુઝોર્ગો કે મારી સાથે લડાઇમાં આવેલા છે-તેઓ' અરબોની વાતો ઉપર કશું ધ્યાન આપતા નથી.

જેવા કે ગુલબૂએ તબરી અને અરમની-કે જેઓ એહરેમનની રૂઢીએ લડે છે.

જેવા કે માહૂએ સૂરાન અને આ સરદારો કે જેઓ ભારી ગોર્ઝ ૩૨૪
ધરાવનારા છે.

જેઓ છે તેઓ મોટા માણસો છે ખરા-પણ ઈરાન અને માઝન્દરાનમાં રહેલા તેઓ શું કામના છે?

દેશ હોય અને ત્યાં જવાનો રસ્તો હોય પછી તે ભલો કે ભૂંડો હોય-તો પણ તે ગોર્ઝ અને તલવાર વડે લેવો જોઇયે.

અમો કોશેશ કરીશું અને મર્દાનગી વાપરીશું-તેઓ ઉપર જેહાન તંગ અને અંધારી બનાવીશું.

ફરતાં આસ્માનનો ભેદ કોઇ જાણતું નથી-તેણે આપણી સાથ પોતાનો ચેહરો બદલીજ નાખ્યો છે.

જ્યારે તું આ નામુ વાંચે ત્યારે સરદારો સાથે-વિચાર ચલાવજે, ગોઠવણ કરજે અને લશ્કર હંકારજે.

જે કાંઇ અસબાબ હોય, તે એકઠો કરીને-ગોલામો અને ગલીચા લઇને,

બુઝોર્ગો તથા મોટાઓની જગ્યા જે આઝર આબાદગાન છે ત્યાં સૂધી દોડતો કે આવજે.

તેમજ ઘોડાના જેટલાં ટોળાં તારી પાસે હોય-તે આઝરગોશસ્પ આતશકદેહના ખઝાન્ચી તરફ રવાના કરજે.

ઝાબુલેસ્તાનથી કે ઈરાની લશ્કરમાંથી-જેઓ કે તારી પનાહ માગવા આવે,

૩૨૫ બેહારો કે પૂશેદ બેયારાએ મેહૂર
નેગહ્ કુન્ બદીન્ કારે અર્દાન્ સેપેહૂર
કજ્ શાદમાનીમ્ વજ્ પુર્ નેહીબ્
જમાની ફરાજો જમાની નેશીબ્
સખુન્ હર્ચે ગોફ્તમ્ બમાદર્ બગૂય
ન બીનદ્ હમાના મરા નીજ્ રૂય
દોરૂદશ દેહ્ અજ્ માઓ બેસ્પાર્ પન્દ
બદાન્ તા નબાશદ્ બગીતી નેજન્દ
વર્ અજ્ મન્ બદ્ આગાહી આરદ્ કસી
મબાશ અન્દરીન્ કાર્ ધમ્ગીન્ બસી
ચુનાન્ દાન્ કે અન્દર્ સરાએ સેપન્જ
કસી કૂ નેહદ્ ગન્જ બા દસ્તરન્જ
બે ગન્જે જંહાન્ રન્જ પીશ આવરદ્
બજાન્ રન્જે ઊ દીગરી બર્ ખરદ્
બે સૂદત્ બસી ઈન્ ચુનીન્ રન્જો આજ્
કે અજ્ બીશતર્ કમ્ નગર્દદ્ નેયાજ્
હમીશહ્ બયજ્દાન્ પરસ્તી ગેરાય
બેપર્દાજ્ દેલ ઝીન્ સેપન્જી સરાય
કે આમદ્ બતન્ગ્ અન્દરૂન્ રૂજ્ગાર્
નબીનદ્ મરા ઝીન્ સેપસ શહ્રૂયાર્
૩૨૬ તો બા હર્કે અજ્ દૂદએ મા બુવદ્
અગર્ પીર્ અગર્ મર્દ બર્ના બુવદ્
હમીશહ્ બયજ્દાન્ સેતાયેશ કુનીદ્
જહાન્ આફ્રીનરા નેયાયેશ કુનીદ્
કે મન્ બા સેપાહી બસખ્તી દરમ્
બરન્જો ધમો શૂર્ બખ્તી દરમ્
રહાઈ નેયાબમ્ સરન્જામ અઝીન્
ખુશા બાદ્ નૂશીને ઈરાન્ ઝમીન્
ચુ ગીતી શવદ્ તન્ગ્ બર્ શહ્રૂયાર્
તો ગન્જો તનો જાન્ ગેરામી મદાર્
કઝાન્ તોખ્મએ નામદાર્ અર્જમન્દ
નમાન્દહ્સ્ત જોજ્ શહ્રૂયારે બલન્દ
નેગહ્દાર્ ઊરા બરૂઝો બશબ્
કે તા ચૂન્ શવદ્ કારે મન્ બા અરબ્
બે કૂશેશ મકુન્ હીચ્ સુસ્તી બકાર્
બગીતી જોજ્ ઊ નીસ્ત પર્વર્દેગાર્
ઝે સાસાનેયાન્ યાદગારસ્તો બસ
કઝીન્ પસ નબીનદ્ અઝીન્ ખાનહ્ કસ
દેરીઘ આન્ સરો તાજો આન્ મેહ્રો દાદ્
કે ખાહદ્ શુદન્ તખ્તે શાહી બબાદ્
૩૨૭ તો પદરૂદ્ બાશો બી આઝાર્ બાશ
હમીશહ્ બપીશે જહાન્દાર્ બાશ
ગર્ ઊરા બદ્ આયદ્ તો સર્ પીશે ઊય
બશમ્શીર્ બેસ્પારો યાવહ્ મગૂય
ચુ બા તખ્ત મેમ્બર્ બરાબર્ શવદ્
હમહ્ નામે બૂબક્રો ઓમ્મર્ શવદ્
તબહ્ ગર્દદ્ ઈન્ રન્જહાએ દરાજ્
નેશીબી દરાજસ્ત પીશે ફરાજ્
ન તખ્તો ન દીહીમ બીની નં શહ્ર
ઝે અખ્તર્ હમહ્ તાઝેયાન્રાસ્ત બહ્ર

તેઓને તું રાખજે અને માફી બક્ષી મોહબ્બત દેખાડજે-આ ફરતા આસ્માનનાં કામ ઉપર નેગાહ કરજે.

કારણકે એનાથીજ આપણે ખુશહાલ છિયે અને એનાથીજ દુઃખ ભરેલા પણ છિયે-તેનાથીજ ઘડીકમાં બુલંદી અને ઘડીકમાં પડતી મળે છે.

મેં જે કાંઈ સખુનો કહ્યા છે તે આપણી માને પણ કહેજે-હવે તે મારો ચેહરો પણ જોશે નહીં.

તેને મારી તરફથી દુઆ કહેજે અને ઘણીક શીખામણો આપજે-કે જેથી તે આ દુન્યામાં દિલગીર નહીં થાય.

અગર કોઈ મારે માટે બૂરી ખબર લાવે-તો તું તે વાતથી ઘણો દિલગીર ના બનતો.

યાદ રાખજે કે આ ત્રણપાંચ દિવસની મુસાફરખાનારૂપી દુન્યામાં-જે કોઇ પોતાના હુનરથી પૈસા ભેગા કરે છે,

તે એવા આ દુન્યાના પૈસાથી દુઃખ પયદા કરે છે-અને તે તેની મેહનતનું ફળ બીજો શખ્સ ખાય છે

આટલી બધી મેહનત કરવામાં અને આટલો બધો લોભ રાખવામાં તને ફાયદો શું ?-કારણકે ઘણી દઊલત રાખવાથી આપણી હાજત રવા થતી નથી.

તું હમેશે યઝદાનની બંદગીની ખાહેશ કર-અને આ મુસાફેરખાનારૂપી દુન્યાથી દિલ ઉઠાવી લે.

કારણકે વખત છેક પાસે આવી લાગ્યો છે-પાદશાહ હવે પછી મને જોશે નહીં.

તું આપણા બુઢ્ઢા કે જવાન કુટુંબીઓ સાથ,

હમેશે યઝદાનની સેતાયશ કરજો-અને જેહાનના પયદા કરનાર સાહેબની નિયાયેશ કરતા રહેજો!

કારણકે હું તો લશ્કર સાથ આફતમાં સપડાયલો છું-રંજ, ગમ અને બદબખ્તીમાં પડેલો છું.

હું આ લડાઇથી શેવટે છુટકારો નથી પામવાનો-આ પ્યારી ઈરાન ઝમીન ખુશહાલ રહેજો!

જો આપણા પાદશાહ ઉપર દુન્યા તંગ થાય-તો તું તારા ગન્જ ખઝાનાને અને તારાં તન અને જીવને વહાલો ના ગણતો,

કારણકે તે નામીચાં કીમતી ખાન્દાનમાંથી-આ બુલંદ પાદશાહ સિવાય કોઇ બીજું રહ્યું નથી.

તેની રાત દહાડો તું સંભાળ રાખજે-કારણકે અરબો સાથની મારી લડાઈનું શેવટ કોણ જાણે કેમ આવશે?

તું મેહનત કરવામાં જરા પણ સુસ્તી ના કરતો-દેશમાં દુન્યામાં તેના સિવાય કોઈ બીજો રૈયતની પર્વરેશ કરનારો બાકી રહેલો નથી.

સાસાનીઓનો બસ તેજ એક યાદગાર રહેલો છે-એની પછી એ ખાનદાનમાંથી બીજો કેઇ નથી.

અફસોસ! તેનાં પાદશાહી સરનો તેનાં તાજનો તેની મોહબ્બતનો અને તેના ઇન્સાફનો અફસોસ!-કારણકે હવે તે પાદશાહી તખ્ત બરબાદ થશે.

તને છેલ્લી સલામ હોજો! તું કોઇને દુઃખ દેતો ના અને હમેશે પાદશાહની આગળજ રહેજે.

અગરજો તેને હાનિ પહોંચે તો તું તેની આગળ પોતાનું સર-તલવારનેજ સોંપજે અને કશી બકબક ના કરતો.

જ્યારે ઈરાની પાદશાહોનું આ તખ્ત તેઓની ખુત્બો પઢવાની જગ્યાની બરાબર થશે-ત્યારે સઘળે અબૂબક્ર અને ઓમરનું નામ ફેલાશે.

આ લામ્બા વખતની ખેડેલી મેહનત સઘળી બરબાદ જશે-હવે આપણી ચઢતી આગળ એક લમ્બાણ પડતી આવી છે.

હવે તું તખ્ત કે તાજ કે શેહર કાંઈ જોશે નહીં-નસીબ સંજોગે એ સઘળું અરબોને ફાળે ગયું છે.

ચુ રૂચ અન્દર્ આયદ્ બરૂઝે દરાઝ
શવદ્ શાન્ સર્ અઝ્ ખાસ્તહ્ બીનેયાઝ
બેપૂશન્દ્ અઝીશાન્ ગોરૂહી સેયાહ્
ઝે દીબા નેહન્દ્ અઝ્ બરે સર્ કોલાહ્
ન તખ્તો ન તાજો ન ઝરૂરીનહ્ કમૂર
ન ગઉહર્ ન અફૂસર્ ન રખ્શાન્ દેરફ્શ
બેરન્જદ્ યકી દીગરી બર્ ખરદ્
બદાદો બબખ્શેશ કસી નન્ગરદ્
શબ્ આયદ્ યકી ચશ્મ્ રખ્શાન્ કુનદ્
નેહોફ્તહ્ કસીરા ખોરૂશાન્ કુનદ્
રોતાબાન્ હમહ્ રૂઝો શબ્ દીગરસ્ત
કમર્ બર્ મેયાનો કોલાહ્ બર્ સરસ્ત
ઝે પયમાન્ બેગર્દન્દ્ વઝ્ રાસ્તી
ગેરામી શવદ્ કઝ્ઝીઓ કાસ્તી
પેયાદહ્ શવદ્ મર્દુમે રઝ્મજૂય
સવાર્ આન્ કે લાફ્ આરદો ગોફ્તગૂય
કશાવરૂજ્ જન્ગી શવદ્ બી હોનર્
નેઝાદો ગોહર્ કમતર્ આયદ્ બબર્
રોબાયદ્ હમી ઇન્ અઝાન્ આન્ અઝીન્
ઝે નફ્રીન્ નદાનન્દ્ બાઝ્ આફરીન્
નેહાની બતર્ ઝાશ્કારા શવદ્
દેલે મર્દુમાન્ સન્ગે ખારા શવદ્
બદ્અન્દીશ ગર્દદ્ પેદર્ બર્ પેસર્
પેસર્ હમચુનીન્ બર્ પેદર્ ચારહ્ગર્
શવદ્ બન્દએ બીહોનર્ શહ્‌રયાર્
નેઝાદો બુઝોર્ગી નેયાયદ્ બકાર્
બગીતી નમાનદ્ કસીરા વફા
રવાનો ઝબાનહા શવદ્ પુર્ જફા
અઝ્ ઈરાનો અઝ્ તુર્કો અઝ્ તાઝેયાન્
નેઝાદી પદીદ્ આયદ્ અન્દર્ મેયાન્
ન દેહ્કાન્ ન તુર્કો ન તાઝી બુવદ્
સુખુનહા બકેર્દારે બાઝી બુવદ્
હમહ્ ગન્જહા ઝીરે દામન્ નેહન્દ્
બેકૂશન્દો કૂશેશ બદુશ્મન્ દેહન્દ્
ચુનાન્ ફાશ ગર્દદ્ ગમો રન્જો શૂર્
કે રામેશ બહન્ગામે બહ્રામ ગૂર્
ન જશ્નો ન રામેશ ન ગઉહર્ ન નામ
બકૂશેશ ઝે હર્ ગૂનહ્ સાઝન્દ્ દામ
ઝેયાને કસાન્ અઝ્ પયે સૂદે ખીશ
બેજૂયન્દો દીન્ અન્દર્ આરન્દ્ પીશ
નબાશદ્ બહાર્ અઝ્ ઝમેસ્તાન્ પદીદ્
નેયારન્દ્ હન્ગામે રામેશ નબીદ્
ઝે પીશીઓ બીશી નદારન્દ્ હૂશ
ખુરેશ નાને કશ્કીનો પશ્મીનહ્ પૂશ
ચુ બેસ્યાર્ અઝીન્ દાસ્તાન્ બુગઝરદ્
કસી સૂએ ઈરાનીઆન્ નન્ગરદ્
બેરીઝન્દ્ ખૂન અઝ્ પયે ખાસ્તહ્
શવદ્ રૂઝગારે બદ્ આરાસ્તહ્
દેલે મન પુર્ અઝ્ ખૂન શુદો રૂએ ઝર્દ
દહાન્ ખુશ્ક્ લબ્હા પુર્ અઝ્ બાદ સર્દ

વખતના વહેવા સાથ-તેઓ દઉલત દુન્યાની પરવા રાખશે નહીં.

તેઓમાંનો એક ટોળો સીઆહ પોશાક પેહેરશે-અને સર ઉપર લીલાં રેશમી કપડાંની કોલાહ મૂકશે.

તેઓ તખ્તની, તાજની, સોનેરી જુતીની-જવાહેરની, પાદશાહી કોલાહની કે ઝળકતા ઝુંડાની દરકાર રાખશે નહીં.

એક મેહનત કરશે અને બીજો માણસ તેનાં ફળ ખાશે-ઈન્સાફ કે દયા તરફ કોઇ નઝર કરશે નહીં.

કાળી રાતે એક કાળાં કરમ કરવા જાગશે-અને સુતેલાં માણસને રડાવશે.

કોઈ બીજો રાતદહાડો દોડધામ કરશે-કમર ઉપર કમરબંદ બાંધશે ૩૨૮
અને માથે કોલાહ મૂકશે.

તેઓ કોલ વચનથી અને રાસ્તીથી ફરી બેસશે-જૂઠાઇ અને અપ્રમાણિકપણું તેઓ વહાલું ગણશે.

ખરા લડાયક બચ્ચાઓ ઘોડા વગરના બની જશે-અને લાફ મારનારા અને બકબક કરનારાજ સવારમાં ખપશે.

બેહુનર ખેડુત લડાયક બનશે-ખાન્દાની અને બુન્યાદી માણસોની કાંઇ પણ કદર બુઝશે નહીં.

તેઓ એકમેકને લૂટશે-દુઆ કે બદ દુઆ જેવું કશું જાણશેજ નહીં.

ઝાહેર કરતાં ખાનગીમાં વધારે બૂરાં કામો થશે-માણસોનાં દિલ પત્થર જેવાં ઘાતકી બનશે.

એક બાપ પોતાના બેટાનો દુશ્મન થશે-એજ પ્રમાણે બેટો પણ પોતાના બાપ માટે ફાંદો રચશે.

હુનર વગરના નોકરો પાદશાહ બનશે-બુન્યાદ અને બુઝોર્ગી કાંઈજ કામ આવશે નહીં.

દુન્યામાં કોઇ વફાદારી ધરાવશેજ નહીં-લોકોના જીવ અને ઝબાનો ઝુલ્માત ભરેલાં બનશે.

ઈરાન, તુર્કેસ્તાન અને અરબેસ્તાનની ભેળમભેળથી-એક જુદીજ અઉલાદ ઝાહેર આવશે,

જેઓ નહીં ઈરાની, કે નહીં તુર્કી, કે નહીં અરબી પ્રજા તરીકે ઓળ- ૩૨૯
ખાશે-તેઓની વાતચિત્ત એક ખાલી ઠઠ્ઠા મશ્ખેરી જેવીજ ગણાશે.

તેઓ સઘળો ખઝાનો એકઠો કરવા માંડશે-તે માટે તેઓ મેહનત કરશે અને તે સઘળી મેહનત શેવટે દુશ્મનને આપી દેશે.

જેમ બેહરામ ગૂરના વખતમાં ખુશીની મજલેસના પોકારો નીકળતા હતા-તેમ ગમ, રંજ અને રૂદનના પોકારો નીકળશે.

નહીં જશનો, નહીં ખુશહાલી, નહીં બુન્યાદ કે નહીં નામ કાયમ રહેશે-છળ કપટની તરેહવાર જાળો પંથરાશે.

તેઓ દીનનુ બહાનું આગળ કરીને પોતાનાજ ફાયદા માટે લોકોનું નુકસાન કરશે.

શિયાળાની મોસમમાં કે વસંતઋતુમાં કાંઈ ફર્ક રહેશે નહીં-ખુશહાલીના હન્ગામ ઉપર તેઓ શરાબબાઝી કરશે નહીં.

મોટાઈ કે ઝિયાદતી માટેનું કશું ધ્યાન રાખશેજ નહીં-તેઓ જવની રોટલીનોજ ખોરાક ખાશે અને ઉનનાં કપડાં પેહેરશે.

જ્યારે આ મારી કહેલી વાતોથી પણ વધુ બનશે-ત્યારે ઇરાનીઓ તરફ કોઇ ઝંખીને જોશે પણ નહીં.

તેઓ માલ ખઝાના માટે લોકોનાં ખૂન રેડશે-અને સઘળો બૂરોજ વખત સજ્ઞગાર પામશે.

મારૂં દિલ ખૂન ભર્યું બન્યું છે અને ચેહરો ફિક્કો પડયો છે-મોઢું સૂકાઇ ગયું છે અને હોઠ સર્દ હાય ભર્યા બન્યા છે,

૩૩૦ કે તા મન શુદમ પહેલવાન્ અઝ મેયાન્
ચુનીન્ તીરહ્ શુદ બખ્તે સાસાનેયા
ચુનીન્ બીવફા ગશ્ત ગર્દાન્ સેપેહ્રૂ
દેઝમ ગશ્ત વઝ મા બેબુરીદ મેહ્રૂ
અગરૂ નીઝહ્ બરૂ ફૂહે રૂઈન્ ઝનમ
ગુઝારહ્ કુનદ ચાન્ કે રૂઈન્ તનમ
કુનૂન તીરો પયકાને આહન ગુઝારૂ
હમી બરૂ બરહ્નહ્ નેયાયદ બકારૂ
હમાન તીગ્ કાન્ ગર્દને પીલો શીરૂ
ફેગન્દી બઝખ્મ અન્દરૂ આવરૂદ ઝીરૂ
નબુરૂરદ હમી પૂસ્ત બરૂ તાઝેયાન્
મે દાનેશ મેયાન્ આમદમ બરૂ મેયાન્
મરા કાશકી ગરૂ ખેરદ નીસ્તી
ગરૂ આગાહીએ રૂઝે બદ નીસ્તી
બુઝોર્ગાન્ કે અઝ કાદસી બા મનન્દ
દુરોશતન્દો બી તાઝેયાન્ દુશ્મનન્દ
ગુમાનન્દ કીન્ બીશહ્ પુરૂ ખૂન્ શવદ
મે દુશ્મન્ ઝમીન્ રૂદે જયહૂન્ શવદ
મે રાઝે સેપેહ્રી કસ આગાહ્ નીસ્ત
નદાનન્દ કીન્ રન્જ કૂતાહ્ નીસ્ત
૩૩૧ ચુ બરૂ તોખ્મઈ બુગ્ઝરદ રૂઝગારૂ
ચે સૂદ આયદ અઝ રન્જ વઝ કારૂઝારૂ
તોરા અય બેરાદરૂ તન આબાદ બાદ
દેલે શાહે ઈરાન્ બતૂ શાદ બાદ
કે ઈન્ કાદસી દખ્મગાહે મનસ્ત
કફન્ જઉશનો ખૂન્ કોલાહે મનસ્ત
ચુનીનસ્ત્ રાઝે સેપેહ્રે બલન્દ
તો દેલરાં બદર્દે મન અન્દરૂ મબન્દ
તો દીદહ્ મે શાહે જહાન્ બરૂ મદારૂ
ફેદા કુન તને ખીશ દરૂ કારૂઝારૂ
કે ઝૂદ આયદ ઈન્ રૂઝે અહ્રીમની
ચુ ગરૂદને ગર્દાન્ કુનદ દુશ્મની
ચુ નામહ્ બમોહ્રૂ અન્દરૂ આવરૂદ ગોફ્ત
કે પૂયન્દહ્રા આફરીન્ બાદ જોફ્ત
કે ઈન નામહ્ નઝદે બેરાદરૂ બરદ
બગૂયદ બોઝ ઈન હરૂચે અન્દરૂખરદ

કે હું જ્યારે લશ્કરનો વડો થયો-ત્યારે સાસાની વંશનું નસીબ આવું ઊંધું વળે છે.

ફરતો આસ્માન એવો બેવફા થયો છે-તે ગુસ્સે થયું છે અને આપણાથી મોહબ્બત તોડી નાખી છે.

અગર હું કાંસાંના પહાડ ઉપર મારો નેઝો મારૂં-તો તે તેમાં પણ પેસી જાય કારણકે હું રોઇનતન છું.

પણ હવે આ લોઢું વિંધનારો તીર અને પયકાન-અરબોનાં ખુલ્લાં શરીર ઉપર અસર કરતો નથી.

તેમજ આ તલવાર કે જે હાથી અને સિંહની ગર્દન-એક ઝખ્મમાં નીચે નાખતી હતી,

તે અરબોનાં બદન ઉપરની ચામડી પણ કાપતી નથી-મારી વિદ્યાને લીધે મને નુકસાન ઉપર નુકસાન પુગ્યું છે.

અગરજો મને આ વિદ્યા હાસેલ થઇજ નહીં હતે-અને જો આ ભૂંડા દહાડાની મને આગાહી નહીં થઈ હતે તો કેવું સારૂં થતે?

કાદસીના જે મોટાઓ કે મારી સાથે છે-તેઓ ઘણા કરડા છે અને અરબોના દુશ્મન છે.

તેઓ તો એમજ વિચારે છે કે આ મયદાન ખૂન ભરેલું થશે-અને દુશ્મનોથી આ દેશ જયહૂન નદી જેવો બનશે.

પણ આસ્માનના ભેદથી તેઓ કોઇ વાકેફ નથી-તેઓ જાણતા નથી કે આ રન્જ કોતાહ થનાર નથી.

જ્યારે કોઇ ખાન્દાનજ તબાહ થઈ જવાનું હોય-તો પછી ગમે એટલી મેહનત અને લડાઇથી તેઓને શું ફાયદો થનાર છે?

ઓ બેરાદર! તારૂં શરીર કાયમ રહેજો-ઇરાનના પાદશાહનું દિલ તારીથી ખુશહાલ રહેજો!

કારણકે આ કાદસીજ મારાં દખ્માની જગ્યા છે-આ બખ્તરજ મારૂં કફન થશે અને લોહી એજ મારી કોલાહ બનશે.

બુલંદ આસ્માનનો ભેદ એવોજ છે-મારાં દુ:ખમાં તારૂં દિલ ના લગાડતો.

તું દેશના પાદશાહ ઉપરથી આંખ ખસાડતોજ ના-અને પોતાનું શરીર લડાઈમાં ફિદા કરજે.

કારણકે જ્યારે આ ફરતો આસ્માન દુશ્મની દેખાડશે-ત્યારે આફતનો દિવસ જલ્દીથીજ આવી લાગશે."

પછી જ્યારે તે નામા ઉપર મોહર કીધી ત્યારે બોલ્યો-કે "તે કાસેદનો સાથી દુઆ હોજો!

કે જે આ નામુ મારા ભાઇની નઝદીક લઈ જાય-અને એ નામામાં લખ્યા સિવાય બીજું જે કાંઇ કહેવું ઘટતું હોય તે તેને કહે."

નામએ રોસ્તમ્ બસઅદે વક્કાસ્ વ પાસોખે આન્.

———:૦:———

ફેરેસ્તાદઈ નીઝ ચૂન બર્કો રઆદ
ફેરેસ્તાદ અઝીન્ સૂ બનઝદીકે સઆદ
યકી નામઈ બરૂ હરીરે સફીદ
નેવેશ્તન્દ પુરૂ બીમો ચન્દી ઉમીદ
૩૩૨ બઅન્વાન્ બરૂ અઝ પૂરે હોરમોઝદ શાહ્
જહાન્ પહલવાન્ રોસ્તમે કીનહ્ખાહ્

રૂસ્તમનું સઅદે વક્કાસ ઉપર નામુ અને તેનો જવાબ.

———:૦:———

પછી રૂસ્તમે આ તરફ સઅદે વક્કાસની નઝદીક એક વીજળી અને ગગડાટ મિસાલનો તેઝ કાસેદ મોકલ્યો.

તેણે સફેદ રેશમી કપડાં ઉપર ધમકી ભરેલું તેમજ કેટલીક આશા ઉમેદ આપનારૂં એક નામુ લખ્યું.

સરનામા ઉપર લખ્યું કે "પાદશાહ હોરમઝદના બેટા જેહાન પેહલવાન કીનેખાહ રૂસ્તમ તરફથી,

સુએ સઆદે વક્કાસ જુયન્દહ જન્ગ્
પુર્ અઝ રાયો પુર્ દાનેશો પુર્ હેરન્ગ્
સરે નામહ ગોફ્ત અઝ જહાનદાર્ પાક
નબાયદ્ કે બાશીમ બી તર્સો બાક
કઝૂયસ્ત બર્ પાય ગર્દાન્ સેપેહ્ર્
હમહ પાદ્શાહીશ દાદસ્તો મેહ્ર્
વઝ્ બાદ્ બર્ શહ્રયાર્ આફ્રીન્
કે ઝીબાએ તાજસ્તો તખ્તો નેગીન્
કે દારદ્ બફર્ર્ અહ્રમનરા બબન્દ
ખોદાવન્દે તીગો કોલાહો કમન્દ
બપીશ આમદ્ ઇન્ નાપસન્દીદહ કાર્
બબીહૂદહ ઇન્ રન્જો ઇન્ કારઝાર્
બમન્ બાઝ ગૂય આન્ કે શાહે તો કીસ્ત
ચે મર્દીઓ આઇનો રાહે તો ચીસ્ત
બનઝદે કે જૂઈ હમી દસ્તગાહ
બરહ્નહ સેપહ્બુદ્ બરહ્નહ સેપાહ
બનાની તો સીરીઓ હમ ગોર્સનહ
ન પીલો ન તખ્તો ન યારો બનહ
બઈરાન્ તોરા ઝેન્દગાની બસસ્ત
કે મોહ્રો કોલહ બહ્રે દીગર્ કસસ્ત
કે બા પીલો ફર્રસ્તો બા તાજો ગાહ
પેદર્ બર્ પેદર્ નામબર્દાર્ શાહ
બબાલાએ ઊ તખ્તરા શાહ નીસ્ત
બદીદારે ઊ દર્ ફલક્ માહ નીસ્ત
હરાન્ કસ કે બર્ ગાહ ખન્દાન્ શવદ્
કુશાદહ લબો સીમ દન્દાન્ શવદ્
બબખ્શદ્ બહાએ સરે તાઝેયાન્
કે ગન્જશ નગીરદ્ ઝે બખ્શીશ ઝેયાન્
સગો યૂઝો બાઝશ દહો દૂ હઝાર્
કે બા ઝન્ગે જર્રન્દો બા ગૂશવાર્
બસાલી હમહ દશ્તે નીઝહ વરાન્
નેયારન્દ ખુર્દ અઝ કરાન્ તા કરાન્
કે ઊરા બેબાયદ્ બયૂઝો બસગ્
કે બર્ દશ્તે નખ્ચીર્ ગીરદ્ બતગ્
ઝે શીરે શુતોર્ ખુર્દનો સૂસ્માર્
અરબ્રા બજાઈ રસીદસ્ત કાર્
કે તખ્તે કયાન્રા કુનદ્ આરઝૂય
તોફૂ બાદ્ બર્ ચર્ખે ગર્દાન્ તોફૂય
શુમારા બદીદહ દરૂન્ શર્મ નીસ્ત
ઝે રાહે ખેરદ્ મેહ્રો આઝર્મ નીસ્ત
બદીન્ ચેહ્રો ઇન્ મેહ્રો ઇન્ રાહો ખૂય
હમી તખ્તો તાજ્ આયદત્ આરઝૂય
જહાન્ ગર્ બઅન્દાઝહ જૂઈ હમી
સખુન્ બર્ ગેઝાફહ નગૂઈ હમી
સખુનગૂય મર્દી બરે મા ફેરેસ્ત્
જહાનદીદહો ગોર્દો દાના ફેરેસ્ત્
બદાન્ તા બેગૂયદ્ કે રાએ તો ચીસ્ત
બતખ્તે કયાન્ રહ્નુમાએ તો કીસ્ત
સવારી ફેરેસ્તમ બનઝદીકે શાહ
બેખાહમ અઝૂ હર્ચે ખાહી બેખાહ

લડાઇ શોધનારા, અક્કલ તેમજ દાનાઇ ભરેલાં અને ધીરજવંત સઆદે વક્કાસને પુગે."

નામાની શુરૂઆતમાં લખ્યું કે "પાક યઝદાનથી આપણે ધાસ્તી અને બીક વગર રહેવું નહીં જોઇયે,

કે જેનાથી ફરતો આસ્માન બરપા રહેલો છે-તેની તમામ પાદશાહી ઈન્સાફ અને માયાજ છે.

તે સાહેબથી અમારા પાદશાહ ઉપર દુઆ હોજો!-કે જે તાજ, તખ્ત અને નગીનાને ઝેબ આપનારો છે.

જે પોતાનાં ખોદાઇ ખોરેહથી નાપાક એહરેમનને બંદમાં રાખે છે-જે તલવાર, કોલાહ અને કમંદનો સાહેબ છે.

આ નાપસંદ કામ, આ રંજ અને આ લડાઇ બેહુદાપણાથી આવી લાગી છે.

મને ખુલ્લું કહે કે તારો પાદશાહ કોણ છે?-તું કોણ શખ્સ છે અને તારી રાહ રસમ શું છે?

તું કોણની સામે મોટાઈ મેળવવા માગે છે?-તારૂં લશ્કર અને તારા સરદારો સઘળા ઉઘાડે દિલે છે.

તું ફક્ટ એક રોટલીથી ધરાય છે અને ભૂખ્યો પણ રહે છે-નથી તારી પાસે હાથી કે નથી તખ્ત કે નથી કોઈ મદદગાર કે માલ અસ્બાબ.

ઈરાનમાં તારે તો ફક્ટ ખાલી ઝિંદગી ગુઝારવી એજ બસ છે-કારણકે 333
મોહર અને કોલાહ એ બીજાજ શખ્સને માટે છે.

કે જે હાથી, ખોદાઈ ખોરેહ, તાજ અને તખ્ત સાથનો છે-પેઢી દર પેઢી નામ ઉઠાવનારો પાદશાહ છે.

તેના જેવાં કદનો તખ્ત ઉપર બીજો કોઈ પાદશાહ નથી-તેના ચેહરા જેવો આસ્માન ઉપર માહતાબ પણ નથી.

જે વખતે કે તે તખ્ત ઉપર હસે છે-હોઠ ખોલે છે અને રૂપેરી દાંત દેખાડે છે,

ત્યારે તે અરબોનાં માથાંની કીમત જેટલી ખેરાત કરી દે છે-કારણકે બક્ષેશ કરવાથી તેનો ખઝાનો ઘટતો નથી.

તેની પાસે બાર હઝાર શિકારી કુતરા, ચિત્તા અને બાઝ પક્ષીઓ છે-કે જેઓ સોનેરી ઘંટી અને બાલીઓ સાથના છે.

તમામ અરબેસ્તાનના લોકો એક વર્ષે પણ ખાઇ શકશે નહીં, એટલો ખોરાક,

કે શિકારી વાઘો અને કુતરાઓ પાદશાહનાં શિકારગાહમાં એક દિવસમાં ખાય છે.

ઊંટડીનું દૂધ અને સોસવાટ ખાઇને-અરબો એટલી હદે પહોંચી ગયા છે,

કે તેઓ કયાની તખ્ત મેળવવાની ખાહેશ કરે છે-ધિક્કાર! આ ફરતાં આસ્માન ઉપર ધિક્કાર હોજો!

તમારી આંખમાં બિલ્કુલ શર્મ નથી-અકલની રાહે તમો મોહબ્બત 334
કે મુરવ્વત ધરાવતા નથી.

તારાં આવાં મોઢાંએ, આવી મોહબ્બતે, આવી રાહરીતિએ અને આવી ખસ્લતે-તને તખ્ત અને તાજની અભિલાષા થઈ છે.

જો તું પોતાની હદમાં રહીને દુન્યા પણ મેળવવા માંગતો હોય-અને ખાલી બેહુદી વાતો નહીં કહેવા માગતો હોય,

તો મારી નઝદીક કોઇ સુભાષિત બોલનારો, અનુભવી, બહાદુર અને દાના મર્દને મોકલી આપ,

કે જે તારો વિચાર શું છે અને આ પાદશાહી તખ્ત લેવા માટે તને માર્ગ દેખાડનારો કોણ છે, તે મને કહે.

પછી હું મારા પાદશાહની નઝદીક એક સવાર મોકલીશ-અને તારી જે કાંઈ માગણી હોય તે હું માગી લઈશ.

તો જન્ગે ચુનીન્ પાદશાહી મજૂય
કે ફર્જામે ઇન્ ખારી આરદ બરૂય
નબીરે જહાન્દારે નૂશીરવાન્
કે બા દાદે ઊ પીર ગર્દદ જવાન્
પેદર્ બર્ પેદર્ શાહો ખુદ શહરૂયાર્
જમાનહ નદારદ ચુનૂ યાદગાર્
જહાન્રા મકુન્ પુર્ જે નફ્રીને ખીશ
મશવ્ બદગુમાન્ અન્દર્ આઇને ખીશ
૩૩૫ નેગહ કુન્ બદીન્ નામએ પન્દમન્દ
મકુન્ ચશ્મો ગૂશે ખેરદરા બબન્દ
ચુ નામહ બમોહુર્ અન્દર્ આમદ બેદાદ
બપીરૂજે .શાપૂરે ફરૂરૌખ નેજ઼ાદ
બરે સઅદે વક્કાસ શુદ પહલવાન્
અજ઼ ઈરાન્ બુઝોર્ગાને રઊશન્ રવાન્
હમહ ઘરકે દર્ આહનો સીમો જ઼ર્
સેપર્હાએ જ઼રીનો જ઼રીન્ કમર્
ચુ બેશનીદ સઅદ આન્ ગેરાનમાયહ મર્દ
પઝીરહ શુદશ બા સેપાહી ચુ ગર્દ
સેપહબુદ ફેરૂદ આમદ અન્દર્ જ઼માન્
જે લશ્કર્ બેપુર્સીદ વજ઼ પહલવાન્
હમ અજ઼ શાહો દસ્તૂર્ વજ઼ લશ્કરશ
જે સાલારે બીદાર્ વજ઼ કેશ્વરશ
રદા ઝીરે પીરૂજ઼ અફ્ગન્દો ગોફ્ત
કે મા નીઝહો તીઘ દારીમ જોફ્ત
જે દીબા નગૂયન્દ મર્દાને મર્દ
જે જ઼રૂ જે સીમો જે ખાબો જે ખર્દ
શુમારા બમર્દાનગી નીસ્ત કાર્
હમાન્ ચૂંન્ જ઼નાન્ રન્ગો બૂયો નેગાર્
૩૩૬ હોનર્ તાન્ બદીબાસ્ત પીરાસ્તન્
હેગર્ નક્રુશે બામો દર્ આરાસ્તન્
હમાનગાહ પીરૂજ઼ નામહ બેદાદ
સુખુનહાએ રોસ્તમ હમહ કર્દ યાદ
સુખુનહાશ બેશનીદો નામહ બેખાન્દ
વજ઼ાન્ નામએ પહલવી ખીરહ માન્દ
બતાઝી યકી નામહ પાસોખ નેવેશ્ત
પદીદ આવરીદ અન્દર ખૂબો જ઼ેશ્ત
સરે નામહ બેન્વેશ્ત નામે ખોદાય
મોહમ્મદ રસૂલશ બહક રહનુમાય
જે જેન્ની સખુન ગોફ્ત વજ઼ આદમી
જે ગોફ્તારે પયગમ્બરે હાશમી
જે તઊહીદો કુરઆનો વઅદહ વઈદ
જે તહદીદ વજ઼ રસ્મહાએ જદીદ
જે કત્રાનો (અજ઼ આતેશો જ઼મહરીર્
જે ફેર્દઉસો જૂએ મયો જૂએ શીર્

જે કાફૂરો અજ઼ મુશ્કો માએ મઈન્
દેરખ્તે બેહેશ્તો મયો અન્ગબીન્

કે ગર્ શાહ બેપઝીરદ ઈન્ .દીને રાસ્ત
દો આલમ બશાદીઓ શાહી વરાસ્ત

તું એવા એક પાદશાહ સામે લડાઇ ના શોધ-કારણકે એનું શેવટ તારી ખુવારીજ લાવશે.

તે પાદશાહ નોશીરવાનનો નબીરો છે-કે જેના ઇન્સાફથી બુઢ્ઢો શખ્સ પણ જવાન થાય છે.

પેઢી દર પેઢી પાદશાહથી છે અને પોતે પણ પાદશાહ છે-જ઼માનો પણ એના જેવો યાદગાર પાદશાહ ધરાવતો નથી.

દુન્યા તારી ઉપર લઅનત નાખે એવું ના કર-તું પોતાનીજ રાહ રસમમાં બદગુમાન ના બન.

આ મારાં શીખામણ ભર્યાં નામા ઉપર ધ્યાન આપજે-અકલની આંખ અને કાનને બંદ ના કરી દેતો."

જ્યારે તે નામુ મોહરબંદ થયું ત્યારે મુબારક બુન્યાદના શાપૂરના બેટા ફીરોઝને હવાલે કીધું.

તે પેહલવાન સઅદે વક્કાસની આગળ ગયો-ઈરાનમાંથી બીજા બાહોશ બુઝોર્ગો,

સઘળા હથિયાર તેમજ રૂપાં અને સોનામાં તથા સોનેરી ઢાલો અને સોનેરી કમરબંદમાં ગર્ક થયલા હતા તેઓ પણ ગયા.

જ્યારે સઅદે સાંભળ્યું ત્યારે તે મોટો માણસ-તેને લશ્કર સાથ શિતાબીથી એસ્તેકબાલ ગયો.

તેજ વખત તે અરબ સરદાર ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતર્યો-તેણે લશ્કર અને તે પેહલવાનની ખયર આફીયત પૂછી.

તેમજ પાદશાહ, વઝીર અને તેનાં લશ્કર માટે-તેના હુશ્યાર સરદાર અને તેના મુલક માટે પૂછ્યું.

પછી ફીરોઝને બેસવા માટે તેણે એક ચાદર પાંથરી અને બોલ્યો-કે "અમો નેઝા અને તલવારનેજ સાથી તરીકે રાખ્યે છિયે.

મર્દાને મર્દો રેશમી કપડાંની, તેમજ સોના, ચાંદી કે ખાધાપીધાની વાતો કરતાજ નથી.

તમોને મર્દાનગી સાથે કામ નથી-પણ બૈરાંઓની માફક સણગારજ કરી જાણો છો.

તમારો હોનર બસ રેશમી કપડાં પેહેરવામાં-અથવા ઘરોને સણગારવામાંજ છે."

તેજ વખતે ફીરોઝે પેહલું નામુ આપ્યું-અને રૂસ્તમના સઘળા સખુનો કહી સંભળાવ્યા.

તેના સખુનો સાંભળ્યા અને નામુ વાંચ્યું-અને તે પહલવી ભાષાનાં નામાથી અજબ રહ્યો.

પછી તેણે અરબીમાં તે નામાનો જવાબ લખ્યો-તેમાં સારૂં માઠું સઘળુ દર્શાવ્યું.

નામાની શુરૂઆતે ખુદાતાલાનું અને સચ્ચાઈનો રસ્તો દેખાડનાર તેના પયગમ્બર મોહમ્મદનું નામ લખ્યું.

પછી ઝીનપરી માટેની તેમજ આદમીઓ માટેની વાતો લખી-અને હાશમી વંશના પયગમ્બર વિષેની વાતો લખી.

ખોદા એક છે તે માટે કુરાન માટે અને તેમાં જે જે ઉમેદો ખોદા તરફથી અપાયલી છે તે માટે-પાપની સજ઼ા માટે, અને નવી નવી રસમો માટે લખ્યું.

દોઝખમાં બળતા ડામર વિષે અને આતશ વિષે તેમજ ત્યાંની સખ્ત થંડી (જે સઘળી ચીઝોથી ગુનેહગારોને સજ઼ા થવાની છે તે) માટે-તેમજ બેહેશ્ત વિષે અને ત્યાંની દૂધ અને મયની વહેતી નદીઓ વિષે લખ્યું.

કપૂર અને કસ્તુરીની નદીઓ વિષે, સ્વચ્છ પાણી વિષે-"તૂબા" નામનાં બેહેશ્તનાં ઝાડ વિષે અને મય તેમજ મધની નદીઓ (જે સર્વ બેહેશ્તમાં મળે છે તે) વિષે લખ્યું.

પછી લખ્યું કે "જો પાદશાહ આ અમારી રાસ્ત દીન કબૂલ કરે-તો બન્ને દુન્યાની ખુશહાલી અને પાદશાહી તેનીજ છે.

હમાન્ તાજ યાબદ હમાન્ ગૂશવારૂ
હમહ્ સાઅહ્ બા બૂયો રન્ગો નેગારૂ
શફીઆ અઝ્ ગુનાહશ મોહમ્મદ બુવદ
તનશ ચૂન્ ગોલાબે મુસઅબદ બુવદ
બકારી કે પાદાશ યાબી બેહેશ્ત
નબાયદ બબાયિ બલા ખારૂ કેશ્ત
તને યઝ્દગેર્દો જહાને ફરાખ
ચુનીન્ બાઘો મયદાનો અયવાનો કાખ
હમહ્ તખ્તો તાજો હમહ્ જશ્નો સૂર
નેયર્ઝદ બદીદારે યક્ મૂએ હૂર
દો ચશ્મે તો અન્દર્ સરાએ સેપન્જ
ચુનીન્ ખીરહ્ ગશ્ત અઝ્ પયે તાજો ગન્જ
બસ્ ઇમન્ શુદસ્તી બરીન્ તખ્તે આજ
બદીન્ ગન્જો મોહુરો બદીન્ બખ્તો તાજ
જહાની કુજા શર્બતે આબે સરૂદ
નેયર્ઝદ બક્ રેઅ્ ચે દારી બદરૂદ
હરાન્ કસ કે પીશે મન્ આયદ બજન્ગ્
ન બીનદ બજોઝ્ દૂઝખો ગૂરે તન્ગ્
બેહેશ્તસ્ત અગર્ બેગ્રવદ જાએ ઊય
નેગર્ તા ચે બાશદ કુનૂન્ રાએ ઊય
હમીશહ્ બુવદ આનો ઈન્ બુગ્ઝરદ
ચુનીન્ દાનદ આન્ કસ કે દારદ ખરદ
બકેર્તાસ મોહુરે અરબ્ બર્ નેહાદ
દોરૂદે મોહમ્મદ હમી કરદ યાદ
ફેરેસ્તાદએ સઅદે વક્કાસ રફ્ત
બનઝ્દીકે રોસ્તમ ખરામીદ તફ્ત
ચુ શોઅબહ્ મોઘયરહ્ બેરફ્ત અઝ્ ગવાન્
કે આયદ બરે રોસ્તમે પહ્લવાન્
અઝ્ ઈરાનેયાન્ નામદારી ચે રાહ્
બેયામદ બરે પહ્લવાને સેપાહ્
કે આમદ ફેરેસ્તાદએ પીરો સોસ્ત
ન અસ્પો સેલીહો ન જામહ્ દુરોસ્ત
યકી તીઘ્ બારીક્ દર્ ગર્દનશ
પદીદ આમદહ્ ચાક્ પીરાહનશ
ચુ રોસ્તમ બગોફ્તારે ઊ બેન્ગરીદ
ઝે દીબા સરાપર્દઈ બર્કશીદ
ઝે ઝરૂબફ્ત ચીની ફરશીદન્દ નખ
સેપાહ્ અન્દર્ આમદ ચુ મૂરો મલખ
નેહાદન્દ ઝરૂરીન્ યકી ઝીરૂગાહ્
નેશસ્ત અઝ્ બરશ પહ્લવાને સેપાહ્
નેશસ્તન્દ પીશશ સદો શસ્ત મરદ
સવારાનો શીરાને રૂઝે નબરદ
અબા અફ્સરો જામહાએ બેનફ્શ
બપાય અન્દરૂન્ કર્દહ્ ઝરૂરીનહ્ કફ્શ
હમાન્ તઉક્ દારાન્ અબા ગૂશવાર્
સરાંપર્દહ્ આરાસ્તહ્ શાહ્વાર્
ચુ શોઅબહ્ બબાલાએ પર્દહ્ સરાય
બેયામદ બરાન્ જામહ્ નન્હાદ પાય
હમી રફ્ત બર્ ખાક્ બર્ ખાર્ ખાર્
ઝે શમ્શીર્ કર્દહ્ યકી દસ્ત વાર્

તેમજ તે તાજ અને બાલી પણ મેળવવા પામશે-અને સઘળાં વર્ષ ૩૩૭
રંગરાગમાં પસાર કરશે.

પયગમ્બર મોહમ્મદ તેના ગુનાહોની માફી અપાવનારો બનશે-અને
તેનું શરીર નીતરા ગોલાબ જેવું થશે.

જે કામના બદલામાં કે બેહેશ્ત મળતું હોય-તે છોડી આફતના
બાગમાં કાંટા વાવવા એ ઘટારત નથી.

યઝદગેર્દનું તન તેમજ આ બોહોળી દુન્યા-આવા બાગો, મયદાનો,
અયવાનો અને મેહલો,

સઘળાં તખ્તો અને તાજ તેમજ સઘળાં જશનો અને ખુશીની મજ-
લેસો-બેહેશ્તની હુરીના એક બાલના દર્શન જેટલી પણ કીમત ધરાવતાં નથી.

આ મુસાફરખાનારૂપી દુન્યામાં તારી બેહુ આંખો-તાજો તખ્ત અને
ખઝાના માટે એવી અન્જાઈ ગઈ છે,

કે તેથીજ તું આ હાથીદાંતનાં તખ્ત ઉપર આ ગંજ, મોહર, આ
બુલંદ બખ્ત અને તાજ ઉપર ઘણો નચિન્ત થયો છે.

જો દુન્યા કે એક થંડા પાણીનાં શરબત જેટલી પણ-કીમત ધરા-
વતી નથી તેને માટે કાં એટલી બધી હેજગારી વેઠે છે?

જે કોઇ કે મારી સામે લડાઈ કરવા આવશે-તે દોઝખ અને સાંકડી
ઘોર સિવાય બીજું કાંઇ જોશે નહીં.

પણ જો તે આ લડાઈથી પાછો ફરશે તો બેહેશ્તમાં તેની જગ્યા
થશે-માટે હવે તે તારા પાદશાહનો શું વિચાર છે તે તપાસ.

મીનોઈ દુન્યા હમેશે કાયમ રહેશે આ જેહાન તો પસાર થઇ જશે- ૩૩૮
જેનામાં અકલ હોય છે તેજ એમ સમજે છે"

પછી તે કાગઝ ઉપર અરબી મોહર દાબી-અને મોહમ્મદ પયગમ્બરની
દોઆ પઢવા લાગ્યો.

સઅદે વક્કાસનો એલચી ચાલતો શેતાબ રૂસ્તમની નઝદીક ગયો.

જ્યારે અરબી પેહલવાનોમાંથી "શોઅબહ મોઘયરહ" નામનો એક
પેહલવાન નીકળ્યો-કે તે પેહલવાન રૂસ્તમની નઝદીક જાય,

ત્યારે ઇરાનીઓમાંથી એક નામદાર રસ્તામાંથી-તે લશકરના પેહલ-
વાન રૂસ્તમની નઝદીક આવ્યો,

અને બોલ્યો કે "એક એલચી બુઢ્ઢો અને નબળો આવ્યો છે-તેની
પાસે ઘોડો, હથિયાર કે આંગ ઉપર પાધરાં પુરાં કપડાં પણ નથી.

તેની ગર્દનમાં એક બારીક તલવાર-દેખાય છે અને તેનું પેહેરણ
ચાક કીધેલું છે."

જ્યારે રૂસ્તમે તેની વાત સાંભળી-ત્યારે રેશમી કપડાંનો એક તંબુ
તૈયાર કરાવ્યો.

ચીનાઇ કસબી ગલીચા પાંથર્યાં-તે તંબુમાં તેનું લશકર કીડી અને
તીડની માફક દાખેલ થયું.

એક સોનેરી કુરસી મૂકવામાં આવી-તેની ઉપર લશકરનો પેહલવાન
રૂસ્તમ બેઠો,

તેની આગળ એકસો સાઠ મર્દો કે જેઓ લડાઇને દહાડેના સવારો ૩૩૯
અને સિંહો હતા તેઓ બેઠા.

તેઓ તાજ અને આસ્માની રંગનાં કપડાં સાથના હતા-પગમાં
સોનેરી જોડા પેહેરેલા હતા.

તેમજ સાંકળી અને બાલી પેહેરી હતી-પાદશાહોને છાજતી રીતે
તંબુ સણગારેલો હતો.

જ્યારે પેલો શોઅબહ તે મોટા તંબુ આગળ-આવી લાગ્યો ત્યારે તેણે
તે રેશમી કપડાં ઉપર પગ પણ મૂકયો નહીં.

તે ધીમે ધીમે ખાલી ઝમીન ઉપરજ ચાલવા લાગ્યો-તેણે લાકડીની
જગ્યાએ હાથમાં તલવાર લીધી હતી.

નેશસ્ત અઝ બરે ખાકો કસરા નદીદ
સુએ પહુલવાનો સરાન્ નન્ગરીદ
બદુ ગોફ્ત રોસ્તમ કે જાન્ શાદ દાર
બદાનેશ રવાનો તન્ આબાદ દાર
બદુ ગોફ્ત શોઅબદ કે અય નીકુનામ
અગર્ દીન્ પઝીરી અલયકોસ્સલામ
બપીચીદ રોસ્તમ જે ગોફ્તારે ઊય
બોરૂહાશ પુર્ ચીન્ શુદ અઝ કારે ઊય
અઝુ નામહ્ બેસ્તદ બખાનન્દહ્ દાદ
સુખુનહા બરૂ કરૂદ દાનન્દહ્ યાદ
૩૪૦ ચુનીન્ દાદ પાસોખ કે ઊરા બગૂય
ન તૂ શહર્યારી ન દીહીમ જૂય
નદીદી સરે નીઝહ્ બખ્તે મરા
દેલત આરૂઝૂ કરૂદ તખ્તે મરા
સખુન નઝદે દાનન્દગાન્ ખાર્ નીસ્ત
તોરા અન્દરીન્ રાહ્ દીદાર્ નીસ્ત
અગર્ સઅદ બા તાજે સાસાન્ બુદી
મરા રઝ્મો બઝ્મે વય આસાન્ બુદી
વલીકેન્ ચુ બદ અખ્તરે બી વફાસ્ત
ચે ગૂયમ કે એમરૂઝ રૂઝે બલાસ્ત
મરા ગર્ મોહમ્મદ બુવદ પીશરવ
જે દીને કોહન્ ગીરમ ઇન્ દીને નવ

હમીન્ કજ્ બુવદ કારે ઇન્ ઘુઝ પોશત
બખાહદ હમી બૂદ બા મા દુરોશત
તો અકનૂન્ બદીન્ ખુર્રમી બાઝ ગર્દ
કે જાએ સખુન નીસ્ત રૂઝે નબર્દ
બગૂયશ કે દર્ જન્ગ્ મોર્દન્ બનામ
મરા બેહતર્ આયદ જે ગોફ્તારે ખામ

તે ખાક ઉપરજ બેઠો અને કોઇ તરફ નઝર પણ નહીં કીધી-પેહલવાનો અને સરદારો તરફ જોયુંજ નહીં.

રૂસ્તમે તેને કહ્યું કે "તું તારો જીવ ખુશહાલ રાખ-દાનાઈથી તારાં રવાનને અને શરીરને આબાદ રાખ."

શોઅબદ બોલ્યો કે "ઓ નેકનામ!-જો તું અમારી દીન કબૂલ કરે તો તને સલામ કરૂં."

રૂસ્તમે તેની વાતથી વળ ખાધો-અને તેનાં ભવાં ઉપર કરચલી ચઢી.

તેની પાસેથી નામુ લઈ મુન્શીને આપ્યું-અને તે બાહોશ શખ્સે તેની આગળ વાંચી સંભળાવ્યું.

રૂસ્તમે જવાબ આપ્યો કે "તેને કહેજે કે તું નથી પાદશાહ કે નથી તાજ શોધનારો.

હજી તેં મારા નસીબના નેઝાની નોક જોઇ નથી-તેથીજ તારાં દિલે મારાં તખ્તની ખાહેશ કીધી છે.

અકલમંદો આગળ વાત કહેવી ફોકટ જતી નથી-પણ તને એ માર્ગ સુઝ પડતોજ નથી.

જો સઅદે સાસાની તાજ પેહેરેલું હતે-તો મને તેની લડાઈ અને ખુશીની મજલેસ આસાન થઈ પડતે.

પણ બેવફા નસીબથી જ્યારે બૂરાઈજ છે-ત્યારે હું શું કહું કારણકે આજે આફતનોજ દહાડો છે.

અગરજો મોહમ્મદ પયગમ્બર મારો રાહબર થાય (યાને મારો બૂરો સેતારો દૂર કરે)-તો હું આ પૂરાણી દીન છોડી નવી દીન પણ એખ્તયાર કરૂ (પણ તેમ કદી બનનાર નથી).

આ વાંકી પીડવાળાં આસ્માનનાં કામો એવાં વાંકાંજ હોય છે-તે અમો ઉપર સખ્ત થવા ચાહે છે.

તું હમણા તો આવી ખુશહાલીમાં પાછો ફર-કારણકે લડાઇને દહાડે વાત કરવાની જગ્યા નથી.

તેને કહેજે કે આવી નાલાયક વાતો કરતાં લડાઈમાં નામદારી સાથ મરવું મને બેહતર લાગે છે."

રઝ્મે રોસ્તમ્ બા સઅદે વક્કાસ્ વ કોશ્તહ્ શુદને રોસ્તમ્.

રૂસ્તમની સઅદે વક્કાસ સાથની લડાઈ અને રૂસ્તમનું માર્યું જવું.

ચુ શોઅબહ્ જે નઝદીકે ઊ ગશ્ત બાઝ
સેપહ્રા બેફર્મૂદ તા કરૂદ સાઝ
૩૪૧ બેફર્મૂદ તા બર્ કશીદન્દ નાય
સેપહ્ અન્દર્ આમદ જે હર્ સૂ બજાય
બર્ આમદ યકી ગર્દ બર્ શુદ ખોરૂશ
હમહ્ કર્ શુદી મર્દુમે તીઝ ગૂશ
સનાનહાએ અલમાસ દર્ તીરહ્ ગર્દ
સેતારહ્સ્ત ગોફ્તી શબે લાજવર્દ
હમી નીઝહ્ બર્ મેગ્ફરે આબ્દાર્
નેયામદ બઝખ્મ અન્દરૂન પાયદાર્
સે રૂઝ અન્દરાન્ જાયગહ્ બૂદ જંગ્
બર્ ઇરાનેયાન્ બર્ બેબૂદ આબ્ તન્ગ્

જ્યારે શોઅબદ તેની નઝદીકથી પાછો ફર્યો-ત્યારે તેણે લશ્કરને ફર્માવ્યું જેથી અસ્બાબ તૈયાર કીધો.

તેણે હુકમ કીધો જેથી કરનાય વજાડી-ચો તરફથી લશ્કર ભેગું થયું.

એક ભારી ગર્દ ઉઠી રહી અને પોકારો બાહેર આવ્યા-જેથી તિક્ષ્ણ કાનવાળા શખ્સો સઘળા બેહેરા થવા લાગ્યા.

સીઆહ ધૂળમાં અલમાસના નેઝાઓ-જાણે અંધારી રાતે સેતારા હોય તેમ લાગતા હતા.

તે નેઝાઓ પાણી પાયલાં લોઢાંની ટોપીઓ ઉપર ઝખમ કરવામાં પાયદાર રહી શકયા નહીં.

તે જગ્યામાં ત્રણ દહાડા લડાઈ ચાલી-ઇરાનીઓ ઉપર પાણીની તંગી પડવા લાગી.

શુદ અઝ તેશનગી દસ્તે ગોર્દાન્ ઝે કારૂ
હમ અસ્પે ગેશાનમાયહુ અઝ કારૂઝારૂ
લબે રોસ્તમ અઝ તેશનગી શુદ ચુ ખાકૂ
ઝબાન્ ગશ્ત અન્દરૂ દહાન્ ચાકૂ ચાકૂ
ચુનાન્ તન્ગ્ શુદ રૂઝગારે નબરૂદ
ગેલે તરૂ બેખુર્દન્ ગેરેફ્ત અસ્પો મરૂદ
ખોરૂશી બરૂ આમદ બકેર્દારે રઅદ
અઝીન્ રૂય રોસ્તમ વઝાન્ રૂય સઅદ
બેરફ્તન્દ હરૂદુ ઝે કલ્બે સેપાહુ
બયક્સૂ કશીદન્દ અઝ આવરૂદગાહુ
ચુ અઝ લશ્કરૂ આન્ હરૂદો તન્હા શુદન્દ
બઝીરે યકી કુન્દ બાલા શુદન્દ
હમી તાખ્તન્દ અન્દરાન્ રઝમગાહુ
દો સાલારૂ બરૂ યકુ દેગરૂ કીનહુખાહુ
ખોરૂશી બરૂ આમદ ઝે રોસ્તમ ચુ રઅદ
યકી તીગ્ ઝદ બરૂ સરે અસ્પે સઅદ
તગાવરૂ ઝે દરૂદ અન્દરૂ આમદ બસરૂ
જુદા ગશ્ત અઝ સઅદે પર્ખાશખરૂ
બરૂ આહીખ્ત રોસ્તમ યકી તીગે તીઝ
બદાન્ તા નુમાયદ બદૂ રસ્તખીઝ
હમી ખાસ્ત અઝ તન્ સરશરા બુરીદ
ઝે ગેર્દે સેપાહુ ઇન્ મશાન્રા નદીદ
ફેરૂદ આમદ અઝ અસ્પો ઝીને પલન્ગ્
બેઝદ બરૂ કમરૂ બરૂ સરે પાલહન્ગ્
બેપૂશીદ દીદારે રોસ્તમ ઝે ગરૂદ
બેશુદ સઅદ પૂયાન્ ઝે જાએ નબરૂદ
યકી તીગ્ ઝદ બરૂ સરે તર્કે ઊય
કે ખૂન્ અન્દરૂ આમદ ઝે તર્કશ બરૂય
ચુ દીદારે રોસ્તમ ઝે ખૂન તીરહુ ગશ્ત
જહાન્જૂય તાઝી બરૂ ચીરહુ ગશ્ત
દેગરૂ તીગ્ ઝદ બરૂ સરો ગર્દનશ
બખાકૂ અન્દરૂ અફગન્દ જન્ગી તનશ
સેપાહુ અઝ દો રૂયહુ કસ આગાહુ નહુ
કસીરા સુએ પહુલવાન્ રાહુ નહુ
હમી જોસ્ત મરૂ પહુલવાન્શ સેપાહુ
બેરફ્તન્દ તા પીશે આવરૂદગાહુ
બેદીદન્દશ અઝ દૂરૂ પુરૂ ખૂનો ખાકૂ
સરાપાય ગશ્તહુ બશમ્શીરૂ ચાકૂ
અઝાન્ કીનહુ બા લશ્કરે તાઝેયાન્
યકી હમ્લહુ બોર્દન્દ ઈરાનેયાન્
સેપહુરા બેકર્દન્દ ઝીરો ઝબરૂ
બતીરો બઝૂબીન્ બતીગો તબરૂ
બેકોશતન્દ અઝાન્ તાઝેયાન્ બીશુમારૂ
બેદાદન્દ દાદ અન્દરાન્ કારૂઝારૂ
વલીકેન્ હમઝ તેશનગી બા ખોરૂશ
ન બા મરૂદ ઝૂરો ન બા અસ્પ તૂશ
ચુ બી આબ્ લશ્કરૂ ચુનાન્ ખીરહુ ગશ્ત
બરીશાન્ સેપાહે અરબ્ ચીરહુ ગશ્ત
હઝીમત ગેરેફ્તન્દ ઈરાનેયાન્
બસી નામવરૂ કોશ્તહુ શુદ દરૂ મેયાન્

તરસને લીધે પેહલવાનોના હાથ તેમજ નામીચા ઘોડાઓ લડાઈથી થાકી ગયા.

પાણીની સોસથી રૂસ્તમના હોઠ ખાકની માફકના સુક્કા બન્યા-અને મોઢાંમાં ઝબાન ઉપર કાપ પડવા લાગ્યા.

તેઓ ઉપર લડાઇનો દિવસ એવો તંગ બન્યો-કે ઘોડા અને માણસો ભીની મટોડી ખાવા લાગ્યા.

હવે વાદળના ગગડાટ માફકનો એક પોકાર બાહેર આવ્યો-આ તરફથી રૂસ્તમ અને પેલી તરફથી સઅદ,

બન્ને જણાંઓ લશ્કરની કલ્બગાહમાંથી બાહેર પડયા-લડાઈગાહમાંથી તેઓ એક તરફ ગયા

જ્યારે લશ્કરમાંથી તેઓ બન્ને જણા એકલા પડયા-ત્યારે એક ઊંચી ટેકડીની નીચે ગયા. ૩૪૨

તે લડાઈગાહમાં બન્ને સરદારો એક બીજા ઉપર કીનેખાહ બની હમ્લો કરવા લાગ્યા.

રૂસ્તમે વાદળની ગરજના માફકનો એક પોકાર મારી-સઅદના ઘોડાનાં સર ઉપર એક તલવારનો ફટકો માર્યો.

તે ઝખ્મથી ઘોડો ઊંધે મસ્તક પડયો-લડાયક સઅદ તે ઉપરથી ઉતરી પડયો.

રૂસ્તમે એક તેઝી તલવાર મેયાનમાંથી બાહેર ખેંચી-કે જેથી તેને રસ્તાખેઝ બતાવે.

તે ચાહતો હતો કે તેનાં સરને તનથી કાપી કાઢે-તેવામાં લશ્કરની ધૂળથી તેઓ એકબીજાને જોઈ શકયા નહીં.

ચિત્તાનાં ઝીનવાળા ઘોડા ઉપરથી તે નીચે ઉતર્યો-અને બાગદોર કમર સાથે બાંધી.

રૂસ્તમની આંખો ધૂળથી ભરાઇ ગઇ હતી-તેવોજ સઅદ લડાઈની જગ્યાએથી દોડતો ગયો.

તેણે તેનાં લોઢાંની ટોપી સાથનાં સર ઉપર એક તલવારનો ઝર્બ માર્યો-કે જેથી તેની ટોપીમાંથી તેનાં મોઢાં ઉપર લોહી ટીપાવા લાગ્યું.

જ્યારે રૂસ્તમની આંખો લોહીથી ભરાઈ ગઈ-ત્યારે તે દેશ જીતનારો અરબ રૂસ્તમ ઉપર ફાવી ગયો

તેણે પોતાની તલવારનો એક બીજો ફટકો તેનાં સર ઉપર અને ગર્દન ઉપર માર્યો-અને તેનું જંગી તન ખાકમાં નાખ્યું. ૩૪૩

બન્ને તરફનાં લશ્કરમાંથી કોઇયે આ વાત જાણી નહીં-તે પેહલવાનો તરફ જવાના માર્ગની કોઇને ખબર હતીજ નહીં.

ઈરાની લશ્કર પેહલવાન રૂસ્તમને શોધવા લાગ્યું-શોધતા શોધતા પેલી લડાઇગાહ સુધી તેઓ ગયા.

તેઓએ તેને દૂરથી લોહી અને ખાક ભરેલો જોયો-સરથી માથાં સુધી તલવારે કરી ચાક થઈ ગયલો હતો.

પોતાના સરદારના માર્યા જવાનાં વેરમાં ઇરાની લશ્કરે અરબો ઉપર એક હમ્લો કર્યો.

તીર, ભાલા, તલવાર અને કોદાળી વડે-અરબી લશ્કરની ઘણીક ખરાબી કરી.

અરબી લશ્કરમાંના બેશુમાર માણસોને મારી-લડાઇ લડવામાં મોટી બહાદુરી દેખાડી.

પણ પાણીની ગયરહાઝેરીથી વધારે લડવાની શક્તિ સવારોમાં તેમજ તેઓના ઘોડાઓમાં રહી નહીં.

જ્યારે પાણી વગર ઈરાની લશ્કર લાચાર બન્યું-ત્યારે અરબો તેઓ ઉપર ફાવી ગયા.

ઇરાનીઓએ શિકસ્ત ખાધી-તે લડાઈ વચ્ચે ઘણાક નામવરો માર્યા ગયા.

૩૪૪ બસી તેશનહ્ બરૂ ઝીન્ બેમોર્દન્દ નીઝ
કે શાહાન્ જહાનરા પુરૂ આમદ્ ઠફીઝ
સુએ શાહે ઈરાન્ બેયામદ્ સેપાહ્
શબો તીરહો રૂઝ તાઝાન્ બરાહ્
ચુ રોસ્તમ બજન્ગ્ અન્દરૂન્ કુશ્તહ્ શુદ્
સરે નામદારાન્ હમહ્ ગશ્તહ્ શુદ્
ઝે માયહ્ બેકોશ્તન્દ અઝ ઈરાન્ સેપાહ્
બસી બાઝ ગશ્તન્દ અઝ આવરૂદગાહ્
સેપાહે મુસલ્માન્ પસ અન્દરૂ દમાન્
હમી શુદ બકેર્દારે શીરે ઝેયાન્
બબગ્દાદ બૂદ આન્ ઝમાન્ યઝ્દગેર્દ
કે ઊરા સેપાહ્ અન્દરૂ આમદ્ બગેર્દ
બેગોફ્તન્દ બા ઊ કે રોસ્તમ નમાન્દ
અઝાન્ ધમ બદર્યા દરૂન્ નમ નમાન્દ
બેકોશ્તન્દ ચન્દી ઝે ઈરાન્ સેપાહ્
દેગરૂ બાઝ ગશ્તન્દ અઝાન્ રઝમગાહ્
અઝાન્ જા બકરૂખ અન્દરૂ આમદ્ સેપાહ્
હમ અઝ પારસી હમ ઝે તાઝી બરાહ્
ફરોખ્ઝાદે હોરમુઝદ બા આબે ચશ્મ
અઝ અર્વન્દ રૂદ અન્દરૂ આમદ્ બખશ્મ
૩૪૫ બકરૂખ અન્દરૂ આમદ્ યકી હમ્લહ્ બોરૂદ
કે અઝ નીઝહ્દારાન્ નમાન્દ ઈચ ગોરૂદ
યકાયક્ ઝે બગ્દાદ બીરૂન્ શુદન્દ
સુએ રઝમ જોસ્તન બહામૂન શુદન્દ
ચુ બખાસ્ત ગર્દે નબરૂદ અઝ મેયાન્
શેકસ્ત અન્દરૂ આમદ્ બઈરાનેયાન્

ઘણાકો ઘોડાનાં ઝીન ઉપરજ તરસ્યા મરણ પામ્યા-આ દુન્યા પાદશાહોથી ધરાઇ ગઇ.

લશ્કર રાત અને દહાડો રાહમાં દોડતું ઈરાનના શાહ પાસે આવ્યું.

જ્યારે રૂસ્તમ લડાઈમાં માર્યો ગયો-ત્યારે સઘળા નામદારોનું નસીબ ફરી ગયું.

ઈરાની લશ્કરમાંથી ઘણાકો માર્યા ગયા-ઘણાકો લડાઇગાહમાંથી પાછા ફર્યા.

ઈસ્લામી લશ્કર તેઓ પાછળ મસ્ત સિંહની માફક જોરા કરતું દોડતું હતું.

જે વખતે કે ઇરાની લશ્કર તેને આવી મળ્યું તે વખતે શાહ યઝદગેર્દ બગદાદમાં હતો.

તેઓએ તેને કહ્યું કે "રૂસ્તમ માર્યો ગયો છે-અને તેના ગમથી દર્યામાં ભીનાસ વટિક રહ્યો નથી.

તેઓએ ઇરાની લશ્કરમાંથી ઘણાકોને માર્યા છે-અને બાકીના તે લડાઈગાહમાંથી પાછા ફર્યા છે."

ત્યાર બાદ તે જગ્યાએથી ઇરાની તેમજ અરબી લશ્કર કર્ખમાં દાખેલ થયાં.

હોરમઝદનો બેટો ફરરોખઝાદ આંખમાં આંસુ સાથ-અર્વન્દ (Tigris) નદી તરફથી ગુસ્સામાં ધસી આવ્યો.

કર્ખમાં આવી એવો તો ઝનુની હમ્લો દુશ્મન ઉપર કીધો-કે અરબોની નિશાન પણ રહી નહીં.

તેઓ સઘળા બગદાદમાંથી બાહેર નીકળી ગયા-અને લડાઈ કરવા માટે મયદાન તરફ ગયા.

જ્યારે તેઓ વચ્ચે લડાઈની ધૂળ ઉઠી-ત્યારે ઈરાનીઓ ઉપર શિકસ્ત આવી પડી.

રાય ઝદને યઝ્દગેર્દ્ બઈરાનેયાન્ વ રફ્તનશ્ બસૂએ ખોરાસાન્.

ફરોખ્ઝાદ બરૂ ગશ્ત નઝદીકે શાહ્
પુરૂ અઝ ગરૂદ બા આલતે રઝમગાહ્
ફેરૂદ આમદો બોરૂદ પીશશ નમાઝ
દો દીદહ્ પુરૂ અઝ ખૂનો તન પુરૂ ગોદાઝ
બદૂ ગોફ્ત ચન્દીન્ ચે મૂઇ હમી
કે તખ્તે કયાન્રા બેશૂઈ હમી
ઝે તોખ્મે કયાન્ કસ્ નમાન્દ અઝ તૂ નમાન્દ
કે બા તાજ બરૂ તખ્ત બાયદ નેશાન્દ
તોઇ યક્ તનો દુશ્મનત સદ હઝારૂ
મેયાને જહાન્ ચૂન્ કુની કાર્ઝારૂ
બેરવ તા સુએ બીશએ નારવન્
જહાની શવદ બરૂ તો બરૂ અન્જુમન્
વઝાન્ જાયગહ્ ચૂન્ ફેરીદૂને ગવ
જવાની યકી કારૂ બરૂ સાઝ નવ
૩૪૬ ફરોખ્ઝાદ ગોફ્તો શહનશાહ્ શનીદ
યકી તાઝહ્ અન્દીશહ્ આમદ્ પદીદ

યઝદગેર્દે ઈરાનીઓ સાથ મસ્લહત કરવી અને તેનું ખોરાસાન જવું.

હવે ફરરોખઝાદ પાદશાહની નઝદીક લડાઈગાહનાં હથિયાર સાથ ધૂળથી ભરેલો પાછો ફર્યો.

તે ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતર્યો અને તેની નઝદીક નમન કીધું-તેની બન્ને આંખો આંસુ ભરેલી અને શરીર નબળું હતું.

તેણે પાદશાહને કહ્યું કે "તું એટલો બધો શા માટે રડે છે-કે આ કયાનીઓનાં તખ્તને પણ ધોઇ નાખે છે?

તારા સિવાય કયાની તોખ્મમાંથી કોઈ બાકી રહ્યું નથી-કે જેને તાજ પેહેરાવી આ તખ્ત ઉપર બેસાડી શકાય.

તું તો એકલો છે અને તારા દુશ્મનો એક લાખ છે-ત્યારે તું તે લોકો વચ્ચે કેવી રીતે લડી શકશે?

માટે તું નારવનના જંગલ તરફ જા-જ્યાં લોકો તારી આગળ એકઠા થશે.

બહાદુર ફરીદૂનની માફક તું પણ નાની વયનો છે, માટે ત્યાંથી એક નવો સાહસ માથે ઉઠાવ."

ફરરોખઝાદ એ પ્રમાણે બોલ્યો અને શેહનશાહે તે સાંભળ્યું-પણ તેને એક નવોજ વિચાર ઝાહેર આવ્યો.

હેમરૂ રૂઝ બેન્શસ્ત બરૂ ગાહૂ શાહૂ
બસરૂ બરૂ નેહાદ આન્ કયાની કોલાહૂ
ચકી અન્જુમન્ કરૂદ બા બેખ્રદાન્
બુઝોર્ગાનો બીદારૂ દેલ મૂબદાન્
ચે બીનીદ ગોફૂત અન્દરીન્ દાસ્તાન્
ચે દારીદ યાદ અઝ ગહે બાસ્તાન્
ફ્રેરોખઝાદ ગૂયદ કે બા અન્જુમન્
ગુઝરૂ કુન સુએ બીશએ નારવન્
બઆમુલ પરસ્તન્દગાને તો અન્દ
બસારી હમહ બન્દગાને તો અન્દ
ચુ લશકરૂ ફ્રરાવાન્ શવદ બાઝ ગરૂદ
બમર્દાન્ તવાન્ કરૂદ નન્ગો નબરૂદ
શુમારા પસન્દ આયદ ઇન્ ગોફૂતગૂય
બઆવાઝ ગોફૂતન્દ કીનસ્ત રૂય
શહનશાહૂ ગોફૂત ઈન્ ન અન્દરૂખરસ્ત
મરા દરૂ દેલ અન્દીશએ દીગરસ્ત
બુઝોર્ગાને ઈરાનો ચન્દાન્ સેપાહૂ
બરો બૂમે ઇરાનો તખ્તો કોલાહૂ
સરે ખીશ ગીરમ બેમાનમ બજાય
બુઝોર્ગી નબાશદ ન મર્દી ન રાય
મરા જન્ગે દુશમન બેહ આયદ ક્રે જન્ગ્
ચકી દાસ્તાન્ ઝદ બરીન્ બરૂ પલન્ગ્
કે ખીશ્હૂ બબદખાહૂ મન્માય પોશ્ત
ચુ પીશ આયદત ફ્રગારે દુરોશ્ત
ચુનાન્ હમ કે કેહૂતરૂ ક્રે ફ્રર્માને શાહૂ
બદો નીફ્રૂ બાયદ કે દારદ નેગાહૂ
શાહનશાહૂ બાયદ કે ઊરા બરન્જ
નમાનદ બજાએ શવદ સૂએ ગન્જ
બુઝોર્ગાન્ બરૂ ખાન્દન્દ આફરીન્
કે ઈનસ્ત ફ્રર્જામે તખ્તો નેગીન્
નેગહૂ કુન્ કે અકૂનૂન્ ચે ફ્રર્માન્ દેહી
ચે ખાહીએ બા મા ચે પયમાનૂ દેહી
મેહાનરા ચુનીન્ પાસોખ આવરૂદ શાહૂ
કઝ અન્દીશહ ગર્દદ હમી દેલ તબાહૂ
હમાન્ બેહ કે સૂએ ખોરાસાન્ શવીમ
ક્રે પયકારે દુશમન્ તનઆસાન્ શવીમ
કે આન્ સૂ ફ્રરાવાન્ મરા લશકરન્દ
બસી પહૂલવાનાને કુન્દાવરન્દ
બુઝોર્ગાને તુર્કાનો ખાકાનો ચીન્
બેયાયન્દો બરૂ મા કુનન્દ આફરીન્
બરાન્ દૂસ્તી નીઝ બીશી કુનમ
અબા દોખ્તે ફ્રગ્ફૂરૂ ખીશી કુનમ
બયારી સેપાહી બેયાયદ ગરાન્
બુઝોર્ગાને તૂરાનો કુન્દાવરાન્
કોનારન્ગ્ મર્દસ્ત માહૂય નીઝ
અબા લશકરો પીલો હરૂગૂનહ ચીઝ
કુજા પીશકારો શબાનાને માસ્ત
બરૂ આવર્દએ દસ્તબાનાને માસ્ત
વરા બરૂ કશીદમ કે પૂયન્દહૂ બૂદ
સરાયન્દહો ગોર્દો ગૂયન્દહૂ બૂદ

બીજે દહાડે પાદશાહ તખ્ત ઉપર બેઠો-અને સર ઉપર પાદશાહી તાજ મૂક્યું.

તેણે અકલમંદો, બુઝોર્ગો અને ચાલાક દિલના વઝીરોને એકઠા કીધા.

તે બોલ્યો કે "તમો આ બાબતમાં શું વિચાર આપો છો-અને આગળા વખતની વાતોમાંથી કઇ વાત યાદ રાખો છો?

ફ્રરેોખઝાદ કહે છે કે તું લશ્કર સાથ-નારવનનાં જંગલ તરફ જા.

આમુલમાં તારા વફાદાર નોકરો છે-અને સારીમાં તારા સઘળા તાબેદારો છે.

જ્યારે લશ્કર ભેગું થાય ત્યારે પાછો ફરજે-બહાદુર લોકોની મદદથીજ લડાઈ કરી શકાય છે.

શું તમોને આ વાત પસંદ આવે છે?"-ત્યારે તેઓએ એક આવાઝે જવાબ દીધો કે "એ જે કહે છે તે બરાબર છે."

શેહન્શાહે કહ્યું કે "એ વાત લાયક નથી-મારાં દિલમાં બીજેજ વિચાર આવે છે.

ઇરાનના બુઝોર્ગો અને આટલું બધું લશ્કર-ઈરાનની સર ઝમીન, તખ્ત અને કોલાહ,

એ સઘળું આ જગ્યાએ પડતું મેલી મારી પોતાની સંભાળ માટે ૩૪૭
ચાલી જાઉં-એ મોટાઈ, બહાદુરી અને ડહાપણ નહીં કહેવાય.

એવી નામોસી કરતાં તો દુશ્મન સામે લડવું મને સારૂં લાગે છે-એ બાબત ઉપર એક ચિત્તાએ એક કહેવત કહી છે,

કે 'જ્યારે સખ્તીનો વખત નઝદીક આવે ત્યારે બેહુદી રીતે તું દુશ્મનને તારી પીઠ ના બતાવતો.'

જેમ નોકરની ફર્ઝ છે કે પાદશાહનો ભલો કે બૂરો હોકમ બજા લાવવો જોઇયે,

તેમ શેહન્શાહે પણ પ્રજાને છોડીને દઉલત તરફ જવું નહીં જોઇએ."

આથી સઘળા બુઝોર્ગોએ તેની ઉપર દુઆ કીધી-કે "તખ્ત અને નગીનાનું શેવટ એજ છે.

તું ધ્યાન પુગાડ કે હવે શું હોકમ ફરમાવે છે-તું શું કરવા માગે છે અને અમો સાથ શું કોલકરાર કરાવવા ચાહે છે?"

પાદશાહે તે મોટાઓને એવો જવાબ આપ્યો-કે "તરેહવાર અંદેશાઓ કરવાથી આપણું દિલ ખરાબ થાય છે.

માટે એજ બેહતર છે કે આપણે ખુરાસાન તરફ જઇયે અને દુશ્મનોની લડાઈથી નચિન્ત બન્યે,

કારણકે ત્યાં મારૂં ઘણુક લશ્કર છે-તેમજ ઘણાક બહાદુર પેહલવાનો છે.

તુર્કી બુઝોર્ગો અને ખાકાને ચીન-મારી મુલાકાતે આવશે અને પાદ- ૩૪૮
શાહ તરીકેની મારી ઉપર દોઆ કરશે,

તો તે દોસ્તીમાં હું પણ વધારો કરીશ-અને ફગફૂરની છોકરી સાથ સગપણ કરીશ.

પછી તૂરાનના બુઝોર્ગો અને પેહલવાનો મોટી સંખ્યામાં મદદે આવશે.

માહૂય પણ લશ્કર, હાથી અને સઘળા અસ્બાબ સાથનો એક બહાદુર સરદાર છે.

તે આપણા ભરવાડોનો ઉપરી છે-અને આપણા જંગલના રક્ષકો વચ્ચે ઉછરી મોટો થયલો છે.

તે મારા ઘોડા સાથ દોડનારો હતો, તે ગાણું ગાનારો હતો, હિમ્મતવાન હતો અને સુભાષિત બોલનારો હતો, તેથી મેં તેને વધાર્યો.

શુ બીઆરૂઝશ નામ દાહીમો અરૂઝ
કેનારન્ગો પીલાનો મર્દાનો મરૂઝ
અગર ચન્દ બી માયહો બી તનસ્ત
બરૂઆવર્દએ બારૂગાહે મનસ્ત
ઝે મુબેદ શનીદસ્તમ ઈન્ દાસ્તાન્
કે બરૂ ખાન્દ અઝ ગોફ્તએ બાસ્તાન્
કે પરૂહીઝ અઝાન્ કુન કે બદ કર્દઈ
કે ઊરા બ બીહુદહ્ આઝર્દઈ
૩૪૯ બહાન્ દારૂ ઉમ્મીદ ફુરા બમેહરૂ
સરૂ અઝ ખાસ્તહ્ બોર્દઇ બરૂ સેપેહરૂ
મન્ ઊરા નેયાઝોર્દમ અઝ હીચ રૂય
ઝે દુશ્મન બુવદ ઈન્ ઝમાન્ કીનજૂય
ફરોખઝાદ બરૂ હમ બેઝદ હરૂદુ દસ્ત
ચુનીન્ ગોફ્ત કય શાહે યઝદાન પરસ્ત
બબદગઉહરાન્ બરૂ બસ ઈમન મશવ
કે ઈન્રા યકી દાસ્તાનસ્ત નવ
કે હરૂ ચન્દ બરૂ ગઉહરૂ અફસૂન કુની
બેફૂરી કશ અઝ રન્ગ બીરૂન કુની
શુ પર્વર્દેગારશ ચુનાન્ આફરીદ
તો બરૂ બન્દે યઝદાન નેયાબી કલીદ
બદૂ ગોફ્ત શાહ્ કય હેઝબ્રે ઝેયાન્
અઝીન્ આઝમાયેશ નદારમ ઝેયાન્
બેબૂદ આન્ શબો બામદાદાન પગાહ્
ગેરાન્માયગાન્ બરૂ ગેરેફ્તન્દ રાહ્
ઝે બગ્દાદ રાહે ખોરાસાન્ ગેરેફ્ત
હમહ્ રન્જહા બરૂ દેલ આસાન્ ગેરેફ્ત
બુઝોર્ગાને ઈરાન્ હમહ્ પુરૂ ઝે દરૂદ
બેરફ્તન્દ બા શાહે આઝાદ મરૂદ
૩૫૦ બરૂ બરૂ હમી ખાન્દન્દ આફરીન્
કે બી તો મબાદા ઝમાનો ઝમીન્
ખોરૂશી બરૂ આમદ ઝે લશ્કરૂ બઝારૂ
ઝે તીમારૂ વઝ રફ્તને શહરૂયારૂ
અઝીશાન્ હરાન્ કસ કે દેહકાન બુદન્દ
અઝ ઈરાનો પોશ્તે હેલીરાન્ બુદન્દ
ખોરૂશાન્ બરે શહરૂયારૂ આમદન્દ
હમહ્ દીદહ્ ચુ જૂયબારૂ આમદન્દ
બેગોફ્તન્દ કય શાહ્ મા બન્દઈમ
તનો જાન્ બમેહરે તો આગન્દઈમ
હમહ્ બા તો આઇમ તા રૂઝગારૂ
ચે બાઝી કુનદ દરૂ દમે શહરૂયારૂ
કે મારા દેલ અઝ બૂમો આરામગાહ્
ચે ગૂનહ્ બુવદ શાદ બી રૂએ શાહ્
હમાન્ બૂમેં આબાદો ફર્ઝન્દો ગન્જ
બેમાનીમ બા તૂ ગુઝીનીમ રન્જ
ઝમાનહ્ નખાહીમ બી તખ્તે તૂ
મબાદા કે પીચાન્ શવદ બખ્તે તૂ
અઝ ઈરાનેયાન્ આન્ કે બુદ ચરૂબ ગૂય
બખાકે સેયહ્ બરૂ નેહાદન્દ રૂય
૩૫૧ કે મા બૂમે આબાદ બુગ્ઝાશ્તીમ
જહાન્ દરૂ પનાહે તો પેન્દાશ્તીમ

તે એક ગરીબ માણુસ હતો પણ મેં તેને હાકેમી તથા દેરા અને લશ્કર તેમજ હાથીઓ આપીને લાયક તેમજ નામચીન બનાવ્યો.

જો કે તે એક ગરીબ અને નાચાર હતો-છતાં તે મારી દરબારમાં મોટો થયલો છે.

મેં એક મોબેદથી વાત સાંભળી છે-કે જે તેણે આગળા વડવાઓના કહેવા ઉપરથી કહી છે,

કે 'જેની સાથે તેં બદી કીધી હોય તેનાથી તું દૂરજ રહેજે-કારણકે તેં તેને વગર ફોકટનો સતાવ્યો છે.

અને તે શખ્સથી તું ભલાઇની આશા રાખજે કે જેને તેં મોહબ્બત સાથ પાળ્યો હોય-અને જેનાં સરને માલ ખઝાનાથી આસ્માનસે ચઢાવ્યું હોય.'

મેં તેને જરા પણ દુઃખ દીધું નથી-જેથી તે આ વખત દુશ્મનો ઉપર કીનો લેશે"

ત્યારે ફરરોખઝાદ હાથ ઉપર હાથ અફાળી-એ પ્રમાણે બોલ્યો કે "ઓ યઝદાન પરસ્ત પાદશાહ!

બૂરી બુન્યાદનાઓ ઉપર તું ઘણો વિશ્વાસ ના મૂક-કારણકે એ વિષેની એક બીજી નવીજ વાત ઝાહેર છે.

કે 'તું એક ગોહર ઉપર ગમે એટલું મંત્ર ફુંકે-અને તેનો રંગ બદલવાની કોશેશ કરે,

પણ જ્યારે પરવરદેગારેજ તેને એવી રીતનું બનાવ્યું છે-ત્યારે તને ખોદાતાલાના ભેદ ભરમની ચાવી મળવાનીજ નથી.'"

પાદશાહે તેને કહ્યું કે "ઓ વિકરાળ ચિત્તા જેવા સરદાર! એવી આઝમાયેશ કર્યાથી મને કાંઇ નુકસાન જવાનું નથી."

પાદશાહ તે રાત ત્યાંજ થોભ્યો અને બામદાદે સવારને પોહોર-સઘળા સરદારોએ ત્યાંથી કુચ કીધી

તેઓએ બગદાદથી ખોરાસાનનો રસ્તો લીધો-અને સઘળી મુશ્કેલીઓને તેઓએ સેહલી ગણી.

ઈરાનના સઘળા બુઝોર્ગો દર્દ ભરેલાં દિલે-તે પ્રતાપી લોકોના પાદશાહની સાથ ચાલવા લાગ્યા.

અને તેની ઉપર દુઆ કરવા લાગ્યા-કે "તારા વગર આ ઝમાનો અને ઝમીન કાયમ રહેતાંજ ના!"

રૈયતના લોકોમાંથી પાદશાહના ચાલી જવાની ગમગીની માટે રૂદનનો પોકાર ઉઠયો.

તેઓમાંથી જે કોઇ કે ઇરાની દેહકાનો અને બહાદુર લોકોના મદદગારો હતા,

તેઓ સઘળા પોકારતા અને નદી મિસાલની આંસુ ભરેલી આંખોએ પાદશાહની આગળ આવ્યા.

તેઓ બોલ્યા કે "ઓ પાદશાહ! અમો તારા બંદા છિયે-અમારાં તન અને જાન તારીજ મોહબ્બતથી ભરેલાં છે

અમો સઘળા તારી સાથે આવીશું કે જેથી ઝમાનો-પાદશાહ સાથ શું ખેલ કરે છે તે જોઇયે?

કારણકે આ મુલકમાં અને આ આરામગાહમાં રહેવાથી અમારાં દિલ-પાદશાહના દીદાર જોયા વગર કેમ ખુશહાલ રહી શકે?

અમો આ આબાદ મુલક, અમારાં ફર્ઝંદો તેમજ માલ ખઝાનો-છોડી દઈ તારી સાથેજ રંજ ખેંચીશું.

અમો તારાં તખ્ત વગરનો ઝમાનો ચાહતાજ નથી-એવું કદીબી ના બનતું કે તારૂં બુલંદ બખ્ત બરગશ્તે થાય."

ઈરાનીઓમાંથી જે કોઈ કે શીરીન ઝબાને બોલનારા હતા-તેઓ સીઆહ ખાક ઉપર પોતાના મોઢાં મસળી બોલ્યા,

કે "અમોએ આ ઈરાનનો આબાદ મુલક છોડી દીધો છે-તારી પનાહમાંજ સઘળી દુન્યા સમજી છે.

ફુનૂન્ હાલ્ દેલ્ પીશે ખાકાન્ શવીમ
અઝ ઇરાન્ સુએ મર્ઝે તૂરાન્ શવીમ
શહનશાહ મેશ્ગાન્ પુર્ અઝ આબ્ કરૂદ
ચુનીન્ ગોફ્તુ બા નામદારાને મરૂદ
કે યક્સર્ બયઝદાન્ સેતાયેશ કુનીદ
સેતાયેશ વરા દર્ ફેઝાયેશ કુનીદ
મગર્ બાઝ બીનમ શુમારા દેગર્
શવદ દર્દો અન્દુહે મારા બસર્
શુમા પાક્ પર્વર્દેગારે મનીદ
હમાન્ અઝ પેદર્ યાદગારે મનીદ
નખાહમ કે આયદ શુમારા ગઝન્દ
મબાશીદ બા મન્ બબદ યારૂમન્દ
બેબીનીમ તા રાએ ગર્દાન્ સેપેહ્ર્
ચે અફ્ઝાયદો બર્ કે તાબદ બમેહ્ર્
શુમા સાઝ ગીરીદ બા સાઝે ઊય
ગુઝર્ નીસ્ત બર્ ગર્દેશે રાઝે ઊય
વઝાન્ પસ બબાઝારૂગાનાને ચીન્
ચુનીન્ ગોફ્ત કફુનૂન્ બઇરાન્ ઝમીન્
મબાશીદ યક્ ચન્દ કઝ તાઝેયાન્
બરીન્ સૂદ જોસ્તન્ સર્ આયદ ઝેયાન્
અઝૂ બાઝ ગશતન્દ બા દર્દો જૂશ
બતીમારો બા નાલહો બા ખોરૂશ
ફરોખઝાદે હોરમુઝદ લશ્કર્ બેરાન્દ
અઝ ઈરાન્ જહાનદીદગાન્રા બેખાન્દ
હમી રફ્ત બા નાલહો દર્દ શાહ
સેપહ્બુદ બપીશ અન્દરૂન્ બા સેપાહ
ઝુ મન્ઝેલ્ બમન્ઝેલ્ બેયામદ બરય
બેબૂદો બર્ આસૂદ અઝ રૂદો મય
ઝે રય સૂએ ગોર્ગાન્ બેયામદ ચુ બાદ
હમી બૂદ યક્ હફ્તહ્ ના શાદો શાદ
ઝે ગોર્ગાન્ બેયામદ સુએ રાહે બોસ્ત
પુર્ આઝન્ગ્ રોખસારો ના તન્દુરોસ્ત

માટે હવે આપણે દુ:ખી દિલે ઈરાન ઝમીનથી તુરાન ઝમીન તરફ ખાકાન આગળ જઇયે."

શેહનશાહે પોતાની આંખ આંસુ ભરેલી કીધી-અને તે બહાદુર નામદારોને એવો જવાબ દીધો,

કે "તમો સઘળા પાક યઝદાનની સેતાયેશ કરો-તેની સેતાયેશ ઘણા વધારા સાથ કરો.

કે જેથી કદાચ હું તમોને ફરીથી જોઇ શકું-અને મારાં દર્દ અને ગમનો પણ અંત આવે.

તમો સઘળા પર્વરેશીના કરનારા છો-તેમજ મારા બાપની યાદગારી તરીકે છો.

હું એવું નથી ચાહતો કે તમોને કશું નુકસાન પહોંચે-તમો મારી સાથે આફતમાં મદદગાર ના બનો.

જોઇયે આ ફરતા આસ્માનનો વિચાર-શું કરવાનો છે અને કોણ ઉપર તેની પ્રીતિ ઉતરે છે?

તમો તેનાં કામો સાથ મળતા થાવો-તેની ભેદ ભરેલી ગર્દેશમાંથી કોઇ છટકી શકતું નથી."

ત્યાર પછી તેણે ચીનના વેપારીઓને-કહ્યું કે "હાલ ઇરાન ઝમીનમાં ૩૫૨

થોડોક વખત તમો ના રહેતા નહીં તો કે અરબોને હાથે-તમારો આ નફો નુકસાન મેળવવાનો અંતજ આવી જશે."

પછી તેઓ તેની આગળથી દુ:ખ, જોશ, ધાસ્તી, ફર્યાદ અને પોકાર સાથે પાછા ફર્યાં.

હોરમઝદના ફરરોખઝાદે ઇરાનમાંથી અનુભવીઓને બોલાવી મંગાવી લશ્કર આગળ ચલાવ્યું.

પાદશાહ પોકાર અને દુ:ખ સાથ ચાલવા લાગ્યો-તેનો સરદાર લશકર લઇ આગળ ચાલતો હતો.

જ્યારે તે મંઝલ ઉપર મંઝલ કાપતો રય શેહરમાં આવી પહોંચ્યો-ત્યારે ત્યાં થોભ્યો અને ગાયનના સુરોદ અને મયનૂશીથી આસૂદા બન્યો.

રયથી પવનની ઝડપે ગોરગાન તરફ આવ્યો-તે ત્યાં એક હફતો જેમ તેમ રહ્યો.

ગોરગાનથી તે કરચલી ભરેલા ચેહરાએ અને કાહેલી બનીને બોસ્તના માર્ગ તરફ આવી લાગ્યો.

નામએ યઝ્દગેર્દ્ બમાહૂએ સૂરી.

જહાન્દાર્ ચૂન્ કરૂદ આહન્ગે મરૂવ્
બમાહૂએ સૂરી કોનારન્ગે મરૂવ્
યકી નામહ્ બેન્વેશ્ત બા દર્દો ખશમ
પુર્ અઝ આરૂઝ્ દેલ્ પુર્ અઝ આબ્ ચશ્મ
દબીરહ્ જહાન્દીદહ્રા પીશ ખાન્દ
દેલ્ આગન્દહ્ બૂદશ હમહ્ બર્ ફેશાન્દ
નુખોસ્ત આફરીન્ કરૂદ બર્ કેર્દેગાર્
ખોદાવન્દે દાનાઓ પર્વર્દેગાર્
ખોદાવન્દે ગર્દન્દહ્ બહ્રામો હુર્
ખોદાવન્દે પીલો ખોદાવન્દે મૂર્
કુનદ ચૂન્ બેખાહદ ઝે નાચીઝ્ ચીઝ્
કે આમૂઝ્ગારશ નબાયદ બનીઝ્

યઝદગેર્દનું માહૂએ સૂરી ઉપરનું નામુ.

જ્યારે પાદશાહે મર્વ જવાનો ઈરાદો કીધો-ત્યારે તેણે મર્વના હાકેમ માહૂએ સૂરી ઉપર,

દુ:ખ તેમજ ખીજવાત ભરેલું એક નામુ લખ્યું-તેનું દિલ ઉમેદથી ભરેલું અને આંખ આંસુથી ભરેલી હતી.

તેણે એક અનુભવી મુન્શીને નઝદીક બોલાવ્યો-અને જે જે વાતોથી તેનું દિલ ભરેલું હતું તે સઘળું ખાલી કીધું (યાને કહ્યું).

પહેલાં ખોદાતાલા ઉપર દુઆ લખાવી-કે "જે દાના લોકોનો સાહેબ ૩૫૩
છે અને સર્વની પર્વરેશીનો કરનારો છે.

જે આસ્માન ઉપર ફરતા મંગળ અને આફતાબનો સાહેબ છે-એક ઝોરાવર હાથી તેમજ એક નબળી કીડીનો સાહેબ પણ તેજ છે.

જ્યારે પણ તે ચાહે છે ત્યારે તે કોઈ નજીવી ચીઝમાંથી એક કીમતી ચીઝ પયદા કરી શકે છે-તેમ કરતાં તેને કોઇ શિક્ષકની ઝરૂર પડતીજ નથી."

બગોફ્‌ત આન્ કે માશ બે આમદ બરૂય
વઝીન્ પાદશાહી બેશુદ રંગો બૂય
કે રોસ્તમ ફુજા કોશ્તહ્ શુદ ફૂબે જન્ગ્
બે તીમારૂ બરૂ મા જહાન્ ગશ્ત તન્ગ્
બદસ્તે યકી સઆદે વક્કાસ નામ
ન બૂમો ન ઝાદો ન દાનેશ ન કામ
ફુનૂન તા દરે તયસફૂન્ લશકરસ્ત
હમાન્ શાખો બીશહ્ બપીશ અન્દરસ્ત
તો બા લશકરત રઝમરા સાઝ ફુન્
સેપહ્‌રા બરીન્ બરૂ હમ આવાઝ ફુન્
મન્ અન્દરૂ :નેશાપૂરૂ યક્ હફ્તહ્ બીશ
નબાશમ કે. રન્જે દરાઝસ્ત પીશ
બમર્વ્ આયમો કસ ફેરેસ્તમ બદીન્
બખાકાને તુર્કો બફગ્‌ફૂરે ચીન
૩૫૪ વઝીશાન્ બખાહમ ફરાવાન્ સેપાહ્
મગરૂ બખ્તે બર્ગશ્તહ્ આયદ બરાહ્
મન્ ઈનક્ પસે નામહ્ બરૂસાને બાદ
બેયાયમ હેહમ હરૂચે દારમ બયાદ
હયૂની બરૂ અફૂગન્દ બરૂસાને બાદ
બનઝદીકે માહૂએ સૂરી નેઝાદ

પછી તેણે પોતા ઉપર શું શું આવી પડ્યું અને આ રોહન્યાહત-માંથી જાહોજલાલી કેવી રીતે નાશ પામી, તે સઘળું દર્શાવ્યું.

કે "રૂસ્તમ લડાઇને દહાડે માર્યો ગયો છે-અને તેના ગમથી અમારી ઉપર જેહાન તંગ થઇ છે.

તે એક મુલક વગરના, બુન્યાદ વગરના, અકલ વગરના અને મુરાદ વગરના સઆદે વક્કાસ નામના શખ્સના હાથ ઉપર માર્યો ગયો છે.

હમણા તેસેફોનના દરવાઝા સૂધી લશકર પંથરાયલું છે-તેમજ જંગલ અને ઝાડી તેની હરોલમાં છે.

માટે તું તારાં લશ્કર સાથ લડાઇની સઘળી તૈયારી કર-અને તારાં લશ્કરને એ બાબત ઉપર એકમત કર.

હું નિશાપૂરમાં એક અઠવાડિયાંથી વધુવાર-થોભીશ નહીં કારણકે મોટી મેહનત આગળ ખેડવી છે.

હું મર્વમાં આવું છું અને એ માટે તુર્કી ખાકાન અને ચીનના ફગફૂર આગળ માણસ મોકલુ છું.

અને તેઓ પાસેથી ઘણુંક લશકર માંગુ છું-જેથી કદાચ મારૂં બર-ગશ્તે થયલું બખ્ત પાછું રાહ ઉપર આવી જાય.

હું તુરતજ પવનની ઝડપે આ નામાની પછાડી-આવું છું અને બીજું જે કાંઇ મને યાદ છે તે સઘળું તને કહું છું."

તે નામા સાથ એક સાંઢણી સવાર સૂરી વંશના માહૂની નઝદીક ઝડપથી દોડાવ્યો.

નામએ યઝ્દગેર્દ્ બમર્ઝ્-બાનાને તૂસ્.

ફેરેસ્તાદએ દીગરૂ અઝ અન્જુમન
ગુઝીન્ કરદ બીના દેલો રાયઝન
યકી નામહ્ બેન્વેશ્ત દીગરૂ બતૂસ
પુરૂ અઝ ખૂન દલો રૂય ચૂન સન્દરૂસ
નુખોસ્ત આફરીન્ કરદ બરૂ દાદગરૂ
કઝૂયસ્ત નીરૂયો બખ્તો હોનરૂ
વઝૂયસ્ત પીરૂઝીઓ ફરૂરહી
હમાન્ તખ્તો દીહીમે શાહનશાહી
પયે પશશહ્ તા પરૂરે પરૂરાન્ ઓકાબ્
બખુશકી ચુ પીલો નહન્ગ્ અન્દરૂ આબ્
બે પયમાનો ફર્માને ઊ નુગ્ઝરદ
દમે ખીશ બી રાએ ઊ નુશમરદ
ઝે શાહે જહાન્ યઝદગેર્દે બુઝોરૂગ્
પેદરૂ નામવરૂ શહ્‌રૂયારે સુતોરૂગ્
૩૫૫ સેપહ્‌દારે ઈરાનો પીરૂઝગરૂ
નેગહ્‌બાનો જૂયન્દએ બૂમો બરૂ
ઝે તોખ્મે બુઝોર્ગાને યઝદાન્ શેનાસ
કે અઝ તાજ દારન્દ અખ્તરૂ સેપાસ
કઝીશાન્ શુદ આબાદ રૂએ ઝમીન્
ફેરૂઝન્દએ તાજો તખ્તે નેગીન્
સુએ મરૂઝબાનાને બા ગન્જો ગાહ્
કે બા ફરૂરો બોઝુર્ગો તાજો સેપાહ્

યઝદગેર્દનું તૂસના હાકેમો ઉપરનું નામુ.

ત્યાર બાદ તેણે ઈરાની અંજુમનમાંથી એક બીજો ચાલાક દિલનો અને સલાહકાર એલચી પસંદ કર્યો.

અને એક બીજું નામુ ઝખ્મી દિલે અને ઉતરેલે ચેહરે તૂસના હાકેમો ઉપર લખ્યું.

પ્રથમ દાદગર દાવર ઉપર દુઆ લખી-કે "જે સાહેબથી ઈન્સાનને કોવત, બુલંદ નસીબ અને હોનર મળે છે.

તેનાથીજ ફતેહમંદી અને ખોદાઈ નૂર તેમજ શેહેનશાહી તખ્ત અને તાજ મળે છે.

એક મચ્છરના પગથી તે ઉડનારાં ઓકાબ પક્ષીની પાંખ સૂધીનું-તેમજ ઝમીન ઉપર હાથી જેવું અને દર્યામાં મગરમચ્છ જેવું જાનવર,

તે સાહેબના વચન અને હુકમથી ફરી શકતું નથી-અને તેની મરજી વગર પોતાનો દમ લઇ શકતુ નથી.

દેશનો પાદશાહ બુઝોર્ગ યઝદગેર્દ-જેનો બાપ દબદબા ભરેલો નામવર શેહરયાર હતો, તેની તરફથી.

જે ઇરાનનો સરદાર અને ફતેહમંદી ભરેલો છે-તે દેશનો નેગેહબાન છે અને મુલકનો જીતનારો છે.

જે યઝદાનની પિછાન કરનારા પાદશાહોની બુન્યાદથી ઉતરી આવેલો છે-કે જેઓ પોતાનાં રાજ્ય માટે નેક સેતારાઓને આભારી હતા,

કે જેઓથી આ ઝમીનની સપાટી આબાદ બની હતી અને જેઓ તાજ, તખ્ત અને નગીનાને રોશન કરનારા હતા, તેવા શાહ યઝદગેર્દ તરફથી,

ખઝાના અને તખ્ત સાથના હાકમો તરફ આ નામુ પુગે-કે જેઓ દબદબા, મોટાઈ, તાજ અને લશકર સાથના છે,

શમીરાનો રૂઈનહો શાદહ્ કુહ્
કલાત્ અઝ્ દેગર્ દસ્તો દીગર્ ગોરૂહ્
નેગહ્બાને મા બાદ પર્વર્દેગાર્
શુમા બી ગઝન્દ અઝ્ બદ્ રૂઝ્ગાર્
હ્માના શનીદન્દ ગર્દન્કશાન્
ખનીદહ્ શુદ અન્દર્ જહાન્ ઈન્ નશાન્
કે બર્ કાર્ઝારીઓ મર્દે નેઝાદ
દેલે મા પુર્ આઝર્મો મેહ્રસ્તો દાદ
બવીઝહ્ નેઝાદે શુમારા કે રન્જ
ફેઝુનસ્ત નઝ્દીકે શાહાન્ ઝે ગન્જ
ચુ બહ્રામે ચાબુનહ્ આમદ પદીદ
ઝે ફર્માનો દીહીમે મા સર્ કશીદ
શુમારા દેલ્ અઝ્ મર્ઝો શહ્રે ફરાખ્
બેપીચીદો અઝ્ બાઘો મયદાનો કાખ્
બદીન્ દાસ્તાન્ શાઘો કુહે બલન્દ
કદહ્ સાખ્તીદ અઝ્ નેહીબે ગઝન્દ
ગર્ અયઝદ્ કે નીરૂ દેહદ કેર્દેગાર્
બકામે દેલે મા શવદ રૂઝ્ગાર્
બપાદાશ નીકી ફેઝાયેશ કુનીમ્
બપીશે જહાન્બાન્ નેયાયેશ કુનીમ્
હ્માના કે આમદ શુમારા ખબર્
કે મારા ચે આમદ ઝે અખ્તર્ બસર્
અઝીન્ માર્ ખાર્ અહ્રમન્ ચહ્રગાન્
ઝે દાનાઇઓ શર્મ બી બહ્રગાન્
ન ગન્જો ન નામો ન તખ્તો નેઝાદ
હમી દાદ ખાહન્દ ગીતી બબાદ
ચુનીનસ્ત પર્ગારે ચર્ખે બલન્દ
કે આયદ બદીન્ પાદ્શાહી ગઝન્દ
અઝીન્ ઝાઘ્ સારાને બી આબો રન્ગ્
ન હુશો ન દાનેશ ન નામો ન નન્ગ્
બદીન્ તખ્તે શાહી નેહાદસ્ત રૂય
શેકમ ગોર્સનહ્ મર્દે દીહીમ જૂય
અનૂશીરવાન્ દીદહ્ બુદ ઈન્ બખાબ્
કઝીન્ તખ્ત બેપરાગનદ રન્ગો આબ્
ચુનાન્ દીદ કઝ્ તાઝેયાન્ સદ હઝાર્
હયૂનાને મસ્તો ગુસેસ્તહ્ મહાર્
ગુઝર્ યાફ્તન્દી બઅર્વન્દ રૂદ
નમાન્દી બદીન્ બૂમો બર્ તારો પૂદ
હમ્ આતેશ બેમોર્દી બઆતેશકદહ્
શુદી તીરહ્ નવ્રૂઝો જશ્ને સદહ્
બઇરાનો બાબુલ્ ઝે કેશ્તો દેરૂદ
બચર્ખે ઝોહલ્ બર્ શુદી તીરહ્ દૂદ
ઝે અયવાને શાહે જહાન્ કુન્ગરહ્
ફેતાદી બમયદાને ઊ યક્સરહ્
કુનૂન્ ખાબ્રા પાસોખ્ આમદ પદીદ
ઝે મા બખ્ત ગર્દૂન્ બેખાહદ કશીદ
શવદ ખાર્ હર્ કસ કે બૂદ અર્જુમન્દ
ફેરૂમાયહ્ અઝ્ બખ્ત ગર્દદ બલન્દ
પરાગન્દહ્ ગર્દદ બદી દર્ જેહાન્
ગઝન્દ આશ્કારાઓ ખૂબી નેહાન્

ચમીરાનના, રૂઇનહના અને શાદહકોહના સૂબાઓને-વળી બીજા હાથ ઉપર કલાતના સૂબાઓને અને બીજાઓને પુગે.

પરવરદેગાર આપણો નેગેહબાન હોજો!-તમો ઝમાનાની બદીથી નુકસાન વગરના હોજો!

તમો બહાદુરોએ સાંભળેલું છે-બલ્કે તમામ દુન્યામાં આ બીના મશહૂર છે,

કે બહાદુર અને બુન્યાદી શખ્સો ઉપર-મારૂં દિલ માયા મોહબ્બત અને ઇન્સાફ ભરેલું રહે છે.

ખસૂસ કરીને તમારી બુન્યાદ માટે-કારણકે પાદશાહોની નઝદીક ગંજ કરતાં કોઇ રંજ ખેંચે તેજ ચઢિયાતી ગણાય છે.

જ્યારે પેલો નેહેસ્ત બેહરામ ઝાહેર થયો-અને અમારાં ફર્માનથી અને અમારાં તાજથી તેણે સર ફેરવ્યું,

ત્યારે તેણે તમો લોકોનું મન દેશ ઉપરથી અને મોટાં શેહરો ઉપરથી- ૩૫૬
ફેરવ્યું અને તેથી તમો બાગ, મયદાન અને હવેલીઓ છોડીને,

તેના કહેવાથી જંગલ અને પહાડો ઉપર-ધાસ્તીના માર્યા જઈ વસ્યા.

હવે જો કેરદેગાર આપણને કૌવત બક્ષે-અને આ ઝમાનો આપણાં દિલની મુરાદ પ્રમાણે થાય,

તો તેના બદલામાં આપણે નેકીનોજ વધારો કરીશું-અને દુન્યાના સાહેબની નેયાયેશ કરીશું.

ખચીત કે તમોને ખબર તો પડી હશે-કે નસીબને ઝોરે મારાં સર ઉપર શું શું વીત્યું છે?

આ સાપ ખાનારા એહરેમનને ચેહરેના અરબોથી-ડહાપણ અને સભ્યતાનો હિસ્સો લેશ માત્ર પણ નહી ધરાવનારા શખ્સોથી મારી ઉપર શું આવી પડયું છે?

જેઓ પાસે નથી ખઝાનો, કે નથી કીર્તિ કે નથી પાદશાહત કે નથી ઊંચું ખાન્દાન-તેઓ આપણા મુલકની બરબાદી કરવા માંગે છે.

બુલંદ આસ્માનની મરજી એવીજ છે-કે આ પાદશાહીને નુકસાન પુગાડે,

તેથીજ આ રંગરૂપ વગરના કાગડા જેવાઓ-જેઓમાં નથી અકલ, નથી વિદ્યા, નથી નામના કે નથી કીર્તિ,

તેઓએ આ પાદશાહી તખ્ત તરફ મોં કીધાં છે-ભૂખે મરતા શખ્સો પાદશાહી લેવા આવ્યા છે.

આ બાબત નોશીરવાને પોતાના ખાબમાં જોઈ હતી-કે આ પાદ- ૩૫૭
શાહતથી જાહોજલાલી પરાગન્દે થઇ જશે.

તેણે જોયું હતું કે 'અરબોમાંથી એક લાખ માણસ-તુટેલી નકેલની મસ્ત સાંઢણીઓ સાથ,

અરવંદ નદી પસાર કરી ગયા છે-અને આ મુલકમાં કાંઇ પણ રાચ રચીલું રહેવા દીધું નથી.

આતશકદેહમાં આતશ પણ બુઝાઇ ગયા છે-નવરોઝ અને જશ્ને-સદેહના રેવાજો સીઆહ બન્યા છે.

ઇરાન અને બાબુલમાં વાવણી અને કાપણીનો-સીઆહ ધુંવો શનિશ્ચર સેતારાનાં આસ્માન સૂધી ઉડી રહ્યો છે.

દેશના પાદશાહના મેહલમાંના કુંગુરા-સઘળા મયદાનમાં પડી જાય છે.'

હવે તે ખાબની તાસીર જણાઈ છે-આસ્માન આપણાથી આ બુલંદ નસીબ પાછું ખેંચી લેવા માંગે છે.

જે કોઈ કે મોબાદાર શખ્સો છે તેઓ ખુવાર થશે-અને કમીનાઓ નસીબથી બુલંદ બનશે.

દુન્યામાં બદી ફેલાઇ જશે-નુકસાન ઝાહેર થશે અને ખૂબી છૂપાઈ જશે.

બહર્ કેશવરી દર્ સેતમગારઈ
પદીદ્ આયદો મેશ્ત્ પત્યારઈ
૩૫૮ નેશાને શબે તીરહ્ આમદ્ પદીદ્
કે મા બખ્તે ફરૂરોખ બેખાહદ્ બુરીદ્
કુનૂન્ મા બદરેસ્તૂરીએ રહ્નુમાય
હમાન્ પહ્લવાનાને પાકીઝહ્ રાય
બસૂએ ખોરાસાન્ નેહાદીમ્ રૂય
ગારે મરૂઝબાનાને પર્ખાશજૂય
પસ અકૂનૂન્ કે બહ્રે કોનારંગે તૂસ
બદીન્ સૂ કશીદીમ્ પીલાનો કૂસ
બેબીનીમ્ તા ગરૂહેરો ફરૂગાર્
ચે બન્દદ્ બદીન્ બન્દે નાઉસ્તુવાર્
મેયાનશ બેબસ્તમ્ કુનૂન્ રઝમજૂય
કે બા તાઝેયાન્ અન્દર્ આરીમ્ રૂય
ફરોખઝાદ્ બા મન્ રગો પૂસ્તરેસ્ત્
બપયવસ્તગી નીઝ્ હમ્ દૂસ્તરેસ્ત્
બઅલ્તૂનીહસ્ત્ ઊ કુનૂન્ રઝમજૂય
બરૂએ સેપહ્ અન્દર્ આવરૂદહ્ રૂય
કુનૂન્ કેશમેગાન્ પૂરે આન્ રઝમખાહ્
બરે મા બેયામદ્ બરીન્ બારગાહ્
બેગોફ્ત આન્ કે બાયદ્ કે શાયેસ્તગી
હમ્ અઝ્ બન્દગી હમ્ કે બાયેસ્તગી
૩૫૯ શનીદીમ્ અઝીન્ મરઝહા હરચે ગોફ્ત
બલન્દીઓ પંસ્તીઓ ધારો નેહોફ્ત
દેઝે ગુમ્બદાન્ તીઘ બા ખરૂમનહ્
દેઝે લાઝવર્દી કે બહ્રે બુનહ્
ચું આલો ચુ મખ્ઝૂમો ચૂન્ દશ્તે ગેલ
કે ખૂબી નમૂદ્ આન્ ચે બૂદશ બદેલ
ચુનીન્ લશ્કરે ગશ્ન્ બા મા બજન્ગ્
બદીન્ તન્ગ્ દેઝહા નશાયદ્ દેરન્ગ્
નેશસ્તીમો ગોફ્તીમ્ બા રાયઝન્
હમહ્ પહ્લવાનાન્ શુદન્દ્ અન્જુમન્
કે હરગૂનહ્ ગોફ્તીમો પર્દાખ્તીમ્
સરન્જામ યકસર્ બદીન્ સાખ્તીમ્
કે અઝ્ તાજો અઝ્ તખ્તો મોહ્રો નેગીન્
હમહ્ જામએ રૂમો કશ્મીરો ચીન્
કે પુરમાયહ્ ચીઝી કે આયદ્ બદસ્ત્
કે કબ્ચાકો અઝ્ કીરૂવાન્ હરચે હસ્ત્
હમહ્ હરચે અઝ્ મા પરાગન્દનીસ્ત્
ગર્ અઝ્ પૂશની ગર્ કે અફગન્દનીસ્ત્
કે ઝરૂરીનહો ગઉહરે નાબેસૂદ્
કે ચીઝી કે ઊરા બેબાયદ્ સેતૂદ્
૩૬૦ હમ્ અઝ્ ખુરદનીહાઓ હરગૂનહ્ સાઝ્
કે મારા બેબાયદ્ બરૂઝે દરાઝ્
ઝે ગાવાને ગરદૂનકશાન્ ચેહ્લ્ હઝાર્
બખૂરશહ્ દરૂન્ ગન્દુમ્ આરન્દ્ બાર્
બખરવાર્ અઝાન્ પસ દહો દૂ હઝાર્
કરેન્જ્ આવરન્દ્ આન્ કે આયદ્ બકાર્

દરેક મુલકમાં ઝુલ્મગારો અને બૂરી બલાઓ ઝાહેર થશે.

તે સીઆહ રાતની તે નિશાનો ઝાહેર થઇ ચૂકી છે-આપણાંમાંથી હવે મુબારક નસીબ જુદું પડનાર છે.

હમણા અમો રેહનુમાઇ કરનારા તેમજ નેક વિચારના પેહલવાનોની સલાહથી,

ખોરાસાન તરફ તમો લડાયક હાકેમોની નઝદીક આવ્યા છિયે.

હાલ તુરત તો તૂસના હાકેમની મદદ માટે-આ તરફ હાથીઓ અને નગારાં લાવ્યા છિયે.

આપણે જોઇયે કે ઝમાનાની ગર્દેશ આ ઢીલા બંધ ઉપર કેવો બંધ બાંધે છે?

હાલ લડાઈ કરવા માટે મેં કમર બાંધી છે-કે અરબો સાથ આપણે લડાઇ કરૂ.

ફરરોખઝાદ અને મારાં બદનનાં લોહી અને ચામડી મિસાલ છે-તથા સગપણ ઉપરાંત તે મને વફાદાર છે.

હાલ તે અલ્તુનિયામાં સામાસામી લશ્કર લાવી લડવામાં ગુંતાયલો છે.

હમણા તે લડાયકનો બેટો કેશમેગાન-આ દરબારમાં મારી નઝદીક આવ્યો છે.

ઝરૂરનું જે કાંઇ કરવાનું છે, તે તેણે મને કહ્યું છે-જે ખિદમત તથા ફર્ઝ બજા લાવવી છે, તે સર્વ કહી છે.

આ મુલકો માટે તેણે જે કહ્યું તે મેં સાંભળ્યું છે-ઊંચાણવાળી અને નીચાણવાળી જગ્યા વિષે, ધારો વિષે, છૂપાવાની જગ્યા વિષે,

તેમજ દેઝે ગુમ્બદાન નામનો કિલ્લો, ખાંડેલા અનાજ અને વગર ખાંડેલા અનાજ માટે-અને દેઝે લાઝવર્દી નામનો કિલ્લો સરસામાનને માટે,

તેમજ બીજી જગ્યાઓ જેનાં નામ આલ અને મખ્ઝૂમ અને દશ્તેગેલ છે-એ સઘળાંનું તેણે પોતાનાં દિલમાં જે હતું તેનું ખૂબી સાથ બેયાન કીધું.

આવડાં મોટાં લશ્કરો આપણી સાથે લડવા તૈયાર હોય-તો પછી આવા નાના કિલ્લાઓમાં પડી રહી વખત કાઢવો નહીં જોઇયે.

સઘળા પેહલવાનો એકઠા મળ્યા-અને વઝીર સાથ બેસીને મસ્લહત કીધી છે.

દરેક બાબતનો વાદવિવાદ ચાલ્યો છે-અને છેવટે એવો ઠરાવ થયો છે,

કે તાજ, તખ્ત, મોહર અને નગીના-તમામ રૂમી, કેશ્મીરી અને ચીનાઇ કપડાં,

જે કોઇ કીમતી ચીઝો હાથમાં આવે તે-તેમજ જે કબચાક અને કીરવાનની નામીચી ચીઝોમાંથી મળે તે,

સઘળું જે કાંઇ કે આપણને સંઘરવા લાયકનું છે-પછી તે પેહેરવાનું હોય કે પાંથરવાનું હોય;

સોનેરી બનાવટની ચીઝોમાંથી વિંધ્યા વગરનાં મોતીઓમાંથી-તેમજ જે ચીઝો કે વખાણવા લાયકની હોય;

વળી ખોરાકી અને દરેક તરેહનો અસ્બાબ-કે આપણને લામ્બા દિવસ સુધી ચાલે એટલો જોઇશે.

બળદોમાંથી ચાળીસ હઝાર બળદનાં ગાડાંમાં-કણસ સાથનાં ઘઉં લાધી લીયે.

તે પછી બાર હઝાર ખરવાર* કામમાં આવે તેવા મસુર ભરી લીયે.

* સોળ રતલનો એક સેર, ૮ સેરનો એક મણ અને દશ મણનો એક ખરવાર.

હમાન્ અર્ઝાનો જુસ્તહો નારૂદાન્
બેયારદ્ ચકી મૂબદે કારૂદાન્
બખરૂવારૂ અઝાન્ પસ ફરાવાન્ નમકૂ
ફ્રેરેસ્તન્દ્ તા બરૂ બે ગરૂદદ્ ફલકૂ
શુતોરૂવારૂ અર્ઝાન્ બદીન્ હમ શુમારૂ
હમાન્ દુમ્બહો મશકો રઉઘન્ હઝારૂ
ઝે ખોર્માં હઝારો ઝે શકૂકરૂ હઝારૂ
હયૂનાને બોખ્તી બેયારન્દ્ બારૂ
દહો દુ હઝારૂ અન્ગબીન્ ચમ્બરહુ
બદેઝૂહા કશન્દ્ ઇન્ હમહુ ચકૂસરહુ
નમકૂ ખુરૂદહુ હરૂ ગૂશ્ત ચૂન્ ચેહલ્ હઝારૂ
જોઝ્ ઇન્ પીશકારાન્ બેયારન્દ્ બારૂ
શુતોરૂવારૂ સીસદ્ ઝે નફૂતે સેયાહુ
બેયારન્દ્ બરૂ બારૂહા તા દુ માહુ
બેયાયદ્ ચકી મૂબેદી બા ગોરૂહુ
ઝે ગાહે શમીરાનો અઝ્ રાદહુ કૂહુ
બદીદારે પીશાનો ફર્હન્ગેયાન્
બુઝોર્ગાન્ કે અન્દ્ અઝ્ કોનારન્ગેયાન્
અઝીન્ હરૂચે બાયદ્ બદેઝૂહા કશન્દ્
ચકી નામહુ ગન્જૂરે મારા દેહન્દ્
દેગરૂ ખુદ્ બેદારન્દ્ બા ખીશતન્
બુઝોર્ગાન્ કે બાશન્દ્ અઝાન્ અન્જુમન્
હમાના બદાન્ રાઘો કૂહે બલન્દ્
ઝે તુર્કો ઝે તાઝી નેયાયદ્ ગઝન્દ્
શુમારા બદીન્ રૂઝ્ગારે સુતોરૂગ્
ચકી દસ્ત બાશદ્ બરે મા બુઝોરૂગ્
બેરદ્મન્દ્ પાકીઝહુ દસ્તૂરે મા
બેફર્માયદ્ અફૂનૂન્ બગન્જૂરે મા
કે હરૂ કસ કે ઇન્રા બેયારદ્ બરન્જ
ફ્રેરેસ્તદ્ વરા પારૂસી જામહુ પન્જ
ચકી ખૂબ્ સરૂબન્દ્ પયકરૂ બઝરૂ
બેયાબદ્ બફર્જામ અઝીન્ રન્જ બરૂ
બદીન્ રૂઝ્ગારે તબાહે દેઝામ
બેયાબદ્ ઝે ગન્જૂરે મા ચેહલ્ દેરમ
પસ આન્ગહુ કસી કૂ બુવદ્ ઝીરૂદસ્ત
ચકી ઝાન્ દેરમહા કે આયદ્ બશાસ્ત
અઝીન્ શસ્ત બરૂતરૂ શશો ચારૂ દાન્ગ્
બેયાબદ્ નેવેશતહુ બેખાનદ્ બબાન્ગ્
બયકૂ રૂઝ્ બરૂ નામે યઝ્દાને પાકૂ
કઝૂયસ્ત ઉમ્મીદો હમ તર્સો બાકૂ
દેગરૂ પયકરો અફૂસરો ચેહરે મા
ઝમીન્ બારૂવરૂ ગશ્તહુ અઝ્ મેહરે મા
બનઉરૂઝ્ ઇન્ હમ બરૂ આરાસ્તહુસ્ત
દો ચશ્મે બુઝોર્ગાન્ પુરૂ અઝ્ ખાસ્તહુસ્ત
દોરૂદે ખોદા બરૂ કમ આઝારૂ મરૂદ્
કસી..કૂ ઝે દીહીમે મા યાદ્ કરૂદ્
ચુ નામહુ બમોહરૂ અન્દરૂ આવરૂદ્ શાહુ
ફ્રેરેસ્તાદ્ ઝી મેહૂતરાને સેપાહુ
બલન્દ્ અખ્તરી નામજૂયો સવારૂ
બેયામદ્ બકફૂ નામએ શહરૂયારૂ

તેમજ એક અનુભવી અમલદાર બાજરી, ફુન્દુક (કોટલાં સાથનો મેવો) અને દાડમ ભરી લાવે.

ત્યારબાદ ઘણાક ખરવાર મીઠું-લઈ આવે. જોઇયે કે ફરતો આસ્માન શું કરવા માગે છે?

ખરવાર ખરવાર ઊંટ ઉપર બાજરી લાધી લાવે-સાથે વળી ચરબી અને હઝાર ઘીના ડબ્બા લઇ આવે.

ઊંટના એક હઝાર ભાર ખજૂર તથા એક હઝાર ભાર ખાંડ લઈ આવે.

મધના ભરેલા બાર હઝાર ચંબુરા લઈ આવે-એ સઘળો અસ્બાબ કિલ્લામાં લઈ જાય.

ચાળીસ હઝાર આથેલાં ગોશ્તના કકડા-અને એ સિવાયનો બીજો માલ નોકરો લાવે.

બે મહિના સુધી ચાલે એટલો ત્રણસો ઊંટનો બોજો કાળાં તેલનો લાવે.

શમીરાન અને રાદેકોહ તરફનાં લોકોની એક ચોક્કસ સંખ્યા એક અમલદાર સાથે, ૩૬૧

સૂબાઓના પહાડી ઇલાકાના વડાઓ અને દાનેશમંદો આગળ હાઝેર થાય.

એ ઉપરાંત જે કાંઈ જોઇયે તે કિલ્લાઓમાં લઈ જાય-તે સઘળા સામાનની એક ટીપ મારા ખઝાન્ચીને આપે.

બીજી ટીપ તે ટોળાના બુઝાર્ગો પોતાની પાસે રાખે.

ખચીત તે જંગલ અને બુલંદ પહાડને-તુર્કો અને અરબોથી નુકસાન નહીંજ પુગશે.

આવા મુશ્કેલ વખતમાં તેમ કરવાથી મારી ઉપર તમારો મોટો ઉપકાર રહેશે.

મારો અકલમંદ પાકીઝેહ વઝીર-મારા ખઝાન્ચીને ફરમાવશે,

કે જે કોઈ કે મેહનત લઇને એ સઘળું લાવે-તેને માટે પાંચ પારસી લેબાસની ભેટ મોકલે.

વળી તેણે ઉઠાવેલી મેહનતનાં બદલામાં તે એક સારી જેવી સોનેરી પાઘડી પણ મેળવશે.

અને આ ગમ ભરેલા ખરાબ વખતમાં-મારા ખઝાન્ચી પાસેથી તે ચાળીસ દિરમ પણ મેળવશે.

પછી જે હાથ નીચેનો (અથવા ગરીબ) હોય-તેને દિરમોમાંનો એક ૩૬૨
કે જે દરેક દિરમ સાઠ દાંગનો થાય છે,

બલ્કે સાઠથી વધુ દશ દાંગનો થાય છે, તે મળશે. તેની ઉપરનું લખેલું તે મોટેથી વાંચે.

તે દિરમની એક બાજૂએ પાક યઝદાન કે જેનાથી આપણે ઉમેદવાર છિયે અને જેનાથી આપણે બીકમાં છિયે તેનું નામ છે.

દિરમની બીજી બાજૂએ અમારો આકાર, તાજ અને ચેહરો પાડેલો છે-અને લેખ છે કે 'અમારી મોહબતથી ઝમીન ફળદ્રુપ થયલી છે.'

આ સઘળાંની ગોઠવણ નવરોઝ ઉપર રાખેલી છે-જે વેળા બુઝાર્ગોની આંખો ભેટ સોગાદ વગેરે ઉપરજ ઠરેલી રહે છે.

નિર્દોષ લોકો ઉપર તેમજ જે કોઈ કે અમારાં તાજ તરફ વફાદારી ધરાવતા હોય તેઓ ઉપર ખોદાતાલા તરફની દોઆ હોજો!"

જ્યારે પાદશાહે તે નામા ઉપર મોહર કીધી-ત્યારે તે લશકરના સરદારો તરફ રવાના કર્યું

એક બુલંદ સેતારેનો, નામ શોધનારો અને બહાદુર સવાર-પોતાના હાથમાં પાદશાહનું તે નામું લઇને ત્યાં આવી લાગ્યો.

રફ્તને યઝ્દગેર્દ્ બતૂસ્ વ પઝીરહ્ શુદને માહૂએ સૂરી ઊરા.

વઝાન્ જાયગહ્ બર્ કશીદન્દ્ કૂસ
ઝે શહરે નેશાપૂર્ શુદ સૂએ તૂસ
ખબર્ યાફ્તત માહૂએ સૂરી કે શાહ્
બસૂએ દહેસ્તાન્ બર્ આમદ ઝે રાહ્
૩૬૩ પઝીરહ્ શુંદશ બા સેપાહી ગરાન્
હમહ્ નીઝહ્દારાનો જઉશન્ વરાન્
ચુ પયદા શુદ આન્ ફરૂરો અવરન્દે. શાહ્
હેરફૂશે બુઝોર્ગીઓ ચન્દીન્ સેપાહ્
પેયાદહ્ શુદ અઝ અસ્પ્ માહૂય ઝૂદ
શહનશાહ્રા બન્દગીહા નમૂદ
હમી રફ્ત નરૂમ અઝ બરે ખાક્ ગરૂમ
દો દીદહ્ પુર્ અઝ આબ્ કર્દહ્ ઝે શરૂમ
ઝમીનરા બેબૂસીદો બોર્દશ નમાઝ
હમી બૂદ પીશશ ઝમાની દરાઝ
સેપાહશ હમહ્ ખાન્દન્દ્ આફ્રીન્
યકાયક્ નેહાદન્દ સર્ બર્ ઝમીન્
ફરોખઝાદ ચૂન્ રૂએ માહૂ બેદીદ
સરાસર્ સેપાહશ રદહ્ બર્ કશીદ
ઝે માહૂએ સૂરી દેલશ ગશ્ત શાદ
બસ્ બર્ બસી પન્દહા કર્દ યાદ
કે ઈન્ શાહ્રા અઝ નેઝાદે કેયાન્
સેપોર્દમ બતૂ તા બબન્દી મેયાન્
નમાની કે બાદી બર્ ઊ બર્ જેહદ
વયા કસ સેપાસી બર્ બર્ નેહદ
૩૬૪ મરા રફ્ત બાયદ હમી સૂએ રય
નદાનમ કે કય બીનમ ઈન્ તાજે કય
કે ચૂન મન્ ફરાવાન્ બઆવરૂદગાહ્
શુદ અઝ જન્ગે ઈન્ નીઝહ્દારાન્ તબાહ્
ચુ રોસ્તમ બગીતી સવારી નબૂદ
ન ગૂશે ખેરદમન્દ હરૂગેઝ શુનૂદ
બદસ્તે યકી ઝાઘ સર્ કશ્તહ્ શુદ
બમા બર્ ચુનીન્ રૂઝ બર્ ગશ્તહ્ શુદ
કે યઝદાન્ વરા જાએ નીકાન્ દેહાદ
સેયહ્ ઝાઘરા જખ્મે પયકાન્ દેહાદ
બદૂ ગોફ્ત માહૂય કય પહ્લવાન્
મરા શાહ્ ચશ્મસ્તો રઉશન્ રવાન્
પઝીરોફ્તમ ‘ ઈન્ ઝીનહારે તોરા
સેપહ્રે તોરા શહ્રૂયારે તોરા
ફરોખઝાદે હોરૂમુઝદ અઝાન્ બારૂગાહ્
બેયામદ સુએ રય બફર્માને શાહ્
બરીન્ નીઝ્ ભુગ્ઝશ્ત ચન્દી સેપેહ્ર્
જુદા શુદ ઝે મગ્ઝે બદઅન્દીશ મેહ્ર્
નેયારસ્ત શુદ પીશ શાન્ કસ બજન્ગ્
કે બુદ યાર્ શાન્ ચર્ખે પીરૂઝ રન્ગ્

યઝદગેર્દનું તૂસ જવું અને માહૂએ સૂરીનું તેને એસ્તેકબાલ જવું.

પછી તે જગ્યાએથી નગારાં ઊંચકયાં-નિશાપૂર શેહરથી પાદશાહ તૂસ તરફ ગયો.

માહૂએ સૂરીને ખબર પડી કે પાદશાહ-તે રાહમાંથી અહીં દેહેસ્તાન તરફ આવ્યો છે,

ત્યારે તે પોતાના સઘળા ભાલાદાર અને બખ્તર પેહેરનારા સવારોનાં એક ભારી લશ્કર સાથ પાદશાહને સામો લેવા ગયો.

જ્યારે પાદશાહનો તે દબદબો, તખ્ત, બુઝોર્ગી ભર્યો ઝુંડો અને કેટલુંક લશ્કર દેખાયું,

ત્યારે માહૂય શેતાબ ઘોડા ઉપરથી પેયાદો થયો-અને તેણે શેહનશાહને પોતાની તાબેદારી દેખાડી.

તે શર્મિંદગીથી પોતાની બન્ને આંખો આંસુ ભરી કરી ધીરે ધીરે ત્યાંની ગર્મ બનેલી ખાક ઉપરથી ચાલવા લાગ્યો.

તેણે જમીનને ચુમ્બન કરી પાદશાહને નમન કીધું-અને તેની આગળ ઘણો વખત થોભી ગયો.

તેના સઘળાં લશ્કરે પણ તેની ઉપર દોઆ કીધી-અને એકેએક જણે સર ઝમીન ઉપર મૂકયાં.

જ્યારે ફરરોખઝાદે માહૂયને જોયો-ત્યારે તેનાં તમામ લશ્કરે સફ ખેંચી.

માહૂય સૂરીથી તેનું દિલ ખુશહાલ બન્યું-તેણે તેને ઘણીક શીખામણની વાતો કહી,

કે "આ કયાની અકલાદના પાદશાહને-મેં તને સોંપ્યો છે તેની આગળ તું કમર બાંધેલી રાખજે.

તું તેની ઉપર પવન પણ લાગવા દેતો ના-અથવા કોઈ તેની ઉપર કશો ઉપકાર કરે, તેમ પણ થવા દેતો ના.

મને તો રય તરફ જવું પડે છે-હું નથી જાણતો કે આ પાદશાહી તાજ હવે પાછું કયારે જોઈશ?

કારણકે તે લડાઈગાહમાં મારા જેવા ઘણાકો-આ ભાલાદાર અરોની લડાઇથી નાશ પામ્યા છે.

રૂસ્તમના જેવો દુન્યામાં એક પણ સવાર નહીં હતો-તેમજ તેના જેવો અકલમંદ શખ્સોના કાને પણ સાંભળ્યો નહીં હતો.

તે પણ એક કાગડા જેવાં માથાંવાળા સવારના હાથ ઉપર માર્યો ગયો-આપણી ઉપર દહાડો એવી રીતનો બરગશ્તે બન્યો છે,

કે ખોદાતાલા તેને નેક લોકોને લાયકનીજ જગ્વા આપજો-અને તે કાળા કાગડાને તીરનાં પયકાનનોજ ઝખ્મ આપજો,"

માહૂએ તેને કહ્યું કે "ઓ પેહલવાન!-આ પાદશાહ મારી આંખ અને રોશન જીવ જેવો છે.

આ તારી અમાનત, આ તારૂં વફાદારી ભર્યું આસ્માન અને આ તારો પાદશાહ મેં સ્વીકાર્યો છે."

હવે ફરરોખઝાદે હોરમઝદ તે દરબારમાંથી-પાદશાહના હોકમથી રય તરફ આવ્યો

એ ઉપર પણ ઘણોક વખત નીકળી ગયો-અને દુશ્મનોના મગઝમાંથી પણ મોહબ્બત નીકળીજ ગઈ.

કોઇ તેઓની સામે લડી શકયું નહીં-કારણકે પીરોઝા રંગનો આસ્માન તેઓનોજ મદદગાર હતો.

રોખે શાહે ઈરાન્ પુર્ આજાન્ગ્ શુદ
જ્ઝાન્ કારે દુશ્મન્ હેલશ તન્ગ્ શુદ
ચુ માહુય મર્ શાહુરા માન્દહ્ દીદ્
બબીકામી ઊ બખ્તરા રાન્દહ્ દીદ્
શેતાબાન્ હમી કર્દ્ તખ્ત આરૂઝુય
હેગરૂ શુદ્ બરાયો હેગરૂ શુદ્ બખૂય
તને ખીશ એકુથન્દ્ બીમારૂ કર્દ્
પરસ્તીદને શાહુ દુશ્વારૂ કર્દ્

ઈરાનના પાદશાહનો ચેહરો કરચલી ભરેલો બન્યો-અને દુશ્મનનાં ૩૬૫
તેવાં કામોથી તેનું દિલ તંગ થયું.

જ્યારે માહુએ પાદશાહને આજેજ થયલો જોયો-અને તેની મરજી વિરૂદ્ધ તેનાં નસીબને દૂર થયલું જોયું,

ત્યારે તે જલ્દીથી તેનું તખ્ત લેવાની ખાહેશ કરવા લાગ્યો-તેના સઘળા વિચારો અને ખાસિયતો બદલાઇજ ગઈ.

તેણે થોડોક વખત સુધી પોતાનાં શરીરને બીમાર કરી પાડયું-અને તે બહાને પાદશાહના ખિદમત મઊકૂફ કીધી.

બર્ અન્ગીખ્તને માહુએ સૂરી બીઝન્રા બજન્ગે યઝ્દગેર્દ્ વ ગુરીખ્તને યઝ્દગેર્દ્ વ પેન્હાન્ શુદન્ દર્ આસેયા.

માહુએ સૂરીનું બીઝનને યઝદગેર્દની લડાઈ માટે ઉસકેરવું અને યઝદગેર્દનું નાસવું અને ઘંટીનાં કારખાનામાં છૂપાઈ જવું.

યકી પહુલવાન્ બૂદ્ ગુરેતરૂદ્ કામ
નેજાદશ ઝે તર્ખાનો બીઝન્ બનામ
નેશસ્તશ બમર્ઝે સમર્કન્દ્ બૂદ્
દરાન્ મર્ઝ ચન્દીનશ પયવન્દ્ બૂદ્
ચુ માહુએ બદબખ્ત ખુદ્કામહ્ શુદ્
અઝ્ નઝ્દે બીઝન્ યકી નામહ્ શુદ્
કે અય પહુલવાન્ ઝાદએ બી ગઝન્દ્
યકી રઝ્મ પીશ આમદત્ સૂદ્મન્દ્
કે શાહે જહાન્ બી સેપાહ્ ઈદરસ્ત
નેશસ્તશ ઝે ગીતી બમરૂવ્ અન્દરસ્ત
ગરૂ આઈ સરો તાજો ગાહશ તોરાસ્ત
હમાન્ ગન્જો ચત્રો સેપાહશ તોરાસ્ત
ઝે કીને નેયાગાન્ બદેલ્ યાદ્ કુન્
બદીન્ તોખ્મહ્ બરૂ દાદ્ બીદાદ્ કુન્
ચુ બીઝન નેગહ્ કર્દ આન્ નામહ્ દીદ્
જહાન્ પીશે માહૂએ ખુદ્કામહ્ દીદ્
બદસ્તૂરૂ ગોફ્ત અય સરે રાસ્તાન્
ચે દારી બયાદ્ અન્દરીન્ દાસ્તાન્
બયારીએ માહુય ગરૂ મન્ સેપાહ્
બેરાનમ્ શવદ્ કારમ્ ઈદરૂ તબાહ્
બમન્ બરૂ કુનદ્ શાહ્ ચન્દીન્ ફેસૂસ
મરા બી મનેશ ખાનદો ચાપ્લૂસ
વગરૂનહ્ બગૂયન્દ્ કઝ બીમે ગરૂદ્
હમી તર્સદ્ અઝ્ રૂઝગારે નબરૂદ્
ચુનીન્ દાદ્ દસ્તૂરૂ પાસોખ બદૂય
કે અય શીરૂદેલ્ મર્દ પર્ખાશજૂય
અઝ્ ઈદરૂ તોરા નન્ગ્ બાયદ્ શદન્.
બયારીએ માહૂયો બાઝ આમદન્
બબરૂસામ્ ફર્માય તા બા સેપાહ્
બયારી શવદ્ સૂએ આન્ રઝ્મગાહ્

હવે એક મુરાદમંદ પેહલવાન હતો-તેની બુન્યાદ તર્ખાનથી હતી અને તેનું નામ બીઝન હતું.

તેનું રહેઠાણ સમરકંદના મુલકમાં હતું-તેજ મુલકમાં તેનું કેટલુંક કુટુંબ પણ હતું.

જ્યારે બદબખ્ત માહુય આપએખ્તયાર બન્યો-ત્યારે તેની તરફથી બીઝનની નઝદીક એક નામુ રવાના થયું,

કે "એ સુખવાસી પેહલવાનઝાદા!-તારે માટે એક ફાયદેમંદ લડાઇ આવી લાગી છે.

કારણકે દેશનો પાદશાહ યઝદગેર્દ વગર લશ્કરે અહીં આવેલો છે-પોતાના દેશમાંથી હાલ તેનું રહેઠાણ મર્વમાં છે.

માટે જો તું અત્રે આવે તો તેનું સર, તાજ અને તખ્ત તારૂંજ છે-તેમજ તેનો ખઝાનો, છત્ર અને લશ્કર પણ તારૂંજ છે

તારા નેયાગાનોનો કીનો તારાં દિલમાં યાદ કર-એ ખાન્દાન ઉપર ૩૬૬
ઇન્સાફને ગયર ઈન્સાફ બનાવ."

જ્યારે બીઝને નેગાહ કીધી અને તે નામુ જોયું અને જેહાન આપ એખ્તયાર માહુયની તાબેદાર બનેલી જોઇ,

ત્યારે વઝીરને કહ્યું કે "એ રાસ્ત લોકોના સરદાર!-તું એ બાબતમાં શું મત ધરાવે છે?

અગરજો હું એ માહુયની મદદમાં લશ્કર-આગળ ચલાઉં છું તો અહીં મારૂં કામ ખરાબ થાય છે.

પાદશાહ મને ઘણાક તાના મારશે-મને વગર અકલનો અને પતરાજી કરનારો કહેશે.

અગર તેમ નહીં તો આ લોકો કહેશે કે લડાઇની ધાસ્તીએ કરી-તે લડાઇના દહાડાથી બીહ જાય છે"

વઝીરે તેને એવો જવાબ દીધો કે "એ સિંહની હિમ્મતના લડાયક શખ્સ!

માહુયની મદદે અહીંથી જવું અને પાછું આવવું એ તારા મરતબાને છાજતું નથી.

તું બરસામને ફર્માવ કે જેથી લશ્કર લઈ-મદદને માટે તે લડાઈગાહ તરફ જાય.

બગોફ્તારે સૂરી શવી સૂએ જન્ગ
સગુફ્સારૂ ખાનહ તોરા મર્દે સન્ગ
૩૬૭ ચુનીન્ ગોફ્ત બીઝન્ કે ઈનસ્ત રાય
મરા ખુદ નબુઝ્બીદ બાયદ ઝે જાય
બબરસામ ફરમૂદ તા દહ હઝારૂ
નબર્દહ સવારાને ખન્જરૂ ગુઝારૂ
બમરૂવ આરદો સાઝે જન્ગ આવરદ
મગર શાહે ઈરાન બચન્ગ આવરદ
સેપાહ અઝ બોખારા ચુ પરરાન્ તઝરૂવ
બયક હફતહ આમદ બદાન્ શહરે મરૂવ
શબે તીરહ હન્ગામે બાન્ગે ખોરૂસ
અઝાન્ દશ્ત બરખાસ્ત આવાએ કૂસ
શહનશાહ અઝીન્ ખુદ કય આગાહ બૂદ
કે માહુય સૂરીશ બદ્ખાહ બૂદ
ખોરૂશી બર આમદ હમઅન્દર ઝમાન
સવારી બેયામદ સપીદહ દમાન
કે માહુય ગૂયદ કે આમદ સેપાહ
ઝે તુર્કાન્ ફુનૂન બર ચે રાયસ્ત શાહ
સેપહદારૂ ખાનસ્તો ફગફૂરે ચીન્
સેપહ રાન્ હમી બર નતાબદ ઝમીન્
બર આશોફ્તો જઉશન્ બેપૂશીદ શાહ
ફરાઝ આમદન્દ અઝ દો રૂયહ સેપાહ
૩૬૮ રદહ બર કશીદન્દો બર શુદ ખોરૂશ
સેપહદારે ઈરાન બર આમદ બજૂશ
બર આરાસ્ત બા મયમનહ મયસરહ
બજન્ગ અન્દર આમદ સેપહ યકસરહ
હમી બૂદ બા નીઝહ દર કલ્બગાહ
શુદ અઝ ગર્દે ગીતી સરાસર સેયાહ
ચુ નીરૂએ પર્ખાશે તુર્કાન્ બદીદ
બેઝદ દસ્તો તીગ્ અઝ મેયાન્ બર કશીદ
બપીશે સેપાહ અન્દર આમદ ચુ પીલ
ઝમીન્ શુદ બકેર્દારે દર્યાએ નીલ
ચુ અબ્રે ખોરૂશાન્ યકી હમ્લહ બોરૂદ
પસે પોશ્તે ઊ દર નમાન્દ ઈચ્ ગોરૂદ
હમહ પોશ્ત બર નામવર કાશ્તન્દ
મેયાને સવારાનશ બુગ્ઝાશ્તન્દ
ચુ બરગશ્ત માહુય શાહે જેહાન્
બેદાનેસ્ત નયરન્ગે ઊ દર નેહાન્
ચુનીન્ બૂદ માહુયરા રાયો રાહ
કે આયદ બદાન્ સાન્ ગેરેફ્તાર શાહ
શહનશાહ દર જન્ગ મર્દી નમૂદ
દલેરીઓ તુન્દીઓ ગર્દી નમૂદ
૩૬૯ બકલ્બ્ અન્દરૂન્ ચન્દ અઝીશાન્ બેકોશ્ત
ચુ બીચારહ તર ગશ્ત બેન્મૂદ પોશ્ત
ઝે તુર્કાન્ બસી દર પસે પોશ્તે ઊય
યકી કાબુલી તીગ્ દર મોશ્તે ઊય
હમી તાખ્ત હમચૂન સબે તીરહ બરૂફ
યકી આસેયા દીદ બર આબે ઝરૂફ
ફેરૂદ આમદ અઝ અસ્પ શાહે જેહાન્
ઝે બદ્ખાહ દર આસેયા શુદ નેહાન્

જો તું સૂરીના કહેવાથી લડાઇ કરવા જશે-તો મોટ્બાહાર શખ્સો તને કમીનો કહેશે."

બીઝને કહ્યું કે "એ બરાબર છે-મારે પોતાને અહીંથી જવું નહીં જોઇયે."

તેણે બરસામને ફરમાવ્યું કે "દશ હઝાર-ખંજર મારનારા બહાદુર સવારો,

મર્વમાં લઇ જાય અને લડાઈ કરે-અને ઈરાનના શાહને પણ પકડી લીયે."

આથી તેનું ઉડતાં લાવરી પક્ષીની માફકનું લશ્કર બોખારાથી ઉપડેલું-એક અઠવાડિયાંમાં મર્વ શેહરમાં આવ્યું.

સીઆહ રાતે મરઘાની બાંગને વખતે-તે મયદાનમાંથી નગારાંના આવાઝ નીકળ્યા.

શેહન્શાહ યઝદગેર્દને એવી ક્યાં ખબર હતી-કે "માહુએ સૂરી તેનો દુશ્મન બન્યો છે?"

તેવામાં એક પોકાર નીકળ્યો-અને સવાર પડતાં પાદશાહ આગળ એક સવાર આવી લાગ્યો,

કે "માહુય કહે છે કે તુર્કીઓનું લશ્કર આવ્યું છે માટે એ બાબત હવે પાદશાહનો શું વિચાર છે?

ખાન અને ફગફૂરે ચીન તે લશ્કરના સરદારો છે-અને ઝમીન પણ તેઓનાં લશ્કરનો બોજો ઊંચકી શક્તિ નથી"

એ સાંભળી પાદશાહ ગુસ્સે થયો અને બખ્તર પેહેર્યું-બન્ને તરફથી લશ્કર નઝદીક આવ્યું.

તેઓએ સફ સમારી અને લડાઈના પોકારો નીકળી રહ્યા-ઇરાનનો પાદશાહ જોશમાં આવ્યો

તેણે ડાબા, જમણી લશ્કરની તૈયારી કીધી-અને તમામ લશ્કર લડાઇમાં ઉતર્યું.

પાદશાહ પોતે હાથમાં નેઝો લઈ લશ્કરની વચ્ચોવચમાં ઉભો-લડાઈની ધૂળથી ગોયા તમામ દુન્યા સીઆહ થઇ ગઈ.

જ્યારે તેણે તુર્કીઓની લડાઇનું કૌવત જોયું-ત્યારે તલવાર ઉપર હાથ નાખી તેને મેયાનમાંથી બાહેર કાઢી.

અને હાથીની માફક લશ્કરની હરોલમાં ધસ્યો-ઝમીન નાઇલ નદીની માફક લોહી ભરી બની.

પાદશાહે પોકારતાં વાદળની મિસાલ એક હમ્લો કીધો-પણ તેની પીઠ પાછળ કોઈ પેહલવાન ઉભો રહ્યો નહીં હતો.

સઘળાઓએ તે નામવર ઉપર પીઠ ફેરવી-અને તેને દુશ્મનના સવારોની વચમાં છોડી દીધો.

જ્યારે માહુય પાછો ફર્યો ત્યારે દેશનો પાદશાહ-તેનું છૂપું કાવતરૂં સમજી ગયો.

માહુયનો વિચાર અને મતલબ તો એવીજ હતી-કે એવી રીતે પાદશાહ પકડાઇ જશે.

પણ શેહન્શાહે તો લડાઇમાં મર્દાનગી બતાવી-દિલાવરી, હિમ્મત અને બહાદુરીજ દેખાડી.

તેણે કલ્બગાહમાં દુશ્મનોમાંથી ઘણાકોને માર્યા-જ્યારે તે ઘણો લાચાર થયો ત્યારે પીઠ ફેરવી.

તુર્કીઓમાંથી ઘણાકો તેની પીઠ પાછળ લાગેલા હતા-પાદશાહના હાથમાં એક કાબુલી તલવાર હતી.

અંધારી રાતે તે વીજળીની ઝડપે દોડતો હતો તેવામાં ઝર્ક નદી આગળ અનાજ દળવાની એક ઘંટી બાંધેલી જોઇ.

દેશનો પાદશાહ ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતર્યો-અને દુશ્મનથી બચવા માટે તે કારખાનામાં છૂપાઇ ગયો.

સવારાન્ બેબેસ્તન્ નેહાદન્દ રૂય
હમહ્ વરૂદ્ અઝ્ ગસ્ત પુર્ ગોફ્તગૂય
અઝ્ બાઝ માન્દ અસ્પે ઝરીન્ લેગામ
હમાન્ ગોર્ઝો શમ્શીરે ઝરીન્ નેયામ
બજોસ્તનશ તુર્કાન્ ખોરૂશાન્ શુદન્દ
અઝાન્ અસ્પો આન્ સાઝ જૂશાન્ શુદન્દ
નેહાન્ શાહ દર્ ખાનએ આસેયા
નેશસ્ત અઝ્ બરે ખુશ્ક્ ઘખ્તી ગેયા
ચુનીનસ્ત રસ્મે સરાએ ફેરીબ્
ફરાઝશ બલન્દસ્તો પસ્તશ નેશીબ્
બદાનગહ કે બીદાર્ બુદ બખ્તે ઊય
બઅબ્ર્ કશીદી ફલક્ તખ્તે ઊય
કુનૂન આસેયાઇ બેયામદ્શ બહર્
કે શહદશ ફરાવાન્ ફેઝૂન્ દાદ ઝહર્
અગર્ બેખ્રદી દર્ જહાન્ દેલ મબન્દ
કે નાયદ બઅન્જામ અઝ્ જોઝ્ ગઝન્દ
બગાહે બેસૂદન્ ચુ મારાસ્ત નરમ
વલીકેન્ ગહે ઝહર્ દાદનશ ગરમ
ચે બન્દી દેલ અન્દર્ સરાએ ફેસૂસ
કે હરૂમાન્ બગૂશ આયદ આવાએ કૂસ
ખોરૂશી બર્ આયદ કે બર્ બન્દ રખ્ત
નબીની જોઝ્ અઝ્ તખ્તાએ ગૂર્ તખ્ત

દહાન્ નાયરીદહ દો દીદહ પુર્ આબ્
હમી બૂદ તા સર્ કશીદ આફ્તાબ્
કુશાદ આસેયાબાન્ દરે આસેયા
બપોશ્ત અન્દરશ બારે ઘખ્તી ગેયા
ફેરૂમાયઇ બૂદ ખુસરવ બનામ
ન ચીઝો ન હુશો ન નામો ન કામ
બુરે ખીશ અઝાન્ આસેયા સાખ્તી
બકારી દેગર્ ઝાન્ નપર્દાખ્તી
ગવી દીદ બરૂસાને સર્વે બલન્દ
નેશસ્તહ બર્ આન્ ખાક્ બર્ મુસ્તમન્દ
યકી અફસરી ખુસરવી બર્ સરશ
દેરફ્શાન્ ઝે દીબાએ રૂમી બરશ
દો ચશ્મે ગવઝ્નો બરો યાલે શીર્
નશુદ દીદહ અઝ્ દીદનશ હીચ સીર્
બપયકર્ યકી કફ્શે ઝરીન્ બપાય
ઝે ખૂશાબો ઝર્ આસ્તીને કબાય
નેગહ કરદ ખુસરવ બદુ ખીરહ માન્દ
બદાન્ ખીરગી નામે યઝદાન્ બેખાન્દ
બદુ ગોફ્ત કય મર્દે ખુરશીદ રૂય
બદીન્ આસેયા ચૂન્ રસીદી બેગૂય
ચે જાએ નેશસ્તે તો બૂદ આસેયા
પુર્ અઝ્ ગન્દમો ખાકો ચન્દીન્ ગેયા
ચે મર્દી બદીન્ બુર્ઝો ઇન્ ફરૂશો ચેહર્
કે ચૂન્ તુ ન બીનદ હમાના સેપેહર્
મરા ઇરાનેયાનમ્ બદુ ગોફ્ત શાહ
હઝીમત ગેરેફ્તમ ઝે તૂરાન્ સેપાહ

તે સવારોએ ત્યાં શોધ ચલાવવા માંડી-ચક્કીની જગ્યાએ પોંધાટ મચી ગયો.

પાદશાહનો સોનેરી લગામનો ઘોડો તેમજ ગોર્ઝ અને સોનેરી મેયાન સાથની તલવાર ત્યાંજ રહી ગયાં.

આથી તેને શોધવા માટે તુર્કીઓ પોકાર કરવા લાગ્યા-પેલો ઘોડો અને પેલો અસ્બાબ જોઈ જોશમાં આવ્યા.

પાદશાહ પેલાં ચક્કીવાળાં મકાનમાં થોડાંક સુક્કાં ઘાસ ઉપર છૂપાઈ બેઠો.

આ ફરેબી દુન્યાની રાહ રસ્મ એવીજ રીતની છે-તેની ચઢતી વધારે બુલંદ છે તેમજ તેની પડતી વધારે નીચી છે.

જે વખતે કે તેનું બખ્ત બીદાર હતું-તે વખતે આસ્માન તેનાં તખ્તને વાદળ સૂધી ઊંચે લઈ જતું હતું.

હાલ તો તેને નસીબે એક ઘંટી આવી-તેને મધ કરતાં ઝેહર વધારે આપ્યું. ૩૭૦

જો તું ડાહ્યો હોય તો દુન્યામાં દિલ ના બાંધતો-કારણકે તેનાથી શેવટે નુકસાન સિવાય બીજું કાંઇ મળશેજ નહીં.

પસવારતી વખતે તો તે સાપ જેવી નરમ છે-પણ ઝેહર આપતી વખતે તે ઘણી ગરમ થાય છે.

આ અફસોસ ભરેલી દુન્યામાં તું શા માટે દિલ બાંધે છે?-કારણકે તેમાંથી દર પળ તારા કાનમાં કુચ કરવાનાં નગારાંનો આવાઝ આવશે.

એવો આવાઝ સંભળાશે કે "દુન્યામાંથી ચાલી જવાની તૈયારી કર-આ દુન્યામાં લાશને નવાડવાનું પાટિયું અને દફનાવવાની જગ્યા સિવાય બીજું આસન તને મળશે નહીં.

સવારે આફતાબ નીકળ્યો ત્યાં સૂધી પાદશાહ ભૂખે પેટ અને આંસુ ભરી આંખ્યોએ ત્યાંજ રહ્યો.

હવે ઘંટીવાળાએ પોતાની ઘંટીનો દરવાજો ખોલ્યો-તેની પીઠ ઉપર એક નાનો ઘાસનો ભારો હતો.

તે ખુસરૂ નામનો એક કમીનો શખ્સ હતો-તેની પાસે કોઇ ચીઝ કે અકલ, નામના અને કીર્ત્તિ હતી નહીં.

તે આ ઘંટીથીજ પોતાનુ ગુજરાન કરતો હતો-ઘંટી છોડી કોઈ બીજા કામમાં મશગૂલ થતો હતો નહીં.

ત્યાં તેણે એક બુલંદ સરોવરની મિસાલનો એક પેહલવાન જોયો-જે લાચાર થઇ ખાક ઉપર બેઠેલો હતો.

તેનાં માથા ઉપર એક પાદશાહી તાજ હતું-તેની છાતી રૂમી રેશમી ૩૭૧
કપડાંથી ઝળકતી હતી.

બન્ને આંખો સાબર જેવી ચળકતી અને છાતી તથા ગર્દન સિંહ જેવી ફરાખ હતી-ગોયા આંખો તેને જોવાથી જરા પણ ધરાતીજ નહીં હતી.

તેના પગમાં ચીતાર સાથનો સોનેરી જોડો હતો-ડગલાની બાંય ઉપર સોના અને કીમતી મોતીનો જડાવ હતો.

ખુસરૂએ નઝર કીધી અને તેને જોઈ અજબ થયો-તેવી અચરતીમાં તેણે યઝદાનનું નામ લીધું.

તે બોલ્યો કે "ઓ ખુરશીદને ચેહરેના શખ્સ!-આ ઘંટીમાં કેમ આવી પહોંચ્યો તે કહે?

શું આ ઘઉં, ધૂળ અને ઘાસથી ભરેલી ચક્કી તારે બેસવા લાયકની જગ્યા છે?

આવાં બુલંદ કદનો, આવા દબદબાનો અને આવા ચેહરાનો તું કોણ શખ્સ છે?-ખચીત કે તારા જેવો મર્દ આસ્માનબી જોશે નહીં."

પાદશાહે તેને કહ્યું કે "હું એક ઇરાની છું-અને મેં તુરાની લશ્કરથી શિકસ્ત ખાધી છે."

બદૂ આસેયાબાન્ બતશ્વીર્ ગોફ્ત
કે જોય બીનવાઇ મરા નીસ્ત જોફ્ત
અગર્ નાને કશકીનત્ આયદ બકાર્
વઝીન્ નાસઝા તર્રએ જૂયબાર્
૩૭૨ બેયારમ જોય ઈન્ નીસ્ત ચીઝી કે હસ્ત
ખોરશાન્ ખુવદ મર્દુમે તન્ગ્ દસ્ત
બસેહ્ રૂઝ શાહે જહાન્રા ઝે રઝમ
નબુદ હીચ પર્દાઝેશે ખાબો બઝમ
બદૂ ગોફ્ત શાહ્ આન્ચે દારી બેયાર્
ખુરેશ નીઝ બા બર્સમ આયદ બકાર્
બેશુદ મર્દ બી માયએ બદનેઝાદ
બરશ તર્રઝો નાને કશકીન્ નેહાદ
બબર્સમ શેતાબીદો આમદ બરાહ્
બજાઇ કે બૂદ અન્દરાન્ બાઝ્ ગાહ્
બરે મેહ્તરે ઝર્ક્ શુદ ઝાન્ કનાર્
કે બર્સમ ચકી જૂ કુનદ ખાસ્તાર્
બદર્ સૂ ફેરેસ્તાદ માહુય કસ
ઝે ગીતી હમી શાહ્રા જોસ્તો બસ
અઝીન્ આસેયાબાન્ બેપુર્સીદ મેહ્
કે બર્સમ કેરા ખાહી અય રૂઝબેહ્
બદૂ ગોફ્ત ખુસ્રવ કે દર્ આસેયા
નેશસ્તસ્ત કુન્દાવરી બર્ ગેયા
બબાલા બકેર્દારે સર્વે સહી
બદીદાર્ ખુરૂશીદ બા ફર્રહી
૩૭૩ દો અબ્રૂ કમાનો દો નર્ગેસ દેઝમ
દહાન્ પુર્ ઝે બાદો રવાન્ પુર્ ઝે ઘમ
ચકી કોહ્નહ્ ખાની નેહાદમશ પીશ
બર્ નાને કશકીન્ સઝાવારે ખીશ
બબર્સમ હમી બાઝ્ ખાહદ ગેરેફ્ત
સઝદ ગર્ બેમાની અઝ્ દર્ શેગેફ્ત
બદૂ ગોફ્ત મેહ્તર્ કઝ ઈદર્ બેપૂય
ચુનીન્ હમ બમાહૂએ સૂરી બેગૂય
નબાયદ કે આન્ બદનેઝાદે પલીદ
શુ ઇન્ બેશનવદ ગઉહર્ આરદ પદીદ
સબુક્ મેહ્તર્ ઊરા બમર્દી સેપોરદ
સઝાવાર્ તા પીશે માહુય બોર્દ
બેપુર્સીદ માહુય ઝીન્ ચારહ્જૂય
કે બર્સમ કેરા ખાસ્તી રાસ્ત ગૂય
ચુનીન્ દાદ પાસોખ બદૂ તર્સગાર્
કે મન્ બાર્ કર્દમ હમી ખાસ્તાર્
દરે આસેયારા કુશાદમ બખશ્મ
ચુનાન્ દાન્ કે ખુરૂશીદ આમદ બચશ્મ
દો નર્ગેસ ચુ્નર્ આહૂ અન્દર્ હેરાસ
દો ગીસૂ ચુ અઝ શબ્ ગુઝશ્તહ્ સે પાસ
૩૭૪ હમી બૂએ મુશ્ક્ આયદ અઝ્ મૂએ ઊય
હમી ઝીએ તાજ્ આયદ અઝ રૂએ ઊય
હરાન કસ કે ઊ ફર્રે યઝદાન્ નદીદ
બેબાયદ ગેરેફ્ત આસેયારા કલીદ
પુર્ અઝ ગઉહરે ના બેસૂદ અફસરશ
દુરેખ્શાન ઝે દીબાએ રૂમી બરશ

ત્યારે ઘંટીવાળો ગંભરાનો પડી બોલ્યો કે "હું લદ્દન મુફલેસ છું.

જો તને જવની રોટલી અને આ નાચીઝ ભાજી કામ લાગે,

તો હું લઇ આવું એ સિવાય બીજું કશું નથી–તંગદસ્ત માણસ તો ગરીબાઇની ફર્યાદ કરતોજ રહે છે."

હવે દેશના પાદશાહને લડાઇને લીધે ત્રણ દહાડા સુધી–કશો પણ અયશઆરામ કે ખાવું પીવું મળ્યું હતું નહીં.

જેથી પાદશાહે તેને કહ્યું કે "જે કાંઇ તારી પાસ હોય તે લાવ–પણ તે ખાનું બર્સમ સાથેજ કામ લાગશે."

તે બૂરી બુન્યાદના કમોના શખ્સે તેની નઝદીક જવની રોટલી અને ભાજી મૂકી.

જ્યાં એક બાજ ધરવાની જગ્યા હતી તે તરફ–બર્સમ લાવવા માટે તે દોડયો.

નદી કિનારેથી તે ઝર્કના દસ્તૂર આગળ ગયો કે તેની પાસેથી બર્સમ માગી લાવે.

હવે પેલીગમ માહુય ચો તરફ માણસો મોકલી–દુન્યામાં કેથેથી પણ બસ તે પાદશાહની શોધ કરવા લાગ્યો.

પેલા દસ્તૂરે ઘંટીવાળાને પૂછયું–કે "ઓ નેકબખ્ત !–તું બર્સમ કોણને માટે માગે છે?"

ખુસરૂએ તેને કહ્યું કે "મારી ઘંટીમાં–એક પેહલવાન ઘાસ ઉપર બેઠો છે.

જે કદમાં સીધાં સરોવર જેવો છે–ચેહરામાં ઝળકાટ સાથનો એક ખુરશીદજ છે.

બન્ને ભવાં કમાન જેવાં અને બન્ને આંખો દિલગીરી ભરેલી–મોઢું હાય અફસોસથી ભરેલુ અને તેનો જીવ ગમથી ભરેલો છે.

મેં તેની આગળ પોતાની લાયકાત પ્રમાણે એક જૂનુ દસ્તરખાન અને તે ઉપર જવની રોટી મૂકી.

પણ તે તો બર્સમ સાથની બાજ ધરવા માગે છે–તે માટે જો તું તેનાથી અજબ થાય તો તે વાજબી છે."

પેલા દસ્તૂરે તેને કહ્યું કે "તું અહીંથી દોડ–અને એજ પ્રમાણે માહૂએ સૂરીને કહે.

એવું નહીં બનવું જોઇયે કે તે બૂરી બુન્યાદનો પલીદ–જ્યારે આ સાંભળે ત્યારે પોતાની બુન્યાદ ઝાહેર કરે (યાને છટકી જાય)."

પછી તુરત તે ઝર્કના દસ્તૂરે તેને એક માણસને સોંપી આપ્યો–જેને તે ઘટતી રીતે માહૂયની નઝદીક લઈ ગયો.

માહૂએ પેલા એલાજ શોધનાર શખ્સથી પૂછપરછ કીધી–કે "તું સાચું બોલ બર્સમ કોણને માટે માગતો હતો?"

તે બીકણ શખ્સે એવો જવાબ દીધો કે "હું અંદર દાખેલ થવા ચાહતો હતો,

અને તે માટે ગીરનીનો દરવાઝો મેં જોરાથી ઉઘાડી નાખ્યો–કે તુરતજ મારી નઝરે ગોયા એક ખુરશીદ દેખાયો

જેની બન્ને આંખો એક બીધેલાં હરણ જેવી છે–તેનાં ઝુલ્ફાં ત્રણ પોહોર ગુઝરેલી રાત જેવાં કાળાં છે.

તેના બાલમાંથી કસ્તુરીની ખુશબો આવે છે–તેના ચેહરા ઉપરથી તાજનીજ રઉનક ઝળકે છે.

જે કોઇ શખ્સે કે પાક યઝદાનનું ખોરેહ નહીં જોયું હોય–તેણે આ મારી ઘટીની કૂચી લઈ તેને જોવો જોઇયે.

તેનું તાજ કીમતી ગોહરોથી ભરેલું છે–તેની છાતી રૂમી રેશમી કપડાંથી ઝળકતી છે.

ચુ ખુર્શીદ ગશ્તસ્ત અઝ્ આસેયા
ખુરેશ્ નાને કશ્કીન્ નેશાસ્તન્ ગેયા
બહારીસ્ત બૂઈ દર્ અન્દર્ બેહેસ્ત
બબાગ્રાએ ઊ સરૂવ હેકુકાન્ નકેશ્ત

સઘળી ઘંટી તેનાથી ખુરશેદની મિસાલ રોશન થઇ છે-જવની રોટલી તેનો ખોરાક થયલો છે અને તેની બેઠક ઘાસ ઉપર છે.

તું કહે ગેયા તે બેહેસ્તમાંનો એક ખીલેલો બહારજ છે-તેનાં કદનાં જેવું સરોવરનું ઝાડ પણ કોઇ ખેડુતે રોપ્યું નથી."

ફેરેસ્તાદને માહૂએ સૂરી આસેયા-બાન્રા બકોશતને યઝ્દગેર્દ વ પન્દે મૂબેદાન્ દર્ બારએ બાઝ્-દાશતને ઊ અઝ્ કોશતનશ્.

માહૂએ સૂરીએ ઘંટીવાળાને યઝદગેર્દને મારી નાખવા માટે મોકલવો અને તેને મારી નાખવાથી દૂર રહેવા માટે તેના વઝીરોએ તેને શીખામણ આપવી.

ચુ માહુય હેશ્રા બર્ આવરૂદ ગેરૂહ
બેદાનેસ્ત કૂ નીસ્ત જોઝ્ યઝ્દગેરૂદ
બદૂ ગોફ્ત બેશતાબ્ અઝીન્ અન્જુમન
હમ અકનૂન જુદા કુન સરશરા ઝે તન્
વગરનહ હમ અકનૂન બેબુરૂરમ સરત
નમાનમ કસી ઝેન્દહ અઝ્ ગઉહરત
શનીદન્દ અઝ્ ઈન્ સખુન મેહતરાન્
બુઝોર્ગાને બીદારો કુન્દાવરાન્
હમહ અન્જુમન ગશ્ત ઝ્ પુર્ ઝે ખશ્મ
ઝબાન્ પુર્ ઝે ગોફતારો પુર્ આબ્ ચશ્મ
યકી મૂબેદી બૂદ શાહૂય નામ
બજાન્ અઝ્ ખેરદ બર્ નેહાદહ લગામ
બમાહુય ગોફ્ત અય બદ્અન્દીશ મરૂદ
ચેરા દીવ્ ચશ્મે તોરા ખીરહ કરૂદ
ચુનાન્ દાન્ કે શાહીઓ પયગમ્બરી
દો ગઉહર બુવદ દર્ યક્ અન્ગુશ્તરી
અઝીન્ દૂ યકીરા હમી બેશ્કની
રવાનો ખેરદરા બપાય અફ્ગની
નેગર્ તા ચે ગૂઈ બેપરહીઝ અઝીન્
મશવ્ બદ્ગુમાન્ બર્ જહાન આફરીન્
ચુ બેઆસ્તીન્ અઝીન્ બર્ તો આયદ ગઝન્દ
બકર્ઝન્દ માની યકી કેશ્તમન્દ
કે બારશ્ કબસ્ત આયદો બરગ્ ખૂન્
બઝૂદી સરે ખીશ્ બીની નેગૂન્
બઝૂદી સરે ખીશ્ બીની નેગૂન
અઝ્ ઝૂનહ શવદ ઝીન્ સેપસ્ ઝેશ્તે તૂ
પેસર્ બેદરવદ દર્ જહાન કેશ્તે તૂ
હમી દીને યઝ્દાન્ શવદ્ ઝીન્ તબાહ
હમી બર્ તો નફ્રીન્ કુનદ તાજો ગાહ
યકી દીનવર્ બૂદ યઝ્દાન્ પરસ્ત
કે હર્ગેઝ્ નબોર્દી બબીદાદ દસ્ત
કે હોરમુઝદે ખરરાદ બુદ નામે ઊય
બદીન્ અન્દરૂન્ બુદ આરામે ઊય
બમાહુય ગોફ્ત અય સેતમગારહ મરૂદ
ઝુનીન્ અઝ્ દરે પાક્ યઝ્દાન્ મગરૂદ

જ્યારે માહૂએ બરાબર વિચાર કર્યો-ત્યારે તે સમજી ગયો કે તે યઝદગેર્દ સિવાય બીજો કોઇજ નથી.

આથી માહૂએ તેને કહ્યું કે "તું અહીંથી તુરત દોડ-અને હમણાજ તેનાં શરીર ઉપરથી તેનું સર જુદું કરી નાખ.

નહીં તો હું હમણાજ તારૂં સર કાપી નાખીશ-અને તારાં ખાન્દાન-માંથી કોઇને જીવતા રાખીશ નહીં."

જ્યારે સરદારો, હુશયાર બુઝોર્ગો અને પેહલવાનોએ તેનાથી એવી રીતના સખુનો સાંભળ્યા,

ત્યારે સઘળી અન્જુમન તેની ઉપર ગુસ્સે બની-તેઓની ઝબાન ધુત્-ચાર ભરેલી અને આંખો આંસુ ભરેલી થઈ.

તેઓમાં એક શાહૂય નમનો વઝીર હતો-જેણે પોતાના જાન ઉપર ૩૭૫
ડહાપણનીજ લગામ મૂકેલી હતી.

તેણે માહૂયને કહ્યું કે "ઓ બદ વિચારના શખ્સ!-એહરેમને તારી આંખ શા માટે આંધળી બનાવી છે?

તું જાણ કે એક પાદશાહી અને એક પયગમ્બરી-એ એકજ વીંટીમાં જડેલાં બે ઉમદા ગોહરો છે.

એ બેમાંથી જો એકને પણ તું તોડી કાઢે-તો તું પોતાના જીવનો અને અકલનોજ નાશ કરે છે.

ધ્યાન પુગાડ, કે તું શું બોલે છે? એ કામથી હજી પણ દૂર રહે-ખોદાતાલા ઉપરજ બદગુમાન ના બન.

એમ કીધાથી પહેલાં તો તારી ઉપરજ આફત પડશે-પછી તું પોતાના ફર્ઝંદો માટે એવું એક ખેતર છોડી જશે,

કે જેનાં ફળ ઝેહર લાગશે અને પાહડાં લોહી બનશે-તું તુરતજ પોતાનું સર ઊંધું પડેલું જોશે.

ત્યાર પછી તારી બૂરાઈ ખુલ્લી થશે-આ દુન્યામાં તેં વાવેલાં કડવાં ફળો તારા ફર્ઝંદને કાપવાં પડશે (યાને તેને ચાખવાં પડશે).

એમ કરવાથી યઝદાનની દીન ખરાબ થાય છે-તેમજ તાજ અને તખ્ત તારી ઉપર લઆનત નાખતાં બને છે."

બીજો એક દીનદાર યઝદાન પરસ્ત વઝીર કે જેણે કદીબી કોઈ ઉપર ઝુલમનો દસ્ત લમ્બાવ્યો હતો નહીં,

કે જેનું નામ ખરરાદનો બેટો હોરમઝદ હતું-અને જેનો અયશ ૩૭૬
આરામ દીનધર્મમાંજ સમાયલો હતો,

તેણે માહૂયને કહ્યું કે "ઓ ઝુલમગાર શખ્સ!-તું એમ પાક યઝ-દાનના બાર આગળથી પાછો ના ફર.

હમી તીરહ બીનમ દેહો હુરી તૂ
હમી ગૂરૂ બીનમ બઆધૂરી તૂ
તનૂમન્દ બીમગ્ઝીઓ જાન્ નેઝાર્
હમી દૂદે આતેશ કુની ખાસ્તાર્
તોરા ઝીન્ જહાન્ સર્ઝનેશ બીનમ આઝ
બબર્ગશ્તનત રન્જો ગર્મો ગોદાઝ
કુનૂન્ મેન્દગાનીત નાખશ બુવદ
ચુ રફ્તી નેશસ્તત દરૂ આતશ બુવદ
નેશસ્ત ઊઓ શાહરૂય બરૂપાય ખાસ્ત
બમાહૂય ગોફ્ત ઈન્ દેલીરી ચેરાસ્ત
શહનશાહ રાં કારૂઝાર આમદી
ઝે ખાકાનો. ફગફૂર યાર આમદી
અઝીન્ તોખ્મહ બીકસ બસી યાફ્તન્દ
કે હરગેઝ બકોશતનશ નેશતાફ્તન્દ
તો ગર બન્દઈ ખૂને શાહાન્ મરીઝ
કે નફ્રીન્ બુવદ બર તો તા રસ્તખીઝ
૩૭૭ બગોફ્તીનો બન્શસ્ત ગેર્યાન્ બર્દદ
પુર અઝ ખૂન દેલો ચશ્મ પુર આબે ઝર્દ
ચુ બન્શસ્ત ગેર્યાન્ બશુદ મેહરનૂશ
પુર અઝ દર્દો બા નાલહો બા ખોરૂશ
બમાહૂય ગોફ્ત અય બદે બદનેઝાદ
કે નહ રાએ ફર્જામ દારી ન દાદ
ઝે ખૂને કયાન્ શરૂમ દારદ નહન્ગ્
વગર કોશતહ યાબદ નદરદ પલન્ગ્
અયા બદતર અઝ દદ બમેહરો બખૂય
હમી તાજે શાહ આયદત આરઝૂય
ચુ બર દસ્તે ઝહહાક જમ કશતહ શુદ
એ માયહ સેપેહર અન્દરાન્ ગશતહ શુદ
ચુ ઝહહાક બેગ્રીફ્ત રૂએ ઝમીન્
પદીદ આમદ અન્દર જહાન્ આત્બીન્
બેઝાદ આફ્રીદૂને ફરૂદોખ નેઝાદ
જહાન્રા યકી દીગર આમદ નેહાદ
શનીદી કે ઝહહાકે બીદાદગર
એ આવરદ અઝાન્ ખીશતન્રા બસર
બરૂ સાલ બુગ્ઝશ્ત બીશ અઝ હઝાર
બફર્જામે કાર આમદશ ખાસ્તાર્
૩૭૮ વદીગર ચુ તૂર આન્ સરફ્રાઝ મર્દ
કુજા આઝે ઈરાન્ વરા રન્જહ કર્દ
બખીરહ બેકોશત ઇરજે પાકરા
કે બખ્શાયેશ આમદ બદ ખાકરા
ફેરેસ્તાદ નઝદે ફરીદૂને ગોર્દ
જહાન્રા સરાસર બઅન્દુહ સેપોર્દ
મેનૂચહર અઝાન્ તોખ્મહ આમદ પદીદ
શુદ આન્ બન્દહારા સરાસર કલીદ
સેદીગર સેયાવુશ ઝે તોખ્મે કેયાન્
કમર બસ્ત બી આરઝૂ બર મેયાન્
બગોફ્તારે ગર્સીવઝ અફ્રાસેયાબ્
બેશોસ્ત અઝ રવાનો ખેરદ શર્મો આબ્
ચુનાન્ શાહઝાદહ જવાન્રા બેકોશ્ત
અઝીરા જહાન્ ગશ્ત બા ઊ દુરોશ્ત

હું તારૂં અંતઃકરણ અને ડહાપણ સીઆહ બનેલું જોઉં છું-તારી બગલમાં હું તારીજ ઘોર જોઉં છું.

તું બિલ્કુલજ શેર્મ વગરનો અને દુઃખી જીવનો છે-તું આતશના ધૂમાડાનોજ તલબગાર બને છે.

આ જેહાનમાં તારો લોભ તને મારશે-અને જ્યારે આ જેહાનથી તું પાછો ચાલતો થશે ત્યારે તને દુઃખ અને બળાપો મળશે.

હવે પછી તારી ઝિંદગાની નાખુશ બનશે-અને જ્યારે તું મરી જશે ત્યારે તારી જગ્યા દોઝખમાં થશે."

તે બેઠો અને શેહરૂય ઉભો થયો-તેણે માહૂયને કહ્યું કે "આ દલેરી શા માટે કરે છે?

શેહન્શાહને માથે લડાઇ આવી છે-ખાકાન અને ફગફૂરની મદદ માગી છે.

આ ખાન્દાનમાંના ઘણાકો ઉપર આફતો આવેલી લોકોએ જોઈ છે-પણ હરગેઝ કોઈએ તેને કતલ કરવાની ઉતાવળ કીધી નથી.

અગરજો તું ખોદાનો બંદોઝ છે તો પાદશાહોનુ ખૂન ના રેડ-નહીં તો તારી ઉપર રસ્તાખેઝ સુધી લઅનત રહી જશે."

તે એટલું બોલ્યો અને દુઃખથી રડતો રડતો બેસી ગયો-તેનું દિલ ખૂન ભરેલું અને આંખ પીળાં આંસુ ભરેલી હતી.

જ્યારે તે રડતો બેઠો, ત્યારે મેહરનૂશ-ફર્યાદ અને પોકાર સાથ દર્દથી ભરેલો ઉઠયો.

તેણે માહૂયને કહ્યું કે "ઓ-બૂરી બુન્યાદના બૂરા શખ્સ!-તું શેવટ માટેનો વિચાર કે ઈન્સાફ ધરાવતોજ નથી.

પાદશાહોનું ખૂન કરતાં મગરમચ્છ પણ શરમાય છે-અગરજો કોઈ મુએલું માણસ એક ચિત્તો વાઘ મેળવે છે, તો તે તેને ફાંસતો નથી.

ઓ ફાડીખાનારાં જાનવરો કરતાં પણ મોહબ્બત અને ખાસીયતમાં વધારે બૂરા શખ્સ!-તને શાહનું તાજ લેવાની અભિલાષા થઈ છે.

જ્યારે પાદશાહ જમશીદ ઝહહાકના હાથ ઉપર માર્યો ગયો-ત્યારે આસ્માન તેની મુરાદ માફક કેટલોક ફર્યો હતો,

પણ જ્યારે તમામ મુલક ઝહહાકે હાથ કર્યો-ત્યારે દુન્યામાં આત્બીન પયદા થયો.

અને તેનાથી મુબારક બુન્યાદના ફરીદૂને જન્મ લીધો-આ દુન્યાને માટે એક નવીજ બુન્યાદ ઝાહેર આવી.

તેં સાંભળ્યું તો હશે કે ઝુલ્મગાર ઝહહાક તેમ કર્યાથી પોતાનું શેવટ કેવું લાવ્યો?

હઝાર કરતાં વધારે વર્ષ તેની ઉપર પસાર થયાં-પણ શેવટે તેનો કીનાનો માગનારો આવી લાગ્યો.

બીજું. પેલો તૂર જેવો સરફરાઝ મર્દ-કે જેને ઈરાનના લોભે દુઃખી કીધો,

તેણે ખોટી રીતે પાક એરચને માર્યો-કે જેની ઉપર ખાક વટીકને દયા આવી.

પછી તેને પેહલવાન ફરીદૂનની નઝદીક મોકલી આપ્યો-અને તમામ જેહાનને ગમમાં ગિરેફતાર કીધી.

તેના તોખ્મથી મીનોચેહર પયદા થયો-અને તે સઘળી મુશ્કેલીની ચાવી હાથ લાગી.

ત્રીજું. કયાની તોખ્મના સિયાવક્ષે-લાચારીએ લડાઇનો કમરબંદ પોતાની કમર ઉપર બાંધ્યો.

અને ગર્સીવઝના કહેવા ઉપરથી અફ્રાસિયાબે-પોતાના જીવ અને અકલમાંથી શર્મ અને આબરૂ ધોઈ નાખીને,

એવા જવાન શાહઝાદાને મારી નાખ્યો-એ સબબથી જેહાન તેની સાથ સખ્ત થઇ.

જહાન્દાર્ કયખુસ્રવ્ અઝ્ પોશ્તે ઊય
બેયામદ્ જહાન્ કરૂદ્ પુર્ ગોફ્તગૂય
નેયારા બખન્જર્ બદ્ નીમ કરૂદ્
સરે કીનહુન્જૂયાન્ પુર્ અઝ્ બીમ કરૂદ્
ચહારોમ સખુન્ કીને અર્જાસ્પ બૂદ્
કે રીઝન્દએ ખૂને લોહ્રાસ્પ બૂદ્
ચુ એસ્ફન્દેયાર્ અન્દર્ આમદ્ બજન્ગ્
ઝે કીનહ્ નદાદશ ઝમાની દેરન્ગ્
બપન્જુમ સખુન્ કીને એસ્ફન્દેયાર્
કે રોસ્તમ મર્ ઊરા ગહે કાર્ઝાર્
બેકોશ્તો સર્ આમદ્ બરૂ નીઝ્ રૂઝ્
હમાન્ રફ્ત આન્ ગોર્દે ગીતી ફેરૂઝ્
સરન્જામ બેન્ગર્ કે બહુમન્ ચે કરૂદ્
ઝે પૂરે તહમ્તન્ બર્ આવરૂદ્ ગરૂદ્
શશુમ કીને પીરૂઝ્ શાહે બલન્દ્
કે અઝ્ ખુશનવાઝ્ આમદ્ ઊરા ગઝન્દ્
કમર્ બસ્ત બર્ કીને ઊ સૂફરાય
સરે ખીશતન્ અન્દર્ આમદ્ બપાય
બહફ્તુમ સખુન્ કીને હોરમુઝદ્ શાહ્
ચુ પર્વીઝ્ શુદ્ બા દેલો દસ્તગાહ્
બબન્દૂયો ગોસ્તહુમ કરૂદ્ આન્ ચે કરૂદ્
નેયાસાયદ્ ઈન્ ચર્ખે ગરદૂન ઝે ગરૂદ્
ઝે કેર્દારે ઈશાન્ નકરૂદ્ ઈચ યાદ્
ચુ ખૂને પેદર્ બૂદો મેહરે નેઝાદ્

ચુ દસ્તૂર્ શુદ્ જાને ઈશાન્ બેબોરૂદ્
દરે કીનહ્રા ખાર્ નતવાન્ શુમોરૂદ્
તોરા ઝૂદ્ આયદ્ ચુનીન્ રૂઝગાર્
બેપીચી અઝ્ અન્દીશએ નાબકાર્
તો ઝીન્ હર્ચે કારી પેસર્ બેદ્રવદ્
ઝમાનહ્ ઝમાની ઝે કીન્ નુઘનવદ્
બેપરહીઝ્ અઝીન્ ગન્જે આરાસ્તહ્
અઝીન્ સુર્દુરી તાજો ઇન્ ખાસ્તહ્
હમી સર્ બેપીચી બગોફ્તારે દીવ્
બેબુર્રી દલ્ અઝ્ રાહે ગયહાન્ ખેદીવ્
બચીઝી કે બર્ તૂ નઝીબદ્ હમી
નદાની કે દીવત ફેરીબદ્ હમી
બઆતેશ તનો જાને ખુદરા મસૂઝ્
મકુન્ તીરહ્ ઈન્ તાજે ગીતી ફેરૂઝ્
સેપાહે પરાગન્દહ્રા ગેરૂદ્ કુન્
તો ઝીન્ સાન્ કે ગોફ્તી બેગર્દાન્ સખુન્
અઝ્ ઈદર્ બપૂઝેશ બરે શાહ્ રવ્
ચુ બીની વરા બન્દગી સાઝ્ નવ્
વઝાન્ જાયગહ્ જન્ગે દુશ્મન્ બેસાય્
ઝે રાયે ઝે પૂઝેશ મેયાસાય હીચ્
કઝીન્ બદ્ નેશાને દો ગીતી શવી
ચુ ગોફ્તારે દાનન્દગાન્ નશનવી
ચુ કારી કે એમરૂઝ્ બાયદ્ત કરૂદ્
બફર્દા શવદ્ ઝૂ બર્ આરન્દ્ ગરૂદ્

તે સિયાવક્ષની પીઠથી પાદશાહ કયખુસરૂ-પયદા થયો અને તેણે સઘળી જેહાન ચર્ચા ભરેલી કીધી.

તેણે ખંજરથી પોતાના મમાવાના બે ટૂકડા કીધા-અને કીનાખોરોનાં સર ધાસ્તી ભરેલાં બનાવ્યાં.

ચોથી વાત અર્જાસ્પ કે જેણે લોહરાસ્પનું ખૂન કીધું હતું, તેના કીનાની છે.

જ્યારે અસ્ફંદિયાર લડાઈમાં ઉતર્યો-ત્યારે તેણે તેની ઉપર કીનો ૩૭૯
લેવામાં જરાબી ઢીલ થવા નહીં દીધી.

પાંચમી વાત અસ્ફંદિયારના કીનાની-કે લડાઇમાં રૂસ્તમે તેને

મારી નાખ્યો અને તેનો વખત્અી પુરો થયો-તે દુન્યાને રોશન કરનારો પેહલવાન રૂસ્તમ પણ મરણ પામ્યો.

અને તું જો કે શેવટે બહમને શું કીધું?-તેણે પોતાના બાપના કીનામાં રૂસ્તમના છોકરાની ગર્દ કાઢી નાખી.

છઠ્ઠી વાત મોટા પાદશાહ પીરૂઝની છે-કે ખુશનવાઝને હાથથી તેની ઉપર આફત આવી પડી.

તેના કીનામાં સૂફરાએ કમર બાંધી-અને તે ખુશનવાઝનું પોતાનું સર તેના પગ નીચે આવ્યું.

સાતમી વાત પાદશાહ હોરમઝદના કીનાની છે-જ્યારે ખુસરૂ પર્વીઝ હિમ્મતવાન અને દરેક બાબતમાં શક્તિમાન બન્યો,

ત્યારે તેણે બંદૂય અને ગોસ્તહમ સાથે જે કરવું જોઇયે તેજ કીધું-આ ફરતું આસ્માન પોતાની ગર્દેશથી અટકતુંજ નથી.

જ્યારે તેને તો પોતાના બાપનાં ખૂન સાથ અને ખાન્દાનની મોહબ્બત સાથ કામ હતું-ત્યારે તેણે તેઓનાં ગમે એવાં ભલાં કામોની કશી દરકાર કીધી નહીં.

જ્યારે ખોદાનો હોકમ થયો ત્યારે તેઓનો જીવ પણ ગયો-માટે કીનાને નજીવો ગણવો નહીં જોઇયે.

તારો પણ એવોજ વખત જલ્દીથી આવશે-અને તે વખતે તું આ ૩૮૦
નાલાયક વિચારથી પસતાશે.

તું જે કાંઈ રોપશે તે તારો છોકરો કાપશે-ઝમાનો કીનો લેવા માટે જરાપણ વાર લગાડશે નહીં.

આ ભરેલા ખઝાનાથી, આ વારસામાં ઉતરી આવેલાં તાજ અને આ માલ અસ્બાબથી તું દૂર થા.

તું એહરેમનના કહ્યાથી સર ફેરવે છે-અને દુન્યાના સાહેબના માર્ગ ઉપરથી દિલ ઉઠાવી લે છે.

જે ચીઝ કે તારા ઉપર ઝેબ નહીં દીયે-તે લેવા માટે તું જાણ કે એહરેમનજ તને ફરેબ આપે છે.

તું પોતાનાં તન અને જીવને દોઝખના આતશમાં ના બાળ-આ દુન્યાને સણગારનારૂં તાજ સીઆહ ના બનાવ.

તું વીખરાયલાં લશ્કરને એકઠું કર-અને જેવી રીતે સખુનો તું હવડાં બોલ્યો છે તે પાછા ખેચી લે.

અને અહીંથી માફી માગવા માટે તું પાદશાહ આગળ જા-જ્યારે તું તેને જોય ત્યારે નવેસરથી તેની તાબેદારી કર.

અને ત્યાંથી દુશ્મનની સામે લડાઇમાં જવાની તૈયારી કર-તેના વિચાર પ્રમાણે ચાલવા માટે અને તેની માફી માટે જરાપણ ઢીલ ના કર.

જો તું વિદ્વાનોનુ કહેલું નહીં સાંભળશે-તો બન્ને દુન્યામાં તારો બખ્ત દુ:ખી થશે.

જ્યારે એક કામ કે તને આજેજ કરવું જોઇયે-ત્યારે તે કામ જો તું ૩૮૧
આવતી કાલ ઉપર રાખે તો તે ધૂળ મળે છે.

હમી યઝદગેર્દે શહન્શાહ્ રા
બતર્ ખાહી અઝ્ તુર્કે બદ્ખાહ્ રા
કે દર્ જન્ગ્ શીરસ્તો બર્ તખ્ત્ શાહ્
ફોરૂઝાન્ બકેર્દારે ખુર્શીદો માહ્
યકી યાદ્ગારી ઝે સાસાનેયાન્
કે ચૂન્ વય નબન્દદ્ કમર્ બર્ મેયાન્
પેદર્ બર્ પેદર્ શાહો દાનેશ પઝીર્
ઝે નૂશીરવાન્ શાહ્ તા અર્દશીર્
પસ અઝ્ અર્દશીરશ બહફ્તુમ પેદર્
જહાન્દાર્ સાસાન્ બુદ આન્ તાજવર્
કે યઝ્દાન્શ તાજે કઇ બર્ નેહાદ્
હમહ્ શહ્રયારાને ફર્રોખ નેઝાદ્
ઝે તૂ બૂદ બેહ્તર્ બગીતી બસી
નકર્દ્ ઈન્ ચુનીન્ રાય હર્ગેઝ્ કસી
ચુ બહ્રામ ચૂબીન્ કે સીસદ્ હઝાર્
એનાન્ પીચો બર્ગુસ્તુવાન્વર્ સવાર્
બયક્ તીર્ અઝ્ પેશત બર્ કાશતન્દ
બદ્ દશ્તે પયકાર્ બુગ્ઝાશતન્દ
૩૮૨ ચુ અઝ્ તોખ્મે શાહાન્ હેલશ સીર્ ગશ્ત
સરે દઉલતે રઉશનશ ઝીર્ ગશ્ત
ફરાઈન્ કે તખ્તે કઇરા બેજોસ્ત
નબૂદશ સઝા દસ્તે બદ્રા બેશોસ્ત
બદાન્ગૂનહ્ ઊ કોશ્તહ્ શુદ્ ખારો ઝાર્
ગેઝાફહ્ નબર્દારદ્ ઈન્ રૂઝગાર્
બેતર્સ અઝ્ ખોદાએ જહાન્ આફરીન્
કે તખ્ત આફરીદો કોલાહો નેગીન્
તને ખીશ બર્ ખીરહ્ રેસ્વા મકુન્
કે બર્ તૂ સર્ આરન્દ ઝૂદ ઇન્ સખુન્
હરાન્ કસ કે બા તૂ નગૂયદ દુરોસ્ત
ચુનાન્ દાન્ કે ઊ દુશ્મને જાને તોસ્ત
તો બીમારી અકૂનૂનો મન્ ચૂન્ પેઝેશ્ક્
પેઝેશ્કી ખોરૂશાન્ બખૂનીન્ સેરેશ્ક્
તો અઝ્ બન્દએ બન્દગાન્ કમતરી
બઅન્દીશએ દેલ મકુન્ મેહ્તરી
હમી કીનહ્ બા પાક્ યઝદાન્ નેહી
ઝે રાહે હોનર્ જૂય તખ્તે મેહી
શબાન્ઝાદહ્રા દેલ પુર્ અઝ્ તખ્ત બૂદ
વરા પન્દે આન્ મૂબેદાન સખ્ત બૂદ
૩૮૩ ચુનીન્ બૂદ તા બૂદ ઈન્ તાઝહ્ નીસ્ત
ગેઝાફે ઝમાનહ્ બઅન્દાઝહ્ નીસ્ત
યકીરા બર્ આરદ્ બચર્ખે બલન્દ
યકીરા કુનદ્ ખારો ઝારો નેઝન્દ
નપયવન્દ્ બાં આન્ ન બા ઇન્ બકીન્
ન શર્મો ન દાનેશ ન આઇનો દીન્
હમહ્ મૂબેદાન્ તા જહાન્ શુદ સેયાહ્
બર્ આઇને ખુર્શીદ બેન્શાસ્ત માહ્
હમહ્ પન્દ ગોફ્તન્દ બા કીનહ્ જૂય
નબુદ સૂદ યક્ મૂ અઝાન્ ગોફ્તગૂય
ચુ શબ્ તીરહ્ શુદ ગોફ્ત બા મૂબદાન્
શુમારા બબાયદ શુદ અંય બેખ્રદાન્

તું શેહન્શાહ યઝદગેર્દને તુર્કી દુશ્મનથી ઈજા પુગાડવા માંગે છે,

કે જે લડાઇમાં એક સિંહ છે અને તખ્ત ઉપર એક ખરો પાદશાહ છે—જે ખુરશીદ અને માહતાબની માફક ઝળકતો છે.

તે સાસાનિયોમાંથી એકજ યાદગાર રહેલો છે-કે જેની માફક કોઈ બીજો કમર ઉપર કમરબંદ બાંધી શકશે નહીં (યાને રાજ્ય ચલાવી શકશે નહીં).

શાહ નોશીરવાનની તે અર્દશીર સુધી પેઢી દર પેઢીના પાદશાહો સખી અને ડહાપણવાળા થઈ ગયા છે.

અર્દશીર પછીની આગમચ તેની સાતમી પેઢીએ દેશની સંભાળ કરનારો સાસાન પાદશાહ બન્યો હતો,

કે યઝદાને જેને પાદશાહી તાજ આપ્યું હતું-તે સઘળા મુબારક બુન્યાદના પાદશાહો હતા.

દુન્યામાં તારા કરતાં તેઓ ઘણા ભલા હતા—તેઓમાંના કોઇએ એવો વિચાર કદી પણ કીધો હતો નહીં.

બેહરામ ચૂબીન કે ત્રણ લાખ—લડાયક અને ઘોડાનાં બખ્તર સાથના સવારો,

તેના એક તીરથી તેની આગળથી નાસી ગયા હતા-અને તેને માટેજ તે લડાઈનું મયદાન છોડી ગયા હતા,

તેવા શખ્સનું દિલ પણ જ્યારે પાદશાહી ખાન્દાનથી ધરાયલું થયું—ત્યારે તેનું ખીલેલું નસીબ ઊંધું પડયું.

વળી ફરાઈન કે જેણે પાદશાહી તખ્ત મેળવ્યું—પણ તે તખ્તને લાયકનો નહીં હતો એટલે તેણે ભૂંડાઇ કરવા માડી.

અને એવી રીતે તે ખુવારીથી માર્યો ગયો—આ ઝમાનો એવા બેહુદાં કામો ચાલવા દેતોજ નથી.

તું દુન્યાના પયદા કરનારા સાહેબ કે જેણે આ તખ્ત, તાજ અને નગીના પયદા કીધા છે, તેનાથી બીહ.

તું બેહુદાપણાએ પોતાનું શરીર ખુવાર ના કર—કારણકે આવા તારા સખુનો તારી આખેરી જલ્દીથી લાવી નાખશે.

જે કોઇ કે તને ખરી વાતો નહીં કહે—તો તું એમજ જાણ કે તે તારા જીવનો દુશ્મન છે.

તું હમણા એક બીમાર જેવો માણસ અને હું તે તારી બીમારી દૂર કરનારો હકીમ જેવો છું—જે હકીમ લોહીનાં આંસુએ રડતો બન્યો છે.

તું સઘળા બંદાઓમાંથી એક કમતર બંદો છે-પોતાનાં મનના તરંગોએ કરી મોટો ના બની જા.

આ કીનો તું પાક યઝદાન સાથે કરે છે—આ પાદશાહી તખ્ત તું કીર્ત્તિ ભરેલી રીતે મેળવ.”

પણ તે ભરવાડના જણેલા શખ્સનું દિલ તખ્ત માટેજ આતુર હતું—જેથી તેને પેલા વઝીરોની શીખામણ કઠોર લાગી

પણ શુરૂઆતથીજ દુન્યામાં એમ બનતું આવેલું છે. એમાં કાંઇ નવું નથી—ઝમાનાનાં ખોટારાંની હદ હોતી નથી.

તે એકને બુલંદ આસ્માન ઉપર ચઢાવે છે—જ્યારે બીજાને ખુવાર, રડતો અને ગમગીન કરે છે.

પેલા સાથ નથી તેને કાંઈ સંબંધ કે નથી એની સાથ કાંઈ કીનો—તેનામાં નથી શરમ કે નથી અકલ, કે નથી રીતરેવાજ કે દીનધર્મ.

સઘળા વઝીરોએ રાત પડી અને ખુરશીદનાં સણગાર ઉપર માહતાબ સવાર થયો ત્યાં સુધી,

તે કીનાખોર શખ્સને ઘણીક શીખામણો આપી—પણ તે વાતથી એક બાલ બરાબરબી ફાયદો નહીં થયો.

જ્યારે રાત અંધારી થઇ ત્યારે તેણે વઝીરોને કહ્યું—કે “ઓ અકલમંદો! હવે તમારે જવું જોઇયે.

મન્ એમશબ્ બેમદાનમ ઈન્રા બસરૂ
કે હરૂગૂનઈ દાનેશ આરમ બબરૂ
કે લશ્કરૂ બેખાનીમ દાનન્દહુ બીસ્ત
બદાન્ તા બદીન્ બદ્ નબાયદ્ ગેરીસ્ત
બેરફૂતન્દ દાનન્દગાન્ અઝ બરશ
બેયામદ્ યકી મૂબેદ્ અઝ લશ્કરશ
ચુ બેન્શસ્ત માહુય બા શસ્તાન્
ચે બીનીદ્ ગોફ્ત અન્દરીન્ દાસ્તાન્
અગરૂ ઝેન્દહુ માનદ્ હમી યઝદગેરૂદ્
કે હરૂસૂ બદ્ લશ્કરૂ આયન્દ્ ગેરૂદ્
બરહુનહુ શુદ્ ઈન્ રાઝે મન્ દરૂ જેહાન્
શનીદન્દ્ યકૂસરૂ કેહાનો મેહાન્
બેયાયદ્ મરા અઝ બદશ જાન્ બસરૂ
ન તન્ માનદ્ ઈદરૂ ન બૂમો ન બરૂ
ચુનીન્ દાદ્ પાસોખ ખેરદમન્દ્ મરૂદ્
કે ઈન્રા નુખોસ્તીન્ નબાયેસ્ત કરૂદ્
અગરૂ શાહે ઈરાન્ શવદ્ દુશ્મનત
અઝૂ બદ્ રસદ્ બીગુમાન્ બરૂ તનત
વગરૂ ખૂને ઊરા બેરીઝી બદસ્ત
કે કીન્ ખાહે ઊ દરૂ જહાન્ ઈઝદસ્ત
ચપો રાસ્ત હરૂગૂનહુ અન્દૂહો દરૂદ્
નેગહુ કુન્ બદીન્ તા ચે બાયદ્ત કરૂદ્
પેસરૂ ગોફ્ત કય બાબે ફર્ખોન્દહુ રાય
ચુ દુશ્મનશ કર્દી બેપર્દાઝ જાય
સેપાહુ આયદ્ ઊરા ઝે માચીનો ચીન્
બમા બરૂ શવદ્ તન્ગ્ રૂએ ઝમીન્
તો ઈન્રા ચુનીન્ ખારૂ કારી મદારૂ
ચુ ચીરહુ શુદી કામે શીરાન્ મખારૂ
ગરૂ અઝ દામને ઊ હેરફૂશી કનન્દ્
તોરા બા સેપાહુ અઝ જહાન્ બરૂ કનન્દ્

હું આજ રાતે એ બાબત ઉપર વિચાર ચલાવીશ-અને દરેક રીતે મારી અકલને કામે લગાડીશ.

આપણી રૈયતમાંના વીસ દાના માણસોને આપણે બોલાવીશું-કે જેથી આ બદી ઉપર શેવટે પસ્તાવું પડે નહીં."

પેલા દાનાઓ તેની આગળથી ગયા-તેનાં લશ્કરમાંથી એક વઝીર તેની આગળ આવ્યો.

હવે જ્યારે માહુય તે રાસ્ત લોકો સાથ મસ્લહત કરવા બેઠો-ત્યારે તે બોલ્યો કે "તમો આ વાતમાં શું સલાહકારક જુઓ છો?

અગરજો યઝદગેર્દ જીવતો રહેશે-તો ચો તરફથી તેની આગળ પાછું ૩૮૪
લશ્કર ભેગું થશે.

આ મારો ભેદ તો દુન્યામાં ખુલ્લો થઇ ગયો છે-નાના અને મોટા સઘળાઓએ સાંભળ્યો છે, .

એટલે તેની સાથ કીધેલી બદીથી મારો જીવ ખતમ થશે-નહીં આ શરીર કાયમ રહેશે કે નહીં આ મુલક રહેશે."

તે દાનેશમંદે એવો જવાબ આપ્યો-કે "તારે પહેલેથીજ આવું કરવું નહીં જોઈતું હતું.

અગરજો ઈરાનનો પાદશાહ તારો દુશ્મન થશે-તો બેશક કે તેનાથી તને બદી પહોંચશે,

પણ જો તું તેનું ખૂન કરશે તો તે વધુ ખરાબ છે કારણકે જેહાનમાં તેનો કીનો લેનારો ખોદા પોતે છે.

ચો તરફથી દરેક રીતે તને ગમ અને દુઃખજ આવશે-માટે તું આ બાબતમાં વિચાર કે તને શું કરવું જોઇયે?"

ત્યારે તેના છોકરાએ કહ્યું કે "ઓ મુબારક વિચારના બાપ!-જ્યારે તેં તેને દુશ્મનજ બનાવ્યો છે ત્યારે તો તેની જગ્યા ખાલીજ કર.

નહીં તો માચીન અને ચીનથી તેનું લશ્કર આવશે-અને આપણા ઉપર આ ઝમીનની સપાટી તંગ બનાવશે.

તું આ કામને નજીવું ના ગણ-જ્યારે તું ગાલેબજ થયો છે ત્યારે સિંહનાં તાળવાંને ધવડવા ના બેસ.

અગરજો તેઓ તેની દામનનો એક ઝુંડો ઉભો કરશે-તો તને લશ્કર ૩૮૫
સાથ આ દુન્યાથી ઉખેડીજ નાખશે."

કોશતહ્ શુદને યઝ્દગેર્દ્ બદસ્તે ખુસ્રવ્ આસેયાબાન્.

:o:

ચુ બેશ્નીદ્ માહૂએ બી આબો શરૂમ
બરાન્ આસેયાબાન્ સરશ ગશ્ત ગરૂમ
ચુનીન્ ગોફ્ત બા આસેયાબાન્ કે ખીઝ
સવારાન્ બેબરૂ ખૂને દુશ્મન બેરીઝ
ચુ બેશ્નીદ્ અઝૂ આસેયાબાન્ સખુન્
ન સરૂ દીદ્ પયદા મરૂરા ન બુન્
શબાનગહુ ચુ બેન્શસ્ત બરૂ તખ્ત માહુ
સુએ આસેયા શુદ્ બનઝદીકે શાહુ

યઝદગેર્દનું ખુસરૂ ઘંટીવાળાના હાથ ઉપર માર્યું જવું.

:o:

જ્યારે આબરૂ અને શર્મ વગરના માહૂએ એવું સાંભળ્યું-ત્યારે તેણે પેલા ઘંટીવાળા ઉપર ગુસ્સો કીધો.

તેણે ઘંટીવાળાને કહ્યું કે "તું ઉઠ-અહીંથી સવારો લઈ જા અને તે દુશ્મનનું લોહી રેડ."

જ્યારે ઘંટીવાળાએ તેની એવી વાત સાંભળી-ત્યારે તેણે તે વાતનું કાંઈ ધડપૂછડું જોયું નહીં.

રાતને વખતે જ્યારે માહતાબ પોતાનાં તખ્ત ઉપર બિરાજ્યો-ત્યારે પેલો દળનારો પોતાની ઘંટી તરફ પાદશાહ આગળ ગયો.*

* આ બયતનો પહેલો મિસ્રો "મોહલ" નીચે મૂજબ આપે છે. **શબાનગહુ અનીશાને ખોરૂદાદ્ માહુ** તેમજ એક જૂનું કલમી શાહનામુ આ બયત નીચે મૂજબ આપે છે **શબાન્ગાહુ અનીશાનો ખોરૂદાદ્ માહુ-સરૂ આમદ્ બદ્ તાજો તખ્તો કોલાહુ** યાને ખોરદાદ મહિનાના અનેરાન રોઝની રાતે તે પાદશાહનો તાજ, તખ્ત અને કોલાહ ભોગવવાનો છેડોજ આવ્યો.

જે દરૂગાહે માહુય ચૂન શુદ બેરૂન
દો દીદહ્ પુરૂ અઝ આબો દેલ પુરૂ જે ખૂન
સવારાન્ ફેરેસ્તાદ માહુય ઝૂદ
પસે આસેયાબાન્ બકેર્દારે દુદ
બેફરૂમૂદ કાન્ તાજો આન્ ગૂશવારૂ
હમાન્ મોહુરો આન્ જામએ શાહ્વારૂ
નબાયદ કે ચકુસરૂ પુરૂ અઝ ખૂન કુનીદ
ચુ બીજાન્ શવદ જામહ્ બીરૂન કુનીદ
બેશુદ આસેયાબાન્ દો દીદહ્ પુરૂ આબ્
બઝર્દી દો રોખસારહ્ ચૂન આફતાબ્
૩૮૬ હમી ગોફ્ત કય દાવરે કેર્દેગારૂ
તોઇ બરૂતરૂ. અઝ ગર્દશે રૂઝગારૂ
બદીન્ નાપસન્દીદહ્ ફર્માને ઊય
હમ અકૂનૂન બપીચાન્ દેલો જાને ઊય
બરે શાહ્ શુદ દેલ પુરૂ અઝ શર્મો બાક
રોખાનશ પુરૂ આબો લબાન્ પુરૂ જે ખાક
બનઝદીકે ઊ અન્દરૂ આમદ બહુશ
ચુનાન્ ચૂન કસી રાઝ ગૂયદ બગૂશ
યકી દશનહ્ ઝદ બરૂ તેહીગાહે શાહ્
રહા શુદ બઝખ્મ અન્દરૂ અઝ શાહ્ આહ્
બખાક અન્દરૂ આમદ સરો અફસરશ
હમાન્ નાને કશકીન્ બપીશ અન્દરશ
અગરૂ શાહ્ યાબદ કસી ઝીન્ જેહાન્
બેબાશદ નદારદ ખેરદ દરૂ નેહાન્
ખેરદ નીસ્ત બા ગર્દે ગર્દાન્ સેપેહ્રૂ
ન પયદા બુવદ રન્જો ખેશમશ ન મેહ્રૂ
હમાન્ બેહ્ કે ગીતી નબીની બચશમ
નદારી જે કેર્દારે ઊ મેહ્રો ખશમ
જે પર્વર્દહ્ સીરૂ આયદ ઈન્ હફત ગેરૂદ
શવદ બીગુનહ્ કોશ્તહ્ ચૂન યઝદગેરૂદ
૩૮૭ બદીન્ ગૂનહ્ બરૂ તાજદારી નમોરૂદ
હમ અઝ લશ્કરે ઊ સવારી નમોરૂદ
સવારાને માહૂએ શૂરીદહ્ બખ્ત
બેદીદન્દ કાન્ ખુસ્રવાની દેરખ્ત
જે તાખ્તો જે આરામગહ્ આરમીદ
બેશુદ હરૂ કસી રૂએ ઊરા બેદીદ
કુશાદન્દ બન્દે કબાએ બેનફ્શ
હમાન્ અફસરો તઉકો ઝરૂરીનહ્ કફ્શ
જે પીશે શહનશાહ્ બર્દાશ્તન્દ
વરા બરૂ ઝમીન ખારૂ બ્ગ્ઝાશ્તન્દ
ફેગન્દહ્ તને શાહે ઈરાન્ બખાક
પુરૂ અઝ ખૂનો પહ્લૂ બશમ્શીરૂ ચાક
બમાહુય ગોફ્તન્દ કાન્ સરફરાઝ
બરૂ આમદ જે તખ્તો જે જન્ગો જે નાઝ
હમહ્ પાય મર્દાન્ ચુ બર્ખાસ્તન્દ
ઝબાનહા બનફ્રીન્ બેયારાસ્તન્દ
કે માહુયરા બાદ તન હમચુનીન્
પુરૂ અઝ ખૂન ફેગન્દહ્ બરૂએ ઝમીન
બેફરૂમૂદ દુરા બહન્ગામે ખાબ્
અઝાન્ જાયગહ્ અફગનન્દ અન્દરૂ આબ્

જ્યારે તે માહુયની દરગાહમાંથી બાહેર નીકળ્યો-ત્યારે તેની બન્ને આંખો આંસુ ભરેલી અને દિલ ખૂન ભરેલું હતું.

માહુએ તુરત તે દળનારની પાછળ શિતાબી સાથ સવારો દોડાવ્યા.

તેણે હોકમ કીધો કે "તેનું તે તાજ અને કાનનું લોલક-તેમજ મોહર અને તે પાદશાહી કપડાં,

લોહીથી ખરડાવા દેતા ના-પણ જેવો તે મારો જાય કે તુરત તે કપડાં કાઢી લેજો."

પેલો ઘંટીવાળો આંસુ ભરેલી આંખ્યોએ અને આફતાબ માફકના ફિક્કા પડી ગયલા ચેહરાએ પાછો ત્યાં ગયો.

તે બોલવા લાગ્યો કે "ઓ જેહાનના પયદા કરનારા ઈન્સાફી સાહેબ!-તું ઝમાનાની ગર્દેશ કરતાં પણ ચઢિયાતો છે.

આ નાલાયક ફર્માન આપવાથી-તેનો વિચાર હજી પણ ફેરવી નાખ."

તે શર્મિંદગી અને ધાસ્તી ભરેલાં દિલે પાદશાહ આગળ ગયો-તેનો ચેહરો આંસુ ભરેલો અને હોઠો ધૂળથી ભરેલા હતા.

જેમ કોઈ કાનમાં હરૂસેની વાત કહેતું હોય-તેમ તે તેની નઝદીક હુશ્યારીથી ગયો.

તેણે પાદશાહની કૂખમાં એક છરી મારી-તે ઝખ્મથી પાદશાહનાં દિલમાંથી એક આહે નીકળી.

તેનું સર અને તાજ ખાકમાં પડયું-પેલી જવની રોટલી તેની નઝદીકજ પડી હતી.

આ જેહાનમાંથી છુટકો પામવાનો રસ્તો કોઇને થાય-અને તે છતાં તે આ જેહાનમાં રહે, તો તેની અંદર અકલની કોતાહી છે.

ગોળ ફરતાં આસ્માનમાં કાંઇ ડહાપણ જણાતું નથી-નથી તેનો સિતમ અને ગુસ્સો દેખાતો કે નથી તેની માયા દેખાતી.

એજ ભલું છે કે તું આ દુન્યાને તારી આંખોથી જોયજ નહીં-અને તેનાં કામોમાંથી મોહબ્બત કે ક્રોધ કશું ધરાવેજ નહી.

આ દુન્યા પોતાનાજ પાળેલાથી ધરાયલી બને છે-એ તે પર્વરેશ થયલા યઝદગેર્દની માફક બેગુનાહ માર્યો જાય છે.

એવી રીતે કોઇ તાજદાર પાદશાહ મરણ પામ્યો નથી-બલ્કે તેનાં લશ્કરમાંથી કોઇ સવાર પણ એવાં મોતે મૂઓ નથી.

બદબખ્ત માહુયના સવારોએ-જોયું કે તે પાદશાહી ઝાડ,

તખ્ત અને આરામગાહથી શાન્ત પડયું-દરેક જાણે જઇ તેનો ચેહરો જોયો

તેઓએ તેના આસ્માની રંગના ડગલાના બંદ છોડયા-તેમજ તાજ, સાંકળી અને સોનેરી જોડા કાઢયા.

અને શેહનશાહ આગળથી તે સઘળું ઉડાવી-તેને ઝમીન ઉપર ખુવાર છોડી ગયા.

ઇરાનના પાદશાહનું તન લોહીમાં ગર્કાવ બની પેડલૂ ચાક થઇને ખાકમાં પડેલું રહ્યું.

તેઓએ માહુયને કહ્યું કે "તે સરફરાઝ પાદશાહ-તખ્ત ભોગવવાથી, લડાઇ કરવાથી અને મોજમઝાહ કરવાથી ધરાઈ ચૂકયો છે."

તેના મદદગારો જ્યારે ત્યાંથી ઉઠયા ત્યારે તેની ઉપર લઅનત નાખવા લાગ્યા.

કે "માહુયનું શરીર પણ એવીજ રીતે ઝમીનની સપાટી ઉપર લોહીથી ભરેલું પડજો!"

પછી માહુએ ફર્માવ્યું કે "યઝદગેર્દને રાતને વખતે તે જગ્યાએથી ઊંચકી નદીમાં નાખી દીયે."

તને શાહુ અબાન્ આસેયા બરૂ ગેરેફૂત
હમાન્ આસેયાબાન્ બેબીન્ અય શેગેફૂત
બઆબ્ અન્દરૂ અફૂગન્દ મેંર્દ દેલીરૂ
સરશ ગહુ બાલારૂ જૂદો ગાહી બઝીરૂ
કે અઝ સુરૂખ્ આન્ કોશ્તહુ નેરનાખ્તન્દ
બેગેર્દાબે ઝરૂફૂ અન્દરૂ અન્દાખ્તન્દ
ચુ શબ્ રૂઝ શુદ મરૂદુમ આમદ પદીદ
દો મેંર્દ ગેરાનમાયહુ આન્ જા રસીદ
અઝાન્ સૂગ્વારાને પરૂહીઝગારૂ
બેયામદ યકી તા લબે જૂયબારૂ
તને ઊ બરહુનહુ ચુ દીદ અન્દરૂ આબ્
બરૂ આશોફૂતો આમદ હમ અન્દરૂ શેતાબ્
દવાન્ તા દરે ખાને રાહેબ્ રસીદ
બદાન્ સૂગ્વારાન્ બેગોફૂત આનચે દીદ
કે શાહે જહાનબાન્ બધરૂકુ અન્દરસ્તે
બરહુનહુ બદર્યાએ ઝરૂકુ અન્દરસ્તે
બેરફૂતન્દ અઝાન્ સૂગ્વારાન્ બસી
સોકૂબાઓ રહુબાન્ ઝે હરૂ દરૂ કસી
ખોરૂશી ઝે રહુબાન્ બરૂ આમદ બદરૂદ
કે અય તાજવરૂ શાહે આઝાદ મરૂદ
કસી તાજદારી બદીનસાન્ નદીદ
ન પીશ અઝ મસીહુ ઈન્ સખુન્ કસ શનીદ
કે બરૂ શહુરૂયારી ઝે બદ બન્દઈ
સગી બદ નેઝાદી પરાગન્દઈ
બેપર્વરૂદ તા બરૂ તનશ બદ રસદ
વઝાન્ બહુરે માહુય નફ્રીન્ સઝદ
દ્રેરીઘ્ આન્ સરો તાજો બાલાએ બોરૂઝ
દેરીઘ્ આન્ બરો શાખો આન્ દસ્તો ગોરૂઝ
દેરીઘ્ આન્ સરે તોખ્મએ અરૂદશીરૂ
દેરીઘ્ આન્ સવારો જવાને હઝીરૂ
તનૂમન્દ બૂદી બેરદ બા રવાન્
બેઓરૂદી ખબરૂ ઝાન્ બનૂશીરવાન
કે દરૂ આસેયા માહુ રૂએ તોરા
જહાનદારો દીહીમ જૂએ તોરા
બદરનહુ જેગરૂગાહુ બેશગાફૂતન્દ
બરહુનહુ બઆબ્ અન્દરૂ અન્દાખ્તન્દ
હમાના કે આન્ ખાકુ ગેર્યાન્ શવદ
રવાનશ બદીન્ સૂગ્ બેર્યાન્ શવદ
ખોરૂશાન્ શવદ દખ્મએ અરૂદશીરૂ
કે નશ્નીદ કસ શાહુ દરૂ આબ્ગીરૂ
ફેગન્દહુ બદીનસાન્ બઆબ્ અન્દરૂન્
બરહુનહુ નેગૂનસારો તન્ પુરૂ ઝે ખૂન્
સોકૂબા અઝાન્ સૂગ્વારાન્ ચહારૂ
બરહુનહુ શુદન્દ અન્દરૂ આન્ જૂયબારૂ
બરહુનહુ તને શહુરૂયારે જવાન્
નબીરહુ જહાનદારે નૂશીરવાન્
બખુશ્કી કશીદન્દ અઝાન્ આબ્ગીરૂ
બસી મૂયહુ કર્દન્દ બરૂનાઓ પીરૂ
બબાઘ અન્દરૂન્ દખ્મઈ સાખ્તન્દ
સરશરા બઆબ્રૂ અન્દરૂ અફ્રાખ્તન્દ

ઓ અજબ રહેલા શખ્સ! તું જો કે પેલાજ ઘંટીવાળાએ તે ઘંટી ૩૮૮
આગળથી પાદશાહનું શરીર ઉઠાવ્યું.

અને તે ઘાતકી શખ્સે પાણીમાં નાખ્યું-તેનું માથું ઘડીકમાં ઉપર અને ઘડીકમાં નીચે જતું હતું.

તેને છેક એવા ઊંડા વમળમાં નાખી દીધો હતો-કે તે મૂવેલાની લાશ પાણી ઉપરનાં પક્ષીમાંથી ઓળખાઈ શકી નહીં.

જ્યારે રાત પુરી થઈ અને દહાડો નીકળ્યો ત્યારે માણસોની આવજાવ થઇ બે ઊંચી બુન્યાદના શખ્સો તે જગ્યાએ આવી પહોંચ્યા.

પેલા બન્ને પરહેઝગાર સોગ કરનારા શખ્સોમાંથી-એક જણ નદી કિનારે આવ્યો.

જ્યારે તેણે પાણીમાં પાદશાહનું નાગું શરીર જોયું-ત્યારે તે ગુસ્સે થયો અને શેતાબી કરતો પાછો ફર્યો.

અને દોડતો કે ખ્રિસ્તી પાદરીનાં ઘર આગળ ગયો-અને જે કાંઇ જોયું હતું તે પેલા પાદશાહનો સોગ ધરાવનારા શખ્સોને કહ્યું,

કે "દેશનો સંભાળનારો પાદશાહ તો નદીમાં ડૂબેલો પડયો છે-નાગો ઝર્કની નદીમાં પડેલો છે."

તે વિલાપ કરનારાઓમાંના ઘણાકો ત્યાં આવી પુગ્યા-સાથે દરેક ઘરમાંથી પાદરીઓ પણ આવી લાગ્યા.

તે પાદરીઓમાંથી દુઃખનો પોકાર ઉઠયો-કે "ઓ આઝાદ મર્દોના તાજવર પાદશાહ!

કોઇયે એવો એક પણ તાજદાર જોયો નથી-તેમજ ક્રાઈસ્ટની આગ- ૩૮૯
મજ કોઇયે એવી વાત સાંભળી પણ નથી,

કે એક પાદશાહ ઉપર એક નાપાક ગોલામથી-એક બેબુન્યાદ છકેલ કુતરાથી,

જેને તેજ પાદશાહે પાળ્યો હતો તેનાથી તેનાં તન ઉપર આવી બદી પહોંચે-આવું કામ કરવાથી માહુયને ભાગે લઅનતજ લાયક હોજો!

અફસોસ! તે પાદશાહનાં સરનો, તેનાં તાજનો અને તેનાં બુલંદ કદનો-અફસોસ! તેની તે છાતીનો, બાઝૂનો, તેનાં હાથનો અને તેના ગોઝનો!

અફસોસ! તે અર્દશીરનાં તોખ્મના સરદારનો-અફસોસ! તે બહાદુર સવાર અને પસંદગી પામેલા જવાનનો!

જો કોઇ ડાહ્યો જીવતો માણસ-પાદશાહ નોશીરવાનનાં દખ્મા અંદર જઇને આ વાતની ખબર આપે,

કે 'દળવાની ઘંટીમાં તારી માહતાબ જેવી અઉલાદનું, તારા રાજ ચલાવનારા વારેસનું.

કલેજુ તેઓએ ખંજરથી ચીરી નાખ્યું-અને તેને ઉઘાડે શરીરે પાણીમાં ફેંકી દીધો,'

તો ખચીત કે તેની ખાક પણ એની ઉપર રડતી બનશે-અને તેનો જીવ આ ગમ ઉપર બળતો થશે.

અર્દશીરનું દખ્મુ પણ પોકારતું થશે-કારણકે કોઇયે કોઈ પણ પાદશાહને

આ પ્રમાણે નગ્ન હાલતમાં ઊંધો અને લોહી ગગડતાં શરીરે પાણીની ૩૯૦
અંદર નાખી દીધેલો સાંભળ્યો નથી."

પછી પેલા વીલાપ કરનારાઓમાંથી ચાર પાદરીઓ-પોતાનાં બદન ઉપરથી કપડાં કાઢી તે નદીમાં ઉતર્યા.

અને તે પાદશાહ નોશીરવાનના નબીરા-જવાન પાદશાહનાં નગ્ન શરીરને,

પાણીમાંથી ઝમીન ઉપર ખેંચી કાઢયું-જે ઉપર સઘળા જવાન અને અને બુઢ્ઢાઓએ ઘણુંક રૂદન કીધું.

તેઓએ બાગમાં એક દખ્મુ બનાવ્યું-અને તે પાદશાહનું સર આસ્માન સુધી ઉઠાવ્યું.

સરે ઝખ્મે આન્ શાહ્ કર્દન્દ ખુશ્ક
બદેહ્કો બખીરો બકાફૂરો મુશ્ક
બેયારાસ્તન્દશ બદીબાએ ઝરદ
કસબ્ ઝીરો રૂસી ઝબર્ લાજવરદ
મયો દેહ્કો કાફૂરો મુશ્કો ગોલાબ્
સોફૂબા બેયારાસ્ત દર્ જાએ ખાબ્
ચો ગોફ્ત આન્ ગેરાન્માયહ્ દેહ્કાને મરૂવ
ચુ બન્હોફ્ત બાલાએ આન્ શાહ સરૂવ
કે બખ્શોશ ઝે કુશેશ ખુવદ દર્ નેહાન્
કે ખુશનૂદ બીરૂન્ શવદ ઝીન્ જેહાન્
૩૯૧ હેગર્ ગોફ્ત અગર્ ચન્દ ખન્દાન્ ખુવદ
ચુનાન્ દાન્ કે અઝ ઝૂરમન્દાન્ ખુવદ
કે અઝ્ ચર્ખે ગર્દૂન્ પઝીરદ ફેરીબ્
કે ઊરા નુમાયદ ફરાઝો નેશીબ્
હેગર્ ગોફ્ત કાન્રા તો દાના મખાન્
કે તન્રા પરસ્તદ બખૂને રવાન્
હમહ્ ખાસ્તહ્ જૂયદો નામે બદ
નતર્સદ રવાનશ ઝે ફર્જામે બદ
હેગર્ ગોફ્ત અગર્ શાહરા લબ્ બેબસ્ત
નબીનદ હમી તાજો તખ્તે નેશસ્ત
ન મોહરો પરસ્તન્દએ બારગાહ્
ન કેશ્વર્ ન અફ્સર્ ન તખ્તો કોલાહ્
વગર્ ખુદ નેયાયદ હમી ઈન્ બકાર્
ચેરા બાયદ ઈન્ રન્જો ઈન્ રૂઝગાર્
હેચર્ ગોફ્ત કઝ ખૂબ્ ગોફ્તારે તૂ
સેતાયેશ નબીનમ સઝાવારે તૂ
હમી સરૂ કેશ્તી બબાગે બેહેશ્ત
રવાનત બેબીનદ દેરખ્તી કે કેશ્ત
હેગર્ ગોફ્ત યઝદાન્ રવાનત બેબોરદ
તનત્રા બદીન્ સૂગ્વારી સેપોરદ
૩૯૨ રવાને તોરા સૂદમન્દ ઈન્ ખુવદ
તને બદકુનેશરા ગઝન્દ ઈન્ ખુવદ
કુનૂન્ દર્ બેહેશ્તસ્ત બાઝારે શાહ્
બદૂઝખ્ કુનદ જાને બદખાહ્ રાહ્
હેગર્ ગોફ્ત કય શાહે દાનેશ પઝીર્
બેરદમન્દો અઝ ગઉહરે અર્દશીર્
દો ફરી હમાન્ બર્ કે કેશ્તી બબાઘ
દુરોખ્શાન્ શુદ આન્ ખુસ્રવાની ચરાઘ
હેગર્ ગોફ્ત કય શહ્રયારે જવાન્
બખોફ્તીઓ બીદાર્ કર્દી રવાન્
લબે ખામોશો જાન્ બચન્દીન્ ગલહ્
બેરફ્તો તનત્ માન્દ અન્દર્ ચલહ્
તો બીકારીઓ જાન્ બકાર્ અન્દરસ્ત
સરે બદસેગાલત્ બદાર્ અન્દરસ્ત
બેગૂયદ રવાન્ ગર્ ઝબાન્ બસ્તહ્ શુદ
બેપાલૂદ જાન્ ગર્ તનત ખસ્તહ્ શુદ

અગર્ દસ્ત બીકાર્ ગશ્ત અઝ અનાન્
રવાનત બચન્ગ્ અન્દર્ આરદ સનાન્

સરસે તથા રિલાછત વડે, કપૂર અને કસ્તુરી ભરીને તે પાદશાહના ઝખ્મને બંધ કરી લીધો.

પીળાં રેશમી કપડાંથી તેની લાશને ઢાંકી–લાશની નીચે કસબી કપડું હતું અને ઉપર આસ્માની રંગનું રૂસી (રશ્યન મુલકનું) કપડું ઢાંકવામાં આવ્યું હતું.

અરક, સરસ, કપૂર, કસ્તુરી અને ગોલાબ પાણી સાથ-તેને તેની આરામગાહમાં ખ્રિસ્તી પાદરીઓએ મેલ્યો.

જ્યારે તેનું સર્વ આઝાદ જેવું શરીર કફને ઢાંકયુ–ત્યારે પેલા બુન્યાદી દેહકાન મર્દે (ખ્રિસ્તી પાદરીએ) કેવા સુંદર સખુનો કહ્યા?

કે "પોતાની જાતી મેહનતે એક માણસ છૂપી બક્ષેશ કરી શકે છે–અને તેથી તેઓ જેહાનમાંથી ખુશહાલ નીકળી જાય છે"

વળી એમ પણ કહ્યું કે "જો એક માણસ આ દુન્યામાં સદા હસતો રહેતો હોય-તો તે વિષે એમ જાણ કે તે એક ઝોરેમંદ (ઝાલેમ) માણસ છે.

કારણકે ફરતાં આસ્માનથી તે ઠગાય છે-જે મોડે વહેલે તેને ચઢતી પડતી દેખાયા વગર રહેશે નહીં."

વળી કહ્યું કે "તેને તું દાના ના કહેતો કે જે કાઇના જીવના ભોગે પોતાનાં શરીરને સુખ આપતો હોય.

જે બસ ધન દોલત અને ભૂડું નામજ શોધ્યા કરતો હોય-અને તેનો જીવ બૂરાં શેવટની ધાસ્તી કરતોજ નહીં હોય"

બીજું એમ કહ્યું કે "જો પાદશાહના હોઠજ બધ થઈ ગયા-તો હવે તે તાજ અને તખ્ત પણ જોશે નહીં.

તે નહીં પોતાની મોહર કે નહીં દરબારના ચાકરો જોશે-નહીં મુલક કે તાજ કે તખ્ત કે કોલાહ જોશે.

અને જો એ સઘળું કામ આવતું નથી-તો આવી મેહનત અને આવી ખટપટ શા માટે કરવી જોઇયે?"

વળી કહ્યું કે "તારી ભલી વાતોને ધ્યાનમાં લેતાં હું તારે લાયકની પુરેપુરી તારીફ કરી શકતો નથી.

તેં તો બેહેશ્તના બાગમાં સરોવરજ રોપ્યું છે-તેં જે ઝાડ રોપ્યું છે તે હવે તારૂં રવાન જોશે"

વળી બોલ્યો કે "યઝદાને તારો જીવ ઉપાડી લીધો છે-અને તારાં તનને આવું સોગ કરતું રાખ્યું છે.

તારાં રવાનને માટે તો એ ફાયદેમંદ છે-પણ પેલા બદ કરતુકનાં શરીર માટે એ આફતકારક છે.

હમણાં પાદશાહનો વહેવાર તો બેહેશ્તમાં બન્યો છે-પણ તેના દુશ્મનનો જીવ તો દોઝખનોજ રસ્તો લેશે."

બીજું એમ કહ્યું કે "ઓ દાનાઇ કબૂલ કરનારા, ડહાપણ ધરાવનારા અને અર્દશીરની બુન્યાદના પાદશાહ!

જે નેકીના બી તેં આ દુન્યાના બાગમાં વાવ્યાં છે તેનાં નેક ફળ તું હવે મેળવજે-હવે તે પાદશાહી ચેરાગ ખરેખર ઝળકી રહ્યો છે."

વળી એમ કહ્યું કે "ઓ જવાન પાદશાહ!-તારૂં શરીર સૂતું છે પણ તારૂં રવાન જાગૃત રહ્યું છે.

તારા હોઠ બંધ હતા પણ તારૂં રવાન ફર્યાદ કરતું ચાલી ગયું છે–હવે તારૂં શરીર તારાં રવાનથી છૂટું પડી ગયું છે.

તું પોતે તો બેકાર બની ગયો છે પણ તારો આત્મા કામમાંજ રોકાયલો છે–તારા દુશ્મનનું સર શૂળી વચ્ચેજ આવ્યું છે.

જો કે તારી ઝબાન બંધ થઈ ગઈ છે તો પણ તારો જીવ બોલતોજ રહેલો છે-અગરજો તારૂં શરીર ઝખ્મી થયું છે તો પણ તારો આત્મા તો પવિત્ર થયલો છે.

જો કે તારો હાથ લગામ પકડવાથી અશક્ત બન્યો છે–તો પણ તારો આત્મા પોતાની ચુંગાલમાં નેઝો પકડી શકે છે."

હેગરૂ ગોફ્તૂ કય નામબરૂદારૂ ગવ
તો રફ્તીઓ કેર્દારૂ શુદ પીશરવ
તોરા દરૂ બેહેશ્તાસ્ત જાએ નેશાસ્ત
જમીને બલા બહ્રે દીગરૂ કસસ્ત
હેગરૂ ગોફ્તૂ કાન્ મરૂદ હૂ ચુન્ તો કોશ્ત
બેબીનદ કુનૂન રૂઝગારે દુરોશ્ત
સોકુદ્દ ગોફ્તૂ મા બન્દગાને તો ઈમ
નેયાયેશગરે પાકૂ જાને તો ઇમ
કે ઇન્ દખ્મહ્ પુરૂ લાલહ્ બાઘે તો બાદ
કફન્ દશ્તે શાદીઓ રાઘે તો બાદ
બેગોફ્તન્દો તાબૂત બર્દાશ્તન્દ
બે હામૂન્ સુએ દખ્મહ્ બુગ્ઝાશ્તન્દ
બદાન્ જાયગહ્ રફ્ત નાકામ શાહ્
સરૂ આમદ બદૂ તાજો તખ્તો કોલાહ્
અલા અય સુખુનગૂએ મર્દે કોહન્
બેગરૂદ અઝ રહે આઝો બુગ્સેલ સોખન્
ચુનીન્ દાદ ખાનીમ બરૂ યઝ્દગેરૂદ
હેગરૂ કીનહ્ ખાનીમ અઝ હફ્ત ગેરૂદ
વગરૂ ખુદ નદાનદ હમી કીનો દાદ
મરા ફયલસૂફ્ ઇચ પાસોખ નદાદ
વગરૂ ગોફ્ત મારા સખુન બસ્તહ્ ગોફ્ત
બમાનદ હમી પાસોખ અન્દરૂ નેહોફ્ત
ગરત્ હીચ ગન્જીસ્ત અય પાકૂ રાય
બેયારાય દેલરા બફર્દા મપાય
કે ગીતી હમી બરૂ તો બરૂ બુગ્ઝરદ
ઝમાનહ્ નફસરા હમી બેશમરદ
બદીન્ માયહ્ રૂઝ અન્દરીન્ કાલબદ
બજોઝ્ તોખ્મે નીકી નકારી સઝદ
દરે ખુર્દનત ચીરહ્ કુન બરૂ નેહાદ
અગરૂ ખુદ બેમાની દેહદ આન્ કે દાદ
બજોઝ્ શાદમાનીઓ જોઝ્ નામે નીકૂ
અઝીન્ ઝેન્દગાની નેયાબી તો રીકૂ
મકુન્ તા તવાની તો કેર્દારે બદ
કે અઝ દાનેશી બદ નેયાયદ સઝદ
મય આવરૂ કઝીન્ રૂઝે મા બસ નમાન્દ
ચુનીન્ બૂદ તા બૂદ બરૂ કસ નમાન્દ

મરા દખ્લો ખુરૂદ અરૂ બરાબરૂ બુદી
ઝમાનહ્ મરા ચૂન બેરાદરૂ બુદી
તગરૂગ્ આમદ એમસાલ બરૂ સાને મરૂગ્
મરા મરૂગ્ બેહ્તરૂ બુદી ઝાન્ તગરૂગ્
દરે હીઝમો ગન્દમો ગૂસ્પન્દ
બેબસ્ત ઈન્ બરૂ આવર્દહ્ ચર્ખે બલન્દ

વળી બોલ્યો કે "ઓ નામ ઉઠાવનારા પેહલવાન!-તું અહીંથી ચાલી ગયો અને તારી ભલી કરણી તારી રેહબર બની.

તારી બેઠક તો બેહેશ્તમાંજ થઇ છે-અને આ આફતકારક દુન્યા ૩૯૩
બીજા કોઇનેજ માટે રહી છે."

બીજું એમ કહ્યું કે "જેણે તારા જેવા પાદશાહને મારી નખાવ્યો-તે શખ્સ હવે સખ્તીનોજ વખત જોશે."

શેવટે પાદરી બોલ્યો કે "અમો તારાજ ગોલામો છિયે-તારા પવિત્ર રવાન માટે દુઆ ગુઝારનારા છિયે,

કે આ દખ્મુ તારો ગુલલાલાથી ભરેલો બાગ હોજો!-અને આ કફન તારૂં ખુશાહાલી ભરેલું મયદાન અને જંગલ હોજો!"

એટલું બોલી તેઓએ પેલી શબપેટી ઉઠાવી-અને તે મયદાનમાંથી દખ્મા તરફ લઈ જઇ તેમાં મૂકી.

આવો પાદશાહ લાચારીએ તે જગ્યાએ ગયો-તેનું તાજ, તખ્ત અને કોલાહ સઘળું પુરૂં થઈ ગયું.

(ફિર્દોસી પોતા માટે બોલે છે કે) ઓ સખુન બોલનારા બુઢ્ઢા મર્દ!-હવે તું લોભના રસ્તાથી પાછો ફર અને સખુનો બોલવાના છોડી દે.

પાદશાહ યઝદગેર્દને આવાં મોતથી ઇન્સાફ મળેલો કહો-કે સાત ગ્રહોએ તેની ઉપર વેર લીધેલું કહો, તે સઘળું સરખુંજ છે.

અથવા તો ઇન્સાફ કે વેર જેવું એમાં કાંઈ નથી-ફીલસુફ એ વિષે કાંઇ ખોલાસો કરતો નથી.

અથવા તો જો કાંઈ ખોલાસો કરતો હોય તો તે ભેદ ભરેલો છે-માટે દરેક રીતે ખોલાસો થયલો કહેવાયજ નહીં.

ઓ પાકીઝેહ વિચારના શખ્સ! અગરજો તારી પાસે જરા પણ ખઝાનો ૩૯૪
હોય-તો તેનાથી તારાં દિલને ખુશ કર. આવતી કાલ ઉપર થોભી ના રહે.

કારણકે આ દુન્યા તારી ઉપર પસાર થઈ જાય છે-અને ઝમાનો તારી પળે પળની ગણત્રી કરતો રહે છે.

આટલા બધા દહાડા સુધી આ ખાકી શરીરમાં રહી જો તું ભલાઈનાં બી સિવાય બીજું કશું પણ રોપે નહીં તો તે વાજબીજ છે.

ભેગું કરવાના કરતાં ખાવું ખર્ચવું વધારે રાખ-જો તું જીવતોજ રહેશે તો જે સાહેબે તને આપ્યું તેજ સાહેબ તને આપ્યો જશે.

ઓ નેકબખ્ત શખ્સ! તું આ ઝિંદગાનીમાંથી ખુશખુશહાલી તેમજ નેકનામ સિવાય કાંઇ બીજું ના મેળવ.

તું બનતાં સુધી બુરૂં કામ ના કર-કારણકે દાના શખ્સથી બૂરાઈ ઝાહેર થાય તે લાયક નહીં.

તું મય હાઝેર કર કારણકે હવે આપણા દિવસ કાંઈ ઘણા બાકી રહ્યા નથી-જ્યારથી દુન્યા હસ્તીમાં આવી ત્યારથીજ એવી રીત ચાલુ થઇ છે. દુન્યા કોઇ સાથ સદા રહેતી નથી.

જો મારી આવક અને મારો ખર્ચ બરાબર હતે-તો હું એમજ જાણતે કે ઝમાનાએ મારી સાથ ભાઈબંધી રાખી છે.

આ વર્ષ કરાં મિસાલ આફતનો વરસાદ મારી ઉપર વરસે છે-એ આફતના વરસાદ કરતાં મારૂં મોત મને વધારે પસંદ આવતે.

બળતણ, ઘઉં અને ગોશ્તના (યાને મારાં ગુજરાનના) દરવાઝા-બુલંદ ફરતાં આસ્માને મારી ઉપર બંધ કર્યા છે.

આગાહી યાફ્તને માહૂએ સૂરી અઝ્ કેશતહ્ શુદને યઝ્દગેર્દ્ વ બર્ તખ્ત્ નેશસ્તન્.

૩૯૫ ચુ કસ આમદ બમાહૂએ સૂરી બેગોફ્ત
કે શાહે જહાન્ ખાક્ દારદ નેહોફ્ત
સોકૂબાઓ દેસ્સીસો રહુબાને રૂમ
હમહ્ સૂગવારાન્ અઝાન્ મર્ઝો બૂમ
બેરફ્તન્દ બા મૂયહ્ બરૂનાઓ પીર્
તને શાહ્ બોર્દન્દ અઝાન્ આબ્ગીર્
યકી દખ્મહ્ કર્દન્દ ઊરા બબાગ્
બુઝોર્ગી બલન્દીશ બરતર્ ઝે ઝાગ્
ચુનીન્ ગોફ્ત માહૂએ બદબખ્ત શૂમ
કે ઈરાન્ નબુદ પીશ અઝીન્ ખીશે રૂમ
ફેરેસ્તાદ તા હર્ કે આન્ દખ્મહ્ કર્દ
હરાન્ કસ કઝાન્ દર્દ તીમાર્ ખર્દ
બેકોશતન્દો તારાજ કર્દન્દ મર્ઝ
ચુનીન્ બૂદ માહૂયરા કામો અર્ઝ
અઝાન્ પસ બગેર્દ જહાન્ બેન્ગરીદ
ઝે તોખ્મે બુઝોર્ગાન્ કસીરા નદીદ
યકી તાજ્ બા ઊ બુદો મોહ્રે શાહ્
શબાન્ઝાંદહ્રા આર્ઝુ કર્દ ગાહ્
હમહ્ રાઝ્દારાન્શરા પીશ ખાન્દ
સખુન હર્ચે બૂદશ બદેલ દર્ બેરાન્દ
૩૯૬ બદસ્તૂર્ ગોફ્ત અય જહાન્દીદહ્ મર્દ
ફરાઝ્ આમદ આન્ રૂઝે નન્ગો નબર્દ
ન ગન્જસ્ત બા મન્ ન નામો નેઝાદ
મગર્ દાદ ખાહમ હમી સર્ બબાદ
બ અન્ગુશ્તરી યઝ્દગેર્દસ્ત નામ
બશમ્શીર્ બા મન્ નગર્દન્દ રામ
હમહ્ શહ્રે ઈરાન્ વરા બન્દહ્ અન્દ
અગર્ ખીશે ઊ બુદ પરાગન્દહ્ અન્દ
નખાનદ મરા દાનેશી મર્દ શાહ્
ન બર્ મોહ્ર્ આરામ ગીરદ સેપાહ્
બોઝ્ ઈન્ બૂદ માન્ ચારહ્ અન્દર્ નેહાન્
ચેરા રીખ્તમ ખૂને શાહે જેહાન્
હમહ્ શબ્ અઝ્ અન્દીશહ્ પુર્ ખૂન બુદમ
જહાન્દાર્ દાનદ કે મન્ ચૂન બુદમ
બદ્ રાયઝન્ ગોફ્ત અકૂનૂન્ ગુઝશ્ત
અઝીન્ કાર્ ગીતી પુર્ આવાઝ્ ગશ્ત
કુનૂન બાઝ જૂઈ હમી કારે ખીશ
કે બુગ્સેસ્તી આન્ બસ્તહ્ ઝુન્નારે ખીશ
કુનૂન્ ઊ બદખ્મહ્ દરૂન્ ખાક્ શુદ
રવાને વરા ખાક્ તર્યાક્ શુદ
૩૯૭ જહાન્દીદગાન્રા હમહ્ ગેર્દ કુન
ઝબાન્ તીઝ્ ગર્દાન્ બનીકી સખુન

માહૂય સૂરીનું યઝદગેર્દના માયા જવાથી વાકેફ થવું અને તેનું તખ્ત ઉપર બેસવું.

હવે કોઇયે આવીને માહૂએ સૂરીને કહ્યું-કે "દેશનો પાદશાહ યઝદગેર્દ ખાકમાં પડયો છે.

રૂમનો બીશપ, વડો પાદરી અને બીજા ખ્રિસ્ટી જોગીઓ-અને તે મુલકના તમામ વિલાપ કરનારાઓ,

જવાન અને બુઢ્ઢાઓ રડતા ગયા-અને નદીમાંથી પાદશાહનું શરીર કાઢી લઇ ગયા.

અને તેને માટે બાગમાં એક મોટું અને એક કાગડો ઉડી શકે તેથી પણ વધારે ઊંચું દખ્મુ બનાવ્યું છે"

તે બદબખ્ત નેહેસ્ત માહૂય એ પ્રમાણે બોલ્યો-કે "અત્યાર આગમચ તો ઈરાન કાંઈ રૂમનું ખેશી બન્યું નહીં હતું."

પછી તેણે માણસો મોકલીને જે કોઇયે કે તે દખ્મુ બનાવ્યું-તેમજ જેઓએ કે તે પાદશાહનાં દુઃખનો ગમ ખાધો,

તેઓને મરાવી નાખ્યા અને તે ગામ તારાજ કરી નાખ્યું-માહૂયના આચાર વિચાર અને મરતબો એવીજ રીતનો હતો.

ત્યાર બાદ તેણે દેશની આસપાસ સઘળે નઝર દોડાવી-તેણે બુઝોર્ગોનાં તોખ્મમાંથી તેવા કોઈને જોયો નહીં.

તેની પાસે એક તાજ અને પાદશાહની મોહર હતી-જેથી તે ગોવાળિયાના જણેલાને તખ્ત ભાવી આવ્યું.

તેણે સઘળા પોતાના મળતિયાઓને નઝદીક બોલાવ્યા અને પોતાનાં મનમાં જે કાંઈ ધારણા હતી, તે કહી સંભળાવી.

તેણે પોતાના વઝીરને કહ્યું કે "ઓ અનુભવી શખ્સ!-કીર્ત્તિ અને નામના મેળવવાનો વખત હવે આવી લાગ્યો છે.

પણ મારી પાસે નથી ખઝાનો કે નથી કીર્ત્તિ કે નથી ઊંચી બુન્યાદ-તેથી કદાચ મારે પોતાનું સર બરબાદ કરવું પડશે.

વીટી ઉપર યઝદગેર્દનું નામ છે જેથી ઇરાનના લોકો મારી તલવારે કાંઈ ઝેર થવાના નથી.

જો કે તેના ખેશીઓ હતા તે વીખરાઈ ગયલા છે-તો પણ તમામ ઈરાન દેશ તેનોજ તાબેદાર છે

દાના શખ્સ મને પાદશાહ તરીકે ગણશેજ નહીં-અને લશ્કર અને મોહર ઉપર સંતોષ પકડશે નહીં.

અંદરખાનેથી તો મારી કાંઈ જુદીજ યુક્તિ હતી-મેં દેશના પાદશાહનું ખૂન શા માટે કીધુ ?

હું આખી રાત એના એજ વિચારથી આંસુ ભરેલો રહ્યો-ખોદા શાહેદ છે કે તે વખતે મારી હાલત કેવી હતી?"

સલાહકાર વઝીરે તેને કહ્યું કે "હવે તો સઘળું થઇ ચૂક્યું-આ કામથી સઘળો દેશ ચકચાર ભર્યો બન્યો છે.

હવે જ્યારે ખિદમતનો કમરબંદ તેં તોડયો છે, તો તારાં પોતાનાં કામ પાછળજ પાછો જા.

હવે પાદશાહ તો દખ્મા મધ્યે માટી સાથ મળી ગયો છે-તેજ માટી તેનાં રવાનને સંભાળી રાખશે.

તું તમામ અનુભવી શખ્સોને એકઠા કર-ભલાઇની વાતો કરવા ઉપરજ તારી ઝબાનને તેઝ બનાવ.

ચુનીન્ ગૂય કીન્ તાજો અન્ગુશ્તરી
બમન્ દાદ શાહ્ અઝ્ દરે મેહ્‌તરી
ચુ દાનેસ્ત કામદ્ ઝે તુર્કાન્ સેપાહ્
ચુ શબ્ તીરહ્ તર્ શુદ મરા ખાન્દ શાહ્
બમન્ ગોફ્ત ચૂન્ ખાસ્ત બાન્ગે નબર્દ
કે દાનદ્ ઝે ગીતી કે બર્ કીસ્ત ગર્દ
તો ઈન્ તાજો અન્ગુશ્તરીરા બેદાર્
ખુવદ્ રૂઝ્ કીન્ હર્દો આયદ્ બકાર્
મરા નીસ્ત જોઝ્ દોખ્તરી દર્ જેહાન્
હમાના કે હસ્ત ઊ ઝે તાઝી નેહાન્
તો ઝીન્ પસ્ બદુશ્મન્ મદેહ્ ગાહે મન્
નેગહ્‌દાર્ અઝીન્ હમ નેશાન્ રાહે મન્
મન્ ઇન્ તાજ મીરાસ દારમ્ ઝે શાહ્
બફર્માને ઊ બર્ નેશીનમ્ બગાહ્
બદીન્ ચારહ્ દેહ્ કારે ખુદ્‌રા ફ્રોગ્
કે દાનદ્ કે ઈન્ રાસ્તરસ્ત યા દોરૂગ્
ચુ બેશ્નીદ્ માહૂય ગોફ્તશ્ કે ઝેહ્
તો દસ્તૂરીઓ બર્ તો કસ્ નીસ્ત મેહ્
હમહ્ મેહ્‌તરાન્‌રા ઝે લશ્કર્ બેખાન્દ
વઝીન્ બારહ્ ચન્દીન્ સુખુન્‌હા બેરાન્દ
બેદાનેસ્ત લશ્કર્ કે ઈન્ નીસ્ત રાસ્ત
બશૂખી વરા સર્ બુરીદન્ સઝાસ્ત
યકી પહ્‌લવાન્ ગોફ્ત કીન્ કારે તોસ્ત
સખુન્ ગર્ દુરોસ્તસ્ત ગર્ નાદુરોસ્ત
ચુ બેશ્નીદ્ બર્ તખ્તે શાહી નેશસ્ત
બઅફ્સૂનશ્ આમદ્ ખોરાસાન્ બદસ્ત
બેબખ્શીદ્ રૂએ ઝમીન્ બર્ મેહાન્
મનમ્ ગોફ્ત બા મોહ્‌રે શાહે જેહાન્
હરાન્ કસ્ કઝાન્ તોખ્મહ્ બુદ્ પીશ્ ખાન્દ
વઝીન્ દર્ ફરાવાન્ સુખુન્‌હા બેરાન્દ
જહાન્‌રા સરાસર્ બબખ્શીદ્ ગેરેફ્ત
બેમાન્દહ્ સેતારહ્ બદ્ દર્ શેગેફ્ત
હરાન્ કસ્ કે બુદ્ બદ્‌હોનર્ બર્ ગુઝીદ્
બદાન્ સાન્ કે અઝ્ ગોહરે ઊ સઝીદ્
ખેરદમન્દ્‌રા સર્ નેગૂન્‌સાર્ કર્દ
બદાન્‌રા બહર્ જાય સાલાર્ કર્દ
બઝીર્ અન્દર્ આમદ્ સરે રાસ્તી
પદીદ્ આમદ્ અઝ્ હર્ સુએ કાસ્તી
બમેહ્‌તર્ પેસર્ દાદ્ બલ્ખો હરી
ફેરેસ્તાદ્ બર્ હર્ સુએ લશ્કરી
ચુ લશ્કર્ ફરાવાન્ શુદો ખાસ્તહ્
દેલે મર્દ બી બર્ શુદ્ આરાસ્તહ્
સેપહ્‌રા દેરમ્ દાદો આબાદ કર્દ
સરે દૂદએ ખીશ પુર્ બાદ કર્દ
અબા લશ્કરે જન્ગ્‌સાઝાને નવ્
તલાય બપીશ્ અન્દરૂન્ પીશરવ્
જહાન્‌દીદહો :નામે ઊ ગર્સેયૂન્
યકી નામવર્ પીરો ઊ અન્દરૂન્
બશહ્‌રે બોખારા નેહાદન્દ રૂય
ચુનાન્ સાખ્તહ્ લશ્કરે જન્ગ્‌જૂય

તેઓને તું એ પ્રમાણે કહે કે 'આ તાજ અને વીંટી-મને સરદાર તરીકે પાદશાહ પોતે આપી ગયો છે.

જ્યારે તેણે જાણ્યું કે તુર્કી લશ્કર આવ્યું છે-ત્યારે જે વખતે રાત વધારે અંધારી થઇ તે વખતે મને પાદશાહે બોલાવ્યો.

અને મને કહ્યું કે 'જ્યારે લડાઇનો પોકાર ઉઠયો છે-ત્યારે કોણ જાણે છે કે આ જેહાનમાંથી કોણની ગર્દ નીકળી જશે (યાને કોણ માર્યું જશે)?

માટે તું આ તાજ અને વીંટી તારી પાસે રાખ-કારણકે એકુ એવો દહાડો આવશે કે એ બન્ને ચીઝો કામ લાગશે.

મારૂં એક છોકરી સિવાય દુન્યામાં બીજું કોઈ નથી-તું જાણ કે તે પણ અરબ લોકોની ધાસ્તીથી છૂપીજ રહેલી છે.

તું હવે પછી આ મારૂં તખ્ત દુશ્મનના હવાલામાં ના આપતો-અને એજ રવેશે મારી રાહ:રીતીને સંભાળતો રહેજે.

માટે આ તાજ પાદશાહ તરફથી મળેલા વારસા તરીકે હું ધરાઉં છું-અને તેના હોકમથીજ તખ્ત ઉપર બેસું છું.'

એમ યુક્તિ કરીને પોતાનાં કામને પ્રકાશ આપ-કોણ જાણવાનું છે કે તું ખરૂં બોલે છે કે ખોટું કહે છે?"

જ્યારે માહૂએ એવું સાંભળ્યું ત્યારે તેને કહ્યું કે "શાબાશ!-તું ખરો વઝીર છે અને તારા કરતાં કોઇ બીજો ચઢિયાતો છેજ નહીં."

પછી તેણે લશ્કરમાંથી સઘળા સરદારોને બોલાવ્યા-અને એ બાબ- ૩૯૮
તમાં ઘણીક વાતો ચલાવી.

પણ લશ્કર તો સમજી ગયું કે "આ વાત ખોટી છે-આવી નફતાઈ કરવા માટે તો તેનું સરજ કપાવું જોઇયે."

પછી એક પેહલવાને તેને કહ્યું કે "અગર આ વાત ખરી હોય કે ખોટી હોય, તો પણ તે કરવાનું તારૂંજ કામ છે."

જ્યારે તેણે એવું સાંભળ્યું ત્યારે પોતે પાદશાહી તખ્ત ઉપર બેઠો-એવી રીતે તેનાં ફનફરેબથી ખોરાસાનનો મુલક તેના હાંથમાં આવ્યો.

તેણે સરદારો ઉપર ઝમીનની બક્ષેશો કરવા માંડી-તે બોલ્યો કે "હું દેશના પાદશાહ યઝદગેર્દની મોહર ધરાઉં છું."

જે કોઇ કે પોતાનાં ખાન્દાનમાંના શખ્સો હતા, તેઓને નઝદીક બોલાવ્યા-અને એ બાબત વિષે ઘણીક વાતો કીધી.

તેણે તમામ દેશ બક્ષેશ કરવા માંડિયો-જે જોઇ સેતારા પણ અજબ રહ્યા.

તેની બુન્યાદને છાજતી રીતના જે કોઈ કે બદબુન્યાદ શખ્સો હતા તેઓને ઊંચી પદવીએ ચઢાવ્યા.

અકલમંદોનાં સર ઊંધાં નાખ્યાં-બૂરાઓને દરેક જગ્યાએ સરદાર બનાવ્યા.

સચ્ચાઈનું સર નીચું પડયું-ચો તરફ જૂઠાણુ ફેલાઈ ગયું.

તેણે પોતાના વડા બેટાને બલ્ખ અને હેરાતનો મુલક આપ્યો-ચો ૩૯૯
તરફ લશ્કર મોકલ્યું.

જ્યારે પુષ્કળ લશ્કર અને અસ્બાબ એકઠો થયો-ત્યારે તે ચંડાળનું દિલ ખુશહાલ થયું.

તેણે લશ્કરને દિરમ આપ્યા અને આબાદ કીધું-અને પોતાનાં કુટુંબીઓનાં સર ગરૂરી ભર્યાં બનાવ્યાં.

તે નવાં લડાયક લશ્કર સાથે-કે જેની હરોલમાં તલાયા લશ્કર ચાલતું હતું,

અને ગરસેયૂન નામનો એક અનુભવી નામવર લશ્કરની હરોલમાં હતો,

તેવી રીતનું લડાયક લશ્કર તૈયાર કરીને બોખારા તરફ ચાલવા માંડિયું.

હમી ગોફત મારા સમરકન્દો ચાજ
બેબાયદ ગેરેફતન બદીન મોહરે તાજ
બફર્માને શાહે જહાન્ યઝદગેર્દ
કે સાલાર્ બુદ અન્દરીન હફત ગેર્દ
મે બીઝન્ બેખાહમ બશમ્શીર્ કીન્
કઝ્ તીરહ્ શુદ બખ્તે શાહે ઝમીન્

તે બોલવા લાગ્યો કે "સમરકંદ અને ચાજ જેવાં શેહરો મને-આ પાદશાહી મોહર અને તાજની રૂએ લેવાંજ જોઇયે.

દેશના પાદશાહ યઝદગેર્દ કે જે હફત કેસ્વર ઝમીનમાં પોતે સરદાર હતો, તેનાં ફર્માનથી,

હું બીઝન ઉપર તલવારે કરી કીનો લઈશ-કે જેનાથી દેશના પાદશાહ યઝદગેર્દનું બખ્ત સીઆહ બન્યું હતું."

આગાહી યાફતને બીઝન્ અઝ્ કોશતહ્ શુદને યઝ્દગેર્દ્ વ બર્ તખ્ત્ નેશસ્તને માહૂએ સૂરી વ લશ્કર્ કશીદન્ બજન્ગે ઊ.

બીઝનને યઝદગેર્દના માર્યા જવાની અને માહૂએ સૂરીએ તખ્ત ઉપર બેસવાની ખબર પડવી અને તેની લડાઈ માટે લશ્કર લઈ જવું.

ચુનીન તા બબીઝન્ રસીદ્ આગેહી
કે માહૂય બેગ્રેફત તખ્તે મેહી
૪૦૦ બહર્ સૂ ફેરેસ્તાદ્ મોહરે નેગીન્
હમી રામ ગર્દદ્ બદ્ બર્ ઝમીન્
કુનૂન સૂએ જયહુન નેહાદહ્ સ્ત રૂય
બપર્ખાશ બા લશ્કરે જંગ્જૂય
બેપુર્સીદ્ બીઝન્ કે મોહરશ કે દાદ્
હમી કરદ્ અઝાન્ કાર્ ગૂયન્દહ્ યાદ્
કે ચૂન તૂ રસીદી બરીગે ફરબ્
ઝમાનહ્ બેબસ્ત અઝ્ બદો નીક્ લબ્

અઝ્ ઈદર્ બેશુદ્ લશ્કરી સૂએ ઊય
સવારાને ગર્દનકશો નામજૂય
તોરા ગોફત મન્ તાજે શાહનશેહાન્
ચુ લશ્કર્ ફેરેસ્તી ફેરેસ્તમ નેહાન્
હમહ્ તખ્તે ઝરીનો અન્ગુશ્તરી
તોરા ઝીબદ્ અન્દર્ જહાન્ મેહતરી
અઝ્ ઇદર્ સેપાહે તો બેશતાફતન્દ્
બમર્વ અન્દરૂન શાહરા યાફતન્દ્
ગેરેફતન્દ્ આન્ શાહરા દર્ મેયાન્
હઝીમત ગેરેફતન્દ્ ઈરાનેયાન્
ચુ તન્હા બેમાન્દ્ આન્ શાહે પુર્ ખેરદ્
બેતર્સીદ્ કઝ્ લશ્કરશ બદ્ રસદ્
૪૦૧ યકી આસેયા બૂદ્ બર્ રહ્ ગુઝર્
બદ્ દર્ શુદ્ આન્ શાહે ખુરશીદ્ ફર્
ખબર્ યાફત માહૂય સૂરી ઝે શાહ્
ફેરેસ્તાદ્ કસ કરદ્ શાહરા તબાહ્
ચુ સૂરી ખોદાવન્દે ખુદરા બેકોશ્ત
બમોહર્ અન્દર્ આવરદ્ ગીતી બમોશ્ત

એમ કરતાં બીઝનને ખબર પુગી-કે "માહૂએ પાદશાહી તખ્ત લીધું છે.

તેણે ચો તરફ મોહર અને નગીના મોકલી આપ્યા-જેથી સઘળો દેશ તેને તાબે થતો જાય છે.

અને હાલ તે લડાયક લશ્કર લઈ લડાઈ કરવા માટે જયહૂન નદી તરફ નીકળી ચૂકયો છે."

બીઝને પેલાને પૂછ્યું કે "તેને મોહર કોણે આપી?"-આથી પેલા ખબર કહેનારે તે બાબતની સઘળી વિગત કહેવા માંડી,

કે "જ્યારે તું ફરબ નદીના કિનારા આગળ જઈ પહોંચ્યો-ત્યારે નેકી બદીના જે બનાવો બનવાના હતા તે માટે ઝમાનાએ થોડુંક સૂધી ચૂપકીદી પકડી હતી

અહીંથી ગર્દન ઉડાવનારા અને નામ શોધનારા સવારોનું એક લશ્કર તે (માહૂય) તરફ ગયું.

તેણે તને કહેવાડિયું કે 'જો તું અત્રેથી લશ્કર મોકલે, તો આ શેહન્શાહોનું તાજ હું છૂપી રીતે તારી ઉપર મોકલી આપું.

તેમજ સોનેરી તખ્ત અને વીટી પણ મોકલું-કારણકે સરદારી આ દુન્યામાં તનેજ શોભે છે.'

એ ઉપરથી તારૂં લશ્કર શિતાબી કરતું અહીંથી ઉપડયું-અને મર્વમાં પાદશાહને પકડી પાડયો.

તેઓએ તે પાદશાહને વચમાં ઘેરી લીધો-અને ઇરાનીઓએ શિકસ્ત ખાધી.

જ્યારે તે અકલમંદ પાદશાહ એકલો રહી ગયો-અને બીહ્યો કે લશ્કરથી તેને હાનિ પુગશે,

ત્યારે તે રસ્તા ઉપર આટો દળવાની ઘંટી હતી-તે મકાનમાં તે ખુરશીદના ચેહરાનો પાદશાહ ભરાઇ ગયો.

માહૂએ સૂરીને તે શાહની ખબર પડી-જેથી તેણે માણસ મોકલી પાદશાહને મારી નખાવ્યો.

જ્યારે સૂરીએ પોતાનાજ સાહેબને કતલ કરાવ્યો-ત્યારે તે પાદશાહની મોહર હાથમાં લાવી સઘળો દેશ પોતાને કબ્જે કર્યો.

દો બહુરહ્ અઝીન્ નામો નન્ગ્ આને તોસ્ત
સવારાને જન્ગીઓ જન્ગ્ આને તોસ્ત
સુનીન્ ગોફ્ત બહ્રામ કય શહ્રયારૂ
ન મન્ બોર્દમ અઝ્ ચાજ ચન્દાન્ સવારૂ
બેયાવરૂદ અઝ્ મર્વ ચન્દાન્ બનહ્
બેશુદ યઝદગેર્દ અઝ્ મેયાન્ યક્ તનહ્
તોરા ગોફ્ત ખુદ તખ્તે ઝરીને ઊય
હમાન્ યારએ ગઉહરૂ આગીને ઊય
હમાન્ તાજો ગન્જશ ફેરેસ્તમ્ બચાજ
તોરા બાયદ અન્દરૂ જહાન્ તખ્તે આજ
બમર્વ અન્દરૂન્ રઝમ કર્દમ સે રૂઝ
ચહારોમ ચુ બેફ્રુખ્ત ગીતી ફેરૂઝ
શુદમ તન્ગ્હેલ રઝમ કર્દમ દુરોશ્ત
જફા પીશહ્ માહુય બેન્મૂદ પોશ્ત
શહનશાહે ઈરાન ચુ તનહા બમાન્દ
ચુ શીરે ઝેયાન્ સુએ લશ્કરૂ બેરાન્દ
બસી નામહારાને મારા બેકોશ્ત
ચુ યારાન્ નમાન્દન્દ બેન્મૂદ પોશ્ત
નદાનમ કે ચૂન્ કર્દશ અઝ્ જાન્ જુદા
ખોદાવન્દ કુશ બન્દએ બીવફા
ચુ માહુય ગન્જે ખોદાવન્દે ખીશ
બેયાવરૂદ બારન્જો બેન્હાદ પીશ
પરાગન્દહ્ શુદ મર્દે બદતન્ બચીઝ
તો ગોફ્તી મરા ખુદ નદીદહ્સ્ત નીઝ
બમર્વ અન્દરૂન્ બૂદ લશ્કરૂ દો માહ્
બખૂબી નકરૂદ ઊ બમા બરૂ નેગાહ્
બેકોશ્ત ઊ ખોદાવન્દરા દરૂ નેહાન્
ચુનાન્ પાદશાહી ચરાગે જેહાન્
સવારી કે ગોફ્તી મેયાને સેપાહ્
હમી બરૂ ગુઝારદ સરૂ અઝ્ ચર્ખે માહ્
ઝે તુર્કાન્ કસી પીશે ગોર્ઝશ નરફ્ત
હમી ઝૂ દેલે નામદારાન્ બેકફ્ત
નદીદમ સવારી બદાન્ ફરૂરો બોરૂઝ
ચુનાન્ તર્કો જઉશન્ ચુનાન દસ્તો ગોરૂઝ
ચુ આગન્દહ્ શુદ પાદશાહી ગેરફ્ત
બદીનગૂનહ્ ના પારૂસાઈ ગેરેફ્ત
ચુ બદખાહે જન્ગી બબાલીન્ રસીદ
નબાયદ તોરા બા સેપાહ્ આરમીદ
ગેલે ખવ બપાલીઝે શાહાન્ મબાદ
ચુ બાશદ નેયાયદ ઝે પાલીઝ યાદ
ચુ બેશ્નીદ બીઝન્ બરૂ આશોફ્ત સખ્ત
કઝૂ શાહરા તીરહ્ શુદ રૂએ બખ્ત
બેફરૂમૂદ પસ તા સેપહ્ ગેરૂદ કરૂદ
ઝે તુર્કાન્ સવારાને રૂઝે નબરૂદ
ઝે કાજારૂબાશી બેયામદ દમાન્
નજોસ્ત ઈચગૂનહ્ બરહ્ બરૂ ઝમાન્
ચુ નઝદીકે શહ્રે બોખારા રસીદ
હમહ્ દશ્તો હામૂન સેપહ્ ગુસ્તરીદ
બલશ્કરૂ સુનીન્ ગોફ્ત કફૂનૂન્ શેતાબ્
મદારીદ તા ઊ બદીન્ રૂએ આબ્

આ નેકી બદીમાં બે હિસ્સા ભાગ તારોજ છે-લડાયક સવારો તારાજ હતા અને લડાઇ પણ તુંજ લડતો હતો."

પછી બરસામ એ પ્રમાણે બોલ્યો કે "ઓ પાદશાહ!-શું હું ચાચથી સવારોને મર્વ ખાતે નહીં લઇ ગયો હતો?

પણ માહુય મર્વથી લડાયક સામાન લઈ આવ્યો-અને તેથી યઝદગેર્દ એકલો પડી ગયો.

માહુએ તને કહ્યું હતું કે 'યઝદગેર્દનું સોનેરી તખ્ત-તેમજ તેનો ગોહર મઢેલો બાઝૂબંદ,

તેમજ તેનું તાજ અને તેનો ખઝાનો ચાજ ખાતે મોકલી આપીશ-હવે આ દેશની પાદશાહત તનેજ લેવી ઘટે છે.'

મેં મર્વમાં ત્રણ દહાડા લડાઈ કીધી-જ્યારે ચોથે દહાડે દુન્યાને રોશન કરનારો આફતાબ ઝાહેર થયો,

ત્યારે મેં કંટાળી જઇ એક સખ્ત લડાઇ કીધી ઝુલ્મગાર માહુય ત્યાંથી નાસી ગયો.

જ્યારે ઇરાનનો શેહન્શાહ એકલો રહી ગયો-ત્યારે તે મસ્ત સિંહની ૪૦૨
માફક લશ્કર તરફ ધસ્યો.

અને આપણા ઘણાક નામદારોને માર્યા-પણ જ્યારે તેના મદદગારો રહ્યા નહીં ત્યારેજ તેણે પીઠ ફેરવી.

પોતાના માલેકને મારી નાખનારા તે બેવફા ગોલામે કોણ જાણે તેને કયારે કતલ કીધો?

જ્યારે માહુય પોતાના માલેકનો ખઝાનો-વગર મેહનતે લઈ આવ્યો અને પોતાની આગળ મૂકયો,

ત્યારે તે ચંડાળ પેલા માલ અસ્બાબથી ફૂગાઈ ગયો-અને ગોયા પોતે મને જોયોજ નહીં હોય તેમ કરવા લાગ્યો.

મર્વમાં આપણું લશ્કર બે મહિના રહ્યું-પણ તેણે તેની કશીબી પૂછ પરછ કીધી નહીં.

તેણે છૂપી રીતે પોતાના માલેક આવા એક દેશના રોશન ચેરાગ જેવા પાદશાહને મારી નાખ્યો.

જે એક એવો સવાર હતો કે ગોયા લશ્કરની વચમાં-જાણે માહતાબવાળાં આસ્માન કરતાં પણ પોતાનું સર ઊંચું ચઢાવતો હતો.

તુર્કીઓમાંથી કોઇ તેના ગુર્ઝ આગળ જઇ શકતું નહીં હતું-તેનાથી આપણા નામદારોનાં દિલ ફાટી જતાં હતાં.

મેં તેવાં બોરેહવાળો, કદવાળો, લોઢાંની ટોપવાળો, બખ્તરવાળો તેમજ તેવી બાઝૂ અને તેવા ગોર્ઝ સાથનો એક પણ સવાર જોયો નથી.

જ્યારે તે સઘળી રીતે ભરપુર થયો ત્યારે તેણે પાદશાહી લીધી-અને ૪૦૩
એવી રીતે અપવિત્રાઇ એખ્તયાર કીધી.

જ્યારે લડાયક દુશ્મન માથે આવી લાગ્યો છે-ત્યારે તને નહીં ઘટે કે તું લશ્કર સાથે આસાયેશ લે.

પાદશાહોના બાગમાં જંગલી ઘાસની માટી હોતીજ ના!-જો હોય તો તે બાગ તરીકે ગણાયજ નહીં."

જ્યારે બીઝને એવું સાંભળ્યું કે "તેનાથી પાદશાહનું નસીબ ઊંધું પડયું છે," ત્યારે તે ઘણો ગુસ્સે થયો.

પછી તેણે ફરમાવ્યું જેથી તુર્કીઓમાંથી લડાયક સવારોનું લશ્કર એકઠું કીધું.

તે દોડતો કે કાચારબાશીથી નીકળ્યો-તેણે રસ્તામાં જરાપણ વીસામો લીધો નહીં.

જ્યારે તે બોખારા શેહર આગળ આવી પહોંચ્યો-ત્યારે તેણે તમામ મયદાન અને જંગલમાં લશ્કર પાંથર્યું.

પછી તેણે લશ્કરને કહ્યું કે "જ્યાં સુધી તે નદી ઓળંગીને

બપયકારે મન્ પીશ્ આરદ્ સેપાહ્
મગર્ બાઝ્ આહમ્ અઝ્ ઈને શાહ્
વઝાન્ પસ્ બેપુર્સીદ્ કઝ્ શહ્રયાર્
નમાન્દ્ ઈચ્ ફર્ઝન્દ્ કાયદ્ બકાર્
૪૦૪ જહાનદાર્ ખુસ્રવ્ બેશાહર્ નદાશ્ત
પેસર્ ગર્ નબુદ્ દોખ્ત્ ફેરૂખ્તર્ નદાશ્ત
કે ઊરા બેયારીમો યારી દેહીમ
બમાહુય બર્ કામગારી દેહીમ
બદ્ગોફ્ત બર્સામ્ કય નામદાર્
સરૂઆમદ્ બરીન્ તોખ્મહ્ બર્ રૂઝગાર્
બરાન્ શહ્રહા તાઝેયાનરાસ્ત દસ્ત
કે નહ્ શાહ્ માન્દો ન આતશ્ પરસ્ત
ચુ બેશ્નીદ્ બીઝન સેપહ્ બર્ ગેરેફ્ત
ઝે કારે જહાન્ દસ્ત બર્ સર્ ગેરેફ્ત
તલાયહ્ બેયામદ્ કે આમદ્ સેપાહ્
બબયકન્દ્ સાઝન્દ્ હમી રઝ્મગાહ્
સેપાહી બકશ્તી બર્ આમદ્ ઝે આબ્
કે અઝ્ ગર્દ્ પયદા નબુદ્ આફતાબ્
સેપહ્દાર્ બીઝન્ બપીશે સેપાહ્
બેયામદ્ કે સાઝદ્ હમી રઝ્મગાહ્
ચુ માહુએ સૂરી સેપહ્રા બદીદ્
તો ગોફ્તી કે જાનશ્ ઝે તન્ બર્ પરીદ્
ઝે બસ્ જઉશનો ખૂદો ચીની સેપર્
ઝે બસ્ નીઝહો ગોર્ઝો ચાચી તબર્
૪૦૫ ઘમી શુદ્ બરાબર્ સફી બર્ કશીદ્
હવા નીલગૂન્ શુદ્ ઝમીન્ નાપદીદ્

મારી સાથ લડવા માટે લશ્કર આગળ લઈ આવે-ત્યાં સુધી તમો હાલ ઉતાવળ કરતા ના ત્યાર પછીજ તેની પાસેથી હું પાદશાહનો વળતો કીનો લઇશ."

પછી તેણે પૂછ્યું કે "શું આ પાદશાહનું-કોઇ એવું ફર્ઝંદ નથી રહ્યું કે જે પાદશાહી માટે કામ લાગે?

દેશના નેગહબાન પાદશાહનો કોઈ ભાઇ નહીં હતો-અગર છોકરો પણ નહીં હતો તો શું એકુ છોકરી પણ તે નહીં ધરાવતો,

કે તેણીને આપણે અત્રે લાવી પાદશાહી આપવામાં મદદ કર્યે-અને તેણીને માહુય ઉપર આપણે ફતેહ અપાવ્યે?"

બરસામે તેને કહ્યું કે "ઓ નામદાર!-એ ખાન્દાનનો વખતજ પુરો થઈ ગયો છે.

અને ઇરાનના સઘળાં શેહરો ઉપર અરબ લોકોનો કાબૂ બેઠો છે-હવે કોઈ પાદશાહ પણ નથી રહ્યો અને કોઇ આતશની સંભાળ કરનાર પણ નથી રહ્યો."

જ્યારે બીઝને એવું સાંભળ્યું ત્યારે લશ્કર આગળ ચલાવ્યું-અને જેહાનના આવાં કામ માટે અફસોસ કરવા લાગ્યો.

હવે તલાયાએ આવી ખબર આપી કે "માહુયનું લશ્કર આવી લાગ્યું છે-અને તે પોતાની લડાઈની જગ્યા બયકન્દ શેહરમાં બનાવે છે.

વહાણોમાં બેસી એક ભારી લશ્કર નદી ઓળંગી આવ્યું છે-કે જેની ધૂળથી આફતાબ પણ દેખાતો નથી."

આથી સરદાર બીઝન લશ્કરની હરોલમાં-આવ્યો કે પોતાની લડાઈગાહ તૈયાર કરે.

જ્યારે માહુએ સૂરીએ તે લશ્કર જોયું-ત્યારે જાણે તેનો જીવજ તનમાંથી ઉડી ગયો.

તેનાં પુષ્કળ બખ્તરો, લોઢાંની ટોપીઓ અને ચીનાઇ બનાવટની ઢાલો-તેમજ પુષ્કળ નેઝાઓ, ગોર્ઝો અને ચાચી કુવાડીઓ જોવાથી,

તે ગમગીન થયો અને તેની સામે પોતાનાં લશ્કરની સફ ખેંચી-જેથી હવા બલુ રંગની બની અને ઝમીન અણદીઠ થઇ ગઇ.

ગેરેફ્તાર્ શુદને માહુએ સૂરી વ કોશ્તહ્ શુદનશ્ બફર્માને બીઝન્.

ચુ બીઝન્ સેપહ્રા હમહ્ રાસ્ત કર્દ્
બઈરાનેયાન્ બર્ કમીન્ ખાસ્ત કર્દ્
બેદાનેસ્ત માહુય અઝ્ કલ્બ્ગાહ્
ખોરૂશાન્ બેરફ્ત અઝ્ મેયાને સેપાહ્
નેગહ્ કર્દ્ બીઝન્ દેરફ્શશ્ બદીદ્
બેદાનેસ્ત કૂ જસ્ત ખાહદ્ રહીદ્
બબર્સામ ફર્મૂદ્ કઝ્ કલ્બ્ગાહ્
બયક્ સૂ ગુઝાર્ આનચે દારી સેપાહ્
નબાયદ્ કે માહુએ સૂરી ઝે જંગ્
બેતર્સદ્ ઝે જયહૂન કશદ્ બી દરંગ્
બતીઝી બેરવ્ ચશ્મ્ બર્ વે મદાર્
કે બા ઊ દેગર્ ગૂનહ્ સાઝીમ કાર્

માહુએ સૂરીનું પકડાઈ જવું અને બીઝનનાં ફર્માનથી તેનું માર્યું જવું.

જ્યારે બીઝને સઘળું લશ્કર તૈયાર કીધું-ત્યારે તેણે પ્રથમ ઇરાનીઓ ઉપર અચિન્તો હમ્લો કરવાનો વિચાર કીધો

માહુય તુરતજ તે ચેતી ગયો જેથી પોતે કલ્બગાહમાંથી-પોકાર કરતો લશ્કર વચ્ચેથી નાસી જવા લાગ્યો.

બીઝને નઝર કીધી અને તેનો ઝુંડો જોયો-જેથી તે સમજી ગયો કે માહુય છટકી જવા માગે છે.

આથી તેણે બરસામને ફર્માવ્યું કે "કલ્બગાહમાંથી-તું તારાં લશ્કરને એક બાજૂ લઇ જા.

એવું નહીં બનવું જોઇયે કે માહુએ સૂરી લડાઇથી-ડરી જઇને એકદમ જયહૂન નદી પાછી ઓળંગી જાય.

તું શેતાબ દોડતો જા તેની ઉપરજ નઝર રાખજે-આપણે તેની સાથ જુદી રીતેજ કામ લઇશું."

ચુ બરૂસામે ચીની દેરફૂશાઉ બેદીદ
સેપહરા સરાસર બયકૂસૂ કશીદ
હમી તાખ્ત તા પીશે રીગે ફરબ્
પુર આજ઼ન્ગ્ રોખ પુર ઝે દુશ્નામ લબ્
મરૂરા બરીગે ફરબ્ દર બેયાફ્ત
રેકાબશ ગેરાન્ કર્દો અન્દર શેતાફ્ત
ચુ નઝ્દીકે બા ઊ બરાબર બેબૂદ
બેઝદ ખન્જર ઊરા દેલીરી નમૂદ
કમરબન્દ બેગેરફ્તા ઊરા ઝે ઝીન્
બર આવર્દો નાગાહ ઝદ બર ઝમીન્
ફેરૂદ આમદો દસ્તે ઊરા બેબસ્ત
બપીશ અન્દર અફ્ગન્દો ખુદ બરનેશસ્ત
હમાન્ગહ રસીદન્દ યારાન્ બહ્રય
હમહ દસ્ત અઝ્ શુદ પુર અઝ ગોફ્તગૂય
બબરૂસામ ગોફ્તન્દ કય રાહબર
બેબાયદ ઝદન્ ગર્દનશ બર ગુઝર
ચુનીન્ દાદ પાસોખ કે ઈન્ રાહ નીસ્ત
કઝીન્ યાફ્તન્ બીઝન આગાહ નીસ્ત
હમાન્ ગહ બબીઝન રસીદ આગહી
કે આમદ બદસ્ત આન્ બદ આઇન્ રહી
ચુ બેશ્નીદ બીઝન દેલશ શાદ ગશ્ત
બેનાઝીદ ઝન્દીશહ આઝાદ ગશ્ત
ખેરૂશી બર આવરૂદ બીઝન્ ચુ શીર
ઝે તુર્કાન્ બેરફ્તન્દ ચન્દી દેલીર
સેગાલીદહ બા યક દેગર સાખ્તન્દ
હમહ ચારએ કોશતન્ અન્દાખ્તન્દ
હરાન્ કસ કે દીદન્દ અઝાન્ બારગાહ
બેકોશ્તન્દ નાગાહ બીમર સેપાહ
બતારાજ બોર્દન્દ બારો બનહ
કશીદન્દ માહુયરા બરહનહ
ગુનહગાર ચૂન્ રૂએ બીઝન્ બેદીદ
ખેરદ શુદ ઝે મધઝશ હમહ નાપદીદ
શુદ અઝ બીમ હમચૂન તને બી રવાન્
બસર બર પરાગન્દ રીગે રવાન્
બદૂ ગોફ્ત બીઝન્ કે અય બદનેઝાદ
કે ચૂન્ તૂ પરસ્તાર કસરા મબાદ
ચેરા કોશ્તી આન્ દાદગર શાહરા
ખોદાવન્દે પીરૂઝીઓ ગાહરા
પેદર બર પેદર શાહો ખુદ શહરયાર
ઝે નૂશીરવાન્ દર જહાન્ યાદગાર
ચુનીન્ દાદ પાસોખ કે બર બદકુનેશ
નેયાયદ મગર કોશતનો સર્ઝનેશ
બદીન્ બદ કુનૂન્ ગર્દને મન્ બઝન્
બેયન્દાઝ દર પીશે ઈન્ અન્જુમન્
બદૂ દાદ પાસોખ કે અયદૂન્ કુનમ
કે કીન્ અઝ દેલે ખીશ બીરૂન્ કુનમ
બશમ્શીર દસ્તશ બેબુરીદો ગોફ્ત
કે ઈન્ દસ્તરા દર બદી નીસ્ત જોફ્ત
ચુ દસ્તશ બેબુરીદ ગોફ્તા દો પાય
બેબુરરન્દ તા માનદ ઈદર બજાય

જ્યારે બરસામે ચીનીએ માહૂયનો ઝુંડો જોયો-ત્યારે પોતાનાં તમામ લશ્કરને એક બાજૂએ કીધું.

તે ફરબ નદીના કિનારા તરફ દોડયો-તેનો ચેહરો ગુસ્સા ભરેલો હતો અને મોઢેથી ગાળ આપતો હતો.

તેને ફરબ નદીના કિનારા ઉપર પકડી પાડયો-તેણે ઘોડાને દોડાવી તેની ઉપર ધસારો કીધો.

જ્યારે તે છેક તેની નઝદીક આવી લાગ્યો-ત્યારે બહાદુરી દેખાડી ૪૦૬
તેની ઉપર એક તલવારનો ઝર્બ માર્યો.

અને તેનો કમરબંદ પકડી ઝીન ઉપરથી-ઉઠાવીને એકદમ ઝમીન ઉપર પટકયો.

પછી પોતે ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતરી તેના હાથ બાંધ્યા-તેને પોતાની આગળ નાખી તે પાછો સ્વાર થયો.

તેજ વખત બરસામના મદદગારો પણ આવી લાગ્યા-જેથી તમામ મયદાન ચર્ચા ભરેલું બન્યું.

તેઓએ બરસામને કહ્યું કે "ઓ રાહબર!-એને તો આ રસ્તા ઉપરજ ગર્દન મારવો જોઇયે."

તેણે જવાબ દીધો કે "આ સૂચના વાજબી નથી-કારણકે હજી એના પકડાવાથી બીઝન વાકેફ થયો નથી."

હવે તુરતજ બીઝનને ખબર મળી-કે "પેલો બદ ચાલનો નોકર કયદ પકડાયો છે."

જ્યારે બીઝને એવું સાંભળ્યું ત્યારે તેનું દિલ ખુશહાલ થયું-પોતે શાદમાન બની સઘળા વિચારથી મોકળો બન્યો.

બીઝને સિંહની માફક એક પોકાર માર્યો-તુર્કીઓમાંથી ઘણાક દેલીરો ત્યાં ગયા.

તેઓએ એકબીજા સાથ વિચાર ચલાવીને-તેને મારીજ નાખવાનો સઘળો ઠરાવ કીધો.

માહૂયની દરબારમાંના જે કોઇ શખ્સો તેઓને મળ્યા-તેઓને તુર- ૪૭૮
તજ કતલ કીધા. એમ કરી તેનું મોટું લશ્કર મારી નાખ્યું.

તેઓનો સઘળો અસ્બાબ અને સામાન લૂટી લીધો-અને માહૂયને ઊઘાડે શરીરે ઘસડી લઈ ગયા.

તે ગુનેહગાર શખ્સે જ્યારે બીઝનનો ચેહરો જોયો-ત્યારે તેનાં મગઝ-માંથી અકલ ગુમ થઈ ગઈ.

ધાસ્તીથી તે મૂવેલા જેવો થઈ ગયો-પોતાનાં સર ઉપર ઉડતી રેતી છાંટવા લાગ્યો.

બીઝને તેને કહ્યું કે "ઓ બૂરી બુન્યાદના શખ્સ!-તારા જેવો ગુલામ તો કોઇનો પણ ના હોતો!

તેં તે ફતેહમંદી અને તખ્તના સાહેબ દાદગર પાદશાહને શા માટે મારી નખાવ્યો?

જેના બાપદાદાઓ પાદશાહ હતા અને તે પોતે પણ પાદશાહ હતો-અને દુન્યામાં નોશીરવાનની યાદગારી તરીકે રહેલો હતો"

માહૂએ જવાબ આપ્યો કે "આવાં બૂરાં કામ કરનારને-તો મારી નાખવા અને તેની ઉપર લઅનત નાખવા સિવાય બીજું કાંઇ ઘટારત નથી.

એમજ બનવાનું હતું તે બન્યું હવે તું મને ગર્દન માર-અને આ લોકોની સામે ફેંકી દે."

તેણે જવાબ આપ્યો કે "હા, હું એમજ કરીશ-કે તેમ કર્યાથીજ હું મારાં દિલમાંથી કીનો બાહેર કાઢીશ."

પછી તલવારે કરી તેના હાથ કાપી બોલ્યો-કે "આ હાથનો બદી ૪૦૮
કરવામાં કોઈ બીજો જોડિયોજ નથી."

જ્યારે તેના હાથ કાપ્યા ત્યારે તેણે હોકમ કીધો કે "એના બેહુ પગ પણ-કાપી નાખે કે જેથી એ અહીંજ પડી રહે."

બિફરૂમૂદ તા ગૂશો બીનીશ પસ્ત
બિબુરૂન્દો બરૂ બારગી બરૂ નેશસ્ત
બિફરૂમૂદ કીનરા બહીન્ રીગે ગરૂમ
બિદારીદ તા ખાબશ આયદ બશરૂમ
બેહી બરૂ કશીદન્દ સરૂ તા બપાય
બરૂ આમદ બે દરૂ નાલએ કરૂરનાય
મનાદીગરી ગેર્દ લશ્કરૂ બિગશ્ત
બદરૂગાહે હરૂ ખયમઈ બરૂ ગુઝશ્ત
કે અય બન્દગાને ખોદાવન્દે કોશ
મશૂરીદ હરૂ જાય બીહુદહ હોશ
ચુ માહુય બાદ આનકે બરૂ જાને શાહ
ન બખ્શીદ હરૂગેઝ મબીનાદ ગાહ
યકી મેહતરી બૂદ નામશ ગોરાઝ
કઝૂ બૂદ માહુયરા કામો નાઝ
નેગહબાને મરૂવ અન્દરૂ આન ફઝગારૂ
ચુ માહુય શુદ કોશતહ બરૂ ખારો ઝારૂ
૪૦૫ ફોરૂઝન્દએ ઊ ચુ મેહતરૂ પેસરૂ
હમી સાખ્ત અઝ બહરે ઊ તાજે ઝરૂ
ચુ માહુયરા તીરહ શુદ રૂઝગારૂ
બમરૂવ અન્દરૂ આમદ ઝે હરૂ સૂ સવારૂ
બિતૂફીદ જન્ગો બરૂ આમદ ખોરૂશ
શુદ આન મરૂઝ યકસરૂ પુરૂ અઝ જન્ગો જૂશ
ગોરાઝ અન્દરાન્ તીરગી કશ્તહ શુદ
હમહ દૂદહરા રૂઝ બરૂ ગશ્તહ શુદ
સે . પૂરે—ગુઝીનશ બલશ્કરૂ બુદન્દ
હમાનં હરૂ સે બા તખ્તો અફ્સરૂ બુદન્દ
હમાન્ જા બલન્દ આતેશી બરૂ ફોરૂખ્ત
પેદરૂરાઓ હરૂસેહ પેસરૂરા બેસૂખ્ત
અઝાન્ તોખ્મહ કસ દરૂ ઝમાનહ નમાન્દ
વગરૂ માન્દ હરૂ કસ કે દીદશ બેરાન્દ
બુઝોર્ગાન બદાન્ દૂદહ નફ્રીન્ કુનન્દ
સરૂ અઝ કોશતને શાહ પુરૂ કીન્ કુનન્દ
કે નફ્રીન્ બદુ બાદો હરૂગેઝ મબાદ
કે ઊરા ન નફ્રીન ફેરેસ્તી બદાદ
ગુનહગારૂ બુદ બીઝને તુરૂક નીઝ
વરા નીઝ હમ બરૂ સરૂ આમદ કફીઝ
૪૧૦ ખેરદરા ચુનાન્ મરૂદ બીગાનહ ગશ્ત
અઝાન્ પસ શનીદમ કે દીવાનહ ગશ્ત
હમી બૂદ તા ખીશતનરા બેકોશ્ત
ઝહી ચર્ખે ગર્દન્દએ ફૂઝ પોશ્ત

તેણે ફરમાવ્યું કે "તેના કાન અને નાખ પણ કાપી નીચે નાખો."
પછી તે પાછો ઘોડા ઉપર સવાર થયો.

અને હોકમ કરી ગયો કે "એને આ ગરમ રેતી ઉપરજ-રહેવા દેજો કે એ શરમનો માર્યો સુઇ જાય."

તેના નોકરોએ તેને ચામડાંની દોરીથી પગથી માથાં સુધી બાંધી લીધો-ત્યારબાદ બીઝનની દરબારમાંથી રણશિંગડાંના આવાઝ નીકળ્યા.

એક દાંડી પીટનારો માહુયનાં લશ્કરની છાવણીમાં ફર્યો-તમ્બુએ તમ્બુ ફરી વળ્યો.

અને દાંડી પીટી કે "ઓ પોતાના શેઠને મારનારા નોકરો !-તમારી જગ્યાએથી ખબરદાર બાહેર નીકળતા ના !

માહુય કે જેણે પોતાના પાદશાહ ઉપર દયા નહીં દેખાડી તેના જેવા હાલ તમારા થશે. તમોને કદી પણ કદે આસરો મળશે નહીં."

હવે માહુયનો એક ગોરાઝ નામનો સરદાર હતો-કે જેનાથી માહુયને ઘણીજ ખુશહાલી અને મગરૂરી હતી,

તે તે વખતે મર્વનો નેગેહબાન હતો-જ્યારે માહુય ખુવારી સાથ માર્યો ગયો,

ત્યારે તેનાં ખાન્દાનને દીપાવનારા જેવા તેના વડા બેટા માટે સોનેરી તાજ તૈયાર કરતો હતો.

જ્યારે માહુયનો દહાડો સીઆહ બન્યો-ત્યારે મર્વમાં પણ ચો તરફથી બીઝનના સવારો દાખેલ થયા.

લડાઇ ચાલી અને પોકારો ઉઠયા-તે તમામ મુલક લડાઇ અને ગડબડ ભરેલો થયો.

તે લડાઇમાં ગોરાઝ માર્યો ગયો-અને તેનાં આખાં કુટુંબનો દહાડો બરગશ્તે થયો.

તેના ત્રણ બેટા લશ્કરમાં જોડાયલા હતા-તેમજ તે ત્રણે તખ્ત અને તાજ સાથના હતા.

તેજ જગ્યાએ એક મોટી આગ સળગાવી-અને તેમાં પેલા બાપને અને તેના ત્રણે બેટાઓને બાળી નાખ્યા.

તેનાં તોખ્મમાંથી દુન્યામાં કોઇ રહ્યો નહીં-જો રહ્યો તો તેને જે કોઇએ જોયો તેણે હાંકીજ કાઢયો.

બુઝોર્ગો તે કુટુંબ ઉપર લઅનત નાખે છે-અને પાદશાહને મારી નાખવા માટે પોતાના સર કીના ભર્યાં બનાવે છે,

કે "તેની ઉપર લઅનત હોજો ! અને એમ ના બનતું કે તું ઇન્સાફને ખાતેર તેની ઉપર લઅનત નહીં નાખે."

પેલો તુર્ક બીઝન પણ ગુનેગારજ હતો-તેની ઝિંદગીનો પણ એવોજ અંત આવ્યો.

તેણે એવી તો અકલ ખોહી દીધી-કે મેં સાંભળ્યું કે ત્યાર પછી તે ગાંડો થઈ ગયો.

આવી દેવાનાપણાની હાલતમાં તે હતો, શેવટે તેણે આપઘાત કીધો-શાબાશ ! ઓ વાંકી પીઠનાં આસ્માન ! શાબાશ !

તારીખે અન્જામે શાહ્નામહ્.

સરૂ આમદ્ ફુનૂન્ કેસ્સએ યઝદગેર્દ્
બમાહે સેફન્દારૂઝ્ રૂઝે એરૂદ્
ફુનૂન્ ઝીન્ સેપસ્ દઉરે દીગરૂ બુવદ્
સખુન્ ગોફ્તન્ અઝ્ દીનો મેહ્‌રૂ બુવદ્
ઝે હેજરત શુદહ્ પન્જ્ હશતાદ બારૂ
કે ગોફ્તમ્ મન્ ઈન્ નામએ શાહ્વારૂ
તને શાહ્ મહ્મૂદ આબાદ બાદ્
સરશ સબ્ઝ્ બાદા દેલશ શાદ્ બાદ્
ચુનાનશ સેતૂદમ્ કે અન્દરૂ જેહાન્
સખુન્ માનદ્ અઝ્ આશકારો નેહાન્
મરા અઝ્ બુઝોર્ગાન્ સેતાયેશ બુવદ્
સેતાયેશ વરા દરૂ ફેઝાયેશ બુવદ્
કે જાવીદ્ બાદા ખેરદમન્દ મરૂદ્
હમીશહ્ બકામે દેલશ કારૂ કરૂદ્
બદ્ માન્દમ્ ઇન્ નામહ્ રા યાદગારૂ
બશશ બીવરૂ અબ્યાતશ આમદ્ ઝે યાદ્
ઝમાનમ્ સરૂ આવરૂદ્ ગોફ્તો શનીદ્
ચુ રૂઝે જવાની બપીરી રસીદ્
ચુ ઈન્ નામવરૂ નામહ્ આમદ્ બબુન્
ઝે મન્ રૂયે કેશવરૂ બેશુદ્ પુરૂ સખુન્
હરાન્ કસ કે દારદ્ હોશો રાયો દીન્
પસ અઝ્ મરૂગ્ બરૂ મન્ કુનદ્ આફરીન્
નમીરમ્ અઝીન્ પસ કે મન્ ઝેન્દહ્ અમ્
કે તોખ્મે સખુનરા પરાગન્દહ્ અમ્
બુઝોર્ગાનો બા દાનેશ આઝાદગાન્
નેશશ્તન્દ્ યકૂસરૂ હમહ્ રાયગાન્
નેશસ્તહ્ નઝારહ્ મન્ અઝ્ દૂરૂ શાન્
તો ગોફ્તી બુદમ્ પીશ મઝ્દૂરૂ શાન્
બોઝ્ અહ્સન્તઅઝીશાન્નબુદ્બહ્રહ્ અમ્
બેકફ્ત્ અન્દરૂ અહ્સન્ત શાન્ ઝહ્રહ્ અમ્
અઝાન્ નામવરૂ નામદારાને શહ્રૂ
અલી દીલમો બૂદલફ્રાસ્ત બહ્રૂ
કે હુઝ્‌વારહ્ કારમ્ બખૂબી રવાન્
હમી દાશ્તન્દી બરઉશાન્ રવાન્
અબૂએફ્રો રબ્વાકૂ બેસ્યારૂ ચીઝ્
બદીન્ નામહ્ અઝ્ મેહ્તરાન્ યાફ્ત ચીઝ્
ચુ બુગઝશ્ત્ સાલ્ અઝ્ બરમ્ શસ્તો પન્જ્
ફેઝૂન્ કર્દમ્ અન્દીશએ દર્દો રન્જ્
સરે બદ્રહાએ કોહન્ બસ્તહ્ શુદ્
વઝાન્ બન્દ્ રઉશન્ દેલમ્ ખસ્તહ્ શુદ્
બતારીખે શાહાન્ નેયાઝ્ આમદમ્
બપીશ અખ્તરે દીરૂસાઝ્ આમદમ્
સીઓ પન્જ્ સાલ્ અઝ્ સરાએ સેપન્જ્
બસી રન્જ્ બોર્દમ્ બઉમ્મીદે ગન્જ્

શાહનામુ પુરૂં કરવાની તારીખ.

હવે માહ સફંદારમદ અને અશીશવંગ રોઝે-યઝદગેર્દ પાદશાહની તવારીખ પુરી થઇ.

હવે પછી કોઇ બીજાનીજ સત્તા ચાલશે-અને માત્ર દીનધર્મ અને ઉપદેશાસનનીજ વાતો ચાલશે.

હિજરી સને ચારસો પુરા થયા હતા-કે મેં પાદશાહોની તવારીખ લખી પુરી કરી હતી.

પાદશાહ મહમૂદ સદા તનદુરોસ્ત રહેજો-અને તેનો જીવ આત્મા ખુશ રહેજો!

મેં તેના એવા ગુણ ગાયા છે કે દુન્યામાં-તે સખુનો ઝાહેરમાં તેમજ બાતેનમાં હમેશે યાદ રહી જશે.

મોટા માણસો મારી તારીફ કરશે-તેથી તેની વખાણમાં હમેશ થશે.

કે તે દાનેશમંદ કવિ (ફિર્દોસી) અમર થજો!-કારણકે તેનાં (સુલ્તાનનાં) દિલની ખાહેશ મૂજબ તેણે કામ કર્યું છે.

આ કેતાબ જેમાં મારી જોડેલી સાઠ હજાર બયતો સમાયલી છે-તે મારી પાછળની યાદગારી તરીકે હું તેને સોંપી જાઉં છું.

જ્યારે મારી જવાનીનો બૂઢાપો આવ્યો છે-ત્યારે ઝમાનાએ મારા કહેવા સાંભળવાનો પણ અંત લાવી મેલ્યો છે. ૪૧૧

જ્યારે આ નામીચી તવારીખ પુરી થઈ-ત્યારે તમામ દેશમાં મારીજ વાત ચાલવા લાગી

જે માણસ હોશયાર, વિચારવંત અને દીનદાર હશે-તે મારા મરવા બાદ મારી ઉપર દોઆ કરશે.

આ લખાણથી હું મરીશ નહીં, પણ અમર રહીશ-કારણકે દુન્યામાં મેં કવિતાનાં બીજ વાવ્યાં છે.

મેહનતના બદલાની કાંઈ પણ આશા વગર મોટા મોટાઓની અને દાનેશમંદ ગ્રહસ્થોની એક સભા મળી.

હું તો ગોયા તેઓનો નોકર હતો-અને તેથી તેઓથી દૂર જોતો બેઠો.

શાબાશી સિવાય તેઓથી બીજું કશુંએ મારે ફાલે આવ્યું નહીં-તેઓની શાબાશીના બોજાથી મારો પિત્તો ફાટી ગયો.

તે સભામાં બિરાજેલા નામવર શેહરીઓમાં-અલી દીલમ અને બૂદ્લફ નામના સભાસદોએ તે કામમાં મોટો ભાગ લીધો હતો.

મારી તવારીખનાં લખાણોને તપાસી ગોઠવવાનું કામ ઘણી બાહોશીથી ચલાવતા હતા.

આ તવારીખની નકલ કરવાનાં કામ માટે અબૂએફ અને રબ્વાકને મોટાં મોટાં માણસોથી મોટાં ઇનામો મળ્યાં હતાં.

જ્યારે મારી ઉમર પાંસટની ઉપર ગઇ-ત્યારે મારાં દુઃખ અને સંકટમાં વધારો થયો. ૪૧૨

આગળી પાદશાહી બક્ષેશની થેલીઓનાં મોં બંધ થઈ ગયાં-અને તેથી મારો સુખી જીવ દુઃખમાં પડિયો.

ઈરાનના પાદશાહોની તવારીખ મેં લખી છતાં મારી ઉપર મુફલેસી આવી પડી-મારો વેરી ગ્રહ મારી સામે પાછો આવી ઉભો.

આ ત્રણ પાંચ દિવસની ઝિંદગી ગુઝારવાની દુન્યામાં મોટી બક્ષેશ લેવાની ઉમેદમાં પાંત્રીસ વર્ષ સુધી મેં પુષ્કળ રંજ ખેચી છે.

ચુ બરૂબાદ દાદન્દ રન્જે મરા
નબુદ હાસેલી સીઓ પન્જે મરા
ચુ સાલ અન્દરૂ આમદ બહફતાદો યક
હમી ઝીરે શેઅરૂ અન્દરૂ આમદ ફલક
હુસયને કતીબ્ અસ્ત અઝ આઝાદગાન્
કે અઝ મન નખાહદ સખુન રાયગાન્
અઝુયમ ખુરો પૂશેશો સીમો ઝરૂ
અઝુ યાફ્તમ જુમ્બેશો પાઓ પરૂ
નયમ આગહ અઝ અસ્લો ફરૂઓ ખરાજ
હમી ગલ્તમ અન્દરૂ મેયાને દવાજ
ફુનૂન ઉમરૂ નઝદીકે હસ્તાદ શુદ
ઉમીદમ બયકબારૂ બરૂબાદ શુદ

જ્યારે મારા દુશ્મનોએ મારી મેહનતની બરબાદી કીધી—ત્યારે મારાં પાંત્રીસ વર્ષ ફોકટમાં ગયાં.

જ્યારે મારી ઉમર એકોતેર વર્ષની થઈ—ત્યારે ફરતાં આસ્માને આજેઝ થઈ મારી કવિતાની પૂઠ છોડી.

સદ્‌ગુણી ગ્રહસ્થોમાંનો એક ગ્રહસ્થ હુસેને કતીબ (તૂસનો હાકેમ) છે—કે જે મારી બયતો ફોકટમાં માગતો નથી.

ખોરાક, પોશાક અને પૈસા મને તેનાથી મળે છે—મારી ઝિંદગી તેનીજ મદદથી ગુઝારૂં છું.

મારી આવક અને ખર્ચની મને કશી ખબર નથી—હું મારાં બિછાનામાં સુખ ચેનથી લોટું છું.

મારી ઉમર નઝદીક એંસીની થવા આવી હવે મારી ઝિંદગીની ઉમેદ કાંઈ રહી નથી.

છે ફિર્દઉસી આ તારૂં વિખ્યાત નામ
જગત છોડી ફિર્દઉસે તે લીધું ઠામ
શરીરે દટાયો તું નામે હયાત
સદા રહેજો આ તારી કીર્ત્તિની વાત
કહે "શાહ બાશ" આ ઝમીનો ઝમાન
કરે આફરીન તું ઉપર આસમાન
હમીશે બફેર્દઉસ જાએ તો બાદ!
રવાન તારૂં ખુશ રહેજો ઓ નીકઝાદ!

વૉલ્યુમ ૧૦ મું (છેલ્લું) સમાપ્ત.